VACANTA '83

A fi patriot, a-ți iubi țara înseamnă a face totul pentru a spori avuția națională, proprietatea socialistă, a nu precupeți nimic pentru înfăptuirea politicii partidului comunist, ce corespunde pe deplin intereselor vitale ale întregii națiuni.

A fi patriot înseamnă a fi oricînd gata să faci totul, mergînd pînă la supremul sacrificiu, pentru a apăra libertatea, independența și integritatea țării, pentru a salvgarda mărețele cuceriri revoluționare ale poporului.

Patriotismul, dragostea și devotamentul față de țară sînt o expresie a conștiinței revoluționare, comuniste, expresia îndatoririi de onoare a fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii față de glia strămoșească și față de noua societate.

NICOLAE CEAUȘESCU

Punînd pe primul plan educarea tineretului în spiritul muncii, organizațiile de tineret au datoria să se preocupe de toate problemele care privesc viața tineretului, să desfășoare o largă muncă educativă, să organizeze activitatea culturală de masă, activitatea distractivă, turismul și sportul de masă.

NICOLAE CEAUȘESCU

Vorbind despre tinerețe, vorbim de fapt despre cei care reprezintă purtătorii și promotorii, prezentul și viitorul națiunii noastre socialiste. Pentru că tinerețea este, acum, mai mult ca oricînd, o stare de spirit care își dobîndește o nebănuită amploare și complexitate în însuși modul de a fi și acționa pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XII-lea și Conferinței Naționale ale partidului. Tinerețea este, deci, o emblemă a angajării și responsabilității politice, patriotice, revoluționare, tinerețea este așadar simbolul a tot ce sîntem, a tot ceea ce năzuim.

TINERII

DEPLINĂ ÎNCREDERE ÎN TINEREȚE — DEPLINĂ ÎNCREDERE ÎN PREZENTUL ȘI VIITORUL NAȚIUNII SOCIALISTE

Este un fapt știut și recunoscut unanim acela că odată cu istoricul Congres al IX-lea al P.C.R. tineretului i s-au oferit cele mai generoase și largi posibilități de formare și afirmare, de muncă și de viață. Lucrul acesta se datorește în mod decisiv secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Crescut și educat la eroica școală a luptelor politice și sociale organizate și conduse de partid pentru libertate națională și dreptate socială, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a afirmat, precum o știm cu toții, ca cel mai bun dintre cei mai buni tineri comuniști, ca acel om, patriot și revoluționar pentru care nu a existat cauză mai scumpă decît cauza poporului din rîndul căruia s-a ridicat.

Investit de partid, în primele zile care au urmat declanșării procesului revoluționar de la 23 August 1944, în fruntea organizației tineretului comunist din patria noastră, tovarășul Nicolae Ceaușescu cerea tineretului patriei să facă totul pentru a făuri o Românie mai liberă, mai demnă și mai modernă decît a fost ea vreodată. Se exprima astfel un deziderat al istoriei, o necesitate legică, obiectivă a progresului nostru economic și social, se fundamenta astfel, ținînd cont de o imensă experiență revoluționară, a celui care formula această vibrantă chemare, o idee-forță care avea să fie confirmată întru totul de fapte în anii glorioși ai revoluției și construcției socialiste, dar care avea să capete împlinire deplină odată cu Congresul al IX-lea al partidului.

Așa cum o știm și o simțim cu toții, această perioadă de o excepțională importanță pentru prezentul și viitorul națiunii noastre socialiste, perioadă care poartă sigiliul de geniu al tovarășului Nicolae Ceaușescu, este definită prin profunde, fundamentale prefaceri în toate compartimentele vieții noastre naționale și sociale, fiind marcată de un dinamism și de o amploare, de o vigoare și de o cutezanță fără precedent. Tocmai de aceea putem spune că s-a simțit nevoia ca tineretul să fie angrenat mai mult, mai puternic, la această operă de o anvergură istorică națională. Pe de o parte existau atunci fundamentate pentru prima oară în istoria noastră aseme-

nea obiective care reclamau întru înfăptuirea lor tocmai elementele calitative ce definesc tînăra generație a patriei, abnegația, curajul, dăruirea, romantismul revoluționar; este însă un lucru de înaltă mîndrie patriotică și revoluționară a tinerelor noastre generații acela de a fi făcut și de a face prin fapte dovada cea mai înaltă a conștiinței și convingerii că reprezintă o puternică forță socială, că reprezintă viitorul însuși al națiunii noastre socialiste.

Putem spune cu deplin temei că încrederea pe care partidul, întreaga noastră societate o manifestă față de tineret, grija și dragostea cu care tinerii patriei sînt permanent înconjurați sînt dovezi concludente ale faptului că acest tineret poartă, exprimă și edifică chipul de azi și chipul de mîine al țării. O societate care are încredere în tineret, are încredere în devenirea ei și acest lucru l-a afirmat în nenumărate rînduri cu strălucita sa capacitate revoluționară de a prospecta și proiecta istoria tovarășul Nicolae Ceaușescu. De aceea, atunci cînd facem bilanțul acestei epoci glorioase care începe din anul 1965, trebuie să așezăm la locul meritat faptul că din inițiativa și sub îndrumarea nemijlocită a secretarului nostru general tînăra generație, organizația sa revoluționară au dobîndit în viața noastră politică, economică și socială un rol și un loc cum nu a avut niciodată.

ARGUMENTELE MUNCII, ARGUMENTELE COMPETENȚEI, ARGUMENTELE ANGAJĂRII ȘI PARTICIPĂRII NOASTRE

După cum ne este cunoscut, la Forumul tineretului din mai 1980 au fost adoptate „Programul unitar privind educarea comunistă, revoluționară, prin muncă și pentru muncă a tinerei generații din patria noastră, participarea tot mai activă a întregului tineret la înfăptuirea mărețelor obiective ale Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism" și „Programul privind participarea tinerei generații la realizarea obiectivelor de dezvoltare economico-socială a țării, de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1985."

Fundamentate pe obiectivele majore stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., aceste programe exprimă și conțin practic marile direcții de acțiune care angajează și mobilizează întregul nostru tineret. În toți acești ani întrecerea utecistă „Tineretul — factor activ în înfăptuirea obiectivelor deceniului științei, tehnicii, calității și eficienței" s-a constituit și se constituie ca un impresionant bagaj de succese și, deopotrivă, de aspirații, ca o expresie elocventă a faptului că tineretul patriei noastre poate și trebuie să fie, oricînd și oriunde, prezent în primele rînduri ale muncii și luptei întregului nostru popor, organizată și condusă de partid, pentru a face din România o țară a prosperității, a împlinirii, a dezvoltării.

Practic nu există sector de activitate în care prezența tineretului să nu se facă, mai cu seamă prin elmentele calitative ce îl definesc, simțită și apreciată. Constituie un titlu de mîndrie pentru toți tinerii țării, români, maghiari, germani și de alte naționalități, acela că în

tot ce s-a înfăptuit în aceşti ani, mai cu seamă în perioada istorică inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, se află organic încorporate energia, pasiunea şi patosul lor revoluţionar, aşa cum întregul nostru tineret nutreşte ferma convingere că numai înfăptuind Programul partidului, hotărîrile Congresului al XII-lea şi ale Conferinţei Naţionale ale P.C.R., îşi realizează cele mai minunate şi cutezătoare gînduri şi vise, materializează opţiunile lor fundamentale de muncă şi de viaţă.

La scara întregului nostru tineret, participarea, angajarea, responsabilitatea, dinamismul reprezintă trăsături formate şi confirmate pe tărîmul muncii pentru ţară, reprezintă acele calităţi moral-politice superioare care îi constituie şi-i deschide o biografie şi-un destin inconfundabile. Tocmai de aceea în industrie şi în agricultură, în şcoli şi în facultăţi, în unităţi de cercetare şi cultură, pe marile şantiere de muncă patriotică, tînăra generaţie îşi revendică titlul de înaltă răspundere de a face din munca pentru ţară emblema tutelară, simbolul identităţii patriei.

Munca înseamnă însă pentru tinerii patriei noastre socialiste, în condiţiile libertăţii şi egalităţii, nu o activitate oarecare, ci o operă de construcţie şi autoconstrucţie conştientă, o acţiune creatoare care trebuie şi poate să fie ridicată la cele mai înalte culmi ale progresului şi civilizaţiei. Putem deci afirma cu deplin temei că prin amploarea şi complexitatea lor, obiectivele cincinalului 1981—1985, ale deceniului ştiinţei, tehnicii, calităţii şi eficienţei sînt cele mai în măsură să angajeze şi să antreneze tineretul la activitate creatoare, tumultuoasă, competentă, să îi pună în valoare minunatele resurse, capacităţi şi posibilităţi. Este foarte clar pentru noi toţi că sarcinile pe care le avem de realizat nu sînt deloc uşoare, nu se pot înfăptui de la sine, că ele necesită efort, pasiune, angajare, dăruire. Dar este la fel de clar că stă în puterea noastră să facem totul, alături de întregul popor, sub conducerea încercată a comuniştilor pentru ca ele să devină trepte viguroase întru ridicarea României socialiste pe cele mai înalte culmi de progres şi civilizaţie.

GENERAŢIA EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU — GENERAŢIA GÎNDIRII ŞI ACŢIUNII REVOLUŢIONARE

Se ştie că în istorie generaţiile nu pot şi nici nu trebuie să fie definite după un criteriu fix cronologic. Le uneşte în timp un ideal, le mobilizează aspiraţii şi năzuinţi distincte. Ei bine, o asemenea generaţie este cea care s-a format şi s-a afirmat la noi după momentul istoric, de răscruce, al Congresului al IX-lea al P.C.R.

Ce anume are aparte această generaţie, ce anume o face a fi inconfundabilă, ce-i conferă personalitate în tot ceea ce face şi-n tot ceea ce năzuieşte ?

În primul rînd este vorba de faptul că această generaţie îşi are ca model de muncă şi viaţă, de gîndire şi acţiune personalitatea proeminentă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, tinereţea şi întreaga sa activitate revoluţionară dedicate fără preget cauzei partidului şi poporului.

Rememorăm cu adînc respect şi profundă admiraţie viaţa şi activitatea conducătorului iubit al partidului şi statului nostru, în care regăsim întruchipate cele mai nobile şi generoase virtuţi ale partidului, ale întregului nostru popor, cele mai curate şi înălţătoare gînduri şi năzuinţi care definesc această generaţie pe drept cuvînt numită „generaţia Epocii Nicolae Ceauşescu — generaţie a gîndirii şi acţiunii revoluţionare".

Este un fapt unanim cunoscut şi recunoscut acela că odată cu momentul fundamental al Congresului al IX-lea al P.C.R., sub îndrumarea nemijlocită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, Uniunea Tineretului Comunist, tineretul României socialiste beneficiază de o permanentă îndrumare, de un larg şi multilateral cadru de formare şi afirmare. A intrat în tradiţia cea mai luminoasă a organizaţiilor de tineret din patria noastră, a tuturor tinerilor ţării, participarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la marile momente din viaţa şi munca noastră, fiecare cuvîntare a secretarului general al partidului, inestimabilele sale indicaţii şi îndemnuri reprezentînd un autentic program de gîndire şi acţiune, aşezat sub tulburătoarea şi generoasa emblemă a acestor cuvinte-simbol : „Vă chem, dragi tovarăşi şi prieteni tineri !"

Astfel şi numai astfel avem conştiinţa că ne putem îndeplini sarcinile şi îndatoririle, astfel şi numai astfel ştim că avem un program luminos, că avem un ţel de luptă, o raţiune de a fi şi a milita, astfel şi numai astfel sîntem antrenaţi cu tot ce avem mai bun şi mai frumos în măreaţa operă de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.

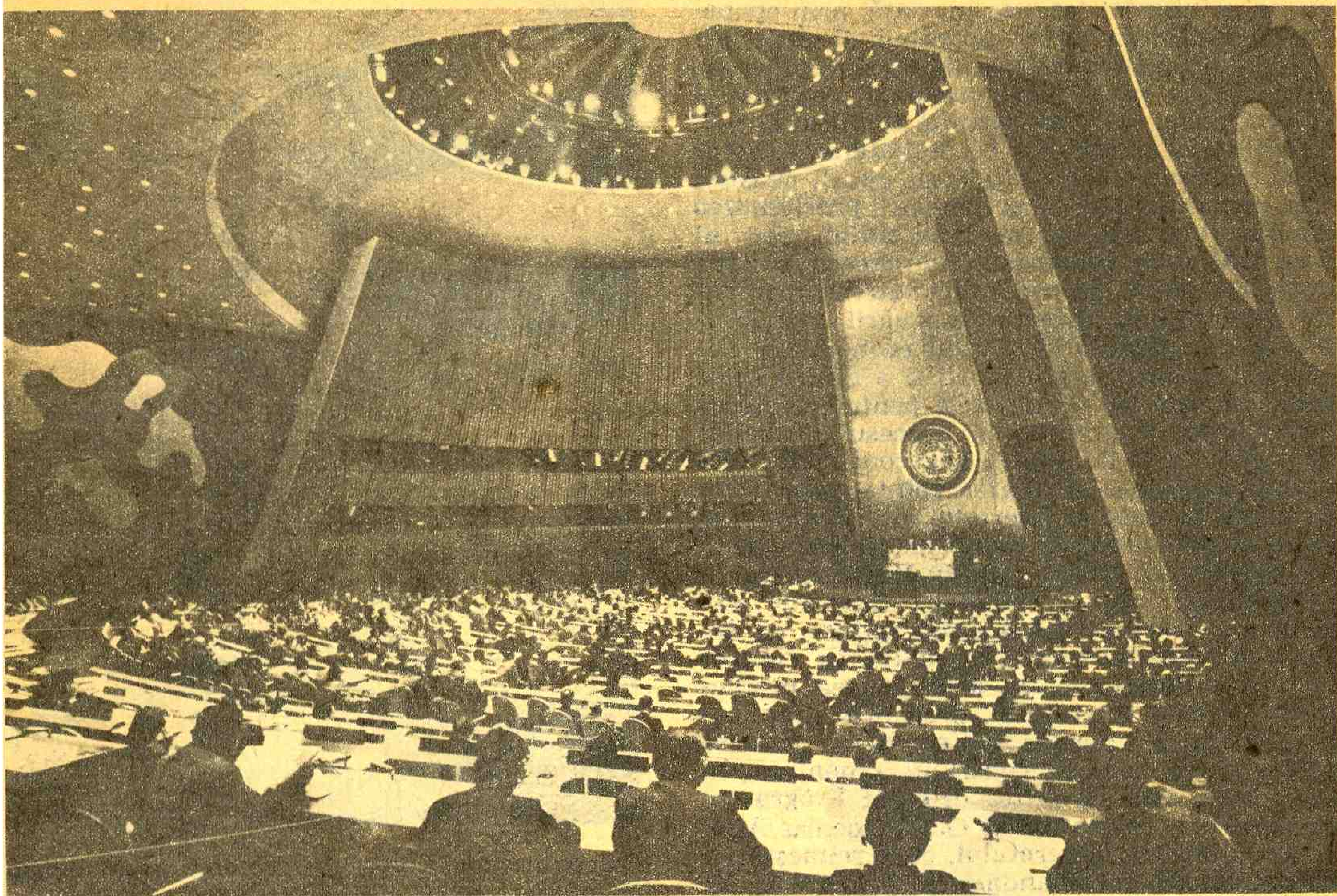
În spiritul său de profund umanism şi de înaltă consecvenţă revoluţionară, de strălucit patriotism, secretarul general al partidului veghează pentru ca destinele tinerei generaţii a ţării să fie deplin şi definitiv încredinţate muncii, libertăţii, demnităţii şi creaţiei. Iar la rîndul său tineretul vede în pilda neobosită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu modelul suprem al tinereţii sale revoluţionare. Pe drept cuvînt s-a spus că „O tinereţe fără de egal trăieşte în partid şi luminează".

Preocupată permanent să-şi aducă întreaga contribuţie la edificarea socialismului şi comunismului pe pămîntul străbun, milenar al patriei, tînăra noastră generaţie este în egală măsură vital interesată să contribuie, împreună cu toate forţele revoluţionare, democratice şi progresiste din lume la realizarea cauzei păcii, securităţii şi destinderii, a dezarmării generale, în primul rînd a celei nucleare. Pe deplin convinsă că o nouă conflagraţie mondială ar cere jertfă în primul rînd din partea tineretului, tînăra generaţie a României doreşte pacea, nutrind încredinţarea că stă în puterea popoarelor, inclusiv a tineretului lumii, să preîntîmpine un nou şi nimicitor măcel atît de groaznic şi de odios.

În acest fel, dovedim o dată mai mult ataşamentul nostru la cauza politicii interne şi externe a partidului şi statului, al cărei strălucit şi neobosit promotor este tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în acest fel ne validăm şi ne confirmăm idealurile şi opţiunile, convingerile noastre, în acest fel ne punem în lumină o identitate de gînd şi suflet, statornicia, trăinicia şi durata sentimentelor noastre moral-politice, patriotice şi revoluţionare care fac din această „generaţie a Epocii Nicolae Ceauşescu" o generaţie a muncii, gîndirii şi acţiunii revoluţionare.

A fi deci tînăr într-o ţară a tinereţii înseamnă o şansă, un privilegiu, o bucurie care nu se poate dovedi decît prin fapte, prin împliniri şi izbînzi pe măsura vîrstei pe care o trăim şi o împlinim.

Anul internațional al tineretului

PARTICIPARE, DEZVOLTARE, PACE

În nomenclatorul documentelor adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la cea de-a 34-a sesiune, rezoluția „Anul Internațional al Tineretului — Participare, dezvoltare, pace" poartă, simplu, insemnele „Doc. A/34/765, 1979". Pentru tînăra generație, însă, implicațiile deciziei O.N.U. de a desemna anul 1985 drept An Internațional al Tineretului sînt imense, de o complexitate deosebită. Fără îndoială, rațiunea primordială a adoptării acestei decizii rezidă în afirmarea tot mai activă, în toate domeniile, a tineretului ca factor dinamic în edificarea viitorului fiecărei națiuni al întregii omeniri. Manifestare cu ample rezonanțe în conștiința tinerei generații, Anul Internațional al Tineretului are o semnificație aparte prin însăși deviza care i-a fost atașată : „Participare, dezvoltare, pace", cu ample deschideri către aspirațiile și opțiunile fundamentale ale tineretului : implicarea plenară în soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane, angajarea responsabilă în procesul dezvoltării economico-sociale, hotărîrea de a se dedica luptei pentru salvgardarea viitorului pașnic al umanității.

De-a lungul anilor, Organizația Națiunilor Unite s-a preocupat, în diverse modalități, de problematica tinerei generații. Fie că este vorba de organizarea, sub egida O.N.U., a unor reuniuni dedicate tineretului sau realizate cu participarea activă a reprezentanților tineretului (Adunarea Mondială a Tineretului, 1970), fie despre activitățile desfășurate de o serie din agențiile specializate ale O.N.U. (Consiliul Economic și Social — ECOSOC, etc.) sau despre preocupările UNESCO, ale Organizației Internaționale a Muncii, Organizației Mondiale a Sănătății etc., se poate aprecia cu deplin temei că, în ultimele două decenii, O.N.U. și alte organisme internaționale cu care O.N.U. își împletește activitatea, au abordat de o manieră tot mai concretă problemele cu care se confruntă tînăra generație, acționînd în direcția creșterii contribuției tineretului la soluționarea acestora, pentru a conferi tinerilor un statut social activ și responsabil. În acest context, trebuie subliniată contribuția prețioasă a României la determinarea unei preocupări constante a O.N.U. pentru tineret și problemele sale. Este suficient să amintim, în acest sens, că primul document de substanță referitor la tineret, „Declarația cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare" a fost adoptat în 1965 la inițiativa României. Ulterior, România a contribuit activ la elaborarea, în cadrul O.N.U. și a agențiilor sale specializate, a unei întregi suite de documente cu caracter programatic în ma-

terie de tineret, a militat constant ca direcțiile de acțiune cuprinse în aceste documente să fie neîntîrziat traduse în viață, prin cooperarea factorilor guvernamentali și neguvernamentali, prin stabilirea de măsuri concrete, eficiente, la nivel local, național, regional și internațional, care să permită implicarea responsabilă a tineretului în dezbaterea și soluționarea problemelor vitale ale epocii noastre.

În contextul acestor preocupări, proclamarea Anului Internațional al Tineretului, rod al unei inițiative românești, marchează o nouă etapă calitativă, se constituie într-un moment de referință în direcția evaluării responsabile și complexe a statutului economic și social-politic al tineretului, ca și a găsirii celor mai adecvate căi și mijloace pentru creșterea contribuției tineretului la procesul dezvoltării naționale, la lichidarea anacronismelor economico-sociale și afirmarea voinței popoarelor de a trăi în pace și libertate, într-o lume mai bună și mai dreaptă. Salutînd decizia O.N.U. de marcare, în 1985, a Anului Internațional al Tineretului, opinia publică, tineretul din România consideră că această acțiune va determina sensibilizarea și activarea tuturor factorilor decizionali în soluționarea problemelor proprii tineretului, precum și implicarea sporită a tinerilor în rezolvarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea. În acest sens, este, de altfel, orientat Programul de măsuri și activități al O.N.U. penru Anul Internațional al Tineretului, care reunește un ansamblu de recomandări și propuneri, cu termene apropiate sau de perspectivă, de natură să permită evaluarea condiției econc mice, culturale, sociale și politice a tinerei generații și să identifice cele mai adecvate soluții pentru creșterea rolului tineretului în dezvoltarea națională, pentru participarea sa sporită la organizarea societății, pentru asigurarea unui statut activ tineretului la nivelul național și internațional.

Declanșarea acțiunilor pentru pregătirea și marcarea Anului Internațional al Tineretului se situează într-un moment cînd, ca urmare a continuării și accentuării contradicțiilor între unele state și grupări de state, a crizei economice mondiale, pe plan internațional s-a creat o situație foarte gravă, care conduce la creșterea primejdiei unor noi conflicte militare, inclusiv la izbucnirea unui război mondial. Cursul evenimentelor evidențiază cu putere că tensiunile apărute și perpetuate în diverse domenii ale vieții internaționale au fost generate de politica anacronică de forță și amenințare cu forța, de dominație și dictat. Asistăm, de asemenea la manifestarea tot mai puternică a voinței popoarelor, a tuturor forțelor revoluționare, progresiste și democratice, inclusiv a tinerei generații, de a asigura dezvoltarea liberă și independentă a tuturor națiunilor, de a se dezvolta o largă cooperare internațională, bazată pe principiile deplinei egalități în drepturi, pe respectarea independenței și suveranității naționale și neamestecul în treburile interne ale altor state. Este evident că, pe fondul confruntării acestor tendințe diametral opuse, acțiunile dedicate Anului Internațional al Tineretului

Popoarele cer PACE, tineretul lumii luptă pentru dezarmare nucleară.

trebuie să dea expresie voinței de nestrămutat a tineretului de pretutindeni de a lichida primejdia de război, de a se realiza dezarmarea și, în primul rînd, dezarmarea nucleară, de a-și asigura un viitor pașnic, într-o lume mai bună și mai dreaptă. Aceasta este cu atît mai necesar cu cît, îndeosebi în ultimii ani, accelerarea cursei înarmărilor a condus la sporirea aberantă a acumulărilor de armament, reprezentînd un imens pericol pentru pacea și securitatea internațională, pentru însăși existența speciei umane pe Terra. Într-adevăr, astăzi, circa 20 000 de încărcături nucleare se află în arsenalele statelor care posedă arma atomică ceea ce înseamnă aproape 20 tone trinitrotoluen pe cap de locuitor al planetei : omenirea poate fi distrusă de zeci de ori, într-un holocaust care n-ar dura mai mult de cîteva ore. Cursa înarmărilor, ca instrument al politicii imperialiste de forță și amenințarea cu forța, de dominație și reîmpărțire a sferelor de influență, este prezentată invariabil de către promotorii ei ca o necesitate, generată, dacă ar fi să credem, din confruntările și tensiunile lumii contemporane, artificial divizată în blocuri militare opuse. Ba există chiar teoreticieni ai cursei înarmărilor apologeți ai „sinuciderii la scară mondială", care susțin că inventarea, experimentarea și producerea unor arme și armamente tot mai perfecționate, cu o capacitate de nimicire tot mai mare, ar servi securității popoarelor, „descurajînd intențiile agresive ale inamicului". Au fost făcute publice și sînt consecvent traduse în practică doctrine militare și

politice care se bazează exclusiv pe forță, pe amenințarea cu puterea oarbă a unor arme extrem de ucigătoare, a fost deja depășită granița a 500 de miliarde de dolari în ceea ce privește cheltuielile militare mondiale anuale.

Trebuie, însă, evidențiat pregnant faptul că tineretul, alături de masele largi populare, este conștient de adevăratul conținut al cursei înarmărilor, de consecințele sale nefaste în plan economic și social. Tînăra generație, deși nu a cunoscut ororile războiului mondial, realizează că, de fapt, cursa înarmărilor nu contribuie la întărirea securității internaționale ci, dimpotrivă, a agravat la nivele fără precedent focarele de tensiune și conflict, diminuînd gradul de securitate al statelor. Proliferarea omnidirecțională a cursei înarmărilor se răsfrînge, de altfel, în mod nemijlocit asupra statutului social economic al tineretului. Folosirea unor fonduri imense în scopuri militare presupune, evident, deturnarea unor resurse materiale și umane considerabile din sectoarele productive civile, ceea ce alimentează criza economică mondială. Rata înaltă a șomajului din țările industrializate, fenomenele inflaționiste se datoresc, în bună măsură, accentuării cursei înarmărilor. În aceste țări, părăsind școala, tinerii se lovesc cu frecvență crescîndă, de mari dificultăți în găsirea unui loc de muncă, fiind privați de un drept elementar al omului : dreptul de a munci, de a-și valorifica valențele creatoare. Cele mai grave consecințe ale cursei înarmărilor se resimt însă, în țările în curs de dezvoltare, în care o parte însemnată din populație trăiește în sărăcie, nu are acces la educație și asistență sanitară, ducînd o viață în puternic contrast cu importantele progrese înregistrate de civilizație în acest secol.

Este deosebit de important de subliniat că pentru tineretul de astăzi, ca și pentru tinerii care au trăit în alte epoci istorice, mai îndepărtate sau mai apropiate problemele păcii și războiului se pun în termeni concreți, opțiunea pentru edificarea unui viitor pașnic pentru tînăra generație. Într-adevăr, indiferent de condițiile social-istorice, tinerii au reprezentat din totdeauna „grosul" celor trimiși să se sacrifice pe cîmpul de luptă, tinerii și-au jertfit cel mai adesea viețile în războaie. Istoria demonstrează însă, fără putință de tăgadă, că războaiele, cel mai adesea războaie de agresiune, pornite din dorința declarată de a soluționa o situație sau alta, nu pot rezolva stările de încordare și conflict, problemele existente între state. Făcînd distincția cuvenită pentru războaiele de eliberare, de apărare și dobîndire a independenței naționale, care au un caracter just, nu există conflagrație care să poată justifica, prin obiective și rezultate, jertfele umane imense pe care le-au impus, viețile, cel mai adesea tinere, pe care le-a secerat.

Tineretul este convins astăzi, mai mult ca oricînd, că rezolvarea problemelor litigioase dintre state, a stărilor de conflict, nu are șanse reale în condițiile recurgerii la forță, că salvgardarea păcii în lume depinde în mod esențial de promovarea neabătută, în relațiile in-

terstatale, a noilor norme democratice, de soluționarea pe cale politică, prin tratative, a tuturor situațiilor de confruntare și conflict. Este, de altfel, deosebit de semnificativă, atitudinea adoptată de tînăra generație în legătură cu stările de tensiune, conflictele armate și manifestările politicii de forță și amenințarea cu forța, de dominație, în perioada postbelică, se poate afirma cu deplin temei că tineretul, organizațiile sale de cele mai diverse orientări, au reacționat întotdeauna prompt în astfel de situații, pronunțîndu-se fără echivoc pentru soluționarea tuturor problemelor litigioase în exclusivitate pe cale pașnică, de pe poziții pline de răspundere față de pacea omenirii. În ultimii ani, cunosc o amplificare continuă acțiunile tineretului în favoarea păcii, pentru dezarmare și, în primul rînd dezarmare nucleară, pentru promovarea cooperării internaționale. O amploare deosebită cunosc aceste acțiuni în Europa, continent greu încercat de războaie în trecut, purtător al celei mai puternice concentrări de arme și trupe în prezent. Se poate afirma, fără îndoială, că tineretul nu abordează problemele păcii și războiului dintr-o perspectivă abstractă, exclusiv filosofică, ci se află angajat, alături de celelalte forțe largi democratice, într-o luptă încordată pentru eliminarea războiului de pe planeta noastră, pentru evitarea unei conflagrații nimicitoare. Prin participarea la demonstrații, marșuri, mitinguri, la congrese, seminarii și conferințe, printr-o acțiune politică tot mai intensă, tînăra generație, organizațiile sale la nivel național, regional și internațional militează activ, neabătut, pentru pace și cooperare internațională, se pronunță cu hotărîre împotriva războaielor, a oricăror încercări de a aduce atingere libertății și independenței popoarelor. O serie de acțiuni în favoarea păcii și dezarmării s-au desfășurat, în ultimii ani, în legătură cu activitățile O.N.U. dedicate dezarmării, îndeosebi în legătură cu Sesiunile Speciale ale Adunării Generale O.N.U. pentru Dezarmare. Astfel, numai la marea manifestație din iunie 1982, prilejuită de desfășurarea, la New York, a celei de-a doua Sesiuni Spe-

ciale pentru Dezarmare, au participat peste 700 000 de demonstranţi, marea majoritate tineri, veniţi de pe toate continentele lumii pentru a da glas hotărîrii de a face totul pentru salvgardarea păcii, bunul cel mai de preţ, al omenirii.

În cadrul Forumului mondial al tineretului şi studenţilor pentru pace, securitate şi cooperare, desfăşurat în ianuarie 1981 la Helsinki, participanţii, indiferent de rasă, religie sau culoare, reprezentînd organizaţii de diverse orientări politice s-au pronunţat unanim pentru intensificarea acţiunilor tineretului în direcţia realizării dezarmării generale şi, în primul rînd a celei nucleare, pentru restabilirea şi continuarea cursului către destindere şi cooperare în viaţa internaţională. Aceste acţiuni — şi multe altele — reflectă nemijlocit tendinţa mişcării internaţionale de tineret şi studenţi, a tineretului de pretutindeni, de a se manifesta tot mai activ împotriva cursei aberante a înarmărilor şi pentru trecerea la măsuri concrete de dezarmare, în primul rînd dezarmare nucleară. Este o dovadă a faptului că tînăra generaţie se simte responsabilă pentru viitorul umanităţii, că doreşte să-şi spună cuvîntul cu toată răspunderea în problemele păcii, care domină scena politică a zilelor noastre. Este important de subliniat că, în această amplă mişcare pentru pace, tineretul găseşte forţa să depăşească deosebirile de convingeri politice, filosofice sau religioase, conferind acţiunilor anti-războinice o forţă fără precedent.

Din păcate, ecoul acestor mişcări de masă nu este cel scontat. În prezent, tineretul este profund preocupat de desfăşurarea de noi rachete nucleare cu rază medie de acţiune în Europa. Deşi s-au iniţiat negocieri pentru dezarmare, trebuie semnalat că, atît în sistemul O.N.U., în Comitetul pentru dezarmare de la Geneva, ca şi în alte structuri de negocieri, bi şi multilaterale nu se ţine pasul cu ritmul extrem de dinamic al cursei înarmărilor : negocierile avansează încet sau stagnează, iar cursa înarmărilor continuă nestingherită ! Recent, cea de-a doua Sesiune Specială pentru Dezarmare nu a reuşit să adopte decizii care să determine măsuri concrete de dezarmare, pe baza unui program cuprinzător, global, deşi propuneri deosebit de importante fuseseră avansate. Toate acestea dovedesc, încă o dată, necesitatea imperioasă a unirii tuturor forţelor democratice şi progresiste, a tuturor celor care doresc în mod real pacea, în lupta pentru pace şi dezarmare. Fără îndoială că, în procesul de pregătire şi marcare a Anului Internaţional al Tineretului, participarea tineretului la lupta pentru viaţă, pentru pace şi dezarmare, ocupă un loc deosebit de important. Trebuie subliniat că acţiunile tinerei generaţii în favoarea păcii şi dezarmării îmbracă forme şi aspecte diverse, determinate de condiţiile concrete din fiecare ţară, că amplitudinea acestei uriaşe forţe care este tineretul ce doreşte pacea este departe de a fi atins maximul.

Tineretul României socialiste sprijină unanim propunerile ţării noastre, elaborate sub directa îndrumare şi cu contribuţia hotărîtoare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretarul general al P.C.R., preşedintele R.S.R., privind obiectivele şi măsurile care trebuiesc traduse în viaţă pentru înfăptuirea unei lumi fără arme şi fără războaie. România acţionează consecvent pentru adoptarea de măsuri concrete în direcţia dezarmării, pentru afirmarea în viaţa internaţională, a unei politici noi, care să permită dezvoltarea liberă, independentă, a tuturor naţiunilor. Organizaţiile tineretului şi studenţilor din România îşi aduc, la nivel naţional şi internaţional, contribuţia la promovarea acestor poziţii, militează activ pentru edificarea păcii, securităţii în întreaga lume, acţionează consecvent pentru unirea eforturilor tineretului de pretutindeni în lupta pentru pace şi dezarmare. Desfăşurarea activităţilor de pregătire şi marcare a Anului Internaţional al Tineretului oferă un minunat prilej pentru intensificarea acţiunilor tinerei generaţii pentru salvgardarea dreptului la pace, la viaţă, ca drept fundamental al tineretului, al întregii umanităţi.

MIHAI VÎRTOSU

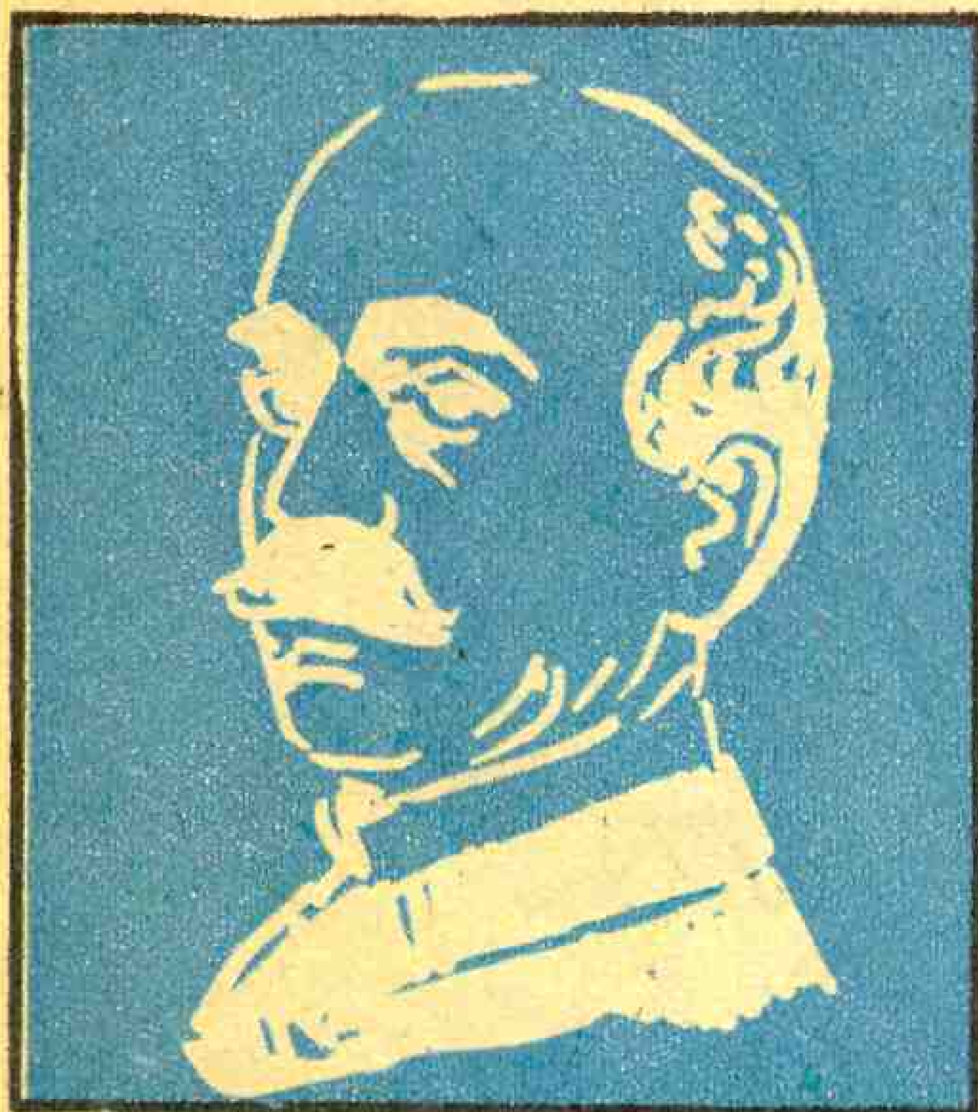
O mare demonstraţie pentru pace pe străzile New York-ului, în timpul unei sesiuni O.N.U. pe tema dezarmării nucleare.

1848 • BLAJ • 1983
Cîmpia Libertăţii

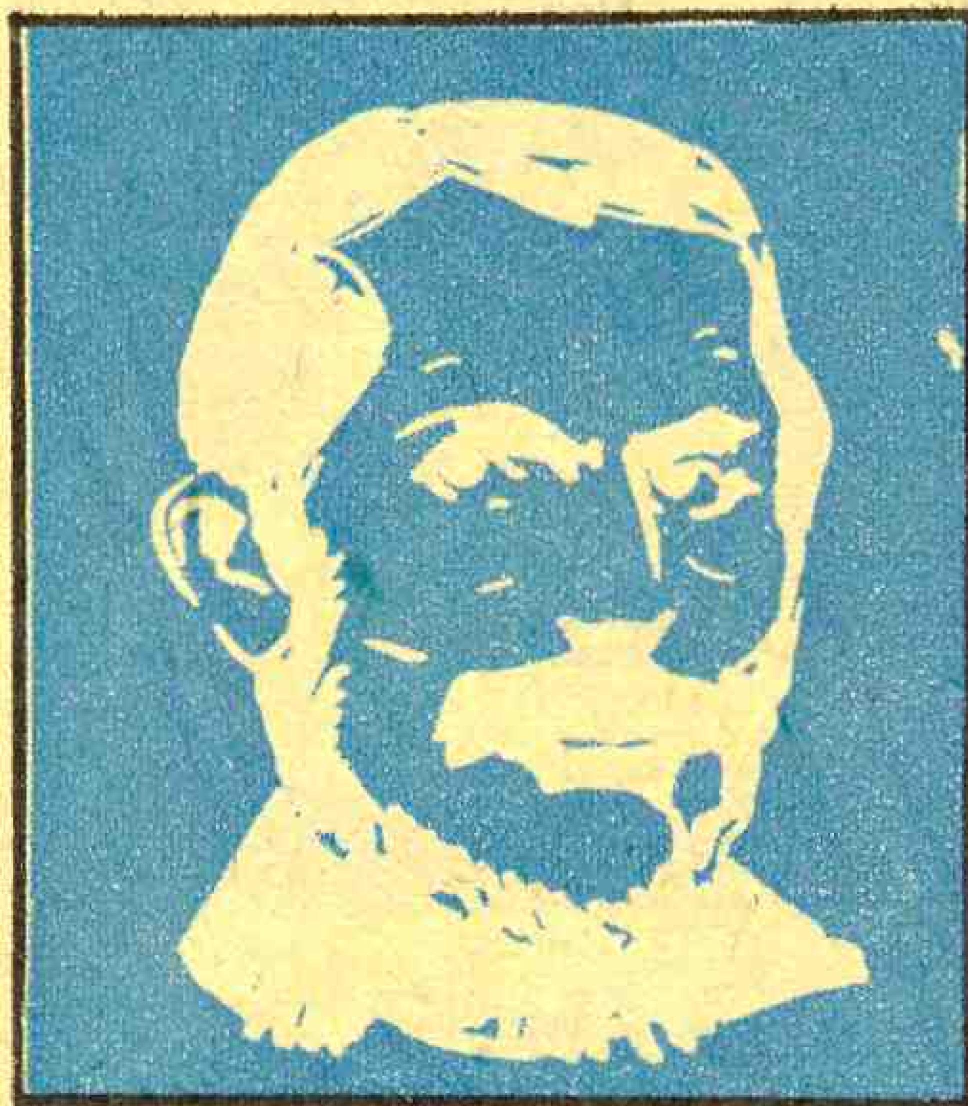
În 1983 se împlinesc 10 ani de cînd a fost inaugurat la Blaj, pe Cîmpia Libertăţii complexul monumental-sculptural dedicat celor mai marcante personalităţi ale revoluţiei din 1848. Chipurile turnate în bronz ale bărbaţilor care au participat la „scrierea“ acestei minunate pagini de istorie românească formează un cadru excepţional pentru desfăşurarea unor acţiuni cu caracter cultural-politic. O preocupare permanentă pentru organizarea unor astfel de manifestări omagiale aparţin B.T.T. În acest an la Blaj va avea loc, conform programului de activităţi al acestui organism acţiunea „Anul revoluţionar 1848“. Vor participa tineri din judeţul Alba şi din judeţele învecinate.

Alături, aşa cum i-a aşezat istoria rămîn în mintea noastră luminoasele figuri ale personalităţilor care au condus ampla mişcare de deşteptare a românilor — revoluţia paşoptistă.

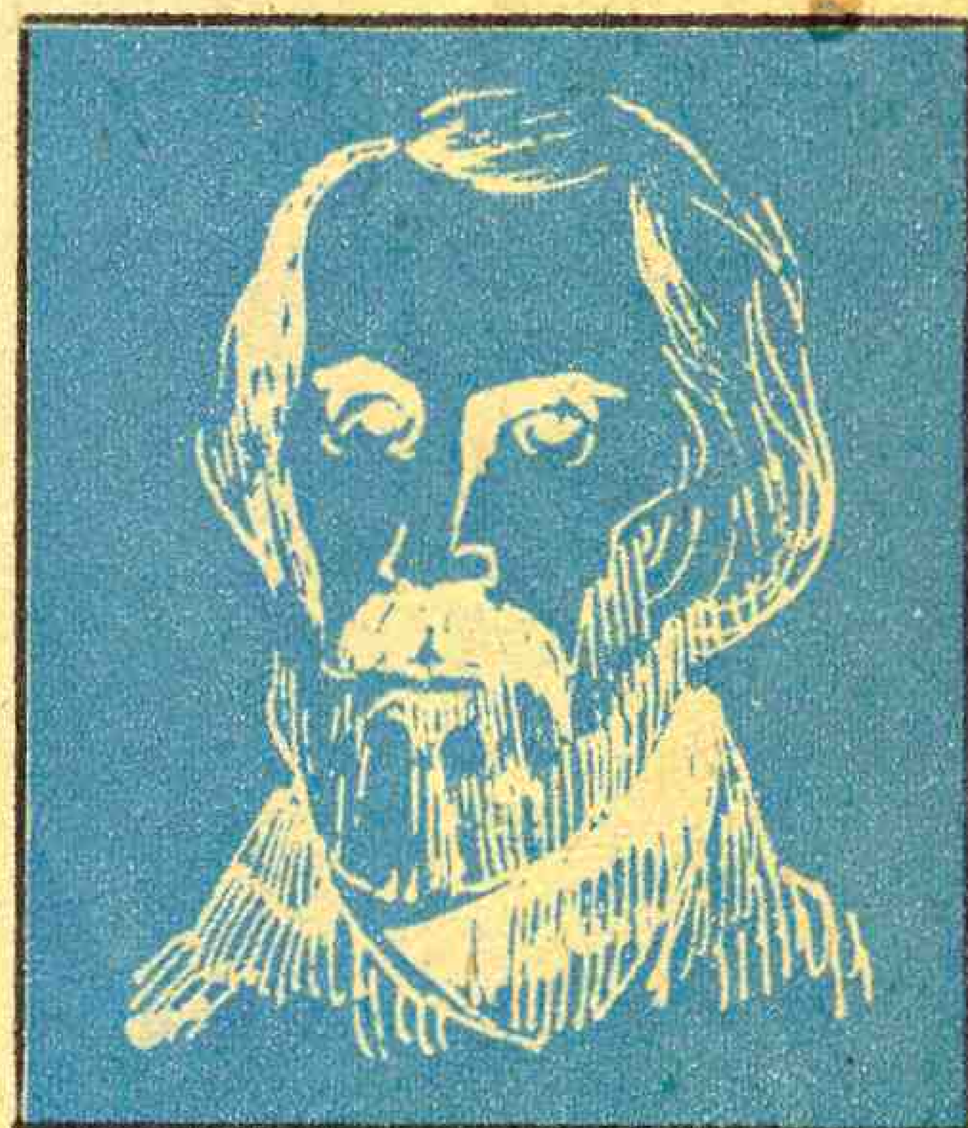
Vasile Alecsandri

A redactat la Iaşi „Petiţiunea Proclamaţiune“. Un mare ecou în cele trei ţări l-a avut poemul său „Deşteptarea României“. A luat parte la adunarea de la Blaj căreia i-a adresat, în versuri cuvintele „Hai să dăm mînă cu mînă / Cei cu inima română / Să-n-vîrtim hora frăţiei / Pe pămîntul României !

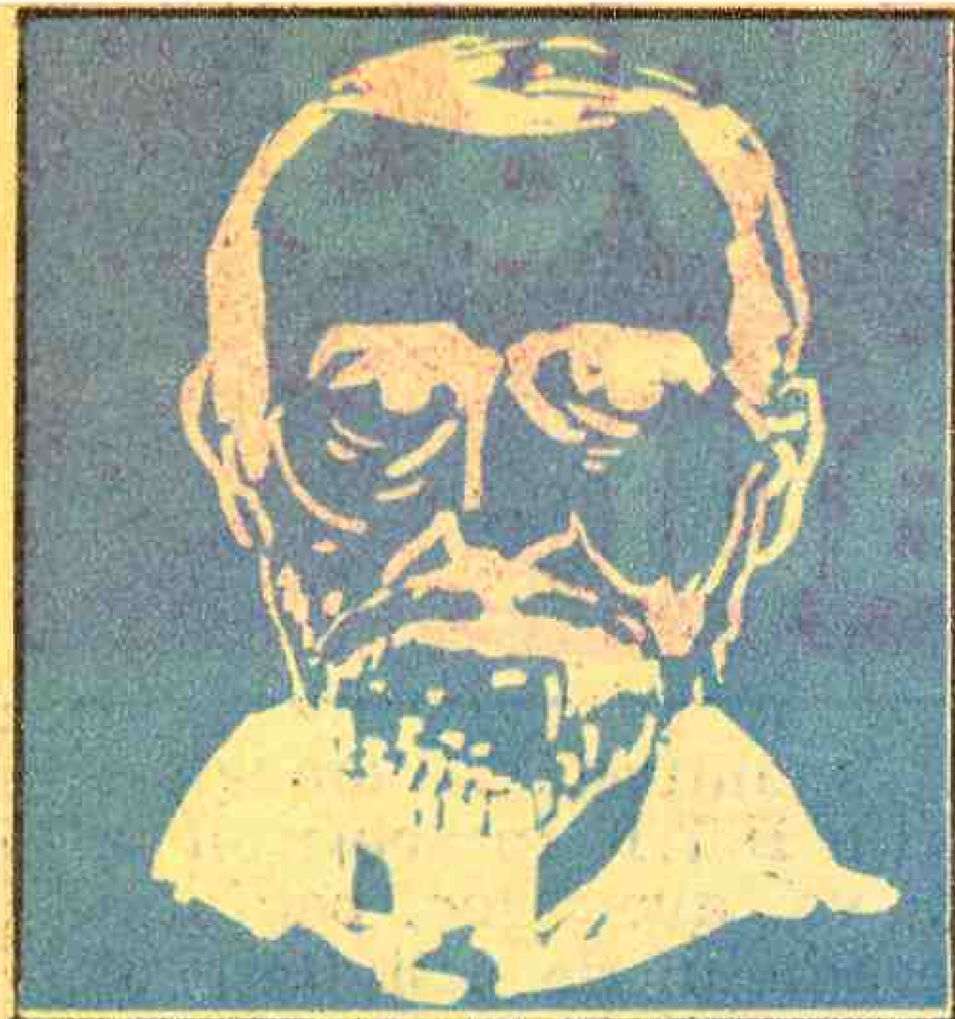
Gheorghe Bariţiu

A editat „Gazeta de Transilvania“, publicaţie care a slujit idealurilor de eliberare socială şi naţională, în slujba revoluţiei.

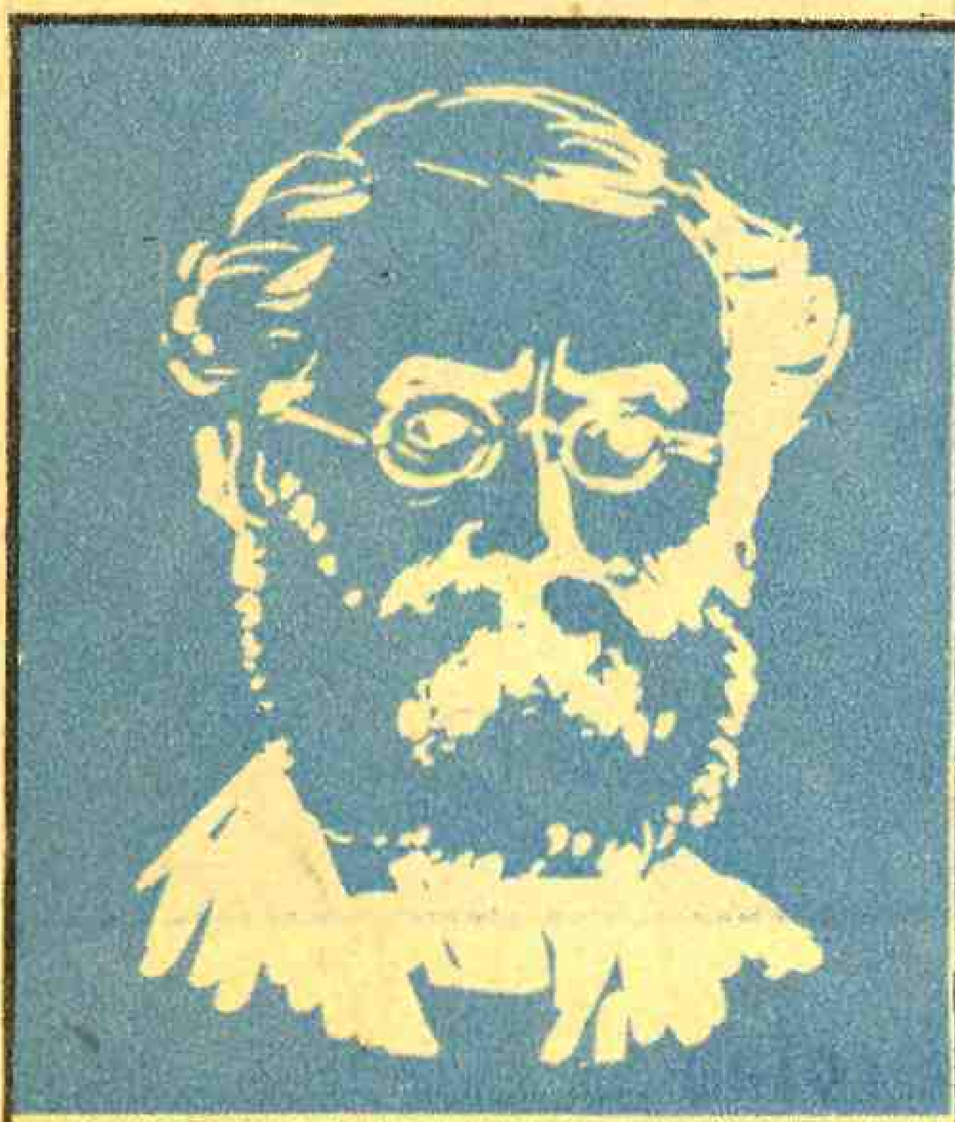
Nicolae Bălcescu

Este unul dintre cei mai de seamă conducători ai revoluţiei paşoptiste. Referindu-se la revoluţia de la 1848 el a spus : „Revoluţia română de la 1848, n-a fost un fenomen neregulat efemer, fără trecut şi viitor, fără altă cauză decît voinţa întîmplătoare a unei minorităţi sau mişcarea generală europeană. Revoluţia generală fu ocazia iar nu cauza revoluţiei române“.

Simion Bărnuţiu

La adunarea de la Cîmpia Libertăţii a spus: „Cine să nu se închine înaintea înălţimii româneşti cînd se uită la această adunare măreaţă care face să salte de bucurie inima fiecărui român bun şi insuflă respect şi spaima celor ce nu vor libertatea oamenilor şi îi urăsc pe români".

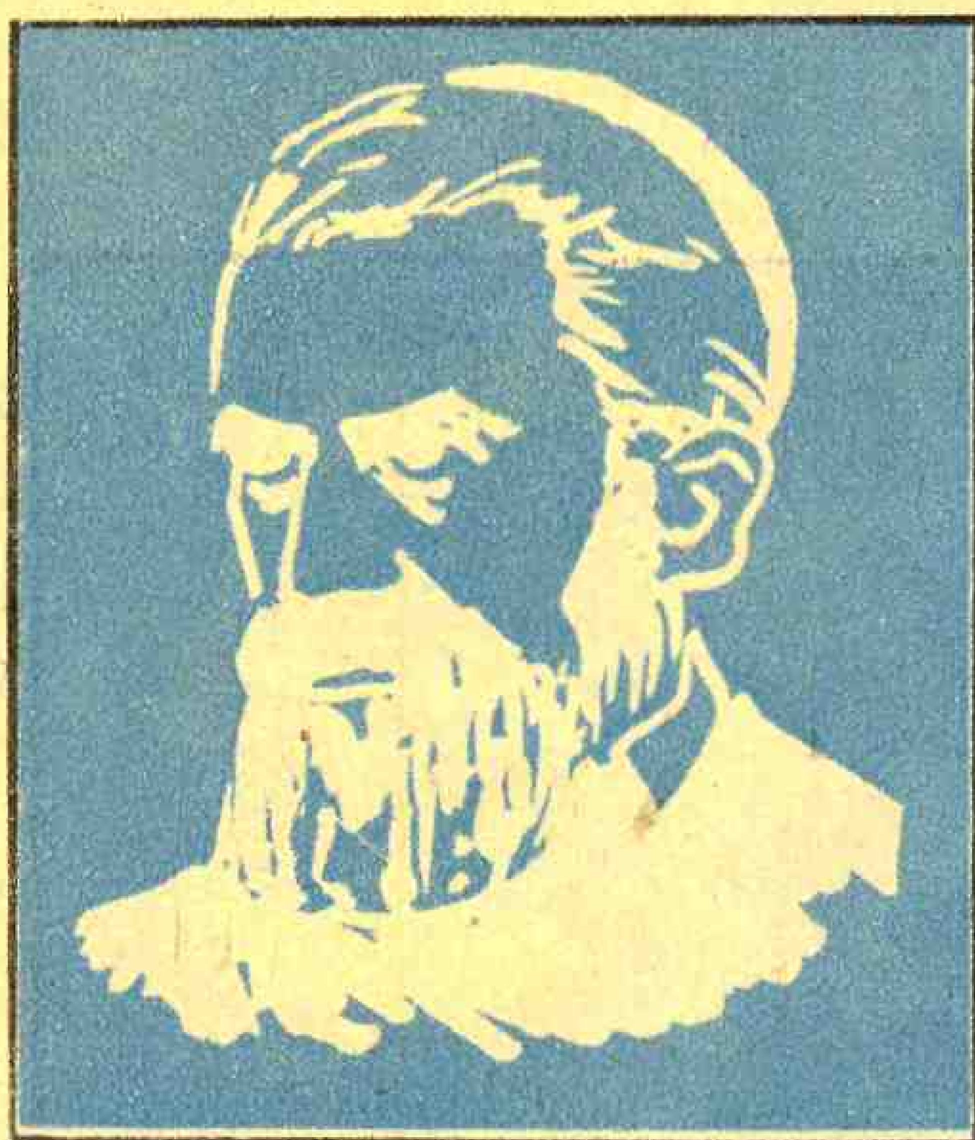
Cezar Bolliac

După înfrîngerea revoluţiei în Ţara Românească s-a refugiat în Transilvania unde a scos ziarul „Espatriatul". În paginile acestuia a scris „pătrundeţi-vă odată de cutare şi cutare naţie, între cutare şi cutare împărat, astăzi e o singură luptă în toată Europa: este lupta între libertate şi tiranie, între popoare şi dinastii".

Ion Ionescu de la Brad

Agronom român, care a luat parte la revoluţia paşoptistă. Chemat de Nicolae Bălcescu în Ţara Românească, a fost desemnat ca membru în Comisia proprietăţii, unde a luat parte doleanţelor formulate de către delegaţii ţărănimii clăcaşe.

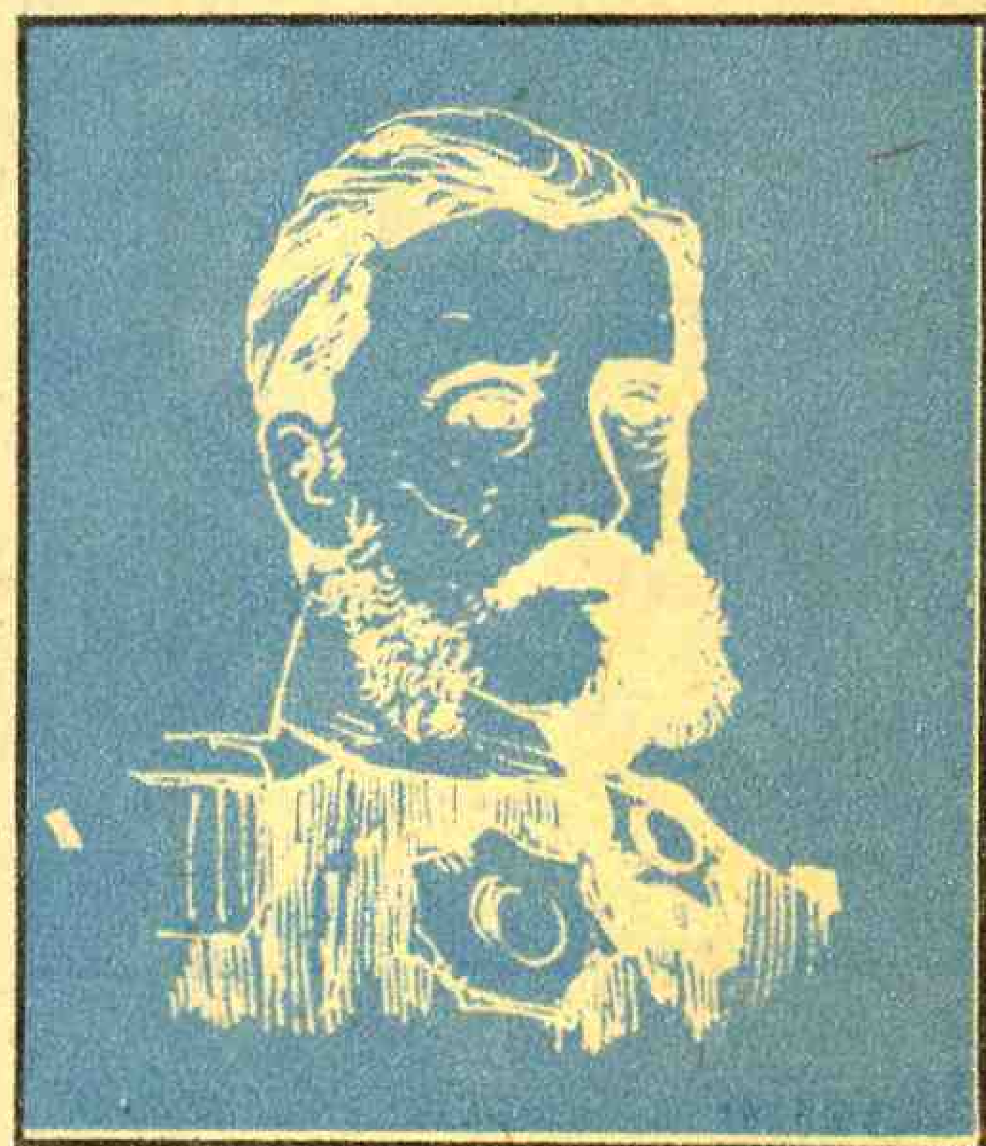

Timotei Cipariu

Cărturar român care a pus bazele cunoscutei Societăţi „Astra" şi s-a numărat ca membru fondator al primei societăţi „Academice româneşti". A participat la evenimentele ce au avut loc în mai 1848 la Blaj. În biblioteca lui se păstra Conceptul protocolului Marii Adunări.

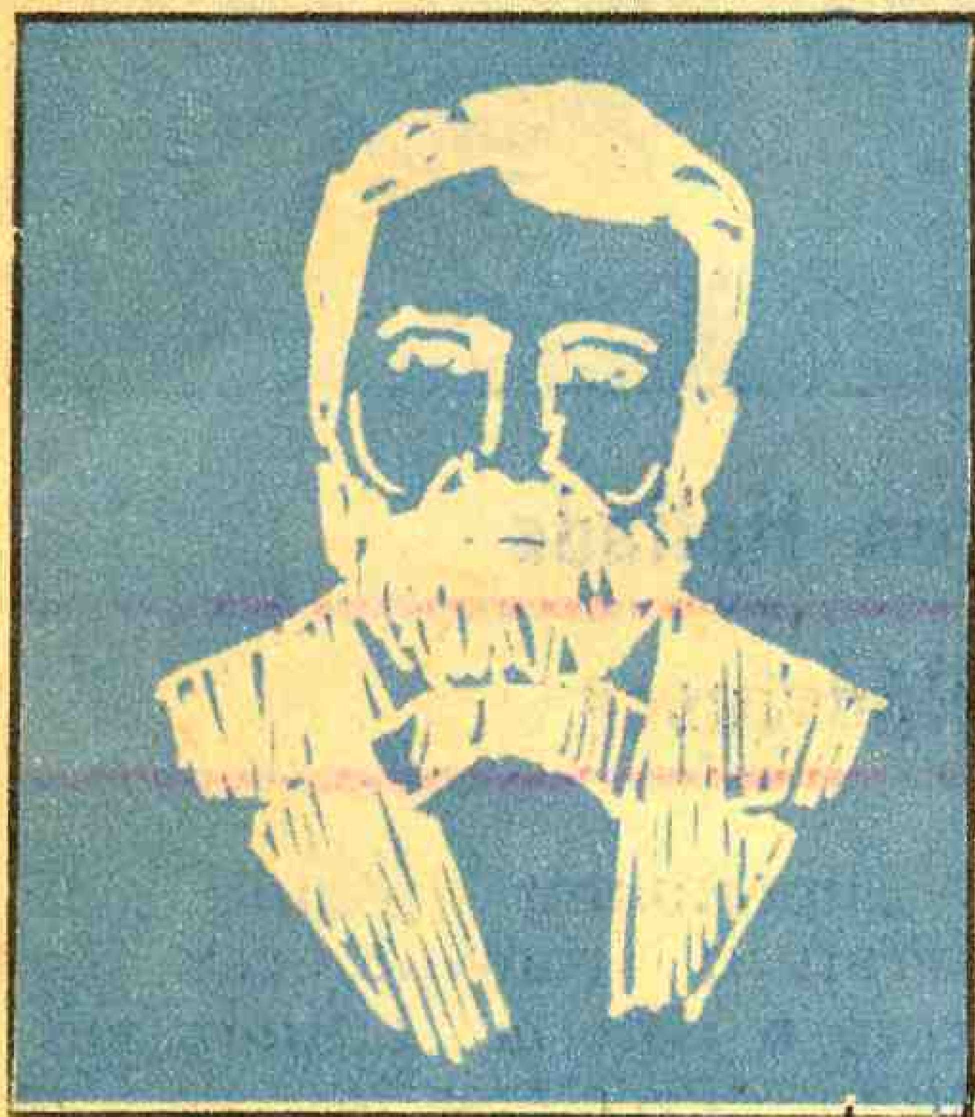
I. I. Micu-Clain

Fondator al Şcolii Ardelene. A înfiinţat o cunoscută bibliotecă care a cuprins lucrări deosebit de rare, printre care o copie după „Hronicul" lui Dimitrie Cantemir. Ulterior biblioteca a devenit un focar de cultură pentru tinerimea intelectuală română din Transilvania.

Alexandru Ioan Cuza

Aflat în exil, în Transilvania, s-a numărat printre revoluţionarii moldoveni care au luat parte la adunarea de pe Cîmpia Libertăţii. Referindu-se la revoluţie el spunea că „trebuie să deschidem un viitor naţiei noastre vrednice de mărire trecutului strămoşilor noştri români. Astăzi toate naţiile învie, trebuie să învie şi a noastră".

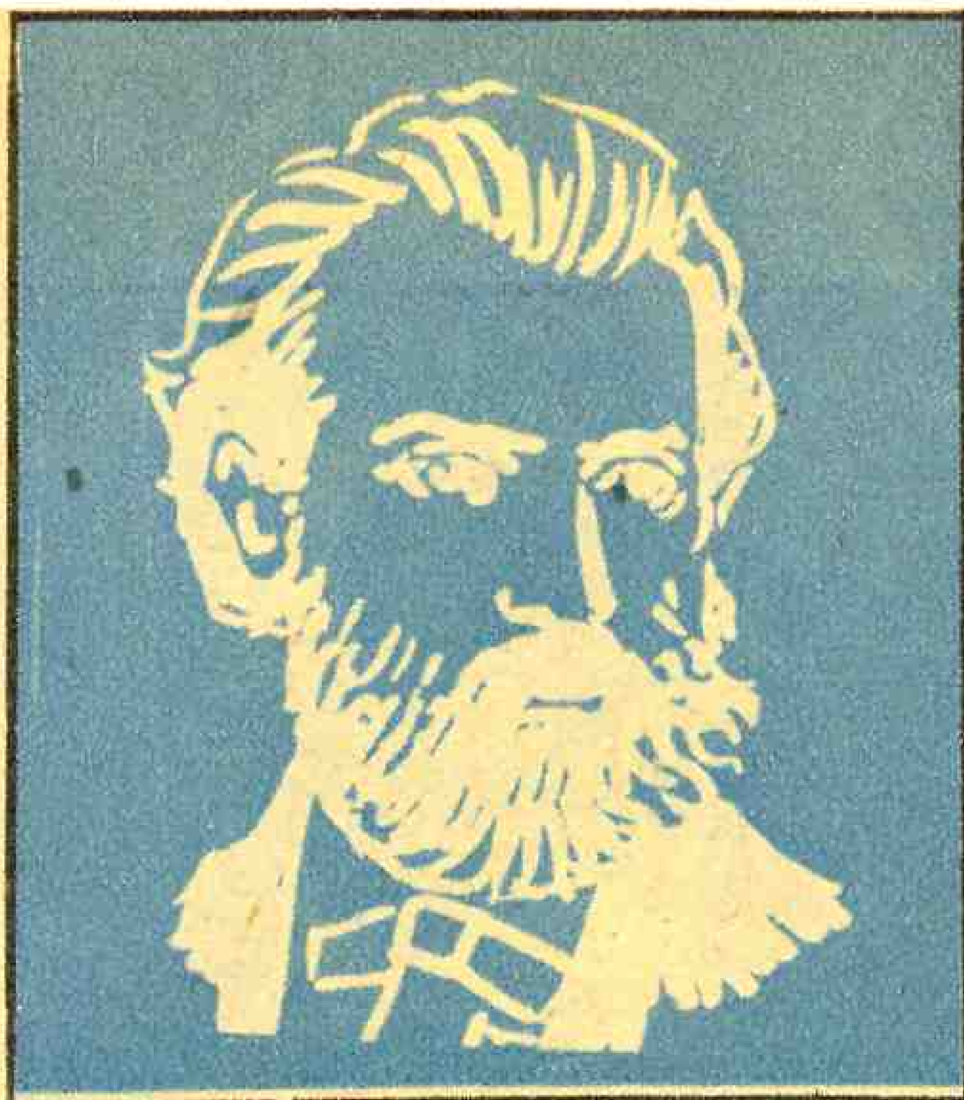
A. G. Golescu

Prieten și colaborator aprop iat a lui Nicolae Bălcescu, s-a numărat printre fruntașii pașoptiști. A făcut parte dintr-o cunoscută familie de patrioți luminați din Țara Românească.

Avram Iancu

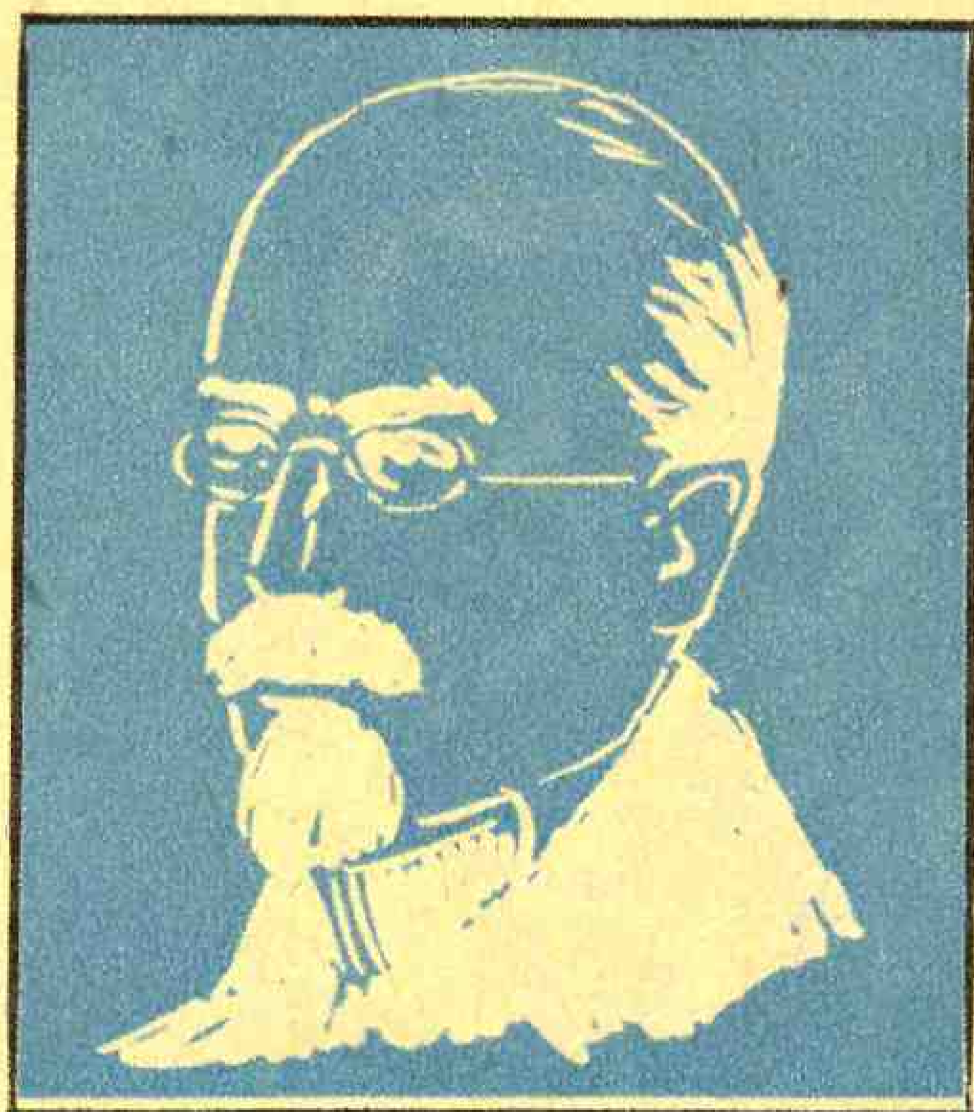
Conducătorul și eroul revoluției pașoptiste în Transilvania spunea la Blaj în fața adunării : „Uitați-vă pe cîmp românilor ! Sîntem mulți ca cucuruzul brazilor. Sîntem mulți și tari".

Al. Papiu Ilarian

Reprezentant al intelectualității ardelene care a dus mai departe tradițiile cărturărești ale Școlii Ardelene.

S-a evidențiat ca lingvist, istoric dar și ca memorialist care a surprins cu finețe mișcările interioare ale revoluției pașoptiste.

Mihail Kogălniceanu

Conducător al revoluției pașoptiste din Moldova. Ca ministru al domnitorului Cuza, numeroase idei ale revoluției s-au regăsit în actele de stat, care și-au pus amprenta pe fizionomia societății românești moderne.

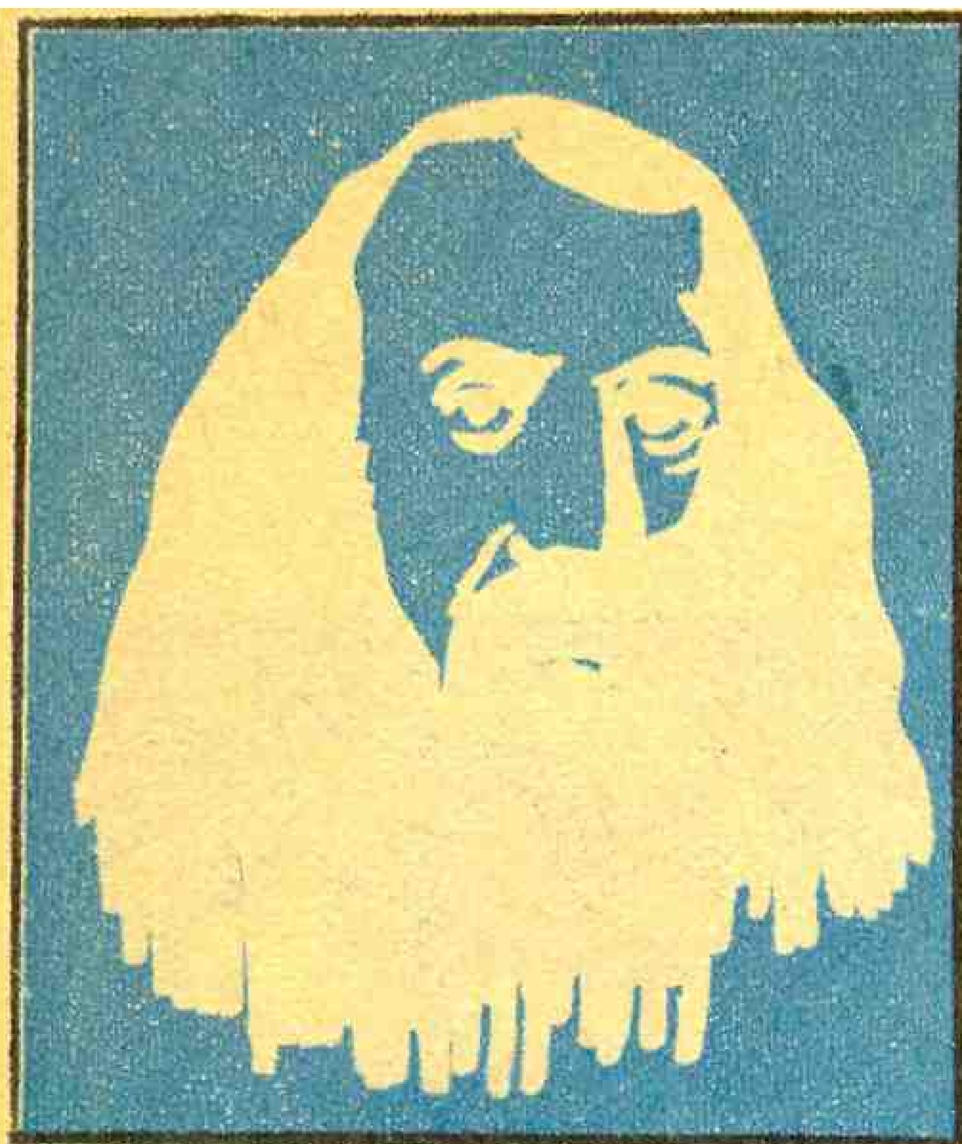
Petru Maior

Cărturar care a întreprins cercetări în domeniul lingvisticii și al istoriei. Și-a propus să demonstreze unitatea românilor din cuprinsul vechii Dacii.

Gheorghe Magheru

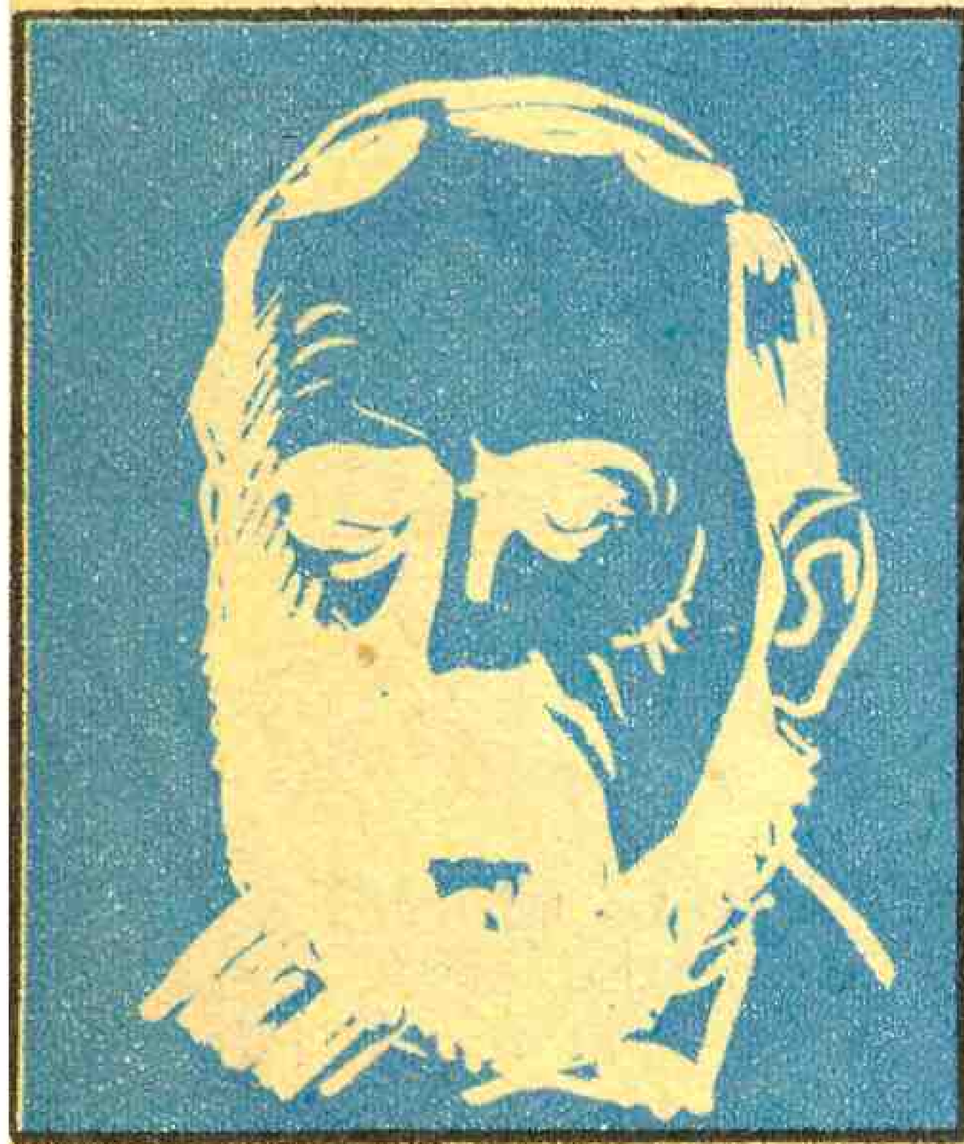
S-a alăturat revoluției care-și vestise începutul odată cu „Proclamația de la Izlaz". Lîngă orașul Rîmnicu Vîlcea (Rîureni) a pregătit armata cu care Țara Românească, căuta să facă față intervenției puterilor străine.

Eftimie

Murgu

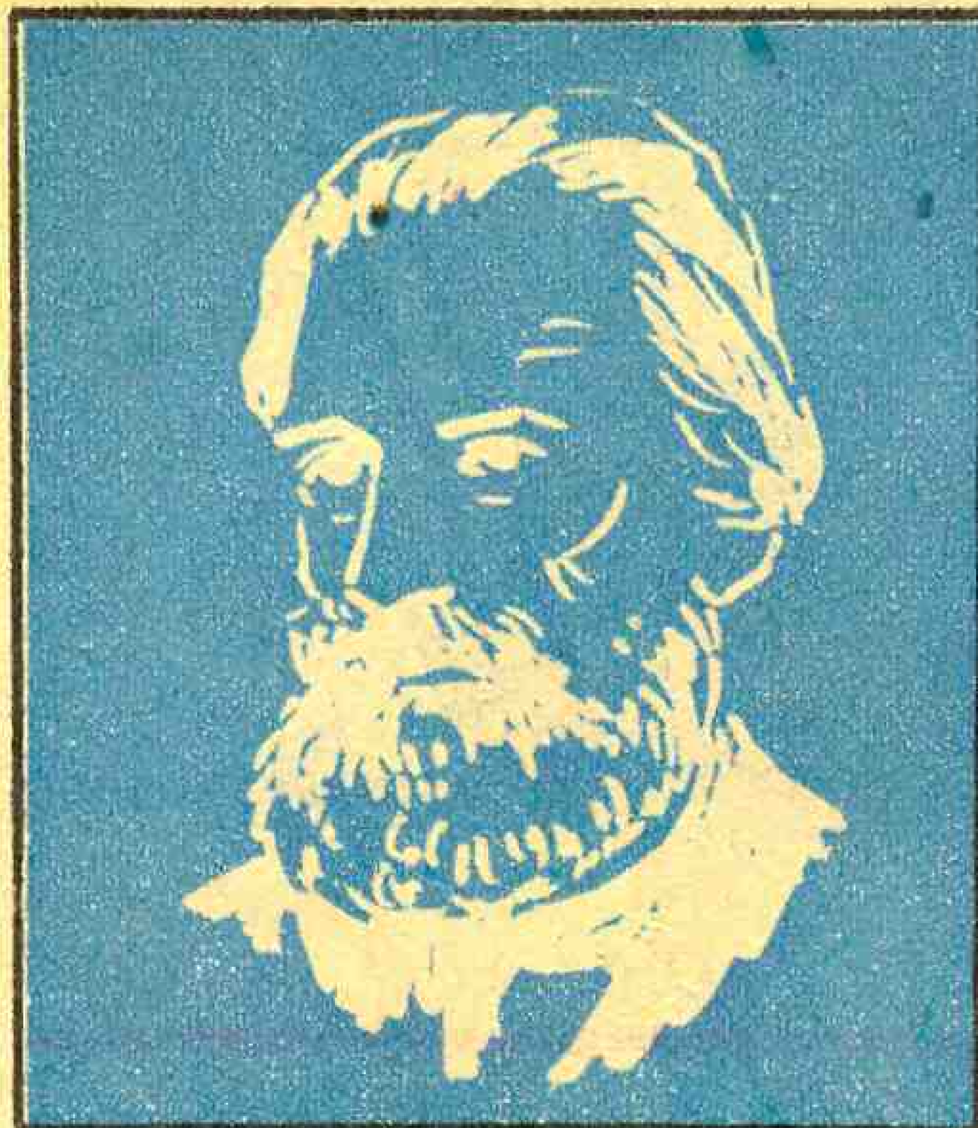
A militat pentru ridicarea în 1848 a românilor din Banat. El a semnat împreună cu alţii declaraţia „Timpul aristocraţilor a trecut, secolul nostru este secolul drepturilor ; noi ni le cerem pe toate. De aceste principii noi aşa de strîns ne ţinem încît numai moartea noastră va putea răsturna convingerea noastră".

Andrei

Mureşanu

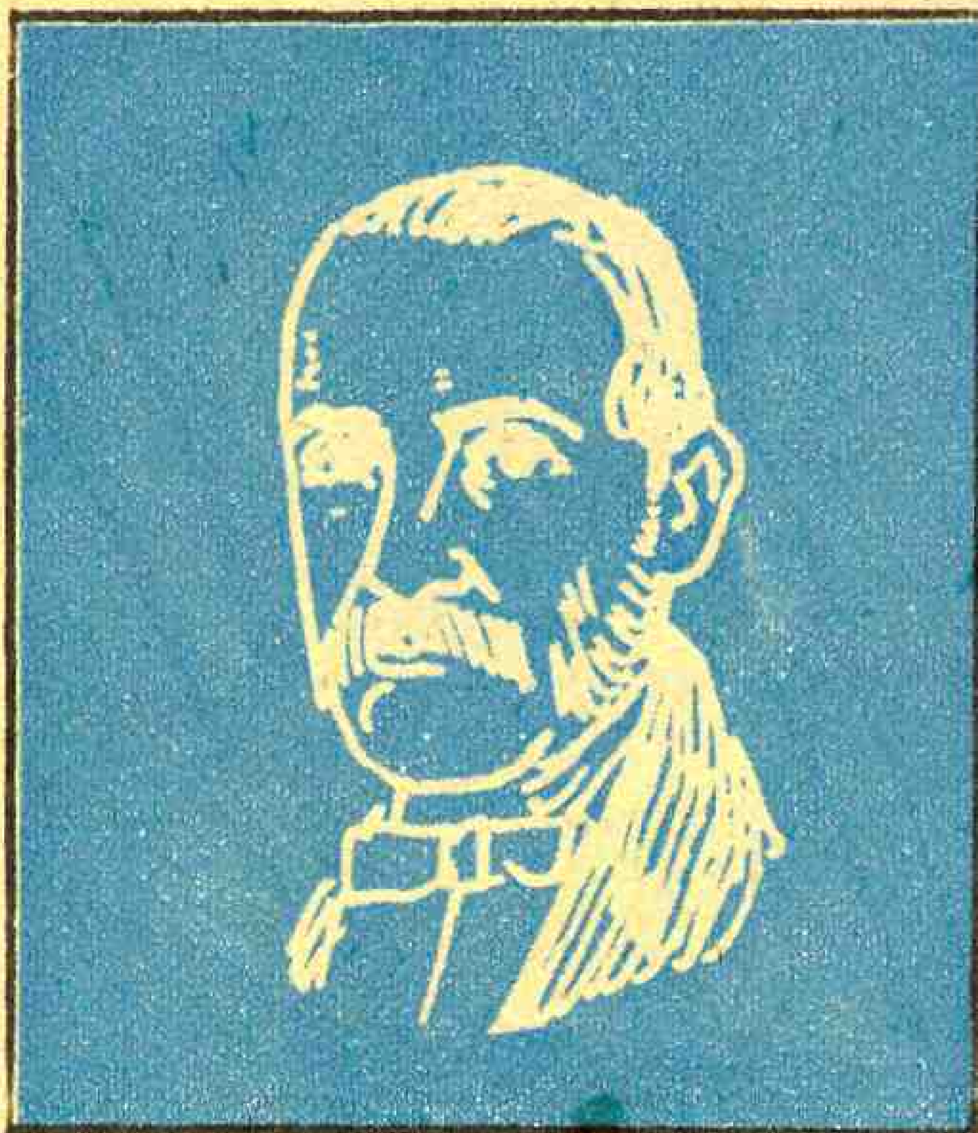
Revoluţionar paşoptist, autorul poemului „Un răsunet" în care găsim strofele „Deşteaptă-te române din somnul cel de moarte / În care te-adînciră barbarii de tirani / Acum ori niciodată croieşte-ţi altă soartă / La care să se-n-chine şi cruzii tăi duşmani".

Costache

Negri

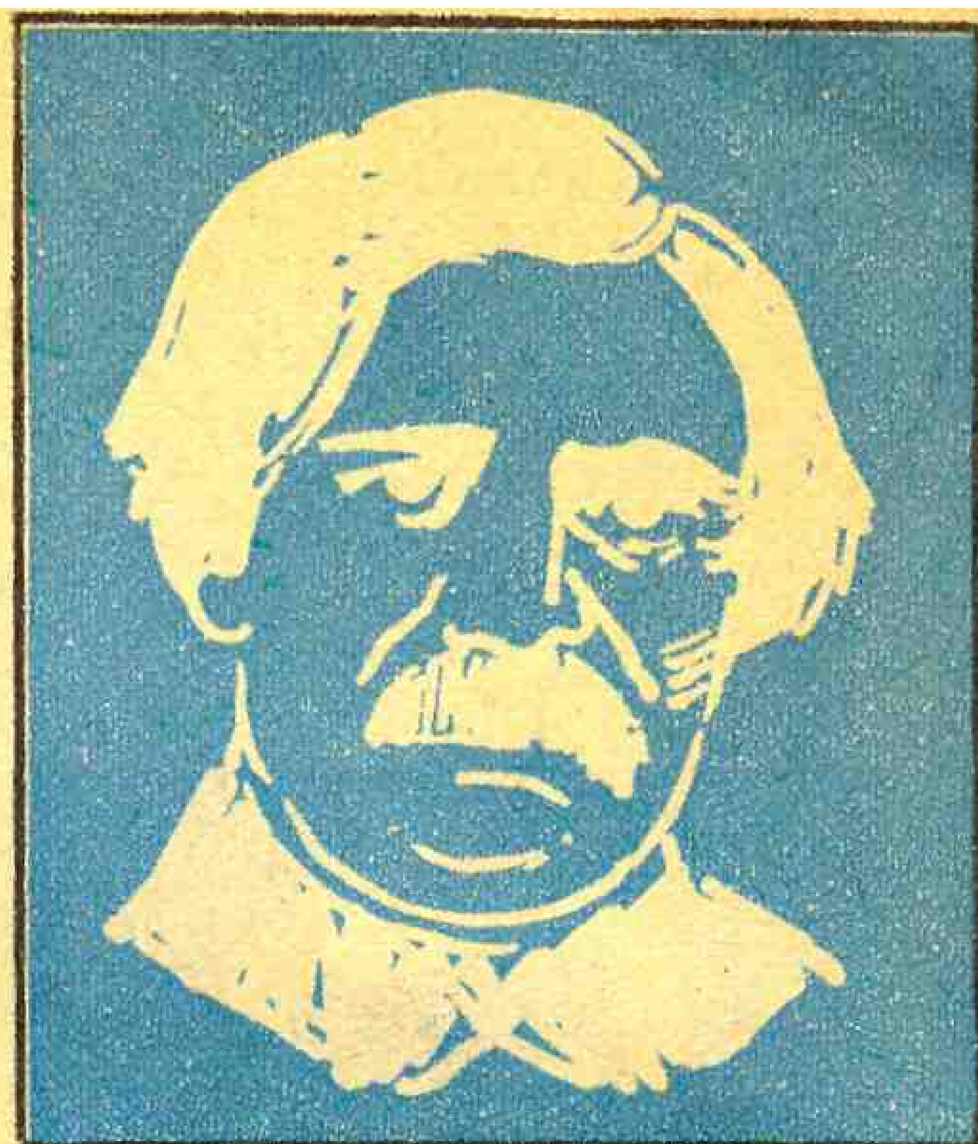
Revoluţionar moldovean, unul din cei mai apropiaţi sfetnici ai domnitorului Alexandru Ioan Cuza. A militat pentru impunerea „Petiţiunii Proclamaţiune".

Aron

Pumnul

Animator al activităţii culturale puse în slujba năzuinţelor sociale şi naţionale româneşti. Pe Cîmpia Libertăţii el a spus : „Spuneţi celorlalte naţiuni cu gura şi dovediţi-le că noi le iubim pe ele ca pe nişte surori cu care locuim în una şi aceeaşi patrie. Dar dreptatea cere ca şi ele să ne iubească pe noi".

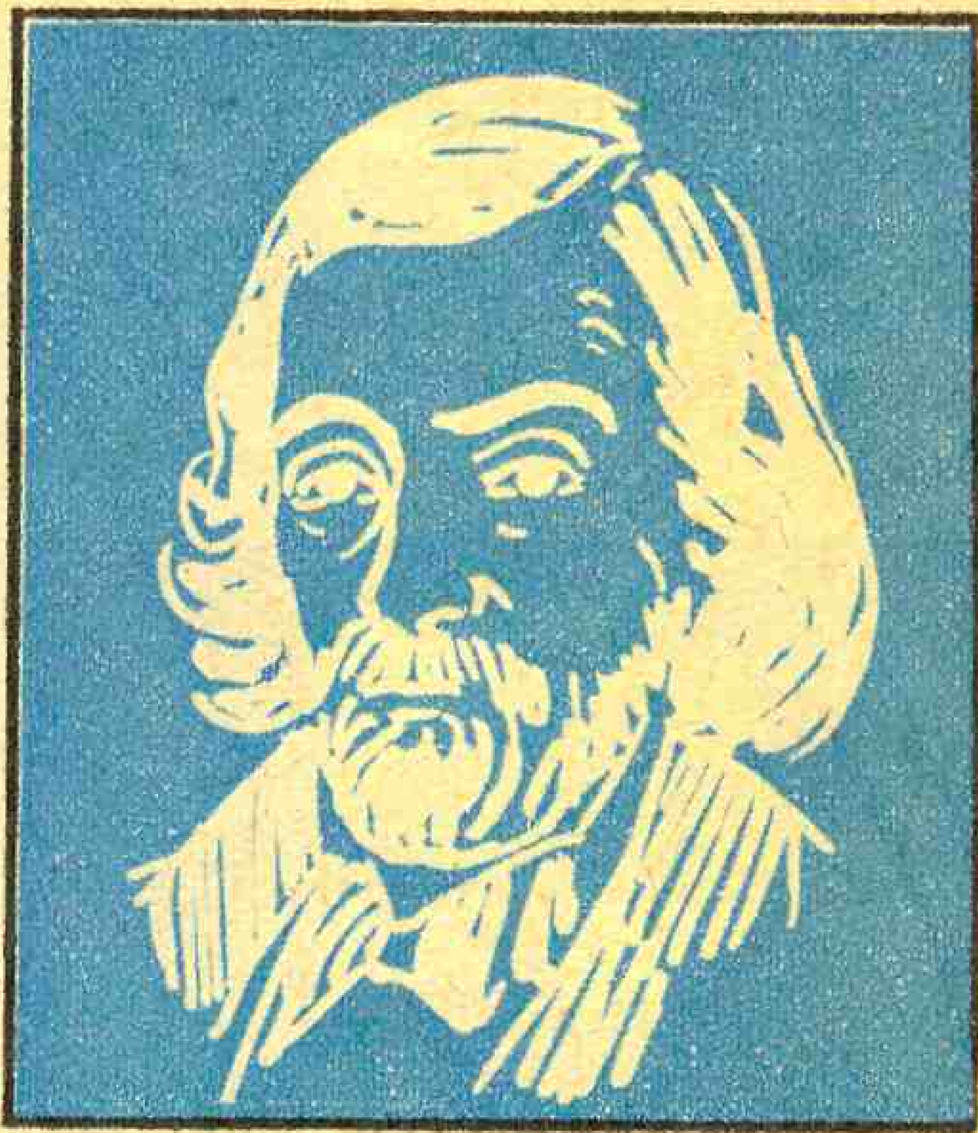

Ion Heliade

Rădulescu

Supranumit părintele literaturii române, este cel care a citit la 11 iunie vestita „Proclamaţie de la Izlaz".

A făcut parte din guvernul revoluţionar şi din locotenenţa domnească.

C. A. Rosetti

A acţionat pentru ridicarea tabacilor, calfelor şi ucenicilor alături de căuzaşi. A colaborat intens la ziarele din Bucureşti, în epoca revoluţiei. Refugiat în străinătate a continuat să sprijine cauza românilor.

Stephan Ludwig Roth

Înțelegînd exact sensul evenimentelor a scris următoarele cuvinte: „E drept că steagul acesta național nu era împlîntat atît de sus ca să poată fi zărit de la Dunăre, totuși ținînd seama de reciprocitatea influențelor spirituale, fîlfîitul culorilor naționale românești aici la noi trebuie să fi făcut inimile din Iași și București să bată la unison".

Petöfi Șandor

Poet și revoluționar maghiar care a cunoscut bine pe fruntașii revoluționari români din Ardeal, îi aparține îndemnul „Trimiteți regii la spînzurătoare".

Gheorghe Șincai

Reprezentant al Școlii Ardelene — care toată viața a căutat documente care să ateste continuitatea românității în spațiul carpato-dunărean și latinitatea populației trăitoare pe teritoriul vechii Dacii.

UN DOCUMENT INEDIT DESPRE MARȘUL REVOLUȚIONAR DE LA 1848 DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ

Oricît de apăsătoare e negura ce învăluie sub haina uitării faptele trecutului, rămîne totuși nepieritoare, măcar o scînteie de cuget, păstrată în memoria vremurilor din orizontul aprins al istoriei. O desprindem astăzi din contemporaneitate, ca o necesitate impusă de flacăra continuității celor mai nobile tradiții, din viața și lupta poporului, în marile sale momente de jertfă și glorie.

Întorc o filă de arhivă; îngălbenită de povara anilor, păstrează încă imaginea fierbinte a unor fapte și gînduri. Anul 1848, evocat în cele două marșuri ale revoluționarilor din Transilvania și Moldova, cu aceeași maximă vibrație sufletească, a freamătului de libertate națională și socială, purtat de-a lungul secolelor, de un popor de două ori milenar.

Un alt document înregistrat în anul 1901 la Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, confirmă că și în Țara Românească a fost compus un cîntec asemănător celor două marșuri din Moldova și Transilvania, ale lui George Sion și Andrei Mureșanu, dintre care „Deșteaptă-te Române" a devenit un adevărat imn revoluționar al tuturor românilor de pe cele două versante ale Carpaților.

Atît versurile cît și muzica, au fost culese în a doua

jumătate a secolului trecut, din Muntenia și Oltenia, de către folcloristul Gheorghe S. Vasiliu, care le-a armonizat așa cum au fost interpretate în anul 1848.

Dorind să-l popularizeze, întocmește la data de 5 ianuarie 1901, o cerere către Administrația Casei Școalelor :

Domnule Ministru,

Subsemnatul voind a tipări cîntul revoluției anului 1848 ce de 1/2 de secol a rămas necunoscut pînă astăzi aci în țară, oferindu-l cu respect Onor Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, vin a vă ruga să binevoiți a-mi aproba un fond spre tipărirea lui pentru a nu rămîne astă cîntare atît de prețioasă în întunecime și care subsemnatul de 3 ani umblu spre a scri în sensul adevărat cum s-a cîntat în acel an.

Cu tot respectul
Gh. S. Vasiliu

Domniei Sale D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice.

În aceeași zi, primește următorul răspuns :

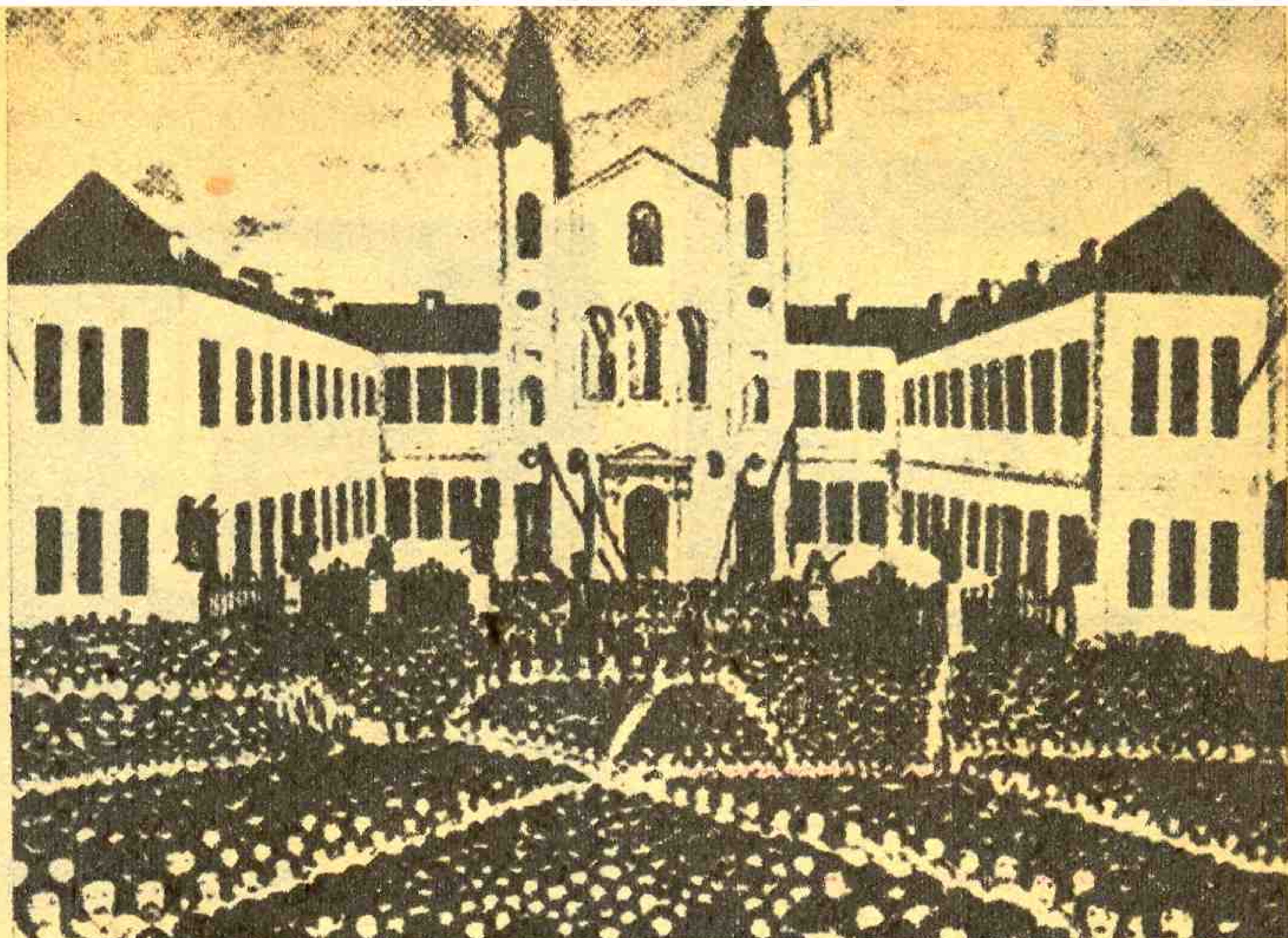
Administrația Casei Școalelor 5.I.1901

D-lui Gheorghe S. Vasiliu

Am onoarea a vă face cunoscut că pentru culegerea și armonizarea cîntului revoluționar de la 1848, vi s-a acordat un premiu de 400 lei, însă cu condiția ca după tipărirea lui să depuneți la Administrația Casei Școalelor un număr de exemplare corespunzător premiului acordat.

Odată cu aceasta vă înaintăm și ordonanța de plată nr. 1890 în sumă de 400 lei.

Bucuria a fost scurtă. S-au scurs zile și săptămîni în așteptarea executării ordinului. După mai bine de o jumătate de an, timp în care a discutat problema tiparului

Adunarea de la Blaj, din 3/15 mai 1848.

la un preț convenabil cu o tipografie din străinătate, Gheorghe Vasiliu revine cu un memoriu.

Domnule Ministru,

După o muncă și minuțioasă cercetare de aproape 3 ani, prin întreaga Muntenie și Oltenie, am putut descoperi cîntul (Marșul) revoluției anului 1848, punîndu-l pe note muzicale astfel după cum se cînta pe strade în timpul acelui an ; subsemnatul l-am armonizat pentru o voce cu pian și patru voci.

Domnule Ministru, această prețioasă cîntare ca să fie păstrată ca un document istoric, ce pînă astăzi 1/2 secol trecut a rămas în întunecime fără a se ști de ea, am găsit cu cale a o tipări în institutul grafic din Leipzig în Germania un număr de 600 exemplare, aceste exemplare voind a le oferi onorat Minister al Cult. și Instr. publice, vin a vă ruga D-le Ministru să bine voiți a-mi pune la dispoziție suma de 400 lei pentru a le scoate și da în stăpînirea Casei Școalelor folosindu-se de ele împărțindu-se chiar ca premii la școlile din țară, obligînd în acel timp pentru a pune în studiu, căci numai astfel s-ar putea răspîndi și cunoaște această cîntare.

Gh. S. Vasiliu.

Aprobată inițial, cererea i-a fost ulterior respinsă din lipsă de fonduri. Dar din dosarul păstrat și inventariat în acel timp de către organele Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor, lipsește tocmai mobilul corespondenței : marșul cules și armonizat de către Gheorghe Vasiliu.

În 1977 dr. Maria Dogaru din cadrul Direcției generale a Arhivelor Statului, a descoperit într-un set de documente, o partitură pentru fanfară, intitulată „Marșul revoluționar — În numele guvernului" — scrisă în clocotul evenimentelor anului 1848, de către Pascu Purcărea unter ofițer de linie al regimentului 2 din Țara Românească. Lucrarea a fost studiată și publicată în colaborare cu compozitorul Viorel Cosma în revista Muzica din 1976 și după trei ani într-un supliment al Revistei Arhivelor.

Rămîne o datorie de conștiință în fața marilor înfăptuiri ale strămoșilor grija patriotică de a întregi și păstra cu integritate, tezaurul național al mărturiilor documentare. Pentru că ne aparține.

TIBERIU P. POTÂRCA

ARDEALUL

În Transilvania propriu-zisă au existat și alte formațiuni statale feudale românești care nu sînt amintite de Anonymus, deoarece ele au rămas la finele secolului al IX-lea și începutul celui următor în afara expedițiilor de cucerire ungară (Țara Bîrsei, Țara Făgărașului, Țara Almașului, Țara Hațegului, Țara Maramureșului etc.)

Alte cronici din secolele XII-XIV (Simon de Keza, Henric de Megeln, Chronicon Monacense, Legenda Sancti Gherhardi) atestă la rîndul lor, formațiunile politice ale românilor transilvăneni și bănățeni. Dealtfel, începînd din secolele IX-X, izvoarele bizantine, armene, germane și ruse (Cronica lui Nestor), alături de cele ungurești propriu zise, atestă în scris pe români sub numele de Vlahi, Blași, Blaci, Blachi, Volohi, Balak, Walachen, Olah (prin care înțeleg o populație românească), așezați în aria carpato-dunăreano-pontică, net individualizați între celelalte popoare sud-est europene.

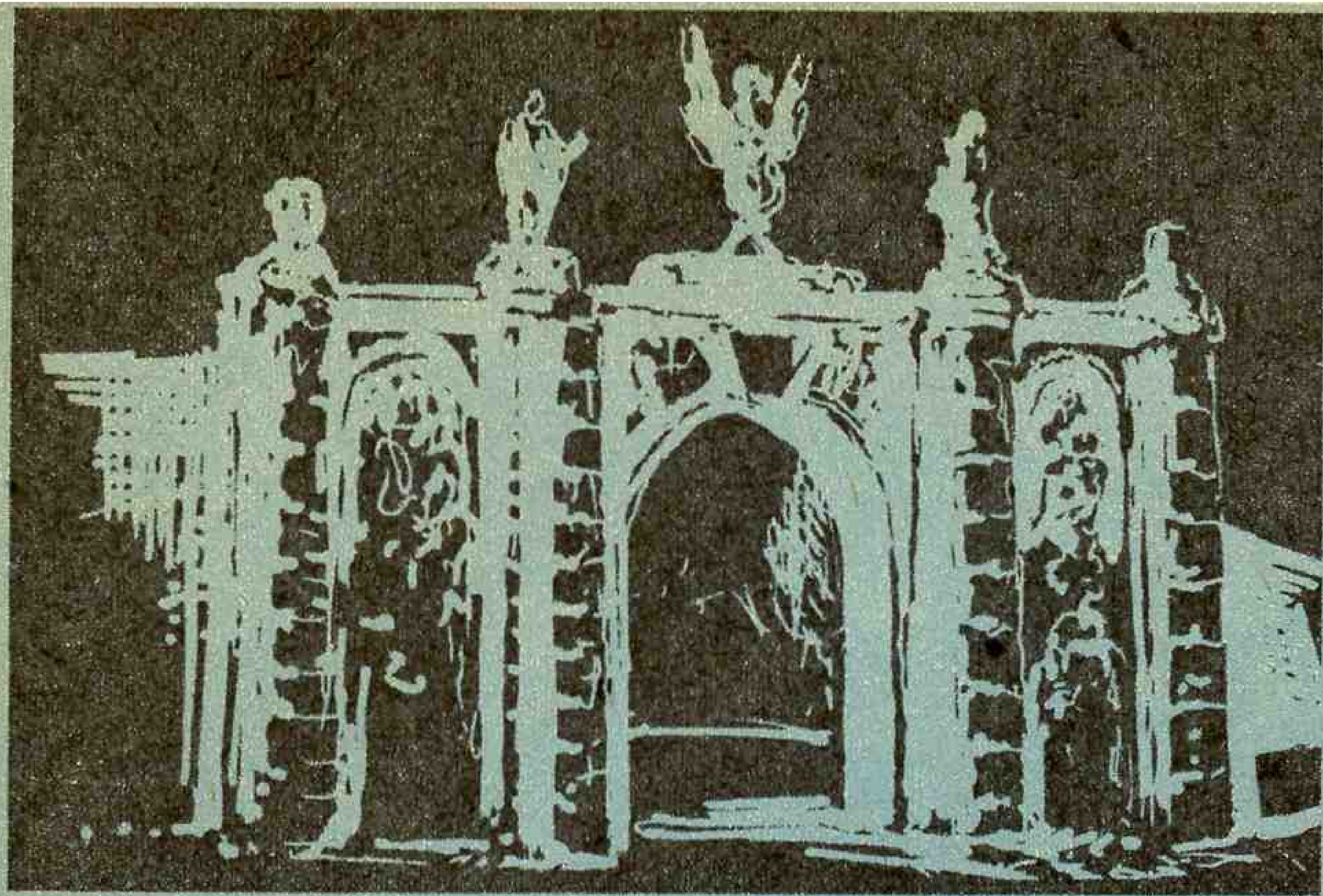
O seamă de documente pomenesc de existența unor organizații politice ale românilor și la sud de Dunăre, sub numele de Valahia, Vlahia Mare, Vlahia Mică, Vlahia de Sus etc. Pentru anul 980 trebuie luată în seamă știrea unui cronicar anonim bizantin care consemnează că : la acea dată împăratul Vasile al II-lea a dat lui Niculiță stăpînirea peste „Vlahii din Elada". Deci prezența unei țări românești și la sud de Dunăre : ceea ce nu ne face să afirmăm că Țările Române s-au întins pînă la Haemus nici să urmărim prin timp — din punct de vedere teritorial apariția și persistența unor dialecte ca : aromân, megleoromân, istroroman, caracteristice unor populații de certă origine romanică.

Pe teritoriul Dobrogei, inscripția de la Mircea Vodă din anul 943, precum și inscripțiile de la complexul monastic de la Basarabi evidențiază existența unor conducători ai unor organisme politice, jupanii Dimitrie și Gheorghe, cel dintîi purtînd lupte cu bizantinii ; iar cronicarul bizantin Kedren amintește în Dobrogea stăpînitori locali „ei și cetățile lor" la anul 971. În ceea ce privește teritoriul de la est de Carpați, zona carpato-mistriană, documentele amintesc de țara Bîrlodnicilor și țara Cîmpulungului.

Istoricul persan Gardizi a scris între anii 1049—1053 o vastă lucrare, intitulată Podoaba istoriilor, în 4 părți, în care amintește de existența românilor în cercul carpatic, în Transilvania și la Dunăre.

La toate acestea merită să amintim că aproape 1500 de așezări, cetăți, așezări rurale și cimitire (ale populației) daco-romane și românești din sec. IV-XI au fost descoperite în spațiul carpato-danubiano-pontic, în perioada în care istoricii certați cu adevărul și obiectivitatea plimbă pe români prin Balcani, în urma turmelor de oi ! Vidul existent în mintea acestora, invocat spre învrăjbirea popoarelor este infirmat la tot pasul de o societate temeinic alcătuită prin vremuri și mai bune și mai rele și de restriște și de liniște și pace de oamenii pămîntului, de poporul român, care și-a organizat o viață economică, socială și politică proprie, luptînd vitejește pentru a-și apăra ființa, graiul și glia strămoșească, conviețuind în mod pașnic cu unele populații migratoare. În aceste împrejurări, poporul nostru, în plin proces de afirmare a fizionomiei sale etnice și spirituale, de cultură și civilizație a făcut față singur, în acest zbuciumat mileniu, prin propriile sale forțe, valurilor migratoare în trecere peste teritoriile sale. „Enigma și miracolul" de care vorbeau și din nefericire mai vorbesc unii istorici de peste hotare, în legătură cu perioada de etnogeneză a românilor, — din necunoașterea realității sau din ignorarea adevărului — sînt înlocuite cu adevăruri axiomatice recunoscute de toți cei ce slujesc adevărul istoric cu știință și conștiință. „Căci dacă astăzi se mai ivește cîte un (...) singular, scria încă Mihai Eminescu — acum un secol —, care caută să ne aducă de preste Dunăre, nu mai întrebăm ce zice un asemenea om, ci ce voiește el".

conf. univ. dr.
MIRCEA T. MUȘAT

DIN CÎNTECELE ŞI POEZIA DE LUPTĂ ALE ROMÂNILOR

În geografia ei armonioasă, într-o etnie perfect unitară, fiinţează şi va fi în veşnicie România avînd Carpaţii drept coloană vertebrală istoriei sale, Dunărea brîu şi hotar şi celelalte rîuri un susur de dor şi poezie. Românii au luptat să-şi apere totdeauna aceste repere într-o istorie vie şi bravă care i-a dat puteri morale mereu înoite pe cărările timpului. Românii s-au însoţit în luptele lor totdeauna cu cîntecul şi poezia, c-aşa e românul sortit să fie pe acest pămînt — un cîntec şi la bine şi la greu : „Mulţi durară, după vremuri, peste Dunăre vreun pod, / De-au trecut cu spaima lumii şi mulţime de norod ; / Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă / Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pămînt şi apă / Şi nu voi ca să mă laud nici că voi să te-nspăimînt, / Cum veniră se făcură toţi o apă şi-un pămînt..."

„Ce căutaţi la noi ? De ce nu ne lăsaţi în pace şi tihnă, în libertate să trăim ?" Şi parcă îl auzim pe Marele Eminescu : „Mînat de credinţă, mînat de profet / Din negre pustiuri porni Mahomet / Stîrnind mulgătorii de iepe ; / Îneacă o lume în flăcări şi fum / Şi moartea-i netează al gloriei drum / E moartea stăpînă pe stepe", şi răspunzîndu-i un popor din plaiurile Moldovei cu şoapta unui etern cîntec : „Ştefan, Ştefan, domn cel mare / Seamăn pe lume nu are / Decît numai mîndrul soare".

În drum, prin istoria fierbinte, poporul român a avut destulă vreme privegheată de neşansa de a trăi în aceleaşi graniţe, lăsate de strămoşi, dar care s-au mutat ades conform hazardului, a vîntului neprielnic ce bătea peste lume. Dar cum spuneam, din fiecare semn, din fiecare răscruce, românii au ieşit mai tari moralmente, avînd în suflet optimismul şi credinţa nestrămutată că nimic nu poate omorî pentru eternitate adevărul fiindcă, în fapt, numai adevărul este etern. Cine nu ştie şi cine n-a murmurat vreodată versurile lui Andrei Mureşanu : „Deşteaptă-te române, din somnul cel de moarte / La care te-adînciră barbarii de tirani..." odată cu înţeleapta povaţă a istoriei noastre naţionale : „Români din patru unghiuri, acum ori niciodată / Uniţi-vă în cuget, uniţi-vă în simţiri..." Şi aceasta pentru a nu mai fi cum scria Octavian Goga în numele oricărui român care trăia dincolo de fruntariile impuse de forţă, de grava şi neagra întîmplare „Eu sînt oftatul care plînge / Acolo-n satul meu din deal / Sînt ţipătul muiat în sînge / Al văduvelor din Ardeal Sînt solul dragostei şi-al urii / Un visător de biruinţi / Ce port blesteme-n cerul gurii / Drept moştenire din părinţi..."

Şi am învins. De fapt n-a fost un război al dezrobirii şi al reîntregirii noastre naţionale, a fost o faptă vitală de adunare a fraţilor în propria matcă : „Să trecem divizii române, Carpaţii / La arme cu frunze şi flori / Ne-aşteaptă izbînda, ne-aşteaptă şi fraţii / Cu inima la trecători / Transilvania, Banatul ne cheamă / Nădejdea e numa în noi..." Era cîntecul ce a însoţit armata română la o istorică faptă, neuitată, veşnică !

„Istoria se scrie, tăcut şi fără ştire / Cu morţii fără nume, cu căpitanii lor / În fiecare luptă e-un gînd spre nemurire / şi tot prezentul nostru durerea tuturor / Eu o ascult în noapte, prin filele-negrite / Căci scrise-au fost cu-o spadă, şi scrise cu o pană / În fiecare strofă, mai sîngeră o rană / Şi un capitol plînge dorinţi neîmplinite" — scria poetul Mihail Săulescu, eroul de la Predeal : „Erou de mii de ori erou / Acela ce se bate / Şi moare pentru brazda lui / Şi pentru libertate".

Timpul ne-a adus prin jertfe, pacea, liniştea şi libertatea. Parcă au fost auzite de Istorie cuvintele poetului : „Deschide a cerului mîndră grădină / Şi-aruncă poporului flori de lumină / Zeiţă a păcii !"

Sub această aripă de neuitat îşi duc astăzi în pace românii o nouă luptă de muncă, de zidire nouă, în eternitatea legendei-simbol : „Doisprezece pietrari / Nouă meşteri mari / Nouă calfe mari / Şi cu Manole zece / Care-i şi întrece / Voi vă apucaţi / Şi să vă legaţi / Aici să-mi duraţi / Chiar din temelie..."

În geografia ei armonioasă, într-o etnie perfect unitară, fiinţează şi va fi în veşnicie România avînd Carpaţii drept coloană vertebrală istoriei sale, Dunărea brîu şi hotar şi celelalte rîuri susur de dor şi poezie...

Memento, Memento !

D. GHEORGHE

În Moldova şi Ţara Românească, legenda şi istoria consemnează reşedinţele oficiale şi neoficiale, cît şi epocile cînd au luat această denumire. Rînd pe rînd în localităţi mai mari sau mai mici s-au înălţat curţi domneşti, cetăţi de apărare, mînăstiri întărite etc. Să vedem în continuare care au fost aceste capitale.

capitalele ţărilor române

Baia, aşezată pe rîul Moldova, în calea drumurilor comerciale, a oferit condiţii favorabile pentru a fi capitală în timpul lui Bogdan I (1359—1365), primul domnitor de sine stătător al Moldovei.

În decembrie 1467, Ştefan cel Mare a învins aici pe Matei Corvin, regele Ungariei. Treptat acest colţ pitoresc îşi pierde însemnătatea politică ; hotarele noului stat se lărgesc, necesităţile sînt altele. Astăzi este o comună în judeţul Suceava.

Cîmpulung, aşezat în depresiunea Cîmpulung Muscel, a fost reşedinţă lui Basarab I (1310—1352), primul domn al Ţării Româneşti. Situat pe unul dintre cele mai importante drumuri de legătură dintre Ţara Românească şi Transilvania, a fost un însemnat centru meşteşugăresc şi comercial. În secolele XIV—XVI, acest centru avea legături comerciale cu Braşovul, lucru atestat de scrisoarea negustorului Neacşu din 1521, prima în limba română păstrată pînă astăzi. La Cîmpulung Matei Basarab (1632—1654) a instalat una din primele tiparniţe din Ţara Românească. Dintre cele patru cărţi ce s-au tipărit aici, cea apărută în 1642, este considerată drept prima tipăritură în limba română din Ţara Românească. Dintre figurile de seamă din trecutul cultural al ţării îşi au originea sau şi-au desfăşurat activitatea în Cîmpulung, amintim pictorii Th. Aman, George Demetrescu, Mirea, istoricul C. D. Aricescu, dramaturgul Tudor Muşatescu.

În prezent este oraş în judeţul Argeş, unde se dezvoltă industria construcţiilor de maşini, exploatarea şi prelucrarea lemnului, industria alimentară.

Curtea de Argeş, oraş situat într-o mică depresiune, la contactul Podişului Getic cu Muscelele subcarpatice. Este atestat documentar din 1369, din vremea lui Vladislav I (1361—1377), care mută aici capitala Ţării Româneşti de la Cîmpulung şi va rămîne pînă în timpul lui Mihail I (1418—1420). Cunoscută este biserica mînăstirii Curtea de Argeş, construită din porunca lui Neagoe Basarab, între anii 1512—1517 de către zidarul Manole, monument renumit în întreg sud-estul Europei. Acest vechi centru de ceramică românească, este astăzi oraş în judeţul Argeş, unde s-a dezvoltat industria de exploatare şi prelucrare a lemnului, confecţii şi alimentară.

Iaşii zilelor noastre : Piaţa Unirii.

Iaşul situat pe valea Bahluiului, în Podişul Moldovenesc, a devenit capitala Moldovei în anul 1564 pe vremea lui Alexandru Lăpuşneanu (1552—1561 şi 1564—1568) şi a rămas pînă în anul 1862. Ulterior a devenit cel mai de seamă oraş al Moldovei şi în sfera activităţii meşteşugăreşti şi comerciale, cunoaşte o viaţă culturală a cărei tradiţie este continuată şi îmbogăţită în zilele noastre. (Academia Vasiliană, Academia Mihăileană (din 1835), Conservatorul filarmonic-dramatic (1836), Societatea de medici şi naturalişti (1833), prima Universitate (1860), Teatrul Naţional etc.

În 1859 a jucat un rol deosebit la înfăptuirea Unirii Moldovei cu Ţara Românească, prin marile personalităţi Al. I. Cuza, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri.

În primăvara anului 1921, aici a fost găzduită Conferinţa pe ţară a grupurilor comuniste în vederea pregătirii primului congres al P.C.R.

Este un important centru industrial, remarcîndu-se industria metalurgică, textilă, antibiotice (prima de acest gen din ţară), alimentară etc.

Rădăuţi, oraş situat în nordul ţării, în Moldova, la confluenţa rîurilor Suceava cu Suceviţa. Cu începere din secolul XIV, a fost pe rînd centru episcopal, centru de district, capitală. Ca localitate este amintită pentru prim oară în anul 1415 într-un hrisov al lui Alexandru cel Bun (1400—1432). Aici există cel mai vechi monument de arhitectură din Moldova, ridicat în timpul lui Vodă Bogdan (1359—1365). Oraşul actual, prezintă faţa unei aşezări moderne, un important centru meşteşugăresc, comercial-agricol şi unde s-a dezvoltat industria de exploatarea şi prelucrarea lemnului, alimentară etc.

Roman, situat la confluenţa rîului Moldova cu Siret, în judeţul Neamţ. Este un vechi oraş al Moldovei, atestat documentar din anul 1392, pe vremea lui Roman I (1391—1394). El a trecut de la sat la oraş datorită unei curţi domneşti locale şi a unei cetăţi care a fost ridicată de Ştefan cel Mare. După succesele lui Alexandru cel Bun, care organizează aici o episcopie ce devine „Mitropolia Ţării de Jos", a lui Ştefan cel Mare, prestigiul Romanului scade. Oraşul de astăzi a devenit un important centru industrial — industria metalurgică, de construcţii, alimentar şi cultural.

Siretul este situat în judeţul Suceava, la graniţa de nord a U.R.S.S., pe valea Siretului. Atestat documentar în anul 1340 iar în anul 1371 a fost ridicat la rangul de civitas. A fost un însemnat centru pe drumul comercial care lega Liovul de Marea Neagră. A fost scurt timp reşedinţa de scaun, şi-a menţinut faima prin cetate, iar mai tîrziu, în a doua jumătate a secolului al XIV-lea a fost reşedinţă de plasă a plăşii Siretul de sus.

Astăzi în oraş s-a dezvoltat industria alimentară, confecţii, contrucţii de maşini şi prelucrarea metalelor etc.

Suceava, oraş situat pe malul drept al rîului Suceava, a cărei vale largă şi adîncă, are versanţi fragmentaţi, sau în chip de platouri înalte ce trec de 350 m. Localitatea se află pe calea unor importante drumuri comerciale care duceau dinspre Europa Centrală şi de nord prin Polonia şi se îndreptau spre Marea Neagră.

Atestat pentru prima dată în anul 1388, a fost capitala Moldovei din timpul lui Petru Muşat (1374—1392) şi pînă în anul 1566 (în cea de a doua domnie a lui Alexandru Lăpuşneanu (1564—1568). Dacă celelalte capitale ale Moldovei au purtat gloria în faţa de statornicie a rînduielilor statale, Suceava cunoaşte o puternică dezvoltare în timpul glorioasei domnii a lui Ştefan cel Mare. Cetăţii de scaun situată pe Dealul cetăţii (354 m) i s-a adăugat un nou rînd de ziduri groase de 4 m în afara lor cu un şanţ de apărare.

Cetatea a rezistat asediilor armatelor sultanului Mohamed II (în 1476) şi ale lui Ioan Albert, regele Poloniei, în 1497.

În Suceava, mai mult decît în alte părţi, ceea ce te impresionează astăzi sînt cele două laturi cu priviri în timp. Suceava vremurilor trecute şi Suceava prezentului, care este un oraş complet nou. Predomină industria construcţiilor de maşini, alimentară, a celulozei şi hîrtiei, exploatarea şi prelucrarea lemnului. Este un important centru cultural (Casa ştiinţei şi tehnicii, Ansamblul de cîntece şi dansuri „Ciprian Porumbescu").

Tîrgovişte, oraş situat pe valea Ialomiţei nu departe de Dîmboviţa. A fost menţionat documentar pentru prima dată ca reşedinţă domnească în anul 1396, în timpul lui Mircea cel Bătrîn (1386—1418). Se afla în răscrucea unor importante drumuri comerciale (Brăila, Buzău, Giurgiu).

În secolele XV—XVI şi în prima jumătate a secolului XVII, oraşul a fost cetatea de scaun a Ţării Româneşti. Aici în 1821, şi-a trăit ultimele clipe, Tudor din Vladimiri, care ridicase ţara împotriva stăpînirii turce şi a împilării.

În Tîrgovişte se află ruinele Curţii domneşti (sec. XIV—XVII), casa-atelier a pictorului G. Petraşcu sau muzeul tiparului şi cărţii vechi româneşti ce reflectă activitatea tiparului în Ţara Românească pînă la anul 1860.

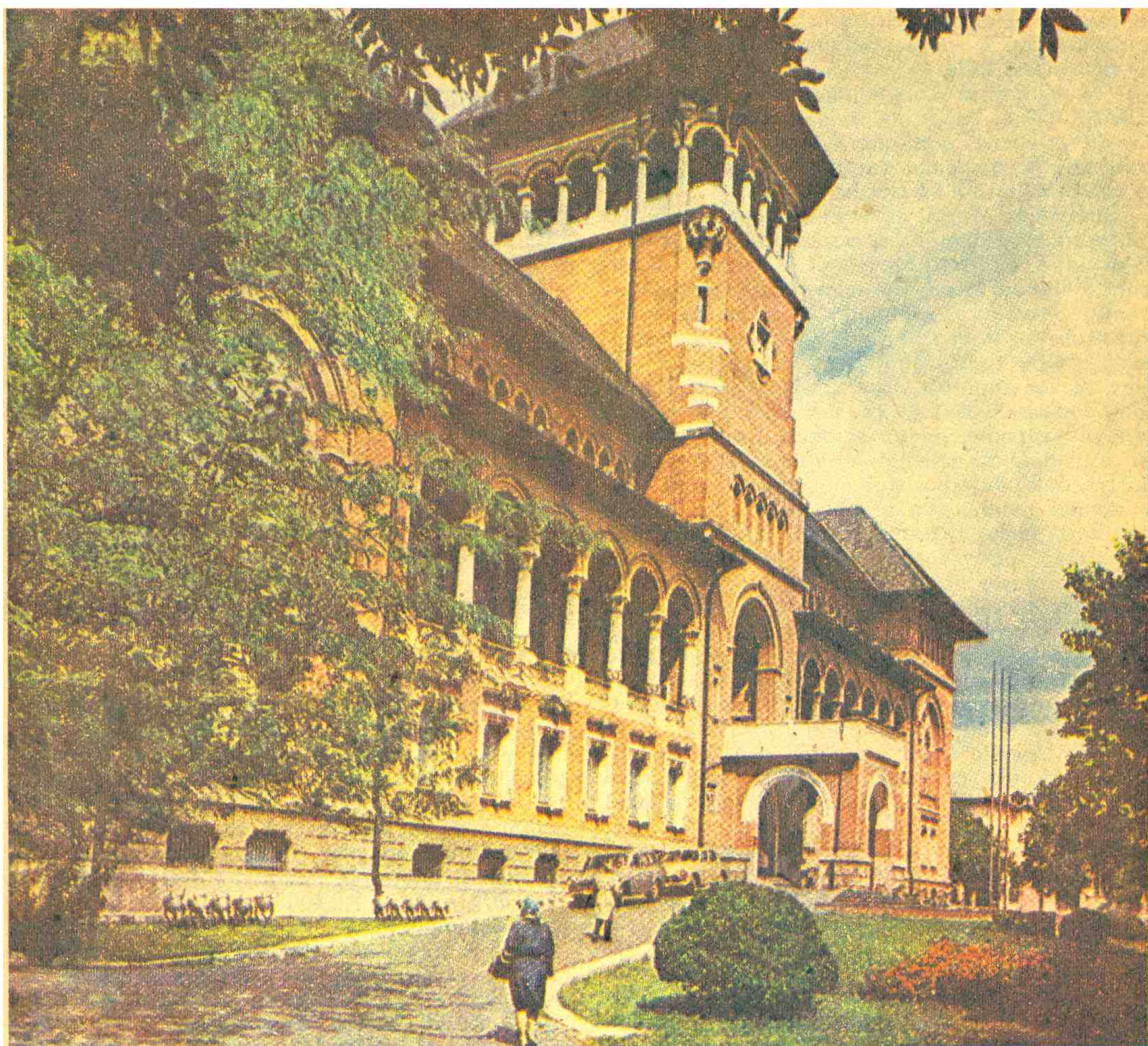
Oraşul face parte azi din nodul industrial petrolier Ploieşti—Cîmpina—Tîrgovişte, aşa cum o vestesc întinsele schele din împrejurimi şi marile hale moderne ale Uzinei de utilaj petrolier. Sînt dezvoltate ramurile industriei constructoare de maşini şi prelucrarea metalelor, industria alimentară, chimică etc.

Vaslui, oraş situat la confluenţa rîului Vaslui cu Bîrladul, pe Dealul Morii. Este menţionat documentar pentru prima oară în 1435. Poziţia geografică a oraşului şi a împrejurimilor sale a fost folosită şi de cel mai mare strateg al secolului XV — Ştefan cel Mare. În anul 1470 îşi construieşte aici reşedinţa domnească. La 10 ianuarie 1475, la sud de Vaslui (Podul Înalt), Ştefan cel Mare a repurtat asupra armatelor turco-muntene, conduse de Soliman Paşa, cea mai strălucită victorie din istoria medievală a Moldovei.

În secolele care au urmat oraşul nu a mai fost decît purtătorul unor ruine ale curţilor domneşti şi locul de origine al lui Peneş Curcanul.

Astăzi, reşedinţă de judeţ, este un centru important al industriei confecţiilor, alimentare, exploatării şi prelucrării lemnului.

ION MANTA

Cu privire la turism în unele documente de partid și de stat

— În Directivele Congresului al X-lea al P.C.R., august 1969 : „În domeniul turismului internațional va continua extinderea turismului de vară pe litoralul Mării Negre ; se va pune un accent mai mare pe dezvoltarea turismului de munte și balneo-medical, pentru care țara noastră dispune de factori naturali de înaltă valoare terapeutică". (Directivele... Ed. Politică, București 1969, p. 74)

— În Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R., noiembrie 1974 : „Se va extinde, în continuare, turismul internațional. Se va acționa pentru modernizarea bazei materiale a turismului și, îndeosebi pentru dezvoltarea stațiunilor montane și de tratament. Vor fi extinse și îmbunătățite prestațiile de servicii turistice în toate zonele turistice".

— În Programul P.C.R.... 1974 : „Se vor îmbunătăți condițiile de odihnă a oamenilor muncii, de folosire a timpului liber cît mai util și plăcut, astfel, încît aceasta să contribuie la refacerea sănătății și puterii de muncă".

— În Programul de reducere a duratei săptămînii de lucru : „Ministerul Turismului, U.G.S.R. și U.T.C. vor elabora un program special privind dez-

voltarea activităţilor turistice în raport cu cerinţele rezultate din creşterea timpului liber". (Scînteia 17 decembrie 1977)

– În Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C al P.C.R. cu privire la dezvoltarea legăturilor de prietenie, a colaborării şi schimburilor cu alte ţări în domeniul culturii, educaţiei, ştiinţei şi informaţiilor din 28 martie 1978 :

„În vederea lărgirii activităţii de cunoaştere nemijlocită a realităţilor şi de sprijinire a contactelor între oameni, Ministerul Turismului şi organizaţiile de resort vor intensifica preocupările pentru dezvoltarea continuă a turismului internaţional. Vor fi îmbogăţite şi diversificate programele pentru turiştii străini care vizitează România ; se vor organiza vizite de studii şi documentare, îndeosebi pentru grupuri alcătuite pe criterii profesionale, pentru studenţi, profesori etc. ; se va îmbunătăţi activitatea de popularizare peste hotare a frumuseţilor ţării noastre, a realizărilor poporului român prin prospecte, ghiduri şi alte tipărituri, filme, expoziţii. Condiţiile create prin recentele reglementări pentru participarea la excursiile peste hotare a unui număr sporit de muncitori, tehnicieni, ingineri care activează nemijlocit în producţie, a altor oameni ai muncii, vor duce la amplificarea contactelor directe cu cele mai largi categorii de oameni ai muncii din diferite ţări, favorizînd schimbul de experienţă şi circulaţia informaţiei". (Scînteia 29.III.1978)

– În Rezoluţia Consfătuirii pe ţară a oamenilor muncii din comerţ, iulie 1978 : „Ministerul Turismului şi agenţiile judeţene de turism trebuie să-şi perfecţioneze în mod sistematic activitatea, corespunzător extinderii circulaţiei turistice interne şi internaţionale, să dezvolte, să diversifice şi să ridice servicile prestate, să asigure modernizarea bazei materiale a turismului". (Scînteia 4.VII.1978)

– În Declaraţia comună româno-franceză din iulie 1980 : „Cele două părţi au exprimat voinţa de a acorda în continuare întregul lor sprijin dezvoltării schimburilor şi cooperării în domeniul culturii, învăţămîntului, artei, sportului şi turismului". (Scînteia 26.VII. 1980)

– Din Declaraţia – Apel a M.A.N., Consiliului de Stat, Guvernului R.S.R., cu ocazia împlinirii a 5 ani de la semnarea Declaraţiei de la Helsinki : „...Să dezvoltăm larg cooperarea pe planul cercetării ştiinţifice, al tehnologiei moderne, să lărgim schimburile culturale şi contactele între oameni, asigurînd o mai profundă cunoaştere reciprocă a popoarelor noastre, a creaţiei lor materiale şi spirituale şi, pe această bază, întărirea încrederii şi prieteniei între naţiuni". (Scînteia 2.VIII.1980).

– Din Comunicatul comun româno-austriac din iunie 1981 : „Părţile s-au pronunţat pentru dezvoltarea colaborării în domeniul turismului". (Scînteia 13.VI.1981).

– În Şedinţa Comitetului Politic Executiv din 14.VII.1981 : „Comitetul Politic Executiv a indicat Consiliului Central al U.G.S.R., C.C. al U.T.C., Consiliului Naţional al Femeilor, Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, Comisiei centrale pentru turismul de masă ca, pe măsura reducerii săptămînii de lucru, să acorde o atenţie sporită organizării timpului liber al oamenilor muncii, desfăşurării unei intense activităţi culturale, sportive, turistice, cu un bogat conţinut instructiv şi educativ.

– ILUSTRATĂ DIN COSTINEŞTI

– Este un fenomen inerent progresului uman greu de definit ca şi electricitatea, dar care fără o definiţie precisă intră tot mai mult în viaţa oamenilor ca un important factor de îmbunătăţire a calităţii vieţii. El „crează implicaţii diverse şi adînci, dificil de măsurat cu precize, în domenii diferite economice, sociologice, culturale, geografice şi altele (G. Faddoul – fost preşedinte al UIOOT)

– Cuvîntul „turism" derivă din cuvîntul englezesc „tour" – călătorie şi anterior de la cuvîntul francez „tour" (călătorie sau plimbare în cerc.) „Termen aplicat călătoriilor de agrement. Ansamblu de activităţi umane efectuate pentru a realiza acest tip de călătorie. Industria ce concură la satisfacerea cerinţelor turistului... Turismul se deosebeşte de călătorie prin faptul că implică, în persoana călătorului, pe de o parte alegerea deliberată a obiectivului şi, pe de alta, preocuparea de a-şi satisface o plăcere.

„Turist – persoană care călătoreşte pentru plăcerea sa. Orice persoană care călătoreşte pentru propria-i plăcere, se îndepărtează pentru cel puţin 24 de ore de domiciliul său obişnuit, deplasările cu o durată mai mică fiind excursii". (Din „Dicţionar turistic internaţional", Ed. Sport-turism, Bucureşti, 1980)

– „Fără a înceta să mai fie o îndeletnicire individuală, turismul a devenit totodată o activitate economică de mare amploare şi un aspect bine conturat şi influent al vieţii sociale." (Din Nota la prima ediţie, 1953, a Dicţionarului turistic internaţional, în limba franceză)

– După dicţionarul Littre „un călător care străbate o ţară străină doar din curiozitate sau din plictiseală" = turist.

– „Turism, activitate cu caracter recreativ sau sportiv, constînd din parcurgerea pe jos sau cu diferite mijloace de transport a unor distanţe, pentru vizitarea regiunilor pitoreşti, a localităţilor, a obiectivelor culturale, economice, istorice ş.a.". (Dicţionar enciclopedic român, vol. 4, Editura politică, Bucureşti 1966).

— Turiştii = „Persoane care călătoresc din curiozitate şi din lipsă de ocupaţie, pentru plăcerea de a călători" (Dicţionarul universal, ed. 1976). După „Histoire du tourisme : Edito-Service S.A., Geneva, 1965).

— „Dintre toate mijloacele de a împodobi spiritul şi de a forma judecata, cel mai eficace este să călătoreşti" (Învăţatul francez Volney. După Marian Popa, „Călătoriile epocii romantice", Ed. Univers București, 1972)

— „Nu e un om complet decît acela care a călătorit mai mult, care şi-a schimbat de 20 de ori felul său de a gîndi şi de viaţă". (Lamartine, După „Histoire du tourisme, Edito-Service S.A., Genève, 1965).

— „Turistul reprezintă orice persoană care se deplasează pe o durată de cel puţin 24 de ore într-o altă regiune decît cea în care se află locuinţa sa." (Definiţie derivată din cea propusă de Liga Naţiunilor în anul 1937)

— Turismul = „Arta de a satisface aspiraţiile cele mai diverse ale omului, dornic de a se deplasa în afara universului său cotidian" (Consiliul Economic şi Social al O.N.U.).

Turistul = „Orice persoană care se deplasează din plăcere, din curiozitate sau din dorinţa de a cerceta, în afara reşedinţei sale obişnuite, sau orice persoană care profită de o deplasare profesională în scopul unei plăceri personale" (Din Raportul Consiliului Economic şi Social al O.N.U.).

— Turistul = „Orice persoană care se deplasează cel puţin 24 de ore". (Definiţie dată de O.C.D.E.)

— Turist = „Orice persoană care merge într-o altă ţară din orice alt motiv decît acela de a executa o profesiune remunerată în acea ţară". (O.N.U. — 1968).

Turismul :

1. „O activitate umană fundamentală şi eminamente de dorit care merită elogii şi încurajare pentru extindere de către toate popoarele şi de toate guvernele ;

2. Element vital pentru Deceniul O.N.U. pentru dezvoltare ;

3. Este un factor important care contribuie la întărirea economiilor tuturor ţărilor, mai ales a celor mai puţin dezvoltate ;

4. Are o influenţă socială, educativă şi culturală aducînd o contribuţie importantă la destindere şi înţelegerea internaţională, la extinderea păcii între popoare". (Din Rezoluţia generală a Conferinţei O.N.U. asupra turismului, Roma, 1963)

— „Altădată turismul reprezenta înainte de toate un prilej de plimbare şi divertisment. Astăzi adevăratul turism este un turism de cunoaştere". (Georges Duhamel, membru al Academiei Franceze — Din Dicţionarul turistic internaţional, Ed. Sport-turism, Bucureşti, 1980).

— „Nu există un mai bun barometru al situaţiei politice dintr-o ţară ca turismul său" (Louis Nagel, editor francez, în Revue de l'Academie Internationale du Tourisme, nr. 96 din 1971).

— „Turismul a luat, în cursul ultimei jumătăţi de secol, aspectul unui fenomen de o amploare considerabilă, atît din punctul de vedere al maselor umane angajate cît şi prin întinderea geografică a activităţii sale". (Arthur Haulot, — Belgia — Secretarul general al BITS, în Tourisme et environnement, Ed. Marabout ş.a., Verviers (Belgique), 1974).

— „Reacţia psihologică şi alte cauze economico-sociale şi politice au făcut ca numai la doi ani după al doilea război mondial numărul turiştilor să depăşească recordul antebelic". (Din rev. „Tourisme mondial", nr. 96 din 1970)

— „Suprimarea formalităţilor de intrare şi crearea echipamentului în staţiunile turistice din Europa de Est au fost printre cele mai importante fapte care au dus la dezvoltarea turismului mondial în cursul anilor '60". (Din articolul „Turismul la 25 de ani" în „Tourisme mondiale", nr. 96 din 1970).

— „Prin amploarea pe care o are, devenind necesitate de masă, turismul joacă un rol care nu poate fi contestat, în domeniul economiei naţionale şi internaţionale, în comportamentul social al celor ce-l practică, ca şi în existenţa acelora care asigură funcţionarea sa, în mersul omului spre o cultură mai largă şi mai autentică şi în stabilirea de relaţii paşnice între popoare". (Din Charta de la Viena a Biroului Internaţional de Turism Social după „BITS Information" nr. 34 din 1972)

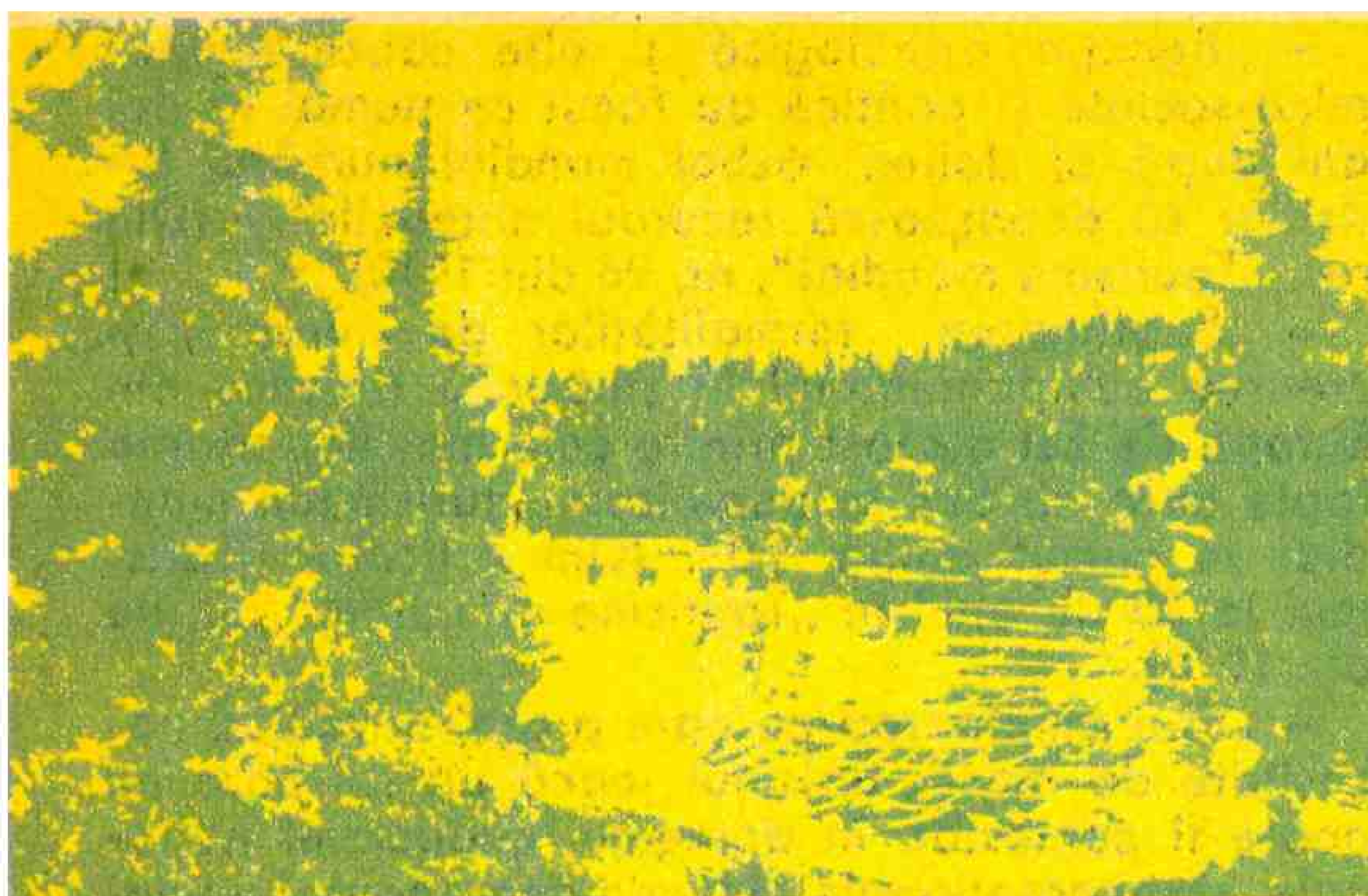
— „Turismul a devenit mărturia cea mai strălucită, cea mai spectaculoasă a eliberării sociale şi culturale a tuturor celor care participă la viaţa economică a civilizaţiei noastre. Ieri, încă rezervat unei minorităţi privilegiate, în prezent el face parte integrantă din patrimoniul comun". (Din Charta de la Viena a Biroului Internaţional pentru Turismul Social, după BITS-Information, 34, din 1972).

— „Turismul este un fapt social, uman, economic şi cultural ireversibil" (Din Charta turismului cultural, după rev. Vue touristique, nr. 4 din 1977)

— „Călătorim pentru a ne cultiva, dacă înţelegem prin cultură exersarea celui mai intim simţ al nostru şi anume al eternităţii". (După România literară din 17.04.1980)

— „Turismul trebuie să înceteze de a mai fi considerat numai sub unghiul economic şi comercial ci să devină din ce în ce mai mult o responsabilitate socială de stat". (Robert Lonati, secretar general al OMT, interviu în „Repertoire de voyages" din ianuarie 1977)

— „... Fără a ajunge la un optimism excesiv, se constată că turismul, prin motivaţia vacanţelor continuă să fie, comparîndu-l cu alte sectoare de activitate economică, un consum prioritar şi ireversibil... Se poate deduce din ce se prevede că consumul turistic este, şi este destinat să rămînă un consum prioritar... Este evident că turismul va trebui să-şi asume din ce în ce mai mult o parte importantă în viaţa socio-economică a naţiunilor... Turismul internaţional asigură o serie de beneficii asupra unei părţi din economii dar trebuie subliniat, şi aceasta în afară de imperativele sociale, că turismul naţional aduce beneficii de asemenea importante în ce priveşte crearea de locuri de muncă, de venituri, de transfer de resurse economice şi de amenajarea teritoriului... În ce priveşte tinerii ei constituie azi mai mult de jumătate din populaţia lumii... Prin călătorie va fi posibil de a-i face mai responsabili şi de a li se da posibilitatea unei mai bune cunoaşteri a lumii, prin contactul direct, de a li se insufla noi aspiraţii şi, totodată, a-i face să înţeleagă şi să accepte diversificarea, profundă dar nu ireconciliabilă a comunităţii internaţionale". (OMT, din documentele Adunării generale din septembrie 1979, Madrid).

— „Statele participante consideră că turismul contribuie la o mai bună cunoaştere a vieţii, culturii şi istoriei celorlalte ţări, la creşterea înţelegerii între popoare, la îmbunătăţirea contactelor şi la o mai bună folosire a timpului liber. Ele au intenţia să încurajeze turismul, pe bază individuală sau colectivă..." (Din Actul final al Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa, Helsinki, 1975, după Scinteia din 29 iulie 1975).

„S-a relevat dezvoltarea cu succes a colaborării bilaterale şi multilaterale între ţările reprezentate la consfătuire, în domeniul ştiinţei, culturii, învăţămîntului, informaţiei, radioteleviziunii, contactelor între oameni şi turismului". (Din Declaraţia statelor participante la Tratatul de la Varşovia, adoptată de Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ, Moscova, 23 noiembrie 1978, după Scînteia din 24.XI.1978).

— „Printre mijloacele de informare şi comunicare apte a promova o mai bună cunoaştere şi cooperare între popoare, turismul ocupă un loc cu totul deosebit". (Joseph Luns, secretar general al NATO, după albumul „12 esposizione del manifesto turistico dei paesi euro-afro-asiatici, Sicilia, 1978.)

— „Turismul reprezintă în comerţul mondial un produs a cărui pondere exprimată în dolari depăşeşte pe cele ale fierului, oţelului şi minereurilor". (Din „Tourisme mondial", nr. 137 din 1977).

— „Turismul a rezistat crizelor şi recesiunilor din economia mondială mai bine decît alte sectoare. Diverse surse confirmă că vacanţele în ţară şi în străinătate sînt ultimele sacrificate din bugetul de familie în principalele ţări emiţătoare de turişti." (TTG — Europa, din 2.XII.1977).

— „În condiţiile gravelor dificultăţi economice actuale, turismul e o activitate economică sigură". (Din declaraţiile lui Scisson, ministrul sportului, tineretului şi timpului liber al Franţei, la Congresul FIJET, Paris 1979.)

„Datorită crizei energetice lumea nu va fi împiedicată să se deplaseze". (Constructorul de automobile Ford, după Almanah turistic, 1974)

„Pentru a trăi într-o pace trainică, trebuie să ne acordăm reciproc încredere, iar pentru aceasta trebuie să ne cunoaştem mai bine unii pe alţii". (Declaraţia lui L. I. Brejnev, după Almanah turistic 1974).

— „Activităţile turistice nu se justifică numai din punctul de vedere economic ci cuprind în ele valori sociale, umane, culturale şi politice de neînlocuit (iar) dreptul la odihnă, la timp liber, la concedii şi acestea folosite în turism, ca formă de folosire a timpului liber, este în toate societăţile moderne unul din obiectivele prioritare de satisfacere socială". (Din documentele Adunării generale OMT, din septembrie 1979, Madrid)

— „Turismul este considerat ca o activitate esenţială în viaţa naţiunilor datorită efectelor directe asupra sectoarelor sociale, culturale, educative şi economice a societăţilor naţionale şi asupra relaţiilor internaţionale în întreaga lume... În cadrul relaţiilor internaţionale şi de căutare a unei păci bazată pe dreptul şi respectul aspiraţiilor persoanelor şi naţiunilor, turismul apare ca un factor pozitiv şi permanent de cunoaştere şi de înţelegere reciprocă, o bază de respect şi de încredere între toate popoarele lumii". (OMT, Conferinţa Mondială asupra Turismului, Manila 1980, din Declaraţia Asupra turismului mondial).

— „În cursul întrevederii s-a accentuat în special rolul pe care turismul îl are pentru menţinerea păcii în lume şi contribuţia pe care acesta poate s-o aducă la stabilirea unei noi ordini economice, precum şi favorizarea obiectivului Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa". (Relatarea întrevederii la Consiliul de Miniştri al R.S.R. a lui Rober Lonati, secretarul general al OMT, în anul 1978, după buletinul OMT din mai 1978)

„Turismul reprezintă, pe de o parte, un mod de petrecere plăcută a unui segment din timpul liber, prin plecarea temporară din localitatea de reşedinţă pe baza unor motivaţii turistice, cum sînt odihna, tratamentul, lărgirea orizontului de cunoaştere ş.a. şi, pe de altă parte, activitatea complexă, economică şi socială, necesară pentru asigurarea serviciilor şi bunurilor materiale solicitate pe perioada unor asemenea deplasări. Stelian Streja în capitolul „Factori care contribuie la dezvoltarea turismului" din lucrarea „Turismul, ramură a economiei naţionale", Editura pentru turism, Bucureşti, 1973).

— „Oferta întreprinderilor turistice se compune din combinarea mai multor elemente în cadrul cărora serviciile joacă rolul principal". (W. Hunziker, în lucrarea „Marketing et Tourisme" de Jost Krippendorf, apărută în Etudes Bernoises du tourisme, Cahier 7 du 1971).

— „Deoarece turismul continuă să se dezvolte din ce în ce mai mult în raport de activităţile individului şi de obiectivele cu caracter social şi economic ale societăţii moderne se impune necesitatea de a proceda la o evaluare a interdependenţelor şi interrelaţiilor existente între timpul liber folosit în turism pe de o parte şi unii din principalii factori ai cadrului socio-economic, cum sînt creşterea demografică, evoluţia economiei mondiale, satisfacerea nevoilor materiale şi nemateriale, noile forme de aşezare a timpului de muncă şi timpului liber, dezvoltarea culturii şi educaţiei pe de altă parte" (O.M.T. Din documentele Adunării generale, septembrie 1979, Madrid).

— „Dacă turismul vrea să fie în serviciul omenirii trebuie să-i asigure activitatea cu cele mai bune cadre". (Arthur Haulot, în articolul „Să dăm turismului oameni de calitate" din rev. Tourisme mondial nr. 130 din 1976).

— Factorii care contribuie şi determină dezvoltarea turismului : factori de atracţie, naturali sau creaţi de oameni ; factorii economici, demografici, psihosociali, politici, promoţionali ; factorii ce depind de calitatea serviciilor.

Prof. STELIAN STREJA

APULUM

Imagine din timpul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia care a votat Unirea Transilvaniei și Banatului cu România la 1 decembrie 1918

— fragmente dintr-o convorbire cu acad. Ștefan Pascu pe colinele cetății eterne românești : Alba Iulia —

Motto : Ab urbe condita

— Arătînd lumii aceste morminte, putem repeta întrebarea poetului din Transilvania... „Voi ce-aveți îngropat aici ?", pentru că noi iată ce avem îngropat aici !...

— S-au dezvelit atîtea morminte, încît obiectele ce le însoțeau — obicte din metal, unele din argint aurit, altele de aur, altele de bronz, altele din sticlă, ceramică, uneori de calitate superioară, uneori de import, toate acestea — analizate antropologic permit în mod armonios și datarea și stabilirea etnicității celor înmormîntați.

— Și anume ?

— Populația daco-romană și apoi cea românească. Fiindcă necropola despre care este vorba cuprinde morminte pînă în veacul al IV-lea, deci aproape un veac după retragerea aureliană. Apoi, din veacul al optulea pînă pe la mijlocul veacului al treisprezecelea. Și, aș vrea să adaug, o noutate de ultimă oră : în apropierea acestei necropole s-au descoperit așezări și alte morminte care fac legătura între veacul patru și veacul opt. Este, această revelație arheologică și antrapalogică, dimensiune în timp și coloană de continuitate neîntreruptă în aceeași vatră...

— ...Continuitate dovedită prin locuitorii acestor pămînturi, prin oasele lor înscrise într-un generos papirus...

— ...O continuitate dovedită de acești oameni care s-au înmormîntat în apropierea așezării. Sînt incoruptibile aceste oseminte...

— Ce aspect al descoperirii mai poate fi socotit important ?

— O necropolă cu asemenea densitate de morminte, cu inventarul de care aminteam, de valoare artistică și de valoare practică, de proveniență locală și uneori de import, permite și impune totodată o concluzie de cea mai mare însemnătate : populația din Alba Iulia, din fosta colonie romană, n-a dispărut cum s-a crezut. A continuat să trăiască viață urbană sau semiurbană. S-a spus în istoriografia noastră că odată cu năvălirea hunilor orașele s-au ruralizat, populația urbană s-a transformat în populație rurală, de agricultori, de păstori. Această teză este anulată prin descoperirile de la Alba Iulia, care dezvăluie, cum spuneam, o viață semiurbană cu un comerț intens. S-au descoperit și monede numeroase, ateliere meșteșugărești proprii și dezvoltate, specializate în prelucrarea metalelor, cu deosebire a metalului prețios din Munții Apuseni. Această formațiune — am devansat puțin ce aș fi vrut să spun mai tîrziu, dar voi relua — această populație continua să trăiască, să-și perfecționeze meșteșugurile, îndeletnicirile, să ducă o viață în împrejurări mai grele, fără îndoială, în timpul migrațiilor, dar nici pe departe să se ruralizeze complet și cu atît mai puțin să dispară. Și trăia, apoi, și o populație rurală la marginea așezării, mai numeroasă neîndoios, în ce privește proporția numerică, o întrecea pe cea urbană și semiurbană. Dar și această populație rurală, acești țărani care de obicei trăiau și trăiesc în marginea orașelor, aveau legături întinse ; și ocupațiile și îndeletnicirile lor sînt dovedite, fără putință de tăgadă, de uneltele care s-au descoperit în necropolă ; unelte agricole ; și oase de animale, deci — agricultura și anexa ei, creșterea animalelor și păstoritul.

— Din acest punct de vedere putem să afirmăm că destinul istoric al neamului românesc a făcut ca, în 1600, spre pildă, Mihai Viteazul aici și nu în altă parte să se încoroneze domn al Țării Românești, al Ardealului și după aceea a toată Țara Moldovei...

— Argumentul în susținerea acestei păreri și acestei teze poate fi întemeiat pe densitatea așezărilor, fiindcă întreaga zonă a fost dens locuită totdeauna. Chiar din perioada în discuție, epoca migrațiilor ; pînă acum se cunosc în zonă peste 80 de așezări. O zonă mănoasă în toate bogățiile pe care le poate produce pămîntul sau le poate conține pămîntul.

— Deci istoricul, deopotrivă cu demograful, poate afirma că este vorba de o populație stabilă din generație în generație.

— Nici nu se mai poate pune la îndoială statornicia populației de aici. Fiindcă o necropolă cu 1 000, 1 200 sau 1 500 de morminte, la o densitate necunoscută pînă acum, nu e altceva decît un argument puternic, neîndoios cu privire la statornicia acestei populații.

IOAN ION DIACONU

Am străbătut un Bărăgan întins, aparent monoton. Am pătruns în sate care-și adaugă clădiri cu mai multe etaje. Blocuri solide, pastelate, pe măsura unui timp care urcă vertiginos în civilizație. Pretutindeni respiră un aer gospodăresc, curățenie și strălucire.

Casele din Bărăgan, chiar și cele mai vechi, au o înfățișare luminoasă, tonică și veselă. În ogrăzile care le adăpostesc, în pereții pe care-i înfățișează, în stîlpii prispelor, dați în chinoroz deschis la culoare, se adună soarele, seninul ceresc. Pentru că nu există locuință de țăran care să nu-și primească în primăvară albeața varului, siniliul deschis și odihnitor al tradiționalului chinoroz.

Gospodăriile din cîmpie, spre deosebire de cele montane, adoptă coloritul viu, care să reflecte în jur străluciri dense, solare. Incintele, firesc, sînt mai largi decît la munte, anume concepute ca să adune și să mențină lumina. Livezile, și ele mai încăpătoare, primesc podoaba pomilor, a duzilor, nucilor și plopilor, oaze care prind bine la timp de arșiță cumplită. Bătătura are lărgime, netezimi adeseori lipsite de vegetație, iarba nu rezistă sub pașii neosteniți ai omului, sub vînzoleala orătăniilor și, tot mai adesea, sub pneurile autoturismelor care au luat locul căruțelor de odinioară.

Dacă am porni intr-o călătorie de-a lungul marii cîmpii dunărene, de la Corabia, să zicem, și pînă la Însurăței, în vecinătatea Dobrogei, am întîlni pretutindeni, în sate, multe gospodării deschise, specifice unui șes necuprins și aparent monoton. Legătura dintre drum și ogradă o face o poartă simplă și în fața căreia se află un podeț de lemn aruncat cu meșteșug peste un șanț în care, la adierea vîntului, tresare mai curînd firul ierbii decît unda apei. Pe alocuri, podețul este străjuit de stănoage spoite în alb, parcă anume făcute să te conducă spre curtea ospitalieră.

Gospodăria din Bărăgan se află oricînd în văzul lumii. Omul nu ascunde ceea ce are. Mai mult, uneori e bucuros să arate un plus de bogăție, de animale cu sîrg crescute, semn al hărniciei și chibzuinței. În fundul ogrăzii, o căpiță sau două de fîn, glugi de coceni, o grădină în rod, un capăt de vie și chiar un mic lan de porumb. Mai aproape de locuință o tindă îngustă, un cuptor de lut sub cerul liber și în care vara rumenesc pîini și colaci întru bucuria celor mici.

Iarna, însă, cînd afară văzduhul aduce zăpezi și viscol, cînd frigul pune stăpînire temporală pe fire, are loc o firească retragere spre adăpostul și căldura casei. De obicei, o odaie, în care nu intră nimeni, curată și în așteptare, este pregătită pentru posibilii musafiri. În camera cea mică, lîngă cuptorul cel mare, pe paturi acoperite cu țesături de lînă, părinții și copiii, stau seara la televizor sau la povestit fantasme. O intimitate sacră, moștenită din străbuni, pune stăpînire pe întreaga viață familială. Încăperea, în care se adună întreaga familie, devine strîmtă și totuși plină de un fluid viu, numit trăire, viață. Alături, dincolo de ușa cu geamuri acoperite în broderii cusute pe borangic, sînt celelalte camere curate, care ar putea da stăpînilor spațiu, mișcare, dar nimeni nu se gîndește să apese o clanță cu săptămînile nemișcată. Dispersarea și izolarea nu sînt și nu se știe dacă vor deveni vreodată modă.

În zilele de sărbătoare, cînd oaspeții trec pragul casei, ușa cu clanță amorțită e deschisă. Încăperea, ori încăperile nefolosite, mirosind a busuioc și a levănțică capătă o animată însuflețire. Pe masa din mijloc se aduc bucate, căni cu vin, pahare, bunătăți care să înfățișeze priceperea femeii și simțul de gospodar al bărbatului. Vorba prinde să țească întîmplări păstrate anume pentru acea zi, păreri despre ce a fost, ce este și ce va fi. Se rîde, se cîntă și se petrece uneori pînă în zori.

Nu se știe și, fără doar și poate, nu-i nevoie să se știe dacă obiceiul casei românești din Bărăgan, din întreaga țară, există și la alte popoare. Știm însă că firea românului e mereu veselă, limpede și deschisă, pură ca apa de izvor și, ceea ce-i esențial, sinceră. Pretutindeni, în șes, pe deal sau la munte.

Dicționar

CABANĂ

Casă care, deseori,
Este cu acces la nori.

CIOCÎRLIE

O cunoscută primadonă
Cu muzică autohtonă.

COPAC

Are-un fel al lui ciudat:
Iarna gol, vara-mbrăcat.

porțile

Ați urcat vreodată în Maramureșul cel mîndru și fascinant ? Acolo unde s-au născut, pe lîngă minerit și foristerăit, industrii și cvartale ? În lumea aceea plină de cîntec și legende, bogată în tradiții și iscusință, în care trecutului artistic i se adaugă noi și mărețe opere de artă ? Într-un cuvînt, v-a fost dat să vedeți la fața locului, să admirați și să pipăiți cu mînă tremurîndă de emoție vestitele porți maramureșene de dincolo și de dincoace de muntele Gutii ?

Pămîntul acela sfînt, cu oameni neasemuiți și priveliști fără de seamă m-a atras în repetate rînduri. Mai ales porțile cu încrustații șlefuite în răbdare și talent, unice, nu doar la noi, ci pretutindeni în spațiul terestru.

Un sentiment al frumosului, o educație milenară a bunului gust stăpînesc deopotrivă ființa românului, deci și a maramureșanului care a înțeles să-și exprime arta mai ales în lemn. Mărturiile creației de poezie și ambianță sînt, pe aceste meleaguri neasemuite, fără număr. Obișnuința, moștenită din străbuni, de a face din spațiul său afectiv un mediu de atracție, primitor și original, își are rădăcini în căutări febrile și neostenite în vreme, în secole.

Poarta, mai ales poarta, ne introduce fascinantă în lumea visului de măreție și frumos, în specificul unor locuri tulburătoare în creație și măiestrie. Fiecărui oaspete i se oferă cinstea de a trece pe sub un Arc de Triumf, semn al ospeției și prețuirii. Arcada, ce împodobește intrarea pe teritoriul marei prietenii, poate fi întîlnită și pe alte meleaguri, în inima Transilvaniei, în Moldova, Oltenia și Banat, în șesul muntean și cel dobrogean. Numai că forma și caracterul ornamental diferă, ținînd oarecum de specific, de particular, de mediul obiectiv și de inspirație. Niciunde însă nu se atinge măiestria și perfecțiunea maramureșeană în a reda gînduri și sentimente, în a exprima trăiri profunde, bucuria artei duse spre perfecțiune.

Arhitectura populară a României libere și independente e de-o varietate populară. Trei stîlpi masivi, sprijinind un acoperiș îngust și prelung, lucrat în șindrilă ori în plăci durabile de stejar, își găsește pe Iza un spor de măiestrie și inventivitate. Încadrată într-o ornamentație bogată, portița și poarta din Maramureș lunecă parcă de la sine în lături atunci cînd sosesc musafirii cu gînduri bune. Pentru că mai întîi de toate ele sînt destinate omului curat și cinstit, celui căruia i se cad a fi destinate ospeția și frumusețea intrării, motivele florale sau zoomorfe cioplite cu migală și istețime de-o neasemuită daltă. Stîlpii susținători iau adesea chip uman strămoșesc, se înfățișează ca niște ființe fantastice sosite cu timpul de demult. Sînt ca niște străjeri ai spiritului puși să ocrotească liniștea ogrăzii și a casei. Și nu întîmplător se spune că marele Vida Gheza, neîntrecut în măiestria de a însufleți lemnul, de a-i da formă și expresivitate, a avut un sfetnic neîntrecut în marea artă populară. Alteori, acoperișul de deasupra porții, arcuit măiastru, redă o boltă imaginară și bogat înstelată. În mare, sculptura maramureșanului reprezintă cu patos și inimă caldă binele, lumina solară și seninul bolții, gingășia unei flori și surîsul sincer și prietenos al omului, fiorul unei bucurii nemărginite și al visului milenar de a trăi pașnic și în bună vecinătate.

Porțile prieteniei, statornicite și primitoarele porți ale înțelegerii și pașnicei conviețuiri, își așteaptă cu încredere îmbietoare oaspeții. În Maramureș și în alte localități din România socialistă liberă și primitoare. În Cislăul ploieștean, în Ceaurul oltean, în Mărginimea sibiană, în Poarta Albă dobrogeană, în Buziașul bănățean, în Lețcani moldoveni sau în Frăsinetul muntean, oriunde. Iar dincolo de aceste porți măiestre, oaspetele află numeroase și neîntrecute minunății artistice, decorul mereu fascinat al ogrăzii, al casei, al încăperilor îngrijite și împodobite cu gust, portul de sărbătoare al gazdelor, masa cu pîine și sare a păcii și bunăvoinței, zîmbetul familial și tradiționalul, sincerul : BUN VENIT ÎN CASA NOASTRĂ !

ȘTEFAN GHEORGHIU

POFTIȚI LA OALE, STRĂCHINI ȘI ULCIOARE! TÎRGUL DE LA HOREZU VĂ AȘTEAPTĂ!

Ceramica populară românească ne este prea familiară tuturor (cel puțin, așa ni se pare) ca să considerăm că în farfuria agățată pe un perete sau în ulciorul pus pe un raft s-ar ascunde vreo taină. Cunoscînd ceramica oltenească, moldovenească sau transilvană nu intuim, însă, totdeauna cît de strîns legată e fiecare în parte de priveliștea și priveliștea intimă, sufletească a zonei etnografice din care provine. Așa cum nu intuim legătura dintre tipurile și stilurile ce, la un loc, zugrăvesc prin forme și desene, prin culori și semnificații, peisajul cel mare al țării și peisajul său istoric, oferind unul dintre cele mai interesante certificate ale unității și permanenței noastre pe acest pămînt. Un certificat-document al unității de sensibilitate, gîndire și măiestrie artistică ale românilor, al științei lor de a folosi în chip original, variat, dar unitar, pămîntul din care se fac aceste piese, pămînt ridicat la rang de artă. O artă atît de bogată, de expresivă, de totală am zice, încît, dacă folclorul literar ne-ar lipsi, am putea deduce principalele motive ale doinei, basmului sau baladei, principiile ritmice sau armonice ale versului popular, fie și numai din contemplarea operelor ceramice. Ele au, ca și scoarțele sau broderiile în lemn, poate mai mult decît ele, capacitatea de a sintetiza universul nostru mitologic și, într-un fel, de a-l abstractiza. Nu este vorba despre plasticizarea unor motive literare, creația noastră populară nu cunoaște astfel de transferuri inabile, ci de consubstanțialitatea motivului plastic cu cel literar, indicînd izvorul în aceleași ritmuri, semne, simboluri ce prezidează ansamblul creației populare din cea mai adîncă vechime. Ca să cunoască această artă, acest certificat-document al străvechimii, originalității și dăinuirii ființei și ființei noastre artistice, călătorul nu trebuie să se angajeze în excursii obositoare. El trebuie doar să deschidă, în anumite zile din an, poarta din lemn bătrîn, înflorat cu dalta în aceleași motive, simboluri și ritmuri, ale tîrgurilor de meșteri olari ce se țin încă în cuprinsul țării.

Capitala ceramicii

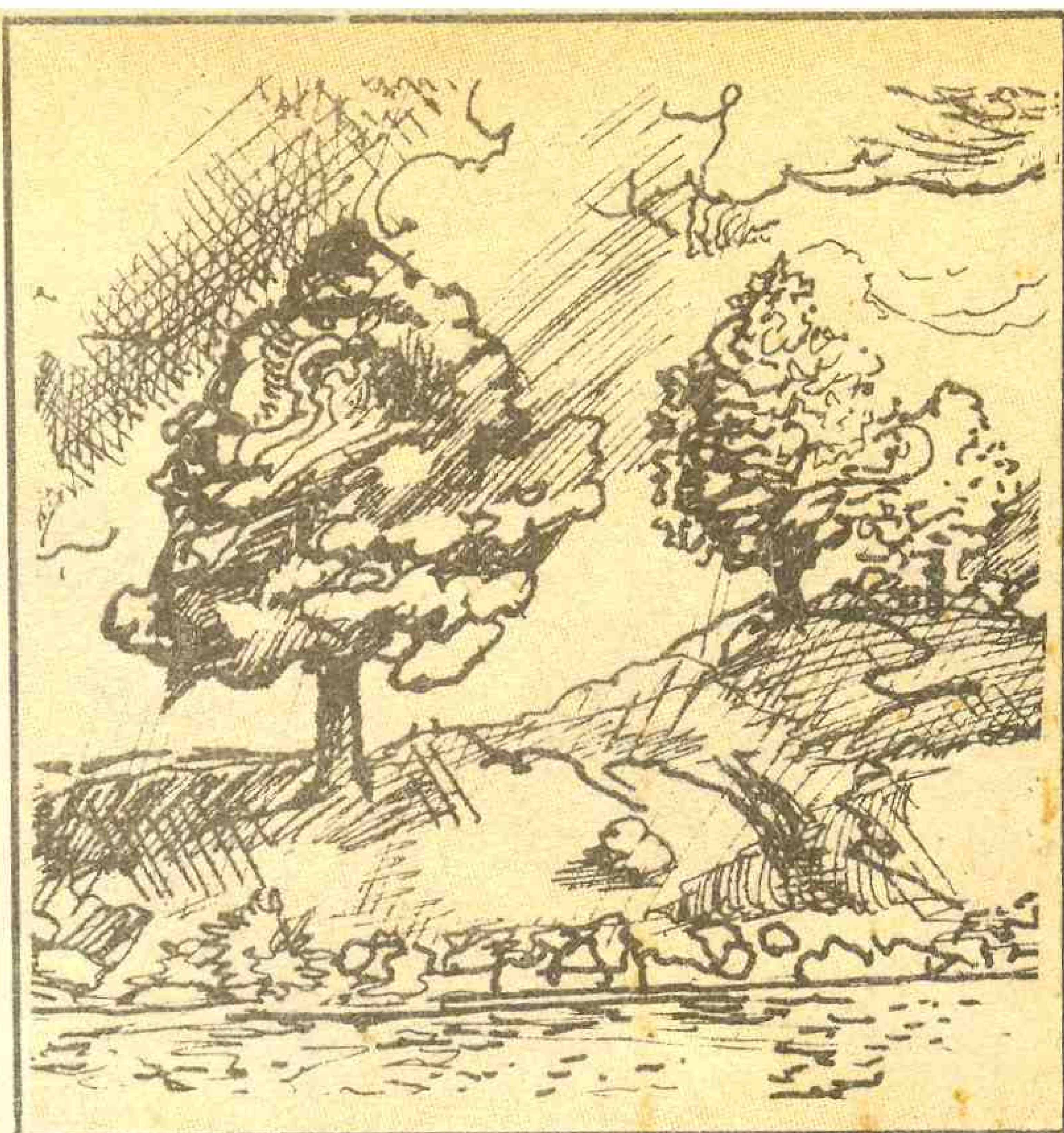
Un astfel de tîrg — cel mai important dintre toate, prin vechimea lui și prin aria de cuprindere — se ține, în prima duminică a lunii iunie, la Horezul Vîlcei, pe un tăpșan înverzit numit „La stejari" (unde sînt și stejari bătrîni, și un cochet hotel cu restaurant), adunînd meșteri olari din toată țara într-o competiție a frumosului cum puține ne e dat să vedem.

Ce înseamnă acest tîrg, desfășurat într-o vatră de artă pe care specialiștii domeniului, la unison (iată că și specialiștii unui domeniu pot fi, cîteodată, la unison !), au declarat-o drept capitala ceramicii românești ? El înseamnă, pentru specialiști ca și pentru public, prilejul de a lua, înainte de toate, un contact viu cu însăși această vatră, cu acest vechi și celebru centru artistic a cărui faimă, ridicată la strălucire în veacul al XVIII-lea, după întemeierea celebrei ctitorii a lui Brâncoveanu, i-a asigurat căutarea în toată țara. Olarii locului, din moși-strămoși, nu pleacă, precum cei din alte zone, cu arta sau cu „marfa" (cum îi zic ei) din sat în sat, fiindcă ea, arta sau „marfa", datorită calităților ei, a fost și este solicitată direct de consumatorii care vin s-o negocieze. (Faima ei a făcut ca, adesea, amatorul să le ceară meșterilor să-și însemneze numele, întreg sau cu inițiale, în pastă, aceste litere punînd pe farfuriile sau ulcioarele de Horezu un efect aparte, ele fiind folosite și ca decor epigrafic). Prin desen și prin motive ornamentale, în primul rînd, dar și prin formă și

prin culoare, ca şi prin fineţea şi strălucirea pastei, ceramica de Horezu este regina ceramicii noastre, emblema sau definiţia ei majoră, valorificînd pe o treaptă superioară, de maxim rafinament, calităţile fondului etnografic general-românesc, dîndu-le o expresie unică. Şi este meritul forurilor locale şi judeţene de a fi restituit în anii din urmă, prin măsuri adecvate, în generosul cadru al „Cîntării României", faima Horezului, atît ca centru creator de valori cît şi ca centru polarizator al domeniului, atrăgînd la tîrgul-concurs din pragul verii pe cei mai buni meşteri olari ai ţării.

O memorie activă

Ce mai înseamnă acest tîrg, acest spectacol sau această sărbătoare a artei noastre? El înseamnă că la noi, la români, arta lutului n-a dispărut, dimpotrivă. (Şi, precum vom vedea, rolul tîrgului, în această privinţă, este mai mult decît al unei simple mărturii în acest sens). Înseamnă că tocmai ea, cea mai veche artă, cea care l-a însoţit pe om de-a lungul unei multimilenare istorii, supravieţuieşte, iată, în chip miraculos, ici-colo cunoaşte chiar o renaştere, în vreme ce alte arte (port popular, muzică populară, literatură populară) şi-au îngheţat izvoarele sau, în cel mai bun caz, le conservă în rezervaţii supravegheate, le comută din viaţă în muzeu sau arhivă, oferindu-ne piese splendide, dar mute, de inventar, ca şi cele de arheologie pură. În arta olarului, însă, arheologia se confruntă şi azi cu perpetua naştere, pînă la încîntarea sau deruta cercetătorului. Încă mai poţi să cumperi, pe nu mulţi bani, la tîrguri sau bîlciuri, un vas cu galbul unei urne romane sau o cupă, gingaşă ca un potir de crin, cu ecouri, în formă şi în tehnica prelucrării lutului, din epoca bronzului, din tradiţia dacică. Unde-i o rîpă de lut încă se mai găseşte cîte-un bătrîn ce, lîngă roata lui preistorică, frămîntă în palme pămîntul ud, transformîndu-l în artă. Dar cîmpul acestui străvechi meşteşug, prin forţa împrejurărilor, se restrînge, rostul lui, cîndva atît de strîns legat de viaţă, e definit. N-o să mai asistăm niciodată şi nicăieri la înflorirea artei olarilor, cel puţin nu în proporţiile consacrate istoric, fiindcă satul, ca principal amator de ceramică, şi-a deplasat de mult preferinţele spre produse industriale, spre farfurii şi recipiente mai practice. Lipsind stimulul cerinţei, nici competiţia între meşteri — singura producătoare de talente şi de valori — nu se mai poate desfăşura după cursu-i tradiţional. Un tîrg care e, în acelaşi timp, un concurs, cum e tîrgul Horezului (dotat cu premii atribuite de un juriu totdeauna prestigios), un concurs avînd drept criteriu **autenticitatea** produsului prezentat, poate redeştepta competiţia, făcînd ca memoria produsului rafinat să nu se piardă, poate chiar stimula şi îndruma această memorie, ajutînd-o să redevină tot mai activă. E ceea ce tîrgul intitulat „Cocoşul de Horez" (după numele unui motiv frecvent pe ceramica locului) a făcut şi face mereu, cu rezultate care, dacă n-au dus la reînvierea rostului utilitar al ceramicii (fiindcă asta, cum arătam, nu se mai poate!), i-au dezvoltat în schimb, spre beneficiul artei, străvechiul ei rost decorativ.

Meseria de artist

Nu există olar-artist al acestei ţări, nume intrat în manualul de artă sau doar în conştiinţa colecţionarilor, care să nu-şi fi încercat puterile şi talentul, confirmîndu-şi sieşi dacă le are şi cît le are, în competiţia de la Horezu. Nu există cooperativă de meşteri sau unitate artizanală ce se respectă şi vrea să-şi impună numele care să nu-şi fi încercat rezistenţa numelui în ciocnirea cu meşterii şi cu criteriile marelui tîrg de la Horezu. De aproape un deceniu şi jumătate, acest tîrg-concurs, acţionează ca arbitru de valori, ridicînd glorii sau dărîmînd false glorii (adică kitsch-uri!), acţionează ca cenzor artistic, nelăsînd să se strecoare prin filtrul lui decît puritatea şi autenticul, decît adevărul acestei arte. Păzind tradiţia, el nu ignoră însă nici posibilitatea aşezării acesteia într-un cadru nou, cel al sensibilităţii contemporane, nu ignoră căutările îndrăzneţe, elaborările rafinate, sintezele, intervenţiile cu talent şi har în tiparul clasic, pentru cristalizarea şi sporirea strălucirii unor efecte. Mari artişti ca Eufrosina şi Victor Vicşoreanu sau Aurelia şi Stelian Ogrezeanu din Horezu, ca Dumitru Şchiopu din Vlădeştii Vîlcei, ca Grigore Ciungulescu şi Ion Răducanu din Oboga, ca fraţii Colibaba din Rădăuţi, ca Ianos Jozsa din Corund, participanţi frecvenţi şi fervenţi ai tîrgului, duc mai departe această artă, intervenind creator în materia ei, deci nu falsificînd, ci lucrînd în duh. Iar Horezul i-a confirmat. Şi cînd Horezul confirmă, aceasta echivalează cu un certificat de liberă trecere spre viitor.

Într-o ţară care a dat ceramica de Horezu, de Oboga, de Argeş, de Vama, de Marginea sau de Corund, de Rădăuţi sau de Botoşani (toate aceste centre, cum şi altele, fiind totdeauna prezente la confruntarea de pe tăpşanul zis „La stejari), arta lutului transfigurat poate şi trebuie să se ridice la o ţinută care să definească, din nou, originalitatea unui spirit ales. Tîrgul de la Horezu face, pentru aceasta, foarte mult.

ILIE PURCARU

CAII DE PE ACOPERIȘ

La stînga dealurile. La dreapta dealurile. După ce treci de orașul Cîmpulung Moldovenesc peisajul se schimbă rapid. Apar munții masivi care pe lîngă bogățiile lor minerale, pe lîngă pădurile de molid și de brad, ascund un loc deosebit de pitoresc și interesant. La 7 kilometri de comuna Moldova Sulița, la o altitudine de 1 400 de metri se află Ferma de la Lucina, renumită pentru creșterea Huțului românesc — singura rasă autohtonă care s-a păstrat de-a lungul timpului. Adaptat la mediul montan, longeviv, rustic, robust și rezistent la efort, posesor al unui simț accentuat de orientare și cu o siguranță inegalabilă la mersul pe teren accidentat — huțulul românesc a fost căutat pentru trăsăturile sale încă de la începutul acestui secol. Specialiștii englezi l-au folosit la ameliorarea poneilor iar cei din Austria, Ungaria, Cehoslovacia i-au apreciat calitățile.

De-a lungul anilor, la Lucina, Huțulul a fost crescut în rasă curată, singurele metode de ameliorare folosite fiind selecția și dirijarea împerecherii în scopul masivizării corporale. Așa s-au născut liniile de armăsari Goral, Prislop, Pietrosul, Oușor și Hroby, care poartă numele primei și celei mai tipice linii de rasă huțulă. Ferma de la Lucina a sărbătorit anul trecut 125 de ani de existență. Printre performanțele obținute aici se înscriu : 5 500 de kilograme tractate de o pereche de cai, 180 de kilograme, sarcină purtată pe o distanță de 10 kilometri, un record în materie, pentru această rasă deosebit de utilă în zona montană.

Dar cea mai mare performanță este poate — și aceasta ne-a spus-o inginerul Fătu Voicu, șeful complexului — faptul că un huțul este capabil să urce pe un acoperiș și să coboare apoi de acolo. Dacă nu este în stare, de un asemenea lucru, nu e un huțul veritabil.

Confesiuni

Mi-am petrecut adolescența și tinerețea în centrul universitar Cluj unde cultul pentru drumeție este adînc ancorat în conștiința localnicilor. La fiecare sfîrșit de săptămînă, majoritatea cercetătorilor pleacau spre Munții Băișoara, situați în imediata apropiere. Marcajul celor mai accesibile căi din aceste minunate locuri de odihnă au fost făcute de entuziaștii profesori Danielo, Pușcariu și Remus.

Iubesc natura, mi-am întovărășit din totdeauna ritmul intens al vieții cu relaxarea „turistică". Astăzi, deși am mai bine de 70 de ani, folosesc aceeași rețetă. Turismul rămîne pentru mine un reconfortant, un regenerator, un stimulator al creației și – mai presus de toate – un păstrător de sănătate.

Prof. univ. dr .docent PETRE VANCEA
membru corespondent al Academiei R.S.R.

DRUMEŢIE ŞI ORIENTARE TURISTICĂ

Pornim de la Clubul republican de turism montan pentru tineret-Buşteni, prin Predeal, spre Pîrîul Rece. De undeva, din panglica de asfalt, se desprinde un drum ascuns pe sub cetina brazilor, şerpuind spre Diham. Pe alocuri au mai rămas bălţi şi noroi de la ploile căzute vreme de două zile, neîncetat. Înaintăm prudent. S-au mai încumetat şi alţii să urce cu autoturismele, dar puţini au ajuns la cabană. În schimb, grupuri de tineri sosesc mereu dinspre Predeal, Buşteni şi Sinaia. La coborîre, aproape de cabană, lăsăm ARO în grija şoferului. Înviorați de aerul proaspăt, de după ploaie, ne zîmbim satisfăcuţi, îndreptindu-ne spre tabăra de corturi marcată de steaguri multicolore. În mijloc pe cel mai înalt catarg tronează Tricolorul. Sintem întîmpinaţi cu voie bună de Viorel Pop, şef sector turism intern la BTT, şi Gheorghe Baboş, referent de specialitate, de ceilalţi organizatori şi arbitri ai marii competiţii ce începuse în dimineaţa zilei de 22 august. În cortul comandamentului e plăcut. Cineva pregăteşte cafeaua. „Bucătăria" arată cît se poate de bine echipată.

– Cum aţi dormit azi-noapte ?

– Noi ? Bine, Dar ce-or fi făcut ceilalţi ?...

Plouase ciineşte peste noapte şi cei de aici se gîndeau la tinerii plecaţi cu două zile în urmă, să ia cu asalt munţii Bucegi, Postăvarul, Piatra Mare, Baiului şi Diham, în cea mai mare competiţie montană a anului – acţiunea concurs **„Drumeţie şi orientare turistică"**. Echipajele reprezentative ale judeţelor Constanţa, Iaşi, Mureş, Olt, Satu Mare, Sibiu, prezente la faza pe ţară, îşi disputau acum, în această zonă, întîietatea, parcurgînd magistralele turistice din masivii amintiţi, pe trasee de regularitate. Fiecare echipaj – constituit din trei băieţi şi trei fete este însoţit de ghizi din corpul de control al BTT, tineri cu multă şi bogată experienţă pe munte.

În tabără

În tabără e linişte. Copiii, care şi-au însoţit aici mamele (unii n-au împlinit încă doi ani) dorm în soarele blînd şi aerul înmiresmat de cetină. Cîţiva oaspeţi au organizat un joc cu bile, verificîndu-şi deprinderile de tragere la ţintă. O turmă de oi s-a „scurs" la vale, trecînd prin preajmă. Doar la masa juriului, Johny (alias Gheorghe Baboş) lucrează de zor, potrivind soneria unui ceas deşteptător. Se apropie de el Vasile Purcaru, custode al Rezervaţiei naturale Bucegi. Îl aud spunîndu-i : „Ce bine ar fi dacă toţi tinerii turişti ar înţelege acest lucru !" Tînărul custode aprecia acţiunea iniţiată de BTT, care avea între obiectivele sale şi pe acela al ocrotirii faunei şi florei. Dar era vădit nemulţumit de modul cum se comportă unii turişti pe

munte. Spunea el, lîngă Babele exista o mini rezervaţie de Salix Mirtyloides (salcie pitică), raritate din flora siberiană. Ocrotită de lege şi protejată printr-o împrejmuire, ea şi-a purtat multă vreme faima. Dar, de cînd afluenţa de turişti în această zonă a devenit mai mare, datorită şi uşurinţei cu care se poate ajunge pe platou, unii vizitatori au distrus gardul fragil şi au înlăturat tăbliţele indicatoare, alegîndu-şi aici loc de popas şi lăsînd resturi menajere, cutii de conserve, hîrtii. Dacă nu se respectă condiţiile de protecţie, cu greu se va putea salva această inedită plantaţie. Cei doi au convenit pe loc la organizarea unei întîlniri cu tinerii pe această temă, întîlnire care se va produce peste două zile.

Spre creste

E aproape ora 16,00. Cei care se apropie de masa juriului sînt soţiile şi copiii celor aşteptaţi să sosească. Au mai rămas puţine minute pînă la ora exactă, cînd este fixată sosirea echipajelor de pe traseele de regularitate cu grad de dificultate zero. „Se văd, se văd" strigă cineva. Dinspre Vînători coboară grăbit un echipaj. „E Sibiul, zice calm Johny, daţi muzica mai încet !" (ca să fie o ambianţă mai tinerească a fost adusă staţia de la discoteca Clubului republican de turism montan pentru tineret Buşteni, prilej pentru tinerii turişti sosiţi la Diham să petreacă aici, în vîrful muntelui, mai bine chiar ca în sălile din oraşul lor). „Mureşul !". Privirile se întorc spre alt traseu. „Bine v-am găsit" !

Din spatele cabanei apar tinerii din Constanţa cîntînd : „Frumoasă-i viaţa sus în munţi". Ceasornicul sună şi cei prezenţi izbucnesc în mare veselie. Obiectivul a fost atins.

Primele impresii

Echipajele, abia sosite, se grăbesc să-şi instaleze tabăra în perimetrul indicat. Abia au timp să-şi tragă sufletul. Instalarea taberei, în condiţii de teren date, este încă una din probele de concurs. După 8 minute, soseşte reprezentativa judeţului Olt. Cei 6 tineri poartă un echipament distinct, ilustrînd şi prin aceasta ideea de unitate. Încercăm să aflăm cîteva impresii de pe traseele parcurse. Nici nu e nevoie să punem întrebări prea multe. Tinerii au ce povesti şi mai ales se simt bine în mijlocul colegilor lor. Aproape toţi se cunosc din acţiunile întreprinse la sfîrşit de săptămînă sau cu prilejul altor competiţii. Pe lîngă obligaţia de a inventaria toate marcajele, pe traseele parcurse, pe alocuri prezentînd zone greu accesibile, cel mai mare adversar al lor a fost timpul nefavorabil, din care cauză toţi concurenţii au avut de pătimit. „Două zile ne-a plouat în continuu, povesteşte Lucian Gavrilescu, ghidul echipajului constănţean. Terenul a fost alunecos. În Poiana Braşov n-am avut condiţii să ne instalăm corturile, a trebuit să coborîm". Din echipaj fac parte tineri, care, în ciuda distanţei ce desparte litoralul de munte, frecventează cu regularitate Bucegii. Alături de Aurel Istrate, Camelia Vlăsceanu, Ion Vasilescu şi ceilalţi, se află şi un debutat al muntelui – Rodica Valenschi. Mărturiseşte că a fost destul de greu, dar şi plăcut. A participat la delimitarea traseelor nemarcate şi asta a pasionat-o. Greu a fost şi pentru echipajul judeţului Olt. Dar experienţa Georgetei Bănică, tehnician proiectant la IOB Balş, „elevă" a cercului „Pelendava", cît şi a colegilor de muncă, Iuliana Nicolaescu, montator, Toma Culcea, electrician, a medicilor Elena, Aurel şi Mihai Sever Vlăţianu, foşti automobilişti, a contat mult în competiţie.

Cîştigătorii fazei interjudeţene de pe Cibin, membrii cercului de turism al Agenţiei BTT Mureş, au avut de întîmpinat mari dificultăţi în Cheile Dîmboviţei şi Ghimbavului. „Nu m-am încălţat şi descălţat de atîtea ori nici în armată, glumeşte Mircea Dumitru, operator la AZOMUREŞ. De peste 30 de ori am traversat prin apă. Dar am întîlnit multe surprize şi frumuseţi. Ne-am şi abătut de la traseu, realizînd o mulţime de fotografii, sperăm deosebite". Alături de el se află şi soţia. S-au căsătorit de o săptămînă. În acelaşi echipaj se mai află o tînără familie, Suzana şi Istvan Virag.

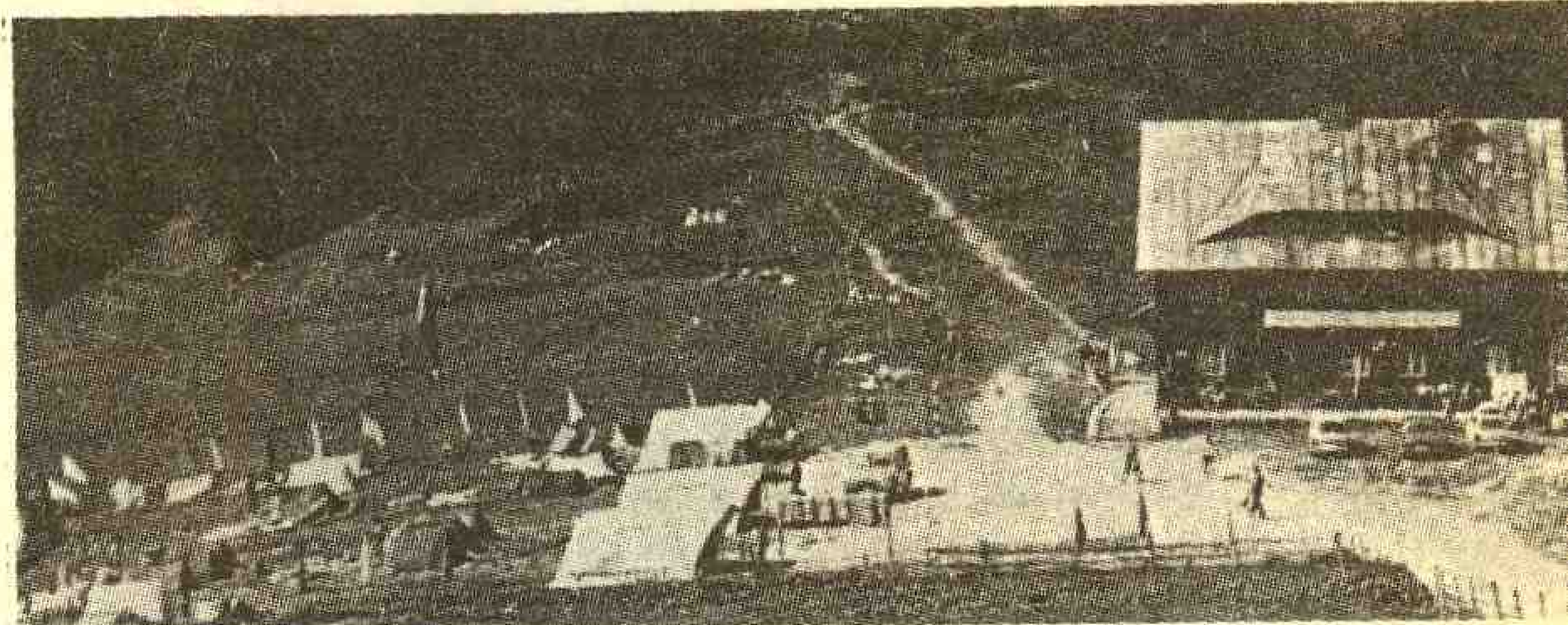
Se fac glume, se scot hainele la uscat. Cabanierul Gheorghe Bordea, prieten al multora dintre ei şi al tuturor celor care iubesc munţii, le-a pregătit o oală mare cu ceai fierbinte.

Poveste cu urşi

Privesc spre tabăra instalată de cele patru echipaje. Tinerii au adus cu ei diverse obiecte decorative, specifice turismului montan. Sibienii, se pare, au fost cei mai inspiraţi. Dar o uşoară îngrijorare se citeşte pe feţele organizatorilor. „Unde sînt celelalte echipaje ?" Nici o grijă, nu se rătăcesc, îi linişteşte Gheorghe Baboş. Îi cunoaşte bine pe Roman Cătălin, Dan Pasăre, Constantin Enescu, ghizi ai corpului de control al BTT cu experienţă îndelungată în drumeţia montană. Şi, într-adevăr, puţin timp după aceasta apare echipajul judeţului Satu Mare. „Ce s-a întîmplat ?" „Nimic, răspunde Constantin Enescu, mascînd oboseala şi regretul că nu au ajuns la ora fixată. Cred că am avut cel mai „turbat" traseu. Am avut tot „tacîmul" : Ursa Mare, Ursa Mică, şi... urşii din Valea Suhăii. Toată noaptea ne-au dat tîrcoale. La Zănoaga, ne-a plouat !... Era să nu mai avem a doua punte !"

„Cine mai vrea ceai ?".

Tîrziu spre seară, obosiţi, au sosit ieşenii, vădit supăraţi. Tragerea la sorţi le-a rezervat cel mai lung şi dificil traseu : Fieni–Cabana Leaota–Vîrfu Românescu–Vf. Leaota–Pietrele Albe–Vf. Dudele–Vama Strunga–Cabana Padina–Cabana Peştera–Babele–Vf. Omu–Vf. Bucşoiu Mare–La Prepeleac–Pichetul Roşu–Vf. Diham–Cabana Diham. Ploaia, ceaţa şi frigul le-au fost cele mai frecvente... marcaje. Cu toate astea, echipajul a fost foarte atent la marcajele de pe traseu, neomiţînd la înregistrare nici unul.

Cei de pe urmă

După proba de prim ajutor (concurenţii fiind puşi în situaţia să acţioneze rapid şi eficient, în caz de fractură, entorsă, luxaţie, zgîrietură, intoxicaţie alimentară etc.), ieşenii se situează pe locul IV. Întrecerea devine palpitantă.

În ziua următoare, la orientare turistică, în zona cabanei Diham, pe trasee de 9900 m.l. (băieţi) şi 8800 m.l. (fete), cu 10 şi, respectiv, 8 posturi de control, ieşenii ajung mai în faţă, ocupînd locul doi, după Sibiu, urmaţi de mureşeni. Se spune că numai perspicacitatea fetelor de la Sibiu a menţinut echipajul respectiv în poziţia fruntaşă.

Toţi aşteptau curioşi proba hotărîtoare, cea culturală.

Toată ziua s-au făcut repetiţii, s-a completat programul cu numere speciale. Totul s-a făcut în secret, aşa că surprizele au fost numeroase şi ele au cîntărit în cumpăna departajării.

Scena de sub cetini

Seara tîrziu, în jurul focului de tabără, în prezența unui numeros public atras de aceste manifestări tinerești, s-au prezentat cîntece, glume, jocuri de cabană. A fost un program divers, antrenant, plăcut, cu multe interpretări originale. Și aici echipajul Sibiului s-a dovedit mai omogen, mai bine pregătit, mai inspirat. Ajungerea celor 6 tineri în finală și obținerea locului întîi pe țară — într-o competiție bărbătească, dură, complexă, cu mii de participanți — se explică prin pasiunea lor pentru drumeția montană, prin consecvența cu care practică această formă atractivă de petrecere a timpului liber. Excursiile și expedițiile pe munte, săptămînă de săptămînă, în Munții Făgărașului, prezența la alte confruntări similare de prestigiu au contribuit la sudarea unui echipaj redutabil. Ce-i atrage atît de mult pe munte ? „Plăcerea fructului atins de aproape, ne spune Angela Babaioana, legătoare de cărți la Întreprinderea poligrafică Sibiu. Știți ce înseamnă să străbați coasta Făgărașului, uneori în cățărare liberă, cu sac de 50 kg în spate și apoi să guști plăcerea unui foc de tabără ?"

Nu avem nevoie de alt argument. Mai ales că știam că ei au obținut locul I în marea întrecere de orientare turistică „Chemarea toamnei", ultima ediție, că în zilele următoare vor fi prezenți la etapa pe țară a „Ștafetei munților".

Nu i-am mai întrebat nimic, am coborît apoi împreună cu ei — Almen Alfred, fotograf industrial, gemenii Florin și Ovidiu Mihuleț, studenți la TCM Sibiu, Anișoara Grecu, Maria Ghebaur și Angela Babaioana, legătoare de cărți, toți componenți ai „A.S. Montana", a Întreprinderii poligrafice — și cu ceilalți tineri concurenți și spectatori, încolonați în **Marșul montan** dedicat păcii, cîntînd „Imnul prieteniei," compus de ei : Printre munți și printre creste/Ne-am adunat ca-ntr-o poveste /, La sfîrșit de săptămînă / Am pornit cu voie bună. / Noi credem în prietenie /. Noi credem într-un gînd curat / Și-odat cu noi o lume știe ! / La munte totu-i minunat. // Tot grupul ne-am adunat / Și la munte am plecat / Să unim în gînd și faptă / Tinerii din țara toată".

Montaniarda

Cu acest cîntec ne-am îndreptat spre Clubul republican de turism montan pentru tineret Bușteni, invitați cu toții la o altă acțiune de curs, organizată și ea în premieră, dăruită cu nume de poem — MONTANIARDA. Sfîrșitul de august, deosebit de favorabil drumeției montane, a prilejuit tinerilor aflați la odihnă și recreere în stațiunile de pe Valea Prahovei — studenți, elevi, muncitori — ieșirea pe traseele cele mai pitorești ale Bucegilor. Sute de turiști, însoțiți de ghizi au pornit din Predeal, Bușteni și Sinaia pe trasee cu durată a 6–8 ore, avînd toate punct de sosire Complexul BTT Bușteni, sediul clubului și sediul, în aceste zile, al unor bogate acțiuni educative menite să determine atragerea de noi membri ai acestei tinere instituții specializate. Un asemenea grup turistic întîlnim la Cabana Diham, însoțit de proaspătul absolvent al Facultății de matematică din București, Gabriel Vlăduț, un pasionat al drumeției în această frumoasă zonă montană. Sînt studenți de la facultățile Institutului politehnic din Capitală, TCM Sibiu și Suceava, Electrotehnică Craiova, Mecanică Cluj-Napoca, Medicină generală Iași, într-un cuvînt, ne spune interlocutorul, de la toate facultățile din țară". De fapt, e vorba de două grupuri care și-au dat aici întîlnire pentru a se întoarce împreună la Bușteni. Primul a plecat din Sinaia, urmînd coama Bucegilor, pe la Babele, Vf. Omu, coborînd pe Bucșoiu, pînă la Diham ; cel de al doilea, pornind de la Bușteni–Cabana Babele–Monumentul Eroilor de pe Caraiman–Vf. Omu–Hornuri–Mălăești–Diham. Cum li s-au părut traseele ? Răspunsul e același : „Destul de grele, dar frumoase". Confirmă plăcerea cu care pornesc din nou la drum însoțiți de cîntece tinerești. Drumeția montană, ne spune Dorel Puchianu, directorul CRTMT Bușteni, este înscrisă frecvent în programul de activitate al acestei tinere instituții specializate, tot ce se întreprinde aici se adresează nu numai grupurilor sosite în stațiunile prahovene prin BTT, ci și elevilor și studenților prezenți în taberele de odihnă.

Frumusețea drumeției a fost completată în ziua următoare cu o interesantă masă rotundă, la care au fost invitați vechi montaniarzi, cunoscuți pentru activitatea lor rodnică și îndelungată. În ziua următoare toți participanții și membrii onorifici ai clubului au fost prezenți la exerciții de alpinism demonstrativ în zona Cabanei Salvamont din Valea Spumoasă — Bucegi, a căror spectaculozitate a constituit o adevărată pledoarie în favoarea practicării acestui temerar sport. Seara cultural-distractivă prezentată cu întreaga recuzită modernă a clubului și cu talentul cenaclului **Prietenii munților,** a încheiat această amplă și atractivă manifestare tinerească, una dintre cele mai reușite acțiuni organizate de BTT în perimetrul montan, constituind încă un argument în favoarea turismului pentru toate categoriile de tineri.

M. RĂDULESCU
Foto : LUCIAN TUDOSE

ACR

Interviu cu tov. NEAGU COSMA prim-vicepreşedinte al Automobil Clubului Român

UN ÎNDEMN ŞI O REALITATE TENTANTĂ ŞI (SAU MAI ALES) PENTRU TINERET!

REP. : *Ce oferă Automobil Clubul Român membrilor săi în 1983 ?*

NEAGU COSMA : Ceea ce le-a oferit şi în ceilalţi ani şi încă ceva pe deasupra... Adică o multitudine de servicii, aşa cum se şi cuvine să facă o asociaţie cu peste 400 000 de membri, cum este Automobil Clubul nostru. Iar noi, se cuvine să fim şi exacţi, să răspundem deci la întrebarea dv. cu nominalizarea acestor servicii. Membrii asociaţiei, automobilişti sau motociclişti, ştiu spre exemplu că, în contul cotizaţiei, beneficiază de o serie de servicii acordate de staţiile de asistenţă tehnică şi oficiile de lucru cu publicul ale Automobil Clubului Român. Practic, e vorba de verificarea tehnică anuală la autoturisme, motociclete şi motorete, de trei depanări a cîte o jumătate de oră fiecare, o remorcare de pînă la 30 de kilometri dus şi întors, o analiză a conţinutului de oxid de carbon din gazele de eşapare, o verificare şi o reglare a farurilor, două testări — cu aparatură electronică adecvată — ale motorului, o revizie generală a autoturismului sau motocicletelor aparţinînd membrilor A.C.R. care pleacă în călătorii turistice în străinătate, servicii turistice — respectiv, asigurări cazare, informaţii de domeniu, hărţi, pliante, ghiduri etc. —, asistenţă juridică de specialitate ş.a.m.d. Dar despre aceste lucruri, ceva mai amănunţit, vom mai discuta, e bine să se ştie tot ceea ce asociaţia pune la dispoziţia membrilor săi, pînă una-alta mi se pare că întrebarea dv. vizează direct *noile servicii* prestate în acest an de Automobil Clubul Român, iar noi ţinem să precizăm că aceste noi servicii sînt de cel mai larg interes şi utilitate pentru automobilişti, motociclişti şi ceilalţi membri ai A.C.R. Între acestea figurează, de pildă, protecţia anticorozivă şi antifonică a autoturismului ; conservarea, la domiciliul sau garajul solicitantului, a autoturismului în perioada de neutilizare ; preluarea maşinilor de

la domiciliul membrilor asociației, transportarea acestora la stațiile noastre de asistență tehnică, efectuarea reparației și readucerea acestora la domiciliu, montarea pe automobile de aparatură radio, casetofoane, antene-radio și dispozitive de alarmă-antifurt ; reparații, modificări și înlocuiri de tapițerii ; schimbarea pneurilor uzate și efectuarea echilibrării roților, vulcanizarea camerelor de aer ; întreținerea și reparația bicicletelor aparținînd membrilor A.C.R. etc.

R. : *Vorbiți-ne, vă rog, despre acțiunile întreprinse de asociație pentru tineret, pentru marile sale energii... Acțiuni permanente, sistematice.*

N. C. : Am înțeles. Este exact ceea ce vrem și noi, adică, în interesul tineretului țării, noi nu numai acțiuni de sezon întreprindem, și nù numai de agrement. Vreau să zic că, printre acțiunile permanente ale asociației noastre se află la loc de cinste cele cu caracter instructiv-educativ, destinate tinerilor.

R. : *În domeniul rutier, desigur.*

N. C. : Rutier, sportiv... Pentru că, la urma urmei, tot de civilizația străzii e vorba. Activitatea Automobil Clubului Român este, în această privință, mult mai diversă, mai cuprinzătoare și vizează mult mai multe aspecte ale complexului proces de formare a tinerelor generații.

R. : *Oferiți-ne, vă rugăm, o privire de ansamblu a activității Automobil Clubului, cu referire specială la tineret, bineînțeles.*

N. C. : O vom schița. Spre exemplu, prin intermediul Federației Române de Automobilism și Karting, cunoscută sub denumirea abreviată FRAK, și al comisiilor județene ale acesteia, care funcționează pe lîngă toate filialele noastre din țară, kartingul și nu numai kartingul, dar și automobilismul, respectiv sportul automobilistic, de masă și chiar cel de performanță — zi ,

prin intermediul federației de specialitate, asociația noastră se preocupă tocmai de cultivarea tineretului în această direcție, preocupare înscrisă în acțiunile sale cele mai de seamă, cu materializare planificată și cu eficiență urmărită îndeaproape. Nu constituie, firește, o noutate faptul că Automobil Clubul Român, prin federația de specialitate, prin CJAK-uri, prin filialele sale județene și orășenești sau de pe marile platforme industriale, prin cercurile ACR din instituții și întreprinderi și de la sate organizează, cu periodicitate, concursuri de karting în cadrul cărora instruirea viitorilor automobiliști capătă un caracter concret. Toate acestea implică, se înțelege, o anume bază materială — karturi (recent, am dotat școli de pe întreg teritoriul țării cu karturi construite din fondurile asociației), kartodroame, autodroame — crearea în condiții locale a unor asemenea baze, asigurarea dezvoltării lor, extinderea și dezvoltarea bazei deja existente ș.a.m.d. Sub raport instructiv-educativ aceasta înseamnă pregătire, iar pregătire, în termeni pedagogici înseamnă program, programă analitică adică, material didactic adecvat, sistem, finalitate, iar toate acestea la un loc reprezintă un volum de preocupări care se concentrează tocmai în scopul educării tineretului în direcția formării automobilistului de mîine, a corectitudinii acestuia, cît mai bine cu putință.

R. : *Mie mi se pare demn de relevat faptul că, de pildă, calitatea de membru al asociației — calitate pe care doritorii o pot simplu, cred, dobîndi, conferă drepturi și avantaje de care aceștia nu se pot decît bucura...*

N. C. : Întradevăr. Potrivit statutului, poate deveni membru al A.C.R. orice cetățean al țării noastre, iubitor al automobilismului, care se înscrie în asociație, consimte să respecte prevederile statutului și achită cotizația de membru. Așadar, membru al A.C.R. poate deveni nu numai orice posesor de autoturism, motocicletă sau motoretă, ci orice persoană fizică, inclusiv elevi și studenți, pe care asociația noastră îi consideră membri *simpatizanți*, tratîndu-i însă cu depline drepturi de membri ai A.C.R. Înscrierea în asociație comportă, inițial, o taxă de 50 lei de persoană ca taxă de înscriere și 150 lei cotizația pe anul respectiv (cotizație anuală), în schimbul căreia beneficiază de toate serviciile tehnice, turistice, juridice pe care asociația le prestează pentru membrii săi. La înscrierea în excursii și la cursurile de învățare și perfecționare a conducerii auto-moto ale asociației, prioritatea o au cei cu vechimea mai mare — ca membri — în A.C.R. La plecarea în excursie în străinătate, membrul A.C.R. posesor de autoturism și permis de conducere auto, beneficiază — în contul cotizației — de o revizie, cum spuneam, generală a mașinii

și i se eliberează permisul internațional de conducere, A.C.R. fiind, după lege, singura organizație din țară autorizată să elibereze aceste permise și recunoscută ca atare în străinătate. De asemenea, în virtutea afilierii A.C.R. la organismele internaționale de profil (Federația Internațională a Automobilului — F.I.A. —, Alianța Internațională de Turism — A.I.T.) și urmare a înțelegerilor bi- și multilaterale dintre A.C.R. și alte organizații și cluburi automobilistice din străinătate, membrii A.C.R. care pleacă în excursie în străinătate beneficiază de scrisori de credit, eliberate de A.C.R. și recunoscute de celelalte cluburi, în baza cărora serviciile cluburilor străine le sînt, la nevoi, la dispoziție.

R. : *Pentru că ați amintit de priorități educativ-rutiere, de înscrierea la cursurile A.C.R. de conducere auto-moto, ne-ați putea spune ceva despre acestea ?*

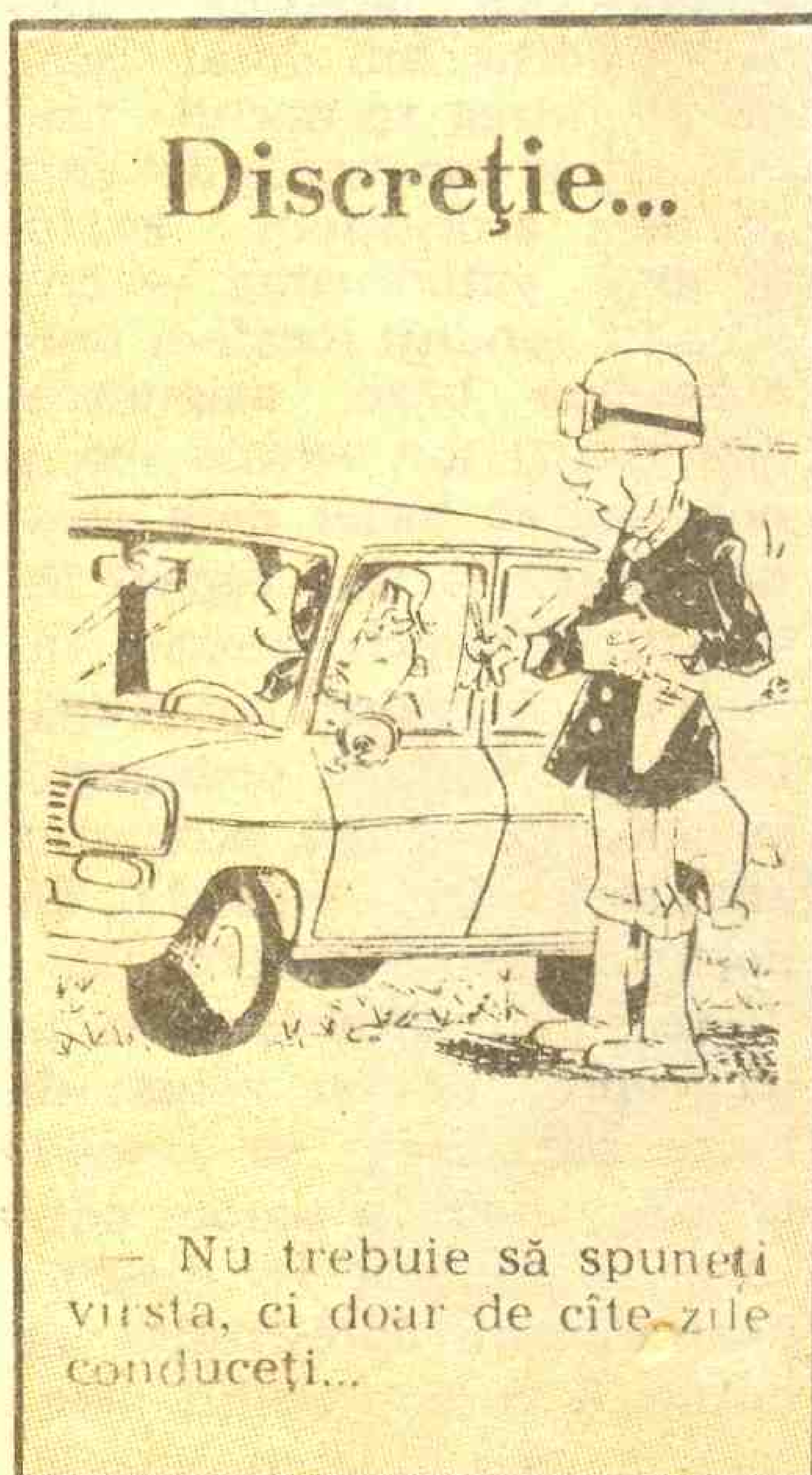
N. C. : Nu e nici o taină, cursurile de învățare și perfecționare a conducerii automobilului și motocicletelor funcționează pe lîngă toate filialele noastre din țară, județene și orășenești. Pe poligoanele special amenajate ale acestora și sub ochiul expert al unor instructori de înaltă calificare sau piloți auto de performanță, se practică — pe mașină proprietate a A.C.R. sau proprietate personală a cursantului — nu numai învățarea conducerii de către cei ce candidează la examene în vederea obținerii permisului de conducere, ci și — pentru șoferii amatori — lecții de perfecționare în conducerea auto : conduita preventivă la volan, conducerea automobilului în condiții grele de drum și meteo deosebite (mîzgă, ceață, ploaie, zăpadă, polei, noapte etc.).

Pe lîngă condițiile cerute de lege (vîrsta de majorat, să fie apt din punct de vedere medical să posede autoturism sau să facă parte din familia posesorului de autoturism), candidatul la cursurile de învățare a conducerii auto și moto nu trebuie decît să aibă calitatea de membru al A.C.R. — ceea ce la înscriere implică, se înțelege, prioritatea pentru cei cu vechimea mai mare în efectivul asociației.

R. : *Dar noi știm că mai aveți și alte cursuri avantajoase pentru membrii A.C.R. și, cînd spun aceasta, mă gîndesc la cursurile de mecanică auto — prin corespondență și în ateliere...*

N. C. : Extrem de avantajoase sînt și aceste cursuri practice de depanare de care oricare membru A.C.R. poate beneficia, ceea ce înseamnă că, adresîndu-se filialei pe a cărei rază de acțiune domiciliază, obține mai întîi lecțiile teoretice de mecanică auto elementară, după care atelierele, stațiile de asistență tehnică ale A.C.R. îi stau, împreună cu aparatura din dotare și cu asistența specializată necesară, la dispoziție, pentru a-și însuși *practic* modalitățile cele mai eficiente de depanare și a-și aplica adecvat cunoștințele dobîndite în urma cursurilor de inițiere în mecanica auto prin corespondență.

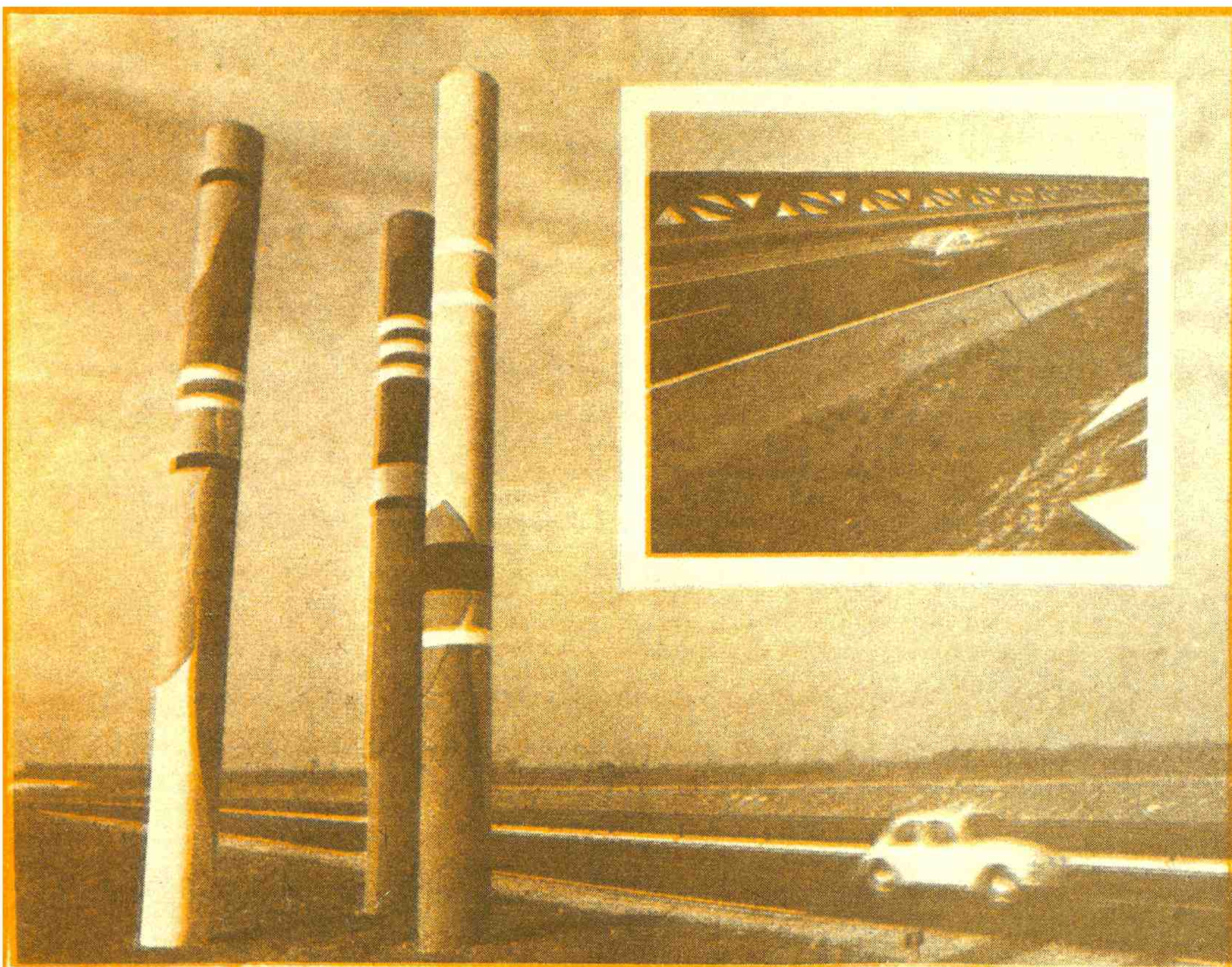
R. : *Știm că pe linie de turism intern există statornicite relații de colaborare între A.C.R. și B.T.T., între A.C.R. și unitățile Centrocoop, dar știm și că Automobil Clubul Român dispune de o bază proprie de agrement.*

— Nu trebuie să spuneți vîrsta, ci doar de cîte zile conduceți...

N. C. : Colaborarea de care vorbiți există și e fructuoasă, adică prin aceasta se vine în sprijinul efectiv al automobiliștilor membri ai A.C.R., și tot în sprijinul acestora vine și asociația prin crearea și dezvoltarea propriei sale baze de agrement. La care se adaugă, demn de reținut, și spațiile de cazare din stațiile de asistență tehnică nou-construite, rezervate desigur tot membrilor asociației. La ora actuală, rețeaua acestor spații de cazare numără circa 200 de locuri, ceea ce desigur înseamnă ceva. Așa se face că la Rădăuți, de pildă, dispunem de un complex tehnico-motelier unde, bucurîndu-se de cazare, membrii A.C.R. pot vizita, în condiții excelente, renumitele monumente istorice, de artă și de cultură ale Țării de Sus. În această perioadă, de asemeni, se vor da în folosință și alte complexe tehnico-moteliere de mare capacitate — în stațiunea Sîngeorz-Băi, Cîmpulung Moldovenesc, Sibiu, Craiova, Horezu și pe valea Buzăului, la Nehoiu. Iar filialele din localitățile situate pe malurile de fluvii, lacuri sau rîuri navigabile vor amenaja debarcadere și pontoane cu ambarcațiuni de agrement... Pentru acest an, iarăși, asociația dispune pentru membrii săi de locuri de tratament în stațiunea Felix-Bihor, locuri de odihnă pe Litoral și, bineînțeles, la bazele noastre de agrement din județul Tulcea, respectiv Delta Dunării : Cabana A.C.R. „Mila 35", situată pe brațul Sulina, în vecinătatea unei mari cherhanale ; două hoteluri plutitoare — cu baza de plecare și întoarcere în Tulcea — pentru excursii de 2, 3 și 7 zile prin cele mai interesante zone ale deltei : șalupe-remorcher, gabare pentru periplluri la cerere, bărci cu motor etc. ; popasurile turistice „Culmea Pricopanului" de la Măcin și „Valea Chioșculei" de la Babadag...

Convorbire consemnată de G. DARAGIU

CULORILE

împotriva somnului... la volan!

Automobiliștii care circulă pe șoseaua dintre Paris și Strasbourg sînt plăcut surprinși de apariția pe o parte și pe cealaltă a drumului a unor obiecte multicolore neobișnuite, care frîng monotonia drumului.

Care este rostul acestor obiecte ?

Este dovedit că una dintre cauzele principale ale accidentelor de circulație o constituie uniformitatea pe zeci și sute de km a peisajului prin care trec șoselele. Din această cauză șoferii sînt prinși în mrejele somnului.

Fantezia de culori și forme pe care șoferii o întîlnesc pe porțiunea de șosea dintre cele două orașe are drept scop de a-i ține treji și cu atenția mărită.

Societatea de construcții căreia i-a fost concesionată lucrarea, a consultat un număr impresionant de specialiști — arhitecți și ingineri — pentru a realiza o întreagă scenografie vizuală : toteme, triunghiuri, garduri colorate, ziduri pestrițe și multe alte forme.

Culorile nu au fost alese la întîmplare. Tonurile calde derivate din roșu au fost amplasate pe locurile pentru schimbarea direcției de mers sau în porțiunile locuite, verdele și albastrul au menirea de a limpezi și odihni privirea. Obiectele colorate contrastează cu maronul monoton al șoselei și cu succedarea ritmică a liniilor întrerupte dintre benzi, a căror ritmicitate predispune la somn.

Pomii nu sînt admiși în ansamblul acestor forme și culori...

Pe drumul comorilor

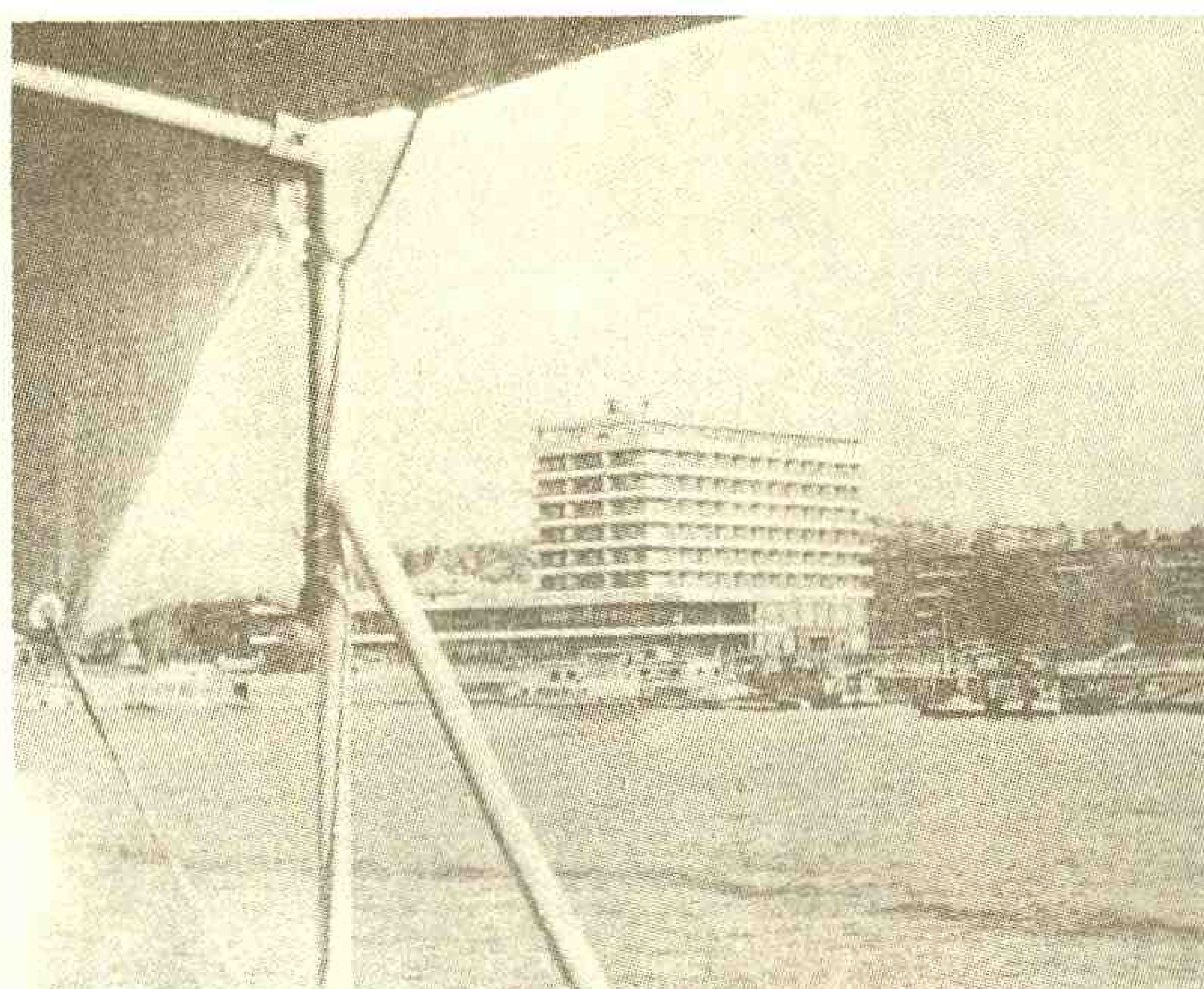
Am găsit o hartă... O hartă veche, puţin zdrenţuită, un pic arsă ; din fericire, drumul pe care ni-l arată ea a rămas destul de clar indicat. Ascunde, oare, vreo veche rută a piraţilor care – ştiind bine ascunsele cotloane ale bălţilor Dunării – atacau greoaiele corăbii turceşti, încărcate cu prăzi din Ţările Române ? E, poate, o cale tainică a temerarilor neguţători genovezi, care practicau un înfloritor comerţ la gurile Dunării ? Sau e o însemnare pentru a regăsi tainiţa vreunei comori, cu o „cheie" pe care n-o ştia decît iscusitul ei cartograf ? Să călătorim prin locurile către care ne cheamă. Şi – cine ştie ? – vom descoperi un răspuns acestor întrebări...

Punct de plecare...

Punct de plecare e TULCEA, lîngă care cartograful a caligrafiat **Aegyssus** – numele antic al portului care e „poarta Deltei". Actualul nume apare abia în 1595. Un secol mai tîrziu, **La Motraye,** aghiotantul războinicului rege Carol al XII-lea al Suediei, găsea la Tulcea o cetate cu şapte turnuri. La mijlocul secolului trecut, savantul **Boucher de Perthes** – întemeietorul arheologiei paleolitice – vorbeşte despre trecerea sa prin „oraşul fortificat Tulcha", care oferea „una dintre cele mai plăcute privelişti ce se pot întîlni". E vorba de o armată de mori de vînt, vreo patruzeci, afară de cele care nu se văd (...). Depărtîndu-ne de Tultcha, coastele încep să fie din ce în ce mai păduroase. Locotenentul vasului ne spune că vînatul e foarte abundent aici. Mistreţul ajunge la o mărime enormă. S-au văzut şi cerbi apropiindu-se de fluviu, în cirezi de cîteo sută şi chiar două sute...

Războiul de Independenţă a României e primit cu entuziasm la Tulcea, iar armatele române sînt întîmpinate aici cu trei arcuri de triumf. Monumentul care aminteşte acel război (1877–1878) domină şi azi oraşul. De acolo, de sus, putem vedea că Tulcea e „cocoţată" pe coline, casele „coborînd" spre port, dispuse într-un amfiteatru uriaş. Coborîm şi noi acolo, poposind înainte de plecare pe terasa restaurantului „Delta", deasupra curgerii molcome a fluviului.

Înainte de a ne îmbarca — vom lua totuşi unul dintre vapoarele Oficiului Judeţean de Turism, în lipsa unei caravele sau goelete — să ne întremăm puţin, încercînd să vedem cu ce se laudă bucătarul-şef, Sevastian Haralambie, maestru în artă culinară. Borşul de cap de morun şi plachia de crap — pe care le-am încercat noi — ne îndemnau să-i acordăm chiar titlul de mare maestru. Entuziasmul nostru ne-o fi fost stimulat şi de vinul roşu, de Babadag, care adunase tot soarele Dobrogei... Sau poate doar gîndul că pornim, în sfîrşit, pe drumul comorilor ?

Acum 16 secole

Roiesc pescăruşii deasupra noastră, o briză plăcută bate puntea vasului cu care ne îndreptăm spre Deltă. După Ceatal, unde braţul Tulcea îşi desparte apele, lăsăm canalul Sulina în stînga şi apucăm pe braţul Sfîntu Gheorghe, mai lat, plin de leneşe meandre, cu malurile pline de sălcii. Trecem pe lîngă **Nufărul**, vechea cetate a Prislavei avînd în dreapta culmile Beştepe (în limba turcă : „cinci coline"), apoi — pe stînga — casele comunei **Bălteni** ; cîte o lotcă (ambarcaţiune de lemn, smolită, a cărei mărime se măsoară în **crivace** — stinghiile transversale pe care e bine să călcaţi cînd intraţi într-o asemenea barcă şi nu pe scîndurile copastiei) stă în faţa fiecărei case în Deltă, lotca e căruţă, bicicletă, automobil... Chiar înaintea marii bucle a braţului Sfîntu Gheorghe, defilăm prin faţa Mahmudiei şi a hotelului „Plaur", aflat chiar pe malul fluviului. Aici a fost cetatea romano-bizantină Salsovia, unde a fost omorît Licinius (263—324 e.n.), împărat al părţii de est a Imperiului bizantin, din ordinul asociatului său la domnie, Constantin cel Mare.

Printre nuferi

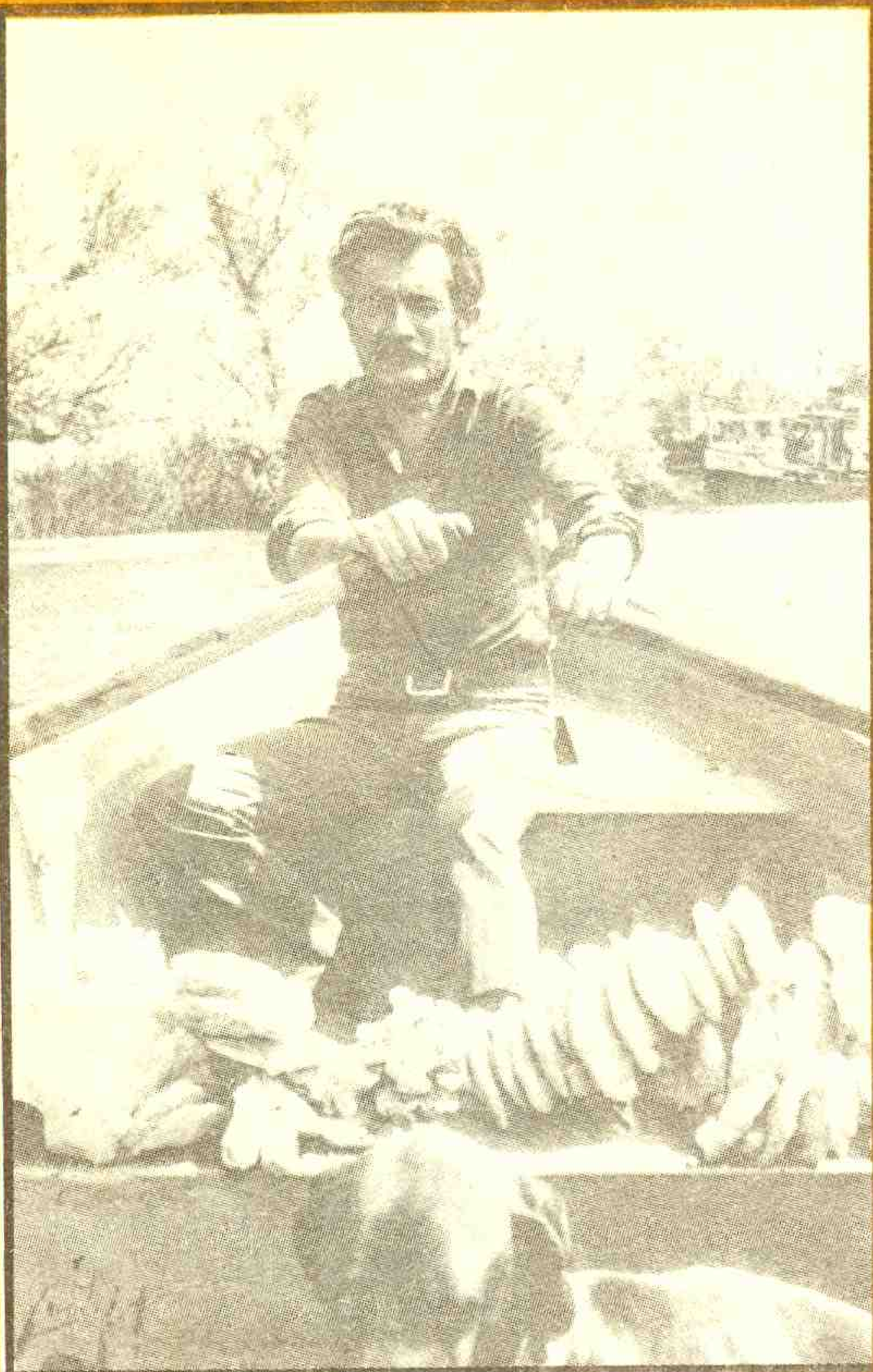
Ajungem la **UZLINA**, locul unui sat de pescari, acum dezafectat. Cabana oficiului de turism ne aşteaptă ; vom rămîne peste noapte aici. Ceea ce înseamnă că vom mînca afară, după trecerea ţînţarilor, în jurul unui foc la jarul căruia putem întinde ţepuşe cu cîte un biban sau caras abia scoşi din unda Dunării. Vinul alb de Niculiţel — altă podgorie a Dobrogei însorite — pare cum nu se poate mai potrivit. Focul pîlpîie, aruncîndu-şi umbrele uriaşe pe ceţurile care se ridică dinspre bălţi... Cine mai ştie în ce secol ne aflăm ?

Inspectăm în bărci, a doua zi, lacurile Uzlina şi Isacova. Amatorii de pescuit, plecaţi cu noaptea în cap, se şi întorc ; juvelnicele-s pline de peşte : somotei, caras, plătică, şi, mai rar, cîte-un crap dolofan ; cei care au tras direct în Dunăre, la „gura" canalelor, au prins şalău şi avat. Dar şi simplul drum pe lacurile amintite rămîne un periplu de basm : raţe sălbatice zboară de la cîţiva metri de noi, micuţa şi uşoara găinuşe de baltă pare să meargă pe apă (dar ea calcă pe o trestie culcată, nevăzută), cîte un cufundac (sau corcodel) îşi face de cap, jucîndu-se cu noi „de-a v-aţi ascunselea". Elegante egrete albe, negricioşii cormorani, gălbiorii stîrci stau locului pînă ajungem aproape de ei. **Nuferii** îşi deschid imaculatele potire...

Cum se prinde un morun

Poate-am mai fi stat la Uzlina, căci multe sînt de văzut dar vechea hartă ne tot îndeamnă, încît spre seară ajungem la SFÎNTU GHEORGHE, (menţionat în 1327 de genovezul Visconti), comună de pescari aşezată pe malul stîng al braţului de fluviu, chiar la vărsarea acestuia în mare. Aici se pescuiesc sturionii, la **carmace** (şiruri de cîrlige mari şi ascuţite), a căror mînuire este extrem de dificilă chiar şi pe vreme bună, de fapt — mai rar întîlnită primăvara, cînd se pescuiesc morunul, nisetrul şi păstruga. **Morunul** (Huso huso) poate atinge 5 m şi 1200 kg, iar lupta cu un asemenea monstru nu-i deloc uşoară, în lotca izbită de valuri, printre marile cîrlige de oţel, libere, care taie aerul, fluturate de vîntul sălbatic al largului mării. Un pescar din Sfîntu Gheorghe are întotdeauna ce povesti, mai ales cînd e „îndemnat" cu o vodcă...

SATISFACȚIE

TRADIȚIONAL...

...ȘI MODERN!

DUNĂRE, DUNĂRE, DRUM FĂRĂ PULBERE...

Şi cum se prinde o ştiucă

Revenim a doua zi pe braţul Sfîntu Gheorghe, întorcîndu-ne 18 km, pînă la **canalul Ivancea**, intrînd pe el, în apropierea unei zone de cuibărit a cocorului (Grus grus). Traversăm întinsul **lac Roşu** (unde se află o tabără B.T.T.) şi mezinul său, **Roşuleţ** – ape limpezi, cu multă vegetaţie, în care stă ascunsă ştiuca. Lansetiştii pot să-şi încerce norocul. Căci şi ghinionistul ghinioniştilor va simţi brusca „izbire" a lacomului peşte, după care restul depinde de măiestria pescarului, tăria firului de nylon şi capriciile mulinetei. Prin gîrlele **Imputite-Busurca** răzbim în canalul Sulina şi ieşim la cealaltă gură a fluviului, avînd în dreapta oraşul SULINA, redeclarat de curînd Porto Franco. Menţionat în 950 e.n. de bizantinul Constantin Porfiregenetul, Sulina a cunoscut o viaţă intensă în deceniile III şi IV ale acestui secol, cînd – ca Porto Franco – aduna aici călători de mai toate naţiile şi religiile lumii, atraşi de mirajul îmbogăţirilor rapide. Astăzi se construieşte mult, dar oraşul mai păstrază lungul său chei, faţă de care sînt orientate – perpendicular sau paralel – toate străzile sale. Vechiul far (zidit în 1802, reclădit în 1842) a rămas mult departe de mare, căci aici uscatul a tot avansat, mulţumită Dunării, fluviului-cărăuş de aluviuni. Din Sulina, prin **Carden**, se ajunge la minunile **pădurii Letea**. Însă harta noastră ne indică întoarcerea, spre CRIŞAN.

Acasă la Paţaichin

La Crişan avem hotel bun şi frumos: „Lebăda", acoperit cu stuf, ca mai toate casele din Deltă. Am parcurs, de la **Sulina**, 13 mile. Ne aflăm, de fapt, în cea, mai importantă aşezare turistică din Delta Dunării, în chiar inima ei, de unde se pot face excursii şi la **Caraoman** (unde-i o pădure asemănătoare cu cea de la Letea), şi pe **canalele Litcov şi Privalevca**, ba chiar se poate ajunge, numai pe apă, înapoi la **Uzlina**. Dar noi mergem spre nord, ajungînd la **Mila 23** – sat pescăresc tipic, ai cărui copii se zice că „mai întîi învaţă să înoate şi să vîslească şi mai apoi să meargă"; o fi ceva adevărat, de vreme ce de aici a plecat către victoriile sale campionul olimpic şi mondial de canoe Ivan Paţaichin – „omul cu canoea de aur". Prin **canalul Eracle** se ajunge la **Lacul Matiţa** din sudul **rezervaţiei naturale Roşca-Buhaieva** – o adevărată comoară de păsăret, după cum o vizită la cherhanaua satului Mila 23 ne-ar demonstra că bălţile din jur ascund comori de peşte...

Dar vechea artă tot ne-ndeamnă să o luăm pe **canalul Olguţa**, pentru a intra în **lacul Fortuna**, unde vasul nostru va „coborî vocea" motoarelor sale pentru a ne putea apropia de perechile singuratice şi sfioase ale lebedelor, de cîrdurile de pelicani, de linia stufului – de unde, la un zgomot, ţîşnesc în aer toate neamurile de păsări, întunecînd orizontul...

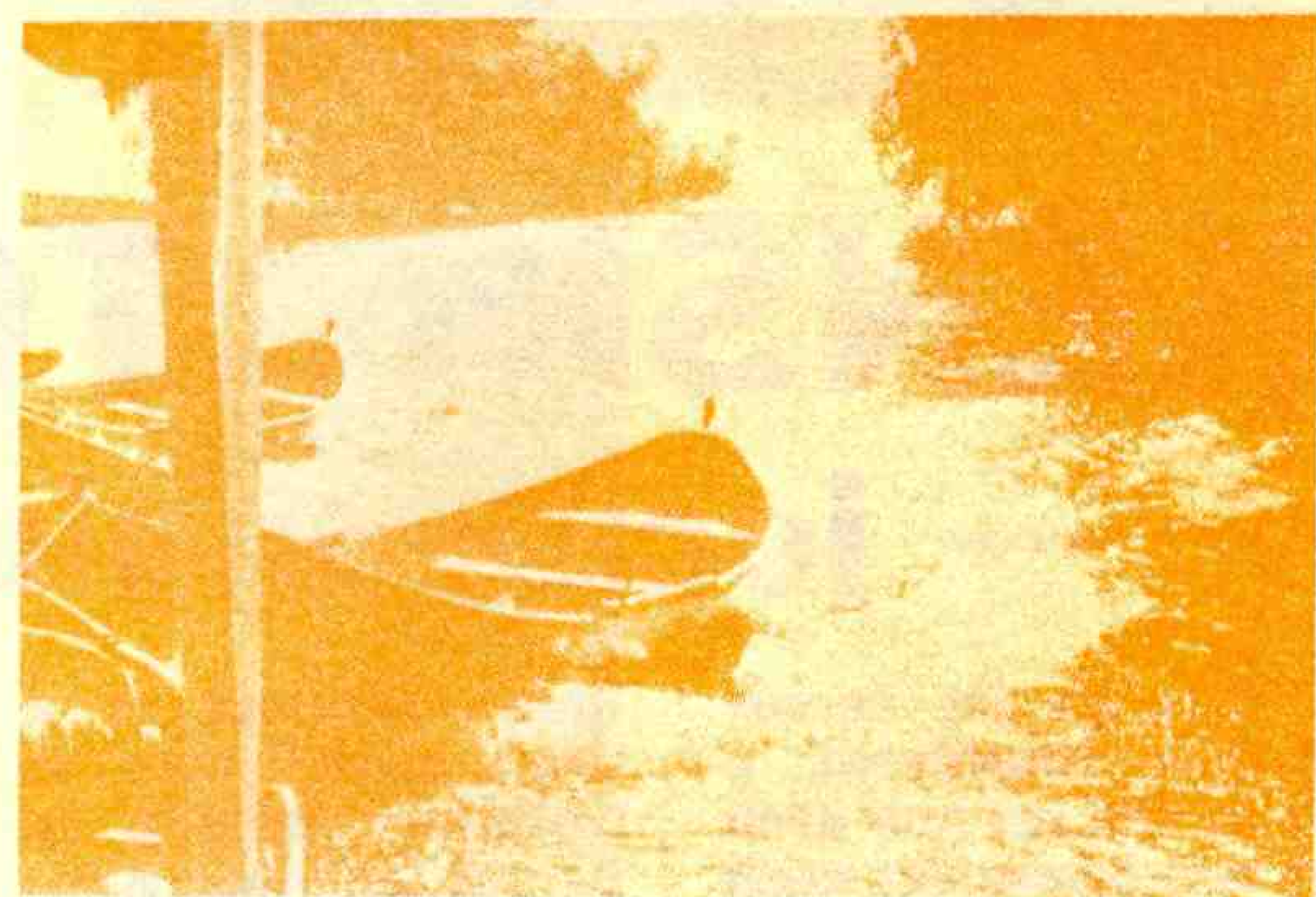
La revedere...

Iar seara vom înnopta la hotelul **„Salcia"** din MALIUC – unde-i obiceiul ca, după o masă bună, să stai la un foc de tabără pînă tîrziu, încercînd şi virtuţile vinului de Murfatlar, cea mai vestită podgorie a Dobrogei cea plină de soare. Poate aromelor de viţă veche, poate cerului înalt şi ţintat de mai multe stele decît în alte locuri, care devine mult mai adînc pe măsură ce se stinge focul, poate amintirile zilelor ce-au trecut ne vor face acum – în noaptea dinaintea întoarcerii la TULCEA – să ne dăm seama ce comori, mai preţioase decît tot aurul lumii, ne-a dezvăluit Delta Dunării, urmînd drumul înscris pe vechea hartă.

Iar eu unul, care am găsit-o, v-o dăruiesc, urîndu-vă să ajungeţi să umblaţi şi dumneavoastră pe drumul comorilor...

DOVADĂ PESCĂREASCĂ

MIHAI CREANGĂ
Foto: NATALIA DUMITRU

KENSINGTONUL

— jocul anului —

Este un joc de societate considerat a fi de trei ori mai greu și mai complicat decît șahul. Este creația unui arhitect și a unui pictor care se întîlneau adesea în parcul londonez Kensigton — de unde și denumirea — pentru a rezolva probleme de design.

Cei doi se numesc Brian Tylor, pictorul în vîrstă de 33 ani, și Peter Forbes, arhirectul în vîrstă de numai 25 de ani. Acesta din urmă este blond și măsoară nu mai puțin de 2 metri.

Într-o bună zi ei au ajuns la concluzia că „de multă vreme n-a mai fost inventat un joc de societate original, simplu și inteligent". Iată de ce și-au propus să găsească și chiar au găsit soluția. Așa a luat naștere kensigtonul.

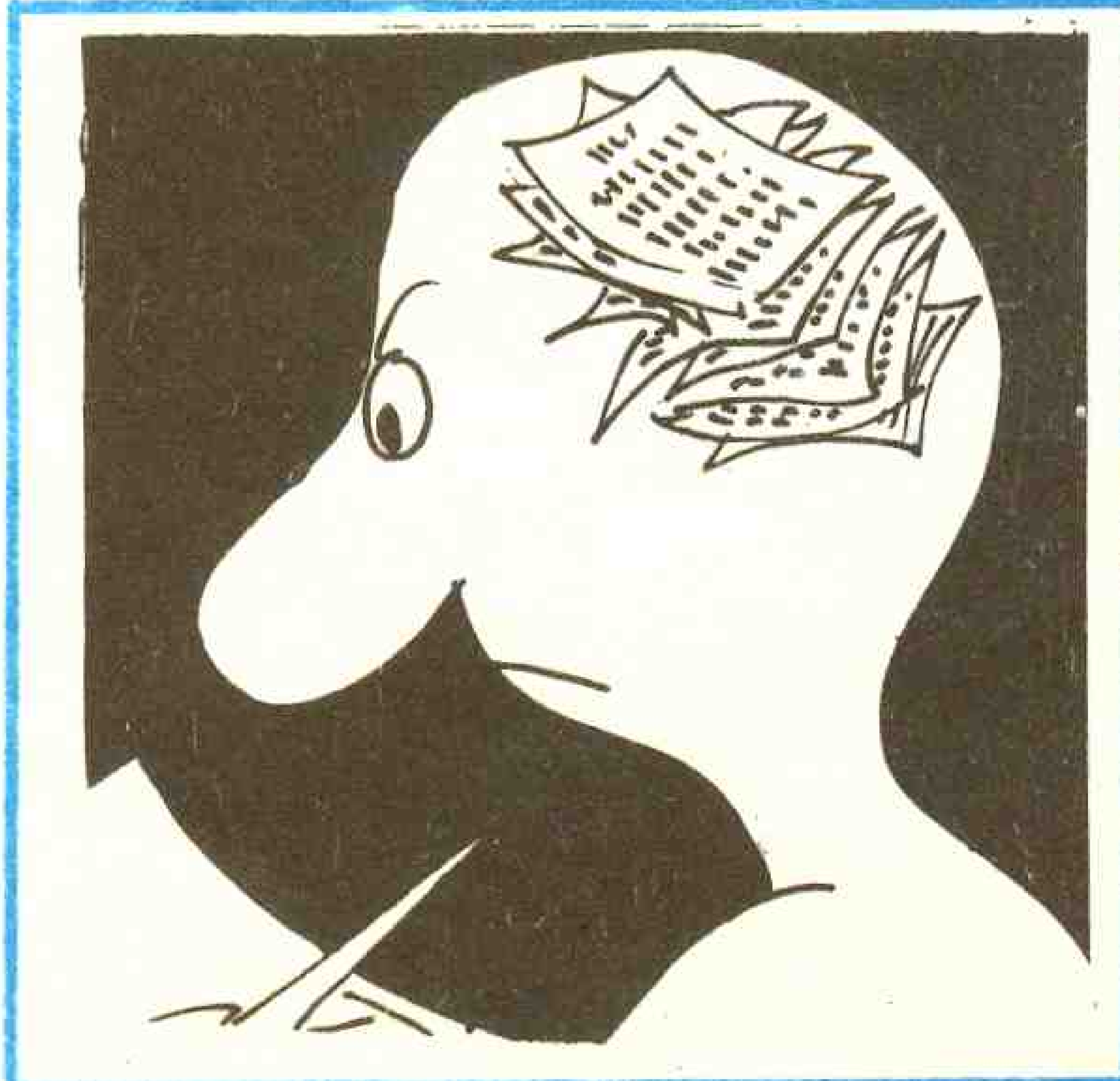
Schema acestui joc, devenit peste noapte o adevărată molimă în Statele Unite și Anglia, este formată din șapte hexagoane, două roșii, două albastre și trei albe. Liniile mai slabe din exteriorul acestora formează — după cum se poate lesne observa și în fotografia alăturată — figuri geometrice cu 12 laturi. Unirea punctelor hexagonului cu cele ale figurii cu 12 laturi formează triunghiuri și pătrate.

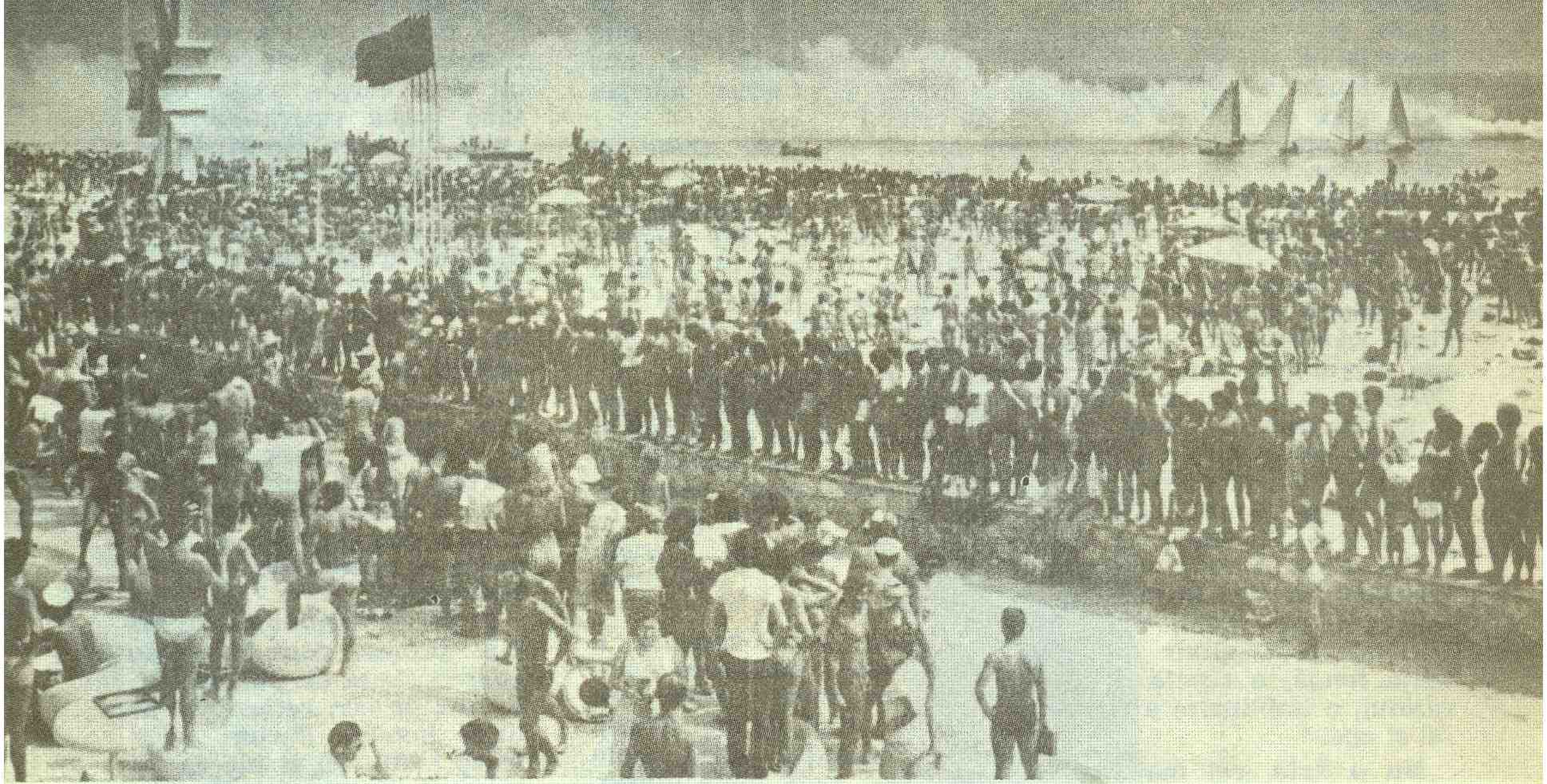
Fiecare jucător primește 15 pietre — roșii sau albe — pe care le așează alternativ în colțurile alese. Cel care reușește să „construiască" primul un triunghi are dreptul să mute o piatră a adversarului, zădărnicindu-i astfel drumul către același țel. Cel care reușește să „construiască" un pătrat, are dreptul să mute două pietre ale adversarului.

Cîștigă jucătorul care reușește să așeze primul pietrele în toate colțurile unui hexagon.

Pe teme literare...

UN SPECTACOL TOTAL

Așa cum ne învață Andrea Perrucci, vestitul autor al Tratatului despre arta reprezentației, din secolul al XVII-lea, cea dintîi mare cerință în organizarea unui spectacol — fie el dinainte gîndit ori improvizat (și improvizația, la rîndul ei, fiind cu atît mai izbutită, cu cît este mai bine rînduită dinainte !). Cea dintîi cerință, deci, este „să ieși din regulă uneori", iar această părăsire a tiparelor reprezintă nimic mai puțin decît „cea mai bună regulă care se găsește".

Pornind, așadar, de la aceste prea înțelepte sfaturi, vom încerca să ne reamintim, de bună seamă înarmați mai mult cu harurile sufletului vrăjit de cîte au fost să vadă, cum s-a petrecut acel măreț și unic spectacol de vară de la Costinești, zis Serbările tinereții, în ce chip arta reprezentației s-a dovedit, în acest loc, originală și condusă cu măiestrie și știință, și în ce fel acesta „a ieșit din regulă"...

Altfel, în optica celor care l-au condus și nu numai a lor „momentul Costinești" reprezintă un punct de referință în contextul acțiunilor cultural-educative destinate tineretului.

Dinainte gîndit și, deopotrivă, improvizat, originalul spectacol din august, aflat la cea de-a patra ediție, dar structural deosebit de cele anterioare, marchează cu o creștere calitativă impunătoare, se instituie drept o nouă formă de cultură-divertisment, o sărbătoare *cu* publicul.

Iată, îmi amintesc : Spectacolul a început sub tridentul zeului Neptun, ieșit din mare și însoțit de un alai de nimfe ! Prezența lui e ca o flacără, sacrificiul tînărului de sub mască, dus pînă la sublim : două zile și două nopți n-a dormit și nu și-a părăsit însemnele ; și-a purtat cu demnitate simbolica sa povară, căutînd să ocolească „scenele goale și mute" și rămînînd un îndemn de a vedea totul „cu ochii în patru".

De altfel, pe „postul“ lui Neptun nu s-a aflat numai el însuşi, beneficul zeu, dar şi echipa organizatorilor, în frunte cu acel choreg neobosit şi inteligent care este Ion Hidecuti, vicepreşedinte al B.T.T.-ului.

Revenind la ziua întîia a ... neptuniadei tinereţii, ne îndreptăm privirile către plajă, acolo unde fierbinţeala nisipului ne indică, asemenea unui detaliu scenografic, că au intrat în scenă jocurile de divertisment. O sută douăzeci de saltele, legate între ele în aşa fel încît îţi aminteau în egală măsură un fastuos ring şi... plutele de pe Bistriţa, au reprezentat ; spre amuzamentul general, podiumul pe care, în costume de epocă, se legănau douăzeci de perechi năzdrăvane. Schimbarea ritmului de dans şi zburdălnicia valurilor au contribuit din plin la stabilirea unui contact periodic al dansatorilor cu fundul mării acolo unde ea măsura circa un metru adîncime.

Dar saltul „mortal“ cu motocicleta de la trambulina instalată pe malul mării ? Un adevărat elixir de ... viaţă lungă, o şcoală a curajului, o îmblînzire a fierului şi apei !

Nu o dată, cei mai slabi de înger dintre „durii“ zburători pe „mobre“, au fost auziţi invocînd-o pe Clotho, una dintre cele trei zeiţe (Moire) ale sorţii...

Se înţelege că în această probă, ca de altfel în mai toate celelalte, au fost implicaţi şi „cascadorii“ maritimi locali adică cei 18 înotători de la Salvamar, îmbrăcaţi zi şi noapte în fracuri (de-adevăratelea).

În acelaşi timp, la cîţiva metri mai sus, în dreptul Ceasului care arată Timpul Universal, erau în deplină desfăşurare construcţiile pe nisip. Superbe castele într-o Spanie de buzunar, în care cuvîntul dintîi a aparţinut imaginaţiei arhitecturale. Superbă gratuitate, cu puţin mai rezistentă decît un val de mare, salba de castele a încîntat ochiul şi a stîrnit cele mai ascunse nostalgii...

Alerg apoi, într-un suflet, să prind concursul de triciclete. Un concurs de... viteză, amintind de concursurile cu automobile tip „începutul veacului“. Aceeaşi lentoare în faţa unui efort înzecit (fie el mecanic sau uman), acelaşi spirit fair-play, acelaşi tip de umor...

Cine vrea să prindă tot, să vadă şi ici şi colo, are de făcut un pariu riscant, cu sine însuşi. Ori te decizi într-o direcţie, ori te trînteşti dezamorsat pe nisip şi pui mîinile la ochi şi la urechi. Fiindcă ritmul este drăcesc, Serbările au pus stăpînire pe fiecare stînjen de teren !

Eu nu sînt însă dintre cei care renunţă.

Pentru vicepreşedintele Ioan Hidecuti, ori pentru comperii motorizaţi şi telegenici Mihai Tatulici şi Lorin Vasilovici, e mult mai simplu, dînşii fiind dotaţi cu staţii emisie-recepţie racordate la unul dintre miile de sateliţi care au împărţit deja cercul în hectare, şi avînd astfel posibilitatea să ştie tot ce se întîmplă în orice moment pe Planeta Costineşti. O ubicuitate mult invidiată !

O altă probă-concurs a bătut toate recordurile europene cunoscute : maratonul tablelor. Aşezaţi pe Terasa Radio-Vacanţei, adică acolo unde să-i vadă toată lumea, cei 80 de jucăuşi (40 de perechi), au purtat, de sîmbătă pînă cînd au putut (cîştigătorii — pînă marţi !) cîteva mii de partide. Iată-i pe cîştigători : Aurel Hrib (Suceava) şi Vasile Chiroiu (Piteşti), locul I ; Adrian Niţu (Bucureşti) şi Ion Văcaru (Bucureşti), locul II ; Mircea Martin (Cluj-Napoca) şi Ion Brînzaru (Cluj-Napoca), locul III. În temerara lor acţiune, cele trei perechi au jucat nu mai puţin de 1705 partide (adică : 585, 567, 553), pe parcursul a 68 de ore (locul I) Cantităţile de „adjuvante“ consumate sînt şi ele pantagruelice : circa 60 sticle de pepsi, 2 kg cafea, 30 beri — iată media pe persoană stabilită de computerul staţiunii. Dacă rezistenţa studenţilor campioni se poate explica şi prin „jocul la ambiţie“, mai tristă soartă au avut arbitrii, deoarece au fost momente cînd sărmanii oameni dormeau tun în picioare. Mai puţin „Pelicanul“, profesorul Mihai Stoian din comandament, omul care s-a îngrijit de toate cele, inclusiv de mîncare şi de vizita medicală a concurenţilor. Au adormit, de asemenea, mulţi suporteri, s-au pierdut o seamă de pariuri, iar slăbirea medie per persoană a oscilat în jurul a 4 kilograme ! Anul viitor, spunea Ion Brînzaru, am de gînd să rezist 100 de ore ! S-a mai întîmplat, de asemenea, că vreo cîţiva au răcit şi le curgea nasul. Căci, vine vorba veteranului Niculai Fronescu din Mizil, învins prin abandon în ceasul 26 : „cînd a văzut nevasta că mă strîmb de durere de şale, că aprind ţigara la filtru şi arunc cu pulurile în loc de zaruri, la primul răsărit de soare mi-a trimis ameninţarea că divorţează dacă nu mă las...“ Astfel că, din jucător, a trecut pe post de suporter generos ; din partea lui, ca vechi împătimit de table, cîştigătorii au primit cîte o sticlă de şampanie şi o invitaţie de a vizita Mizilul.

În focul alergăturii, nu mă mai gîndesc dacă e zi sau noapte ; sute de petarde înfloresc pe cer, reflectorul de lîngă hotelul Forum scrutează staţiunea şi marea, pe lac ard făcliile lui Neptun, discotecile îşi revarsă mîngîierile asupra sutelor de perechi, aleile strălucesc sub ghirlandele multicolore, Teatrul de Vară oferă surpriza alegerii de Miss. La această din urmă acţiune, precedată de o scînteietoare paradă vestimentară oferită de manechine ale Casei de modă din Bucureşti, s-a înregistrat o participare record, atît din partea publicului, cît şi a candidatelor. În incandescenţa entuziasmului general şi-au dat întîlnire comperii cei mai competenţi, actorii cei mai aplaudaţi, spectatorii cei mai avizaţi, candidatele cele mai binevoitoare şi, bineînţeles, organizatorii cei mai intransigenţi. În lumina necruţătoare a reflectoarelor, pe ritmuri adecvate, aspirantele la înaltul titlu de zînă a staţiunii (Neptun m-ar corecta, spunînd „Zeiţă“), au dovedit, volens nolens, că sînt persoanele unei adevărate arte a impro-

SERBĂRILE TINEREȚII

vizației. Cu un sentiment... grecesc în privința dezinvolturii scenice, ele au putut face față unui adevărat bombardament de întrebări și ironii constructive, unui abracadabrant mănunchi de gesturi și mișcări pe muzică ; nu-mi amintesc să fi văzut un spectacol ad-hoc mai coerent și mai spumos, exemplar din toate privințele și demn de luare aminte pentru obosiții corifei ai teatrului nostru de revistă ! Principiul acestor fete, și totodată „scutul" care le-a păzit de miile de „săgeți" ale asistenței puse pe „urzeli de scene", a fost vechiul adagiu al lui Probius : „Apud Graecos in scaenaru prodire, et Papulo esse spectaculo, nemini fuit turpitudini", adică : „La greci nu-i era nimănui rușine să apară pe scenă și să fie arătat poporului".

După îndelungi controverse de jurizare, este aleasă, în sfîrșit, o „miss" Victoria (modești n-au nume) Stroe din Ploiești. E de prisos să mai vorbim de bucuria dumisale, căci, se știe, dacă ai avut norocul ăsta, mult va cîntări el la... dosarul sentimental și la proiectele de viitor.

Pentru cele care au pierdut, Serbările se închid puțin la culoare... Dar pentru majoritatea, Serbările continuă !

SPECTACOL TOTAL, SPECTACOL NON STOP

Sirenele cu coadă de pește (cum mai bine li se șede) intră în scenă. În comentariul bivalent și complementar al recunoscuților Mihai Tatulici și Lorin Vasilovici, comentariu încheiat, comme il faut, în coadă de pește, se ține, între dînsele, un spectaculos meci de fotbal. Legate la picioare cu eșarfe de mătase, au de făcut față unor eforturi de... adaptare la condițiile de uscat. Eforturi triplate în cazul arbitrului aflat călare pe Ducifral (Pur Sînge Englez, nepot de văr al celebrului armăsar, Caro, vîndut în Statele Unite cu 12 milioane de dolari !). În loc de fluier, acesta ține în brațe o lăută de matostat. Salturile animalului sînt apreciabile, pe cînd acelea ale fetelor mării nu depășesc 5 cun (1 cun = = 3,2 cm, în sistemul vechi chinezesc).

Pe Terasa Radio-Vacanței, acolo unde umorul fierbe în suc propriu, comperul „unu" purcede la o pertinentă analiză psihologică a portarilor, în timp ce comperul „secund" pune ochii pe extremele stîngi ale ambelor echipe. Mii de spectatori plăjaşi formează un careu perfect, închipuind laturile terenului de joc. Cum pe terasă se găsesc şi cîteva comperite, acestea sînt invitate la microfon să-şi spună părerea. Şi-o spun. Întreaga plajă clocoteşte de aplauze, rîsete şi glume ; cineva îşi aminteşte de „piatra lăuntrică", procesul acela chinez de sublimare, care-l face pe om nemuritor. Într-adevăr, la Costineşti, în aceste zile, mulţi vor fi găsit „piatra" aceasta misterioasă. Fiindcă, să vorbim cu dreptate, ce altceva vor fi aflat aceşti tineri care dansează în ploaie, pe malul mării, la ora 2 spre dimineață ? Sau cei care, tot cam pe la acest ceas, îşi leagănă visele în ritmurile formaţiilor de jazz prezentate de rafinatul muzicolog Florian Lungu ?

Revenind pe Terasă, vom încheia meciul de fotbal pentru a deschide un altul ! De altfel, acest acoperiş pardosit cu smoală reprezintă, pe tot parcursul Serbărilor, un adevărat stat major al operaţiunilor. O mare parte din premii se înmînează aici, în cadrul unor ceremonialuri foarte sportive. Premiile, mai mult suveniruri, fac parte şi ele din perfectul sistem organizatoric, constînd în brelocuri, tricouri, curele, cravate, bentițe etc., toate realizate special pentru Serbări şi inscripţionate ca atare !

Aşadar, cel de-al doilea meci : punga şi ţeapa. De pe acoperiş sînt aruncate, către două echipe feminine, zeci de pungi umplute cu apă colorată. Obiectivul este să le trimiţi în terenul advers unde se află cîţiva operatori înarmaţi cu ţepuşe de lemn. Da, şi animaţia creşte la maximum, dimpreună cu necazurile celor din terenuri, care se pomenesc vopsiţi ca nişte jurebii. Eroismul lor e răspîndit la scenă deschisă ; fără nici un antrenament, reuşesc să facă faţă binişor bombardamentului.

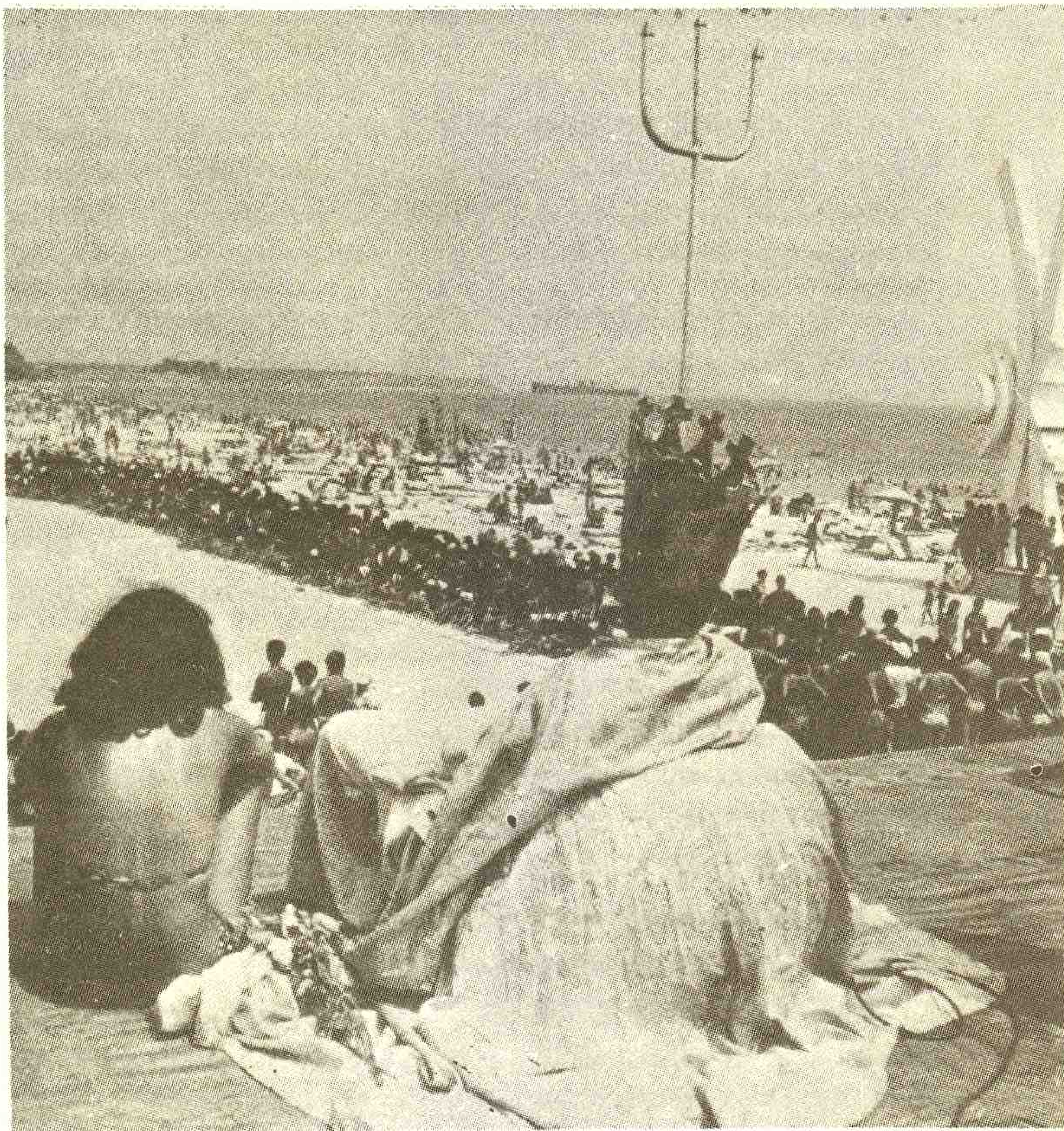
O clipă de linişte ; atîta cît să te crezi îndemnat să te dedici apei şi nisipului fierbinte. Dar... se anunţă un alt concurs : de epigrame. Se dau citire versurilor reţinute pentru faza finală ; calitatea n-a fost neglijată ! Cu toată căldura şi în ciuda tentaţiilor fără număr, se găsesc destui care au timp şi energie să creeze ! „Cine nu doreşte să creeze, este invitat să patineze" prin radio vacanţa.

Pe aleile de pe malul lacului, se ţine concursul de patinaj pe rotile. Este o paradă de virtuozitate, un concurs al graţiei începuturilor, căci sînt admişi în concurs numai cei ce o pot dovedi că ştiu să patineze... deloc.

Un al doilea, dar şi nu al treilea ce (tertium quid) pare a se instaura în atmosferă. Fetele, echipate adecvat, se înşurubează în aer, cu eleganţă şi apoi... pe asfalt. Se spun vorbe de spirit (dulces nugae şi dicteria) ; se scriu bileţele apreciative ; se dau note ; se fac pariuri ; se depun strădanii.

Aşa numitul public se află la răscruce. Unde să meargă mai întîi ? Poate în timpul

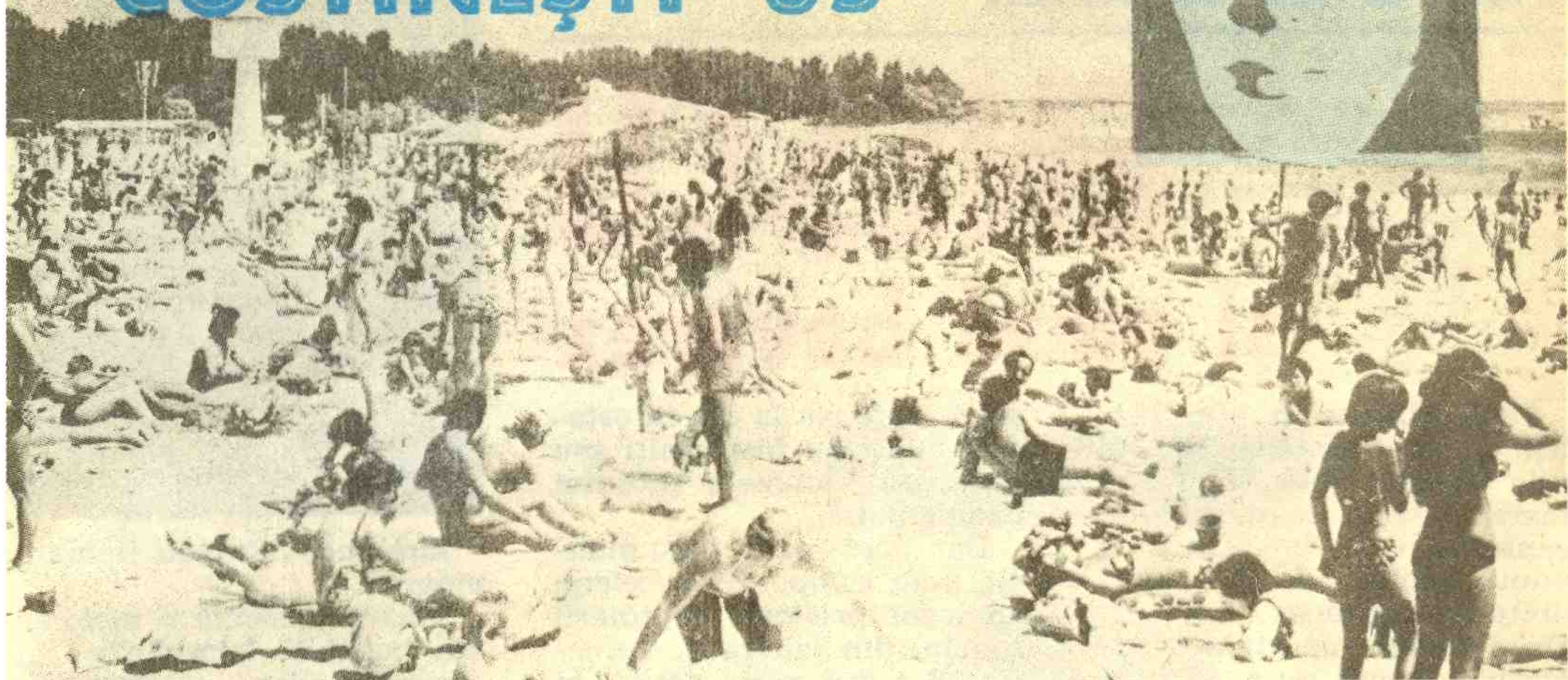
COSTINEŞTI '82...

VINE... COSTINEŞTI '83!

COSTINEŞTI '83

concursului „Simţiţi-vă ca acasă" ? Adică acolo unde 2000 de spectatori miraţi au aşteptat cu sufletul la gură şi cu hohotul de rîs oprit în gît finalul concursului pentru a vedea ce i se va întîmpla „nefericitului" concurent care „se simţea ca acasă" vreme de o oră mîncînd trei fripturi grozave cu garnituri aşijderea, bînd 3—4 „Roueberger"-uri, „preferînd" pentru desert nu profiterol („dublu") ci nevoiţi să recunoască originalitatea poantei care era de a i se „mulţumi în numele organizatorului dacă s-a simţit ca acasă"...

O transformare continuă, o ascensiune a situaţiilor, un joc de-a perpetuum mobile ! Acesta este Costineştiul verii '82 ! Iată : nu mă-ndepărtez prea mult de filme de aventuri pe casete color, cînd mă iau în primire ritmurile muzicii originale a formaţiei clujene Compact. Format din studenţi cu o solidă cultură muzicală, grupul trece drept unul dintre cele mai bune din ţară. Seara, îşi va da întrunire, pe malul mării, cu formaţii de valoare comparabilă, în cadrul unui nesfîrşit spectacol de muzică rock. Vor fi prezenţi cu această ocazie şi romanticii gălăţeni de... „cristal", conduşi de Puiu Creţu.

Nu-mi amintesc : care să fi fost ultimul spectacol al Serbărilor ? Cei mai mulţi vor spune că acel ameţitor Carnaval de măşti şi costume. Cînd, din bucăţi de pînză colorată, concurenţii aveau obligaţia să confecţioneze ad-hoc costume, care de care mai fanteziste, mai insolite. Vorba lui Cantalizio : „Hunc homines honorat, quem vestimenta decorant" („Oamenii îl cinstesc pe cel pe care hainele îl împodobesc").

Dar am părăsit vesela atmosferă de pe Terasa Ring, unde se ţinea carnavalul aproape epuizat după atîtea şi atîtea întîmplări neprevăzute, pentru a mă vedea obligat să zăbovesc lîngă cealaltă terasă, unde actorii improvizau scheciuri pe măsura momentului. Vreau să dorm, îmi spun, dar iată-mă în faţa unei „bariere" de netrecut : pe un imens ecran, lîngă hotel, se proiectează non stop (hotărît lucru : aici toate sînt „non stop" !, filme de desene animate. Cum să nu-i revezi, „în mărime naturală", pe Tom şi Jerry, pe Micky Mouse ori pe Woody ? Încerc, în sfîrşit, după tehnica japoneză, să derulez faptele în memorie de la sfîrşit către început. Îmi e greu ; mă simt posesorul unor date care ar putea să-mi ajungă pentru o carte. Acest regal de spectacole şi concursuri (să nu uit Cenaclul artelor, Salonul republican de grafică satirică, Festivalurile filmului şi rock-ului, serile de teatru, recitalurile unor cunoscuţi cîntăreţi de muzică uşoară ş.c.l.), pregătit cu grijă încă din iarna trecută, de către cei mai buni organizatori ai B.T.T.-ului, a suspendat, practic, timpul în loc.

Poate ar fi fost bine, precum în teatrul medieval şi premodern, ca persoane dinainte fixate să anunţe în difuzoare, după sfatul aceluiaşi Andrea Perrucci, „dacă vin zorile şi se face zi", ori dacă „se lasă noaptea". Ar fi fost amuzant, cred, să se fi instalat un ceas cu gradaţiile „noapte, zori, zi" ; iar dacă era vorba de două nopţi, după cum a şi fost, „cu toate că aşa ceva nu-i îngăduit de Aristotel — spunea Perrucci — să se spuie cînd e ziuă, cînd e noapte, cînd vine iar ziua, şi cînd se înnoptează iar, pentru ca publicul să poată să înţeleagă..." Se vede că, din secolul al XV-lea, cînd scria Perrucci aceste îndemnuri, concepţia noastră despre spectacole a evoluat ; căci cui şi de ce i-ar fi trebuit, la Costineşti, să ştie cu exactitate cînd răsare sau dispare soarele de pe cer ?

Cel puţin în ceasurile Serbărilor, nu ne-a fost de nici o trebuinţă, nouă, spectatorilor, să aflăm cît e ora exactă. Aşa cum am văzut, altele au fost aici criteriile de măsurare a timpului.

Întorcîndu-mă acasă, mai tîrziu, într-o tăcută încăpere de iarnă, am avut revelaţia că la Costineşti, în vara trecută, „vinovat" de toate cîte mi s-au întîmplat, necenzurate de convenţii, şi inundate de apa vie a tinereţii, era — parafrazîndu-l pe Elytis, „soarele cu osia-i în noi"...

ION LONGIN POPESCU
Foto : G. LEANCU

Viori în loc de tunuri

ENESCU și micul bavarez

1918. Sîntem în plin război. În toiul luptelor, la Marele Cartier General al Armatei sosește o informare: capturarea în zona Oituz a unui număr de 11 soldați dintr-un regiment bavarez. Dar, adaugă raportul, prizonierii în cauză nu-s altceva decît niște copii, niște școlari.

Ordin: Să fie aduși și prezentați la Marele Cartier General!

Curînd, în fața cărunților noștri comandanți de oști se aflau înșirați captivii: unsprezece băiețandri slabi, palizi, nemîncați; abia se mai țineau pe picioare sub apăsarea grelelor căști de oțel.

— Ce sînteți voi? întrebă în limba germană, unul din generali.

— Zoldaten! fu răspunsul, dat desigur pe ton ostășesc.

— Bieții copii! exclamă cineva din cei de față. Ce să facem cu ei? Nu-i putem trimite în lagărul de prizonieri. Deocamdată la bucătărie, la cartofi! Să fie trecuți la „ordinar", să muncească, să fie cazați și hrăniți!

Între timp, „bavarezii" au fost expediați Crucii Roșii de la Iași, unde, după ce au primit echipamentul vestimentar potrivit, sînt predați în custodia, cum s-ar spune, taberei de cercetași de la Vaslui. Acolo se afla un sediu al organizației de tineret, în majoritate elevi ai liceelor evacuați din teritoriul vremelnic ocupat de trupele germane. Sute de băieți, echipați ostășește, instruiți și întreținuți de Armată aduceau o importantă contribuție în război: ca telegrafiști, curieri, sanitari în zona frontului sau în trenurile care transportau rănitii. Au fost cazuri cînd unii din ei, surprinși în toiul luptelor, n-au ezitat să pună mîna pe armă și să lupte cot la cot cu ostașii; mulți au fost răniți sau au căzut victimele tifosului exantematic.

Dar „bavarezii"? Au muncit, s-au comportat excelent, au legat prietenii cu tinerii români din tabăra de cercetași. S-a dus veste despre ei și multă lume curioasă, în special coconetul de la Iași, venea la Vaslui să-i vadă. Dar, în locul unor crunți apărători ai Kaizerului, vizitatorii nu vedeau altceva decît un grup de băețandri blonzi, frumoși și veseli ce se străduiau să se exprime în frumoasa limbă românească.

În acea vreme, George Enescu colinda Moldova toată concertînd în cazărmi, în spitale, pe front, în vecinătatea liniilor avansate de luptă. Arcușul său vrăjit aducea îmbărbătare și alina suferințele ce dăinuiau de peste doi ani. Iată-l deci și la Vaslui. Printre cercetașii și tinerii din tabăra aflată în urbea lui Peneș Curcanul, se găseau și cei unsprezece nemțișori. Toți îl ascultau cu evlavie. La urmă, atunci cînd ropotul de aplauze se curmă, unul din „bavarezi" se apropie de Maestru:

— Ich auch!... Cu alte cuvinte, și el e violonist.

Zîmbind, Enescu îi oferă vioara.

Tînărul execută o melodie din bogatul repertoriu al compozitorilor germani.

— Bravo, magistral! exclamă Enescu, îmbrățișîndu-l, oferind astfel dovada unor înalte sentimente de omenie.

Mulți ani după această întîmplare, chiar foarte mulți ani, unul din autorii acestor amintiri întîlnindu-l pe George Enescu cu prilejul unei călătorii, l-a întrebat:

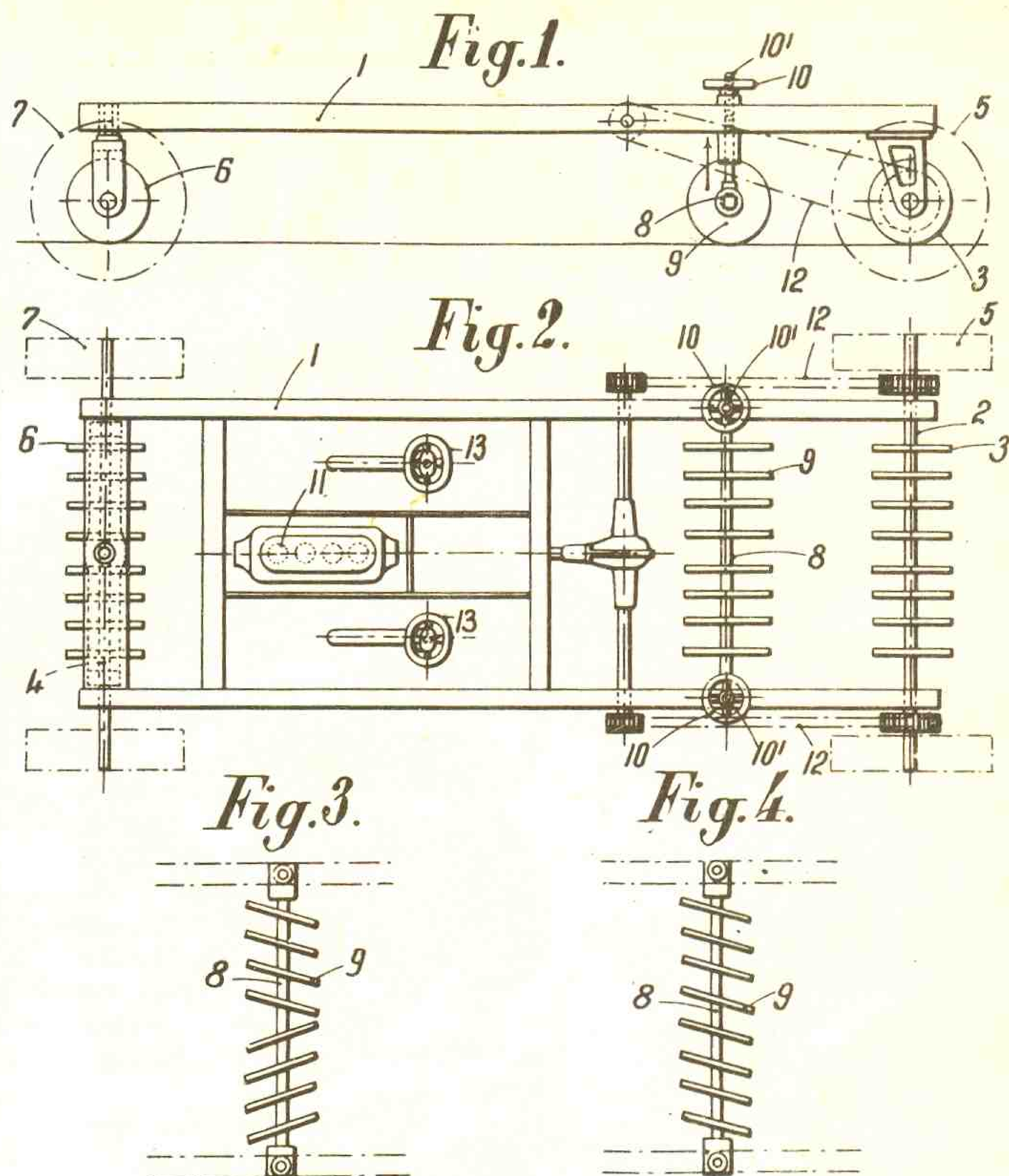
— Maestre, vă reamintiți oare de tinerelul acela care a cîntat cu vioara dumneavoastră în tabăra de cercetași aflată la Vaslui în timpul primului război mondial? Știați că era prizonier german?

— Cum să nu! a răspuns zîmbind prințul arcușului. Ce s-o fi făcut cu el? Mare talent avea! Și a adăugat ca pentru sine: Ei, dacă am trăi într-o lume fără războaie, într-o lume în care să răsune viorile în loc să bubuie tunurile! Poate, cîndva...!

F. URSEANU
ALEX. DOINARU

CALENDAR BTT
Între 9—15 VI agenția BTT Botoșani organizează o acțiune turistică sub genericul „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie", excursii și drumeții, vizită la casa memorială „M. Eminescu" de la Ipotești.

O invenție româno-franceză din istoria științei și tehnicii mondiale

SCHEMA ASAMBLĂRII SISTEMULUI DE DISCURI ȘI A CELORLALTE PIESE ALE TRACTORULUI, PE UN ȘASIU DE AUTOMOBIL.

1. *Șasiu de automobil*
2. *Tambur posterior*
3. *Discuri posterioare*
4. *Tambur anterior*
5. *Roțile posterioare ale mașinii*
6. *Discuri anterioare*
7. *Roțile anterioare ale mașinii*
8. *A treia osie*
9. *Discurile celei de a treia osii*
10. *Volanele osiei mijlocii.*
10'. *Tijele filetate din suporturile șasiului*
11. *Motorul automobilului*
12. *Lanțul de transmisie*

Un document recent descoperit în fondurile Direcției generale a Arhivelor Statului, reflectă încă o dată contribuția românească la progresul științei și tehnicii mondiale ; o corespondență referitoare la invenția unei mașini agricole, concepută de românul Nicolae Alexandru Lahovary și francezul Philippe de Segur-Lamoignon.

În memoriul descriptiv, înaintat institutului „Etude et Obtention des Brevets d'Invention" — H. Josse din Paris, la data de 5 martie 1914, se menționează că proiectul a fost realizat în anul 1899 [1].

Scopul celor doi inventatori, a constat în asamblarea unui sistem de discuri săpătoare și alte utilaje agricole, pe șasiul unui automobil. Printr-o utilizare rațională a puterii furnizate de un motor obișnuit, mașina poate fi întrebuințată atît ca mijloc de tracțiune ușor manevrabil, cît și pentru efectuarea eficientă a unor diverse arături.

Șaseul lat de aproape doi metri prevăzut cu cîte un tambur axat pe osiile roților anterioare și posterioare, este înzestrat cu un număr variabil de discuri orientabile după necesitate. La o anumită distanță în fața tamburului posterior, pe o a treia osie prinsă la extremități în suporturile caroseriei pe două tije filetate, se află manșonul unor alte discuri tot cu înclinații variabile. Roțile acestei osii dotată cu glisiere, sînt înlocuite cu două volane, prin comanda cărora poate fi ridicată sau coborîtă.

Mișcarea este transmisă de motor, primului sau ultimului tambur, printr-un schimbător de viteză și două lanțuri.

[1] Arh. St. Buc., Fond Krețulescu, Dosar 8 Nicolae Lahovary.

Dacă osia de la mijloc este ridicată, discurile primului tambur formînd cu direcția deplasării anumite unghiuri, coordonează sensul și crește rezistența. Greutatea mașinii repartizată pe cele trei osii, apasă din ce în ce mai slab pe ultimul tambur, cunoscut și sub numele de tambur motor, sub ale cărui discuri ce funcționează ca o freză, înclinate variabil în contact cu solul, se formează un strat moale de pămînt, foarte apreciat în culturile de „dry farming".

Schimbînd mecanismul rezistenței anterioare se obține o întreagă varietate de arături, în raport de adîncime și integritatea brazdei.

Există posibilitatea substituirii discurilor tamburului motor și osiei auxiliare, cu brăzdare, grape, diferite cuțite de plug și alte unelte reglabile în adîncime, proporțional cu rezistența părții dinainte, greutatea ansamblului și nivelul față de sol a osiei din mijloc.

Eficiența decurge din suprimarea rezistenței suplimentare suportată de motor în efectuarea celor două operații de bază pentru care a fost concepută ; tracțiune și arat.

În cazul în care ansamblul discurilor sau utilajelor adoptate nu ating pămîntul, sistemul poate fi utilizat ca un tractor de mică greutate, economicos, cu o viteză diferențiată, prezentînd totodată avantajul înlăturării riscului de a patina, datorită reglării convenabile a discurilor de pe ultimile două osii posterioare.

Utilă prin simplitate și randament, invenția românului Nicolae Alexandru Lahovary și a francezului Philippe de Segur-Lamoignon a semnat în istorie, conceptul actului de naștere al strămoșului primului tractor universal.

TIBERIU P. POTÂRCĂ

Cel mai...

Gheizerul cu cea mai mare înălțime actuală a coloanei de vapori și apă este Giant Geysir *(„Gheizerul Uriaș" în traducere) : 61 m, așadar un fel de fîntînă arteziană naturală, cu ceva mai mică decît hotelul „Intercontinental" din centrul capitalei noastre. Acest gheizer se află în faimosul parc național nord-american Yellowstone.*

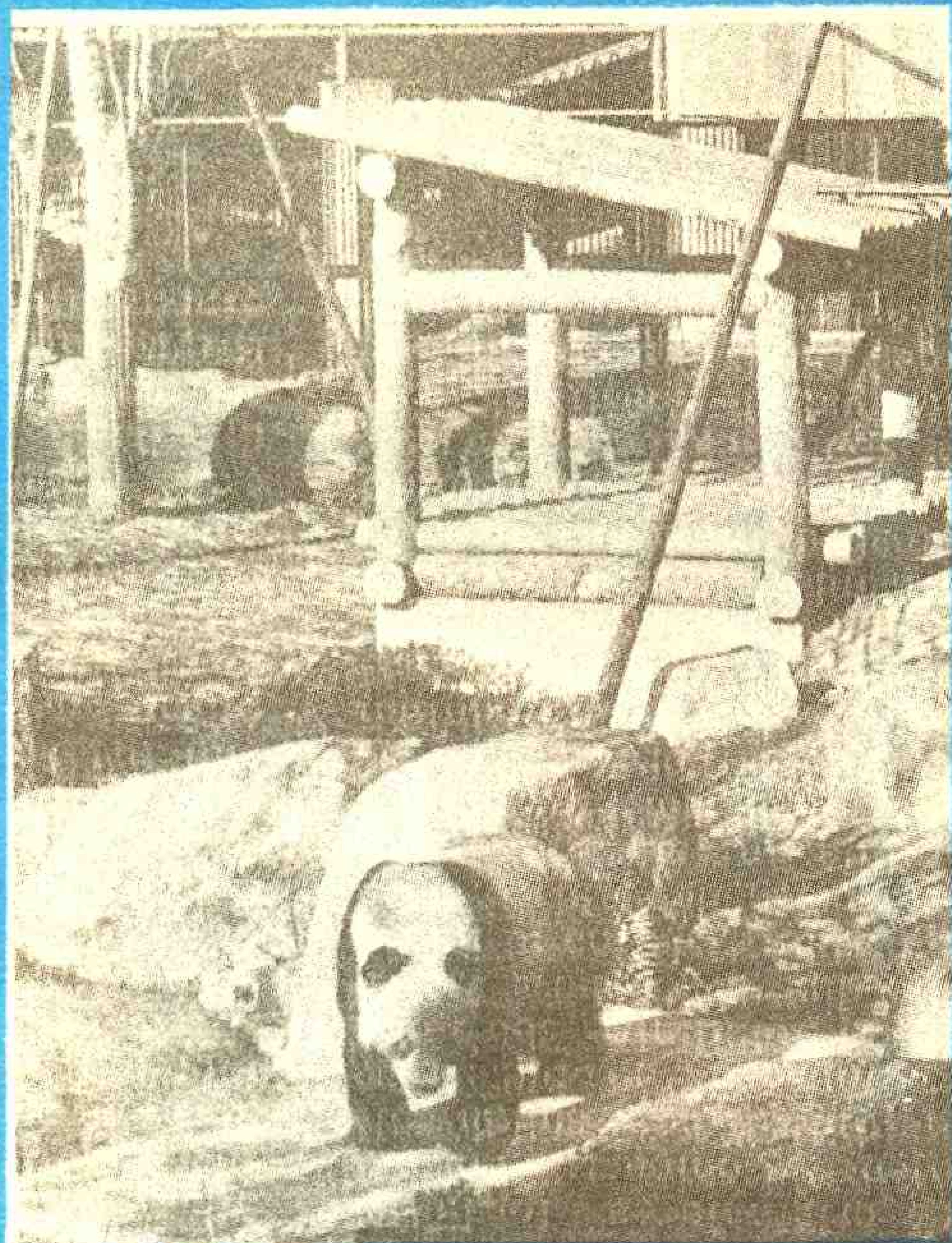
*

Cel mai mare canion terestru știe toată lumea că este Grand Canion (Marele Canion), de pe fluviul Colorado. Dar știți care este cel mai adînc Hells Canyon *(„Canionul Infernului" în traducere), avînd 2 448 m ! Se află de asemenea pe teritoriul SUA, dar pe Snake River, și reprezintă doar un sector al unui foarte mare canion. Grand of the Snake River.*

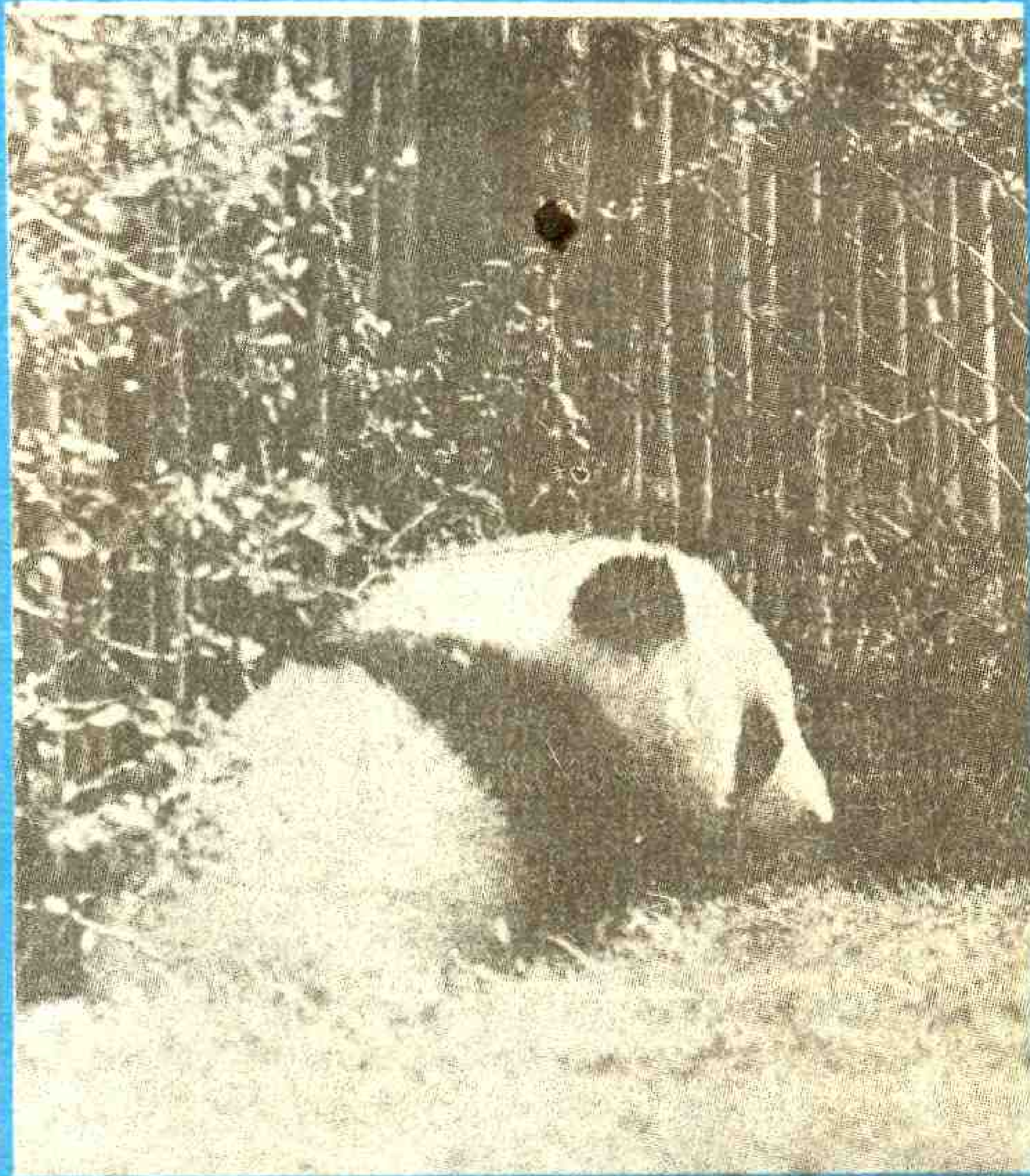
*

Cel mai adînc canion submarin are cu 648 m mai puțin decît Hells Canyon. Se numește Esperance *și se găsește în zona litorală a Marelui Golf Australian, la 40 km sud de orașul al cărui nume îl poartă.*

PANDA

• Terenul de joacă pentru gigantul Panda (urs spălător din India) Fei Fei și partenera sa Huan Huan de la Grădina Zoologică Ueno din Tokyo a costat doar... 80 milioane yeni. Fei Fei pare încîntat de noul spațiu amenajat pentru el...

• Chu Lin, primul Panda născut în captivitate la Grădina zoologică din Madrid (Spania) a împlinit 6 luni și a apărut deja în fața publicului.

De fapt, cele 24 de ore despre care e vorba, au debutat într-o seară, pe o vreme de înnoptare molcomă în care, în orașul oțelarilor de pe valea Bîrzavei, dominat de crenelurile furnalelor și magistralele aeriene ale funicularelor, simțeai mai mult ca oricînd apropierea copleșitoare a pădurilor, răsuflarea umedă a văilor și pîraielor dinspre munți.

Dar mă aflam între zidurile unei clădiri masive, într-o sală scăldată în întuneric, unde, într-o tangibilă emoție, imagini concentrate în casete de diapozitive se depănau pe ecranul din fața mea în ritmul sacadat al aparatului de proiecție. Iar acolo, pe pînza albă, țîșneau colțuri mirifice de natură luminate de focurile toamnei sau de strigătul orbitor al zăpezilor, instantanee din drumeții, chipuri bronzate și vesele surprinse în popas sau în mers, și iarăși drumuri de munte, codrii de aramă și ape repezi șuvoind printre stînci ; toate acestea perindîndu-se mai bine de o oră și nimeni din sală dînd semne de grabă, ba nesfiindu-se să participe cu intervenții sonore la explicarea scenelor de pe ecran, însoțite de altfel de comentariul celui care mînuia cu îndemînare aparatul de proiecție.

Eram la casa de cultură din Reșița, la una din întîlnirile obișnuite ale asociației „Prietenii munților" de aici și principalul meu amfitrion, Emanuel Vrăjitor, președintele asociației, căuta să mă introducă rapid în atmosfera și preocupările celor peste 800 de membri pe care-i numără acest club sui-generis al pasiunii montane din județul Caraș-Severin. De fapt, asociația „Prietenii munților" s-a născut la 23 septembrie 1977, prin semnăturile a 27 de oameni hotărîți să reînvie pe temeiuri solide tradiția turistică reșițeană manifestată încă de la începutul veacului. Entuziasmul lor a fost prodigios. Azi, asociația are sute de suporteri și trei cercuri bine definite :

EMANUEL VRĂJITOR SAU ARTA INSUFLĂRII DRAGOSTEI PENTRU NATURĂ...

O zi cu PRIETENII MUNȚILOR din Reșița

drumeție — speoturism — schi.

Rînd pe rînd, la încheierea ceasului de proiecții, am cunoscut protagoniști ai peliculelor de drumeție, acum în ipostaza de spectatori, elevi sau pensionari, furnaliști sau ingineri, tehnicieni sau economiști, oameni ca Drotlef Helmut sau Dan Mihai, Hocioagă Gabriela sau Hegheș Eduard sau Kruble Helmut și mulți alții, care, în frunte cu animatorul lor neostenit, Emanuel Vrăjitor — chiar un „magician" în arta insuflării dragostei pentru natură în rîndurile

celor mai tineri — căutau să mă convingă că ceea ce au reuşit ei să adune în arhiva asociaţiei : fotografii, diapozitive, filme, ierbare, colecţii de roci, etc., nu reprezintă decît palidele copii ale frumuseţilor şi clipelor tulburătoare pe care natura din jur, sălbateca şi totodată nespus de armonioasa întrupare a munţilor, li le oferă la fiecare nouă ascensiune pe cărările bucuriei.

Aveam să înţeleg urmîndu-i chiar a doua zi, după o noapte obsedată de imaginile perindate pe ecran, pe cîteva din traseele intrate de acum în abecedarul turistic al fiecărui proaspăt membru al asociaţiei reşiţene.

TOATE DRUMURILE TREC SPRE SEMENIC

Altarul de piatră, străjuit de vulturi, al „Prietenilor munţilor“ din Reşiţa, e Semenicul. Aici aduc ei ofrandă zeului înălţimilor, al stîncilor trufaşe, al zăpezilor prelungite, inima lor de călători cutezători, truda căţăratului pe stînci, dragostea pentru plaiurile strămoşeşti. Şi tot aici, ca o cunună mereu proaspătă, ei aduc în ochi frumuseţile întîlnite în cale, în urcuşul care cunoaşte cîteva trepte de încercare şi încîntare înscrise în palmaresul obligatoriu al oricărui îndrăgostit de plaiurile Semenicului.

LACUL DE LA VĂLIUG

Prima o constituie Crivaia, treaptă montană pe care o cucereşti pornind din Reşiţa şi încolăcindu-ţi paşii numai pînă la Văliug pe 364 de serpentine ascunse de păduri — după cum mă asigura Gunther Götz, organizator în cadrul O.J.T. Caraş-Severin şi prieten statornic al „Prietenilor munţilor“ — drum pe care îl străbătea încă de la zece ani cu rucsacul în spate.

Nume de pîrîu şi comună, Văliug figurează la loc de cinste şi în istoria amenajărilor hidroenergetice din anii construcţiei socialiste în ţara noastră. Lac de acumulare cu o lungime spectaculoasă şi ape străvezii, Văliugul te îndeamnă să poposeşti pe malurile sale cu întreaga paletă a tentaţiilor turistice : cabane, debarcadere, ambarcaţiuni, restaurante, bogat decor vegetal. Mulţi dintre „Prietenii munţilor“, oameni ai muncii din Combinatul siderurgic şi Întreprinderea de construcţii de maşini din Reşiţa, îşi au aici locul preferat de canotaj, de înot sau pescuit. După cum o zi petrecută în casele de piatră, acoperite cu şindrilă sau ţiglă, înecate în verdeaţa grădinilor, ale comunei Văliug, completează

România în superlative

BAZIAŞ — DROBETA TURNU SEVERIN

cel mai mare (lung) defileu al Dunării

Dunărea după ce a străbătut Europa Centrală, pătrunde pe teritoriul ţării noastre la Baziaş. Fluviul intră astfel în sectorul inferior, din aval de Baziaş, lung de 1075 km cu un debit însemnat de apă de 5560 mc/s.

Sectorul inferior al Dunării, de la Baziaş pînă la vărsare în M. Neagră, poartă numele de Dunărea de Jos.

Pe baza particularităţilor hidrologice, sectorul inferior se diferenţiază în cinci secţiuni : Baziaş—Drobeta T. Severin ; Drobeta Turnu Severin—Călăraşi ; Călăraşi—Brăila ; Brăila—Primul Ceatal şi Delta Dunării.

Dunărea străbate un defileu tăiat între Munţii Banatului şi R.S.F. Iugoslavia, avînd o lungime de 144 km. Este foarte variat ca aspect, deosebit de pitoresc, cuprinde porţiuni lărgite cum este cea de la Moldova Veche, cu ostrovul din faţă, în aval de care albia se strangulează, iar apa luptă cu rezistenţa munţilor teşiţi ai Locvei pentru a scăpa din nou în bazinul depresionar Liubcova Sichevita. Regrupîndu-şi forţele se încleştează apoi în sectorul cel mai măreţ al defileului : Cazanele Mari şi Mici, unde pereţii de calcar se înaltă ca nişte ziduri uriaşe, unde pînă la malul sîrbesc sînt mai puţin de 100 m şi unde vîrtejurile de apă, în aparenţă liniştite, ascund pe alocuri profunzimi de 50 m.

Defileul Dunării la Cazane este un centru floristic cu totul deosebit, pe versanţii abrupţi este o floră submediteraneeană, în amestec cu elemente central-europene (fagul tauric — F. taurica, cărpiniţa — Carpinus orientalis, stejari pufoşi, tufe de liliac — Syringa vulgaris.

Între Ogradena şi Orşova, unde apele înaintează mult pe fostul curs al Cernei şi o nouă îngustare la Porţile de Fier (8 km), fluviul cuprindea repezişuri şi stînci dar care prin construirea barajului de la Porţile de Fier au fost înlăturate aceste neajunsuri.

CALENDAR BTT

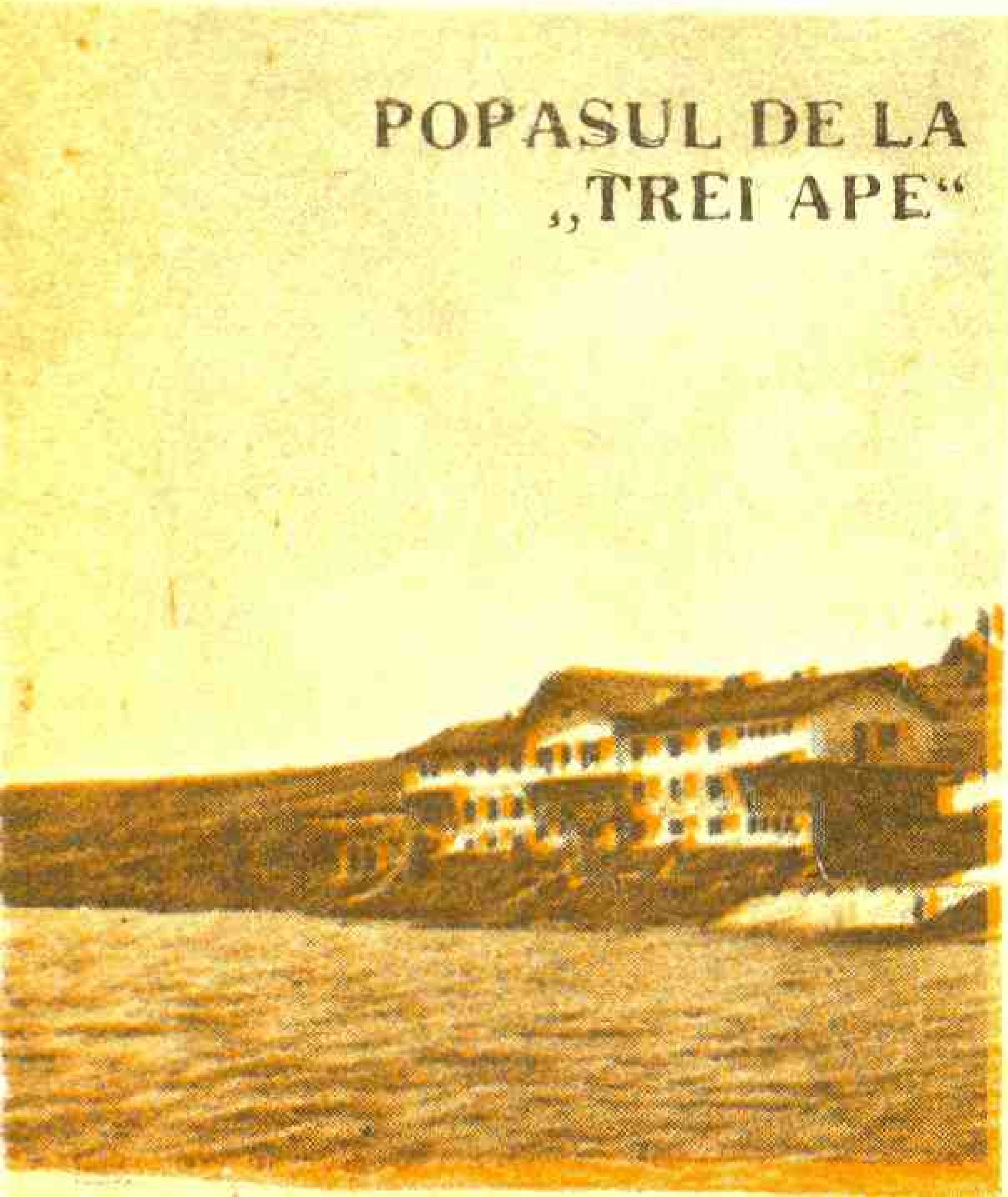
Caraş-Severin : 22—28 X — ampla manifestare turistică „Banatule, mîndră grădină“.

benefic ospăţul de tihnă şi limpezimi al acestor locuri.

Dar staţiunea propriu-zisă, Crivaia, te aşteaptă la cîţiva kilometri mai departe, în capătul sudic al lacului de acumulare, pe partea dreaptă a rîului Bîrzava. Aici, la altitudinea dulce de 650 de metri, într-un hotel cochet cu 130 de locuri şi o cabană încăpătoare, într-o poiană însorită, asediată de miresmele pădurilor de conifere şi foioase din jur, „Prietenii munţilor" din Reşiţa îşi află nu numai un excelent sălaş de sfîrşit de săptămînă dar şi un punct de pornire în incursiuni rapide şi pline de satisfacţii la peşterile Comarnic şi Popovăţ (imortalizate şi pe panglica de celuloid împreună cu cineclubiştii de la „Ecran 5") sau la Cheile Caraşului, pe a căror lungime de 19 kilometri s-au înşiruit ca la o paradă speologică gurile de intrare în peşteri vestite ca Racoviţă, Ţolosu, Liliecilor. Atracţii montane imediate care nu i-au împiedicat pe siderurgiştii reşiţeni, prezenţi cu tot sufletul în asociaţia „Prietenii munţilor", să-şi amenajeze şi aici, la Crivaia, tradiţionala popicărie cu campioni de duminică, zgomotoase galerii şi... lăzi cu bere.

În schimb, treapta următoare a „Operaţiunii Semenic", staţiunea „Trei Ape", pare menită firilor romantice din cadrul asociaţiei turistice reşiţene. Ajungi aici, revenind în comuna Văliug, urcînd pe serpentinele ameţitoare ale versantului vestic al masivului rîvnit, trecînd pe la pasul Prislop, la 982 de metri altitudine, pentru ca de aici, o altă şosea, care însoţeşte pîrîul Grădiştea, să te conducă la locul de întîlnire a trei ape.

Cele trei rîuri care s-au întîlnit aici pentru a forma un vast luciu acvatic sînt Brebu, Grădiştea şi Semenic. Deci Semenicul are şi un vlăstar lichid. Aici e şi obîrşia de jos a Timişului, alt element sugestiv pentru un popas romantic. La care se adaugă tăcerile amurgului revărsate peste întinderile încremenite de ape, aerul cu puritate absolută, văzduhul nespus de calm şi bungalourile multicolore cu nume exclusiv feminine: Andreea, Simona, Georgiana, Dana, etc. Iarna, ţizele vii ale acestor căsuţe, cu şaluri de lînă pufoase, sînt lebede pe patine pe suprafaţa îngheţată a celor 45 de hectare ale lacului. Schiurile predomină însă gusturile şi avînturile. Dar superbul lor joc are nevoie de aerul tare al însuşi Semenicului.

POPASUL DE LA „TREI APE"

PIRAMIDELE BANATULUI

În drum spre Semenicul Înalt, o elevă, membră entuziastă a asociaţiei „Prietenii munţilor" din Reşiţa mi-a amintit versuri de mult citite:

„Munţii s-au făcut
cînd norii de la început
s-au dezbrăcat de greul
plumb,
de greul lut.
Munţii s-au făcut cînd norii,
dorind să fie călători şi
uşori,
şi-au lepădat subt ei, în vînt,
povara pe pămînt.
De-atunci Munţii stau
grămezi de plumb, grămezi
de lut,
şi cată către zile
de-nceput."

Aţi recunoscut, desigur, în această viziune cosmogonică a munţilor versurile prin care Lucian Blaga contempla plin de linişte dar şi de voluptate universul, în peisajul căruia munţii, apele, pădurile păreau întrupări ale unor mirabile seminţe.

Ca nişte poveri uriaşe de piatră îmi apăreau şi cele trei culmi majore ale masivului, Piatra Gozna (1447 m), Semenic (1446 m), Piatra Nedeia (1437 m) şi, totodată, siluetele lor îmi insinuau gîndul spre uriaşe piramide disputate aprig de zeii vîntului, ai apelor, ai rocilor.

„Înşeuaţi" pe cărările line, de iarbă molatecă, ce urcă spre toate aceste culmi, drumul devine cu fiecare clipă mai mult desfătare şi odihnitoare încununare a efortului, răsplătit definitiv cu panorama pe care ţi-o cuprinde privirea de pe vîrfuri. De pe Semenic: spre cele „Trei Ape" şi depresiunea Gărîna. De pe Piatra Nedeia: pădurile care stau streaşină peste valea Nergana. De pe Piatra Gozna: succesiunea de imagini dinspre Reşiţa, Văliug, Cheile Caraşului.

Toate acestea le poţi privi azi de la ferestrele a trei hoteluri imaginate de arhitecţi cu fantezie şi dragoste pentru munte şi ridicate de constructori zeloşi. Ele au dăruit Semenicului în ultimii ani zestrea sa de confort şi civilizaţie turistică.

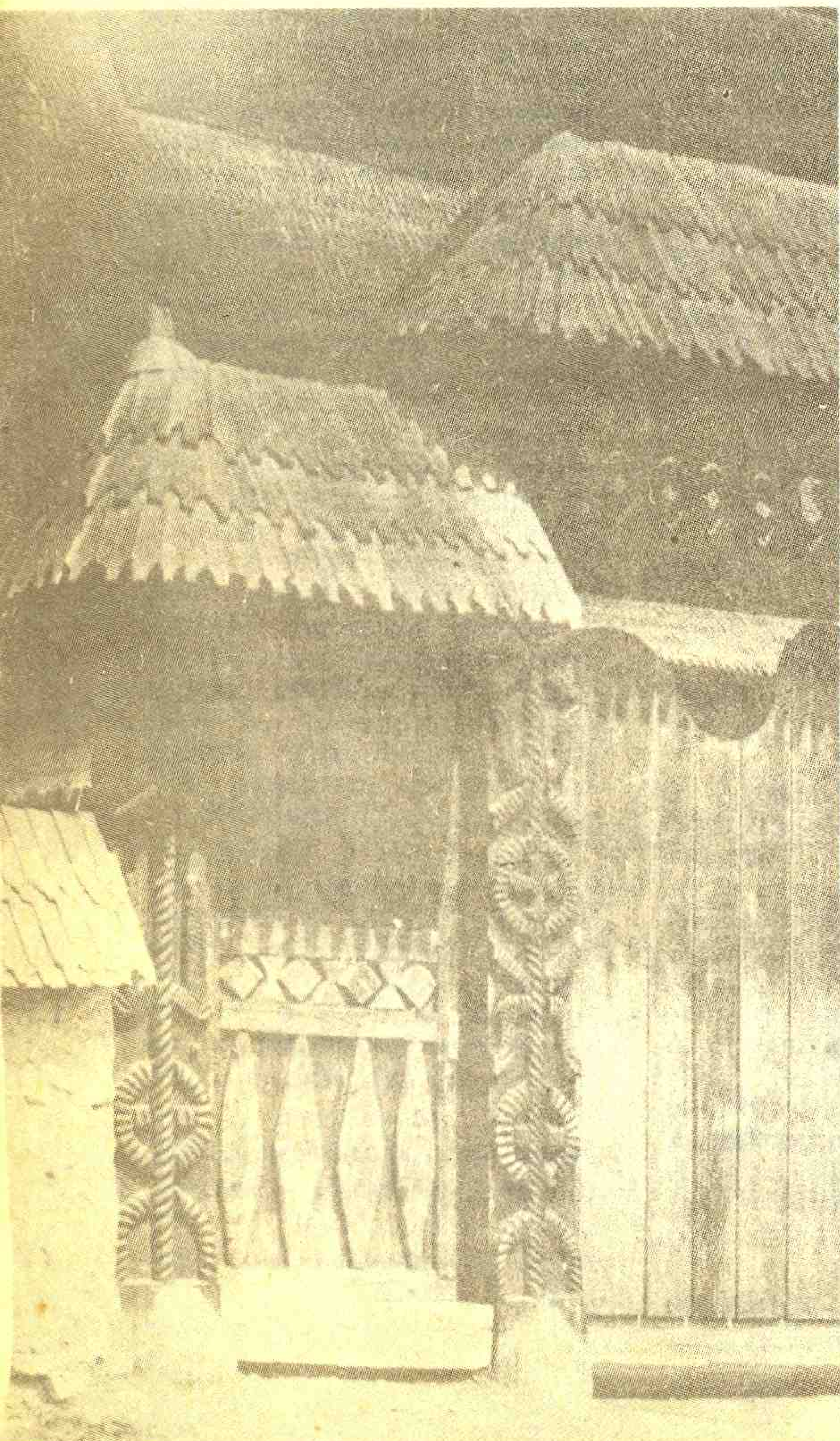
Cît despre „Prietenii munţilor", ei au aici o cabană proprie care, de cele mai multe ori, e invadată de „generaţia tînără" a asociaţiei. Mai ales cînd aici se succed taberele de iniţiere în schi ale copiilor, sub comanda severă a lui „nenea Riţă". Nenea Riţă e acelaşi Emanuel Vrăjitor care, împreună cu mai tînărul Dan Mihai şi alţi schiori redutabili se străduiesc să facă din juniorii lor colegi de asociaţie veritabili stăpîni ai munţilor.

Fiindcă aici, în bătaia aspră a vînturilor de pe culmile de piatră, în vîltoarea albă a zăpezilor, în urcuşurile pieptişe, în activitatea de ocrotire a plantelor rare şi amenajarea pajiştilor, în expediţiile istovitoare de marcare a traseelor, în descoperirea de noi tainiţe speologice, Semenicul îşi cunoaşte şi îşi confirmă pe adevăraţii săi prieteni.

NOE SMIRNOV

Spre jubileul muzeului satului

Se va împlini peste trei ani, în 1986, o jumătate de veac de cînd, pe malul lacului Herăstrău, în vecinătatea Arcului de triumf, în inima „marelui sat" care au fost cîndva Bucureştii, s-a inaugurat Muzeul satului românesc, aşezămînt de etnografie şi de istorie socială unic în epocă, unic în lume.

E prezentă aici, pe cîteva zeci de pogoane, toată ţara cea veche de păstori şi plugari, cuprinsă în majusculele arhitectonice ale cărţii ei. O ţară ca şi o carte, o ţară pe care, asemenea unei cărţi pe care-o ştii pe de rost o poţi începe de oriunde, de la oricare filă, sărind peste unele, poposind la altele, punînd uneori fila în zare.

Ce se vede cînd pui o filă în zare? Se văd, spunea un cercetător-poet, filigranul, emblema heraldică, semnul de vechime care-i glăsuieşte cunoscătorului despre anul facerii, despre taina hîrtiei, despre arta şi faima meşterului. Punînd fila noastră în zare vedem Carpaţii, ca pecete inconfundabilă a acestui pămînt, vizibilă pretutindeni, prin brazdele pe care le-au tras transhumantele pînă la Dunăre şi la marea cea mare. E o idee ce creşte, iată, de la primul stîlp bătut în Maramureş şi pînă la acoperişul căsuţei de la cîmpie, care repetă, cu relieful său, imaginea muntelui de la origine, dînd ansamblului unitatea de armonioasă fiinţă, de casă unică a unui întreg popor. Deci povestea noastră, aşa cum o citim aici, pe malul lacului Herăstrău, în inima Bucureştilor, nu se va depărta de Carpaţi, de Dunăre şi de mare, oricît am cobori în timp. Suprapuse filă cu filă, filigranele, observa acelaşi cercetător, capătă relief, ca şi cum în adîncimea cărţii s-ar afla o inimă. Este, în cazul cărţii satului românesc, inima dintru început, care bate prin veacuri şi prin milenii. Este inima fiinţei noastre eterne, este suprema ei atestare, la fel de importantă (dacă nu şi mai importantă, ne spunea cîndva marele etnograf, profesorul Gheorghe Focşa) ca şi Columna traiană, Columna însemnînd pentru noi obîrşia, Muzeul satului însemnînd dăinuirea.

Ce ne-am face fără acest sat-emblemă, sattemplu al străvechimii şi dăinuirii noastre?

Am trăit dintotdeauna alarma că veşnicia şi marile răspîntii sau sărbători ale trecerii ei îmi scapă, că sînt ratate defintiv, dacă nu le celebrez printr-un popas în faţa pereţilor prea grei de geniu ai casei de artă a satului românesc. Vine primăvara, îmi spuneam, şi nu m-am închinat la casa lui Antonie Mogoş din Ceaurul Gorjului, veche de peste o sută de ani, dar atît de mîndră, de falnică şi de vie că lemnul ei, mi se părea, acuşi-acuşi o să scoată muguri. E vară şi nu m-am pierdut în rariştea viselor colorate a caselor de cîmpie din Muntenia ori Moldova, cu pridvoarele şi balcoanele lor traforate, care le dau înfăţişarea unor mirese, cu împrejmuirile de răchită împletite asemenea unor broderii, urmînd rîurile de pe ii şi fote. Trece toamna şi n-am văzut cum cad frunzele, ca să descopere fruntea copacilor şi a cerului, peste casa lui Moiş Văsii al lui Ion Cobuţ din Moişenii Oaşului, casă-corabie arhaică, cioplită numai din bardă, durată din stejari ce vor fi fost tineri pe vremea descălecatelor. Vine iarna şi nu m-am dus să văd, sub zăpadă, casa moţului din Sălciua, cu acoperişu-i ţurcan tras adînc peste fruntea zidului, ca s-o apare de urgiile timpului. Ce m-aş face fără toate acestea? Dar nu, îmi spuneam, ele sînt acolo, trăiesc, respiră, oficiază ritmuri eterne, neînchipuit de suave, în casa de artă a satului românesc.

Pe care-l slăvim şi-l luăm cu noi mai departe, în viitor.

Foto: AUREL TONCOGLAZ

ROMEO şi JULIETA nu mai mor din dragoste

1. ALTELE SÎNT DRAMELE VERONEI.

De Romeo şi Julieta, cei nemuriţi de Marele Will, lumea a cam uitat. Ni-i mai aduc aminte din cînd în cînd radioul, micul şi marele ecran, cîte o scenă la cîrma căreia s-a rătăcit vreun director încă romantic...

Altele sînt acum dramele Veronei.

Sînt cotidiene, se petrec în plină stradă, în plină amiază sau în plină noapte sub ochii impasibili sau îngroziţi ai turiştilor.

2. UN BANGKOK ITALIAN, VERONA !

– Hai tată, pleacă ! Nu ne face scene şi termină odată cu prostiile tale...

Tatăl se află în încurcătură. E nervos. Dacă cineva ar încerca să-i atingă cumva cei doi copii, dintre care unul i-a adresat cuvintele de mai sus, l-ar ucide.

– Sînt sicilian, din Castelvetrano, spune el unui corespondent, şi nu mă tem nici de poliţie, nici de nimeni. Pe copiii mei să nu pună nimeni mîna!

Copiii par şi ei speriaţi de nervozitatea tatălui, încearcă să-l determine să plece.

– Du-te, tată, e patru. Ai întîrziat la lucru...

Şi tatăl pleacă. Cei doi copii, vizibil marcaţi de cantitatea de droguri consumată, rămîn mai departe pe banca de piatră aflată chiar sub balconul-martor al nemuritoarei poveşti de dragoste a lui Romeo şi a Julietei sale...

Scena aceasta nu este, din păcate, singulară. Amintirea romantică a Veronei este umbrită acum de alte tragedii umane : tragedia, drama tinerilor căzuţi sub influenţa nefastă a drogurilor. Din cei 70–80 000 de tineri cîţi numără Verona, 10 000 (!) sînt dependenţi de droguri !

Mai nou, oraşului acestuia care a legănat nefericita iubire a lui Romeo şi a Julietei, i se spune „Bangkokul italian", şi asta nu numai pentru că se află la încrucişarea unor importante drumuri comerciale ci şi, mai ales, pentru că a devenit o metropolă a traficanţilor cu stupefiante. Obiectul comerţului lor îl constituie un drog nou, „heroina de Verona", amestec de heroină cu stricnină.

Rezultatul ?

Grupuri de tineri apatici şi vlăguiţi, băieţi şi fete, se strîng şi cutreieră străzile şi pieţele Veronei spre delectarea sau stupoarea turiştilor. Cei care vin din ţările socialiste sînt uimiţi şi îngroziţi. Cei veniţi din lumea „liberă", care au şi ei acasă aşa ceva, trec nepăsători...

Ceea ce nu văd, nu ştiu mai bine zis, turiştii, este faptul că anual cad victime consumului de stupefiante zece tineri din Verona !

O plimbare pe străzile Veronei îţi lasă un gust amar. Şi după ce ai parcurs cîteva dintre ele nu-ţi rămîne altceva de făcut decît să dai crezare cifrelor oficiale, care situează Verona, oraş cu 300 000 locuitori, pe locul 10 în Italia în privinţa consumului de droguri de către tineri !

Aflăm şi cantitatea de heroină de care au nevoie (dar chiar au nevoie ?) tinerii din Verona pentru o săptămînă : 20 kg de heroină ! Mai aflăm şi că un gram de heroină de Verona, adică heroină... îmbunătăţită cu stricnină, costă 90 000 lire italiene...

Şi încă ceva : 2% din elevii Veronei consumă ocazional droguri, 7% din copiii aflaţi la vremea uniformei şi a emblemei pe braţ sînt dependenţi de droguri !

Şi mulţi spun că cifrele acestea sînt mult micşorate...

3. MĂ SCOL NOAPTEA ŞI UMBLU PE STRĂZI...

Dar mai zguduitoare decît aceste cifre este disperarea şi neputinţa părinţilor, incapabili să-i smulgă pe copiii lor din mocirla în care au păşit şi se afundă. Să-l ascultăm pe Emilia Annichini, preşedintele Asociaţiei părinţilor din Verona care luptă împotriva drogurilor : „Am o fată de şaptesprezece ani, care consumă droguri de peste patru ani. Lipseşte de acasă cîte o lună de zile şi nu ştim pe unde să o mai căutăm... Cu toate promisiunile care ni s-au făcut, nu există nici un institut care să-i vindece cu adevărat pe tinerii căzuţi în patima drogurilor. Factorii responsabili zic că n-au personal calificat, dar noi, părinţii, ne-am oferit să lucrăm acolo benevol... Trăiesc cu o teamă cumplită că dintr-un moment într-altul voi primi o veste proastă în legătură cu fata mea. De aceea noaptea mă scol şi plec pe străzi şi întreb pe unul, pe altul dacă nu au văzut-o pe fiica mea...

De multe ori sînt ameninţat de traficanţi că-mi vor da foc casei dacă le mai stric... piaţa ! Sau că or s-o ucidă pe fata mea !"

Sergio Corabelli este tatăl a două fete care consumă droguri. Este un bărbat înalt şi puternic, care nu se teme să-şi apere fetele. Este fericit, dar numai pe jumătate : a reuşit să smulgă pe una din fetele sale de sub influenţa nefastă a drogurilor !

„Fata mea trăieşte acum la ţară, povesteşte el. De acolo îmi trimite scrisori lungi, în care îmi povesteşte despre natură, despre flori şi animale de care se îngrijeşte cu multă dragoste. De Verona nici nu vrea să mai audă !"

Dar cealaltă fată, domnule Corabelli ?

„Vă spun sincer că de multe ori, cînd sînt necăjit tare, aş vrea să o ştiu mai bine moartă. Ar fi mai bine şi pentru ea şi pentru noi. Apoi, cînd supărarea îmi mai trece, mă cuprinde frica pentru gîndul avut ! Şi-mi zic că nici prin cap nu trebuie să-mi mai treacă un asemenea gînd, darămite prin inimă ! Situaţia este cumplită, mă costă o groază de bani... Banii şi fără asta nu-mi ajung... eu nu sînt un om bogat. Cîteodată mă bate gîndul să o arunc afară din casă, să se întoarcă acasă cînd s-o îndrepta sau să nu se mai întoarcă niciodată ! Am dat-o afară de cîteva ori... Mi-a căzut în genunchi şi m-a implorat s-o ajut, că nu poate trăi fără prafurile acelea... Că suferă cumplit... Ce puteam să fac ? I-am dat..."

Drumul lui Sergio Corabelli de la fabrică spre casă trece prin piaţa Erbe. Rar se întîmplă să ajungă acasă cînd iese de la lucru. Se opreşte în piaţă şi îşi petrece acolo toată ziua, uneori şi toată noaptea. Toată lumea îl cunoaşte, nu numai copiii care se droghează, dar şi traficanţii. Umblă şi-i întreabă pe toţi dacă n-au văzut-o pe fata lui...

Şi e tot mai greu să o găsească. Numărul morfinomanilor creşte mereu, vin şi-l îngroaşă tineri din Torino, din Milano, din Veneţia... Vin şi copii şi tineri de la ţară... La Verona drogurile sînt mai ieftine şi se găsesc din belşug...

4. MULŢI AU ÎNCEPUT ASTFEL...

Maria C. are douăzeci şi patru de ani. Peste faţa ei palidă cade un păr lung, blond. Venele de la ambele mîini trădează urmele deselor înţepături ale acului. Vorbeşte gros, ca o fumătoare cu vechi state de serviciu pe altarul zeului tutun. Iată convorbirea purtată de ea cu un reporter al ziarului „Epoca", care apare la Milano.

— Cum ai început, Maria ?

— Am vrut să-l ajut pe băiatul meu care îşi făcea injecţii din alea. Mă ţineam tot timpul după el şi uite-aşa am încercat şi eu de cîteva ori...

— Haşiş, marijuana, apoi heroină. De la drogurile uşoare, la injecţii. De ce ?

— Mulţi, majoritatea încep în felul acesta. Într-o bună zi drogurile uşoare dispar de pe piaţă, apare însă altceva. Traficanţii care reglează vînzarea-cumpărarea invadează apoi piaţa cu heroină...

— Cîte injecţii îţi faci ?

— Două pe zi, dimineaţa şi seara. Două injecţii a cîte 150 miligrame fiecare.

— Cît costă şi de unde o procuri ?

— Vreo 30 000 de lire. Bani, nu ? De unde fac rost de ea ? În Verona se găseşte, nu-i o problemă. E destulă şi fiecare ştie unde trebuie să meargă pentru a şi-o procura. Trebuie însă să fii foarte atent, în multe cazuri în loc de heroină îţi vînd un amestec oarecare...

— Poţi să-mi spui ce efect are o asemenea injecţie ?

— Te simţi bine, dar dacă drogul îţi lipseşte suferi cumplit. Nu poţi dormi, te doare stomacul, te doare ficatul, nervii îţi sînt întinşi ca nişte corzi de chitară...

— Crezi că te-ai putea lăsa de droguri, crezi că ar fi posibil ?

— Renunţarea la droguri este grea, dură pentru că fără ele suferi extraordinar... Am încercat de cîteva ori, dar durerile au fost cumplite... Şi....

La Verona lumea a cam uitat de drama lui Romeo şi a Julietei sale...

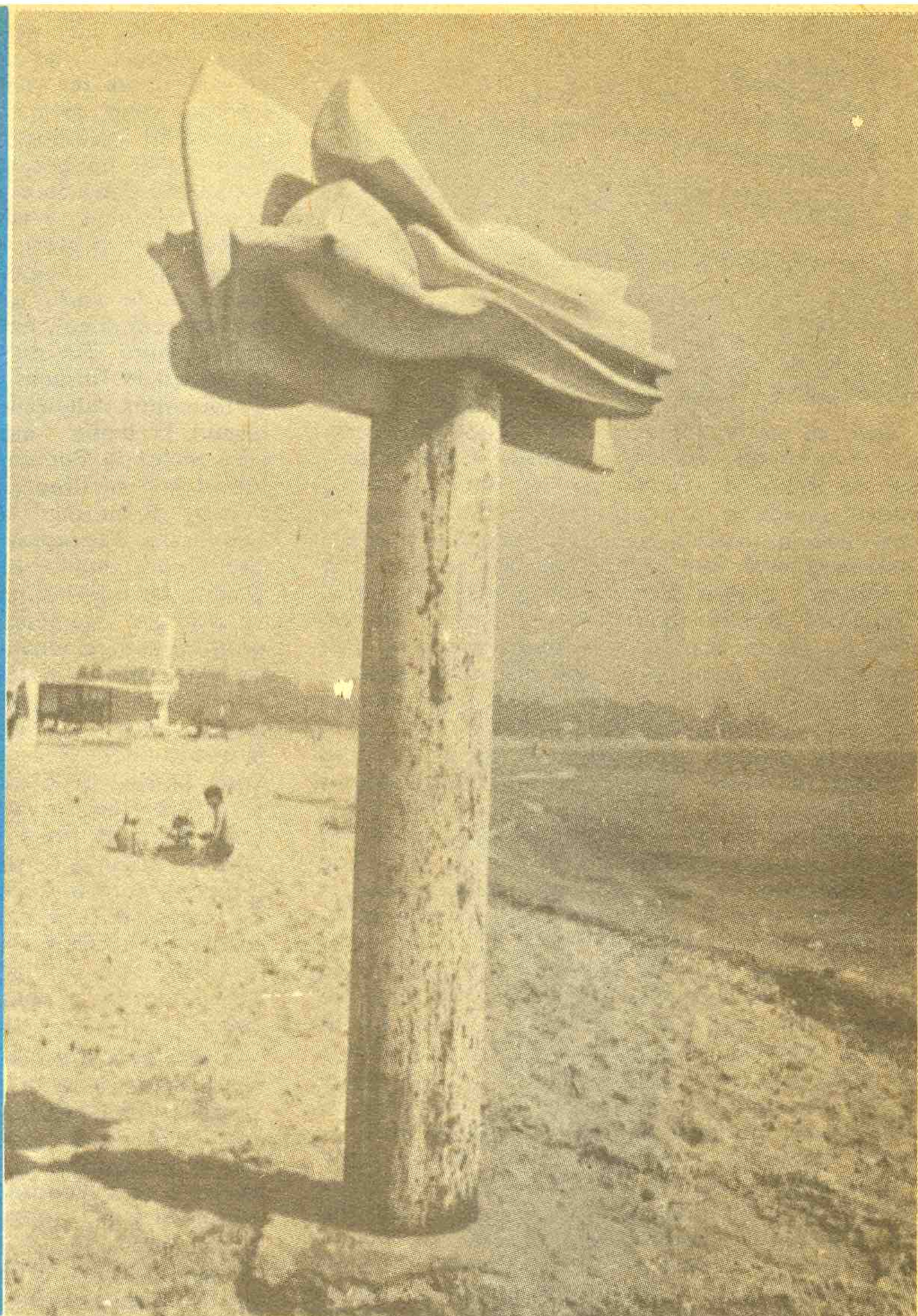
Altele sînt acum dramele Veronei. Sînt cotidiene şi se petrec în văzul tuturor, în plină amiază, în plină stradă...

I. ŞERB

Această ridiche uriaşă cîntărind 12,5 kilograme a fost recoltată la Santa Maria de Lezama, în apropiere de Bilbao. Fireşte că proprietarii săi şi-au făcut o publicitate pe măsură. Au avut şi cu ce să se mîndrească.

şi eu am fost la COSTINEŞTI

VEDERE DE PE FALEZĂ

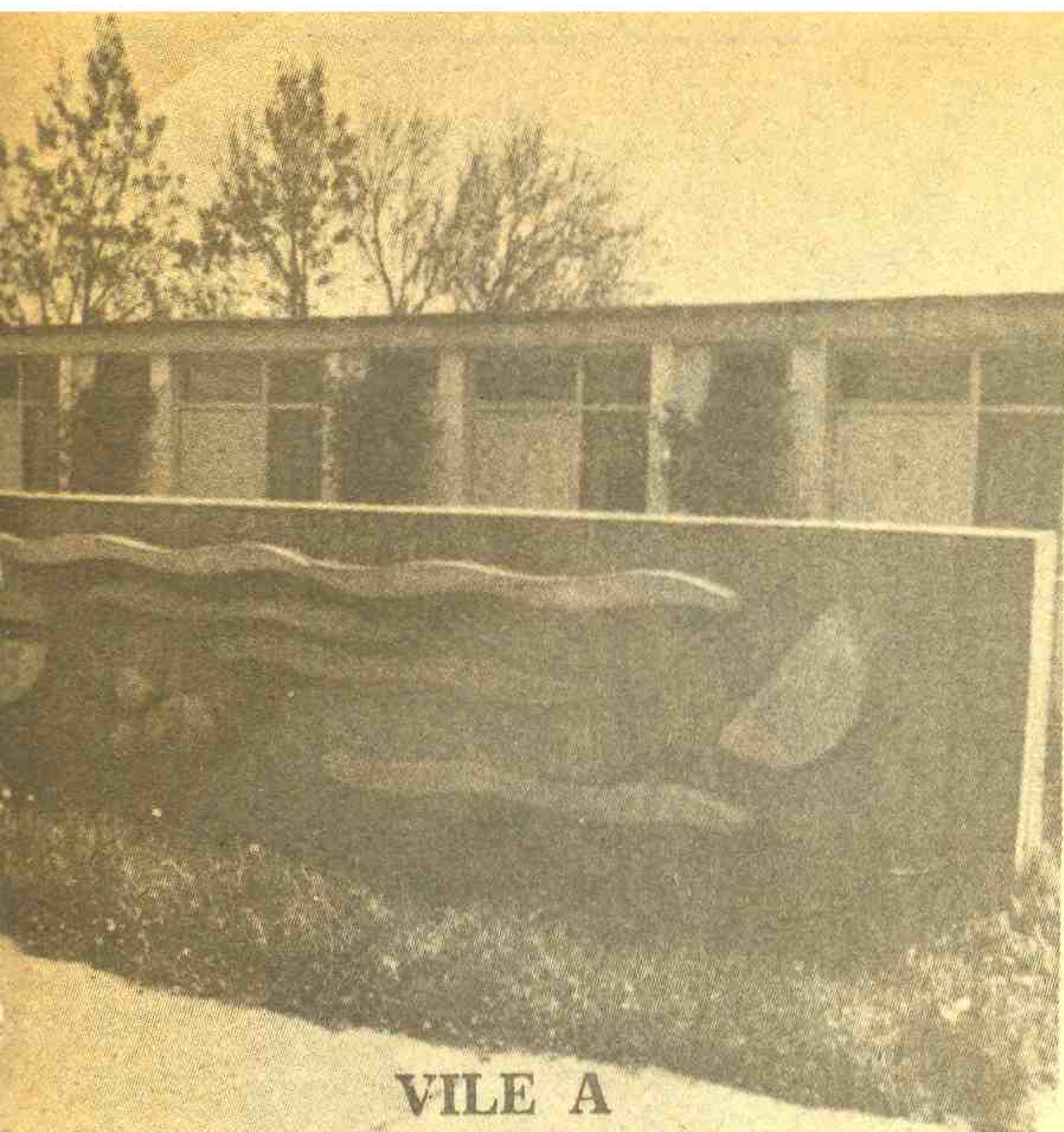
Da, Costineştiul poate deveni o Arcadie a rock-ului românesc, şi dacă la această primă ediţie unele formaţii au forfaitat, mai mult sau mai puţin motivat, la următoarele cu siguranţă că vom fi siliţi să operăm o selecţie aspră, datorită numărului mare de înscrieri. Oricum, deja am auzit rostindu-se cu mîndrie, de către muzicieni sau pur şi simplu tineri spectatori (ştiţi că a existat un grup de „suporteri" ai festivalului, bucureşteni, care au „campat" pe toată durata festivalului şi apoi au asistat la galele susţinute în alte oraşe ? Admirabilă pasiune pentru rock !) : „Şi eu am fost la Costineşti ! Cum, n-ai fost ? Ai scăpat ceva grozav !". Am simţit trecînd acel curent greu de definit, încărcat de emoţie, în clipa cînd, la Constanţa, la prima gală în afara graniţelor costineştene, Liviu Tudan s-a apropiat de mine (nemairezistînd să se mulţumească, alături de brava sa echipă tehnică a Roş-Negrilor, cu rolul de excelent sonorizator) şi mi-a spus că în primul „time-out" dintre formaţii se va urca discret pe scenă şi că mă roagă să nu-l anunţ. S-a urcat şi a cîntat, în faţa unui public surprins de această neaşteptată repriză de sensibilitate, celebrul şi nemuritorul „Yesterday" al Beatles-ilor. Sau cînd, la Turda, membrii unui grup local au venit să ne roage să cînte şi ei : ne-a durut inima să-i refuzăm, dar o manifestare artistică serioasă nu-şi poate permite riscul şi mai ales improvizaţia. Am riscat însă în gala de la Bucureşti, de la Arenele Romane, cînd am făcut loc (rărind, este adevărat, publicul pentru merituosul grup clujean Compact, nevoit să încheie concertul în faţa unui public subţiat de ora tîrzie...), între laureaţii festivalului, tinerelor grupuri din Capitală Sonophon (cu selecţiuni din opera pop „Versuri musiceşti", care a interesat înţeleg şi Teatrul Mic) şi Spectrum (una din numeroasele formaţii care se bucură de admirabila ospitalitate a clubului T4).

Dar, să revenim la Costinești, locul de desfășurare a primei ediții a festivalului rock organizat de Biroul de Turism pentru Tineret, care a înțeles (felicitări și pentru asta !) că a face turism sau în general activitate legată de turism înseamnă mult mai mult decît a urca tinerii în autobuze pentru a vizita locuri pitorești...). Concursul propriu-zis a avut loc, timp de trei zile, pe scena Teatrului de vară, unde am fost nevoiți să ne restringem (noi mai puțin, spectatorii mult mai mult) datorită ambianței tehnice necesare Televiziunii, care a filmat mult și în culori (à propos, ar fi minunat dacă la ediția viitoare ar putea fi difuzat un film retrospectiv al primei ediții !). Gala, însă pe malul mării, cu 6.000 spectatori ! Un juriu exigent, parte pe scenă, parte în sală, parte ici și colo (pe hîrtie am fost vreo 12, de fapt am dezbătut, pînă în zori, doar vreo 7), a luat notițe sau doar a încercat să memoreze ce i s-a părut mai interesant. Au fost, la Costinești, formații inegale ca experiență, ca pregătire muzicală, dar cred că tocmai absența discriminării de orice fel se cuvine salutată. Altminteri, unde ar mai ajunge să cînte grupurile ce nu sînt neapărat psychedelice sau progresive, ca să nu mai vorbesc de cele ce nu optează pentru hard ? Așa încît, cu toate inerentele stîngăcii sau inexactități datorate emoției, fiecare grup a adus o fărîmă de talent, de inspirație, de har pe scena festivalului. Este cazul formației **Terra** din Moreni (6 băieți, sub conducerea lui Vasile Mihăiță, fratele cunoscutului actor), cu o vechime de numai un an, care ne-a oferit patru compoziții proprii sensibile, sau a grupului **Medusa** din Medgidia — 4 ani vechime, laureat în „Cîntarea României", la înălțime sub raportul publicității (fotografii, pliante, fluturași, etc). Credeți că e puțin lucru că acești tineri cîntă rock, mai mult sau mai puțin comercial, în aceste orașe unde pînă nu demult (unii, nici acum...) nici nu se auzise de acest termen și de acest gen de muzică ? Alte grupuri tinere au venit din centre cu mai multă tradiție, ceea ce n-a fost însă suficient pentru a intra în palmares, într-un fel sau altul. Dar n-au trecut neobservate. Mă refer la formațiile timișorene **Auto-Stop** (nici un an vechime, cîteva concerte la activ ; basistul Emil Șol — doar 16 ani !) și **Metamorf** (4 elevi, repertoriu de factură „new-wave", numai compoziții proprii). Ambele participaseră, în vară, la „Tim-Rock-Festival", mini-festival rock local, ce a avut loc în orașul de pe malul Begăi. Tot de aici a pornit și **Supertrans** (a activat la Timișoara timp de 6 ani, sub numele Garabonțiaș, titulatură sub care a editat cîteva discuri în limba maghiară) ; s-au reorganizat, s-au mutat la București și au venit la Costinești, lăsînd în amintirea publicului îndeosebi (dar nu numai) dinamismul solistei vocale și chitaristei-bas Ildiko Fogarassy (unica prezență feminină, căci Lidia Creangă nu fusese încă „racolată" de Quartz, ea apărînd pentru prima dată în gala de la Arenele Române). În sfîrșit, **Rodion G. A.** grup clujean binecunoscut de noi toți și pe care l-am așteptat cu nerăbdare și speranță (speranța într-o sonoritate aparte, care să rupă cît de cît „zidul" hard ce devenea tot mai consistent). N-a fost așa, căci Rodion Roșca, Gicu Fărcaș, Gavrilă Bindea și Emil Cristescu n-au reușit să transmită decît în foarte mică parte fiorul, misterul (fără să vrem parafrazăm cunoscutul titlu „Acolo unde e mister") muzicii electronice a grupului, care le-au adus atîtea locuri I în topuri. Se cuvin, din partea membrilor grupului, eforturi întru aducerea cît mai aproape de nivelul înregistrărilor a versiunilor scenice, precum și nerenunțarea la stilul electro-pop care i-a consacrat.

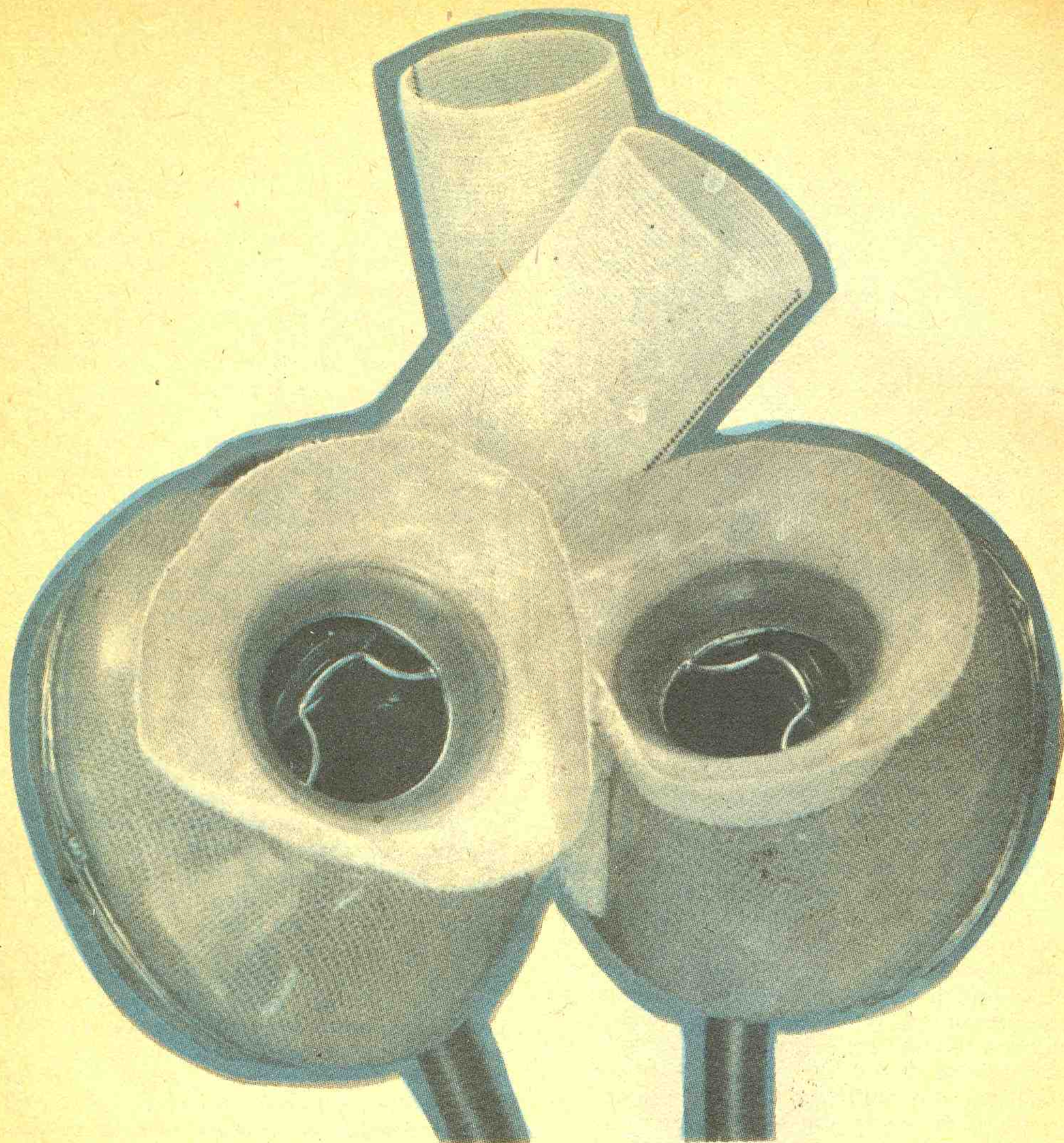

A fost apoi o a doua grupă de formații care au reușit să impună în palmaresul final cel puțin o prezență individuală. La **Pro-Rock** (București) au fost chiar două : bateristul Felician Sfura a primit o mențiune, iar chitaristul-bas Aurel Ștefănescu o altă mențiune, de astă-dată creată special pentru el, „pentru umor rock" (ei da, există și așa ceva). Dacă ei aveau aproape un an vechime, **Paradox** (Rîmnicu-Vîlcea, dar asta e un fel de a spune, căci nimeni nu-i văzuse, bănuim împreună cel puțin, prin frumosul oraș, pînă la festival. Poate după...) se constituise în urmă cu numai... 4 zile ! Cam puțin pentru a fi primiți într-un festival de o asemenea amploare, dar s-a trecut și peste asta, probabil prin prisma experienței anterioare (unii dintre membri cîntaseră în alte grupuri : Compania de sunet, Trailer, Lotus). Chitaristul-solo și vocalistul grupului, Daniel Nicolaescu, a primit, ex-aequo, un Premiu pentru cea mai interesantă prezență rock. În fine, **Geneze,** care, ca și Sonophon, de care am amintit, se orientează (și bine face), către un rock original, cu inflexiuni balcanice și texte arhaice (a prezentat selecțiuni din spectacolul în pregătire „Clironomia"). De la grupul ploieștean (amintim cîteva titluri : Zmoul taumaturgului, Pricina pescelui cu racul, Strălețul și fecioara) bateristul Dumitru Gheorghe a primit o mențiune (desigur, nu pentru că a zdruncitat serios setul de percuție al lui Aurel Vasilescu de la Compact !).

Articolul de față nu se vrea o cronică a acestui minunat festival. Au apărut numeroase articole, multe din ele semnate chiar de mine, și poate că în calitate de prezentator și membru al juriului, m-am atașat prea mult de această manifestare, ce a depășit cu mult succes greutățile și neîncrederile pionieratului. De aceea voi scrie mai puțin decît ar merita despre formațiile laureate, care au fost alături de noi și în galele ulterioare festivalului (altă inițiativă excelentă, aceste gale itinerante, ca și colaborarea permanentă a B.T.T.-ului, apoi, cu Progresiv TM, Compact, Accent și altele) : la Constanța (în Sala Sporturilor), București (Arenele Romane), Cluj-Napoca (Casa de cultură a studenților și Sala Sporturilor) și Turda (pe Stadionul orașului). Păcat că, din cauza unei publicități deficitare, în afară de Turda (un sincer bravo formației Telegraf și forurilor locale !), în rest sălile nu au fost chiar pline, cum ar fi fost firesc dată fiind calitatea și densitatea afișului. Premiul stațiunii tineretului Costinești a fost împărțit de două formații pe care le-am văzut, practic, crescînd valoric, omogenizîndu-se, sub ochii noștri (ah, cît de mult înseamnă să ai unde, cum, cînd și cu cine să cînți, cît te stimulează o asemenea companie !) : **Telegraf** din Turda (Tavi Popovici merita o mențiune la categoria solist vocal ; am notat compozițiile proprii „Timpul" și „O sută de ani") și **Holograf** din Pitești (grup laureat, anterior, la „Cîntarea României", „Club A" și la Craiova ; una din marile certitudini ale festivalului). De fapt, festivalul de la Costinești poate spune că i-a consacrat pe Holograf, i-a confirmat pe Compact și i-a lansat pe **Mass-Media** : rock de calitate la Alba-Iulia și mai ales chitaristul nr. 1 al manifestării (Hans Knall), plus o mențiune pentru bateristul Dan Ardeleanu ! Chiar, ce or face acum în orașul lor acești băieți talentați (interesante compozițiile lor „Negura Sigmei" și „Miini întinse"), care au împărțit Premiul pentru debut cu **Quartz** ? Pînă vom afla, cîteva cuvinte despre tinerii bucureșteni : ei mai au mult de lucru în ceea ce privește, echilibrul între instrumente, dozajul și mai ales diversificarea sub aspect ritmic și sonor a repertoriului (o notă bună, însă : numai piese proprii, multe pe versuri de calitate, semnate de poeți cunoscuți, dar ce folos, nu prea se înțelegea nimic...). Numai entuziasmul nu este suficient, chiar dacă, așa cum am înțeles, entuziaștii sînt pe cale de dispariție... Mai multă modestie, deci, și îngrozitor de multă muncă, fără a neglija însă cartea ! De aici, o mențiune a cucerit chitaristul-bas, de 17 ani, Dan Mateescu. Marele Premiu a fost și el „divizat", chiar dacă juriul a precizat că, în ceea ce-i privește pe **Compact**, ei sînt premiați în primul rînd pentru interpretarea de calitate (care a impresionat și publicul, care i-a acordat Premiul de popularitate), iar la **Accent** a atîrnat în balanță calitatea și originalitatea creației. La clujeni, de bun augur s-a dovedit „mariajul" cu cei doi veniți cu mai puțin de un an în urmă, de la Telegraf (dintre ei, Paul Csucsi a fost distins cu Premiul pentru cel mai bun solist vocal). Cămărășan, Csucsi, Peter și Vasilescu se pot mîndri cu cîteva foarte frumoase piese cum ar fi „Păsări cu ochi de foc" „„Spațiu", „Protest", „Cărare peste timp". Tulcenii au meritul de a fi impus, în cei trei ani de cînd activează, ideea de rock progresiv într-o zonă în care nu se prea cînta nici muzică ușoară pînă nu demult. Moraru, Sava, cei doi frați Moraru, Țiplic și Lefter alcătuiesc un colectiv extrem de sudat, ce merită un L.P., așa cum merită și **Compact** care am înțeles că nu va rămîne la jumătatea de album editată în toamnă. Am lăsat intenționat la urmă profesionistul grup timișorean **Progresiv TM**, o „firmă" edificată în zece ani de trudă, de concerte de-a lungul și de-a latul țării, consolidată poate chiar de seismele prin care a trecut. Acum se pare că formula s-a stabilizat, mai ales că s-a întors și solistul vocal Harry Coradini. Dată fiind experiența superioară a timișorenilor, s-a considerat (și bine s-a făcut) că un premiu de ansamblu ar fi superfluu (cum ar fi fost un premiu pentru **chitaristul** Herdina, de pildă), așa încît distincțiile individuale reflectă cel mai bine valoarea deosebită a acestui ansamblu : Premiul pentru întreaga activitate – Ladislau Herdina. Premiul pentru cel mai bun chitarist bas, Richard Schörnig, Premiul pentru cea mai interesantă prezență rock, ex aequo, Nicolae Iovin, mențiune pentru bateristul Peter Kocsef. Rămîne acum doar ca noile piese ale grupului să fie reunite cît mai grabnic pe un nou L.P. (mă refer la excelentele „Negustorul de vise", „Hai, hai, hai", „Nu privi înapoi", „Bine e să fii la casa ta"). Și mai ales ca toate distincțiile, chiar și cele mai mici, să capete și un corespondent sub forma unei diplome, a unei plachete, a unei medalii sau fanion. Căci ce amintire mai frumoasă poate rămîne unui laureat ? Nu se știe cum un asemenea trofeu va deveni istoric : dau la schimb un timbru „Cap de bour" pentru o plachetă „Costinești-rock-1982", vor glăsui poate „Micile publicități" ale anului 2000... Pînă atunci, însă, vă așteptăm la Costinești-Rock-Festival 1983 ! Va fi și mai minunat, vă promitem !

OCTAVIAN URSULESCU

aventura inimii de plastic

În anul 1952 Charles Hufnagel de la Universitatea din Gergetown, inaugura prin crearea primei valve mecanice, era valvelor și aortelor din plastic. Cu un an mai tîrziu se inventează tubul sintetic, destinat înlocuirii arterelor bolnave. Iar în 1967, (vă mai amintiți ?) doctorul Cristian Barnard efectua primul transplant de inimă deschizînd o nouă eră în chirurgia cardiacă. Deși Louis Washkansky, în vîrstă de 55 de ani, nu a trăit decît 15 zile, această operație a dat speranțe sutelor de mii de oameni, speranțe care îi țineau în viață și care ulterior s-au confirmat în mare parte. În urmă cu trei ani începea să fie folosit „ingredientul secret“ creație a doctorului Norman Shumway de la Universitatea din Stanford. Este vorba de un medicament ce conține cyclosporină. Utilizat în transplantul de inimă el s-a dovedit extrem de eficient în lupta împotriva fenomenului de respingere a grefei.

Dar în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1982, s-a întîm-

plat un eveniment care a „bruscat" istoria medicinei moderne : Implantul unei inimi artificiale permanente.

NOAPTEA CEA MAI LUNGĂ

Cîteva știri sosite pe telexurile din România anunțau că : Primul pacient din lume căruia i s-a aplicat o grefă a ambilor plămîni a încetat din viață la Spitalul general din Toronto, în urma unui atac de apoplexie. James Franzen, un grădinar în vîrstă de numai 32 de ani, fusese supus unui transplant pulmonar succesiv la 29 august și 30 septembrie 1982, ca urmare a intoxicării cu un ierbicid. Agenția France Presse, anunță că un bolnav a suferit o operație de transplant multiplu, fiind necesară înlocuirea atît a inimii cît și a ambilor plămîni. Operația a durat două ore, iar după cum relata un purtător de cuvînt al institutului de cardiologie din orașul american Huston, pacientul, în vîrstă de 41 de ani, se reface treptat după dificila operație, și la acea dată deja nu mai avea nevoie de respirație artificială. Și iată și o veste sută la sută optimistă : Emmanuel Vitria, omul care a trăit pînă acum cel mai mult după o grefă a a inimii, și-a sărbătorit cea de-a 14 aniversare a transplantului. El a fost operat la 28 noiembrie 1968, la centrul cardiovascular din Marsilia. Și toate acestea în preajma unui eveniment remarcabil... Agențiile internaționale de presă au început să transmită...

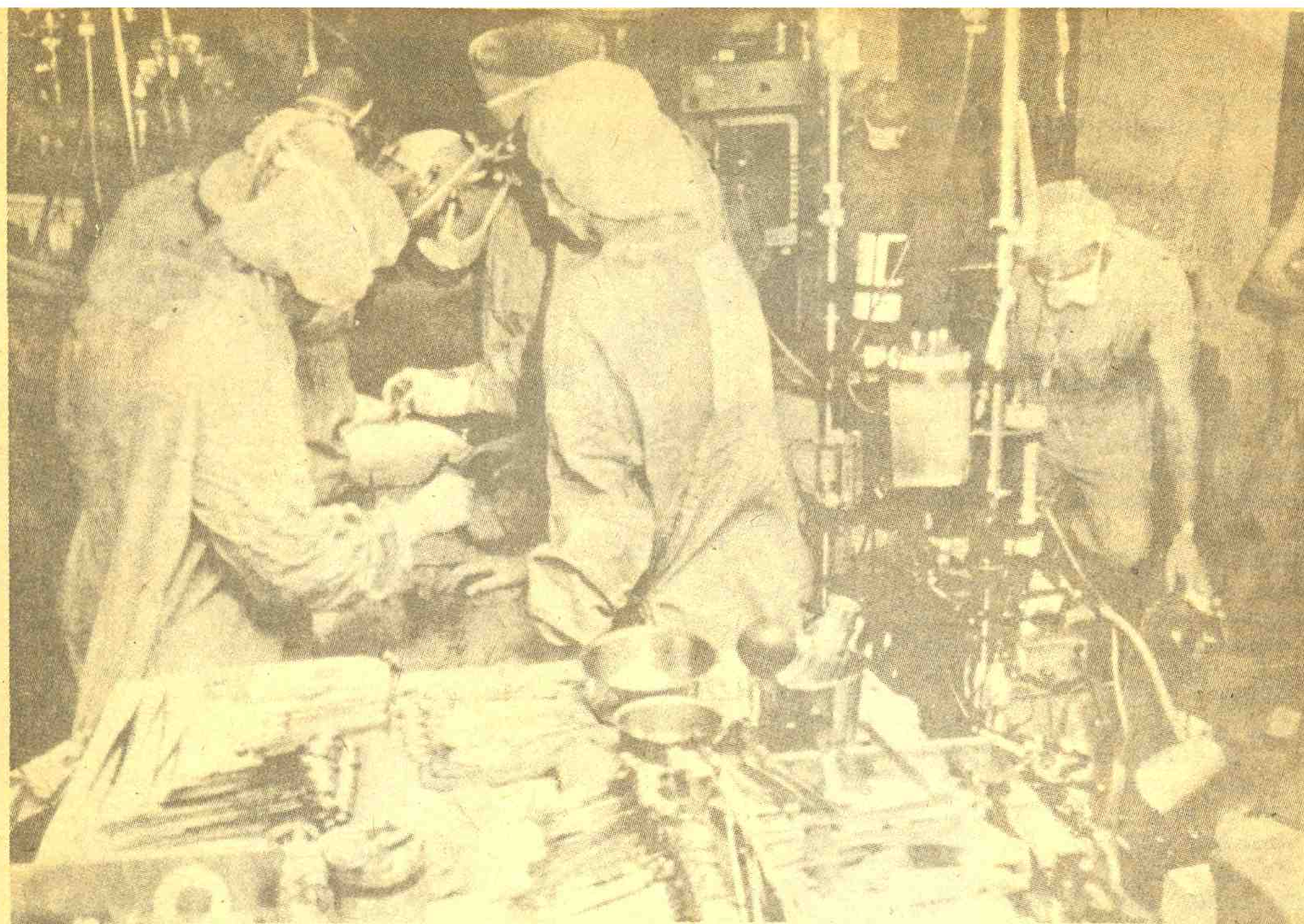
Primul om cu o inimă artificială, construită după modelul inimii umane și principiile ei de funcționare, trăiește. Este vorba de Barney Clark, un medic stomatolog ieșit la pensie, azi în vîrstă de 61 de ani. Cu șase ani în urmă el a contractat o misterioasă infecție virală, care i-a atacat mușchii cardiaci. În ultima săptămînă starea sa se înrăutățise, organismul dînd semne de mare slăbiciune. Mușchii inimii slăbiseră, pulsul și tensiunea arterială se aflau în continuă scădere, pielea căpătase un

Doctorul Robert Jarvik — inventatorul inimii artificiale, la cîteva minute după terminarea unei operații.

colorit vinețiu din cauza lipsei de oxigen. Nu mai exista decît o singură soluție, o mică șansă de supraviețuire. Și astfel a început primul transplant al unei inimi artificiale din lume la om, de fapt un dispozitiv, aparat, ce avea în construcția sa plastic și aluminiu. Funcționarea sa reproduce funcționarea inimii naturale. Practic, operații cu asemenea inimi-robot au mai fost efectuate de către chirurgul William de Vries, care la 39 de ani, avea o experiență bogată în acest domeniu. El operase peste 100 de animale, oi, capre, viței, cărora le implantase această mașină cardiacă, adică o inimă artificială. Dar acum, la Salt Lake City era vorba de o ființă umană. Inima artificială a fost denumită „Jarvik-7" după numele inventatorului său doctor Robert Jarvik, specialist în biomecanică.

Și astfel în noaptea cea mai lungă, din anul 1982, o echipă de chirurgi de la Centrul Medical al Universității din Utah, începuseră să lucreze la o operație pregătită cu minuțiozitate timp de doi ani. Pentru o mică șansă de supraviețuire, o zi, un an, poate un minut, poate o oră, poate... zece ani. O operație care a durat șapte ore și jumătate. S-a deschis cavitatea toracică, de remarcat că nu au putut fi administrate calmantele preoperatorii. Ventriculele inimii bolnave au fost detașate, urmînd ca ventriculele inimii artificiale să fie implantate. După o serie de dificultăți operația reușește.

In timpul operației lui Barney Clark

Cînd întreaga echipă se pregătea să închidă pieptul pacientului, valva din partea stîngă dă semne de proastă funcționare, astfel că trebuia înlocuită. Încă un mic incident se petrecea după două zile și jumătate cînd medicii constată existența unor goluri de aer. El a fost considerat drept o „mică pauză" în procesul de recuperare. Pulsul și tensiunea se aflau în creștere 112 pulsații pe minut, apoi 85. Pielea își redobîndește culoarea normală. Inventatorul inimii artificiale Robert K. Jarvik declara „a fost o perioadă dificilă"... „a fost aproape o experiență spirituală" completa doctorul William de Vries, chirurgul care a intrat prin această operație în paginile celebrităților lumii internaționale medicale. Aceasta poate fi clasată drept o capodoperă a tehnicii chirurgicale, a inventicii medicale.

Alegerea lui Clark, ca prim pacient, pentru primul test uman a fost motivată astfel de către echipa de chirurgi „era prea bătrîn pentru un transplant, nici un medicament nu-i mai folosea, singurul lucru care-i mai rămăsese de făcut era să moară".

SUB SEMNUL ÎNTREBĂRII

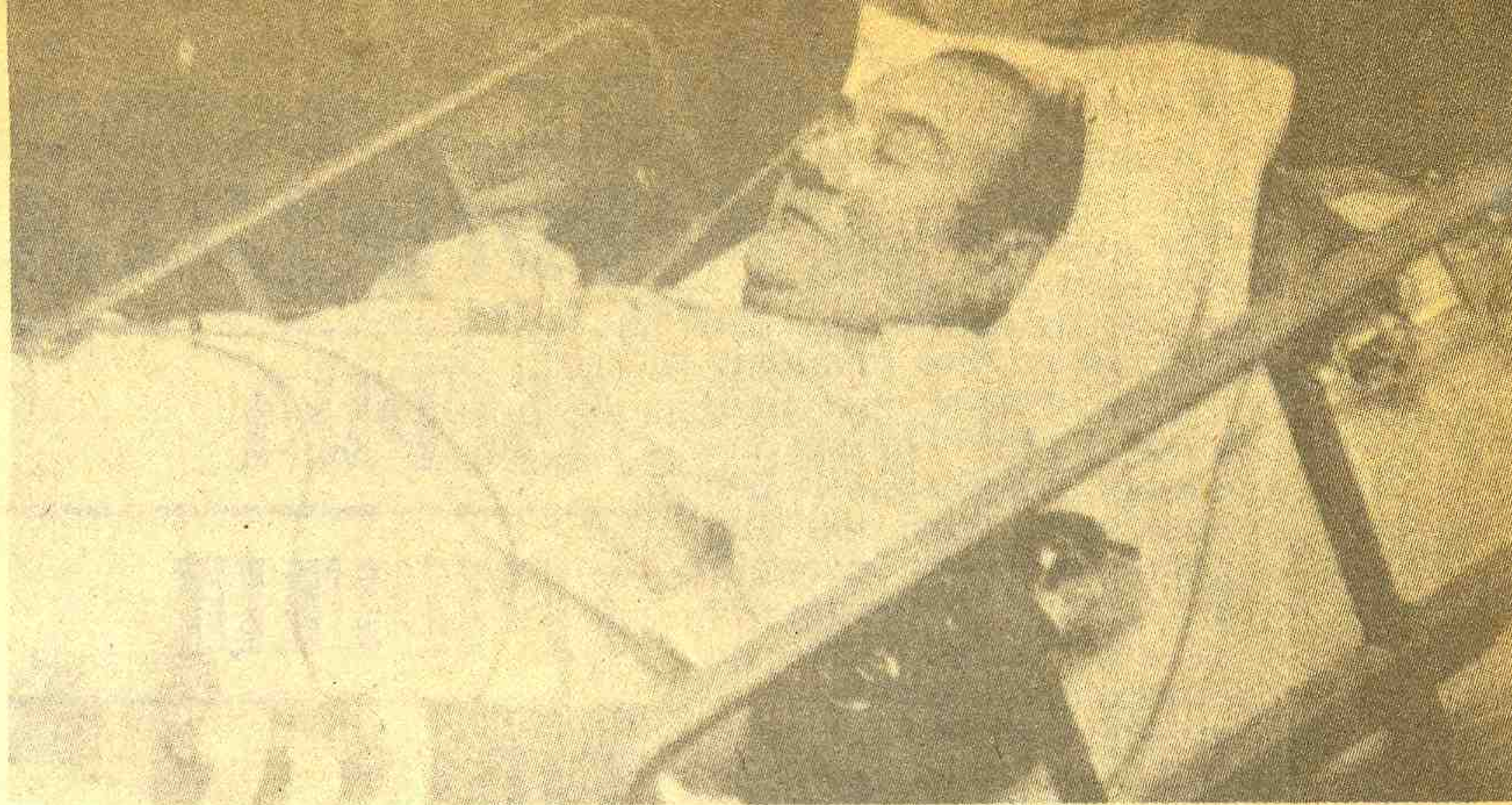
La ora cînd a fost scris acest articol, Barney Clark, trăiește. Sperăm că și cînd acest almanah va fi tipărit el să se afle în viață. Printre știrile parvenite în ultima vreme, multe dintre ele contradictorii, semnalăm declarația prof. Chase Peterson, membru al echipei de medici care au efectuat operația la Spitalul din Salt Lake City. El a menționat că implantarea de inimi artificiale nu va fi practicată curent, întrucît starea lui Barney Clark n-a progresat suficient pentru a justifica acest fel de intervenție chirurgicală asupra altor pacienți. El a mai arătat că opiniile medicilor diferă în ceea ce privește succesul acestei premiere mondiale chirurgicale. Altă știre anunța că starea lui Clark continuă să fie „serioasă dar

A fi sau a nu fi posesorul unei inimi artificiale? Iată întrebarea ce pare să-l frămînte pe doctorul William De Vries.

stabilă", existînd indicii că ea ar putea evolua în sensul dorit de medici. Mai mult, pacientul a făcut cîțiva pași, a făcut chiar timp de 10 minute exerciții la bicicletă, a declart cu optimism un medic de la spitalul din Salt Lake City.

Ceea ce se știe însă mai puțin, de către publicul larg, este faptul că dacă o asemenea operație va deveni tradițională ea va costa la prețurile '82 circa 30 000 de dolari. Doar primii doi pacienți sînt și vor beneficia de tratamente și intervenții gratuite. Și după cum s-a estimat de către economistul Lubeck și doctorul Bunker, un calcul sumar arată că anual ar putea fi supuși unei operații, de acest gen, în jur de 66 000 de americani, ceea ce ar însemna plăți în valoare de circa 3 miliarde de dolari. O sumă fantastică. Pînă atunci însă acest act memorabil din istoria medicinei moderne, rămîne un punct de plecare spre noi performanțe îmbunătățite.

Barney Clark, după operație

Iar acest articol nu se poate încheia fără a anunța o știre ce se află în strînsă legătură cu acest eveniment. O legătură spirituală. Pionierul grefelor cardiace, profesorul Cristian Barnard, a anunțat că se retrage din postul de conducere a secției de chirurgie cardiacă a Universității din Cape Town. El și-a motivat decizia prin faptul că arterita de care suferă îi afectează considerabil activitatea profesională.

MARIAN CONSTANTINESCU

SĂ RÎDEM CU EI...

1. „Nu vreau să spun că arta cadrează cu legile esteticii, dar există peste tot posturi de distribuirea benzinei" (Annabella).

2. „În Polonia sînt uneori ierni atît de geroase, încît lumea preferă să bea cafea la gura focului decît să meargă la cinema" (Harold Alberts).

3. „Ziua bună se cunoaște după ce a trecut" (Emanuel Jaeger).

4. „Stan Laurel a divorțat de două ori și ținea atît de mult la miss Liliana încît s-a căsătorit cu ea de patru ori..." (Cinema, 399/1938).

5. „Am răspuns odată ducelui de Bremont că nu-l pot iubi pentru că e însurat. Am răspuns apoi Arhiducelui de Taxis că nu-l pot iubi pentru că e holtei. Prințului Osticoff i-am răspuns că nu-l pot iubi fiindcă e rus..." (Ion Cantacuzino).

6. „Mă rog : aristocrat, milionar, idiot, toate calitățile dintr-o dată !" (F. M. Dostoievski).

7. „Femeile bătrîne nu au decît un merit : acela că au fost odată tinere" (Joseph de Saxa).

8. Nu-mi pasă la ce instrument cînți — îi spunea ea — numai să cînți cu picioarele lipite" (G. G. Márquez).

9. „Gura ei largă, lacomă, generoasă are mii de surori în oraș" (Cinema, 394/1938).

10. „M-am gîndit și, privind *moartea*, atît de apropiată de mine, îmbrăcată în ie, am avut pentru o clipă fiorul genezei" (C. Crișan).

11. „Mark Tapley a rămas vesel chiar atunci cînd suferea de malarie, într-un ținut pustiu plin de mlaștini" (Bertrand Russell).

12. „Avea un mers oarecum de călăreț, care, pentru o femeie de patruzeci și șapte de ani era fără consecințe" (Balzac).

13. „Te duc la un doctor de inimă că am unul căruia îi duc ficat" (Mihai Duțescu).

14. „Iar a doua oară am plîns cînd m-am văzut prima oară în film" (Robert Taylor).

PREOCUPĂRI ASUPRA TIMPULUI LIBER...

Un matematician nu poate vorbi despre o noţiune pe care n-a definit-o el sau alţii şi în niciun caz despre ceva care se defineşte în mai multe feluri neechivalente. Ori, *„timpul liber"* este chiar una dintre acele noţiuni care au accepţiuni dintre cele mai variate, unele greu de conciliat între ele. De exemplu, pentru unii — şi aceştia par a fi majoritatea — timpul liber este acela în care nu au nimic de făcut şi în consecinţă îşi caută o distracţie, un mod plăcut de a-l umple, ajungînd adesea să constate că timpul a trecut fără să le fi adus o satisfacţie inedită sau măcar banală.

Alţii, dimpotrivă, aşteaptă timpul liber ca pe o sărbătoare plină de promisiuni, şi-l mobilizează cu diferite activităţi cît mai neobişnuite, turistice, sportive, angajîndu-se în familie sau cu prieteni în deplasări de performanţă, agrementate de petreceri la iarbă verde sau pe zăpadă, ceea ce nu resping nici eu, dacă nu se repetă prea des.

Fără a aprecia şi fără a da lecţii sau sfaturi, pentru mine timpul liber, conceput ca lipsit de orice activitate din cele obişnuite, nu există. Nu m-am plictisit niciodată, exceptînd timpul de aşteptare la o coadă sau într-o anticameră, cînd nu m-am prevăzut cu ceva la care să mă gîndesc sau să lucrez. Dealtfel, munca mea, ca şi a oricărui intelectual, a fost şi este nenormată, deci noţiunea de „ore libere" este un eufemism, adesea plăcut, fiindcă deşi nu se vede totdeauna, dar totdeauna, în stare de veghe, mintea lucrează ca orice calculator în două şi uneori chiar în trei schimburi pe zi.

Timpul liber este la mine marcat prin discontinuităţi în activităţi, deci prin trecerea de la una la alta, ca şi prin suprapuneri de activităţi. De exemplu uneori mai ales seara, cînd am avut şedinţe, discuţii, obositoare şi prelungite, distracţia care mă destinde şi mă odihneşte, dîndu-mi şi posibilitatea de a reflecta la vreo acţiune care cere inspiraţie sau hotărîre chibzuită, este bucătăria, pe care o practic adesea

în ilegalitate. Plăcerea acestei infracţiuni este dublată de cea pregătitoare, pe care mi-o ofer, de exemplu, în timpul în care m-aşi plictisi aşteptînd la o coadă sau în anticamera unei autorităţi care este obligată să facă pe ceilalţi să aştepte. Atunci îmi ofer ca satisfacţii, la capătul neplăcerii de a face ceva ce-mi tulbură ritmul cotidian al ocupaţiilor, bucuria de a construi strategia realizării vreunui fel de mîncare inedit, pe care a doua oară nu-l voi mai construi la fel.

Acest fel de distracţie îmi permite, cînd urmăresc procesele de chimie alimentară, să scriu articole pentru gazete sau reviste, mintea mea fiind degajată de preocupări tulburătoare sau de perturbaţii anxioase.

Un alt mod de a-mi petrece timpul liber, mai puţin scandalos decît cel mărturisit mai înainte, este mersul pe jos cînd pregătesc în minte organizarea vreunei reuniuni, consfătuiri, conferinţe ştiinţifice sau metodice pentru Societatea de Matematică, Asociaţia Oamenilor de Ştiinţă sau Uniunea Balcanică a Matematicienilor. Este un sport, recomandat cu insistenţă la „Sfatul Medicului", dar pe care mi-l pot oferi cu regularitatea cu care *Kant* îl integrase în viaţa sa cotidiană. Mă răzbun însă de cîte ori mă găsesc în străinătate, cînd parcurg 10—20 kilometri pe jos, într-un timp pe care îl declar eu însumi ca liber.

În ceea ce priveşte distracţiile intelectuale la domiciliu, sînt obligat să exclud din ele lectura într-o măsură deosebit de dăunătoare, fiindcă seara trebuie să aleg între a citi şi a scrie, ca şi în ceea ce îmi mai rămîne din după amieze, după ce am ajuns acasă. Mărturisesc că aleg fără şovăire scrisul, fiindcă obligaţia de a scrie este ţinută deasupra capului meu ca o sabie a lui Damocles de numeroşi gazetari, redactori de tot felul sau colegi, directori, consilieri, directori generali, preşedinţi şi uneori chiar miniştri adjuncţi sau plini, binevoitori şi generoşi, care îmi cer cu termene totdeauna imposibile să le scriu cîte un text pe teme date dintre cele mai neaşteptate. Mă găsesc deci aproape zilnic în starea de spirit, care întreţine cu voioşie tinereţea spirituală, a elevului care dă extemporal pe rînd şi uneori în acelaşi timp la mai multe materii.

Desigur, nu este cazul să mă plîng de acest privilegiu şi de această cinste, dar nu le pot considera nici ca o distracţie de timp liber.

Lectura, rămîne într-adevăr, o bucurie de timp liber fiindcă mi-o ofer cînd călătoresc destul de des în mod deliberat cu trenul — atît în ţară cît şi în străinătate, cel puţin în Europa.

Televiziunea este o ocupaţie care pentru imensa majoritate a cetăţenilor din

toate ţările, unde funcţionează în alb-negru sau în culori, a devenit stimulatorul unui act psiho-sociologic cotidian. Şedinţele de televizionare au devenit salvarea imaginaţiei tuturor care caută să-şi umple timpul liber, după şi uneori chiar în timpul muncii normate sau nenormate. Desigur că, nici eu nu mă abat cu desăvîrşire de la practicarea acestui act de cultură audiovizuală, implementat în viaţa societăţii contemporane prin beneficiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice mondiale. Totuşi, neputîndu-i acorda în întregime timpul meu liber, îmi permit să fac unele selecţii care dezvăluie predilecţii adesea infantile, care ar merita o auto critică liberatoare cu sau fără angajamente. Într-adevăr, în afara telejurnalelor, orizontului tehnico-ştiinţific, teleenciclopediei, serialelor ştiinţifice, a unora dintre filmele unicate sau seriale, predilecţiile mele merg spre emisiunile de desene animate pentru copii, spre micul dicţionar de operă şi balet, spre emisiunile stadion şi telerama şi selectiv spre transmisiunile unor meciuri de fotbal sau rugby, destul de rare dealtfel, pentru a le putea integra în bucurii preţioase ale timpului liber.

În sfîrşit ca o plăcere rafinată rezervată timpului liber, cînd apar zile de vacanţă, un îndemn poate morbid mă îndreaptă să gîndesc şi uneori să scriu matematică, fără a aştepta cu înfrigurare să-mi văd publicată la timp vreo carte pe care am înfăptuit-o ca o distracţie de ore libere, pe care pot să mi-o ofer fără a căuta relaţii şi combinaţii editoriale.

Acad. N. TEODORESCU

ROMÂNUL

Între exploratorii Groenlandei s-a înscris la loc de frunte şi un român, medicul Constantin Dumbravă, care a participat la mai multe expediţii belgiene şi franco-belgiene în marea insulă şi în alte zone arctice în perioada 1921—1928. A fost, totodată, el însuşi iniţiator al unei importante expediţii în nordul îndepărtat. Contribuţiile sale la cunoaşterea complexă a celei mai mari insule a planetei au fost recunoscute ca atare de importante foruri internaţionale şi de presa timpului. „Tînăr încă — scria în iunie 1929 un ziar belgian — C. Dumbravă este de opt ani un specialist al explorărilor polare." Tînărul medic român a avut norocul, privilegiul chiar am putea spune, de a-l întîlni acolo, în nordul îndepărtat, la peste 80° latitudine nordică, pe Kund Rasmussen, cel mai pasionat cercetător şi cel mai bun cunoscător al marii insule de ghiaţă, încă de pe atunci o figură legendară în lumea exploratorilor. În anii 1930—1931 reuşeşte să traverseze marea insulă a gheţii prin zona tăiată de Cercul Polar de Nord, de la Angmagssalik (în vest) la Holsteinsborg (în est).

CEL MAI...

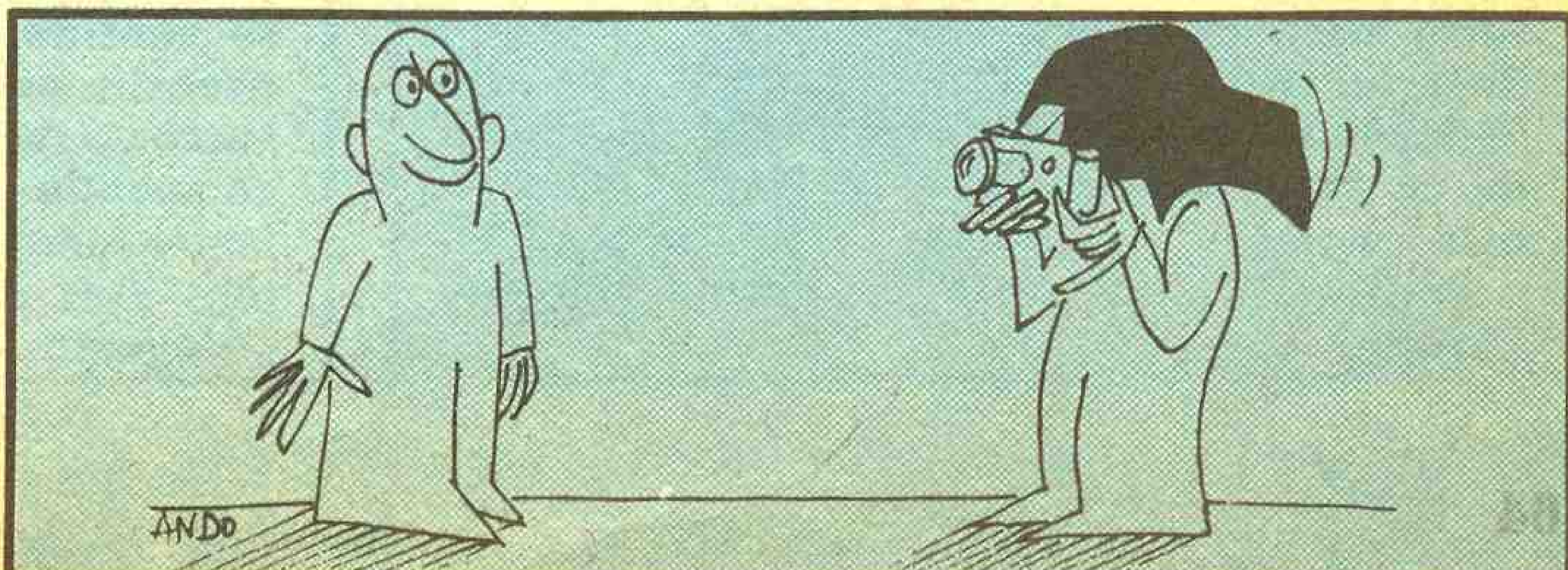
Cea mai lungă rută maritimă este cea care uneşte porturile **Londra** (Marea Britanie) cu **Geelong** (Australia), în apropiere de Melbourne 21 400 km prin Canalul Suez şi 22 200 km pe la Capul Bunei Speranţe (ultima fiind foarte rar folosită). Principalele escale ale rutei folosite sînt : Gibraltar (la intrarea în Marea Mediterană), Port Said (la intrarea în Canalul Suez), Aden (la intrarea în Oceanul Indian), Colombo (în Sri Lanka) şi Freemantle (în sud-vestul Australiei, la 3 000 km de Geelong).

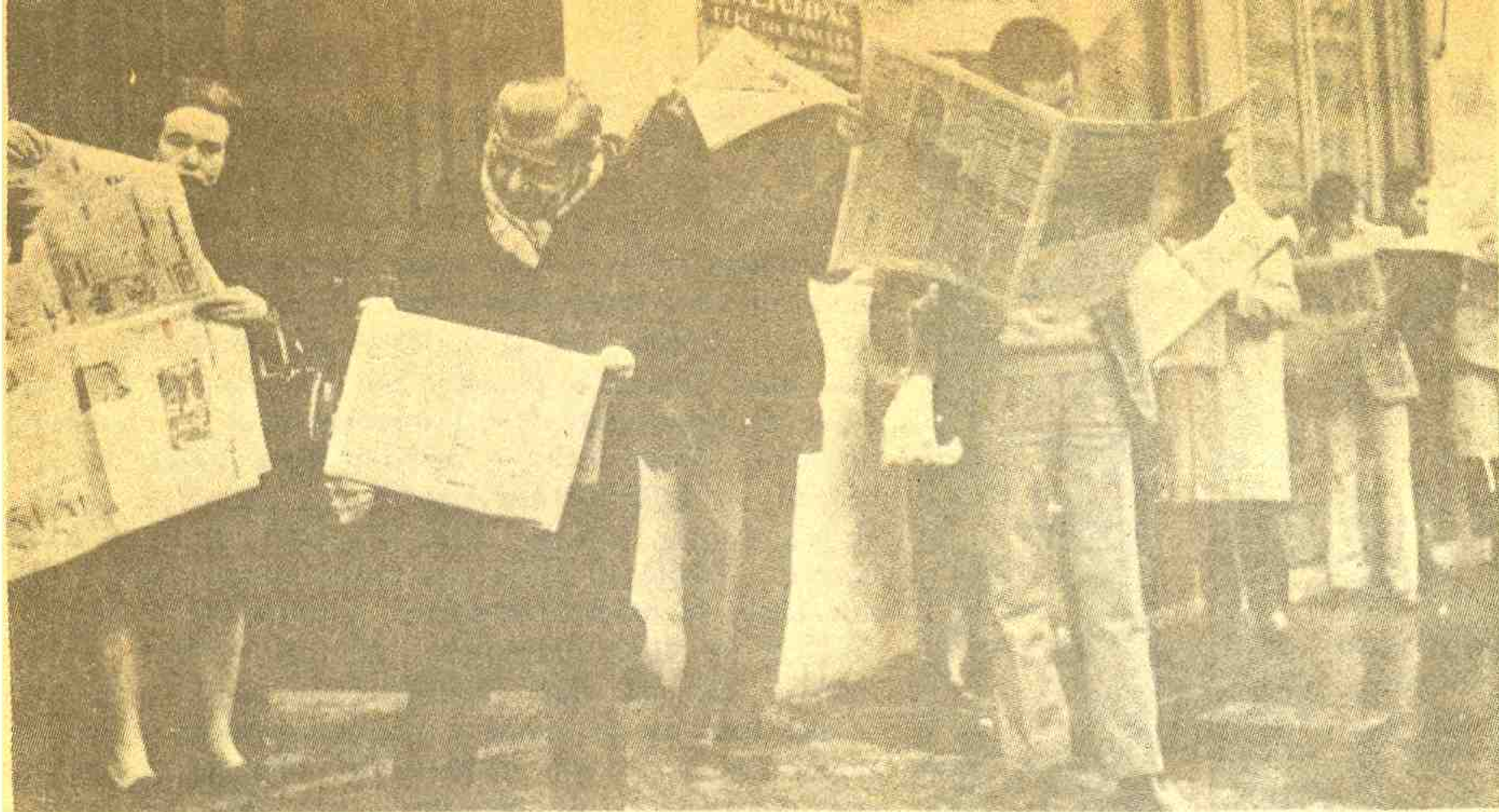
Gheizerul cu cea mai înaltă erupţie din timpurile istorice a fost **Walmongu**. Situat în Insula Nordică din Noua Zeelandă, acesta arunca în perioada 1899—1904, jetul de apă fierbinte, vapori şi chiar pietre la înălţimea aproape incredibilă, de... 460 m ! Activitatea acestei uriaşe fîntîni arteziene naturale a încetat brusc în anul 1904, faptul fiind pus în legătură cu scăderea, la fel de bruscă, a nivelului apelor lacului Tarawera, din apropiere, ca urmare a străpungerii unei bariere naturale.

FEMEIA

Prima femeie care a reuşit să facă o circumnavigaţie — călătorie pe mare în jurul lumii a fost o franţuzoaică. A participat la expediţia în jurul lumii, din perioada 1766—1769, condusă de Louis Antoine de Bougainville. Foarte interesant este faptul că a participat travestită în bărbat, fiind angajată în calitate de servitor (pe numele Baré) al naturalistului expediţiei, Philibert Commerson, şi că a fost deconspirată, în aprilie 1768, de către băştinaşi din insula Tahiti ! Avea pe atunci 26 ani. Orfană fiind şi lipsită de orice fel de mijloace băneşti, se hotărîse să poarte haine bărbăteşti, ocupînd diferite funcţii la Paris, printre care şi aceea de lacheu. Perspectiva de a vedea ţinuturi necunoscute, fabuloase, şi de a face ocolul lumii o determină să participe, travestită, la expediţia amintită...

SILVIU NEGUŢ

„Ministerul muncii este preocupat": oamenii abia așteaptă să vadă ce locuri de muncă mai sînt oferite în prima ediție a ziarului „France-soir".

Secvențe de vară la Paris

Talazurile vacanței aduc vara la Paris turiști din lumea întreagă, oameni serioși îmbrăcați cu pantaloni scurți, unii în autocare supraetajate, alții pe motociclete, alții pe jos și cu sacul în spate și, în fine, unii chiar pe patine cu rotile. Se uită toți la Turnul Eiffel, la catedrala Nôtre-Dame, stau în Place Pigalle, în Cartierul Latin, în Montmartre... Americani cu figuri naive, de copii mari, filmează tot timpul, se concentrează în fața lucrărilor celebre din muzee, mai ales cele trecute în ghiduri, în piața de la Beaubourg își cumpără uneori suvenir o cutie goală cu „aer de Paris" (costă 5 franci !), sau un tirbușon cu bustul lui Napoleon. Japonezi, foarte mulți japonezi, croiți parcă toți pe același tipar, buchisesc și ei sirguincioși în hărți și ghiduri, gata parcă să verifice datele pe un calculator.

Este o duminică senină de august. O zi senină, liniștită. În fața la Nôtre-Dame, o englezoaică citește copiilor și soțului explicațiile din ghidul turistic, și ei ascultă cu un calm într-adevăr englezesc. Nu același lucru se petrece și într-o familie de italieni, unde toți se agită, strigă, gesticulează ; „Guarda Mario, Guarda Cerasella, Guarda Peppino" ca și cînd dantelăria de piatră a bătrînei catedrale ar fi o descoperire a lor.

Este ora 17,45. Ascensiunea pe platforma Turnului de nord al catedralei nu mai este permisă. În solemna catedrală are loc un concert de orgă. Intrarea liberă. Catedrala a devenit neîncăpătoare (teoretic aici ar putea intra 9 000 de persoane), băncile înguste au fost de mult ocupate. Pe lîngă pereți, în toate firidele, pe trepte, la baza coloanelor sau pur și simplu pe jos o mulțime extrem de diversă ascultă muzica lui Johan Sebastian Bach, în această ambianță, în care orga este la locul ei. Într-adevăr începi aici să-nțelegi de ce Paul Claude spune că Nôtre-Dame nu este numai un edificu, ci o persoană...

Parisul vacanței este și Parisul stagiunii estivale.

Un estet, avizat, aflînd că pleci vara la Paris va strîmba din nas : „Bine mon cher, dar n-ai să vezi mare lucru, stagiunea e închisă, iar cea estivală este pentru turiști"... înțelegînd prin aceasta că este de o anumită calitate. Într-adevăr, aspectul turistic comercial este preponderent, dar diversitatea și varietatea programelor vrea să împace toate gusturile. Există pe afiș filme și spectacole și pentru turiștii care vin grăbiți la Paris să fotografieze și să se fotografieze, să cumpere kitsch-uri, amintiri convenționale, dar și atracții pentru rafinați, care preferă muzeele mici și spectacole alese. Se poate auzi vocea lui Paul Valery, înregistrată pe disc, la Biblioteca Națională a Sorbonei, sau se poate alerga „în căutarea timpului pierdut" a impresioniștilor și a lui Baudelaire, prin vechile cafenele simboliste : „Rotonde", „Les deux Magots" și altele devenite acum, ce e drept, foarte rentabile cafenele de duzină.

Sînt de două săptămîni la Paris în mînă cu Pariscopul. În cele 78 de teatre și peste 300 de săli de cinema deschise în această perioadă bătrînul Paris aduce mereu la lumină piesele clasice și filmele de neuitat : „Ghepardul", „Marele Gatsby", „Love Story", „Roma-Fellini", „Apocalypse Now", „Cabaret", care figurează toată vara pe afiș. Cine nu a văzut aceste filme pînă acum ? Sînt foarte mulți. Cînd biletul de cinematograf costă 25 de franci, chiar 29 pe marile bulevarde, și televizorul este mai la îndemînă, nu toată lumea se înghesuie la prima apariție a filmului pe ecran. Abia după ce a rulat o perioadă și a primit girul calității, abia după ce a fost văzut de prieteni și cunoscuți, abia atunci se consideră că merită să fie văzut. În vara aceasta aceste pelicule s-au bucurat de un succes deosebit mai ales că nu intrau în competiție cu filmele noi. Anul trecut m-au impresionat din filmele noi un adevărat recital Yves Montand-Catherine Deneuve în „Alegerea armelor" (Choix des armes) și un

film de Claude Lelouch „Unii şi alţii" (Les unes et les autres, 1981), film de mare spectacol, cuprinzînd o largă perioadă istorică din 1936 pînă în zilele noastre, în care patru familii trăiesc 45 de ani în lacrimi, sînge, speranţă, cu oameni din ţări diferite, dar care au comun acelaşi limbaj : muzica. Văd că figurează şi în vara aceasta pe ecran. Îmi propun să-l revăd, dar mai întîi sînt curioasă cu ce mă voi alege anul acesta. Sînt anunţate ca noutăţi de ultimă oră cîteva pelicule americane teribile, şocante, asurzitoare. Văd pe ecran panoramic gigant, stereo, pe 6 piste „Pink Floyd The Wall", film muzical american de Roger Waters, unul din evenimentele ultimului festival de la Cannes, reeditînd epoca rock-ului. Un concert neîntrerupt ne oferă alt film muzical, înfăţişînd integral turneul în America al formaţiei „The Rolling Stones". Sînt la modă filmele de aventuri, pline de groază şi grotesc ca „Spada sălbatică" (1981) sau filme fantastice, proiecţii în viitor de o ficţiune care este greu de stăpînit şi exprimat artistic, ca de exemplu „Parazitul" (1982), turnat în relief care îmi face părul măciucă, povestind despre o armă biologică nouă într-un viitor cuprins de oroare. Am respirat uşurată cînd am ieşit din sală, printre locuitorii secolului XX şi mi-am propus să nu mai văd astfel de filme. Văd apoi cîteva comedioare franţuzeşti ale anului '82 : „Asta n-o să fie bine" (Ca va faire mal), „Un popă de ţară la nudiste" (Mon curé chez les nudistes, 1982), „Capra" (La chèvre, 1981), filme aşa de burleşti, de naive, dar atît de franţuzeşti în spirit că le ierţi cît sînt de uşurele. „Capra" de exemplu este un film în manieră poliţistă cu Alain Delon şi Catherine Deneuve, care ne amuză pe moment şi pe care îl uităm repede. Cinematografia italiană este prezentă pe ecranul francez cu cîteva filme cam în aceeaşi manieră — Ornella Muti şi Adriano Celentano într-un cuplu de comedie picantă în filmul „Îndrăgostiţi ca nebunii". Vittorio Gassman, Jean Louis Trintignant şi Chaterine Spaak sînt prezenţi într-un film de Dino Risi — „Fanfaronul".

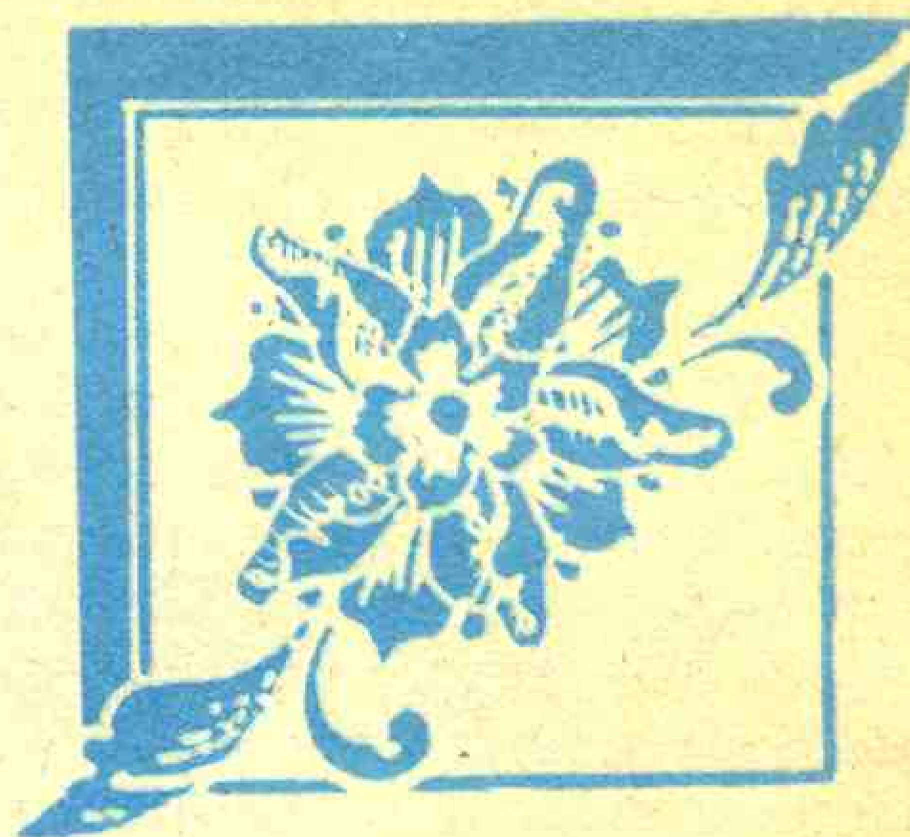
Cu cîtă plăcere gust apoi un film cu adevărat bun, ultimul film al acelei mari actriţe care a fost Romy Schneider. „În trecere la Sans-Souci" (La passante du Sans-Souci, 1981) — o dramă psihologică franceză de Jacques Rouffio, o panoramă a anilor '40... terorism, antisemitism, lupta contra nazismului — o adaptare foarte elaborată după un roman de Joseph Kessel. Şi tot Romy Schneider face o creaţie de zile mari într-un film semnat de Andrzej Zulawski „Important este să iubeşti" (L'important c'est d'aimer, 1974), alături de Fabio Testi şi Jacques Dutronc, după „Nopţi americane" de Christopher Frank, film de dragoste de o mare sensibilitate şi frumuseţe. Şi ca o picanterie franţuzească, prietenii mei francezi mă invită într-una din zile la cinema să văd marele film franţuzesc pe care îl vede toată lumea în momentul de faţă, aici, la Paris, „Caligula şi Messalina", o mare superproducţie comercială care ţine neapărat să ne spună ceea ce istoria n-a îndrăznit niciodată să povestească. Şi uite aşa aflu cîte curtezane a avut Caligula, cît de frumoase erau ele şi îmbrăcate şi desbrăcate... şi cum poate să fie luată uneori istoria ca pretext pentru o superproducţie erotică. Există pe afiş un alt film similar, desigur tot francez, „Aphrodita", 1982. Şi în timp ce unii se înghesuie să vadă acest soi de filme, alţii stau la coadă să vadă „Siberiada" sau marile filme cuprinse în festivalul Eisenstein : „Ivan cel Groaznic" (1946), „Crucişătorul Potemkine" (1926), „Alexandru Nevski" (1938). Cam acesta ar fi peisajul cinematografic al lunii iulie-august 1982, la Paris.

În ceea ce priveşte teatrul, Comedia Franceză ţine la loc de cinste pe soclul de marmoră pe părintele ei Molière şi joacă în manieră clasică „Femeile savante" în regia lui Jean-Paul Rossillon şi „Don Juan" pusă în scenă de Jean-Luc Boutté. Şi alte teatre păstrează în repertoriu piese din literatura clasică. La „Carreau du temple" se joacă „Sicilianul sau Amorul pictor" de Mollière şi

PARISUL BĂNUIT

— fragment —

Există uneori în oraş /
cei ce nu mai clintesc
între-nnegritele ziduri /
ca nişte pagini încărcate
Iluminată ramă /
lunecînd pe caldarîmuri
În acest roşcat peisaj parizian /
la ora cînd
încă nu se-aprind vitrinele...

PIERRE REVERDY

„l'Arlequin polit d'amour" de Marivaux. „Pescăruşul" de Cehov într-o remarcabilă distribuţie ar merita să fie văzut de mulţi spectatori la teatrul „Espace Marais". Mă delectez într-una din seri cu o capodoperă de fină ironie inteligentă asistînd la un spectacol de o uimitoare simplitate, realizat după eşeul filozofic al lui Diderot „Jacques fatalistul" (Amours de Jacques le Fataliste). Pentru că e vacanţă şi lumea vrea să se amuze, teatrul parizian înregistrează în cîteva săli o irezistibilă întoarcere la vodevil pe texte de Eugène Labiche, – la teatrul „Fontaine" – un montaj de patru piese ale acestui autor care poate fi socotit marele specialist al acestui domeniu. Figurează pe afişul parizian şi „Caniota", unul din spectacolele cele mai amuzante ale verii, cum ne anunţă o cronică. „Ciocîrlia" de Jean Anouih, pusă în scenă de Mario Franceschi se bucură de asemenea de o distribuţie excelentă.

Hoinărind prin Cartierul Latin, pe Boulevard Saint-Michel, nu se poate să nu ajungi pe străduţa aceea strîmtă ca o medină orientală „Rue de la Huchette" – înţesată de mici restaurante cu meniuri fixe greceşti, marocane, italiene, cu preparate expuse toate în vitrine. Printre aceste tentaţii gastronomice cu hişchebab, frigărui şi purcel de lapte la proţap, intrarea la teatrul „Huchette" rămîne aproape neobservată. Aici se joacă însă fără întrerupere din 1957 „Cîntăreaţa cheală" şi „Lecţia" de Eugen Ionescu, puse în scenă de Nicolae Bataille. Şi în timp ce unii se hrănesc cu apetisante meniuri de 35 de franci, ca să intri aici îţi trebuie nu mai puţin de 80 de franci ! Iată deci că teatrul absurdului nu e chiar la îndemîna oricui. La Lucernaire se joacă altă piesă a lui Eugen Ionescu : „Parlons français" (Să vorbim franţuzeşte).

Şi în faţa la Châtelet, în plin centrul Parisului, pe afişul teatrului municipal (Thèatre de la Ville), fostul Teatru Sarah Bernard, unul din cele mai de prestigiu, ne aşteaptă o frumoasă surpriză : sînt anunţate principalele spectacole ale stagiunii 1982 care începe din toamnă. Şi în fruntea listei figurează Lucian Pintilie cu montarea „Azilului de noapte" a lui Maxim Gorki şi Andrei Şerban regizînd o dramatizare după romanul lui Bulgakov „Maestrul şi Margareta".

Plec din faţa teatrului şi culmea, descopăr nu departe o maşină cu număr de Bucureşti – o familie cu doi copii adolescenţi caută atelierul lui Brâncuşi. Nu ne cunoaştem dar ne strîngem mîinile cu căldură, mă ofer să-i conduc, ajungem la centrul Georges Pompidou, de la Beaubourg şi găsim atelierul marelui nostru artist, care nu e numai al nostru, e al tuturor şi intrăm în acest spaţiu, care ne-aduce aminte de acasă. Şi dintr-o fotografie din care Brâncuşi ne priveşte de dincolo de ani şi rămîne mereu atît de aproape şi atît de nou, simţim parcă o vorbă murmurată discret, ca o şoaptă şi ca o semeaţă fixare a ceea ce e mereu adevărat şi ceea ce e chiar firesc acum : „O făcurăm şi p-asta... las' că-i bine..."

MARIANA PETRESCU

COLECȚIONARUL

Știți unde se află, stimați cititori, ultima fotografie cunoscută a tribunului Avram Iancu, o colecție completă de catrințe specifice zonei Mureșului de sus sau fotografia-document a lui Nicola Dumitru, făcută la 76 de ani, poreclit și Mitrula Ciufală, ultimul strănepot al eroului Horea. Unde se află un exemplar din prima ediție din 1853, a scrierii lui Anton Pann „Povestea vorbei" sau din primul număr din „Columna lui Traian", revistă apărută sub îngrijirea lui Bogdan Petriceicu Hașdeu, în anul 1882 ? Știți unde puteți citi prima biografie a lui Avram Iancu, editată la Sibiu în 1897 sub semnătura lui Iosif Sterca Suluțiu de Cărpeniș, primul volum al „Enciclopediei Române" editată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii transilvănene", în 1896, la Sibiu, sau unde puteți răsfoi colecții complete ale unor ziare și reviste de epocă : „Familia", „Gazeta Transilvaniei", „Luceafărul", „Foaie pentru minte, inimă și literatură" ? Ați putea răspunde că pot fi întîlnite fie în incinta unui institut care se ocupă cu studiul documentelor vechi românești fie într-o bibliotecă cu un bogat fond de cărți și publicații vechi.

Răspunsul la aceste întrebări este însă mult mai simplu. Valoroasele documente, cărți, publicații sînt o parte din miile de obiecte ce alcătuiesc colecția pasionatului om Valeriu P. Vaida din municipiul Tîrgu Mureș. Casa în care locuiește este situată chiar în centrul orașului — un veritabil muzeu — unde timp de peste 25 de ani Valeriu P. Vaida a strîns tot ceea ce a considerat a fi obiect de valoare artistică sau document cu importante semnificații istorice.

Despre istorie amintesc multe lucruri din colecție. O ulcică dacică, găsită în împrejurimile orașului, o oală mică romană provenind de la Costești, vase din lut, căni, sugerînd statornicele preocupări ale populației autohtone. Pereții casei sînt plini de picturi pe sticlă lucrate de meșteri de la școlile de pictură din țară, de la Nicula, Făgăraș, Laz, Scheii Brașovului, Maramureș, Iernuțeni. Unele dintre ele datează din 1799, 1808, 1843. Este o valoroasă colecție ce reflectă o diversitate de stiluri, de modalități cromatice, de maniere artistice care s-au manifestat de-a lungul secolelor în cadrul centrelor de pictură pe sticlă.

Un alt sector îl reprezintă colecția de obiecte etnografice : lăzi de zestre sculptate cu motive tradiționale, bîte ciobănești, încrustate cu motive florale și geometrice, obiecte de uz casnic, mobilier țărănesc, scaune provenite din șase zone etnografice ale țării : Bihor, Teleorman, Maramureș, Cluj, Oradea și Mureș. Acestora li se alătură colecțiile de cojoace brodate în cîmpia Transilvaniei, o colecție de perne cu decorații specifice zonei, o colecție de ceramică populară, în care se evidențiază farfuriile de lut lucrate la Deda, și alte zeci de lucruri cu o valoare artistică deosebită.

Valeriu P. Vaida este însă și un colecționar de carte, de publicații și reviste periodice vechi. Printre cele cîteva mii de cărți aflate în biblioteca sa figurează prima culegere de folclor „Poesii Populare" editată în 1885 la „Tipografia Modernă" din București sub îngrijirea lui G. Dem. Teodorescu, un „Raport al lui Avram Iancu despre faptele oștei poporane românești" care a stat sub comanda lui pe timpul războiului civil din Transilvania în anii 1848/1849. Un minunat exemplar din „Psaltirea de la Rîmnic" tipărită în 1764, un exemplar din prima revistă de științe naturale, apărută în 1858, sub conducerea prof. dr. Iuliu Barasch, cărți ceva mai noi ce poartă autografele lui Tudor Arghezi, Marin Preda, George Enescu, scrisori și documente vechi, unele dintre ele semnate, de țărani necunoscători de carte, cu ... buricul degetului. Dar Valeriu P. Vaida nu este numai un colecționar. În aceeași bibliotecă se află și două cărți ce-i poartă semnătura. Este vorba de prima lucrare românească despre „Istoria instrumentelor muzicale și cu arcuș" apărute în 1958 la București și prima monografie artistică despre un Lutier român „Dimitrie Stirbulescu" considerat drept un „Stradivarius" autohton.

La cei 60 de ani pe care i-a împlinit de curînd Valeriu P. Vaida are mulțumirea sufletească de a fi vorbit despre bogăția folclorului și culturii românești, cu diverse prilejuri în Finlanda, Suedia, U.R.S.S., R.F.G., Italia, Elveția, Iugoslavia, Bulgaria, Polonia și, mai mult, de a fi creat prin valoroasa sa colecție, un loc căutat anual de sute de specialiști și turiști din diferite țări ale lumii, care vin să cunoască omul și valorile cuprinse în frumoasa sa colecție.

ÎN PALATUL DE CALCIT AL PEŞTERII CLOŞANI

Foto : I. POVARĂ

ÎNTÎMPLARE ÎN PEŞTERĂ

Pe vremea cînd abia intrasem în colectivul de cercetători al Institutului de speologie „Emil Racoviță" ascultam cu aviditate povestirile colegilor despre minunățiile Peșterii Cioșani și frumusețea peisajului satului cu același nume. Ardeam de dorință și așteptam nerăbdătoare să mi se ivească prilejul de a vedea totul cu ochii mei. Și iată că sosise, în sfîrșit, ziua în care se profila în zare... „pămîntul făgăduinței" !... Mă aflam, împreună cu coechipierii mei, la Apa Neagră – punct forestier și mică localitate situată la 3 kilometri distanță de orașul Baia de Aramă.

În timpul acela, adică prin 1961, se putea ajunge de la Apa Neagră, pînă sus, la Valea Mare, fie cu piciorul, fie cu trenulețul forestier. Ne-am cocoțat pe lemnele de pe vagonul platformă și-am pornit-o spre Cloșani. La Padeș, am coborît ca să vedem monumentul construit în 1921, cu ocazia centenarului revoluției lui Tudor Vladimirescu. Este o piramidă de piatră, înaltă de 9,5 metri, cu o troiță în vîrf. Pe cele patru laturi se află patru basoreliefuri de bronz reprezentînd chipul lui Tudor Vladimirescu alături de leul Olteniei și vulturul Munteniei, adunarea pandurilor în Cîmpia Padeșului, depunerea jurămîntului de supunere al boierilor către Domnul Tudor și textul proclamației de la Padeș.

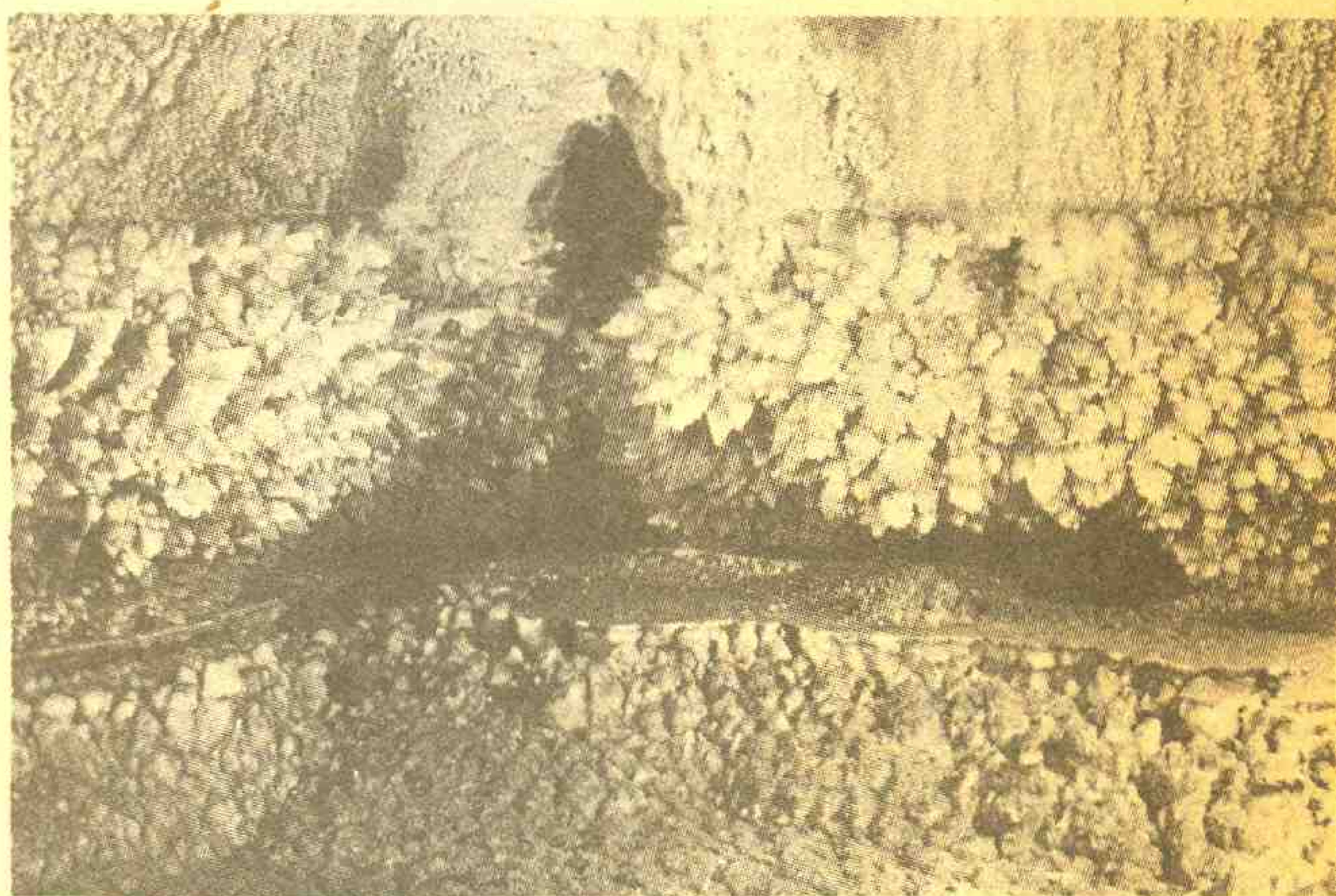
După vizitarea monumentului, ne-am trezit că ne aștepta un drum de 10 kilometri, iar noi... eram încărcați ca niște măgari cu echipament și provizii. Norocul nostru a fost că am găsit pe șosea un camion mergînd spre Valea Mare. Așa că totul s-a aranjat : balastru, rucsaci, plase și speologi, deavalma în lada camionului, ne îndreptam spre țintă.

La capătul dinspre miazănoapte al localității Călugăreni, camionul gîfîia urcînd o pantă destul de înclinată de unde se vedea, în vale, confluența Motrului Mare cu Motrul Sec. Curînd, am intrat în raza satului Cloșani. Mergînd pe ulița principală, aveam impresia că ne aflăm în plină sărbătoare. Albul căsuțelor, înșirate pe malurile apei care scînteia în soarele dimineții, punea în valoare revărsarea de culori și mirezme ce ne înconjurau.

În fața fiecărei locuințe se învălmășeau trandafiri, dalii, gherghine, crini, iar pervazurile prispelor și ale ferestrelor mai că se prăbușeau sub povara florilor roșii, ca flacăra, ale mușcatelor. Pe drum treceau țărănci îmbrăcate în ii și oprege. Unele purtau în spate cîte o cutiuță de lemn, agățată de umeri cu chingi de lînă și în cutiuță un prunc. În dreptul cooperativei sătești am coborît din camion. Am urcat un drumeag în pantă și iată-ne ajunși la Stațiunea speologică a institutului.

Situată pe un tăpșan înalt – veche terasă a Motrului Mare – clădirea se încadra în peisaj ca într-o carte poștală ilustrată. De jur împrejur, numai creste și culmi înalte. Verdele intens al pădurilor de pe pantele tăiate de ogașe era întrerupt ici colo de finețe, porumbiști și vii de un verde gingaș. Din loc în loc, cerul era străpuns de steiuri albe și roșcate, abrupte și zdrențuite de ape. Din vale, se auzea cîntecul rîului jucîndu-se, rostogolind pietrele și formînd vîltori. Satisfăcuți de vizibila mea încîntare, colegii s-au grăbit să-mi dea cîteva informații. Cloșaniul, mi-au spus ei, este o veche așezare gorjană. La începutul secolului al XIX-lea întregul district administrativ de la izvoarele Motrului era cunoscut sub denumirea de Plaiul Cloșanilor. Între anii 1806–1820 vătaf al acestui plan a fost însuși Tudor Vladimirescu. În 1961 încă mai existau aici resturile unei mori atribuită lui Tudor.

Ne-am odihnit puțin, apoi am pornit din nou la drum și după 30 de minute poposeam la gura peșterii (440 m alt). De pe mica platformă aflată înaintea golului subteran, aveam, ca-n palmă, panorama împrejurimilor. Satul se înșira pe malurile unei bucle largi a Motrului, străjuit la răsărit de la Dealul Cloșanilor și de Piatra Calului, iar la apus de Cornetul Satului și de Măgura. Spre miazănoapte se înălța creasta întunecată a Pietrei Mari (1421), iar mai jos și mai spre apus cea a Pietrei Mici a Cloșanilor (1162). O boare umedă și rece ieșea din gura peșterii, învăluindu-ne. Ne-am echipat în micuța cabană din fața peșterii, apoi am trecut pe brînci deschiderea joasă și am pătruns într-o sală scăldată în lumină difuză. Din acel moment, am trăit, timp de cîteva ore, un adevărat basm, pe care îl retrăiesc de cîte ori răsfoiesc, ca acum, carnetul de teren...

Brîu de cristale în Peștera Cloșani

Peștera are două galerii orizontale, relativ înguste, divergente, care însumează 1100 metri. Galeria Laboratoarelor este orientată spre dreapta, iar Galeria Matei Ghica, descoperită în 1969, spre stînga. Ca să ajungem în prima galerie coborîm 6 metri pe o scară de lemn, prăpădită și alunecoasă. Chiar de la baza scării intrăm în împărăția „luminii în întuneric". Stîlpi înalți de 10 metri susțin tavanul împodobit cu un disc uriaș, alb, din care spînzură amenință-

tori țurțuri ascuțiți. Pereții sînt îmbrăcați cu scurgeri de calcit alb-gălbui, acoperite de broboane de apă care irizează lumina lămpilor de carbit. După trecerea primei strîmtori facem un adevărat slalom printre stalagmite, gururi și coloane ce împrăștie în jur sclipiri reci. Pe pereți atîrnă voaluri și draperii translucide albe-roz. Ciocănesc ușor cutele uneia și tăcerea se împînzește de sunete cristaline al căror ecou se pierde în profunzimea întunecată a bolții de unde atîrnă sulițele albe, sclipitoare, ale stalactitelor. După o porțiune de rocă nudă și fisurată intrăm din nou în palatul calcitului. Podeaua este acoperită cu gururi și bazine ale căror margini dantelate și împodobite cu cristale se scaldă într-o apă verzuie întunecată. Crusta de calcit de pe pereți și formațiuni este înflorită de coralite, iar fundul galeriei apare mascat de o scurgere imensă, care licărește sub lumina lămpilor ca o cascadă de gheață.

În această galerie s-a amenajat primul laborator subteran românesc, după modelul celui de la Moulis (Franța). Aici se studiază originea și evoluția viețuitoarelor cavernicole, dezvoltarea, metabolismul și ecologia unor nevertebrate subterane, oarbe, depigmentate, refugiate în adîncul pămîntului în trecutul geologic, adevărate „fosile vii, rămășițe din epoci de mult apuse", după cum se exprima Emil Racoviță. În fundul galeriei există o stație a Centrului de fizica pămîntului și seismologie pentru studiul mareelor terestre.

Revenind în sala de la intrare, meșterim puțin lămpile apoi ne îndreptăm spre Galeria Matei Ghica. După o porțiune relativ accidentată, pătrundem forțat printr-un zid de coloane, stalagmite și stalactite. De aici încolo începe galeria propriu zisă. Sub bagheta marelui mag, care este timpul, s-au îngrămădit în acest loc fabuloase comori de piatră : indescriptibile împletituri de cristale excentrice, discuri ovale și rotunde, voaluri transparente, tapiserii cu coralite și flori de brebenei, draperii perlate, concrețituri sferiodale și excentrice. Printre stalactite, din care unele prevăzute cu guler dantelat, iar altele transformate în buzdugane ghintuite cu cristale uriașe, au răsărit cristalictite și nectite.

La un moment dat, am ajuns la o săritoare. Trec și fac ochii mari : în fața mea se întinde o mare de argilă roșie, cu suprafața crăpată poligonal. Aici era un lac care a secat. Pășesc cu precauție și nu-mi mai arde să mă uit în jur. Argila cleioasă, în care mă înfund pînă la genunchi, atîrnă zeci de kilograme de fiecare cizmă. Și cizmele mele îmi sînt și așa prea mari... Fiecare pas este un chin și o victorie. Ah, de ce mi-a fost frică n-am scăpat ! O cizmă mi-a rămas prizonieră iar piciorul respectiv vîntură în aer steagul, fost alb, al unei obiele. Recuperez cizma și, cu multă caznă, depășesc zona argiloasă. Dincolo de ea mă strecor pe lîngă o serie de gururi și un lac. După o pădure de coloane ce susțin o boltă sclipitoare privesc ca hipnotizată un bazin de aproape 15 metri, care a mai păstrat ici colo ochiuri de apă. Este înconjurat de un brîu de cristale imense, lat pe alocuri de 50 de centimetri. Fundul său este încrustat cu cristale mici, ascuțite, iar coloanele care-l unesc cu bolta cu piedestaluri scînteietoare. Printre coloane se înalță buchete uriașe de nuferi albi. În pereți sînt scobite nișe ale căror tavane au devenit veritabile panoplii de sulițe și buzdugane. Cu respirația tăiată, mă scald în frumusețea înconjurătoare și merg, merg, nemaisezizînd decît alb strălucitor, scînteieri, lumini diafane împletite cu umbre, pînă ajung la capătul închis de o scurgere de calcit.

La întoarcere, ca și colegii mei, mă opresc din loc în loc ca să adun din măruntele viețuitoare ale peșterii. La un moment dat, îngenunchiez pe marginea lacului în care observasem înotînd cîțiva lătăuși. Cuprinsă de dorința de a-i „pescui" vreau să-mi iau uneltele lăsate ceva mai departe și mă ridic brusc în picioare. O durere ascuțită mă străpunge din creștet pînă în tălpi și scap lampa... Nu mai văd nimic. Întunericul dens mă copleșește și simt cum se strecoară în mine groaza. Întind mîinile, le plimb lateral și în sus, pipăi orbește și dau cu degetele de pereți de stîncă arcuiți, mînjiți cu mîl și resturi vîscoase de plante putrede. Îmi dau seama că mă aflu într-un tunel îngust, săpat de rîu. Oare cum am ajuns aici ? Ce s-a întîmplat ? Un curent puternic de aer rece și umed pătrunde tăios prin îmbrăcăminte învăluindu-mă într-un frig de gheață. Corpul îmi înțepenește în timp ce gheare ascuțite și arzătoare îmi scormonesc creierul. Cuprinsă de teroare mă închircesc în mine însumi. Din beznă izvorăsc năluci ce hohotesc. Hohotele se adună, se împletesc și se transformă în vuiet. Vuietul se amplifică, pereții vibrează, troznesc și apa năvălește spre mine urlînd. Vreau să fug, dar picioarele mi-au paralizat. Bolovani și lemne cărate de apă se rostogolesc, se ciocnesc, se izbesc de pereți, ricoșează și mă lovesc. Șuvoiul mă înhață, mă învîrtește în loc, mă acoperă, mă sufocă. Încerc cu disperare să respir și... deodată zăresc cîteva luminițe și aud, ca prin pîslă, voci vag cunoscute : „De ce naiba nu ți-ai pus casca ? ! Cînd te-ai ridicat ai luat o stalactită în cap. Păcat de stalactita sfărîmată și noroc de capul tare. Abia te-am scos din apă, stai acum liniștită".

Printre bombăneli, mi se aplică un plasture pe rană. Încă năucă, îmi pipăi cucuiul, apoi îmi scot cizmele și le golesc de apă – mai mult pe mine decît alăturea – dar ce mai contează ! Obosită, pe drumul de înapoiere îmi vine în gînd dragul meu H.G.Wels. Poate că „mașina timpului" m-a transformat în negura unor vremi de mult dispărute și cîteva fracțiuni de secundă am fost martoră genezei golului subteran, care în decurs de milioane de ani s-a prefăcut în fabulosul palat al cristalelor descoperite de colegul nostru Matei.

În prezent, Galeria Matei Ghica este destinată în întregime studiilor de cristalogeneză. Peștera Cloșani a fost declarată de Academia R.S.R Monument al Naturii, ocrotit prin lege. Fiind totodată și laborator subteran de cercetări științifice, vizitarea sa este interzisă. Osteneala turistului care vine pînă la Cloșani este însă răsplătită de frumusețea peisajului și posibilitatea de a vizita multe alte peșteri din zonă, sau, cel puțin Peștera Lazului la care se poate ajunge străbătînd pitoreștile chei ale Motrului Sec.

ȘTEFANIA AVRAM

FĂNUȘ NEAGU:

„Cred că am să scriu note de călătorie"

„MUNȚII BUZĂULUI AU REPREZENTAT DINTOTDEAUNA UN FEL DE SIMBOL AL ASPIRAȚIEI MELE SPRE ÎNĂLȚIMI" — MĂRTURISEȘTE FĂNUȘ NEAGU

Trebuie să mărturisesc că l-am abordat pe Fănuș Neagu în mod premeditat în primele zile ale lui aprilie, ale lui aprilie 1983 în mod special. Știam că la 5 aprilie împlinește frumoasa vîrstă de 51 de ani și m-am grăbit să-i solicit un interviu. În urmă cu un an o editură i-a publicat un frumos și inedit volum de nuvele intitulat „Pierdut în Balcania". Așadar cu un magnetofon pe umăr m-am îndreptat spre Șosea, acolo unde locuiește Fănuș Neagu...

— *Stimate Fănuș Neagu aș vrea să știu mai întîi ce înseamnă pentru dvs. noua carte?*

— Lucram la noul meu roman „Scaunul singurătății", începusem și o piesă de teatru și brusc mi-a venit dorul de povestire. M-am așezat la masa de lucru și am început să scriu povestiri...

— *Dealtfel mai vechea dvs. dragoste, sau prima dvs. dragoste. — Cea care v-a afirmat și v-a impus în literatura de azi.*

— Exact. Noul meu volum cuprinde o suită de povestiri inspirate — cum probabil bănuiți — tot de spațiul meu brăilean, de ținutul care m-a marcat pentru toată viața și a dat destinului meu traiectoria pe care avea să se desfășoare mai tîrziu.

— *În urmă cu vreo 15—20 de ani eu eram elev la un liceu din Buzău și-mi amintesc cu nostalgie că vă apăreau povestiri în* Gazeta literară *devenită mai tîrziu* România literară *și în* Luceafărul *și că în ele erau de fapt prezente nu numai orizonturile brăilene ci și „evadările" în spațiul buzoian, în ținutul voiculescian, în fabuloasa regiune a atît de puțin cunoscutului autor al lui Zahei Orbul și al Sonetelor închipuite. Să fi fost oare întîmplătoare trimiterea de atunci, mă întreb și vă întreb azi în anul de grație 1982...*

— Nu, nu era întîmplătoare „rătăcirea" mea de atunci. Munții Buzăului reprezentau pentru adolescentul Fănuș Neagu aspirația spre înalt, năzuința către zările albastre pe care îmi doream să le cuceresc. Ca să fiu sincer cred că nu există nici o deosebire între lumea fabuloasă a lui Voiculescu și cea a lui Panait Istrati, ca să nu mă refer decît la două nume ilustre din literatura noastră.

— *Dacă ar fi să fac o prezentare a lui Fănuș Neagu aș spune că acel care zice azi Fănuș Neagu spune, implicit Panait Istrati și Mihu Dragomir sau Mihail Sebastian, adică un nume cu o identitate bine stabilită, un scriitor care aduce în literatura română forța și tinerețea inepuizabilă a unui spațiu pe cît de pitoresc pe atît de interesant, pe cît de frust pe atît de adînc filozofic în sensul profund al termenilor. Și apropò de Brăila, de zona aceasta atît de frumoasă, de vatra aceasta de civilizație de la Dunăre, nu vă tentează o călătorie în orașul natal, acum la începutul primăverii, după o iarnă lungă și monotonă ?*

— Voi merge la Brăila. Voi merge fiindcă în fiecare aprilie-mai mă duc în acele locuri. Ținutul natal mă cheamă cu o forță misterioasă și greu de descris ori de explicat. La Brăila, fără nici o exagerare se dezlănțuie cea mai frumoasă primăvară din România, iar farmecul salcîmilor din acest colț de rai românesc nu se poate compara cu nimic în lume !

— *Mărturisesc că entuziasmul dvs. pentru Brăila este de-a dreptul contagios. Înțeleg că primăvara '83 este pentru Fănuș Neagu un anotimp de călătorii și de multe ieșiri în natură. Una din „ieșirile" în natură este, desigur, și fotbalul, iar dvs. sînteți unul dintre cei mai iubiți cronicari ai lui. Las la o parte faptul că scrieți o cronică „artistă" cum ar fi zis, bunăoară, Călinescu, și vă întreb altceva : Ce gînduri are scriitorul și microbistul Fănuș Neagu pentru fotbalul nostru, pentru fotbaliștii anului '82 și pentru campionatul aflat în plină desfășurare ?*

— Am crezut mult în băieții noștri. Dar acum nu mai cred. După ce au ratat toate calificările la care și ei și noi aveam dreptul nu mai cred în ei. Dealtfel mă încercă ideea de a renunța la cronică sportivă. Poate am să mă dedic publicisticii în slujba unor idei cu mai mari șanse de succes. Cred că am să încerc să scriu note de călătorie din țară și de peste hotare. Am acumulat o mulțime de impresii și ele se cer așternute pe hîrtie.

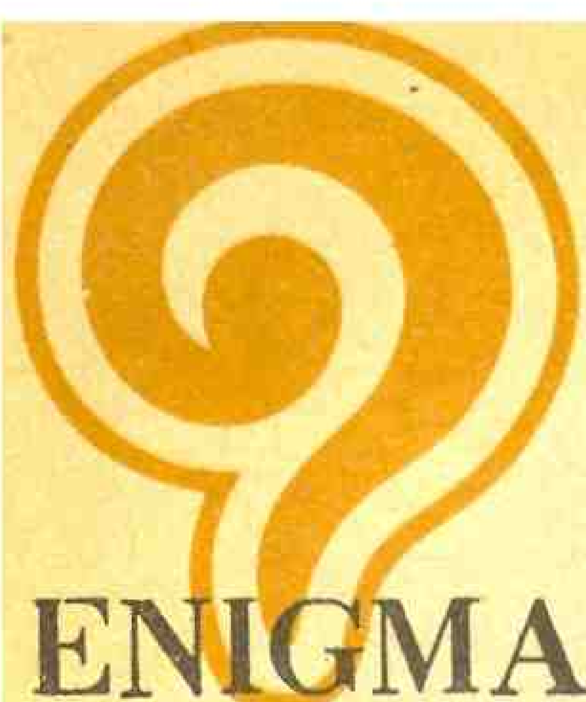
— *Ne veți oferi acest „deliciu" publicistic în viitorul apropiat ?*

— Să nu anticipăm. Deocamdată asta se conturează doar ca o idee...

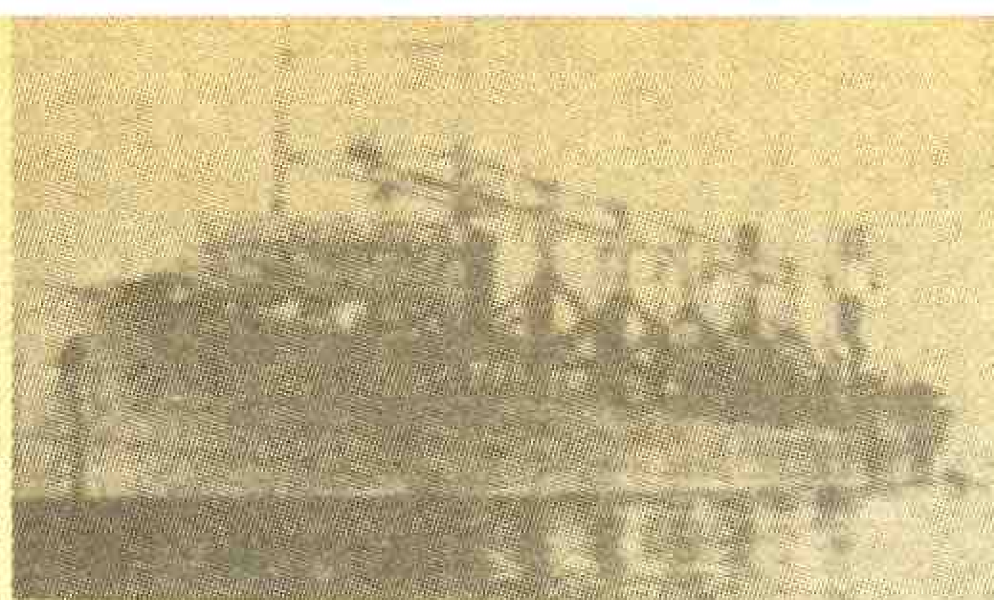
— *Vă mulțumesc pentru interviu și în numele cititorilor „Vacanței '83" vă mai adresez o singură întrebare : Cînd veți mai veni prin orașul nostru ?*

— Cu sufletul aproape în fiecare zi. În toate orașele țării...

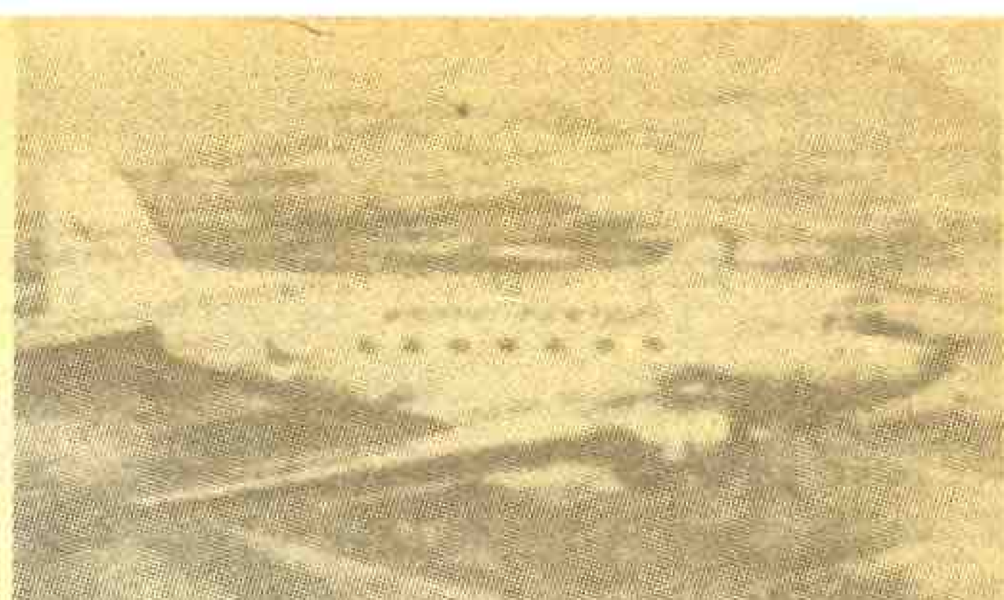
Convorbire consemnată de
FLORENTIN POPESCU

ENIGMA ENIGMELOR

1. Vasul „Cyclops" din dotarea marinei americane, dispărut în martie, 1918.

2. Avionul de transport călători DC-3, cu 31 persoane la bord, dispărut la 28 decembrie 1948.

BERMUDELE –

S-ar putea să nu existe pe lume enigmă mai mare și mai greu de dezlegat, dacă nu cumva imposibil, decît cea legată de așa numitul triunghi al Bermudelor. Ea revine mereu și mereu în actualitate, ca o obsesie, cu întrebări la care nimeni n-a reușit pînă acuma să răspundă cît de cît convingător.

Recent, noul val de interpretări legat de Bermude a fost declanșat de apariția bestsellerului „Triunghiul Bermudelor — o poartă spre Cosmos ?" datorat lui Charles Berlitz.

Între Florida, Bermude și Porto Rico dispar, adesea fără urmă, vapoare și avioane. Triunghiul astfel format, care cuprinde o suprafață de cîteva mii de km², a devenit așadar proverbial. Numai în ultimii treizeci de ani au dispărut aici, în condiții misterioase, peste 100 (una sută) avioane și vapoare și mai mult de 1 000 persoane, adică membrii echipajelor acestora.

Cum ? În ce condiții ?

Nimeni nu poate răspunde acestor întrebări, la care încearcă să răspundă oameni de știință, nu niște ageamii cum s-ar putea crede.

Și mai trebuie adăugat ceva : avioanele și vapoarele dispărute nu erau niște biete etajere zburătoare sau niște nave cu pînze, la discreția valurilor și a vînturilor. Nu !

Ci niște avioane aparținînd lui U.S. Air Forces, de pildă bombardiere și avioane de luptă dintre cele mai perfecționate. Și toate acestea au dispărut în condițiile unei mări liniștite, cu o foarte bună vizibilitate și la scurte intervale după ce radiștii navelor respective lansaseră în eter semnalul „La bord totul e-n regulă".

Și-apoi, cînd se părea că toate sînt în cea mai perfectă ordine, ele au dispărut fără nici o urmă, fără să fi cerut ajutor și fără ca navele respective să mai poată fi găsite în marea majoritate a cazurilor.

In unele cazuri, de la bordul acestora au fost recepționate unele mesaje ciudate. Căpitanii și piloții lor comunicau la țărm că, de pildă, „busola s-a dereglat", că „marea nu arată a mare", că „nava a fost țintuită locului" sau că „avionul a început să trepideze".

Ei bine, fiecare dintre aceste cazuri au readus în actualitate, de fiecare dată, enigma din Bermude, căreia oamenii de știință de cele mai diferite naționalități au încercat și încearcă să-i găsească un răspuns, un înțeles, o dezlegare. Și nu de puține ori ei au ajuns și ajung la concluzii care îi recomandă cu căldură ca pe niște buni autori de romane sau povestiri științifico-fantastice...

LA ÎNCEPUT AU DISPĂRUT OAMENI

La 6 octombrie 1840 ziarul londonez „Times" publica o știre transmisă din Bermude, potrivit căreia la 27 septembrie, un vas de patrulare a descoperit în apropiere de Nassau fregata franțuzească „Rosalie" care plecase din Hamburg cu destinația Havana. Pînzele erau toate la locul lor iar vasul nu suferise nici o avarie. Mărfurile — vin, fructe și mătase — erau în cea mai perfectă stare. Documentele de bord, în perfectă stare și ele. Eleganta cabină a ofițerilor era aranjată și lustruită de parcă atunci ar fi ieșit din atelier...

Echipajul ?

De negăsit. Dispăruse fără urme !

In anul 1881 marinarii de pe vasul britanic „Ellen Austin" au zărit într-o zonă la Sud de Bermude o navă necunoscută. Un grup de marinari de pe „Ellen Austin", urcați la bordul navei, au rămas stupefiați văzînd că aceasta nu avea echipaj ! O părăsiseră proprii marinari ? Fuseseră uciși ?

Nici un răspuns.

Deodată pe nepusă masă a izbucnit un vînt puternic,

3. Americanul Joshua Slocum pe iahtul „Spray", cu care a dispărut în anul 1908.

4. Trei dintre cele cinci bombardiere „Grumman TBM Avenger", dispărute în 5 decembrie 1945.

5. Hidroplanul „Martin-Mariner", plecat în căutarea escadrilei, dispărut la 5 decembrie 1945.

UN TRIUNGHI, DAR CE FEL?

care a îndepărtat mult navele una de cealaltă. Cei rămaşi pe „Ellen Austin" au revăzut nava cu pricina abia peste două zile. Semnalelor executate de ei cu fanioane nu le-a răspuns nimeni. Pe punte nu se afla ţipenie de om, dispăruseră cu totul, pînă la unul, şi marinarii plecaţi să cerceteze situaţia. In aceste împrejurări, căpitanul vasului englez l-a trimis pe adjunctul său să cerceteze situaţia să vadă ce anume s-a întîmplat cu marinarii săi urcaţi la bordul celei de a doua nave. Noul grup a urcat pe punte şi...

Fantastic!

S-a dezlănţuit o furtună cumplită care a îndepărtat din nou vasele unul de celălalt. După ce furtuna s-a liniştit, vasul n-a mai fost văzut. Dispăruse pentru totdeauna, împreună cu marinarii de pe „Ellen Austin"...

De atunci n-a trecut măcar un singur an fără ca în triunghiul din Bermude să se producă evenimente de aceeaşi natură.

În anul 1908 a dispărut americanul Joshua Slocum care, la bordul ambarcaţiunii sale „Spray" plecase să facă ocolul lumii.

La 4 martie 1918 a dispărut vasul „Cyclops" cu o încărcătură de 19 000 tone şi un echipaj alcătuit din 309 oameni. Vasul transporta minereu din Barbados spre Norfolk. La 14 aprilie 1918, Marina americană a publicat următorul comunicat oficial: „Dispariţia vasului „Cyclops" nu se poate explica în mod logic. Nu au fost recepţionate semnale SOS şi nu au fost găsite rămăşiţele vasului. În regiunea în care naviga timpul a fost bun..."

La 5 septembrie 1944 goeleta „Island Queen" cu o încărcătură de 60 tone şi avînd la bord 74 oameni a plecat din insula Grenada din Antile cu destinaţia insulele Sf. Vincent. N-a ajuns însă la punctul terminus al călătoriei sale pentru că a dispărut fără ca cineva să poată spune unde, cum şi de ce...

În anul 1955 a dispărut în apropiere de Florida nava americană de transport „Sandra". În luna octombrie a aceluiaşi an a fost găsit la Sud-Vest de Bermude, iahtul „Commemar II" fără nici unul dintre membrii echipajului...

În fine, la 2 februarie 1963 a fost găsită abandonată de întregul său echipaj nava de transport „Sulphur Queen" lungă de 125 metri.

Şi tot în anul 1963, dar în decembrie de data aceasta, a dispărut, cu echipaj cu tot, iahtul „Revonac", iar zece ani mai tîrziu, în martie 1973, a fost dat dispărut vasul comercial „Anita" aflat sub pavilion norvegian, care transporta 20 000 tone cărbune destinat R. F. Germania.

Aceeaşi zonă, acelaşi destin...

Dispar oameni şi vapoare...

Dispar oameni şi avioane...

BOMBARDIERELE NU REVIN LA BAZĂ!

5 decembrie 1945.

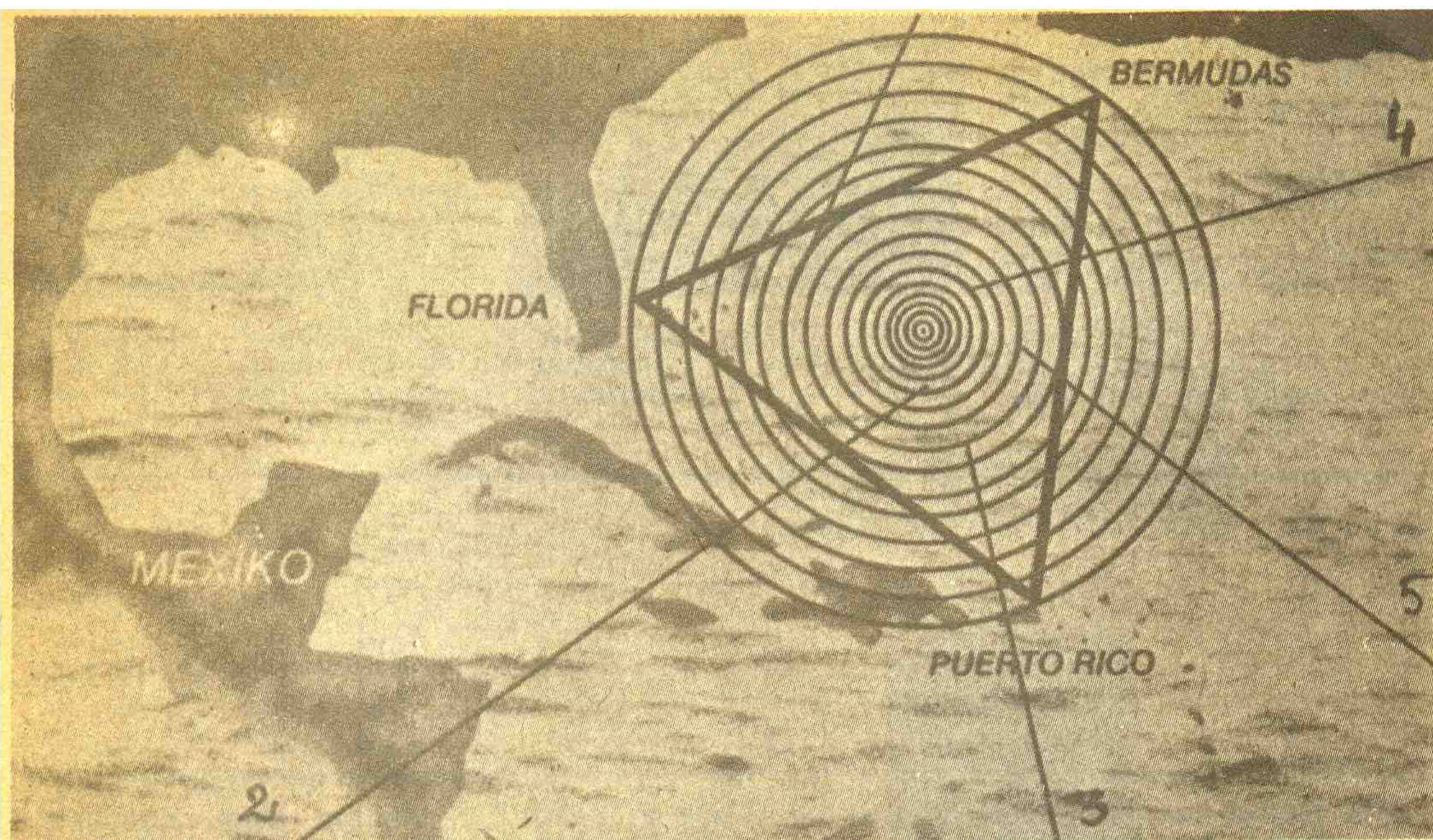
De la baza Fort Lauderdal a marinei americane decolează îndreptîndu-se spre Florida, cinci bombardiere de tipul „Grumman TBM Avenger", folosite ca aruncătoare de torpile. Se aflau în zbor de antrenament.

Din membrii celor cinci echipaje a scăpat cu viaţă unul singur: caporalul Allan Kamar, care, cu o intuiţie genială, a refuzat zborul!

La orele 15,00, după mai bine de două ceasuri de la decolare, bombardierele au terminat lansarea torpilelor într-o zonă situată la Nord de Bimini şi urmau să revină la bază.

La 15,40 comandantul escadrilei, locotenentul Charles Taylor, a comunicat turnului de control că nu se mai poate orienta! Comunicarea lui produce stupefacţie la sol întrucît Taylor avea la activ peste 2 500 ore de zbor.

„Nu ştim încotro zburăm. Marea s-a schimbat brusc, e stranie şi nu arată

Florida — Bermude — Porto Rico = „Triunghiul Bermudelor".

ca o mare", îi informă Taylor pe cei din turnul de control al zborului. Ultimul licăr al vocii lui Taylor a fost auzit la orele 18,44.

Îngrijorarea celor din turnul de control creștea vertiginos întrucît bombardierele aveau carburanții pe sfîrșite. În plus, izbucnise o furtună cumplită, vîntul bătea cu peste 120 km la oră.

Ora 19,30. De la baza Fort Lauderdal decolează un hidroavion de tip „Martin-Mariner" cu un echipaj format din treisprezece oameni. Misiunea lor ? Depistarea și restabilirea legăturii radio cu echipajele bombardierelor zburînd acum în derivă. Radistul de pe „Martin-Mariner" comunică turnului de control că la înălțimea de 1 800 m la care zbura, vîntul a început să bată cu o viteză nemaiîntîlnită ! După care legătura radio a fost întreruptă brusc.

Concluzia ?

Cele șase avioane — cele cinci bombardiere plus acesta din urmă — dispăruseră. Căutările întreprinse de cîteva sute de avioane, care au survolat o suprafață imensă, au rămas fără rezultat...

SUPRAVIEȚUITORI DIN „TRIUNGHIUL MORȚII"

Un reporter al ziarului vestgerman „Quick" a purtat o discuție cu Martin Caldin, fost pilot pe un avion de vînătoare de tip „Starfighter", actualmente istoric, a cărui carte despre triunghiul Bermudelor a fost transpusă cinematografic de 20th Century Fox". Printre altele, Caldin i-a relatat : „Eu am învins cicladele din „triunghiul morții". La 31 decembrie 1970 zburam pe un bimotor „Piper Apache" împreună cu prietenul meu Ted Anderson, pilot și el, pe o vreme splendidă. Eram deasupra țărmului Carolinei de Nord. Deodată, într-adevăr ca din senin, s-a abătut asupra aparatului nostru un trăznet și întreaga aparatură de bord a fost scoasă din funcțiune. Aveam centura de siguranță pusă dar, cu toate acestea, am fost aruncat în peretele avionului rupîndu-mi două coaste".

Un alt caz. În octombrie 1972 căpitanul unui pescador a trăit cea mai cumplită zi din viața lui atunci cînd, aflat în larg, acul busolei vasului s-a rotit brusc cu 90 grade. A pus în funcțiune electrogeneratorul și a stins luminile de poziție. A încercat să se orienteze după ochi pentru că în lumina lunii țărmul putea fi văzut foarte bine cu ochiul liber. Cu toate că mașinile lucrau din plin, pescadorul nu s-a clintit din loc nici măcar cu un centimetru ! Ca și cînd ar fi fost fixat locului cu niște ancore imense nevăzute.

Apoi s-a întîmplat ceva de groază : ceva întunecat, fără formă, s-a așternut deasupra pescadorului, învăluindu-l. Vălul acesta negru s-a ridicat abia după două ceasuri.

Ce a fost ? Cine a fost ?

Dar a fost cineva, ceva ?

Dovada cea mai elocventă că a fost ceva o constituie faptul că supraviețuitorul a albit complet pe parcursul celor două ore de groază !

CHARLES BERLITZ ŞI TRIUNGHIUL

Din anul 1964 cînd ziarul de scandal „Argosy" a început să se ocupe cu... seriozitate de „triunghiul morţii", cetăţenii americani au fost invadaţi de articole şi cărţi referitoare la victimele acestui bizar, enigmatic triunghi. Mare vîlvă a produs cartea lui Charles Berlitz, arheolog şi scufundător amator, intitulată „Triunghiul Bermudelor — o poartă spre Cosmos ?"

În principal el se ocupă de aspectele legate de avioanele şi navele dispărute în triunghiul de tristă faimă al Bermudelor. Aidoma lui Daniken, celebrul (?) autor al „Amintirilor despre viitor", Berlitz îşi fascinează cititorii cu fel de fel de scene colorate şi care mai de care mai dramatice înfăţişînd împrejurările în care s-au produs catastrofele.

Potrivit spuselor piloţilor şi căpitanilor care au trecut cu bine prin triunghi, aceste catastrofe au fost provocate de o ceaţă colorată care se formează cu o repeziciune formidabilă. Atunci marea începe brusc să „fiarbă", acele busolei se mişcă anapoda, sistemele electrice ale avioanelor sau vaselor se defectează, aripile avioanelor strălucesc straniu, aparatele trepidează...

„Apa, bolta cerească, totul dispare", îl citează Berlitz pe Don Henny, căpitanul unui remorcher care ar fi trecut cu bine pe acolo. Acesta, străbătînd zona respectivă, s-a trezit dintr-odată acoperit de o ceaţă deasă. Aceasta s-a petrecut în anul 1951, pe cînd transporta vechea navă de război braziliană „Sao Paulo" pentru a fi distrusă în largul apelor. Dimineaţa a observat că nava braziliană dispăruse cu echipaj cu tot. Avioanele şi vasele trimise în operaţiune de căutare au găsit pe apă doar cîteva „semnale luminoase speciale"...

Încercînd să explice aceste elemente, Berlitz alunecă pe tărîmul iraţionalului. Chipurile, acolo, în Bermude, s-ar afla „poarta" (triunghiulară, am adăuga noi) care duce spre alte lumi ! De dimensiuni inaccesibile nouă ! „Pentru pămîntenii care de bună voie sau siliţi de împrejurări trec prin această poartă, nu există cale de întoarcere. Şi nu pot să se întoarcă pentru că pur şi simplu le lipsesc mijloacele tehnice şi pentru că sînt opriţi să o facă de oamenii altor civilizaţii".

Frumoasă, logică explicaţie, nu ?

Berlitz se mai referă în cartea sa şi la nişte OZN-uri care aduc din spaţiu expediţii de extratereştrii, al căror scop este „vînătoarea de pămînteni" (probabil pentru a fi duşi pe alte planete pentru a avea acolo grijă de focul... extratereştrilor), la nişte generatoare de energie gigantice, plasate în triunghiul Bermudelor, şi care ar fi rămăşiţe ale culturii tehnice a Atlantidei.

Şi pe lîngă toate acestea, pentru ca masa să fie mai bogată, ar mai circula prin zonă, ne asigură Berltiz, şi niscaiva monştri marini care ar acţiona sub chipul unor şerpi de mare colosali sau al altor asemenea specimene ale apelor...

Cum au dispărut bombardierele din escadrila din 1945 ? Foarte simplu, ne asigură Berlitz. Şi pentru a fi cît mai convingător, aduce în sprijin declaraţia doctorului Manson Valentin din Miami, care a văzut — zice el — multe farfurii zburătoare la viaţa lui ! „Bombardierele există şi astăzi, ele nu au dispărut. Ele există sub o altă formă magnetică, pentru a putea fi mai uşor dirijate din OZN-uri".

Foarte logică şi această explicaţie...

Eu cred că Charles Berlitz l-a citat pe doctorul din Miami numai pentru a se pune bine cu... extratereştrii ! Şi sînt sigur că dacă ar trece prin zonă, lui Berlitz nu i s-ar întîmpla absolut nimic...

John Spencer, scriitor, pilot şi specialist (şi el) în OZN-uri — tare aş vrea să ştiu unde şi-a luat diploma, dacă nu cumva şi doctorantura în ozenerologie — este convins că triunghiul din Bermude este cutreierat de raiduri ale unor fiinţe necunoscute, care vin din alte lumi. John Spencer zice că raidurile astea n-ar fi ele chiar întîmplătoare. Nuuu ! Extratereştrii vin în Bermude şi cum văd pe acolo vreun avion sau vreun vapor, îl opresc şi îi sechestrează echipajul pe care îl iau cu ei şi-l expun apoi în „Grădina zoologică cosmică" de pe planeta lor. Bine-nţeles, după ce în prealabil au fost interogaţi asupra stadiului dezvoltării ştiinţei şi tehnicii pe pămînt, precum şi a vieţii spirituale a pămîntenilor !

Ivan Sanderson este convins că pe fundul oceanului există fiinţe care au creat acolo o civilizaţie avansată. Din cînd în cînd ei trimit la suprafaţa apei „comandouri de pedepsire" care iau cu ele în adîncuri exemplare de pămînteni...

Edgar Caye, un fachir american care a reuşit vindecări miraculoase, este de părere că toată povestea din triunghi este legată de Atlantida, care s-ar fi aflat la Vest de Florida. Ar fi vorba de o „bilă magnetică" în care locuitorii Atlantidei au strîns raze cosmice pe care le folosesc pe post de surse de energie în genul laserului. Cu ajutorul acestor raze cosmice, atlantidienii îşi conduc maşinile, avioanele şi navele şi ar putea distruge cu ele, dacă ar vrea, pămîntul. Şi mai zice acest Edgar Caye cum că atlantidienii trăiesc în nişte case cu acoperiş rabatabil, pe unde „bila magnetică" poate trimite raze spre anumite locuri de pe pămînt, inclusiv din triunghi.

Şi lista „personalităţilor" ale căror declaraţii sînt reproduse în cartea lui Berlitz ar putea continua. Nu vom aduce şi alte „dovezi" pentru că toate sînt la fel de... ştiinţifice. La fel de convingătoare...

Dacă ar fi să-mi exprim părerea despre bestsellerul „Triunghiul Bermudelor — o poartă spre Cosmos ?" aş defini-o în două cuvinte : curată vanDanikeniadă.

Serios vorbind, ce se întîmplă în triunghiul Bermudelor ?

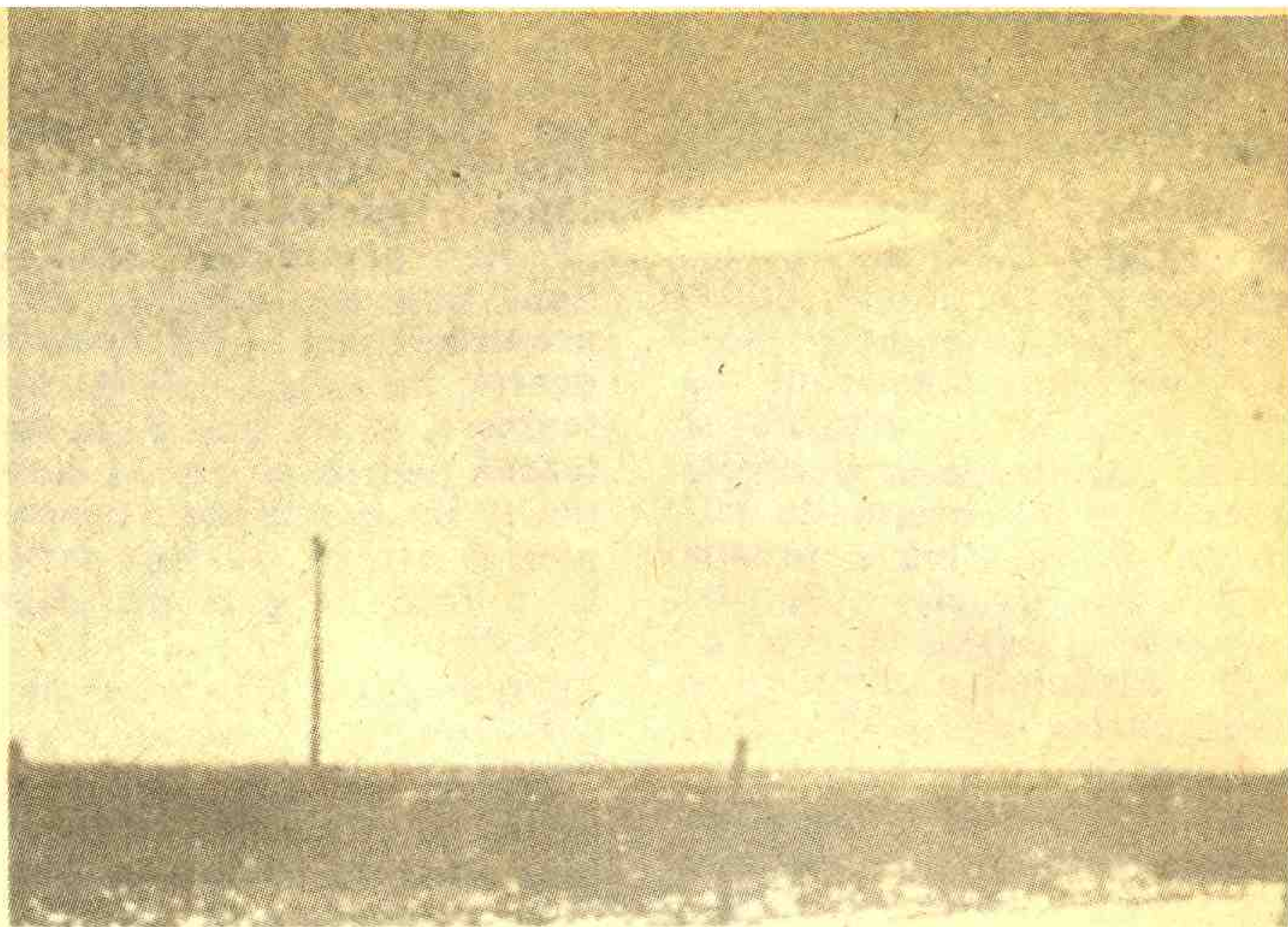
Laurence David Kusche este un tînăr bibliotecar la Universitatea Arizona şi pilot sportiv în timpul liber. Şi, în plus, unul dintre cei care şi-a pus în gînd să dezlege misterul din Bermude, dar nu pe bază de speculaţii, pe explicaţii fanteziste. El şi-a propus pur şi simplu să dea la o parte vălul de mister ţesut în legătură cu acest triunghi, îngrozitor. Pentru aceasta el s-a pus pe o muncă asiduă cercetînd documentele serviciului marinei de coastă, ziare şi reviste din arhive, procesele verbale ale marinei americane şi ale Societăţii de asigurări „Lloyd".

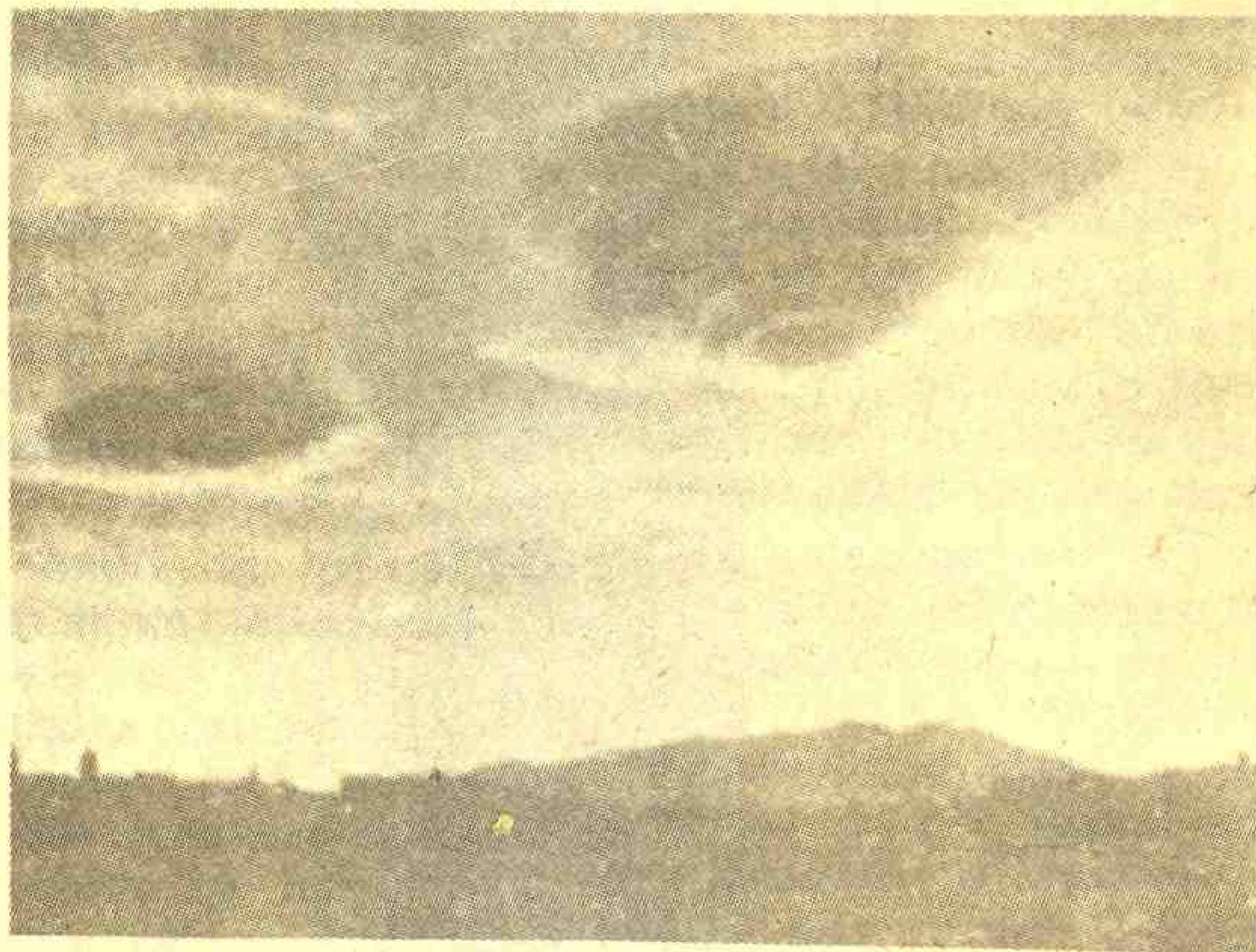
La marele număr de cazuri neexplicate el a găsit explicaţii logice, de natură să elimine toate sau aproape toate presupunerile lansate de un John Spencer, Ivan Sanderson sau Edgar Caye.

Mai întîi, David Kusche îndepărtează cu multă grijă inexactităţile legate de cazurile prezentate în cartea lui Berlitz. De pildă, despre aparatul DC-3, dispărut la 28 decembrie 1948 la Est de Florida, el afirmă, pe bază de documente, că acesta avea încă înainte de decolare probleme cu sistemul electric, aparatul radio funcţiona prost, din care cauză turnul de control din Miami n-a putut intra în legătură cu el. Este posibil ca aparatul să se fi prăbuşit într-un loc unde adîncimea apei este de aproximativ 1.700 m iar curentul atît de puternic încît a fost posibil ca marea să înghită într-un timp foarte scurt toate urmele acestui aparat.

În privinţa celor două avioane-cisternă dispărute în anul 1963 şi a vasului „Sulphur Queen", David Kusche afirmă că la locurile catastrofei au fost găsite părţi componente ale acestora, ceea ce demonstrează că ele au dispărut în condiţii foarte... terestre.

Berlitz a făcut o enigmă şi din dispariţia în zonă în anul 1925 a vasului japonez „Raifuku Maru". Cauza dispariţiei vasului ar fi... OZN-urile, zice Berlitz. El face această afirmaţie în pofida faptului că documente (cred că dacă el ar fi ştiut de existenţa acestora, ar fi sărit peste acest capitol) care atestă că scufundarea lui „Raifuku Maru" s-a produs sub privirea marinarilor de pe vasul particular „Homeric", care însă n-au putut interveni din cauza mării foarte agitate.

Obiecte zburătoare neidentificate, care, potrivit „cercetărilor" lui Berlitz, ar... opera în triunghiul Bermudelor.

De asemenea, în ceea ce priveşte vaporul „Cyclops", David Kusche precizează că el n-a pierit în timp ce marea era liniştită — cum s-a afirmat pînă la el — ci în timpul unui uragan de o violenţă nemaiîntîlnită. Şi cea mai bună dovadă că echipajul lui nu figurează acum printre exemplarele „Grădinii zoologice cosmice" a lui John Spencer, o constituie faptul că epava vasului a fost găsită de scafandrii americani...

Victima cea mai importantă a triunghiului a fost şi rămîne vasul „Anita", scufundat în anul 1973 fără să fi lansat măcar un singur semnal SOS. Despre felul cum s-a produs catastrofa depune mărturie un marinar care a supravieţuit naufragiului vasului „Norse Variant", aflat la o depărtare de cîteva mile doar de „Anita". Acesta suferise avarii atît de mari, încît s-a scufundat practic în numai cinci minute...

Kusche a studiat cu lux de amănunte şi cele 400 file ale procesului verbal privitor la dispariţia, în anul 1945, a escadrilei de bombardiere „Grumman TMB Avenger". Spre deosebire de Berlitz, Kusche ajunge la aceeaşi concluzie cu comisia de anchetă care a investigat împrejurările legate de catastrofă : a fost un accident obişnuit, care putea fi şi evitat. Aparatelor din escadrilă le-a fost fatal faptul că li se defectaseră sistemele de orientare şi, în plus, locotenentul Taylor, comandantul esca-

drilei, nu a comutat emițătorul radio pe frecvența de siguranță care i-ar fi permis să intre imediat în legătură cu turnul de control al zborului, Taylor temîndu-se că în cazul în care va executa această manevră va pierde legătura radio cu restul bombardierelor din escadrilă.

Un alt element care a contribuit la declanșarea naufragiului aerian a fost înrăutățirea bruscă a vremii. Bombardierele rămase fără aparatele de orientare au rătăcit de colo-colo pînă li s-a terminat benzina. Locul catastrofei nu se cunoaște cu precizie. În ceea ce privește dispariția aparatului „Martin-Mariner" trimis pentru a depista escadrila, a fost misterioasă numai pentru Berlitz și cei care i-au cumpărat și îi apreciază în cel mai înalt grad cartea. In realitate, aparatul a explodat ca urmare a unei defecțiuni intervenite la sistemul de alimentare cu carburanți, care a permis pătrunderea benziei în interiorul avionului. Lucrul acesta fusese comunicat de radistul lui „Martin-Mariner" la turnul de control. Explozia aparatului a fost observată de echipajul unei nave de transport aflată în apropiere, așa cum este consemnat și în procesul verbal al comisiei de anchetă..

Cauzele altor accidente produse în zonă sînt, după părerea lui Kusche, tot de natură asemănătoare. Dar astfel de catastrofe se pot produce și chiar s-au produs și în alte zone, ele nefiind deci o... specialitate a triunghiului din Bermude. Kusche aduce în sprijinul afirmației sale faptul că într-o regiune din Nordul Atlanticului au pierit sau au fost avariate grav, începînd din anul 1850 pînă în prezent, peste 200 vase.

În lucrarea „Triunghiul Bermudelor — o enigmă dezlegată", care prezintă rezultatele cercetărilor sale, Kusche constată că legendele despre triunghiul morții au fost create artificial. La aceasta a contribuit lipsa de date despre catastrofele respective, concluziile eronate, și nu în ultima instanță, goana după senzațional.

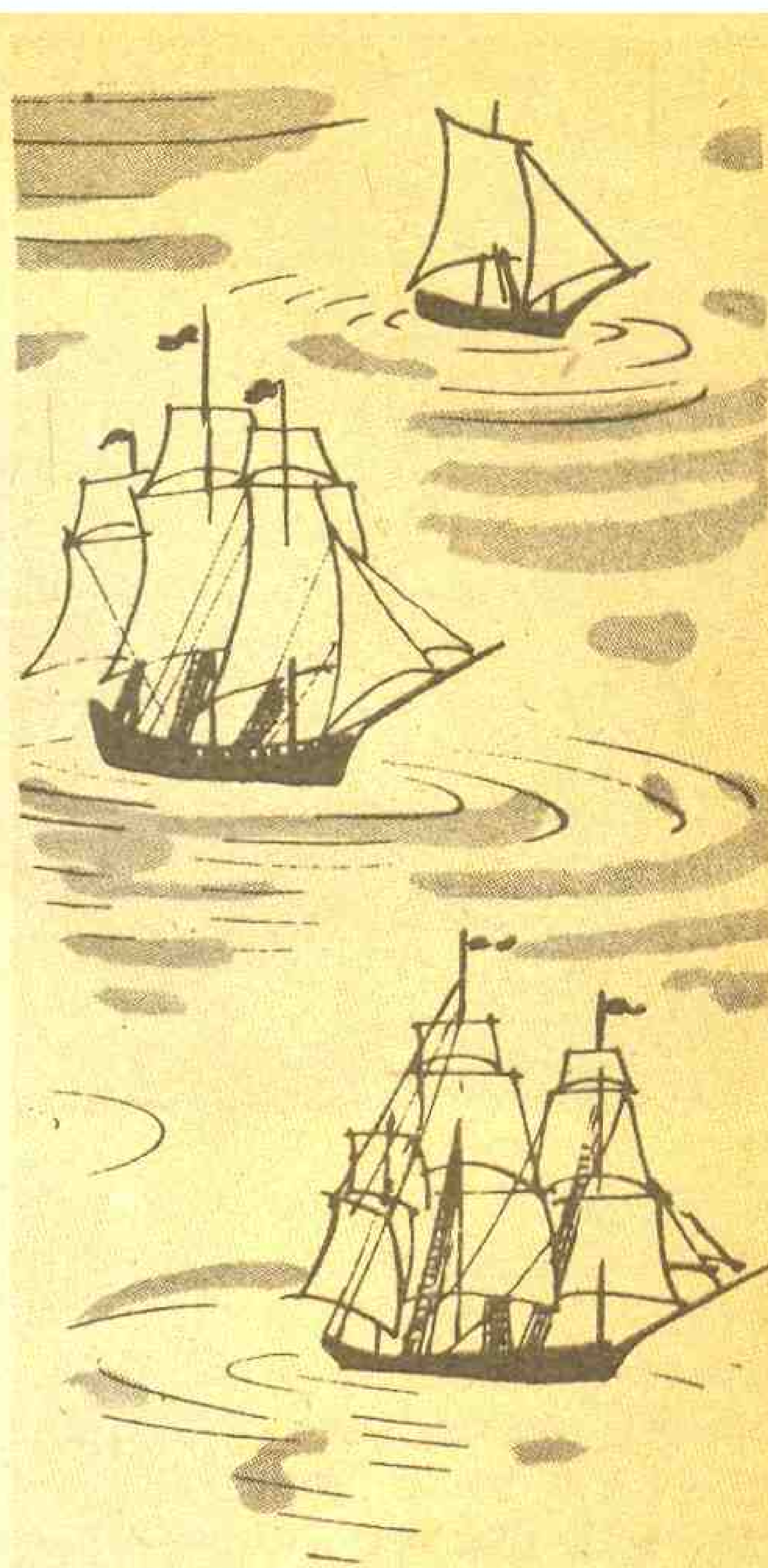
„Cel mai mult mă surprinde caracterul pseudoștiințific al acestor concluzii, adică exact ceea ce le place oamenilor", conchide autorul. Și cea mai bună dovadă că oamenii au interes ca „misterul" din Bermude să dăinuie este dată de faptul că lucrarea lui Kusche zace nevîndută în rafturile librăriilor, în timp ce nerozia lui Berlitz se vinde pe sub mînă...

Doctorul Claes Rooth de la Institutul de meteorologie din Miami, care sprijină concluziile lui Kusche, pune catastrofele produse în zona Bermudelor pe seama schimbării extraordinar de rapide a condițiilor meteorologice. Cel mai grăitor exemplu pe care îl prezintă el este cel al uraganului, iscat ca din senin, la începutul anului 1975, și care a produs aeroportului militar din Fort Lauderdal și avioanelor aflate la sol pagube de peste trei milioane dolari. Și aceasta în condițiile în care în împrejurimile imediate vremea a rămas frumoasă și liniștită.

Dacă simpaticul nostru domn Charles Berlitz ar fi abordat și acest eveniment în cartea sa, el ar fi ajuns mai mult ca sigur la concluzia că uraganul a constituit o expediție de pedepsire venită, în sens invers de data aceasta, prin „poarta" triunghiului !

Cineva s-ar putea întreba, și pe bună dreptate : dacă catastrofele din Bermude sînt, să le zicem, naturale, atunci cum se explică faptul că, de regulă, nu se găsesc rămășițe ale avioanelor sau navelor respective ? Explicația nu este chiar atît de greu de dat. Curentul Golfului este în zonă atît de puternic, încît mătură rapid orice obiect aflat la suprafața apei. Mai mult, repeziciunea curentului face ca funsul apei să se schimbe foarte rapid, apărînd în felul acesta noi pericole pentru navigație datorită acoperirii epavelor scufundate.

În ceea ce privește dereglarea sistemelor de orientare, aceasta se explică prin marea turbulență existentă în atmosferă cît și prin influența mării deosebit de agitate. Că așa stau lucrurile ne-o dovedește faptul că navele pilotate de căpitani cu experiență reușesc să fie scoase cu bine la liman. În legătură cu aceasta este demn de reținut că nu dispar toate navele sau avioanele care plutesc prin apele din zonă sau pe care le survolează !

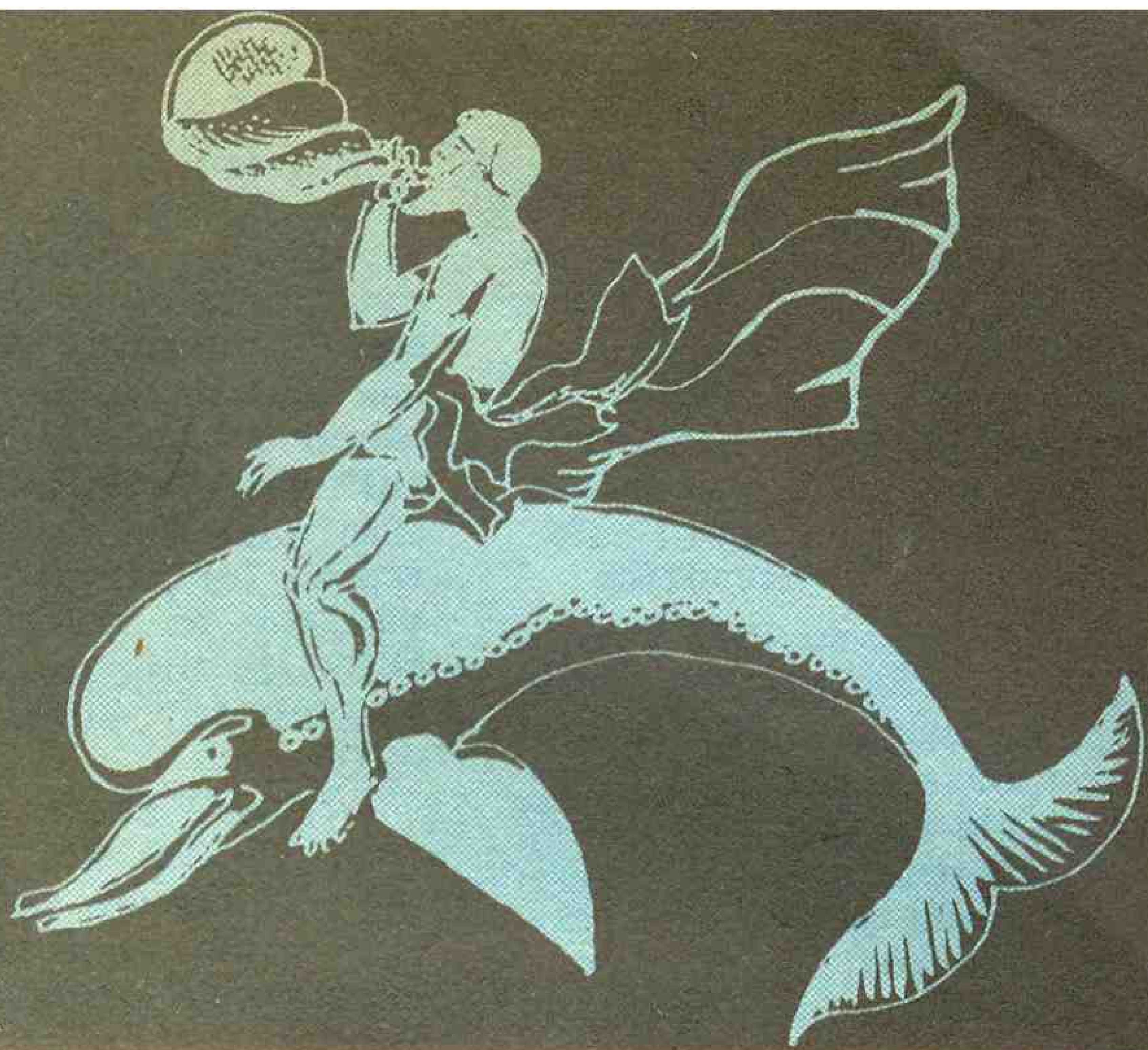
CARE ESTE PĂREREA MEA ?

Am prezentat pe foarte scurt cîteva elemente legate de... misterul din Bermude. Ele sînt rezultate din cercetările altora. Personal sînt partizanul lui David Kusche și al celor care cred ca el.

În ceea ce mă privește, am întreprins personal unele cercetări legate de problema în discuție și pot spune că am ajuns la singura concluzie justă legată de „Triunghiul Bermudelor". Este de altfel singura concluzie care nu poate fi atacată de nimeni. Și anume că tot ce se poate spune despre acest triungi este că triunghiul Bermudelor este... echilateral ! ! !

NICOLAE NICOARĂ

VACANȚA totdeauna o problemă ...plăcută!

— Plecați ?... Plecați, nu încape îndoială. Unde ?... La mare, ce mai întreb eu. Și aveți dreptate. La munte urci, la mare cobori. La munte sînt ciobani, la mare, diseuri. La munte e răcoare, nu te poți dezbrăca, la mare rîd și curcile cînd te-or vedea îmbrăcată. La munte ai cazinou, dar nu poți veni în chiloți, ca la mare. Ah, marea !... Numai la mare se fac căsătorii potrivite, cu domni și doamne bine în totul, pentru că nu e nici o surpriză : vezi, ce cumperi. Apoi, pregătirile de plecare sînt un poem.

— La pavilionul „femeia cu barbă". La picioarele ei, o fetiță cu o strachină, primește gologanii vizitatorilor. „Ia spune, fetițo, întreabă unul, femeia asta cu barbă e mama ta ? — Nu domnule, e tata !"

— Incontestabil că în București e mai mult zgomot decît activitate... Bucureșteanul înjură mașina cînd claxonează, că a claxonat, și o mai înjură și cînd, înfiorat de tăcuta lunecare a cauciucurilor trecute pe lîngă el, nu a claxonat. Propozițiile care încep cu Idiotule ! sînt făcute pentru toate cazurile unui automobil în funcție.

— Liga Navală Română a patronat sîmbătă, 24 iulie (1937, n.n.) la ștrandul Kiseleff niște „probe" pentru o cupă „Jean Bart". Toată lumea a înotat dezbrăcată. Și iată ce program s-a executat : 400 m liber domni — 100 m spate domni — 200 m piept doamne — 100 m spate doamne...

— Obișnuit al litoralului, într-un an, Ranetti își făcuse apariția acolo la un Paște, rămînînd pînă în plin sezon maritim. La Capato, unde mînca și se bețivănea, datoria crescuse enorm : vreo trei sute de lei. Cum patronul n-avea îndrăzneli directe față de scriitor, a trimis un om de încredere să-i ceară banii. Ranetti l-a amînat pînă a doua zi cu asigurări, dar absente speranțe intime. În schimb, a scris un catren :

Aș vrea să fiu Lope de Vega,
O, mare, pururi adorato,
Să cînt nisetrul și cu cega
Și caracuda lui Capato.

Restauratorul deschizînd ochii mari, a izbucnit emoționat : „Da ma domnu Ranetti, asta sînt versuri nemuritoare ! Da cum ai găsit o așa rimă la Capato ? ! Asta nu mai e rima, asta e fineța, e broderia, e extraordinara !" Și, adresîndu-se lui Iani : „Să nu te mai prind pezevenghi, mascara, că te duci la domnu Ranetti și-i țeri bani..." Totuși, după cîteva zile, personajul slugă s-a înființat din nou. Cum despre palicar se spunea că și-a petrecut rentabil tinerețea pe lîngă doamne bogate și mature, Ranetti a plătit cu patru versuri mai mult :

Aș vrea să fiu Lope de Vega (etc. etc.)
De care marele Ovidiu
Spunea că și-a ținut prestanța,
Cu renumitul lui guvidiu
Și *pescăria* la Constanța.

De data aceasta grecul nu i-a mai admirat stihurile : „Ma domnu Ranetti, țe dai matale, om deștept, crezare la calomniile astea ? !" Iar Ranetti, inocent : „Nu e nici o calomnie. Dimpotrivă, am vorbit de pescăria dumitale, adică de peștele acesta grozav pe care-l ai în prăvălie". Ce va fi crezut restauratorul, nu știu. Fapt sigur e că nu a mai trimis să-i ceară banii.

— Șoferul se poate sluji acum de propriile-i buze și poate chiar conversa liniștit cu trecătorul care-i merge înainte : o colegialitate inexistentă altă dată s-a stabilit între omul pe pingele și omul de la volan : amîndoi merg paralel cu 4 km pe oră. Între Ateneu și strada Lipscani se poate fierbe o mămăligă gustoasă și pînă la Banca Națională se pot prepara pe îndelete și ochiurile moi, pentru ca șoferi și pietoni să poată lua o masă colegială, oprind pe loc, în piața Sf. Gheorghe și o cafea turcească...

— Bucureștenii sînt însă mai îndreptățiți decît oricare dintre locuitorii acestei țări să dorească, din cînd în cînd, o schimbare de loc. În ciuda satisfacțiilor oferite de un oraș mare, atmosfera lui copleșește. În cele din urmă se impune schimbarea întregului decor — inclusiv oamenii. (Ce obositori sînt oamenii din Capitală !) Dealtminteri, o îndelun-

gată stare pe loc se răsfrînge şi asupra felului şi a puterii de a gîndi ; rugineşte şi gîndul. Aşa se explică de ce plecările din Bucureşti iau, uneori, aspecte de adevărate evadări.

— Bilete de pescuit — la clasa a III-a, valabile duminica şi în zilele de sărbătoare. 40% reducere.

— Sporturi de iarnă. De la Paris la Mont Doré-Sancy (1300 m—1800 m). Teleferic. Club. Şcoala de ski din Paris. 3 trenuri rapide la plecarea din Paris... Bilete de rapid, valabile 40 de zile, 20—25% reducere. Bilete de week-end, 58% reducere. Bilete colective (minimum 10 persoane) 50% reducere.

— „Acordaţi o îngrijire specială picioarelor dv. ?“ a fost întrebată Ginger Rogers. „Cînd repet vreun dans mai multe ore, bag picioarele în apă caldă, apoi în apă rece. După aceea, (nu rîdeţi) mă culc cu picioarele în sus“.

— „Nu poţi pierde niciodată ceea ce n-ai avut în viaţa ta“, spune Deana (Durbin) cu gravitate. Să luăm drept pildă îngheţata de ciocolată. Dacă n-ai mîncat niciodată vreuna, nu ştii ce gust are, deci n-o poţi pierde“.

— Bărbaţii bine se îmbracă numai la NEUMANN, Bucureşti 1, Calea Victoriei 26.

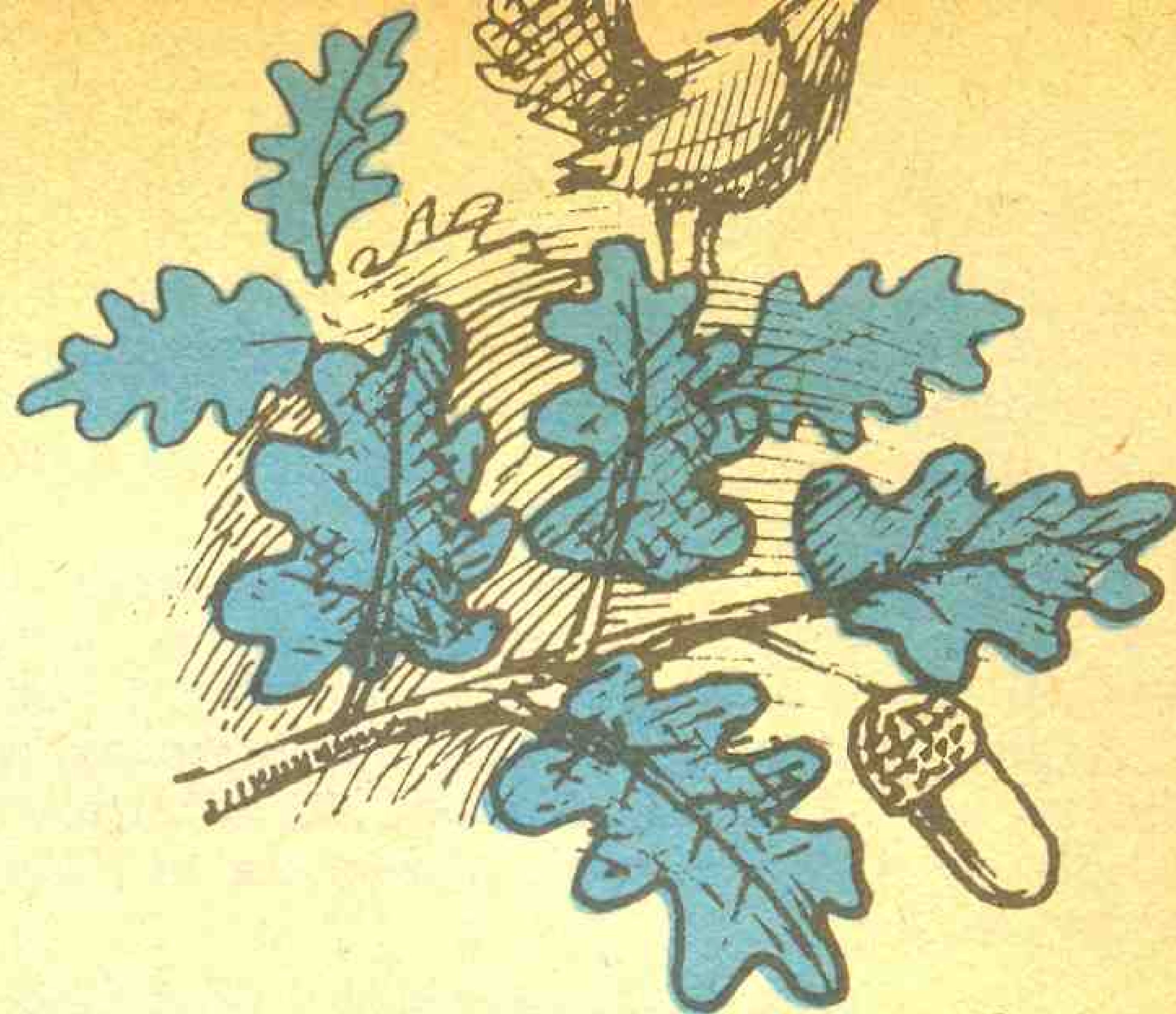
— Cumpăraţi pudra „Forvil“ şi faceţi o călătorie gratuită la Paris, Viena sau Istanbul !

— ARO PALACE şi ARO SPORT oferă o vacanţă plăcută tuturor celor care doresc ODIHNĂ şi RECREAŢIE într-o localitate climaterică minunată, ca aceea a Braşovului, într-un cadru elegant, cu confort unic la noi în ţară şi în CONDIŢII AVANTAJOASE. Orchestra maestrului I. Sibiceanu. TELEFON în camere cu legături directe cu ţara şi cu străinătatea.

— „Nu te naşti suplă“, declară frumoasa vedetă franceză Annie Vernay. „La vîrsta noastră, trebuie să acumulăm uşurinţă şi supleţe. Adolescenţa s-a sfîrşit. Avem trupuri noi, cu care nu sîntem încă prea bine obişnuite. Trebuie să le punem la muncă. Dacă nu ştiţi să înotaţi, să conduceţi bicicleta, să jucaţi tenis sau să patinaţi, trebuie să luaţi lecţii, să învăţaţi fără zăbavă (...) De altminteri, în vremurile de faţă, sportul este într-o legătură atît de strînsă cu plăcerile secolului nostru, încît a nu voi să fii sportivă, înseamnă să-ţi refuzi mari bucurii. Nu e nevoie să fii campioană... Sportul dă celor care-l practică pe o scară întinsă şi cu uşurinţă, o siguranţă de sine, un aer sănătos şi o veselie, adeseori mai căutată decît adevărata frumuseţe.

— „Dacă un bărbat te place în costum de sport, nici o părere de croitoreasă, nici o modă, nici o discuţie nu-l va face să prefere toaletele excentrice şi complicate“, apreciază Claudette Colbert, una dintre ex-doamnele Charlie Chaplin.

— „Doctore, spune ea, mi se întîmplă ceva îngrozitor... Noaptea aud nişte voci...“ — „Nu te îngrijora, duduie, asta se întîmplă multora.

Şi ce spun vocile alea ?“ — „Vezi, doctore, nu ştiu, sînt surdă“.

— Mickey Rooney se duce cu plăcere la pescuit. Cînd se întoarce, Ann Rutheford ca să-l piseze îl întreabă : „Unde-ai fost ?“ — „La pescuit“. „Şi ce-ai pescuit ?“ — „Ştiuci“ — „Cîte ?“ — „Închipuieşte-ţi, nici una !“ — „Apoi, de unde ştii c-ai pescuit ştiuci ?“

— Marlene Dietrich ar fi făgăduit că va pleca în Franţa pînă la începutul lunii octombrie pentru a turna *The Image* după o scriere de Erich Maria Remarque. Marlene şi Remarque sînt buni prieteni. Anul trecut au petrecut împreună clipe foarte agreabile la Cannes.

— James Stuart era, în timpul vacanţelor sale de student, picolo într-o cafenea.

— Timp de 17 luni, aviatorii şi cercetătorii Schulz Kampfhenkels şi Gerd Kahle au străbătut, de la nord la sud, Guyana braziliană, regiunea cea mai neexplorată încă a acestui continent şi pe lîngă cercetările lor ştiinţifice, au turnat şi un film documentar de cea mai mare importanţă. Îndeosebi era vorba de regiunea fluviului Jary, de-a lungul căruia sînt răspîndite vechile lăcaşuri de cultură braziliene, atît de bogate în tradiţii şi obiceiuri. Indienii din tribul Aparai, altfel atît de sălbatici, au putut fi cuceriţi de aceşti exploratori, care le-au studiat dansurile, cîntecele şi muzica lor de flaut. Înaintarea în aceste păduri virgine se făcea atît de greu, încît uneori abia parcurgeau 500 de metri pe zi. Acest film este un document unic de care ştiinţa se va folosi şi care cu siguranţă oferă tuturor cercurilor momente din cele mai captivante.

— A treia manifestare de cicloturism are loc astăzi. Plecarea se dă la ora 9 de la Statuia Aviatorilor. Excursia se face în pădurea Pustnicul sub egida forurilor de specialitate. Adunîndu-se la Arcul de Triumf, cicloturiştii au prilejul să vadă şi o parte din alergarea pe ture organizată de „Viforul Dacia“. După ce se vor amuza privind întrecerea cicliştilor consacraţi, excursioniştii se vor îndrepta spre Pustnicul...

— Merle Oberon îşi petrece foarte mare parte din timpul liber aruncînd undiţa în Pacific, în apropiere de locuinţa ei de la Santa Monica.

— Afară din oraş, la Hollywood, se află o bancă pe care e scris numele Lon Chaney. Pe cînd era figurant, celebrul actor obişnuia să aştepte pe banca aceea maşinile care treceau, nădăjduind că vreuna îl va lua în oraş. Ajuns star, se ducea în fiecare dimineaţă acolo şi-şi umplea automobilul cu figuranţi în aşteptare.

— Harry Baur va părăsi ecranul timp de cîteva luni, pentru a întreprinde un lung turneu cu următorul itinerar: Bucureşti, Zagreb, Atena, Istanbul, Africa. După terminarea turneului, marele actor francez va interpreta unul din personajele mult visate de el: Honoré de Balzac.

— Joan Crawford este cea dintîi actriţă care a influenţat într-adevăr moda şi fardul de oraş. Gura ei largă, lacomă, generoasă are mii de surori în oraş.

— John Barrymore are oroare de tăiatul părului. Marele actor obişnuieşte să spună, deseori, celui căruia îi încredinţează podoaba capilară: „Taie-mi părul în aşa fel încît să nu ştiu decît eu şi d-ta despre această operaţie".

— Lepădîndu-se de fumat, Fred Mac Murray s-a îngrăşat cu patru kilograme într-o lună. Indată după constatarea fenomenului, el şi-a cumpărat o jumătate duzină de pipe...

— Sonja Hennie era din copilărie o pasionată a globului pămîntesc. Drept recunoştinţă, acest glob i se prosternează astăzi la picioare.

— Ştiaţi că la New York se află o maternitate care cuprinde un serviciu menit să furnizeze agenţiilor fotografice şi oficiilor de publicitate copii de vîrstă, de înălţime şi de culoare definite, ale căror portrete sînt întrebuinţate în publicitate? Dacă o fabrică de săpun, de pildă, are nevoie de un copil de trei luni, brun, cu ochi albaştri şi cu una sau două gropiţe, departamentul examinează fişele sale, trimite un mesaj mamei copilului şi — în caz că se ajunge la o învoială — se iscăleşte numaidecît un contract.

— Charlie Chaplin şi marele humorist englez George Bernard Shaw (şi-au strîns mîna) la Honolulu, unde s-au întîlnit cu prilejul unei croaziere.

— Myrna Loy şi-a vîndut recolta de lămîi, extrem de bogată anul acesta (1938, n.n.), sub numele de *Produs al firmei Mirna Loy.*

— Ferocele spărgător de inimi (=Tyrone Power, n.n.) este un pasionat automobilist. El îşi petrece ore întregi la volan. În anturajul intim al lui Tyrone, se şopteşte că interpretul mult solicitat ar intenţiona să doboare recordul stabilit de *Blue Bird,* vechea lui maşină...

Selecţie şi traduceri
M. CÂRSTEA

1) MAGAZINUL, 55/1935 2) BILETE DE PAPAGAL, 358/1929 3) BIL. DE PAP. 482/1937 4) BIL. DE PAP. 482/1937 5) BIL. DE PAP. 493/1937 6) Gh. Vania în BIL. DE PAP. 492/1937 7) La NIUVELLE REVUE FRANÇAISES, 280/1937 8) LA NRF, 280/1937 9) CINEMA, 384/1938 10) CINEMA, 424/1939 11) MAGAZINUL, 55/1935 13) GÂNDIREA, 6/1942 14) CINEMA, 390/1938 15) CINEMA, 419/1939 16) CINEMA, 423/1939 17) CINEMA, 430/1939 18) CINEMA, 240/1939 19) CINEMA, 385/1938 20) CORTINA, 200/1944 21) GAZETA SPORTURILOR, 926/1943 22) CINEMA, 424/1939 23) CINEMA, 432/1939 24) CINEMA, 394/198 25) CINEMA, 394/1938 26) CINEMA, 390/1938 27) CINEMA, 390/1938 28) CINEMA, 390/1938 29) CINEMA, 424/199 30) CINEMA, 404/1938 31) CINEMA, 402/1938 32) CINEMA, 404/1938.

Ştiaţi că...?

...Mierla mandarin (**Gracil a religiosa**) este considerată ca una dintre cele mai bune imitatoare de glasuri din lumea păsărilor, întrecînd chiar papagalii care imită vocea omului?

...sturzul zeflemitor american (**Toxostom rufa**) poate imita cca 30 de cîntece ale altor păsări, fiind socotit printre cei mai buni imitatori dintre aripate?

...pasărea grădinar (**Ptilonorhynchus**) este una dintre puţinele specii de păsări ce foloseşte o unealtă, un fel de bidinea, cu care îşi zugrăveşte aleile „construite" spre locurile de împerechere?

...cel mai bun săritor din lumea animalelor este cangurul uriaş? Săriturile record ale acestuia trec de 12 m în lungime şi 2,75 m înălţime. Nici viteza cu care îşi ia avînt pentru astfel de sărituri nu este de subapreciat: ajunge pînă la 70 km/h.

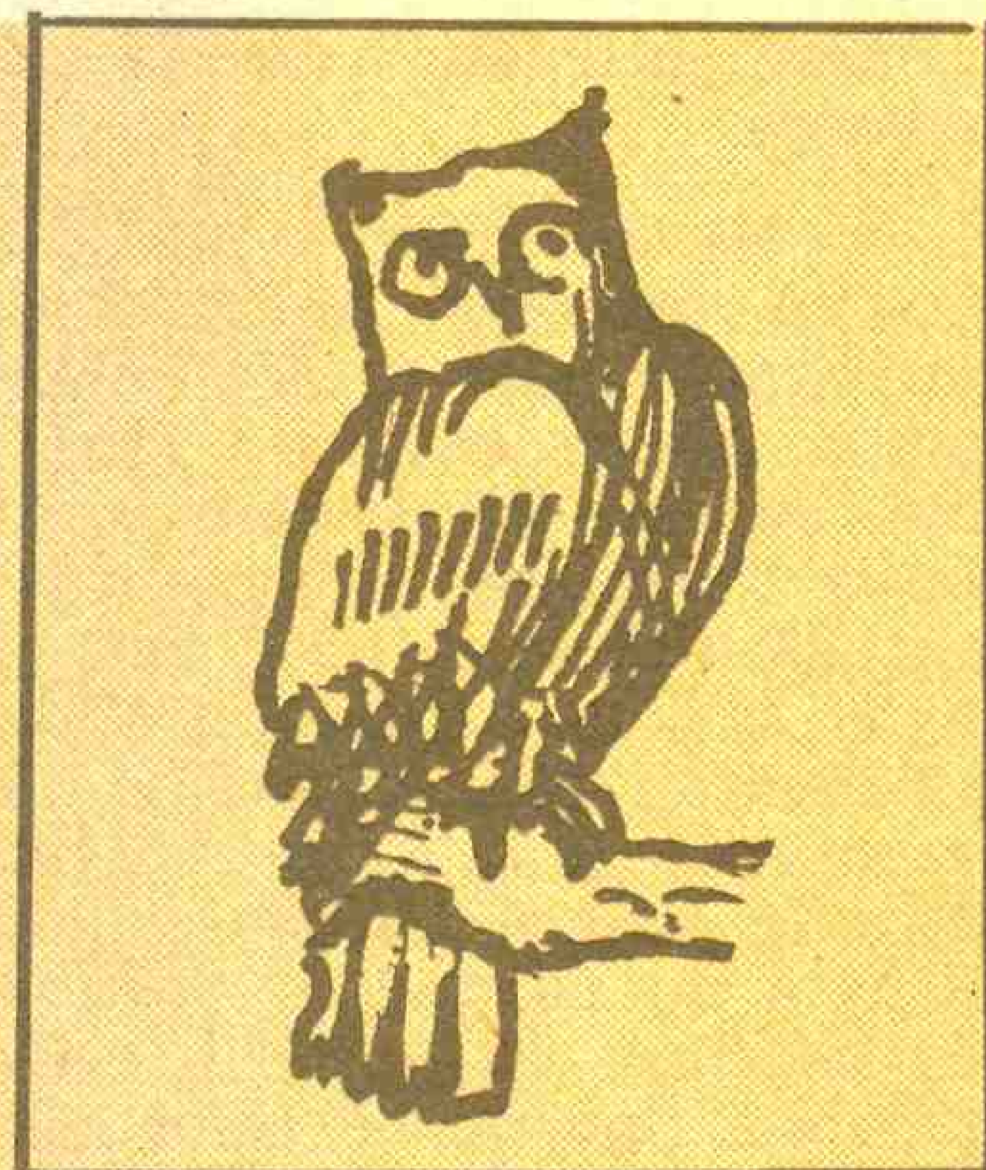
...pe malurile lacului Van, din Turcia, trăiesc pisici înotătoare? Ele se hrănesc cu peşti şi moluşte şi se feresc de soare. În schimb se scaldă cu mare plăcere şi înoată minunat.

...cele mai lungi pene de pasăre — la cocoşii de găină din rasa Phoenix (Japonia) — ating dimensiuni cuprinse între 4 şi 5 m? Dintre păsările sălbatice — la o specie de păun din India aceste pene ajung pînă la 1,70 metri

...în America de Sud trăieşte o furnică uriaşă care atinge dimensiuni de 3 cm?

...în Australia trăiesc 144 specii de canguri, cele mai mici exemplare de 40 cm, cele mai mari de peste 3 m lungime?

...maimuţa neagră, numită Koato, animal arboricol din pădurile Guineii, nu atinge niciodată solul, de-a lungul întregii sale existenţe?

...castorul poate înota sub apă pe o distanţă de 750 m fără să respire măcar o singură dată?

...cînd plonjează în atac asupra unei păsări etc., şoimul atinge o viteză de aproximativ 300 km/oră?

...mreana rezistă fără hrană aproximativ doi ani, iar angila... numai un an şi jumătate?

ION LEREANU

GONG LA TÎRGU MUREŞ

Spre sfîrşitul lui noiembrie trecut, statul major al teatrului s-a mutat în moderna Cetate a Thaliei de pe Mureş. Cu păreri de rău pentru Costineşti, însă cu bucuria exteriozată încă din faza „propuneri", că şi aici (incontestabil, locul unde teatrul se mănîncă cu pîine !) tineretul — creator şi iubitor de frumos — se află *acasă*.

„Caravana" *Festivalului spectacolelor de teatru pentru tineret* (ediţia a III-a) a beneficiat de condiţii excelente de desfăşurare : gazde — Teatrul Naţional, cu spaţii impunînd prin funcţionalitate şi har arhitectural, Institutul de teatru „Szentgyörgy Istvan". Gongul a bătut de 8 ori, anunţînd *concurenţa* instituţiilor profesioniste (Teatrele Naţionale din Bucureşti, Iaşi, Craiova şi, fireşte, Tg. Mureş, Mic, Tineretului Piatra Neamţ, Maghiar Sf. Gheorghe), de 3 ori *selecţionatele* studenţilor-actori, de 8 ori *trupele* (şi soliştii) amatorilor din (Cluj-Napoca, Timişoara, Tîrnăveni, Tulcea, Rm. Vîlcea şi Bucureşti, Grupul „Eveniment" al C.C. al U.T.C.) ; în supliment şi o dată pentru un „carré" de recitatori de la Teatrul de Nord Satu Mare, secţia maghiară, în care a strălucit Eva Papp şi de... 7 ori prin vioaia *foaie*, scoasă cu trudă de colegii de la „Scînteia tineretului", cotidian siamez al „Secvenţei", apărute în timpul reuniunii cinematografice de la Costineşti...

S-au acordat şi cu acest prilej distincţii ; ierarhiile n-au darul să ilustreze decît parţial evenimentul. Competiţia a fost cîştigată, cum dealtfel se şi scontează în asemenea cazuri, de Măria Sa Publicul, de la adolescent la.. vîrsta a treia. Important rămîne, deci faptul că s-au luat cu asalt locurile "în picioare" de dimineaţa pînă spre miezul nopţii, într-un veritabil maraton în stare să epuizeze pînă şi un juriu dintre cele mai tenace şi... obiective. Important rămîne, se înţelege, *întîlnirea* cu cîţiva virtuoşi ai scenei dramatice româneşti de astăzi — nici o listă nu poate omite numele lui Mircea Albulescu, Gorba Andras, Teofil Vîlcu, Dionisie Vîlcu, Petre Gheorghiu-Dolj, Maria Ploaie şi Dan Condurache, Szilagy Enikö şi Boer Ferenc, Carmen Petrescu şi Gheorghe Dănilă, de pildă ; *întîlnirea* cu cîţiva virtuali maeştri ai teatrului — Tania Filip, azi la Oradea (în seducătorul rol al Ifigeniei lui Mircea Eliade, de o frumuseţe solară, neînduplecată în a urma cărările implacabile „moira"), Monica Ristea, în prag de absolvenţă la Tg. Mureş, maturizată de serialul „Lumini şi umbre" (debordantă în „Mobilă şi durere" de Teodor Mazilu), Simona Măicănescu, Cristian Sofron, Margareta Avram, Petrică Nicolae (în „Deşteptarea primăverii" de Frank Wedekind, spectacol IATC) ş.a.m.d., în fine, *întîlnirea* cu trupe anonime din ţară, tineri pentru care teatrul este mai mult decît un simplu „Violon d'Ingres", cu totul remarcabilă fiind apariţia „deschizătorilor de pîrtie" — tinerii din Tîrnăveni (îndrumaţi de Traian Costea — şi el, de asemenea, tînăr, actor la Naţionalul din Tîrgu Mureş), cu autentice *capete de afiş* — Tiberiu Vulea, Rosa Demeter, Ion Burdulea, Sanda Sava, Mihai Hancu.

Benefic pentru această ediţie tîrg-mureşeană a *Festivalului* a fost dialogul (colocvial) la care universitari din învăţămîntul artistic, cronici dramatici, secretari literari (dintre cei peste 30 aflaţi la reciclare !), oficialităţi din domeniul propagandei şi culturii, spectatori, (tineri muncitori, studenţi şi elevi) au pus cîteva „accente" menite să definească mai bine rosturile dramaturgiei şi ale artei spectacolului *pentru şi despre* tineret, invitînd la reflecţie şi fapte pe măsura opţiunilor — imperative ale educaţiei...

VICTOR BIBICIOIU

Un român pe ACONCAGUA

Alpinistul Dan Zincenco a aflat că s-ar putea să participe la o expediție geologică română în Argentina. Ațîțat de ambiții profesionale și-a aruncat ochii pe harta Anzilor, cu vulcani activi. Privirea i-a căzut pe un punct marcat cu altitudinea de 6960 m : Aconcagua, polul altitudinii celor două continente americane ; Aconcagua cu amenințătorul său perete sudic de 3000 m, o mare celebritate a alpinismului mondial ; Aconcagua cu traseul său nordic — zis și „normal" — o mare dorință a oricărui montaniard.

— Dan Zincenco, cum a început să se înfiripe visul unei ascensiuni pe Aconcagua ?

— Cînd am ajuns pe vîrful său spulberat de vînt am avut doar cîteva clipe de bucurie a victoriei, a unei victorii fortuit solitare.

— Cine este de fapt Aconcagua ? De ce este temut acest munte ?

— Bîntuit de uragane, marcat de contraste climatice, neprimitor cu viața care încearcă să-i umple singurătatea și cu atît mai puțin cu viața care încearcă să-l cucerească. Aconcagua — mîndria argentinienilor — este în realitate un munte retras. Stă ascuns între creste și vîrfuri mult mai modeste ca altitudine. Pentru omul din vale sînt puține locuri de unde să-l zărească. Aproape permanent o căciulă de nori îl acoperă. Aconcagua pare nu numai neprimitor, dar și ostil. Pare un munte căruia trebuie să-i intri în grație pentru a-și etala măreția, ascuțimea crestelor, limpezimea imaculată a zăpezii, frumusețea extravagantă a contrastelor de culoare care-i străbat pereții.

— Și totuși, Aconcagua, „Muntele Înzăpezit" sau „Sentinela de Piatră", cum i s-a mai spus, este atît de rîvnit de alpiniști.

Vîrful Grl. Belgrano de 6240 m, Sierra de Famatina.

— Aconcagua, acest nume cu atracție de magnet face ca în fiecare an să se înregistreze expediții de pe toate continentele, care-și doresc victoria. Acest nume aduce în fiecare an bucurie, dar și jertfe.

— În ce consta expediția românească ?

— Obiectivele noastre profesionale însemnau un mare consum de energie în condiții dificile — altitudini între 2000 și 3000 m, temperaturi cu mare amplitudine diurnă, lipsă de apă, viață la cort — și ne cereau o atentă alcătuire a echipamentului. Aceste imperative au impus atenție și austeritate în cîntărirea încă de acasă a bagajelor deoarece aveam să facem deplasarea cu avionul.

— V-ați gîndit încă de acasă să escaladați Aconcagua ?

— Da. Am pregătit un balot special cu echipamentul pentru această „expediție în expediție". Nici astăzi nu pot explica resortul intern al acestei hotărîri deoarece abandonasem alpinismul de performanță de peste zece ani. Zonele în care ne-am desfășurat activitatea sînt un paradis al geologiei, în care uiți toate dificultățile. Furat de lucru zilele treceau una după alta. Aconcagua devenise o himeră tot îndepărtîndu-se. Colegii argentinieni mă prezentau cam așa : „El este cel care vrea să escaladeze Aconcagua" — cu un fel de umor negru. Zilele au zburat repede și perioada 20—31 decembrie în care mi-am programat escalada, m-a prins într-o zonă în care aveam mult de lucru și nu am putut părăsi echipa. O amînare care echivalează cu o înfrîngere și mă te-

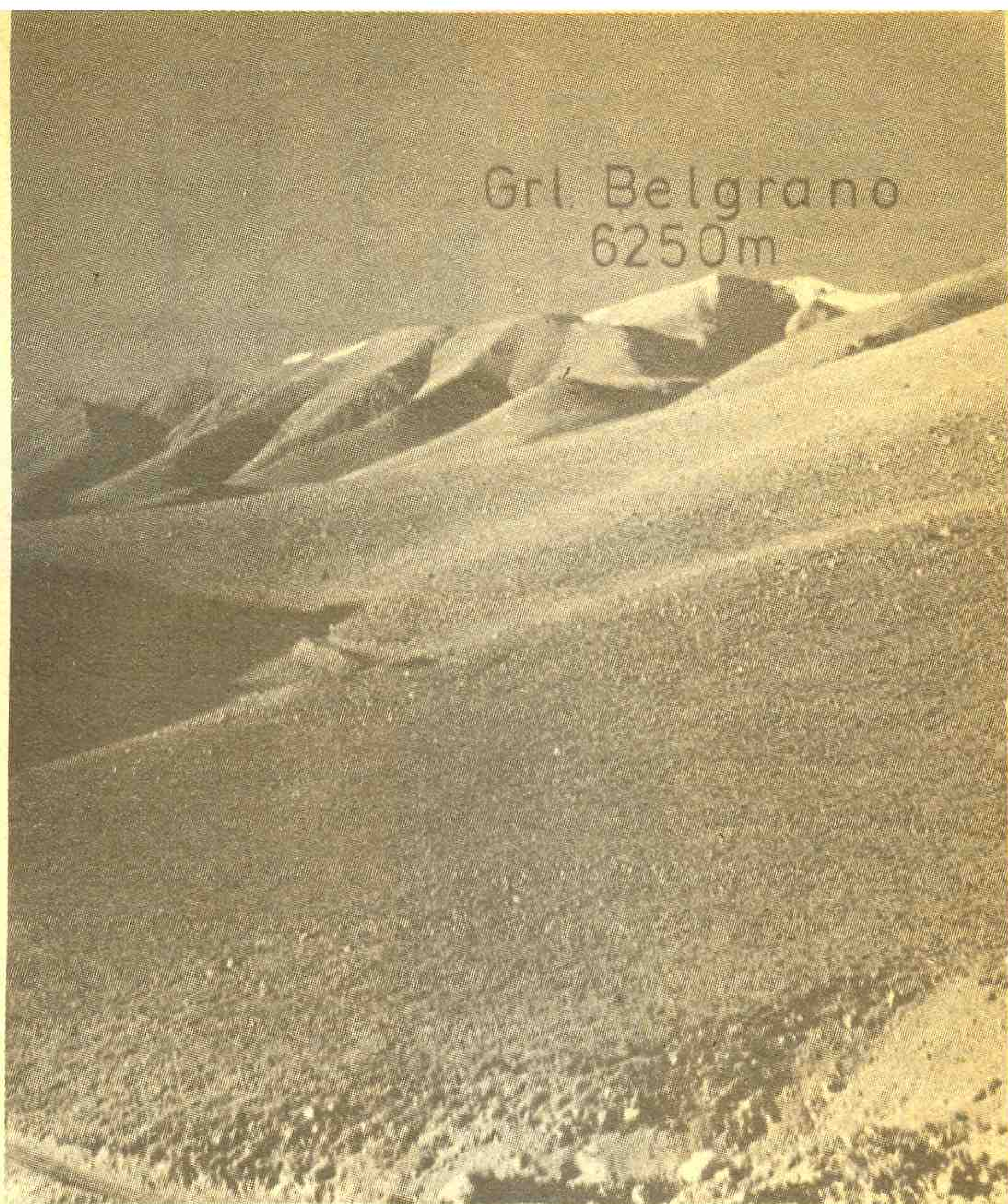
meam să nu fie cea definitivă. Eram deceptionat, însă șansa de a fi în Sierra de Famatina — cu cele două vîrfuri ale sale de peste 6000 m.

— *Cînd ați realizat ascensiunea ?*

— În ziua de 27 decembrie. A fost un test în care am aflat că la peste 6000 de metri pot duce un rucsac de 15—20 kg mergînd într-un ritm satisfăcător ; că voi putea face față unei escalade solitare ; dar și că nu pot să mănînc mai nimic, că sucurile gazoase din comerț sînt o adevărată otravă și că fotoaparatul meu alb-negru îngheață în cîteva secunde și devine inutilizabil. Tot aici am făcut cunoștință cu rapidele schimbări de vreme și consecințele pierderii traseului corect de coborîre.

— *In ce zonă activați ?*

— În provincia San Luis. Pentru a mă menține în formă înotam aproape zilnic 500—1500 m în bazinul de 7 m de pe acoperișul hotelului. În 23 ianuarie am primit aprobarea de a începe „expediția Aconcagua". Aveam la dispoziție numai opt zile, inclusiv pentru deplasarea din San Luis în zona alpină — cca 500 km cu mașina — și pentru întoarcerea la Buenos Aires, 1300 km cu mașina și avionul. Sîmbătă 23 ianuarie, seara am ajuns la Mendoza, punctul de start al tuturor expedițiilor pe Aconcagua, de unde trebuie obținute autorizațiile de escaladă pentru ruta aleasă. Totul a mers bine pînă am spus că am la dispoziție numai șase zile și sînt singur. Am intrat în fine în posesia certificatului de sănătate fizică și mintală, care îmi dădea dreptul de a obține autorizația de escaladă. Cu puțină șansă am reușit o izbîndă fulger asupra birocrației : luni 25 ianuarie aveam autorizația și calea deschisă spre Aconcagua. Mai aveam efectiv numai cinci zile. Programul escaladei a devenit o cursă contra cronometru, care nu-mi permitea nici o dereglare, nici un respiro. Marți 26 ianuarie la ora 6 am urcat în mașina „Espresso Uspalliata" cu destinația Puente del Inca aflată pe șoseaua internațională

Vedere de la 5 000 m a vîrfului Grl. Belgrano.

care leagă peste zidul Anzilor, localitatea argentiniană Mendoza de Valparaiso din Chile. La ora 12 am coborît la gura văii Horcones — patru km amonte de Puente del Inca — vale care urcă la Plazza de Mulas („Piața Catîrilor"), locul de unde începe ascensiunea vîrfurilor nordic și sudic pe ruta „normală", sau nordică, aleasă de mine. Din informațiile obținute de la un ghid din Mendoza, de la șosea la Plazza de Mulas „să tot fie vreo 18 km". Așa că avînd o jumătate de zi și o foarte bună dispoziție am pornit-o spre lacul Horcones mergînd agale și pus pe făcut fotografii. Timpul bun, deși cam înorat. Am ajuns repede la lac, mi-am făcut o supă și am mîncat tihnit. 18 km nu sînt o problemă pentru mine, mi-am aruncat privirea în jur. Aconcagua era ascuns după un nor dens și negru ; lacul Horcones situat la puțin peste 3 000 m altitudine este înconjurat de un peisaj pietros acoperit de o colorație fantezi roșu, verde, violaceu și lipsit complet de vegetație, numai smocuri răzlețe de iarbă galbenă și aspră se încumetă să răzbată printre pietre. Am făcut un pachet cu puținele haine „de oraș" pe care le aveam, plus patru cutii de bere — pentru victorie — și le-am ascuns între pietre.

— *Ce greutate avea rucsacul pentru ascensiunea propriu-zisă ?*

— L-am ușurat la circa 38 kg. Primul obstacol neinclus în planul meu a fost traversarea văii Horcones. Mi-au fost necesare două ore pentru 15—20 m peste o apă rece și vijelioasă. În doi nu ar fi fost nici o dificultate. Seara venea repede. Mergeam alert. Greutatea rucsacului îmi punea probleme. M-am hotărît să renunț la trusa cu fotografii alb-negru (cca 7 kg). Am ascuns-o într-o mică grotă. Marșul l-am

reluat cu toată puterea. Mergeam de cinci ore și în loc de Plazza de Mulas am ajuns abia la confluența principală a văii Horcons. Aici se despart drumurile spre peretele sudic, de cel spre Plazza de Mulas. A devenit clar că ceva nu este în regulă cu distanța de la șosea la Plazza de Mulas. A urmat o nouă traversare a rîului. Aici locul este mai omenesc și a mers mai repede. Era aproape ora 21 cînd am întîlnit o echipă internațională (neozeelandezi și englezi) care se pregătea de bivuac. Deci nici urmă de Plazza de Mulas după mai bine de șapte ore de mers. Eu însă aveam în program : marți 26 ianuarie Plazza de Mulas.

— *Englezii ce program aveau ?*

— Mi-au spus că la Plazza de Mulas în seara aceea era imposibil să ajung. Mai aveam de făcut aproximativ 18—20 km. Apoi un englez a scos tacticos o hartă publicată în Anglia : 41 km. Deci de pe schița ghidului argentinian îmi lipseau 20 km !

— *Ați rămas în bivuac ?*

— Mi-am întins cortul și am adormit îngrijorat de ieșirea din grafic. A doua zi m-am sculat pus pe fapte mari, dar nu am putut pleca mai devreme de ora 9. O brumă groasă mi-a udat cortul și la peste 3500 m altitudine fiecare gram din sac contează. Soarele a coborît de pe creste pe la ora 8 și l-a svîntat dar și ziua a doua a început cu o întîrziere. Drumul pe valea Horcones nu are dificultăți tehnice ; este monoton și obositor din cauza bolovănișurilor, a frecventelor treceri peste apă. Lipsa apei potabile crează singurele dificultăți.

— *Mai erau și alte echipe de alpiniști pe acest teren ?*

— O echipă din S.U.A. Cobora în tăcere fericită de victorie dar pe față cu semnele oboselii, frigului și vîntului. Alpiniștii americani mi-au dat o veste bună : refugiile de la 4 200 m — Plazza de Mulas superior și cele de la 6 000 m altitudine Plantamura și Berlin sînt „locuibile" și libere. Pe traseul nordic nu se mai afla nici o echipă. Am continuat marșul ; pe la ora 14 am ajuns în fața cabanei Plazza de Mulas inferior unde o echipă Salvamont supraveghează activitățile alpine pe Aconcagua. Mi s-a verificat extrem de subtil și delicat starea „psiho-fizică". Am pornit apoi spre refugiul Plazza de Mulas superior, punctul terminus al zilei de 27 ianuarie. Situat la 4 200 m altitudine pe morena superioară a ghețarului Horcones, refugiul Plazza de Mulas superior oferă un bun adăpost pentru 5—6 oameni.

— *Nu ne-ați spus, cu ce v-ați hrănit în acest timp ?*

— Bătrînul meu primus — care acum, în epoca buteliilor super-ușoare de butan i-ar sta mai bine în vitrina unui muzeu — și-a făcut datoria conștiincios, deși lipsa de aer îi cam dădea probleme. Am început să mă lupt cu o supă. Este un făcut : la altitudine totul merge pe gît cu noduri, în special pîinea. Îmi era o foame de lup, însă cum puneam ceva în gură se oprea în gît. Ceaiul cu puțin lapte condensat a fost mai acceptabil. Acest regim fortuit avea să mă facă să slăbesc în final șapte kilograme. Mi-am ales un loc unde dușumeaua refugiului era mai dreaptă și m-am culcat. Pe la ora 10 au apărut și englezii și neozeelandezii. Am căzut la învoială asupra reîmpărțirii dușumelii pentru somn. Forfota lor a încetat și am readormit. Dimineață m-am apucat să-mi reîmpart lucrurile. Am lăsat la refugiu rucsacul mare cu cadru și o serie de alimente și haine pentru întoarcere. Am pus într-un sac ușor de escaladă strictul necesar — primusul, un termos, sacul de dormit, suprapantalonii, suprabocancii și colțarii — și am pornit-o în jurul orei 8 spre refugiile de la cota 7 000 m. După un marș lipsit de dificultăți pe o succesiune de pante acoperite de grohotiș fin și mobil am prins limbile de zăpadă care urcă la refugiul Antartida Argentina. Eram de trei zile pe lîngă Aconcagua și nu zăream încă vîrful. Panta a devenit mai înclinată. Am început să urc în serpentine scurte. Mergeam de aproape opt ore fără întrerupere. Americanii făcuseră o voltă largă pe zăpadă și au ieșit printr-o strungă pe o mică muche „aeriană" unde sînt montate trei refugii de la altitudinea de 6 000 m. Era ora 16. Locul stîncos acoperit de o zăpadă înghețată strălucea fotogenic în soare.

— *În cît timp ați parcurs această imensă diferență de nivel, de 2 000 metri ?*

— În aproximativ opt ore și mă simțeam bine. Nu am avut probleme de respirație. Cînd să mănînc primusul ardea anemic cu o flacără gălbuie roșietică. Mirosul eternei supe mi-a tăiat pofta de mîncare. După aproape două ore de caznă am scos

Locul din Șoseaua transandină (Mendoza — Santiago de Chile — Valparaise), de unde se deschide drumul de acces spre Plazza de Mulas.

o fiertură sleită. Mîncatul cu un chin. Am încercat un ceai. O patrulă argentiniană de altitudine — echipată impecabil — formată din cinci oameni, cinci mule și șeful pichetului de la Plazza de Mulas inferior își fac apariția. Mulele — catîrii — sînt animale extrem de înzestrate pentru munte. Am văzut aici în Anzi mule care mergeau cu precizie pe poteci, extrem de expuse, cărînd greutăți sau călăreți, dormind în frig, pe zăpadă. Temperatura coborîse la mai bine de minus 30°C ; era aproape patru dimineața și sufla un vînt năpraznic. Argentinienii din corturi nu au mai rezistat și ne-au invadat refugiul călcînd totul în picioare. Unul mi-a spart ochelarii de soare, ce noroc că aveam două perechi. La această altitudine fără ochelari în jumătate de zi ai și contractat o oftalmie.

— *Cum a fost finalul ?*

— Mi-am făcut ceva de mîncare. Primusul îngheța și nu ardea aproape deloc. După cîteva minute s-a stins. L-am aprins de cîteva ori și am reușit să umplu cu ceai termosul. Am făcut o nouă tentativă să-mi pregătesc ceva cald. Primusul capotase definitiv. Am mîncat în silă cîțiva biscuiți uscați ca niște așchii de lemn. Gîtul mă cam supăra. Afară, frig și vînt crunt. Norii s-au risipit și alergau ca nălucile printre stînci. Mi-am drămuit echipamentul. În sacul de escaladă am pus numai termosul și supramănușile ; restul echipamentului pe mine. Era așa de frig că am fost nevoit să merg cu suprabocancii și suprapantalonii. La ora 9 am pornit spre vîrf. Lent și ritmic. Opririle sînt cu două tăișuri, odihna pe care o capeți nu compensează efortul de a reprinde ritmul de mers. Trebuia totuși să țin un pas vioi. Am plecat tîrziu și eram sigur că întoarcerea nu va fi o plimbare de sănătate. Trebuia să urc o diferență de nivel de 960 m și apoi să o și cobor obligatoriu pînă cădea noaptea. În plus trebuia să-mi asigur o reverză de timp. Niciodată nu se știe ce surprize îți oferă muntele, iar Aconcagua este renumit pentru „surprizele“ sale.

— *Urcușul avea dificultăți tehnice ?*

— Era obositor în porțiunile cu grohotiș, mai plăcut pe gheață și zăpadă. Vîntul era insuportabil. Mergeam de la nord spre sud, mai mult pe fața de est a crestei și vîntul mă arunca continuu spre stînga. Pe la ora 12 am ajuns la refugiul Independencia situat la altitudinea de 6 500 m, pe un umăr în apropierea crestei principale. Avea acoperișul complet distrus. Mi-am reluat repede urcușul. Aveam de trecut de pe fața de est pe cea de vest, contra vîntului, iar la momentul trecerii peste creastă

CINE ESTE PIEDONE ?

Visul cel mare dintotdeauna al lui Bud Spencer, cunoscutul și îndrăgitul interpret al multor westernuri, unele de duzină, a fost să zboare. Acum, Bud Spencer a reușit să îmbine utilul cu frumosul. Cu sumele încasate pentru rolurile interpretate în aceste filme, dintre care unele au rulat și pe ecranele noastre — este vorba despre filmele cu Piedone — el a fondat, la Roma, Societatea de aerotaxiuri „Air Capitol“. Această societate se ocupă cu desfacerea și închirierea avioanelor tip sport și a elicopterelor de agrement.

În afară de această îndeletnicire și de cea de interpret al celebrului Piedone, Carlo Pedersoli, cum se numește cu adevărat Bud Spencer, este un tată model pentru cei trei copii ai săi : Giuseppe, în vîrstă de douăzeci și doi de ani, Christina, de douăzeci, și Diamanta, în vîrstă de treisprezece.

În plus, este un soț dintre cei mai buni. Își iubește mult soția, o brunetă frumoasă pe care o liniștește spunîndu-i de fiecare dată : „Nu dau doi bani pe blondele alea cu picioare lungi...“

Întrebarea este : dacă este cu adevărat un soț model cum scriu majoritatea ziarelor, de ce este nevoie să-și liniștească soția ?

am starea că dacă voi mai avea de mers mult în asemenea condiții o să intru în dificultăți serioase. Abia la coborîre am aflat că vîntul atinsese viteze de peste 150 km/h. Pe fața de vest situația era mai omenească. Traverseul spre Gran Canaleta — culoarul care duce la vîrful principal — urcă ușor, este mai protejat de vînt și oferă o priveliște splendidă. Am intrat la baza lui Gran Canaleta. Un culoar de grohotiș, similar ca înclinare cu valea Gălbinele din Bucegii noștri. Aici mi-am scos superbocancii și mi-am lăsat rucsacul. Urcușul pe acest bolovăniș de roci vulcanice, între care unele lespezi au zeci de tone, ar fi la o altitudine joasă o plimbare plăcută. La peste 6 500 m este obositor prin desele ruperi de ritm prin menținerea permanent încordată a atenției la o eventuală cădere de pietre. Am prins repede înălțime. Apropierea vîrfului face să uiți oboseala, totul merge de la sine, este o bucurie cu efect de drog. Rucsacul îl vedeam ca un punct roșu în mijlocul culoarului : este punctul de unde trebuia să o iau la dreapta la coborîre în caz că vizibilitatea va scădea. Vîrful era la doi pași, culoarul se terminase și am ieșit în creastă. Mi-am aruncat ochii spre sud-est și mărturisesc că am avut o tresărire nu prea plăcută. De la picioarele mele pornea vertiginos și fără nici un racursiu teribilul perete sudic cu cei trei mii de metri ai săi ; un zid natural de 3 km. M-am retras cu precauție într-o poziție mai sigură și am „împușcat" primele fotografii de pe acoperișul celor două Americi.

— *Oricum, „acoperiș" rămîne o figură de stil...*

— Vîrful propriu-zis nu are nimic spectacular. O mică piramidă de pietre marchează „altitudinea maximă". Era ora 15,30. Am stat pe vîrf doar cinci minute.

— *Aproape că-ți vine să-i dai crezare celui ce-a zis despre alpiniști că-s „cuceritorii inutilului"...*

— Plăcerea celor 5 minute este mare. Cinci minute ți se par un an. Trebuie să ai mintea limpede și să te desprinzi la timp de reverie, pentru că în cele mai multe cazuri coborîrile au fost mai grele. Și coborîrea mergea greu, așa cum mă așteptam. După succes se producea o deconectare cu efect volitiv negativ. Am ajuns la refugiul Libertad — la 6 000 m — pe înserat. Eram frînt de oboseală și foame. Toată ziua nu înghițisem decît un litru de ceai. M-am culcat pe dușumea fără sac și am tras un pui de somn. M-au sculat doi spanioli care tocmai urcaseră de la 5 000. Spaniolii m-au felicitat pentru victorie și sesizîndu-mi momentul de slăbiciune m-au poftit la o porție de macaroane cu carne și o cană de lapte. Deși nu-mi plac macaroanele le-am mîncat ca un lup. A fost prima dată, pe Aconcagua cînd am mîncat fără probleme. În 30 ianuarie, dimineață frumoasă și senină. Vîntul de vest a făcut o excepție. Vremea era splendidă. Spaniolii care au dormit cu mine în refugiu au plecat dis-de-dimineață spre vîrf. Ca un frumos gest — cum numai montaniarzii știu să facă — mi-au lăsat butelia lor cu butan, „ceva" macaroane — ca să vedeți ce face foamea din om — lapte și fructe uscate. Pe la ora 10 am început coborîrea, care avea să dureze o zi și jumătate pînă în șoseaua internațională, punctul terminus al acestei expediții solitare. Duminică 31 ianuarie ora 14,45 mă aflam la șosea, cu o marje de numai 15 minute pînă la trecerea cursei Espresso Uspalliata — care, culmea, a sosit regulat ! La ora 15 am urcat în mașină, deveneam un turist în plimbare pe valea Mendoza — e drept cu o figură cam șifonată — seara la ora 22 eram un pasager al cursei de avion Mendoza—Buenos Aires iar la miezul nopții un fericit beneficiar al unui pat moale și călduros într-o cameră de hotel cu aer condiționat din Buenos Aires.

Geologul Dan Zincenco a reușit această performanță deosebită, rîvnită de orice alpinist. Aconcagua. În cinci zile, 120 km pe jos, o diferență de nivel de 4 000 m în ambele sensuri, vîrful nordic al lui Aconcagua de 6 960 m. Argentinienii au considerat escalada lui Dan Zincenco cea mai rapidă reușită solitară pe Aconcagua.

PETRE MIHAI BĂCANU

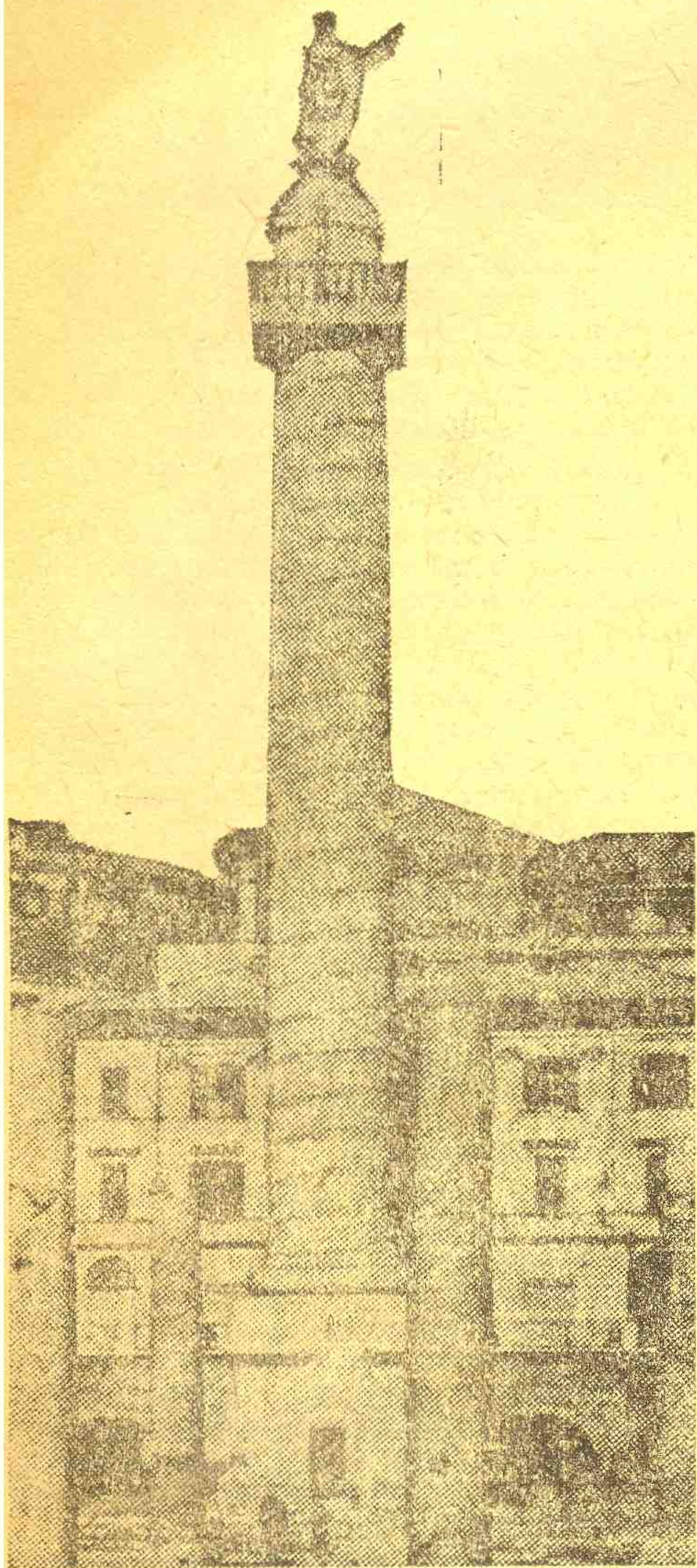
AVA ȘI ANTHONY

La Cinecitta, metropola italiană a filmului, s-au întîlnit de curînd doi dintre monștri sacri ai ecranului : Anthony Quinn și Ava Gardner. Prat i-a invitat la Roma în vederea realizării noului său film „Regina".

În timp ce Anthony Quinn a realizat în ultimii patruzeci de ani film după film, Ava Gardner a apărut rar de tot pe ecrane. „Viața mea particulară este mult mai importantă decît filmul." a declarat ea. Și declară acest lucru ori de cîte ori este întrebată de ce apare atît de rar pe ecran.

Ultimul film al ei, care a rulat pe ecranele din Occident, a fost în anii 70 și se numea „Cutremurul".

La 12 mai 113 e.n. în Roma antică s-a inaugurat Columna Centenaria sau Columna Traiană, cum o numim curent, înălțată în cinstea învingerii Daciei de către armatele romane conduse de împăratul Traian.

COLVMNA TRAIANA

Columna este nu numai o operă de artă ci și un document arheologig-istoric, o columnă istoriată care constituie un document original înfățișind imagini din cucerirea Daciei — premisă a colonizării și romanizării meleagurilor noastre — ceea ce-i conferă și calitatea de act de naștere a poporului român. De aceea Columna trebuie să ne fie în memorie un Memento permanent !

Așezată în Forul lui Traian care ocupă o suprafață de 116×95 m (construit împăratului în chiar anul morții sale — 117 e.n.; după planurile lui Apolodor care construiește și marele pod de la Drobeta) Columna măsoară (baza, fusul și capitelul) 29,78 m, adică 100 de picioare romane (de aici numele de centenaria și se compune din 19 tamburi uriași, din marmură de Carrara din care 17 sînt împodobiți cu reliefuri. În vîrful Columnei era așezată statuia împăratului Traian, dar care în evul mediu a fost răsturnată în împrejurări necunoscute. În locul acesteia a fost așezată în 1590 din ordinul papei Sixtus V statuia apostolului Petru sculptată în 1587 de Gerolamo della Porta, statuie ce dăinuie și azi.

Diametrul Columnei Traiane este la bază de 3,83 m, iar la vîrf de 3,66. Diferența este de importanță pentru a crea iluzia vizuală a unei coloane drepte pe care se înfășoară dinspre bază spre vîrf o bandă sculptată ce are o lungime de 200 m și pe care sînt reprezentate 124 de scene din războaiele dacice și fiind compusă din 2 500 de figuri în relief.

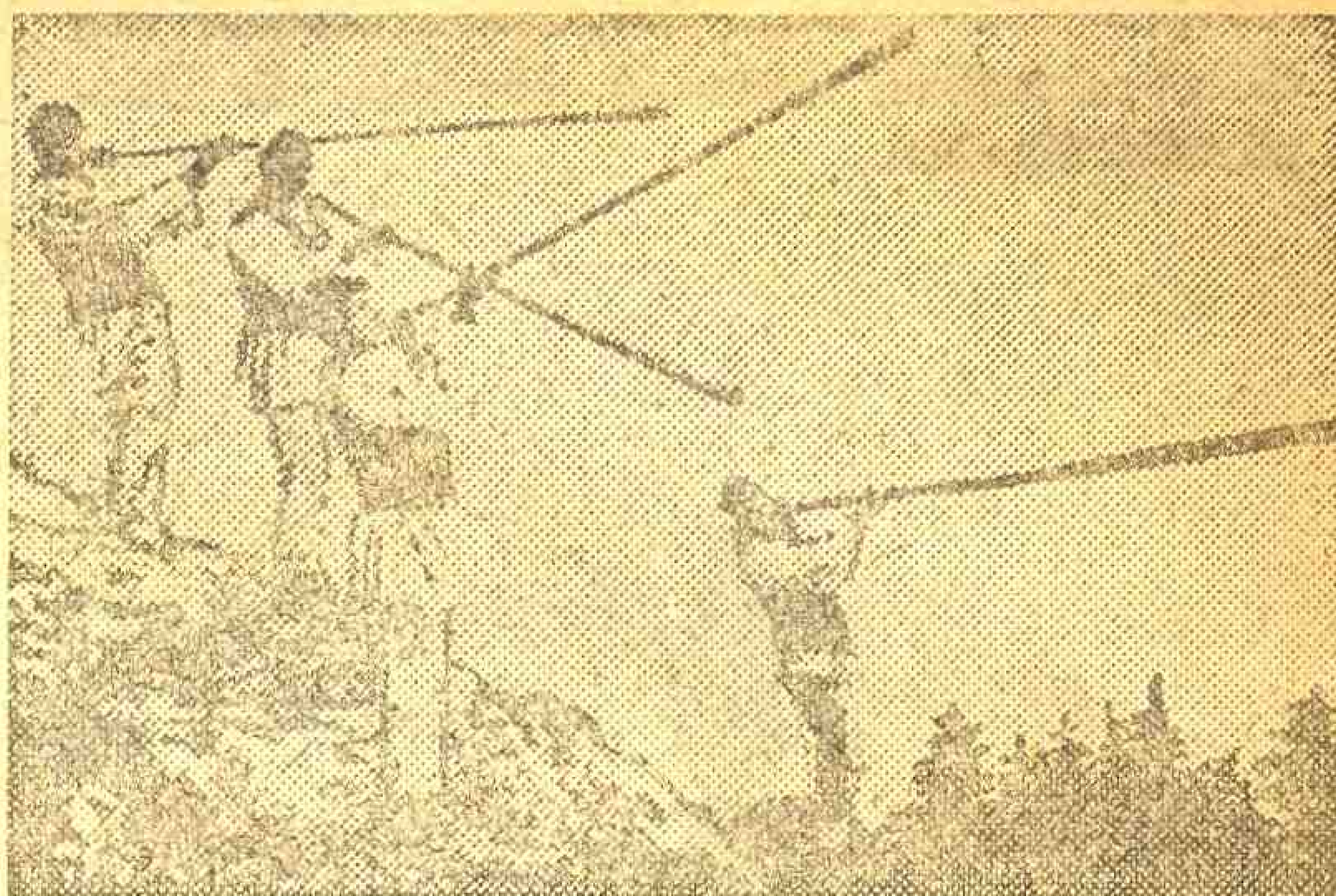
Dar Columna nu e numai o cronică figurativă a cuceririi romane (începutul sec. al II-lea e.n.) a Daciei ci și mormîntul lui Traian. Soclul în formă de cunună de lauri are o încăpere în care Hadrian a așezat o urnă de aur cu cenușa predecesorului său. Urna de aur a fost însă furată în evul mediu din camera sepulcrală. Din vestibulul soclului pornește o scară interioară, în spirală, pînă în vîrful Columnei, avînd 185 de trepte, fiind luminată de 43 de ferăstruici dibaci construite.

Cu o parte din prăzile de război luate de la daci și cu vestitele comori ale regelui Decebal, Traian a ridicat în Roma Columna Centenaria într-un for construit tot din prăzi, lucru confirmat de inscripția „Ex manubiis (Dacicis)" — adică „Din prăzi dace". Tot din prăzile luate de la daci Traian a construit la Roma o conductă nouă de apă — Traiana Aqua —, a refăcut canalul Nil—Marea Roșie, a scăzut impozitele, a organizat jocuri și spectacole luni de-a rîndul în vreo trei ani pentru a celebra victoria.

România posedă la Muzeul național o copie fidelă a Columnei Traiane — care este un veritabil și inedit act de naștere a unui popor — și care este de fapt monumentul cu care începe istoria românilor...

G. DARAGIU

A.D.M.I.R.

Începuturile turismului românesc organizat înscriu în paginile istoriei lui numele unei asociaţii pe cît de interesante, pe atît de atrăgătoare şi active : A.D.M.I.R. (Asociaţia drumeţilor munţilor iubiţi ai României). După cum se legitima prin titulatură, A.D.M.I.R. era în principal o asociaţie de drumeţie montană, care-şi propunea cunoaşterea şi protejarea patrimoniului de inestimabilă valoare a ţării : Carpaţii.

În anii antebelici, cînd diferite „societăţi anonime" exploatau pînă la epuizare bogăţiile munţilor şi mai cu seamă pădurile, ce îmbrăcau pînă pe creste versanţii în haina lor nobilă, propagarea ideii de cunoaştere şi protejare a tezaurului de frumuseţi ale naturii carpatice constituia o îndrăzneală, un îndemn la raţiune şi echilibru. Pentru că munţii patriei au reprezentat dintotdeauna nu numai forme de relief ce desăvîrşesc armonia pămîntului românesc, ci şi un simbol al dăinuirii noastre milenare pe aceste plaiuri. Şi nu întîmplător, credem, în statutele şi regulamentele de funcţionare ale diferitelor asociaţii de drumeţie aflăm un asemenea îndemn pornit din generoase simţăminte patriotice.

A.D.M.I.R. s-a născut în vara anului 1929, căpătînd statut juridic în 1930, prin iniţiativa unor inimoşi iubitori ai muntelui, în frunte cu dr. Gheorghe Dumitrescu şi Ion Udrişte-Olt, care ani la rînd au fost preşedinţi ai asociaţiei. Printre primii membri activi ai ei, amintim numele unor alpinişti care s-au remarcat în acest sport al îndrăznelii şi curajului : avocat Nae Dimitriu, ing. N. Ifrim, ing. N. Comănescu, Petre Caţian şi mulţi alţii.

Cultivînd dragostea faţă de natură, dar şi camaraderia, întrajutorarea turistică, A.D.M.I.R. a trecut şi la activităţi practice de dezvoltare a bazei materiale întru sprijinirea drumeţiei de munte. Printre realizările notabile ale asociaţiei în anii antebelici, amintim : construirea cabanei „Babele" din Bucegi, a casei „Radu Negru" sau „Căsuţa de sub Grind", cum mai era denumită, în masivul Piatra Craiului, refugiul Petre Caţian de la lacul Iezer (purtînd numele alpinistului pierit în urma declanşării avalanşei din masivul Coştila în iarna anului 1935 alături de alţi trei neînfricaţi tovarăşi de breaslă : N. Comănescu, N. Botez şi I. Iliescu). De asemenea, asociaţia a trecut la o întreprindere pe cît de anevoioasă, pe atît de necesară drumeţiei de munte : marcarea de trasee. Printre traseele marcate în acei ani se numără cele din versantul sudic al masivului Făgăraş, partea estică şi cea vestică ale Pietrei Craiului, ca şi cele din masivul Iezer-Păpuşa.

Unii dintre membrii A.D.M.I.R. au contribuit — prin scrisul lor — la cunoaşterea unor masive, văi, abrupturi, creste şi poteci mai puţin frecventate, putînd fi consideraţi pionieri într-o asemenea generoasă acţiune. Iată cîteva nume mai cunoscute : N. Dimitriu, dr. V. Steopoe, Alexandru Bădăuţă, Ovidiu Maniţiu, Radu Ţiţeica, Ion Ionescu-Dunăreanu, Emilian Iliescu ş.a. Parte dintre ei pot fi întîlniţi şi în zilele noastre ca autori de cărţi sau articole de drumeţie.

Asociaţia a fost desfiinţată, împreună cu altele, în anul 1948, dar mulţi dintre membrii ei au continuat să activeze în noile asociaţii turistice create în anii socialismului. Era şi firesc, deoarece dragostea de natură, drumeţia de munte a constituit nu numai o splendidă aventură spre cunoaştere, ci şi o evadare într-un univers ce simbolizează aspiraţia spre un ideal de puritate sufletească.

R. MARTINIUC

În ochii ţării mele

Priveşte drept în ochii ţării mele,
În ei, de cînd ne ştim, se oglindesc
Atîta cer şi-atîtea ploi de stele
Cîte şi ochii noştri limpezesc.

Priveşte drept în ochii ţării mele,
De din trecut, prezent şi viitor,
De-atît nesomn nu pleoapele ni-s grele
Ci braţele de voinicia lor.

Priveşte drept în ochii ţării mele
De vrei în demnitate să te-nalţi
Căci raze mii străluminează-n ele
Şi munca ta şi munca celorlalţi.

Şi de lumina lor scînteietoare,
De cutezanţa şi mîndria lor,
Dau rod bogat cîmpiile de soare
Să fie plină masa tuturor.

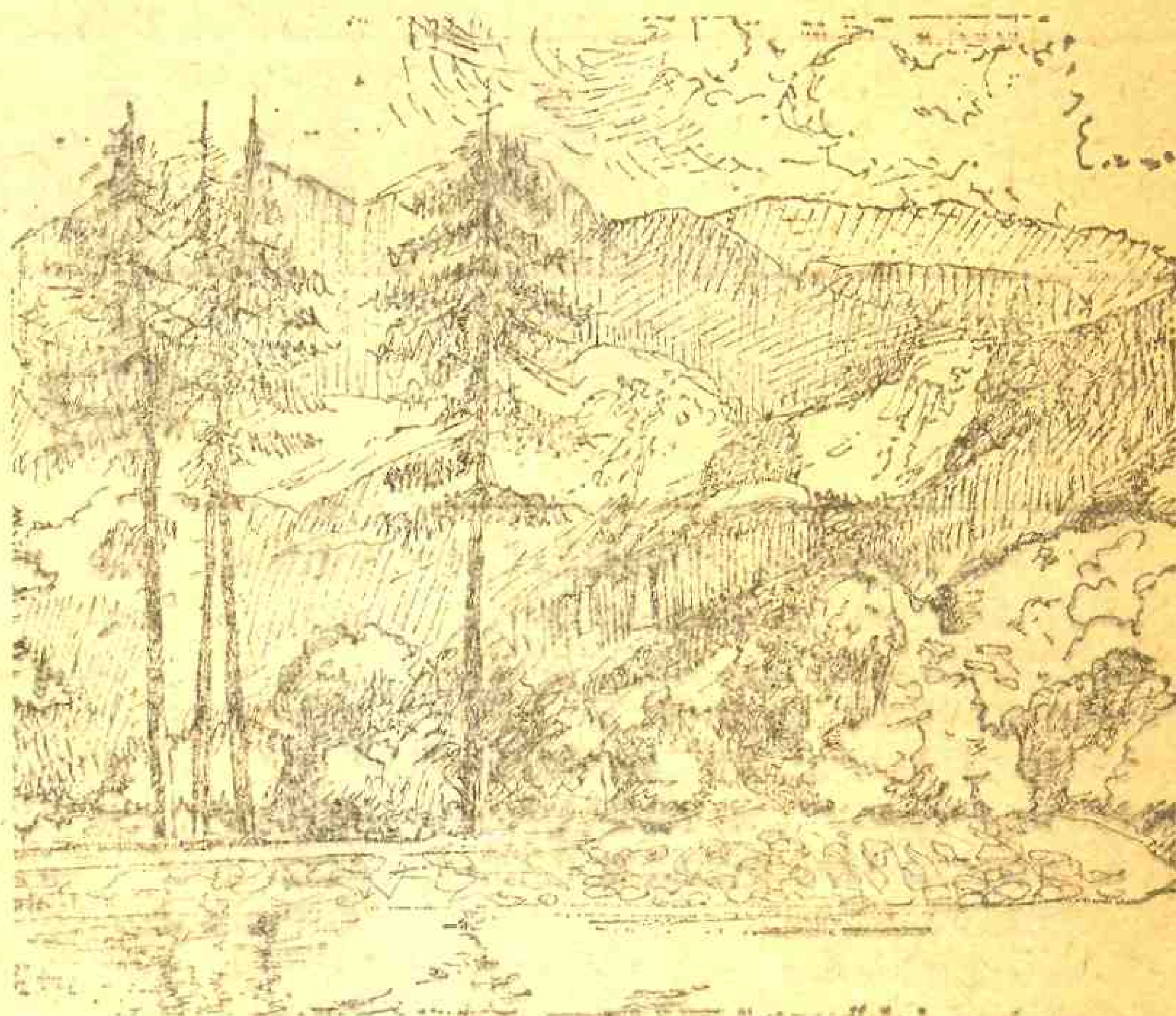
Şi pentru tot ce ţara-ntinereşte
Cînd nimburi noi pe fruntea ei răsar,
O inimă iubind se mistuieşte
Pe strămoşescul patriei altar.

VIOREL COZMA

Asociația HAI LA DRUM

A apărut pe firmamentul turismului românesc în anul 1939, numărîndu-se printre cele mai tinere grupări de drumeție din țară. Temelia i-a fost pusă de cîțiva membri ai A.D.M.I.R., în frunte cu Emilian Iliescu, nemulțumiți de atitudinea unor conducători de atunci ai asociației. După cum relatează publicistul și scriitorul Valentin Borda în interesanta sa lucrare Călătorie prin vreme, *„disidenții" se întruneau la început într-o berărie mai retrasă intimă de pe Șoseaua Iancului din București. Zăbovind în fața unei halbe, întemeietorii asociației „Hai la drum" își croiau deocamdată planuri „din cuțite și pahare". Treptat însă, asociația s-a pus pe picioare. Ședințele de lucru ale conducerii asociației se țineau în fiecare marți seara în sala de sus a restaurantului „Helveția", iar mai tîrziu într-un local de sub fostul hotel „Excelsior".*

Sub energica conducere a președintelui ei, Emilian Iliescu, „Hai la drum" își propunea cultivarea spiritului de adevărată camaraderie și demnitate turistică. În anii următori, „Hai la drum" a reușit să se afirme ca o asociație viguroasă — ne asigură autoarea lucrării Întîlniri pe creste, *soția fostului președinte al asociației și printre membrii ei fondatori — în care domnea ordinea și disciplina, spiritul cu adevărat camaraderesc. „În asociație — scrie Ana Iliescu în evocările sale — era cuvînt de ordine ca acolo unde se oprește grupul pentru a lua masa, locul să rămînă curat. Hîrtiile se adunau, li se dădea foc sau erau îngropate sub o lespede. Cîțiva membri care nu s-au putut încadra în disciplina asociației au fost excluși fără discuție".*

„Hai la drum" își îndrepta privirile nu numai spre drumeția de munte, ci spre orizonturi mai largi, organizînd excursii în diferite părți ale țării și plănuind chiar altele în străinătate. „Hai la drum să ne cunoaștem țara / Cu-ale ei dumnezeiești splendori", versuri aparținînd unui poet, membru al asociației, era un fel de „imn" cîntat de obicei în deplasările cu autobuzul „Rîndunica", achiziționat cu eforturi și privațiuni.

Dar tocmai cînd asociația reușise să se facă cunoscută în rîndurile iubitorilor de drumeție, s-au ivit — parcă pe neașteptate — norii amenințători ai războiului. Mulți dintre membrii asociației au fost concentrați, iar autobuzul „Rîndunica", cumpărat din salariile componenților asociației cu sacrificii, a fost rechiziționat pentru nevoile armatei. Se spulbera un vis frumos ca atîtea altele!

În asociația „Hai la drum" s-au format talentați alpiniști, printre care amintim în primul rînd pe regretatul Emilian Cristea, maestru al sportului, apoi pe Mircea Gheorghiu, Gică Bucur, Josette Petrescu, cățărători tineri pe-atunci unici, care făceau cinste asociației.

Asociația de drumeție „Hai la drum" a sprijinit, în cadrul revistei ei, publicațiile tuturor asociațiilor și a căutat să mențină relații prietenești și de colaborare cu celelalte grupări turistice. Unii dintre membrii ei s-au deplasat în nenumărate rînduri prin fabrici, la Pirotehnie, pentru a da prilej muncitorilor să vizioneze filme sau diapozitive cu priveliști de pe plaiurile și din munții țării. În acest fel, asociația tindea spre asigurarea unei baze de mase, și nu o grupare închisă. A și reușit în bună măsură și de aceea „Hai la drum" își înscrie numele, pe merit, în paginile istoriei turismului românesc.

J. CREVEDIA

DICȚIONAR

CORT

Este, altfel denumit,
Sac mai mare, de dormit.

IARBĂ VERDE

Iată unicul covor
Ce nu vrea aspirator.

MUNTE

E mai 'nalt ca el, văzui,
Șutul fobalistului.

PARC

Loc pe care, zi de zi,
Unii-l fac coș de hîrtii.

O performanță cicloturistică de la început de veac

Cu aproape 9 decenii în urmă, apărea la București o broșură modestă, de numai 26 de pagini, intitulată „Pe velociped cursa între București și Brașov", a cărei prefață cuprindea printre altele, următoarele :

„Am citit cu mare plăcere, iubite tovarășe de drum, admirabila descriere ce faci cu privire la escursiunea ce am săvîrșit împreună între București și Brașov. Această descriere m-a surprins. Că ai ajuns în cîteva luni un velocipedist fruntaș, dacă nu cel mai bun, aceasta, pînă la un punct, nu est de mirare. Dar să aibi o putere de stil ca cea pe care o arăți în manuscriptul ce mi-ai trimis, să fii stăpîn al condeiului, să-l schimbi în pensulă pe care s-o încarci în colori și cu nuanțe spre a le armoniza la urmă într-un tot magistral, este mai presus de vîrsta dumitale... Nu te cunoaște nimeni decît eu, și nici eu n-aș fi știut că ești un scriitor a cărui valoare deplină timpul va fi chemat s-o determine, dacă întîmplarea nu ne-ar fi făcut tovarăși de călărie pe roate".

Cine saluta cu atîta căldură inedita relatare sportivo-turistică ?

Nimeni altul decît vestitul și controversatul poet al vremii respective Alexandru Macedonski ! Și cine era elogiatul ? Un foarte tînăr bucureștean, pe nume Constantin Cantilli, care se număra printre puținii ași ai ghidonului din epoca aceea ! Și chiar dacă laurii poeziei și dramaturgiei în versuri n-au adus tînărului autor strălucirea întrezărită de părintele „Literatorului" și de unii discipoli ai săi, cel puțin, azi, Constantin Cantilli poate figura cu cinste în galeria performanțelor cicliste și turistice. Și nu e vorba numai de memorabila cursă făcută în 1894, pe valociped de la București la Brașov și înapoi, împreună cu poetul Nopților. Mult mai răsunătoare a fost călătoria efectuată de același Constantin Cantilli, 6 ani mai tîrziu, de la București la Paris, cursă a cărei pregătire iată cum îl frămînta pe protagonistul ei, după cum se destăinuia în cartea „Din zborul bicicletei" apărută abia în anul 1912 :

„Trebuia mai întîi să am bicicleta ce fusese anume construită pentru mine și pe care o așteptam. Ea întîrzia pe drum. Trebuia, apoi, să mă antrenez pe acea bicicletă chiar, și aceasta un timp oarecare. Mai trebuia să fiu și într-o stare de sănătate perfectă, iar în sfîrșit, trebuia ca timpul să-mi fie priincios. În acest scop, am făcut mai întîi drumul între București — Cîmpina, dus și întors, cu o viteză de 25 km/oră, în timp de 10 zile și fără întrerupere. Numărul kilometrilor ce despart Bucureștii de capitala Franței și care este de 2 720, mi-l împărțisem teoretic în 10 zile, așa că aveam de făcut pe fiecare zi 272 km.—Negreșit uneori mă îngrozeam cînd mă gîndeam la distanța ce reprezintă cele 2720 de pietre înfipte pe marginea șoselei, dar îndată ce mi se înfățișau în imaginație feluritele țări prin care urma să trec, chipurile ce aveam să întîlnesc, deosebirile de moravuri și de trai, priveliștile de șesuri cu cari se îmbină cerul, de păduri scăldate în soare sau îmbrumate de ploaie, de case scăpărătoare printre frunze, de văi, de dealuri, de munți, de sate și orașe, rîvna de a săvîrși această cursă fantastică, acest galop spre viață sau spre moarte, mă recoprindea și mă reîntărea în hotărîrea luată".

Cu asemenea elan și pasiune, plus un grup de prieteni care l-au sprijinit din toate puterile, sigur că „infernala" cursă a timpului nu mai putea să fie amînată mult timp. Și iată că i s-a dat startul din inima capitalei, biciclistul plecînd cu această autentificare înscrisă în carnetul său de bord :

„Domnul Constantin Cantilli din București a plecat spre a stabili recordul București—Paris, 2 720 km, în 10 zile, pe bicicleta Gladiator. Plecarea s-a făcut în prezența noastră, astăzi 24 august, la 7 ore jumătate din Piața Teatrului".

Semnau zece notabilități printre care și Alexandru Macedonski, era în vara anului 1 900 și nouă nu ne rămîne acum decît să evocăm cu ajutorul jurnalului de drum al vajnicului velocipedist cîteva din etapele neuitatei sale curse europene. Să retrăim cu el, odată trecut dincolo de meleagurile românești, emoția atingerii unui jalon important de pe traseul călătoriei :

„Nici un nor, nici o suflare de vînt. Și, ca în ajun, cîmpul, adesea verde ca smaraldul, reîncepea să curgă din fața bicicletei spre partea dinapoi. Stîlpi de telegraf, unii după alții, se succedau din nou și kilometrii fugeau cu ei... O largă suflare de vînt mă izbi deodată în coaste. Ea se înăspri, se făcu răcoroasă și, puțin în urmă, după o depresiune a terenului, solzii de aur ai unui imens balaur albastru scînteiară în soare. O șoaptă ciudată, blajină și mîngîietoare îmi curse în auz. Dar șoapta se schimbă în muget și, în toată splendoarea ei, Dunărea ! Dunărea ce curgea spre Porțile de Fier, spre turnul lui Sever, spre Giur-

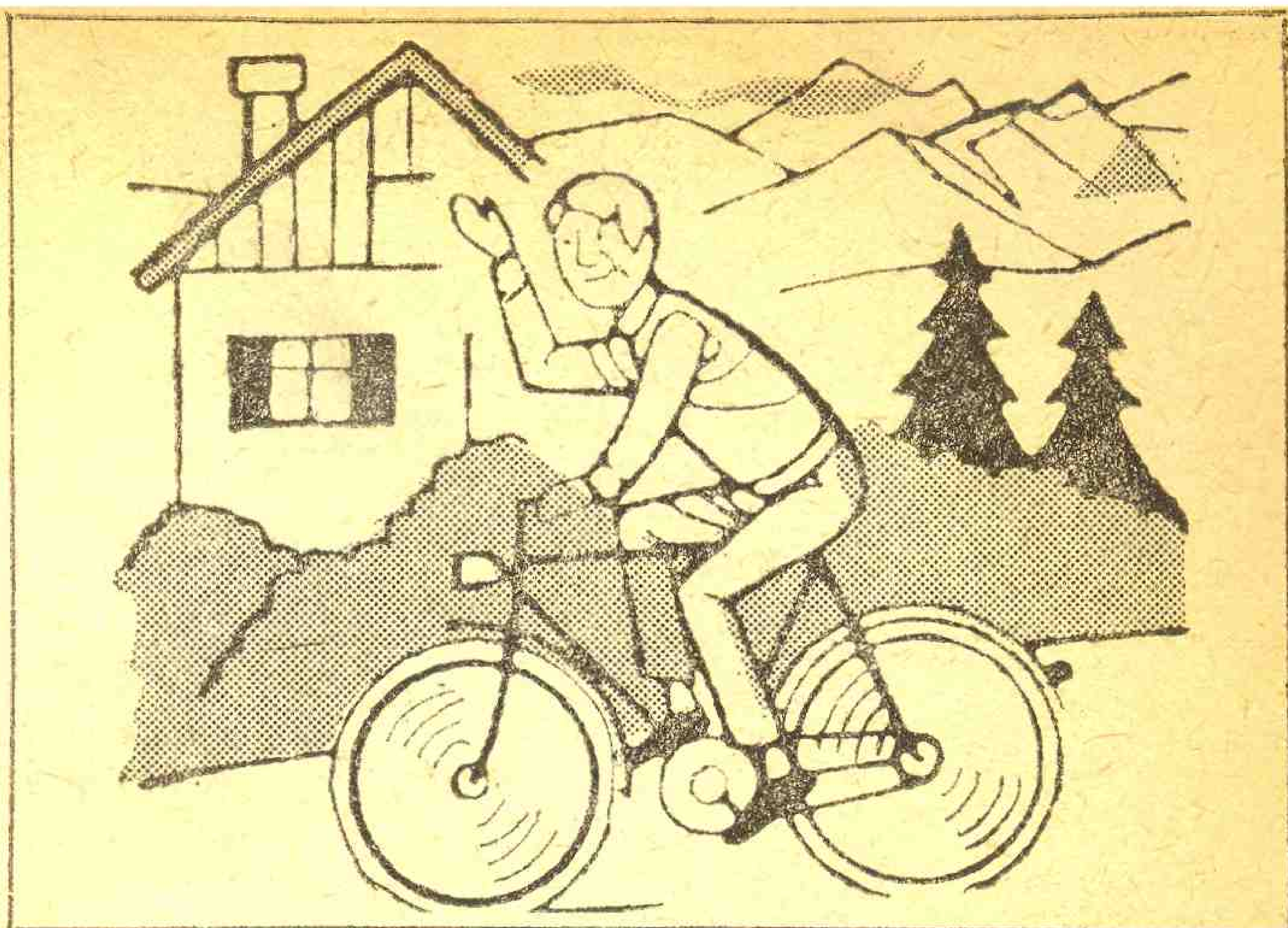
giu, spre Galați, spre Marea Neagră, acea Dunăre apăru! Iar pe cursul ei, în sus, încolăcirile de fulgere vibrară mai tare, pîlpîiră mai înfocate, vîrfuri de turnuri, acoperișuri de case și de domuri și le trimeteau de la unele la altele. Era Pesta! Frumoasă crăiasă a pustei, era Buda, ce-și da mîna cu dînsa pe deasupra maiestății fluviului".

Iată, mai tîrziu, după ce a trecut și de Viena, grijile, încordarea cursei, apar și mai ascuțit în amintirile ciclistului din acel sfîrșit de veac:

„Mă aflu cu 274 km departe de Viena, și în a 6-a zi a călătoriei mele. Sănătatea mi se menține bună, dar nervii încep uneori să dea semne că au fost prea biciuiți. Adorm din ce în ce cu mai multă greutate, tresar repede din somn... Sar să mă îmbrac, crezînd că e ziuă, și uitîndu-mă la ceasornic văd că n-a trecut mai mult de o jumătate de oră de la culcare... Pe de altă parte, pînă aici am cheltuit prea mulți bani. Banii la drum scad în mod simțitor. Pe mine mă jefuiește cine cum îi place. Cu nemțeasca pe care o știu, e firesc.... Sînt singur și străin în mijlocul lumii... Voi reuși sau nu?"

Tînărul român e întîmpinat însă, pretutindeni, în temerara sa tentativă, cu mult interes. E podidit în locurile în care poposește de întrebări privitoare la starea sănătății, a bicicletei, la peripețiile prin care a trecut... Pe anumite porțiuni e însoțit și de diferiți cicliști localnici pe care însă frigul și ploaia îi determină să abandoneze după scurt timp. Într-o asemenea împrejurare, Constantin Cantilli notează:

„Dar eu însumi, după ce-mi luai rămas bun de la dînșii, nu mai mersei mult și iată de ce: Mă apropiam tocmai de Feldkirchen și mînam cu o repeziciune crescîndă, ca să mai cîștig din timpul pierdut... Această imprudență nu-mi fu norocoasă. Un cățeluș, ieșit de nu știu unde, se amestecă din întîmplare în roatele bicicletei mele și cum drumul era încă alunecos de ploaia ce-l noroiase, echilibrul pe care-l

păstram de atîta vreme fu într-o clipă pierdut: căzui și ce a fost mai nenorocos e că mă rănii greu la brațul drept. De altă parte, lanțul mașinii ce se lungise de drum, sări și el din angrenaj, pe cînd eu, cu brațul ce îndată începuse să mi se umfle, de voie, de nevoie, luai drumul înainte, spre München, pe jos. Sunară astfel 9 ore seara cînd ajunsei în Schillerstrasse, 10, la hotel Christian Wolff".

Să fii fost acesta momentul psihologic al cursei? Cu un medic priceput, cu un mecanic prompt și cu cei 24 de ani pe care-i avea Constantin își continuă călătoria a doua zi, dis-de-dimineață, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Și poate că pe șoseaua însorită care-l ducea acum spre Stuttgart își recita propria poezie pe care o dedicase velocipedului:

Semeț,
  isteț,
  nervos,
vînjos,
  fugar de fier,
  fii smeu
mereu:
La drum
acum
în tine sper.
  Cu nori,
ușori,
  ce trec
mă-ntrec...
  Sînt rîndunea...
          pe rînd,
sînt gînd,
  avînt,
  și cînt,
  uit soarta rea!

Cu acest elan, tînărul sportiv și poet depășește Rinul, străbate șoselele Franței, învinge ultimele greutăți și la 2 sept. 1 900, ora 13 și 30 de minute... :

„În fine, Parisul! Parisul! Sînt pe străzile lui, străbat bulevardele, întovărășit de cicliști, de automobile, de mulțime! Apoteoză! Sosesc în fața Operei!... Sînt acum la capătul alergării de 10 zile și îndată ce cîrmesc la dreapta, sosesc în Rue Meyerbeer, la redacția ziarului „Le Vélo" unde eram așteptat și unde sosirea mea fusese vestită de telegrame și de automobiliști care-mi luaseră înainte. Trec peste sărbătorire și mă rezum numai că ținta mea a fost atinsă, că recordul a fost stabilit de mine, că mi s-a ținut socoteală de orele pierdute fără voia mea și că de la București la Paris am mers cu bicicleta în 10 zile și 6 ore".

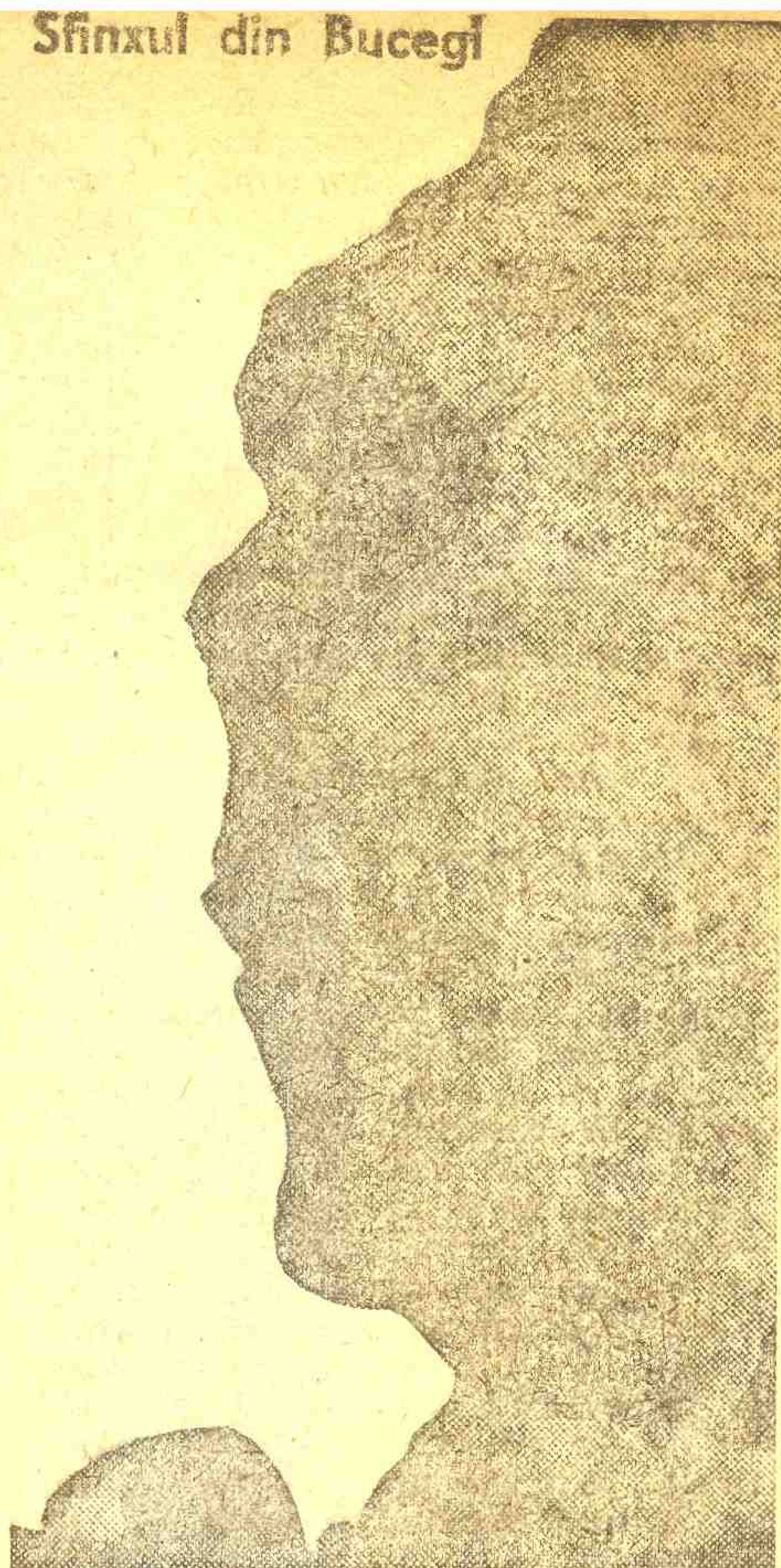
Să mai notăm, la capătul acestei restrînse parcurgeri a jurnalului lui Cantilli, că în acele zile la Paris se desfășura spectaculoasa expoziție universală din anul 1 900, că proaspătul recordman a vizitat imediat, ca fierbinte omagiu, pavilionul românesc și că ultimele cuvinte ale relatării sale de călătorie cinstesc memoria lui Dreize, inventatorul bicicletei, adevărata sa muză!

NOE SMIRNOV

În Apuseni

Sfinxul din Bucegi

MUNTELE are oamenii pe care-i merită

Aristide Stavros s-a născut la Brașov pentru că nu putea să se nască în altă parte. Urcă și coboară de vreo 50 de ani munții, parcurgînd în această perioadă de mai multe ori 4 000 de km de drumuri pe care le cunoaște ca pe propia lui casă. Știe fiecare potecă cu precizia cu care cineva își ia din raftul unei biblioteci o carte fără să ezite. A fost schior, atlet, săritor cu prăjina. Intrat nu o dată în competiții sportive, a trăit drame asemănătoare lui Scott la vederea steagului norvegian al lui Amundsen înfipt la Polul Sud la numai cîteva zile înaintea acestuia. Salvamontist, a salvat nu o dată oameni aflați în impactul cu avalanșa, cu zăpada.

— *Aristide Stavros, de ce urcă omul pe munte?*

— Pentru că pe munte îți afli satisfacția, bucuria, nicidecum neantul. Și pentru că a venit vorba de Scott, și acesta ar fi numai un exemplu confirmînd regula, se poate spune că celui de al doilea venit i se refuză toate onorurile, dar nu i se contestă valoarea.

— *Mă gîndesc, că indiferent de cîți metri îți propui să urci, aceștia nu se cuceresc fără efort, inteligență, dăruire.*

— Dacă ți-ai ales muntele și vrei să vii în întîmpinarea lui, trebuie ca experienței tale să i se adauge anumite cunoștințe cîștigate din experiența unor înaintași, pentru că numai în felul acesta poți lua startul de pe o platformă care-ți va asigura salturi calitative și satisfacții personale.

— *Să presupunem că avem o raniță dotată cu tot ce-i trebuie. I-o dăm unui tînăr care ia cu asalt pentru prima dată muntele.*

— N-are ce face cu ea pentru că nu-i pregătit fizic și psihic. Este prima și cea mai esențială condiție a muntelui.

— *Unii continuă să considere că o excursie, o drumeție, este un maraton sau un record pe care trebuie să-l cîștigi cu orice risc.*

— Să zicem că ai în față un drum căruia trebuie să-i acorzi 4 ore. Tu îl faci în două ore. Dar cu ce preț? Alergînd fără să te odihnești măcar 10 minute la fiecare oră așa cum cere legea unei excursii, fără să vezi nimic și mai ales fără

să înveți nimic din drumul parcurs, consumîndu-ți ultimul strop de energie. Ei consideră că a parcurge drumul de la A la B într-un timp record este o performanță. Falsă, după cum se vede.

— *Ce mai presupune o drumeție ?*

— Un examen de conștiință, încredere în cel de lîngă tine, afinități de grup.

— *Eugen Barbu într-un reportaj de-al său spunea că muntele își are oamenii pe care-i merită. Se referea implicit și la muntele care și-a luat nu o dată tributul său.*

— Și l-a luat mai ales datorită ignorării și tratării superficiale a naturii, a legilor munților.

— *Dați-ne un sfat care nu există în nici un ghid.*

— Cred că cel mai potrivit ar fi următorul : de a nu ignora că oricine întîlnit în drum poate da la rîndul său sfaturi chiar dacă cel întîlnit crede că e complet documentat. Sfaturile unui cioban, ale unui geolog, ale unui hidrolog n-ai voie să le ignori. Iar cei întîlniți să se trateze ca pe niște cunoștințe.

— *Ce nu înseamnă muntele ?*

— O floare ruptă pe cale de dispariție care riscă să nu mai existe decît într-o carte de specialitate, un arbore scrijelit mereu la aceeași statură a unui om care se vindecă foarte greu și riscă să se usuce, o stalactită de vîrsta unui mileniu ruptă dintr-o peșteră, care nu mai e peșteră ci grotă. Într-un cuvînt să nu se strice ce e viu în natură — floră și faună — și ce nu e viu în peșteri — stalactite și stalagmite. Aceste formații au nevoie să fie protejate estetic și integrate într-un mediu natural să se bucure de o protecție civilizată, nu stridentă. Cabanele nu sînt localuri publice de aniversat o zi de naștere, de a face chefuri și de a nu lăsa pe alții să se odihnească.

— *Ce nu se cunoaște în legătură cu protejarea mediului înconjurător ?*

— Faptul că niște resturi menajere în cîteva zile se dezintegrează, se descompun, în schimb cutiile de conserve, naylonul, aruncate la întîmplare abia după 6—10 ani. Poluarea cea mai tristă se vede în lacurile alpine : sute de cutii de conserve ne privesc prin apa limpede a lacului, distrugînd biosfera și fauna acvatică.

— *Ce este o potecă ?*

— O potecă este un ghid care te conduce în siguranță de la o cabană la alta, de la un cadru frumos al naturii la altul. Reversul ei poate deveni un lucru primejdios cînd evoluînd în serpentine în dorința de a ajunge mai repede jos, o intersectăm, ne formăm poteca noastră. Procedînd așa putem ajunge în niște locuri primejdioase, ne putem accidenta. Ori o potecă e de așa manieră trasată încît să ocolească locurile accidentate și să nu ne solicite ultima rezervă de energie urcînd în direct.

— *Cine vă ajută în acțiunile desfășurate pe munte ?*

— Potecile sînt construite voluntar de tineri care își sacrifică pentru ele tot timpul lor liber. Sînt organizați în Amicii Salvamontului și în Prietenul naturii. O potecă este însoțită de marcaje speciale aplicate pe arbori, pietre, piloni metalici. Săgețile de orientare care indică direcția de mers și timpul de parcurs sînt de multe ori deteriorate în mod intenționat, oameni inconștienți șterg de pe arbori semnele, dau o altă direcție săgeților, culcă pilonii la pămînt, strică băncile de popas. Dacă vara aceasta nu cauzează rătăciri și poteca e vizibilă iarna, lipsa de indicatoare înseamnă rătăcire sigură și accidentare. O săgeată întoarsă trimite la moarte sigură într-un gol alpin.

— *Cîteva cuvinte despre sportul dvs. preferat. Care ar fi cel mai complet ?*

— Vînătoarea. Te formează psihic, îți formează caracterul de om tenace ; cere în schimb timp, continuitate, o mare cantitate de energie. Vînătoarea adevărată nu este goana pentru uciderea a cît mai multe animale, ci arta de a ști cînd și cum să apeși pe trăgaci.

— *Ce ne povestesc vînătorii ?*

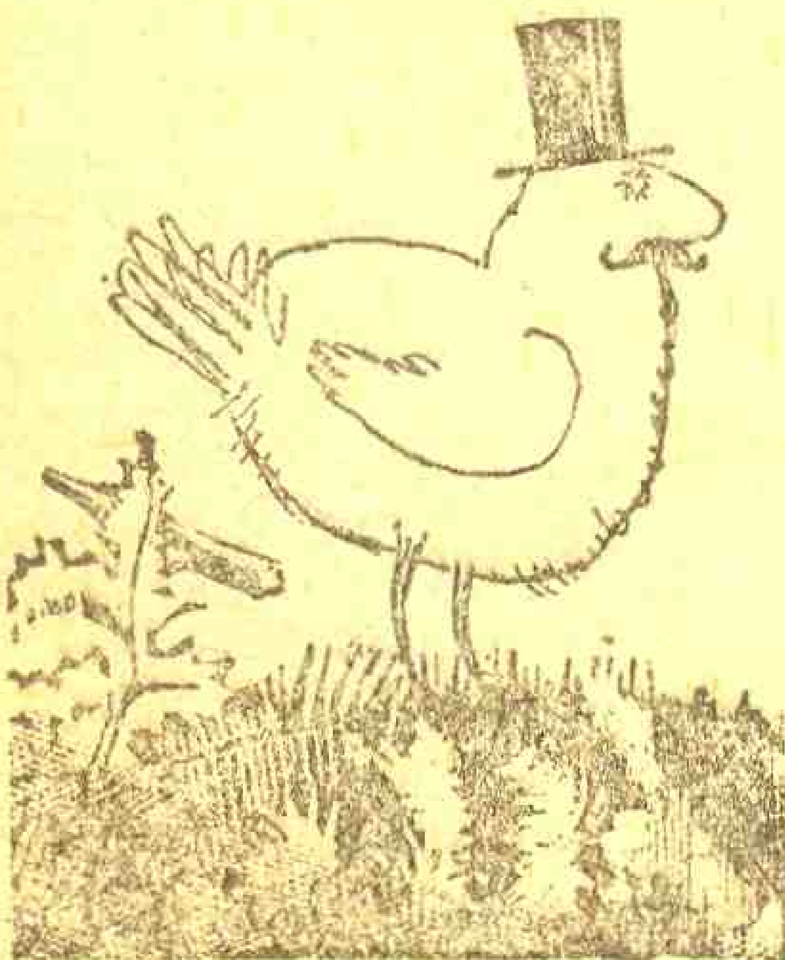
— Greșelile, insuccesele, mustrările de conștiință.

— *Și totuși, cine sînteți Dvs., Aristide Stavros ?*

— Un om care iubește muntele și care, cunoscîndu-l de 50 de ani, vrea ca prin experiența sa să poată interesa cît mai mulți tineri. Să trateze muntele și sportul ales de ei cu dragoste și pasiune. Și să intre într-o frumoasă competiție cu ei înșiși chiar dacă nu vor ajunge ca Amundsen (primul stabilind cel mai bun record).

ARETA ȘANDRU
Foto : GH. VINȚILĂ

DICȚIONAR

PĂTURĂ

În natura fastuoasă,
Este pat, scaun sau
masă.

PRIVIGHETOARE

Prin copaci cîntă nespus,
Luînd doar notele „de
sus".

RADIO CU TRANZISTORI

Ne aduce-o melodie.
Cum îi dăm o baterie.

RUCSACK

Către munte, pe cărare,
E dulap pentru spinare.

MIRCEA DIACONU:

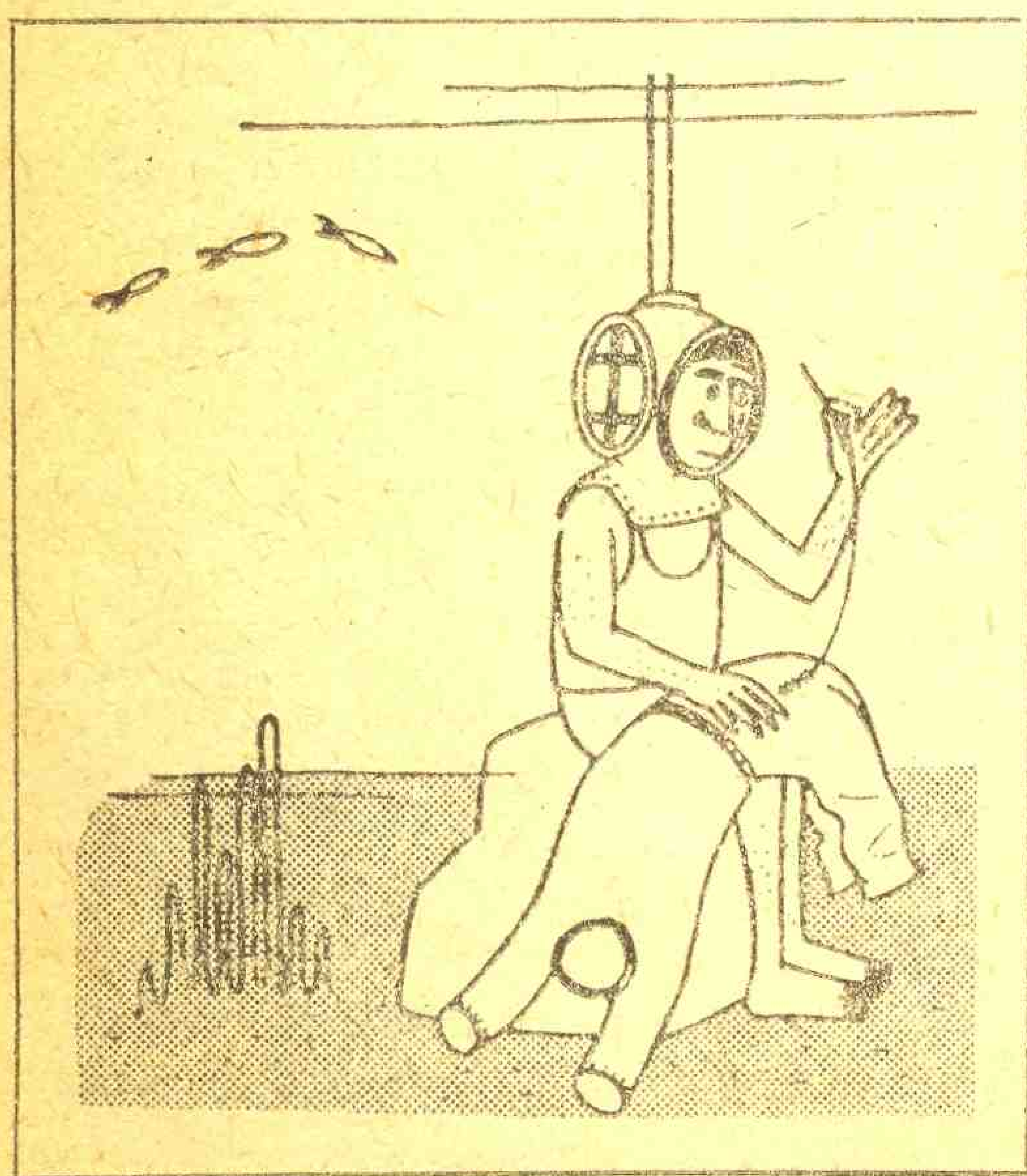
„În scris îmi prelungesc meseria de actor..."

— Există multe soluții de rezolvare a unei partituri în teatru, ținînd de zona intuitivului sau cerebralului. Care este cea preferată de dv.?

— Cînd fac un personaj în scenă nu mă confund cu el și nu mă las supus de el, respectiv nu trăiesc o transă a acelui personaj. Cînd îl elaborez îmi analizez toate gîndurile și toate stările din punctul lui de vedere. Altfel spus îl re-scriu, îl re-creez. În zona aceasta se află actul de creație actoricească pe care foarte mulți nu-l acceptă, ca fiind act de creație.

— În ce măsură vă ajută în rezolvarea unui rol experiența dv. de scriitor?

— Cred că un actor mare trebuie să fie foarte mult el însuși și în ceea ce mă privește, în scris îmi prelungesc meseria de actor, îmi construiesc stări și personaje pe care nu le pot realiza în teatru. Exprim astfel încă ceva din ceea ce îmi umple ființa și trăiesc o experiență nouă. Reîntorcîndu-mă la problema rolurilor și personajelor mele trebuie să vă spun că în cinematografie spre deosebire de teatru este foarte bine să lucrezi cam cu aceiași regizori pentru că filmele se fac repede și nu mai pierzi timp cu studierea adversarului, îi intuiești rapid intențiile. Am

colaborat deci cam cu aceeași regizori, Pița, Veroiu, Tatos și Marcus și trebuie să recunosc că am refuzat cam de două ori mai multe roluri decît am filmat. Foarte mîndru sînt de personajul meu din filmul lui Tatos „Casa dintre cîmpuri".

A fost o premieră în viața mea de „băiat bun", pentru că era un personaj absolut negativ. Am încercat ca cel puțin în film fiecare rol să fie o deplasare față de cel anterior. (În teatru lucrul este mai puțin realizabil pentru că rolurile se cam impun). După rolul din „Actorul și sălbaticii" am fost solicitat chiar de casa de filme producătoare, lucru rar pentru că eram foarte tînăr, să joc un nou rol principal tot de comisar. Mi-a trebuit multă tărie sufletească să refuz, pentru că eram destul de puțin cunoscut, iar un rol într-un film cu mare afluență de public conta. Am refuzat totuși și de atunci n-am mai jucat niciodată roluri de comisar. În tot ce am făcut însă nu am copiat pe nimeni, nici în teatru nici în film. Tot ce văd și trăiesc în viață formează experiența mea cu specific interpretativ, iar personajele mele poartă amprenta spiritului meu. Cred că un actor trebuie să fie inconfundabil. Și-n această ordine de idei sînt actori pe care-i admir fără rezerve, pe Gh. Dinică de exemplu. În teatrul Bulandra există un moment excelent de regie concretizat în cîteva spectacole de valoare incontestabilă pe care l-aș numi momentul Tocilescu.

Apariția lui Tocilescu înseamnă un moment în viața teatrului, moment care a fost asimilat de întregul colectiv și îl sperăm durabil. Spun asta pentru că spectacolele lui sînt construite pe actorii tineri ai teatrului și pericolul este cu actorii mai în vîrstă, inclusiv eu. Dar Tocilescu va trece cu bine și aventura aceasta dacă mă gîndesc la spectacolul lui cu Barbu Văcărescu...

LIANA COJOCARU

LA 75 DE ANI o triplă aniversare!

Vasile Marinescu, unul dintre veteranii turismului din țara noastră, primul șef al compartimentului turism din Oficiul Național de Turism, creat în 1935, împlinește anul acesta 75 de ani! O vîrstă frumoasă pe care și-a dăruit-o, aproape în întregime, promovării și dezvoltării mișcării turistice din țara noastră. Și azi, omul acesta cu părul cărunt, dar cu mintea limpede și încă vînjos la trup, poate urca pe munți și se aventurează, an de an, la volanul Trabantului proprietate personală, pe drumurile țării și ale Europei. E dornic să cunoască mereu și mereu altă lume, alte capodopere ale artei, alte muzee și să ducă, prin locurile prin care umblă, mîndria că este român și că are ce povesti prietenilor de peste hotare despre frumusețea țării natale.

Din faptele sale de dăruire pentru turism, reținem în convorbirea de față, trei evenimente :

- împlinirea unei jumătăți de veac de la apariția cărții sale, *Rolul industriei turistice în economia națională a României* ;
- 45 de ani de la tipărirea altei cărți de Vasile Marinescu, intitulată: *Contribuțiuni la dezvoltarea turismului în România.*
- 50 de ani de la apariția revistei *Voiaj*, al cărei prim redactor a fost ;

Sînt acestea momente importante din istoria turismului românesc, de aceea, m-am adresat interlocutorului meu cu rugămintea să se refere, succint, la ele...

Răspuns :

— După bacalaureat, în toamna anului 1928, m-am înscris student la Academia de înalte studii comerciale și industriale din București. Venisem acolo cu dorul drumeției în suflet, pe care mi-l sădise prima mea excursie la munte, în luna iulie 1925. La Academie am întîlnit o susținută activitate turistică. Aici am înființat Asociația Universitară de Turism Internațional (A.U.T.I.). M-am deplasat chiar și peste hotare în Cehoslovacia, în anii 1929 și 1931. În cadrul asociației, au fost inițiate o serie de conferințe de popularizare a turismului. Ciclul a fost deschis de profesorul universitar Gr. Trancu Iași (*Valorificarea frumuseților și bogățiilor României*), continuat de Alexandru Băduță (*Posibilități turistice românești*), și de alții. Eu am ținut conferința intitulată *Rolul industriei turistice în economia națională a României.* Era în ziua de 14 februarie 1933. Am avut un succes neașteptat. La sfîrșit, am fost felicitat de personalități universitare de primă mărime. Gestul lor m-a emoționat profund. Mihai Haret însă, președintele de atunci al Turing Clubul României, m-a îndemnat : „Faci o greșeală, tinere, dacă nu vei tipări conferința. Eu te voi ajuta material și moral, dacă va fi nevoie".

Încurajat de Mihai Haret și sprijinit de el, conferința a apărut în broșură, în luna septembrie 1933. Eu abia împlinisem atunci 25 de ani...

— O vîrstă frumoasă, la care ați debutat cu o carte ce aborda o tematică inedită, care punea, pentru prima oară, într-o carte tipărită în țara noastră, necesitatea dezvoltării turismului, ca sursă de venituri pentru economia României. Ce-mi puteți spune în legătură cu al doilea moment aniversar, 50 de ani de la apariția publicației Voiaj ?

— Ar fi multe de spus, dar dumneata — te știu bine — ești un grăbit și un zgîrcit. Vrei totul scurt, esențialul ! Mi-ai dovedit-o și cînd ai lucrat, ca redactor, la cartea mea de evocări *Oameni, locuri întîmplări.* Noroc că te-am iertat pentru cît m-ai sucit și m-ai învîrtit...

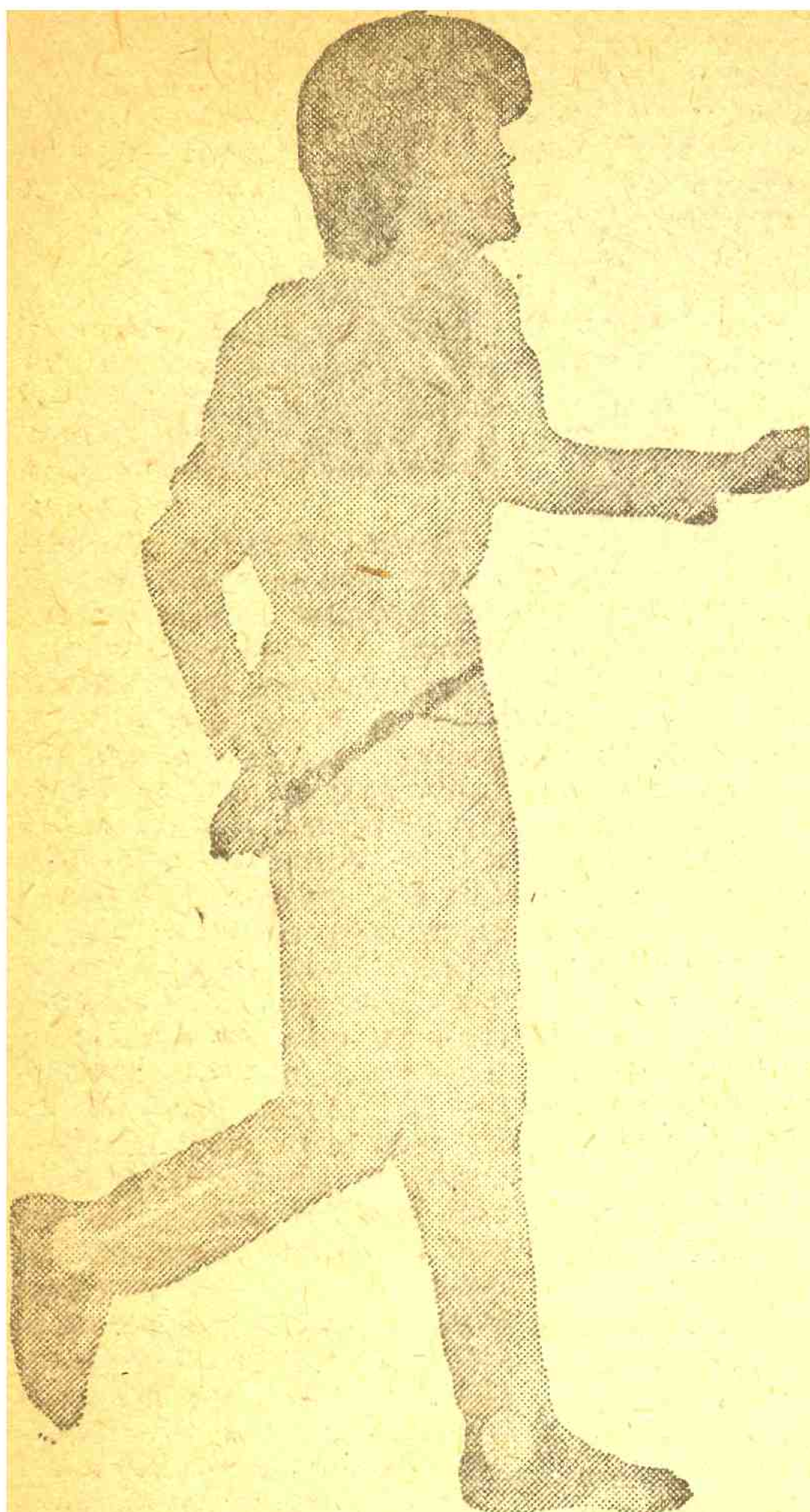
Revista *Voiaj* a apărut la scurtă vreme după publicarea broșurii la care m-am referit. A fost inițiativa lui Eugen Eremie. El a venit la mine și mi-a propus să fiu primul redactor al ei, post echivalent cu acela de redactor-șef de azi. Aici au colaborat o seamă de personalități ale literaturii noastre, între care citez numai pe Mihail Sadoveanu și Mihai Tica Rumano. În calitatea mea de prim redactor, am încercat, și am reușit o vreme, să orientez publicația pe tratarea celor mai stringente chestiuni ale turismului din acei ani. Am militat, în primul rînd, alături de alții, firește, pentru înființarea unui organism de stat, care să se ocupe intens de destinele turismului nostru. Acesta a fost O.N.T., în prima lui formulă organizatorică, din 1935...

— Care este conținutul cărții CONTRIBUȚII LA DEZVOLTAREA TURISMULUI ÎN ROMÂNIA, de la tipărirea căreia se împlinesc, așa cum am arătat, 45 de ani ?

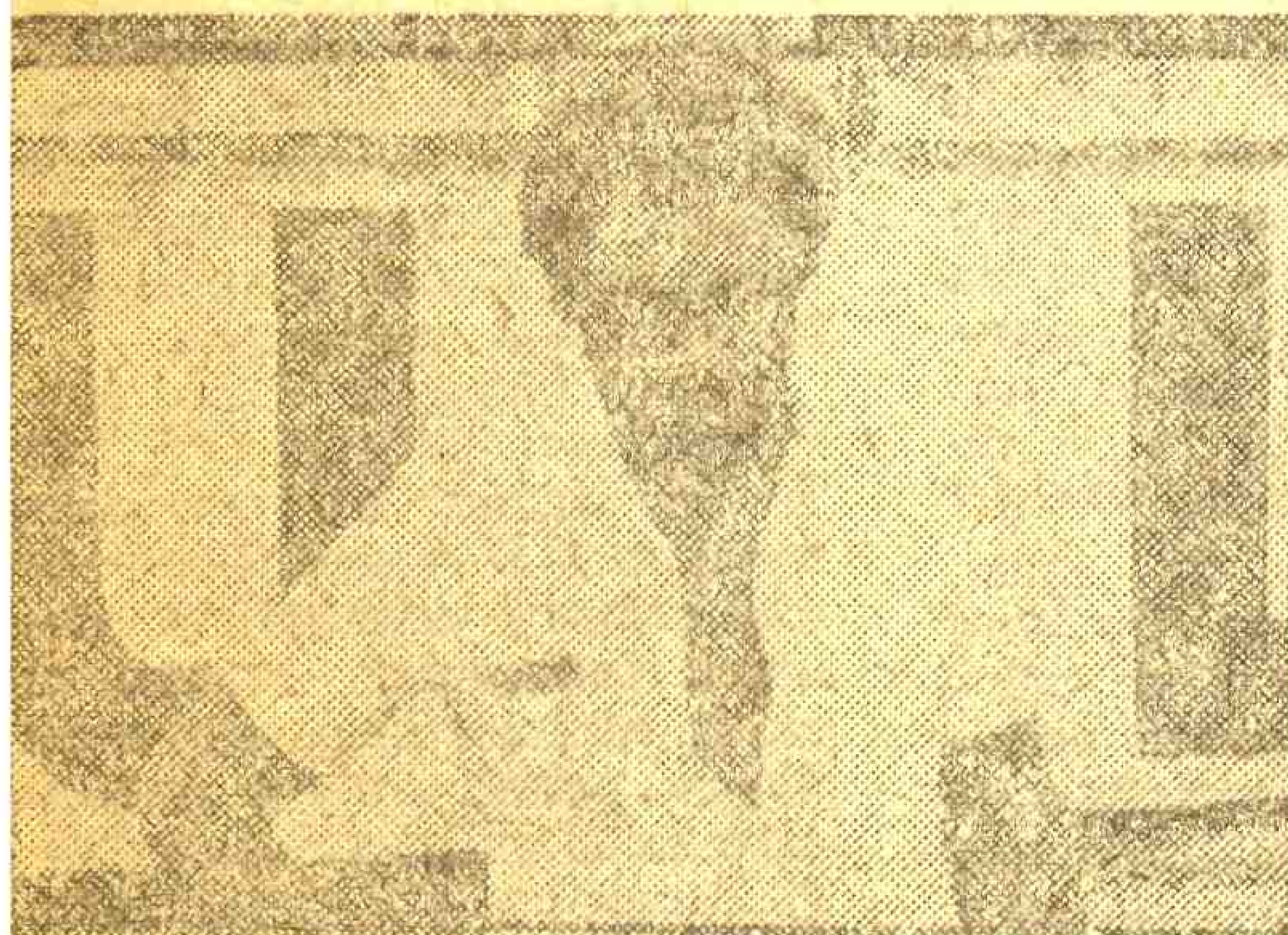
— Se compune dintr-un mănunchi de articole despre turism, risipite, pînă atunci, în diverse publicații. Accentul lor cade, desigur, tot pe relația existentă între mișcarea turismului și rolul său în economia națională.

Convorbirea cu Vasile Marinescu s-a încheiat aici. Din ea am reținut că interlocutorul meu se numără nu numai printre veteranii și pionierii turismului nostru, ci că, în același timp, este unul dintre primii autori români care au abordat subiecte privind economia și organizarea turismului, unul dintre promotorii literaturii pentru turism cu caracter economic.

VALENTIN B. MUREȘANU

CRISTIAN MINCULESCU — pentru cîțiva ani la rînd, vocea care a dat marca grupului IRIS — mai recent și pentru mai departe timbrul vocal specific al noului grup VOLTAJ.

LADISLAU HERDINA — îngîndurat probabil în urma ultimei dezmembrări a grupului PROGRESIV-TM.

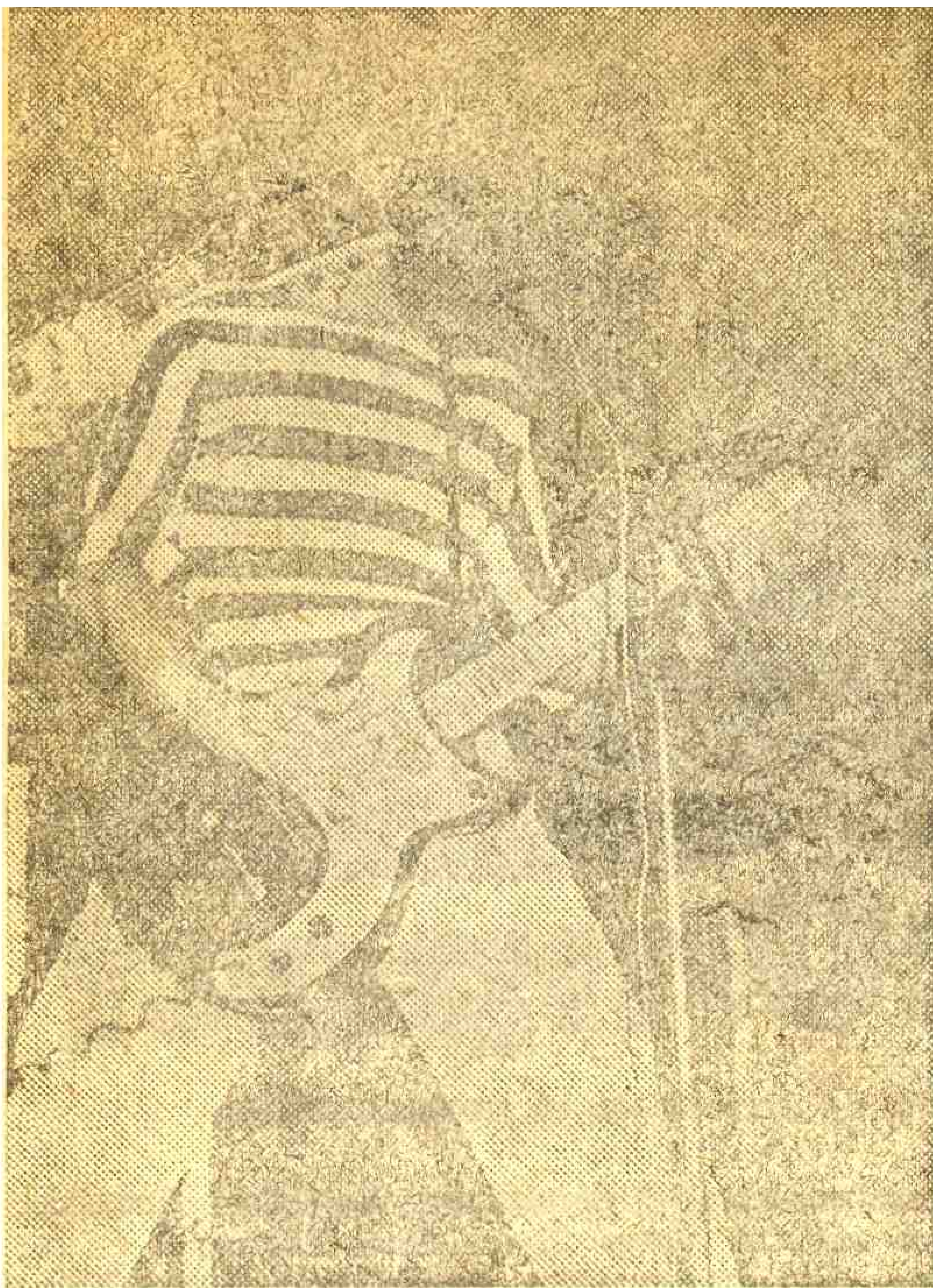
Nu e deloc ușoară această muzică ROCK

S-a creat, de-a lungul anilor, o imagine (construită numai din aparențe, dar lipsită, după cum se va vedea în continuare, de fondul de argumente necesar unei afirmații tranșante) a neseriozității formațiilor românești de muzică rock, imagine ce are tendința periculoasă de a se încetățeni în conștiința multor neavizați. Ne vom referi, în continuare, să istoricizăm subiectul, dar trebuie menționat că, în scurta istorie a genului, au fost, într-adevăr, foarte puține cazuri de perenitate a unor formații, dacă ne referim la întreaga componență a trupei. Poate „Savoy" să facă excepție, dar oricine are dreptul să obiecteze că nu e vorba de o formație rock, sau „F.F.N.", handicapați însă de o activitate sporadică, neconcludentă. Mai degrabă se poate vorbi de mai multe personalități care au susținut existența, în timp, a celor mai faimoase grupuri românești de rock : Liviu Tudan, Iuliu Merca, Nicolae Covaci, Sorin Chifiriuc, etc. care au întrunit doza suficientă de profesionalism și sufletism subliniate într-o splendidă obstinație întru desăvîrșirea unui act artistic peren, făcîndu-și din această cauză și scopul existenței.

Dar, chiar și așa fiind, istoria unui gen muzical nu se poate scrie uzînd numai cîteva nume, fie ele cît ar fi de valoroase. Intervine obligatoriu necesitatea de a ne referi la mulțimea de trupe care apar și dispar înainte de a se fi auzit cît de cît de ele, sau la mulțimea și mai mare a facerilor, desfacerilor și refacerilor care bîntuie în domeniu. Schimbările de instrumentiști de la o formație la alta nu sînt întrecute ca număr și frecvență decît de transferurile fotbaliștilor.

Dar, lăsînd la o parte astfel de generalizări, cel mai interesant ni se pare a despica puțin firul în patru, analizînd, pentru început, o serie de cazuri concrete, situația actuală a cîtorva formații, desprinzînd pe parcurs unele învățăminte ce vor fi necesare în alcătuirea concluziilor care se impun unei analize cît de cît judicioase.

ROȘU ȘI NEGRU, unul dintre grupurile cu cele mai vechi state de serviciu în rock-ul românesc, se află la a „n"-a schimbare de

NUȚU OLTEANU (grupul IRIS), continuă să se impună ca unul dintre cei mai talentați chitariști.

LIVIU TUDAN, omul care are grijă să alimenteze cu succese grupul ROȘU ȘI NEGRU.

personal. Liviu Hrișcu, fostul baterist al formației pleacă, urmărit de ideea de a-și alcătui o formație proprie, iar mezinul Gabriel Nacu se transferă la o formație care vine — „Voltaj", după ce fusese cooptat de la un „Harap Alb" în derivă din cauza lipsei de experiență organizatorică a (aproape) copiilor care-l compuneau. Este a destul de multa oară cînd niște proaspeți absolvenți ai „școlii" Tudan își aleg drumuri proprii și sperăm că realizările nu se vor lăsa așteptate prea mult. Să ne reamintim că pe aici au trecut : Florin Ochescu, Perin Boian, Nuțu Olteanu, Ion Dumitrescu, Cristian Ioan și mulți alții. Simțind nevoia de siguranță care să-i permită realizarea unor gînduri mai vechi ce sperăm să se concretizeze în noi experiențe artistice fericite, cum s-a întîmplat cu „Sinestezie", „Zburătorul" sau „Călătorie înlăuntrul nostru." Liviu Tudan a apelat la un muzician de mare talent, ce posedă o vastă experiență și cu care a mai lucrat în repetate rînduri — bateristul Dorel Vintilă-Zaharia și la un basist foarte exact și cu multiple posibilități garantate de absolvirea conservatorului „Ciprian Porumbescu" — Dan Creimerman, ceea ce îi va permite evoluția nestingherită la clape (strings și Arp-synthesiser) și voce, menținîndu-l alături pe unul dintre cei mai rafinați și rapizi chitariști pe care îi avem — Adrian Ordean. Show-ul lor actual ni se pare deosebit de bine pus la punct și ușoara tentă comercială ce i s-ar putea reproșa este în totalitate anihilată de exactitatea și seriozitatea cu care este tratat fiecare aspect al prezenței scenice

VOLTAJ ni se pare o trupă care este îndreptățită să aspire la cel mai frumos viitor, dar se poate pierde la fel de ușor dacă nu va întîlni în drum oamenii care să o înțeleagă și să o susțină. Istoria întemeierii acestui grup, sau, mai bine zis, a despărțirii membrilor formulei de aur „Iris" este binecunoscută, în urma bogatului spațiu ce i-a fost rezervat în revista „Flacăra" și nu are nici-un rost să revenim asupra ei.. Nu putem totuși să nu arătăm că ni se pare superb gestul comis de Adrian Ilie și Cristian Minculescu, care, plecînd cu fruntea sus din grupul „Iris" pentru motive ce, am spus deja, nu are nici un rost să le re-detaliem aici, au renunțat să mai poarte numele și renumele gata făcut al formației (ajunsă în fericita situație caprovarzistă de a fi recunoscută la toate nivelele și adulată de public, în același timp !), deși aveau toate atuurile în acest sens : vechimea în grup, marea majoritate a compozițiilor care i-au impus în conștiința tuturor iubitorilor de muzică și vocea de marcă a lui Cristian Minculescu. Ei au preferat să ia, cu tărie și încredere, totul de la început. Prieteni mai vechi li s-au alăturat în formație, sau în jurul ei, i-au ajutat și, în scurt timp, ei au reușit un debut de-a dreptul senzațional în fața a 1 300 de spectatori înghesuiți în sala de 500 de locuri a Clubului „Titan" și a unei asistențe selecte

Grupul COMPACT — un adevărat exemplu de seriozitate şi profesionalism.

din lumea respectivului gen muzical şi nu numai (au putut fi zăriţi, între alţii : Mircea Vintilă, Nuţu Olteanu, Florian Pittiş, Luiza Ciolac, George Stanca, Aurel Gherghel, Catrinel Paraschivescu, Petre Magdin). Peste încă numai o lună cucereau Premiul I la Festivalul de rock, jazz şi folk de la Craiova. Urmează repetiţii înverşunate, cîteva înregistrări la Radio şi Televiziune şi programarea în cele mai prestigioase emisiuni, inclusiv-o poziţie privilegiată în Revelionul Tineretului. Iată că, totuşi, doi dintre membrii grupului — Dan Cimpoeru şi Horaţiu Rad — părăsesc echipa, încercînd să îl antreneze în „trădare" (poate chiar fără ghilimele) pe Cristian Minculescu, angajînd o posibilă întreprindere „culturală" dubioasă, cu profituri garantate şi cu destinaţie precisă : restaurantul. Conştiinţa artistică şi umană a acestuia din urmă a reculat însă la timp şi băieţii au refăcut un „Voltaj" mai trainic şi mai frumos, cooptîndu-i pe Gabriel Nacu (ex-Roşu şi Negru) — la a doua chitară şi Doru Borobeică la bass. Le dorim succes şi viaţă lungă !

Nu mai multă stabilitate întîlnim şi în alte părţi. La „SEMNAL M", după o perioadă de rătăcire prin veşnic atrăgătoarele restaurante (pentru a nu se interpreta greşit : e vorba de formaţii care cîntă acolo, nu de localuri, ca atare !), au revenit Ştefan Boldijar şi Francisc Solomon. „PROGRESIV"-ul din Timişoara s-a rupt în două în urma discuţiilor tripartite dintre impresarul trupei — Sandu Haţeganu, conducătorul ei — Ladislau Herdina şi ceilalţi membri. S-a ajuns la situaţia actuală în care există două formaţii cu acest nume (situaţie care o reeditează pe cea care a generat apariţia numelui „Progresiv", la sugestia lui Harry Coradini, cu 10 ani în urmă, cînd existau două „Clasic XX) : „Progresiv TM" (cu sediul, evident, la Timişoara) care include, alături de conducătorul şi fondatorul Ladislau Herdina, pe solistul vocal Ionel Nae Tarnoczi (şi el membru în formula anterioară) şi pe Octavian Iepan, Mircea Jebelean şi Otto Schröder, proveniţi de la „Autostop" şi „Progresiv 83" (cu sediul la Arad, care s-a cristalizat în jurul nucleului : Nicolae Iovin — „Ghighi", Richard Schörnig, Peter Kocsef, adăugîndu-i pe Ştefan Pentek (membru fondator !) la clape şi Corneliu Moldovan la chitară şi beneficiind în continuare de serviciile impresarului Sandu Haţeganu. Lupta continuă, din păcate întotdeauna cu mijloacele cele mai loiale. Se pare că, în acest caz, neconcordanţa dintre ideile muzicale a două generaţii a jucat rolul decisiv în separare. „SFINXUL"-ul, după ce a stricat o formaţie foarte bună — „DOMINO", pe care a văduvit-o iremediabil de creierul, sarea şi piperul ei — Sorin Chifiriuc, reuşeşte performanţa de a mai destrăma (sperăm din toată inima că nu definitiv) încă o formaţie din prima linie — „POST SCRIPTUM", căreia i l-a răpit pe Doru Apreotesei (în poziţia similară cu Sorin Chifiriuc). Ceea ce este mai trist este că, în aceste împrejurări în loc să asistăm la constituirea unui fel de super-grup, mixtura nu rezistă în plan artistic, trupa eşuînd într-un local (fie el chiar în Belgia, tot nu credem că este cel mai adecvat loc de manifestare pentru patru dintre din ce în ce mai puţinii piloni ai muzicii rock pe care îi avem !).

„DOMINO", despre care am amintit, încearcă marea cu degetul, cu un nou solist vocal, de talent promiţător. — Dan Bittman, şi un nou basist — Eugen Sonia.

Am uitat să menţionăm că „IRIS" există (încă !) prin strădania fondatorilor Nuţu Olteanu şi Ion Dumitrescu, ajutaţi de Mihai Popescu şi de joly-jocker-ul Dan Bădulescu, cu speranţa mai mult sau mai puţin mărturisită de a-l coopta pe Florin Ochescu şi cu im-

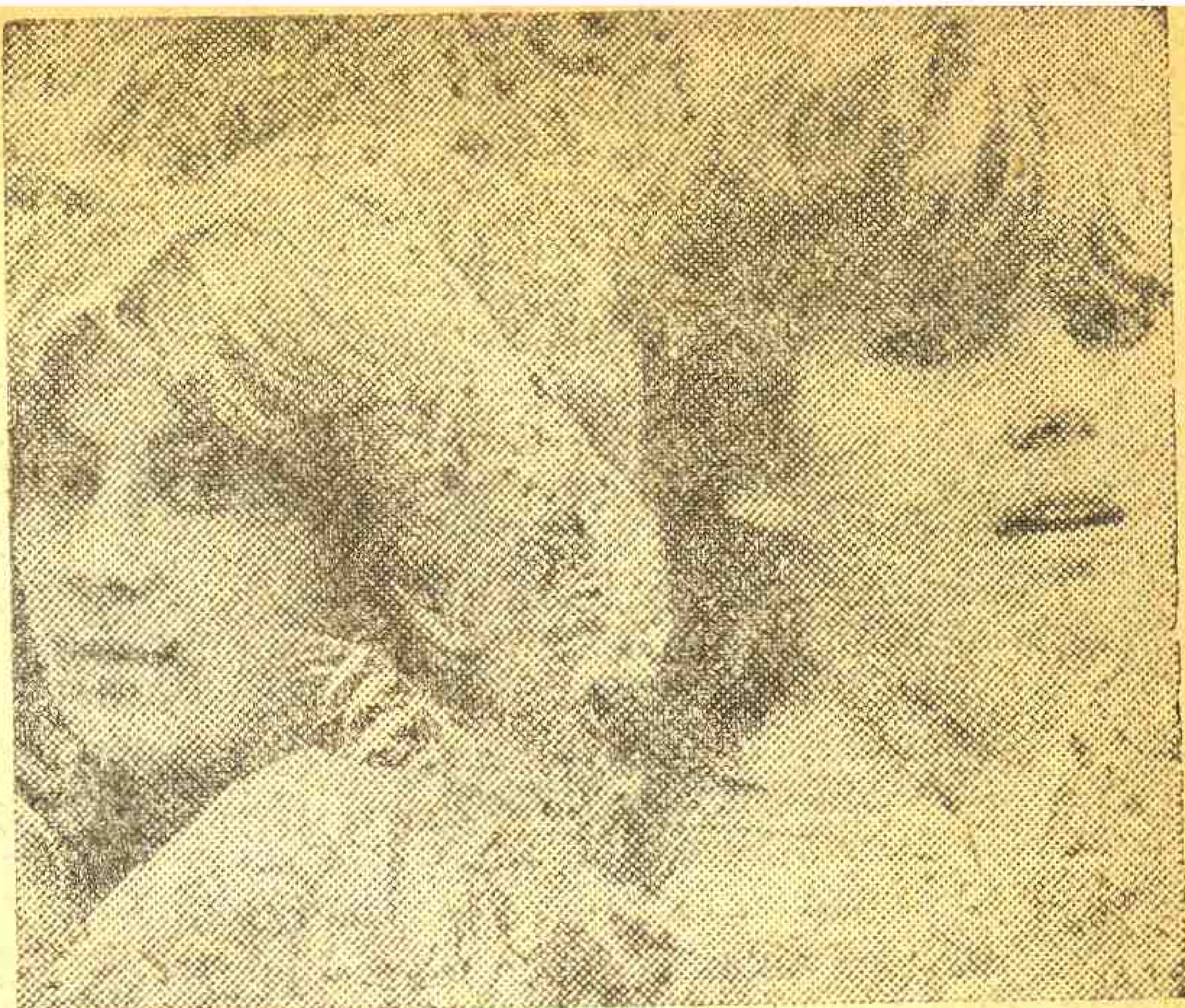
provizația destul de puțin inspirată a unei soliste vocale — copie destul de palidă a Didei Drăgan.

O altă formație care se zbate să își recîștige sau, dacă vreți să își păstreze numele cucerit cu greutate, este „BASORELIEF" care, în ultima vreme, într-o componență de zile mari (Iulian Vrabete-bass, Relu Bițulescu-baterie, Eduard Bălașa-chitară solo — toți trei provenind din formula inițială, primii doi chiar cu o continuitate impresionantă, de mai mulți ani, sub același stindard — și Liviu Băzu — pian electric și voce. „Basorelief"-ul a făcut un gest într-o oarecare măsură asemănător cu cel al „Voltaj"-ului, prin curaj și frumusețe în sine. Deși absolvenți ai unor facultăți care i-ar fi îndreptățit la o existență tihnită, oferindu-le și posibile satisfacții profesionale, dar, mai cu seamă, o multrîvnită siguranță materială, ei caută totuși să trăiască prin și pentru muzică. O întîlnire întîmplătoare i-a făcut să își lege numele în mod neașteptat pentru unii, dar surprinzător numai pentru cel care nu i-a ascultat împreună, de cel al duetului vocal „Stereo", prezență cunoscută și recunoscută din programele Radioteleviziunii. Fetele care îl compun — Elena Perianu și Crina Nedelcu — îmbinînd farmecul cu talentul, ambiția cu seriozitatea — eliberate de restricțiile repertoriale și cinetice ale suszisei instituții, fac adevărate minuni. Problema inițială a acompaniamentului a fost de la sine anulată, trecîndu-se instantaneu la o cooperare care a dat rezultate dintre cele mai frumoase. Curajul băieților de la „Basorelief" rezidă și în faptul că au renunțat la jazz-rock-ul și le-a adus numai satisfacții, cu convingerea că pot avea rezultate la fel de frumoase abordînd și alte genuri.

Și, pentru că sîntem la capitolul exemple frumoase, nu putem omite grupul „COMPACT" din Cluj-Napoca, grup care de doi ani se menține cu componența neschimbată, reușind, tocmai prin aceasta, prestații artistice de calitate mereu crescîndă și cucerind noi adepți în rîndul publicului din întreaga țară, prin turnee programate judicios, apariții RTV, etc.

Există, în afară de aceste formații și de alte cîteva al căror nume ne va fi scăpat în graba condeiului, o puzderie de grupulețe care apar și dispar peste noapte și asupra condiției cărora vom reveni cu altă ocazie.

Ce se întîmplă, deci, în general, cu muzica rock românească ? Să pornim de la perioada cea mai stabilă : sezonul estival, în care 90% din formații cîntă în localuri, și dintre ele, 90% pe litoral. În această perioadă, toate sînt bune și frumoase din punct de vedere material (mai puțin artistic, compromisul fiind în floare !) și se pare că asta este o condiție necesară și suficientă pentru a-i ține împreună pe oameni 1-2-3 luni. Cum vine toamna, încep... seismele. Trupele, așa cum spuneam, se fac, se desfac și se refac cu iuțeala fulgerului. Lunile de conviețuire își pun și ele amprenta, revelind uneori incompatibilități artistice sau pur și simplu omenești, dar nu asta ni se pare esențial. Formațiile revin în cămăruțele în care sînt tolerate prin clu-

STEREO, sau mai concret ELENA PERIANU și CRINA NEDELCU, două fete al căror farmec ar putea fi întrecut numai de talentul lor interpretativ.

buri și... inactivitatea scenică e la ordinea zilei. Repetiții zilnice de 8—10 ore nu pot asigura existența nici unei formații în absența spectacolelor care înseamnă, de fapt, adevărata viață a artistului. Cluburile nu fac decît să le solicite pentru unul sau două concerte gratuite lunar și, dacă se poate, la... balul de sîmbătă seara, unde nu e rău să zică și „d'alea d'ale noastre", dacă se poate „s-o dea și pe țigănește". Nu exagerăm : sînt cazuri în care formații de excepție, multiple laureate ale unor prestigioase festivaluri, ca „Accent" sau „Mas Media" au fost puse într-o astfel de situație mai mult decît stupidă. L-am cunoscut nu demult pe directorul unui Club al tineretului care declara, cu o nonșalanță întrecută numai de penibilitatea mîndriei afișate, nici mai mult, nici mai puțin decît că „eu nu organizez concerte de muzică rock, pentru că nu-mi plac mutrele ălora din formații și nici ale puștilor care vin să-i vadă !." Și atunci, la ce sprijin să se poată aștepta niște tineri dornici de afirmare pripășiți întîmplător printr-un astfel de club ? Apare, prin urmare, de înțeles încercarea disperată de a-și găsi loc mai sigur pentru a-și manifesta potențele creatoare și a-și satisface necesitățile artistice. Una peste alta, devine tot mai vizibilă nevoia de îndrumare și conducere resimțită de mai multă vreme în domeniul muzicii pentru tineret, mai ales a formațiilor rock, care încap, nu rareori, pe mîna te miri cărui neavenit însetat de cîștiguri gratuite. S-a vorbit, în repetate rînduri, despre un posibil Birou al Muzicii pentru Tineret, ceva în genul B.T.T. și propunerea nu mai pare atît de aberantă cum a putut să pară inițial. Oricum, e limpede că fenomenul (căci avem, într-adevăr, de-a face cu un fenomen !), a căpătat implicații sociologice nebănuite care justifică și chiar impun o atenție sporită și o seriozitate corespunzătoare în abordare.

Nu e deloc ușoară această muzică...

VICTORIA NANCA

APERITIVE CU PASTĂ DE BRÎNZĂ

Brînza, aliment atît de hrănitor și sățios, poate fi ușor preparată în mai multe feluri, care să satisfacă diverse gusturi, deschizînd și pofta de mîncare, atît de necesară în vacanțe, în călătoriile dumneavoastră la munte sau la mare.

Pastele de brînză pot fi folosite la sandvișuri sau umplerea cu ele de roșii potrivit de mari, la care tăiem un căpăcel și scoatem miezul. De asemenea, putem umple, cu pastă de brînză, ardei grași mai prelungi, sau ardei capia, pe care-i vom tăia apoi rondele.

Pastă de brînză cu bulion sau boia de ardei

În aceeași pastă de brînză se amestecă 2—3 lingurițe de bulion de roșii sau 1/2 linguriță boia de ardei, care-i vor da o culoare și un gust apetisant.

De reținut că pentru diverse diete se poate folosi, în combinațiile pe care vi le-am propus (minus boia de ardei) numai brînză de vaci, eventual cu puțină smîntînă (1—2 linguri).

Pasta de brînză de vacă este gustoasă și substanțial vitaminizată dacă radem în ea, pe răzătoare mică, țelină sau rădăcină de pătrunjel.

Pastă de brînză cu chimen

Un pachet de brînză de vaci se piurează cu circa 50 g brînză telemea, topită sau de burduf, și tot atîta unt, ba chiar ceva mai mult. Cînd este bine omogenizată și cremoasă, se adaugă cam o jumătate de linguriță de chimen, preferabil pisat. Pentru a suplimenta vitaminele și a-i da pastei o culoare atrăgătoare, punem și 2—3 lingurițe de zeamă de sfeclă crudă (rasă și stoarsă).

Pastă de brînză cu mărar

Se obține o pastă din brînză și unt (ca în rețeta de mai sus), la care se adaugă mărar (1—2 linguri) fin tocat.

REPERE TURISTICE

AMARA

Recunoscută-n toată țara,
Totuși, doresc să vă previn
Să nu gîndiți că în Amara
Cultivă oamenii pelin.

BABELE

După ce sînt în etate
Și cu tîmplele cărunte,
Au ajuns și cocoțate
Pe un vîrf semeț de munte.

BRAD

Orășel cam năzdrăvan
Pentru foarte mulți copii :
Cînd începe noul an,
Le aduce jucării.

BRĂILA

Port pe malul Dunării,
Din vechime e vestit.
De aceea, într-o zi,
Și un orb l-a nimerit.

BRAȘOV

Are harnici muncitori,
Care sînt semănători,
Pentru că, peste ogoare,
Zilnic seamănă tractoare.

CAREI

Urbea asta-i, din păcate,
Curioasă peste poate,
Pentru că la fiecare
Pune-aceeași întrebare.

CRIȘURILE

Trei frați buni udă Bihorul,
Să dea rodul înzecit.
Doi se duc cu binișorul
Și doar ultimu-i grăbit.

CHEILE BICAZULUI

Nici o ușă nu descuie,
Dar, răzbind ca printr-un zid,
Spre Moldova cărăruie
Peste munte azi deschid.

CONSTANȚA

Poposind aici, la Mare,
Cu familia-mpreună,
Pe nisip faci băi de Soare,
Pe faleză băi de Lună.

CRAIOVA

Cînd auzi pe profesor
C-a fost cetatea banilor,
Cică, școlarul a rîs sec :
— Pe vremuri, deci, era... C.E.C.

CUGIR

De la-ntemeiere,
Are o plăcere :
Ține cu tărie
Să dea chezășie !

...DE VACANȚĂ

SCOICI CU LĂMÎIE

Scoicile din conservele aflate în comerț se scurg de zeamă, se spală punîndu-le într-o sită sub jet ușor de apă, se scurg și se toarnă peste ele puțin ulei și zeamă de la 1/2 lămîie. Se presară, după gust, un praf de piper.

SCOICI CU MAIONEZĂ

Scoicile spălate și scurse pot fi servite și cu o maioneză (pregătită eventual dinainte, dacă pornim la drum). După dorință, la această maioneză se adaugă cîțiva cățel de usturoi bine pisați.

PASTĂ DE JUMĂRI

Jumările obținute după topirea slăninei pentru untură pot servi la prepararea unei paste sățioase, cu gust picant și îmbietor, potrivită îndeosebi la sandvișurile care însoțesc ceaiurile fierbinți la micul dejun, cu precădere în vacanțele și călătoriile la munte.

1/2 kg de jumări, date prin mașina de tocat de două ori și păstrate în borcane sau cutii inoxidabile, de voiaj, se amestecă cu 2—3 lingurițe de muștar, 3—4 ouă fierte tari și tocate, o legătură de ceapă verde (sau o ceapă mijlocie) tăiată cît mai mărunt. Se servește pe felii de pîine proaspătă sau prăjită.

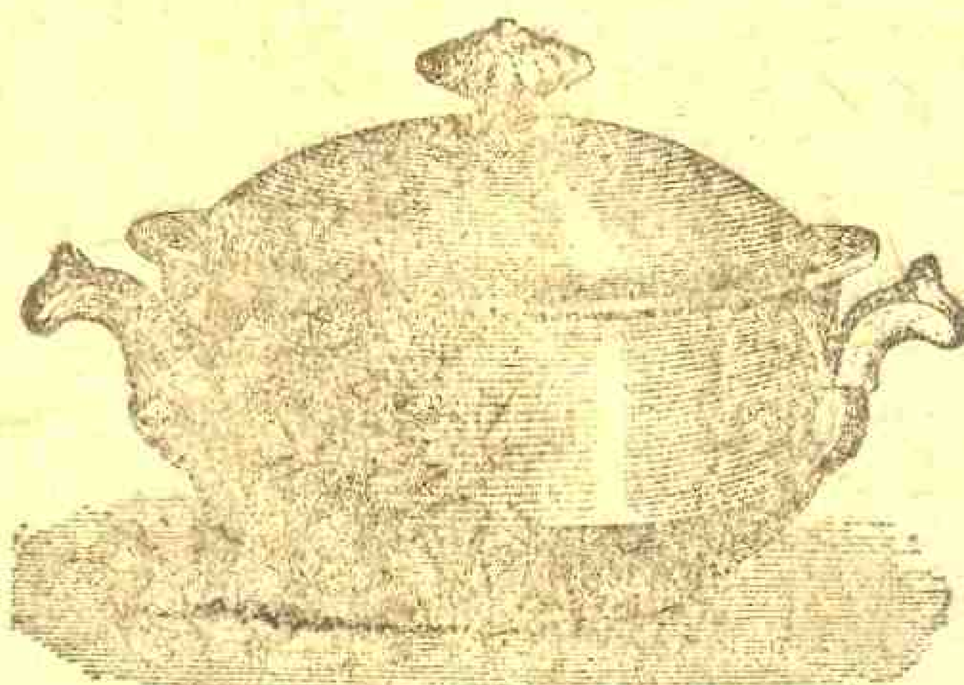

FRIGĂRUI CU SLĂNINĂ

Aflîndu-vă în jurul unui mic foc de tabără, puteți pregăti rapid cîteva frigărui care vor face deliciul unui prînz la iarbă verde.

În cîteva nuiele de 30—40 cm lungime, cojite și ascuțite la vîrf, se înfig feliuțe de slănină (și de parizer sau alt salam, dacă doriți), alternînd cu felii de roșii, de ceapă, ardei gras și (dacă ați cules !) ciuperci.

Se perpelesc iute deasupra flăcării — fiecare cu frigăruia sa !

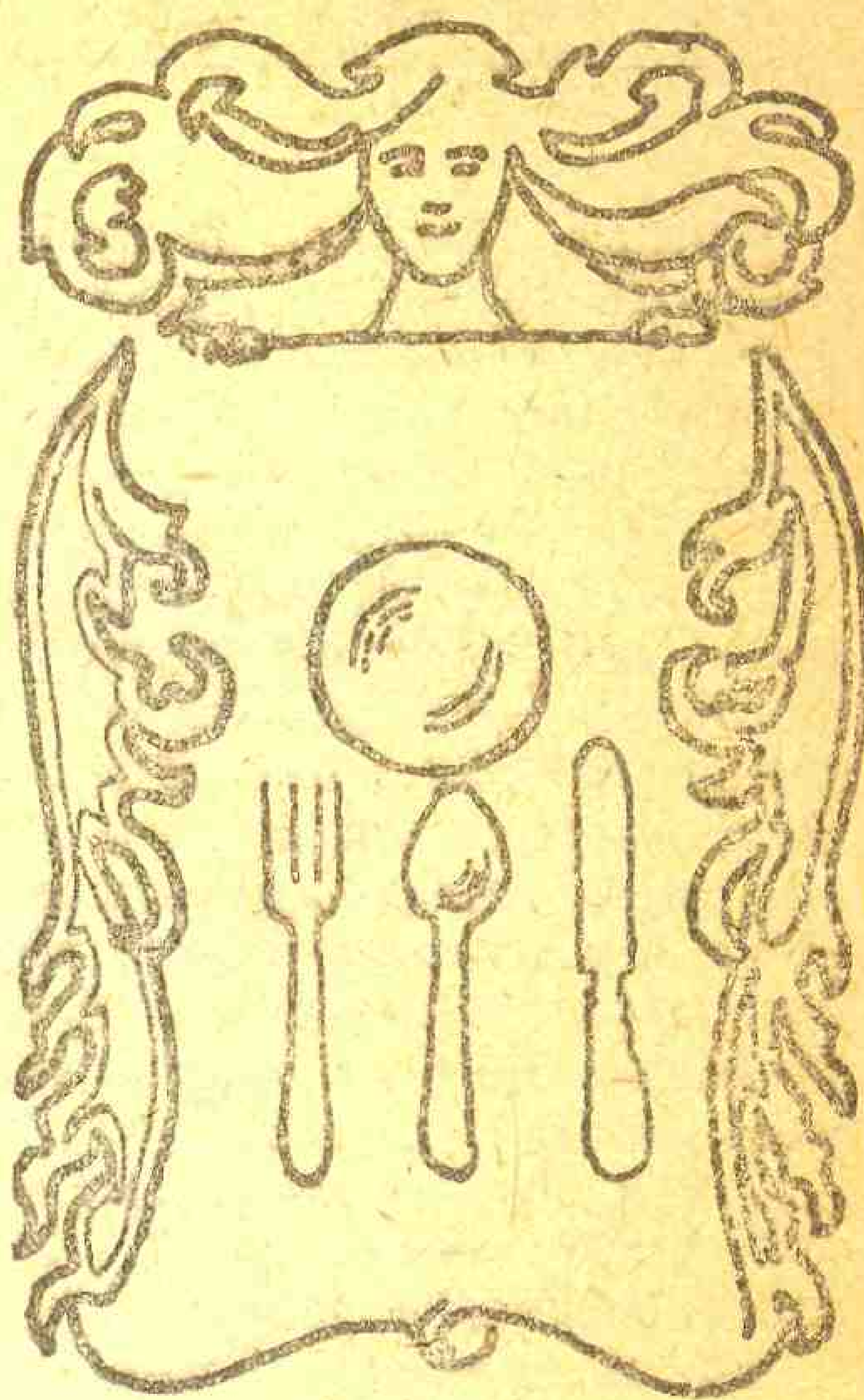
SPUMĂ DE FRUCTE

Din căpșuni, vișine, caise și mai ales din savuroasele fructe de pădure (fragi, zmeură) se poate prepara, ca desert, o spumă de fructe răcoritoare și aromată.

Se bat tare cu telul două albușe. Cînd sînt ca zăpada, se adaugă, în ploaie, o cană de zahăr (pudră sau tos, mai fin), apoi o cană din fructele piuretate, continuînd să batem bine cu telul, ca la bezele. Se servește foarte rece, presărată cu fructe întregi (caisele cojite și tăiate cubulețe).

PRĂJITURĂ AD-HOC CU SPUMĂ DE FRUCTE

Se așază, pe un platou sau o farfurie întinsă, felii de cozonac uscat, pe care le îmbibăm cu un sirop dulce (apă cu zahăr, după gust, plus puțină coajă de lămîie sau portocală, fiartă și răcită). Se acoperă cu un strat gros de spumă și se presoară cu fructe. Se servește tăiată cuburi sau ca feliile de tort.

EPIGRAME... GASTRONOMICE ȘI NU PREA

Unui gurmand îndrăgostit :

Cînd iubești, slăbești —
se zice ;
Dar, nu-ți fie de deochi,
Tu te-ngrași mereu, amice,
C-o mănînci din ochi !

O anume salată, pentru un anume vegetarian :

Fiindcă ai făcut-o lată
La servici, ca și-altădată,
Ți-a servit șefu-o salată
Să-ți ajungă vara toată.

Unui student care-și pierde vremea prin restaurante :

Toată ziua bînd vîrtos
Ți s-a dus mintea-n călcîie
Și de-atîta „tămîios"
La examen ești tămîie !

Unuia care ia cuvîntul în ședințe, fără a avea nimic de spus :

Vorba ta, o zeamă lungă,
Ne-a făcut iar gura pungă;
Cînd speram că se sfîrșea,
O-ntindeai ca pe-o peltea.

Tratații și „tratații" :

Pentru șefi atîta miere
El avînd în glas,
La colegi numai cu fiere
Să-i trateze i-a rămas.

SALISA MALITIOSA

LĂUTARUL

O evocare

Lui Pablo Casals

Toamna, Dunărea se umflă și își schimbă culoarea. Uneori se înalță pînă la trei palme sub chei. Niciodată mai mult. Dar totdeauna în acest anotimp i se tulbură obrazul. Din pricina nămolului adus de rîurile și pîraiele îngrășate de ploi și pe care-l cară la fund.

De la dana călătorilor se poate vedea bine malul bulgăresc cu școala de cavalerie din cărămidă albă ridicată pe coamă și acoperișul de ardezie roșie al fabricii de bere. Iar dacă puterea ochilor ți-e neslăbită, poți desluși spre dreapta, printre coșurile remorcherelor și pădurea de macarale crescute pe șlepuri, bulevardul orășelului de peste ape, care izvorăște din mal și urcă la deal, străjuit de case arătoase cu etaj...

Urît și trist e portul în octombrie ! Ploaia cade fără măsură peste vamă și căpitănie, peste magaziile joase și lunguiețe, peste umerii și samarele hamalilor care își tîrăsc bocancii sparți, picioarele goale în clisa ce le chiftește sub tălpi.

Soarele e doar un musafir capricios în miezul toamnei și nu poți conta pe el.

Pasagerul era potrivit la statură. Avea ochii mari, visători, pielița obrazului rumenită, și firele cărunte de la timplă arătau că trecuse de cincizeci de ani ; mișcările lui armonioase și întreaga-i înfățișare îi dădeau un aer de tinerețe.

Purta un palton negru, puțin ros pe la mineci, o pălărie de fetru moale, ochelari fără rame cu brațe subțiri de aur petrecute după urechi.

Stătea pe bancheta de lemn, cu spatele rezemat de peretele debarcaderului și o mînă petrecută pe după gîtul violoncelului ascuns în haina de pînză cenușie. Privea fluviul ce-și tîra grăbit și bolborosind apele murdare, la vasul de poștă care trebuia să-l treacă în Bulgaria, dar mai mult la șirul lung de călători, pe jumătate dezbrăcați, care duceau pe spinări lăzi, baloturi și coșuri cu cărbuni.

Spre prînz au suit vreo cițiva inși pe vas. Vaporașul s-a depărtat de mal și a pornit duduind în amonte. După trei ore s-a întors cu alți călători.

Pasagerul cu violoncelul aștepta. Se ridică pe banchetă și, cu instrumentul în brațe, se plimbă de la un capăt la celălalt al sălii mici, se uită pe fereastă și, după un timp, se reașează tăcut, liniștit fără nici un semn de oboseală sau nerăbdare. Și iarăși privi la hamalii care trudeau fără istov.

Domnul comisar-șef Pandele întinse alene brațul spre telefon. Ridică receptorul și răspunse plictisit :

— Da. Poliția portului... Cine ? Siguranța Generală ? Sări în picioare și luă o poziție cuviincioasă. Am înțeles, dom' inspector... Spaniolu e încă aici. Nu. N-a plecat. Cum era să-i dau drumul fără să mai întreb o dată și s-aștept ordinul dumneavoastră ? Am înțeles ! Am înțeles, să trăiți ! Pașaportul e la mine... Se face, să trăiți dom' inspector, se face !

La dana petroliferă se măsura pescajul celui de-al cincilea tanc încărcat cu țiței pentru export. Pe puntea de fier a vasului olandez munca încetase pentru cîteva minute. Hamalii se risipiseră.

Dumitru își frecă cu dosul palmei ochii arși de gaze, care-l usturau. Apoi se apropie de una din pompe, lîngă care se odihnea Ilie Stan zis și Promoroacă, pentru că albise, dintr-o bătaie, la douăzeci de ani. Ilie se ștergea cu un șomoiog de hîrtie pe mîini și pe față de mîzga neagră a țițeiului.

— Măi Ilie, auzi tu ?

Ilie tresări. Înțelesese că Dumitru vrea să-i spună iarăși un lucru de taină. Nu-i răspunse, ci făcu doar un semn cu capul. Ascultă atent.

— E la debarcader unu... Unu din Spania... Dar nu din ăia... Din ceilalți.

— Așa ?... Ne-au adus ceva ?...

— Țțț ! Nu-i vorba de asta. Alta-i socoteala. Îi face mizerie comisarul Pandele. Tîlharul nu vrea să-i dea drumul...

— De unde știi ?

— Mi-a spus Nae de la sărărie...

— Așa... Și ?...

— Trebuie să...

— De la pupă, glasul manipulantului Ghizdărescu izbucni iritat :

— Lasă taifasul ! Lasă-l și treci la pompă, că acu intri părtaș la talie și iei de pe jos la plată... Lasă taifasul, lasă... Pompa 4 și 3, cala douaaa ! Drumuuu... !

Ilie mai încercă o dată.

— Tu nu ne-ai adus nimic ?

Dumitru îi răspunse scurt, printre buze :

— Ți-am spus că nu-i ce crezi... E doar de-ai noștri și trebuie să-l ajutăm...

— Lasă taifasu ! Pompa patruuu doarmeeee ?...

Dumitru scuipă în palme, prinse cu putere maneta pompei și începu să împingă înainte cu toți mușchii, și să tragă înapoi cu toată greutatea trupului șuvoiul îngroșat de păcură care aluneca prin conductă din vagonul cisternă în șlepul cu motor.

Ca să poată „explica" situația, comisarul ceru la telefon șefului vămii să-i trimită un funcționar care știe franțuzește. Dar acela, ajutor arhivar, singurul care o încurca pe limba lui Voltaire, era plecat în jos, la schelele de cereale după o permisie de încărcare greșit înregistrată.

Explicația a avut loc tîrziu, la orele șase după-amiază, cînd de acum vasul de poștă și pasagerii plecase în cea de a treia cursă spre Bulgaria.

— O mică încurcătură, zise comisarul, și-

ret, către tălmaci. Îi lipsește viza legației spaniole pentru intrare în Spania.

— Am viza, răspunse calm călătorul.

— Da, exact. Are viza. Dar nu-i semnată.

— Este semnată, vă rog, observați.

Comisarul cercetă pașaportul.

— Într-adevăr există o semnătură. Dar nu-i a ministrului Spaniei din România, ci a unuia care... Mă rog, nu-i în regulă și-i indescifrabilă. Ce mai, n-am orbul găinilor!

Pasagerul protestă:

— Este semnată de ministrul Republicii Spaniole.

— De Prat y Soutzo?

— Nu. Del Vayo este reprezentantul țării mele în România.

Credeți?

De data aceasta, călătorul se roși la obraji, trădînd semne de enervare.

— Îmi permit să vă reamintesc că nu Franco și nici cei din tagma lui au dreptul să reprezinte Spania republicană care luptă pentru libertate și împotriva celor care vor să i-o fure...

Traducerea răspunsului a fost înjumătățită și stîlcită de funcționarul de la arhivă. Comisarul a înțeles mai mult din mimica și dîrzenia cuvintelor ce gîndea călătorul.

— Am comunicat la București. Aștept răspuns. Pînă atunci...

A rînjit și, înălțîndu-și cu falsă neputință umerii, a indicat cu un gest vag cheiul debarcaderului, băncuța de lemn...

Permisiunea de a ieși din țară prin punctul de frontieră i s-a comunicat pasagerului abia a doua zi, cu o jumătate de oră înainte de plecarea vasului. A fost tot ce s-a putut face pentru ca Direcția Generală a Siguranței să răspundă telefonului Ministerului de Interne, solicitat la rîndu-i de așa-zisul ambasador din România al lui Franco.

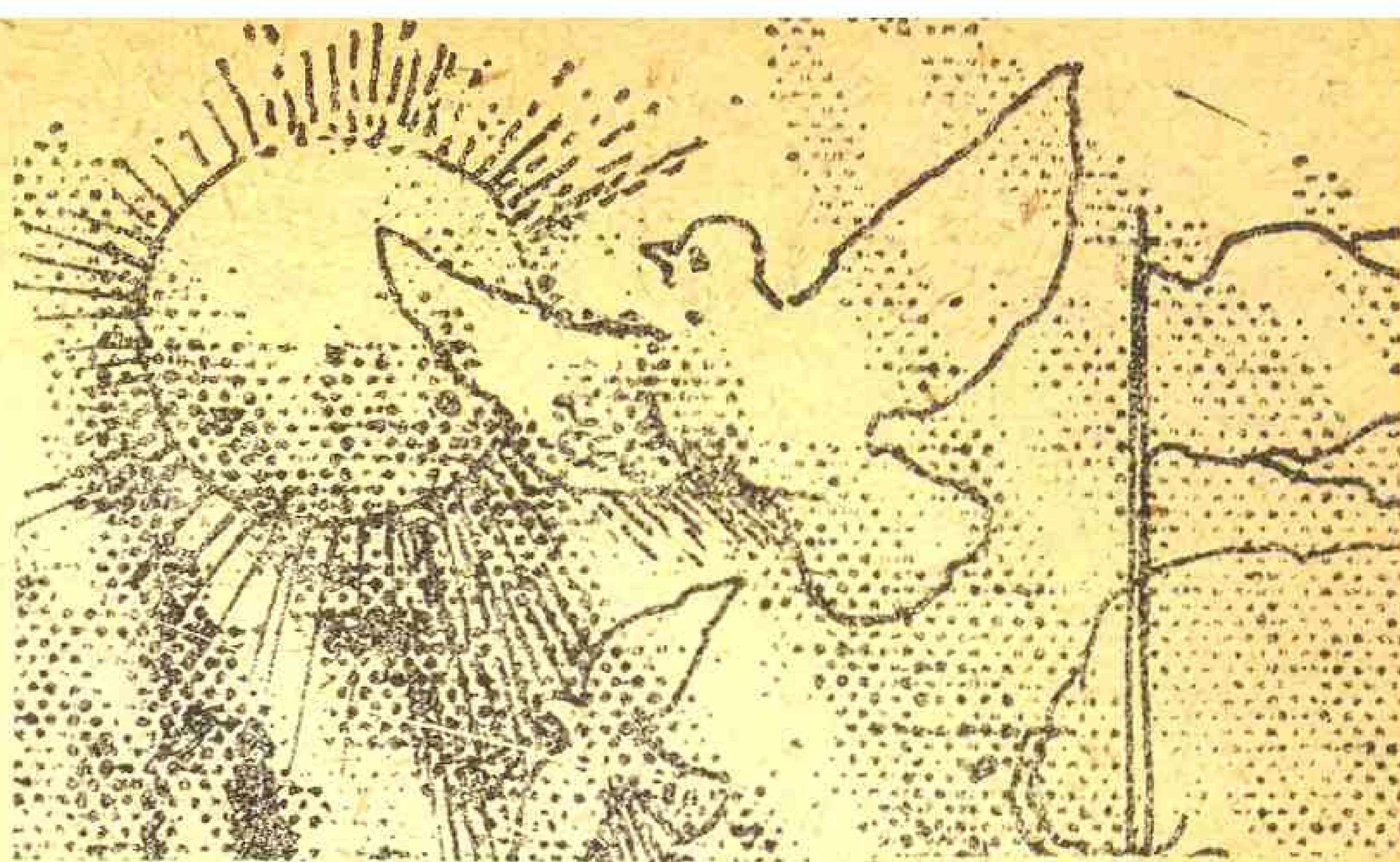
Dar Spirea, șeful Siguranței din orășelul aflat pe malul Dunării, a primit numai cu întîrziere de trei ore prețioasa informație că cetățeanul suspect și spaniol a fost găzduit peste noapte în ulcioara Urucului, la Andrei Alexe, ajutor de declarant vamal.

Informatorii Siguranței menționau că „individul" a fost luat în spinare de Agop armeanul — care lucra cu samarul la dana de cărbuni — și trecut peste noroiul ce cotropea toamna întreaga mahala. Nota informativă și confidențială mai arăta că în seara aceea au fost mai mulți hamali din port acasă la Alexe, unde au înjurat „M. S. monarhia" și onor guvernul, după care au ascultat cîntece străine și comuniste dintr-o vioară cu vene groase...

— Arestarea lui Alexe s-a hotărît chiar pentru la noapte.

Prins de odgonul gros de oțel vaporașul „Turnu-Măgurele" saltă ușurel pe valuri la capătul punții de la debarcader. Din cabina de comandă telegraful de bord semnalează mecanicului pregătirea pentru plecare.

Un fluier scurt. Marinarul de punte a sărit lîngă babaua de fontă, gata să desprindă colacul parîmei. Ceasul căpităniei arăta că-s orele patru și cinci minute. Vameșul și subcomisarul de serviciu fac pasagerului scund

și cu ochelari un nou control al actelor și ultima revizie a bagajului.

— În afară de rufăria personală mai aveți ceva de declarat?

Ajutorul de arhivar își desfășoară cu emfază cunoștințele.

— Tres suspect inderdit avez-vous in valize?

— Non.

— Ce este în sacul ăsta de pînză?

— Spaniolul a înțeles fără intermediul tălmaciului, căci i s-a tradus prin semne.

— Un violoncel.

Vameșul își plimbă ca un ferăstrău mîna dreaptă pînă la cot, pe brațul stîng întins.

— Sînteți lăutar?

— Oui, musicien.

Capacul valizei s-a închis cu pocnet sec peste rufăria brutal scotocită și șifonată. S-a apropiat subcomisarul. A mai cercetat o dată cu luare-aminte semnalmentele din pașaport, a comparat fotografia din stînga coperții interioare cu cel din fața lui, a strîmbat din nas și s-a adresat direct ajutorului de arhivar:

— De ce ai cîntat în București, ai?

Răspunsul încercă să fie spiritual, dar nu reuși să rămînă decît tot mojic:

— Ca să cumpere lapte condensat din Elveția pentru copiii din Madridul asediat... A scris ieri într-un ziar de-al lor. Nu-i așa, meștere?

Bătrînul îl fixă atent, așa cum te uiți la o insectă ciudată. Tăcu. Comisarul se agită.

— Aha! I-ai controlat serios bagajul?

— L-am scuturat în lege!

A mai fluierat o dată sirena vaporului, iar bărbosul căpitan de zeamă dulce, Vanghele, a strigat la cîrmă:

— Pleacă! Dați-i zor!

— Semnează!

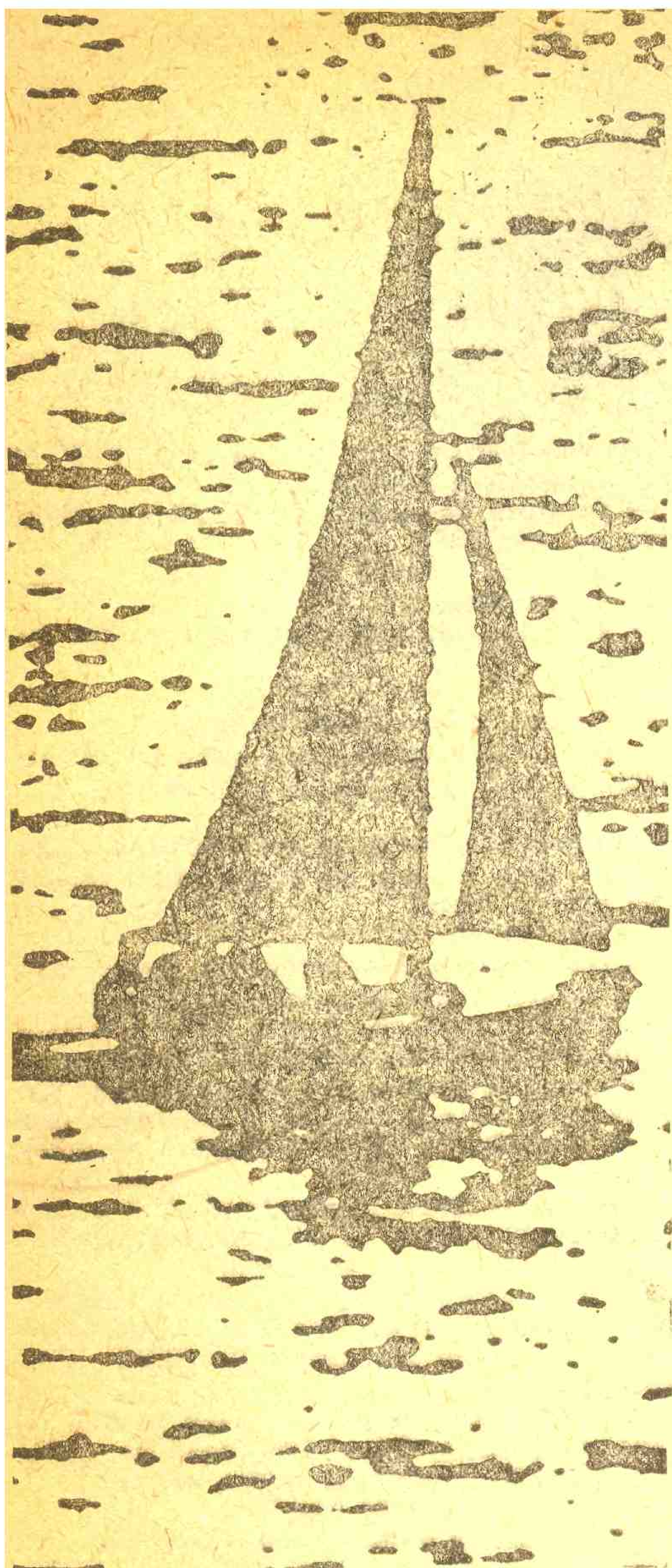
Pasagerul luă pașaportul, îl vîrî în buzunarul larg al pardesiului, trecu violoncelul în brațul stîng și din vîrful peniței boante, oferite de vameș, zvîrli un pumn de litere în jocul formularului: Pablo Casals.

Vasul se dezlipi fără durere, alunecă pe lîngă cheiul de piatră, lăsînd în urmă debarcaderul.

De pe punte, spaniolul cu violoncelul putu să vadă acum, ascunși după vagoane și movile de cărbuni, mai mulți hamali care îl salutau.

Răspunse la fel, ridicînd pumnul stîng în sus.

MARIA ARSENE

VACANȚĂ EUXINICĂ

1.

Imaginînd o vacanță românească (care nu e doar o vacanță în România, ci, în primul rînd, o vacanță trăită cu apetitul nostru pentru liniști și tăceri colorate cu vopsele de frescă) mă văd fie — logic — la malul mării cu apă dulce, cum cu îndreptățire i se spune Pontului Euxin, fie la Voroneț, purtat de pînzele corăbiei. Ori în Maramureșul care ne povestește frumoasa Vechie (nu bătrînețe, Vechie) ori la Cîmpulungul Muscelului, unde îmi scriu eu cărțile, într-o casă așezată între trei biserici (în grădina uneia mai știu nucul sub care s-a ospătat cîndva Mihai Viteazul cu sfetnicii lui) și între un tei și un măr cu fructe galbene...

2.

Căderea în mare a Dunării, din aerul impregnat cu calda rășină a coniferelor și dintre nălucile pustei, se petrece aici, pe pămînt românesc, sub veghea farurilor de la Sulina. Moartea Dunării poartă însemnele unui declin zeiesc. Ostenit de aurul propriei sale glorii, fluviul monologhează hamletian cu grai de ape umflate de lună și dragoste, privegheat de fantomele tuturor catargelor cîte i-au tulburat în sîngerare algele adîncului și caută, cu un efort suprem, învelișul de lacrimă al mării, doar în stihurile poeților latini, euxinică...

Dar, înainte de năruire, marele fluviu își îngăduie un spectacol grandios, o petrecere mioritică de nuntă dacică, nuntă cu „păsărele mii / și stele făclii", ospăț la care sînt chemate imaginile tuturor îndepărtatelor pămînturi. Vin păsări din miazănoapte și vin bizari flamingo din deltele împărțite, cîndva, de Nefertite ori de regina din Saba. Și vine aici pentru a se stinge în trestiișuri putrede enigmatica anghilă, lunecînd, șarpe de alabastru din (și în vis obsedanta) mare a Sargasselor (învecinată în închipuirea noastră cu lutul de pîine aurifera al Atlantidei) și Insula Paștelui, pe care fantezia autorilor de anticipație plasează decolarea pe Terra a unei nave cu vizitatori din alte astre...

Vin păsări de pe Gange, vin pești iviți printre colonadele templelor scufundate ale mării Egee și vine la nunta Dunării cu nemurirea, cu neodihna, cu neașezarea, curcubeul ploilor, galopul prin ierburi sărate al cailor armiei lui Alexandru!

3.

Pentru Ovidius, Tomisul era un colț de lume uitat și neospitalier, învecinat mai

degrabă cu zăpada veșnică decît cu marea, deloc euxinică (liniștită), drum fără întoarcere. În scrisorile sale pontice, poetul își îngăduie înduioșătoare considerații: datorită apelor curgătoare care se varsă în mare — între care Dunărea nu-i mai pare mai prejos decît Nilul — Pontul Euxin ar fi o uriașă „Baltă liniștită", deasupra căreia plutește apă dulce, neîmpovărată de sare. În ger, vîntul e nemișcat, marea îngheață, devine drum de picior, săgețile năvălitorilor unse cu venin de viperă se înfig în acoperișurile caselor „formînd astfel o palisadă", iar vara, pe cîmpuri nu crește decît pelinul amar.

Tomitanii, în bărbile cărora iarna „auzi sunînd firele de păr cînd sînt mișcate din pricina gheții ce atîrnă în ele", și-au ocrotit oaspetele neașteptat, lăudîndu-l prin decrete și conferindu-i o tăbliță de ceară cu scutire de sarcini. O constelație în formă de car i se părea poetului că „aduce un frig cumplit".

Pentru cel care în dulce „exil" se hotărăște să-și petreacă vara la țărmul mării cu apă dulce, tablourile zugrăvite cu înfricoșare de către Ovidius par mai degrabă rod al imaginației sale prodigioase decît reflexe ale realității.

Vino, călătorule din țara noastră ori din alte meleaguri — din Italia, de pildă, din Sulmona, de-acolo de unde s-a născut Ovidius — și bucură-te de soarele arzînd asupra plajelor cu nisip alb, lunar! Constelații aduc pe pămînt o căldură vie, ca în miezul aprins al fructelor coapte. Am să-ți arăt pe cîmpurile pe care domnea „tristul pelin" vinurile Murfatlarului demne de masa împăraților, livezile cu poame mustind de zahăr. Vom scoate din ape, aproape de coloanele albe ale Histriei, pești de aur și de argint zbătut, cu carnea vietăților ogrăzii te voi ospăta și noaptea îți voi ocroti somnul în uriașe palate de granit și cleștar pe care zidarii mei le-au înălțat nu departe de cetățile coralilor.

4.

Orașul grădinilor de nalbă, cu minarete exotice profilate pe cer, cu nisipul țărmului cu o scînteiere unică, trebuie ferit de monotonie. Marea, la Mangalia, are culori schimbătoare, orele, vîntul, trecerea anotimpurilor împrumută apei nuanțe imprevizibile, încărcînd pînza pictorului. La capătul lui iulie apa e argintie, pulberea luminoasă a moartelor statui pare topită în ea. În inima lui august valurile sînt roșietice, amintind lemnul corăbiilor scufundate demult. În septembrie, marea capătă irizări de mărgean. Argint topit, prelins din lespezi netede, curge pe coame de val, cioburile amforelor sîngeră lîngă țărm.

Orele vacanței se trec aici limpezi, într-o liniște totală.

Mangalia scînteiază discret în evantaiul litoralului romînesc, ca o soră pămînteană a lunii. Călătoria noastră se termină aici. Totuși, o întrebare doar: de ce Mangalia și Constanța nu și-ar recăpăta adevăratele lor nume, Callatis și Tomis?

5.

Bucureștiul are nostalgia mării.

Dintre toate orașele pe care le știu, acesta, care e al meu, visează de o jumătate de mileniu marea. Eminescu, poetul dintre toți poeții lumii cel mai drag, își dorea mormîntul la marginea mării...

Iată de ce cred că îi înțeleg pe arhitecții care plantează la marginea orașului navele blocurilor lor albastre. Împietrind sub cerul nemișcat, transatlanticele de beton au pe zidurile lor irizări de scoici, pulbere fină de alge...

Legătura orașului cu nesfîrșirea apelor e cu atît mai evidentă cînd în „portul" din Gara de Nord sosesc, cu trupuri bronzate, femeile mării. Ele vin cu o lumină misterioasă pe chip, unghiile lor sînt încărcate de carate solare, uleiurile apelor le-au coborît pe umeri și degetele lor păstrează încă, imperceptibil, nisipul plajelor somnoroase. Adusă în valize, de locomotive de tren ori cărți de versuri și lăsată să gonească pe străzi ca o fiară sublimă fugită dintr-un circ estival, marea se tăvălește pe caldarîmul bucureștean și ne apropie umbra de a ei, nevăzută...

GHEORGHE TOMOZEI

1

Astăzi toată lumea se pricepe la... timpul probabil. Dar chiar se pricepe lumea cu adevărat ? Iată o întrebare la care răspunsul nu este chiar atît de simplu de dat.

În această situație, ce ar putea fi mai concludent decît un sondaj relativ la ce anume credem fiecare dintre noi despre starea timpului. Mai ales noi, cititorii „Almanahului Biroului de Turism pentru Tineret", care, în funcție de ceea ce credem că se va petrece în atmosferă, ne încumetăm sau nu ne încumetăm să plecăm la drum.

Pentru aceasta vom formula 21 întrebări la care răspunsul trebuie dat prin **este adevărat** sau **nu este adevărat.** Cale de mijloc nu există.

...PROBABIL ȘTIȚI SĂ PREVEDEȚI TIMPUL PROBABIL !?

Așadar, este adevărat că :

1. Cele mai scurte zile din an sînt, de regulă, cele mai friguroase ?
2. Luna înconjurată de ceață înseamnă ploaie sau zăpadă ?
3. Zăpada este o ploaie... înghețată ?
4. O fereastră deschisă atrage fulgerele ?
5. Grindina cade foarte rar în timpul iernii ?
6. Schimbarea vremii este în strînsă legătură cu schimbarea fazelor Lunii ?
7. Nu există doi fulgi de zăpadă identici ?
8. Poeții afirmă că „roua cade-n timpul nopții" și au dreptate ?
9. Cicloanele bîntuie numai în țările calde ?
10. Numărul furtunilor care au loc în același moment pe glob variază între 200—2 000 ?
11. În timpul gerurilor mari nu ninge niciodată ?
12. Vara este mai cald decît iarna pentru că Pămîntul este mai aproape de Soare ?
13. Curcubeul poate fi văzut și noaptea ?
14. Este foarte periculos să te adăpostești pe timp de furtună sub un copac izolat ?
15. Roua abundentă prevestește timp frumos ?
16. Cerul înroșit la apusul soarelui prevestește furtună ?
17. Paraziții care se aud în aparatele de radio sînt produși mai des vara decît iarna ?
18. Canicula uscată se suportă mai bine, că este mult mai greu de suportat o caniculă „umedă" ?
19. Bruma se produce prin înghețarea picurilor de rouă ?
20. Tunetul în timpul ploii nu este periculos prin el însuși ?
21. Furtuna determină adesea „prinderea" laptelui ?

Și acum, după ce zarurile au fost aruncate, să vedem cît de probabil a fost timpul pe care probabil l-ați prevăzut.

La cîte întrebări credeți să ați răspuns corect ?

V-ați încumeta să plecați la drum pe baza răspunsurilor pe care singuri vi le-ați dat sau credeți că este mai înțelept să așteptați Buletinul Meteo ?

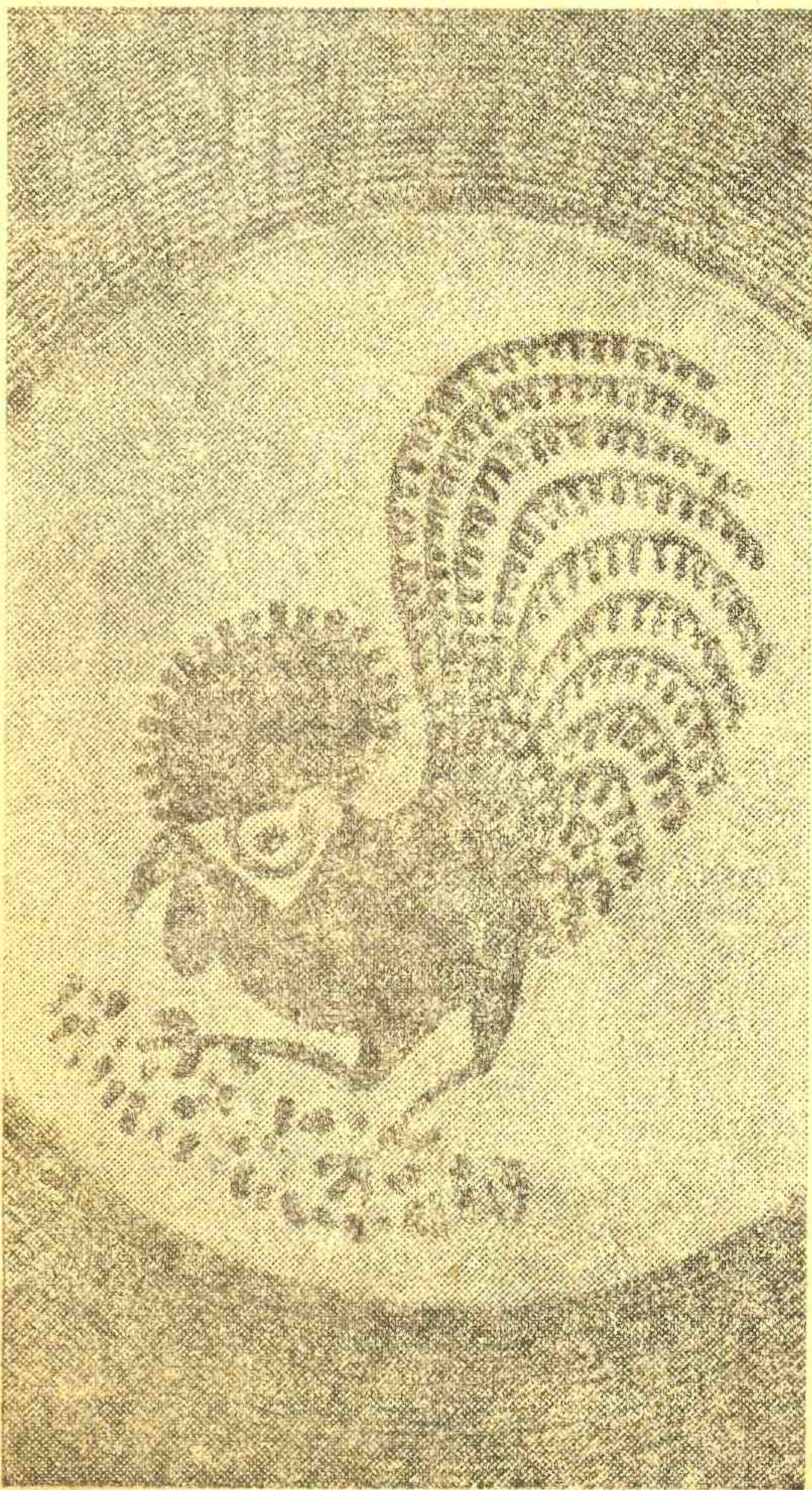
Dacă datele oficiale despre starea vremii nu vă stau la dispoziție, vă recomandăm să răsfoiți răspunsurile bune la întrebările noastre. Răspunsurile bune sînt :

1. **Nu este adevărat.** Cele mai scurte zile din an sînt 21, 22 și 23 decembrie, zile în care soarele este incandescent, emană căldură și încălzește atmosfera ;

2. **Este adevărat.** Cerul din jurul Lunii este alcătuit din nori compuși din cristale mici de zăpadă ;

3. **Nu este adevărat.** Ploaia înghețată se numește grindină ;

4. **Nu este adevărat.** Părerea aceasta nu este dovedită prin nimic, cel puțin pînă în prezent ;

5. **Este adevărat.** Grindina se formează numai pe timp de furtună, iar condițiile declanșării unei furtuni sînt foarte rar întrunite iarna ;

6. **Nu este adevărat.** Această părere greșită este deosebit de răspîndită și vehiculată. Experiența arată că schimbarea presiunii, care ar presupune schimbarea vremii, este total independentă față de schimbarea fazelor Lunii ;

7. **Este adevărat.** Toate experiențele de pînă acum au demonstrat acest lucru ;

8. **Nu este adevărat.** Roua nu cade, ea se formează pe pămînt, prin contactul aerului umed și cald cu pămîntul rece ;

9. **Nu este adevărat.** Cicloanele bîntuie și în țările... reci ;

10. **Nu este adevărat.** Statisticile demonstrează că într-o secundă au loc în lume aproximativ 1 800 furtuni ;

11. **Nu este adevărat.** Marea uscăciune a aerului foarte rece împiedică formarea norilor umezi, condiție esențială pentru formarea zăpezii. Aceasta este baza părerii greșite potrivit căreia cînd este foarte frig, nu ninge. Au fost înregistrate ninsori și la temperaturi de —30° !

12. **Nu este adevărat.** Pămîntul se află cel mai aproape de Soare la 2 ianuarie. În acest timp noi folosim din plin căldura lui pentru că razele Soarelui cad pieziș și o cantitate însemnată de căldură — uneori pînă la 80% — este absorbită de zăpada care acoperă pămîntul ;

13. **Este adevărat.** Curcubeul a fost observat încă de pe timpul lui Aristotel. Curcubeul se formează prin trecerea razelor de lumină prin picăturile de apă. Astfel de fenomen se poate produce și în cazul razelor Lunii, care nu sînt decît reflexe ale razelor soarelui ;

14. **Este adevărat.** Copacii singuratici atrag foarte adesea fulgerele ;

15. **Este adevărat.** În nopțile fără nori pămîntul își pierde mai mult din căldură, iar roua este mai bogată. Cerul limpede, care facilitează apariția stropilor de rouă, arată că nu va ploua ;

16. **Nu este adevărat.** Cerul înroșit la apusul soarelui arată timp frumos, uscat ;

16. **Este adevărat.** Perturbațiile care se aud în aparatele de radio sînt urmarea perturbațiilor din atmosferă. În timpul verii furtunile fiind mai dese decît în timpul iernii, este normal ca și perturbațiile să fie mai frecvente ;

18. **Este adevărat.** Cînd este căldură, văzduhul este saturat cu vapori de apă, care împiedică evaporarea prin epidermă ;

19. **Este adevărat.** Bruma apare atunci cînd roua atinge obiecte sau lucruri reci ;

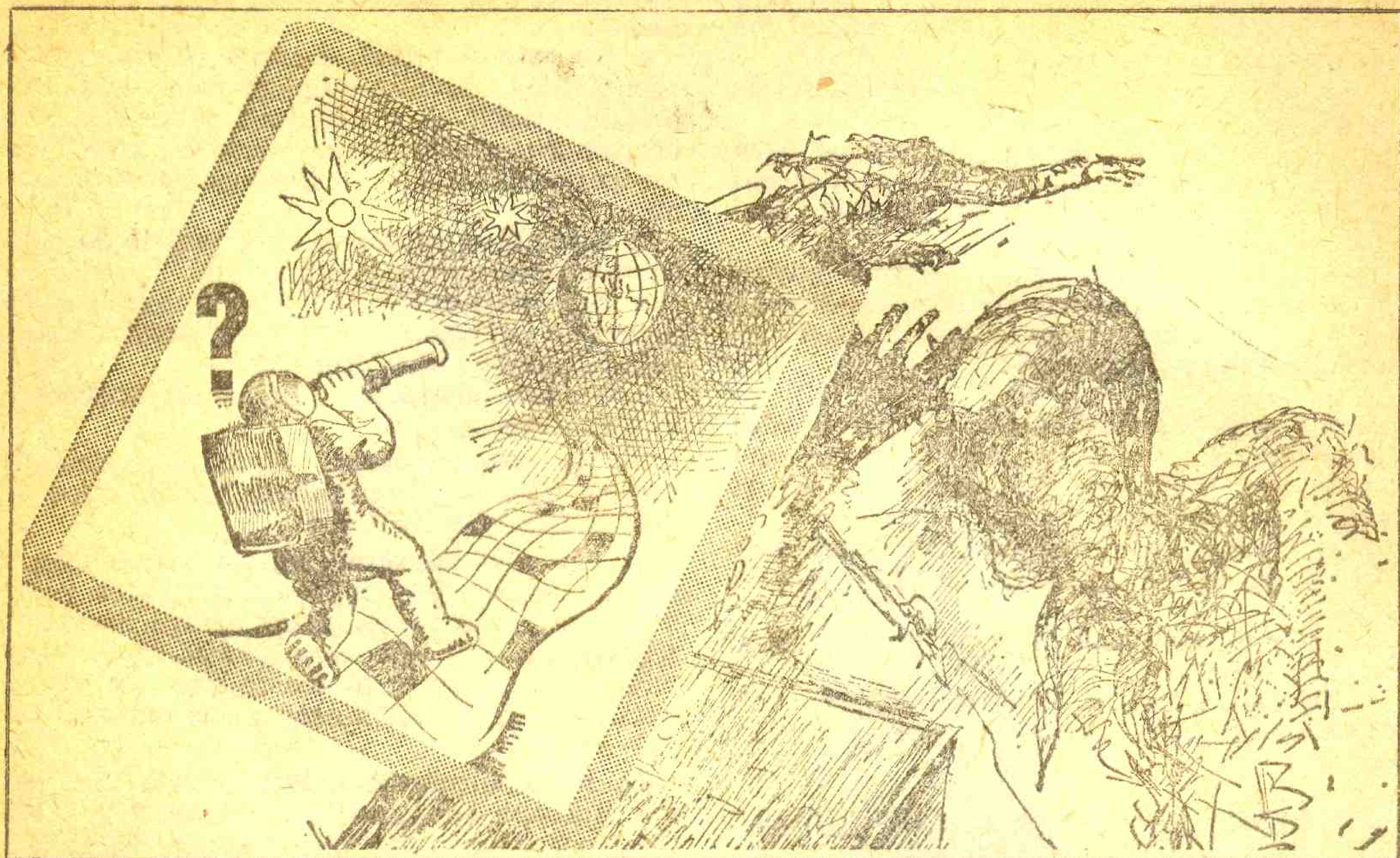
20. **Este adevărat.** Pînă acum experiența nu a arătat că lucrurile ar sta într-alt fel ;

21. **Nu este adevărat.** Vremea călduroasă și umiditatea aerului au o acțiune binefăcătoare asupra bacteriilor determinînd fermentarea laptelui. Furtuna nu are cum influența acest fenomen.

Acestea fiind zise, vă dorim drum bun !

ARTHUR C. CLARKE

(n. 1917, supranumit „Gigantul literaturii fantastice")

Maimuţa de pe lîngă casă

Bunicii ideea i se păru îngrozitoare ; lucru normal, de altfel, pentru că ea mai ţinea încă minte vremea cînd existau servitori umani.

— Dacă vă închipuiţi voi că am să stau eu în aceeaşi casă cu un maimuţoi, să ştiţi că vă înşelaţi profund ! pufni ea.

— Vai, te rog nu fi aşa demodată! i-am răspuns ; în orice caz, Dorcas nu e maimuţoi.

— Dar atunci ce e?

Am răsfoit ghidul trimis de Societatea de inginerie genetică pînă am găsit pasajul respectiv.

— Uite ce scrie aici, bunicuţo, i-am zis. „Supercimpanzeul Pan Sapiens (marca înregistrată) este un antropoid inteligent, derivat prin creştere selectivă şi inginerie genetică din rasa de bază a cimpanzeilor..."

— Păi vezi? Maimuţoi, cum spuneam!

— „...şi are un vocabular suficient pentru a înţelege comenzile simple. Poate fi educat pentru a îndeplini toate tipurile de treburi domestice sau muncile manuale obişnuite; este docil, afectuos, foarte curat şi deosebit de drăgăstos cu copiii..."

— Copiii? Adică tu ai fi în stare să-i laşi pe Johnnie şi Susan în preajma unei gorile?

Oftînd, am lăsat ghidul din mînă :

— Da, din punctul ăsta de vedere ai dreptate: într-adevăr, Dorcas costă mult şi dacă-i prind pe monstruleţi că-l strică...

Din fericire, chiar în clipa aceea s-a auzit soneria de la uşă :

— Vă rog semnaţi aici, doamnă, mi-a spus comisionarul de la Societate.

Am semnat bonul de predare şi astfel şi-a făcut Dorcas intrarea în viaţa noastră.

— Bine-ai venit, Dorcas ! i-am spus. Sper să te simţi fericită în casa noastră.

Ochii mari şi trişti ai maimuţei m-au privit pe sub crestele proeminente ca nişte sprîncene. La viaţa mea văzusem fiinţe omeneşti mult mai urîte, deşi e drept că maimuţa asta avea o înfăţişare cam ciudată, întrucît nu era mai înaltă de 1,20 m şi era cam tot atît de lată. Îmbrăcată în uniforma ei simplă şi curată, arăta exact ca o slujnică dintr-un film dintr-acela de prin secolul XX. În schimb, nu era încălţată şi picioarele ei acopereau un spaţiu uimitor de mare.

— Bună dimineaţa, coniţă! mi-a răspuns, puţin îngăimat dar oricum, perfect inteligibil.

— Vorbeşte! s-a speriat bunica.

— Fireşte, i-am răspuns. Ştie să pronunţe peste cincizeci de cuvinte şi înţelege circa 200. O să înveţe tot mai mult pe măsură ce se deprinde cu noi, dar pentru moment trebuie să ne limităm la vocabularul tipărit pe paginile 42 şi 43 ale ghidului.

I-am înmînat bunicii cartea şi de data asta într-adevăr n-a izbutit să găsească nici măcar un singur cuvînt dintre acelea cu care ne spunea de obicei ce gîndeşte.

Dorcas s-a deprins foarte repede cu viaţa de la noi din casă. Instrucţia şi educaţia

pe care le primise — clasa superioară la gospodărie + specializare ca guvernantă — fuseseră excelente, așa că după mai puțin de o lună știa să facă mai toate treburile din casă, de la pusul mesei pînă la schimbatul copiilor. La început avea un obicei cam enervant de a aduna lucrurile de pe jos cu picioarele; i se părea absolut firesc să le folosească la fel cu mîinile, și ne-a luat destul de mult timp pînă s-o dezvățăm. De fapt, cred că a convins-o definitiv un muc de țigară aruncat pe jos de bunica.

Era o slujnică binevoitoare, conștiincioasă și nu răspundea niciodată obraznic. De bună seamă, n-avea o inteligență nemaipomenită, așa că uneori trebuia să-i explici pe îndelete și de mai multe ori un lucru pînă înțelegea cum să-l facă. A fost nevoie de cîteva săptămîni ca să-i descopăr limitele și să i le scuz. La început nu-mi venea chiar așa ușor să-mi amintesc neîncetat că nu e chiar o ființă umană și că deci n-are nici un rost să încerc s-o atrag în genul de flecăreală în care ne complăcusem noi femeile, ori de cîte ori ne aflam laolaltă. Sau cel puțin nu în orice gen de conversație, deoarece, ca să fiu cinstită, îi plăcea totuși să vorbească de îmbrăcăminte — asta o interesa întotdeauna — și o fascinau culorile. Dacă aș fi lăsat-o să se îmbrace după gustul ei, ar fi arătat ca un personaj de carnaval.

Spre marea mea ușurare, curînd mi-am dat seama că amîndoi copiii o adoră. Știu eu ce zice lumea despre Johnnie și Susan, și recunosc că oarecare adevăr este în criticile astea. Dar, dacă stai să te gîndești, ce greu e să-ți crești cum trebuie copiii cînd tatăl lor e mai tot timpul plecat și — lucru încă și mai grav — bunica îi răsfață ori de cîte ori nu bag eu de seamă. Realitatea este că-i răsfață și Eric, atîta vreme cît nava lui e pe pămînt și stă și el în casă. Drept care, eu trebuie să fac față tuturor mofturilor generate de îmbinarea acestor factori. Ascultați-mă pe mine : să nu vă măritați niciodată cu un astronaut, dacă o puteți evita. Se prea poate să fie salariul mare, dar toate atracțiile acestei situații se tocesc cam repede.

Pînă să se întoarcă Eric din cursa pînă pe planeta Venus și înapoi, acumulînd și zile libere care pînă la urmă alcătuiau un concediu de trei săptămîni, noua noastră slujnică ajunsese să facă într-adevăr parte din familie. Eric s-a deprins imediat cu ea. Ce vreți? La urma urmelor pe planetele pe care umblase cunoscuse și creaturi mult mai ciudate. Bineînțeles că a bodogănit el ceva în privința costului maimuței, dar eu i-am arătat că luîndu-mi atîtea treburi gospodărești de pe cap, îmi oferă posibilitatea să petrec mult mai mult timp cu el și deci, vom putea merge împreună și în vizitele pe care în trecut nu le putusem face. Abia așteptam să mă bucur și eu puțin de viața unei femei de lume, de cînd se putea ocupa de copii Dorcas.

Într-adevăr, la Port Goddard viața mondenă nu lăsa cu nimic de dorit, cu toate că ne aflam izolați în mijlocul Pacificului (de cînd s-a întîmplat ce s-a întîmplat la Miami, firește că toate rampele de lansare au fost mutate mai departe de lumea civilizată). Veneau mereu tot felul de vizitatori și călători distinși din diferite părți ale Terrei — ca să nu mai vorbesc de alte puncte mai îndepărtate ale spațiului.

Orice societate are un arbitru al modei și al sculpturii, o **grande dame** care este antipatizată dar imitată de toate rivalele ei, mai puțin realizate. La Port Goddard această arbitră a vieții sociale era Christine Swanson ; soțul ei era Comandorul serviciului spațial, lucru pe care ea nu ne îngăduia nici o clipă să-l uităm. Ori de cîte ori ateriza vreo navă stelară, invita pe toți ofițerii Bazei la o recepție în vila ei extrem de elegantă, o clădire în stilul antic al secolului XIX. Dacă nu puteai găsi o scuză prea bună, era recomandabil să te duci la asemenea petreceri, măcar că asta implica și obligația de a te uita la tablourile Cristinei. Se credea mare pictoriță, și toți pereții erau plini de mîzgăleli multicolore. Strădaniile de a născoci remarci politicoase pe care să le poți face în privința lor constituiau unul din riscurile principale de la recepțiile Cristinei; alt risc îl prezenta port-țigaretul ei lung de aproape un metru.

De cînd nu mai fusese Eric pe pămînt, Christine acumulase încă un lot de tablouri. Mai mult decît atît, intrase într-o nouă fază: „perioada pătrată".

— Știți, dragele mele, ne-a explicat ea, picturile dreptunghiulare de altădată au început să se demodeze teribil — pur și simplu nu mai țin în era cosmică. Acolo, în spațiu, nu există partea de sus sau partea de jos, nu există linii orizontale sau verticale — drept care nici un tablou cu adevărat modern nu ar trebui să aibă o latură mai lungă decît alta. Ideal ar fi să arate exact la fel, indiferent cum l-ai atîrna pe perete — și tocmai asta e concepția pe care sînt pe cale de a o elabora.

— Da, mi se pare destul de logic, zise plin de tact Eric, mde, ce să faci? (Comandorul era șeful lui suprem). Dar cînd nu-l mai putea auzi gazda, adăugă: Nu știu dacă tablourile Christinei sînt atîrnate cu latura care trebuie în sus, dar sînt convins că partea pe care o vedem ar fi trebuit să stea cu fața la perete.

Eram întru totul de acord. De fapt, înainte de a mă mărita, studiasem cîțiva ani la o școală de arte plastice și ziceam că mă pricep cît de cît. Dacă aș fi avut tupeul Christinei, aș fi obținut un succes monstru cu propriile mele pînze, care acum adunau straturi peste straturi de praf în garaj.

Știi, Eric? am început eu puțin răutăcioasă. Cred că aș putea s-o învăț pe Dorcas să picteze lucruri mai bune decît astea de aici.

Eric a rîs și mi-a răspuns:

— Da, ar fi nostim să-ncerci chestia asta într-o bună zi, dacă și-o ia Christine prea tare în cap.

Pe urmă, am uitat complet ce spusesem — pînă luna următoare, cînd Eric iarăşi era plecat în spaţiu.

Motivul exact pentru care ne-am certat n-are prea mare importanţă; a fost vorba de un plan de construcţii utilitare în privinţa căruia Christine şi cu mine ne-am situat pe poziţii opuse. Ca de obicei, a cîştigat ea, aşa că am plecat spumegînd de furie de la întrunirea Comitetului. Cînd am ajuns acasă, mai întîi am dat cu ochii de Dorcas, care se uita la pozele colorate dintr-o revistă — şi atunci mi-am amintit ce vorbisem cu Eric.

Mi-am lăsat jos poşeta, mi-am scos pălăria şi i-am spus cu glas ferm:

— Dorcas! Vino în garaj!

Am avut destul de furcă pînă să-mi pot scoate tuburile de vopsele şi şevaletul de sub mormanul acela de jucării vechi, podoabe de la pomul de Crăciun, costume uşoare de scafandru, cutii goale şi unelte stricate (atunci mi-am dat seama că Eric nu-şi găseşte niciodată timp să facă ordine înainte de a pleca iar în spaţiu). Printre toate vechiturile erau îngropate şi cîteva pînze neterminate, care puteau fi utile pentru început. Am aşezat pe şevalet un peisaj abia schiţat — care nu mersese mai departe de scheletul descărnat al unui copac — şi i-am spus:

— Ei, Dorcas! Acum te-nvăţ să pictezi.

Planul meu era simplu şi nu foarte, foarte cinstit. Cu toate că şi în trecut multe maimuţe au stropit pînze cu vopsea, făcînd ceea ce numeau criticii „tablouri", totuşi nici un animal n-a creat vreodată o adevărată operă de artă, compusă conform tuturor regulilor. Convingerea mea era că nici Dorcas n-o putea face, dar nu era nevoie să afle nimeni că e călăuzită de mine. Puteam

NAPOLEON a fost otrăvit!

Pentru a muri de toate bolile care i-au fost atribuite, Napoleon ar fi trebuit să trăiască mai multe vieţi! Altfel i-ar fi fost foarte greu, dacă nu cumva imposibil, să moară de cancer la stomac, de sifilis, epilepsie, tuberculoză şi de încă alte cîteva boli pe care i le-au atribuit mult prea mulţii şi (unii) nechemaţii lui biografi.

Iată că recent, cercetătorii americani David Hapgard şi Ben Weider afirmă în volumul „Asasinarea lui Napoleon" că acesta nu a murit de moarte naturală, ci a fost otrăvit cu arsenic. Cercetătorii americani îşi bazează concluzia pe rezultatele cercetărilor întreprinse de Stèn Forshuvod, toxicolog şi stomatolog suedez.

Cercetătorul suedez ajunsese la această concluzie încă din anul 1955, după ce a citit memoriile lui Louis Marchand, cameristul lui Napoleon, „un adevărat manual de simptomatologie toxică", după cum îl califică el. Potrivit lui Marchand, Napoleon avea, începînd din luna mai 1818, tulburări grave de sănătate: suferea de friguri, de transpiraţie abundentă, de dureri de ficat şi de stomac, i se umflase pîntecele, se îngrăşase mult. În plus, îşi pierduse dantura şi leşina adesea. Toate acestea sînt simptome clare ale otrăvirii cu arsenic.

Pentru a-şi putea susţine teoria, cercetătorul suedez a cercetat compoziţia chimică a părului lui Napoleon şi a ajuns la concluzia că firele de păr ale împăratului conţineau de treisprezece ori mai mult arsenic decît cele ale unui om normal!

Odată stabilit faptul că Napoleon a fost otrăvit, Forshuvod a pornit în căutarea asasinului. Şi, după ce i-a eliminat pe cei care nu puteau fi suspectaţi nicicum, el s-a oprit asupra generalului de brigadă contele Charles Tristan de Monthalon, în care Napoleon avea o încredere fără margini, şi pe care, de altfel, l-a şi făcut legatarul său testamentar.

Regele bourbon Ludovic al XVIII-lea îl trimisese pe acesta să-l însoţească pe Napoleon în insula Sf. Elena, cu misiunea specială de a-l otrăvi treptat, în aşa fel încît moartea lui să pară a fi una naturală. Căci atîta vreme cît era în viaţă, Napoleon reprezenta un pericol permanent şi de temut pentru el.

„Moartea nu înseamnă nimic, spunea Napoleon, dar a trăi înfrînt şi lipsit de glorie înseamnă a muri cîte puţin în fiecare zi". De unde să fi ştiut el că se poate muri cîte puţin în fiecare zi chiar atunci cînd ai cunoscut gloria?!

s-o las să se bucure singură de toată lauda.

Însă nu era vorba chiar de a minți pe cineva. Cu toate că aveam să creez desenul, să amestec culorile și să fac cea mai mare parte a execuției, aveam s-o las pe Dorcas să îndeplinească toate operațiile de care era capabilă. Trăgeam nădejdea să fie în stare să acopere cu culoare spațiile uniforme, și cu timpul poate să-și făurească un stil propriu în mînuirea penelului. Dacă aveam noroc, apreciam că aș fi putut să realizez cam un sfert din lucrul efectiv. Apoi puteam cu conștiința relativ curată, să susțin că totul e opera ei — căci la urma urmei nu semnaseră și Michel Angelo și Leonardo tablouri făcute în mare măsură de învățăceii lor? Aveam să fiu și eu învățăcelul lui Dorcas.

Trebuie să mărturisesc că am fost nițeluș dezamăgită. Cu toate că Dorcas a înțeles destul de iute ideea generală, și curînd a deprins folosirea pensulei și a paletei, execuția ei era destul de stîngace. Părea veșnic incapabilă să se hotărască dacă să-și folosească dreapta sau stînga, și mereu muta uneltele dintr-o mînă într-alta. Pînă la urmă a trebuit să fac eu mai toată lucrarea, și contribuția ei s-a redus doar la cîteva pete de culoare.

Pe de altă parte, nici nu mă puteam aștepta de la ea să ajungă un maestru doar din cîteva lecții și nici prea mare importanță nu avea. Dacă Dorcas se dovedea o pictoriță ratată, nu aveam decît să mai exagerez puțin relatarea cînd susțineam că totul e făcut numai de ea.

N-aveam nici o grabă: și nici nu era genul de lucruri pe care să-l poți grăbi. După vreo două luni, Școala lui Dorcas produsese mai bine de zece tablouri ale căror teme fuseseră alese cu multă grijă ca să poată fi socotite familiare unui supercimpanzeu de la Port Goddard. Era un studiu al lagunei, o vedere a casei noastre, impresii de la lansarea unei nave spațiale noaptea (culori orbitoare și explozii de lumină), o scenă de la pescuit, un pîlc de palmieri — niște

banalități, firește, dar orice alt lucru ar fi putut da naștere la suspiciuni. Mă tem că înainte de a fi venit în casa noastră, Dorcas nu prea apucase să vadă altceva din lume decît laboratoarele în care fusese crescută și instruită.

Cele mai bune dintre aceste tablouri (unele din ele erau chiar foarte bune — că de, mă pricep totuși) le-am expus prin casă exact în locurile în care nu puteau trece neobservate de prietenele mele.

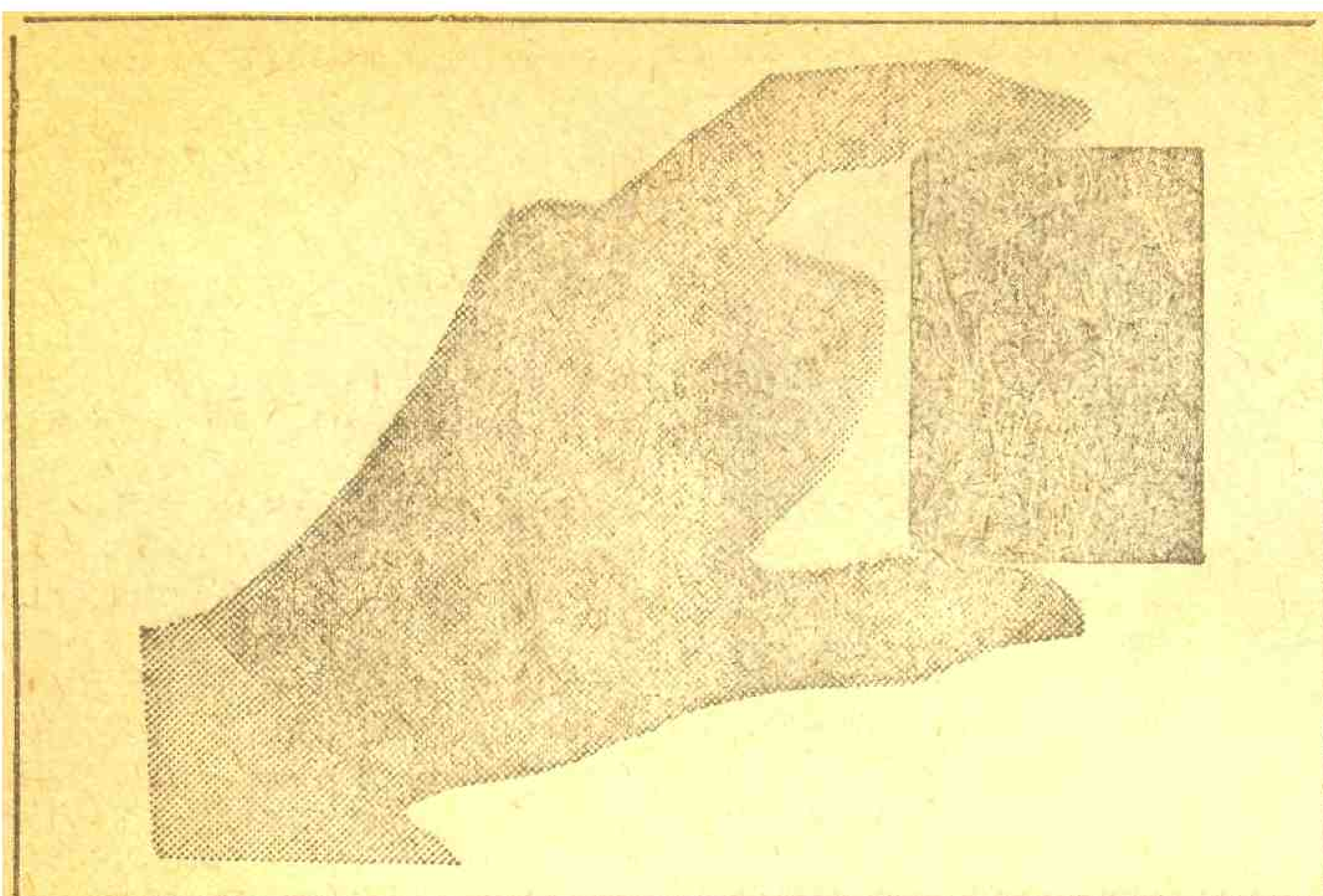
Totul a mers perfect: întrebările admirative erau urmate de strigăte de uimire care începeau cu „Nu mai spune!", ori de cîte ori negam eu cu modestie orice responsabilitate. S-a manifestat și oarecare scepticism, dar l-am înlăturat repede, permițînd cîtorva privilegiate și privilegiați s-o vadă pe Dorcas lucrînd. I-am ales tocmai după criteriul ignoranței lor în materie de artă, iar tabloul la care lucra Dorcas era o pictură abstractă în roșu, auriu și negru, pe care n-a îndrăznit nimeni s-o critice. Dorcas ajunsese între timp în stadiul în care se putea preface perfect că pictează — ca și un actor de cinema care chipurile cîntă la un instrument muzical.

Tocmai ca să pot răspîndi mai bine vestea, am dăruit cîteva dintre tablourile mai bune, pretinzînd că nu le consider decît niște simple exerciții amuzante, interesante doar prin noutatea lor — dar fără să uit să strecor în ceea ce spuneam și o ușoară undă de invidie:

— Eu am angajat-o pe Dorcas să lucreze pentru mine, nu pentru Muzeul de artă modernă, spuneam înțepată.

Și întotdeauna aveam foarte, foarte multă grijă să nu fac nici un fel de comparație între picturile ei și cele ale Christinei: Puteam lăsa această sarcină pe seama prietenelor noastre comune.

Cînd a venit Christine pe la mine — chipurile ca să discutăm despre conflictul nostru „ca două femei înțelepte" — mi-am dat seama că e într-o mare agitație. Ca atare, am capitulat grațios și politicos în fața ei, în timp ce ne luam ceaiul în salonaș, dedesubtul uneia dintre cele mai impresionante realizări ale lui Dorcas (luna plină care se înalță deasupra lagunei — culori foarte reci, mult albastru și atmosferă de mister. Eram foarte mîndră de acest tablou). Nu s-a pomenit nici un cuvînt, nici despre pictură, nici despre Dorcas; dar ochii Christinei îmi spuneau tot ce vroiam să aflu. Săptămîna următoare s-a anulat fără nici un fel de tamtam inaugurarea unei expoziții pe care o plănuise.

Specialiştii în jocuri de noroc zic că trebuie să te ridici de la masa de joc cînd îţi merge prea bine. Dàcă aş fi stat să chibzuiesc, mi-aş fi dat seama că Cristine n-o să lase lucrurile aşa. Mai curînd sau mai tîrziu avea cu siguranţă să contraatace.

Şi-a ales bine momentul, aşteptînd să plece copiii la şcoală şi bunica în vizită, în timp ce eu mă aflam în centrul comercial, de partea cealaltă a insulei. Probabil telefonase mai întîi ca să se asigure că nu e nimeni acasă — vreau să spun nici o ființă umană. Lui Dorcas îi interzisesem să mai ridice telefonul: Deşi pe vremuri, cînd îşi începuse serviciul, o mai făcea uneori, succesul fusese doar relativ; la telefon vocea unui supercimpanzeu sună exact ca a unui beţiv, lucru din care pot să iasă tot felul de complicaţii).

Acum pot reconstitui felul sum s-au petrecut lucrurile: probabil Christine a venit cu maşina pînă în faţa casei, şi-a exprimat dezamăgirea profundă că nu m-a găsit acasă şi s-a poftit singură înăuntru. N-ar fi pierdut ea deloc timpul ca s-o prelucreze pe Dorcas, dar, din fericire îmi luasem şi eu precauţia de a-i face un instructaj antropoidei care-mi era acum colegă de breaslă.

— Dorcas făcut ! — îi spusesem eu de fiecare dată cînd terminam vreuna din producţiile noastre şi repetam : *Dorcas* făcut — nu stăpîna făcut.

Şi sînt aproape sigură că pînă la urmă ajungea să fie şi ea convinsă de ceea ce-i spuneam.

Dacă prelucrarea aceasta repetată din partea mea şi limitele unui vocabular de 50 de cuvinte vor fi pus-o-n derută pe Christine, oricum n-a rămas multă vreme în starea aceea. Era o femeie deprinsă să acţioneze direct şi elegant, iar Dorcas era un suflet docil şi ascultător. Hotărîtă fiind să demaşte impostura şi ipocrizia, Christine trebuie să fi fost încîntată de promptitudinea cu care a fost condusă în garajul transformat în atelier de pictor ; de asemenea, trebuie să fi fost oarecum surprinsă.

Eu una venind acasă cam peste vreo jumătate de oră, mai tîrziu, de îndată ce am văzut automobilul Chirstinei parcat la bordură, mi-am dat seama că e ceva în neregulă. Singura mea speranţă era că am sosit totuşi la timp, însă de cum am păşit în tăcerea stranie din casă, mi-am dat seama că m-am întors prea tîrziu. *Ceva* trebuie să se fi întîmplat ; altfel, dacă ar fi fost în casă, ar fi trebuit s-o aud vorbind, pentru că Chiristine nu poate să nu vorbească, chiar dacă nu are alt auditor decît un maimuţoi. Pentru ea orice răstimp de tăcere reprezintă o provocare şi nu de aceeaşi amploare ca şi o pînză crudă : trebuia neapărat să fie umplut cu sunetul glasului ei.

Dar în casă domnea o tăcere deplină ; nu era nici un semn de viaţă. Cu inima cuprinsă din ce în ce mai mult de teamă, am trecut în vîrful picioarelor prin salonaş, sufragerie şi bucătărie şi am ieşit în spatele casei. Uşa de la garaj era deschisă, şi am iscodit cu prudenţă să văd ce se petrece înăuntru.

Era un moment amar al adevărului. Eliberată în cele din urmă de influenţa mea, Dorcas îşi făurise, în sfîrşit, un stil propriu. Picta repede şi cu multă siguranţă — dar cîtuşi de puţin nu în maniera în care o învăţasem cu atîta grijă. Cît despre subiectul ales...

M-am simţit profund jignită cînd am văzut caricatura pe care Chiristine o savura în mod atît de evident. După toate cîte le făcusem pentru Dorcas, mi s-a părut un gest de ingratitudine crasă. Bineînţeles, acuma ştiu că nu era vorba de nici un fel de răutate şi că nu făcea decît să se exprime pe sine ! Psihologii şi criticii care au scris acele prezentări absurde în cataloagele expoziţiei lui Dorcas de la Muzeul Guggenheim, spun că portretele făcute de ea aruncă o lumină extrem de crudă asupra relaţiilor dintre om şi animal şi ne permit pentru prima dată să privim rasa umană din afară.

Realitatea este însă că eu n-am putut privi lucrurile *exact* aşa cînd am trimis-o pe Dorcas înapoi în bucătărie.

Pentru că nu numai subiectul ales m-a deranjat : ceea ce m-a scos pur şi simplu din pepeni, a fost gîndul că mi-am irosit atîta vreme deprinzînd-o cu o tehnică mai bună — dar şi cu maniere mai elegante. Ei bine, Dorcas, nesocotea tot ceea ce o învăţasem, şezînd în faţa şevaletului cu braţele încrucişate pe piept.

Încă de pe atunci, chiar de la începutul carierei ei de pictoriţă independentă, se vădea în mod dureros că Dorcas are mai mult talent în oricare din picioarele ei agile decît aveam eu în ambele mîini.

Traducere de
ANDREI BANTAŞ

DOSARELE SECOLULUI XX

Cercetări incredibile pentru „O armă de ultimă oră"

Reproducem în paginile care vor urma un extras din volumul The search for „Manchurian Candidate" al reporterului John Marks, apărut în revista „Saturday Review". Aventura C.I.A. în domeniul controlului comportamentului uman, de fapt un program sistematic de testare a L.S.D. pe cetățenii americani neavizați, a început cu 20 de ani în urmă. Dezvăluirea acestui secret bine păstrat de agenție a avut loc în 1975, cînd Comisia Rockefeller a dezgropat ceea ce se credea că nu va ajunge niciodată la urechile cititorilor. De acest lucru a profitat reporterul John Marks care a pornit pe urmele faptelor și după trei ani de documentare a ajuns în posesia detaliilor care puteau contura povestea programelor C.I.A. de control al creierului. A citit peste 16 000 de pagini secrete, multe dintre ele nu ajunseseră în posesia investigatorilor Senatului, și a continuat să discute cu cei amestecați în această afacere. Multe din secretele C.I.A. vor fi apărate de unii ofițeri, spune John Marks. Cu toate acestea atmosfera tulbure a Agenției, preocupată de testarea drogurilor, răzbate cu pregnanță în rîndurile pe care vi le prezentăm în continuare.

droguri, prostituție și C.I.A.

1. ARHITECȚII PROGRAMULUI C.I.A. DE TESTARE A DROGULUI

L.S.D.-ul a apărut în America prin 1949, cînd generația post-culturală pe care drogul o simbolizează, nu ieșise încă de la maternitate. În acest timp, C.I.A. și agențiile de spionaj militar începuseră să devină interesate de droguri sau de alte metode exotice prin care puteau lua în posesiune voința oamenilor. Dorința străveche de a supune dușmanicul cu ajutorul puterilor magice, a vrăjilor, s-a reactivat, astfel încît mai multe departamente din cadrul C.I.A. au devenit controloare ale creierului. Personalul Serviciului Tehnic, al Agenției (prescurtat în original T.S.S.) a fost unul din aceste departamente, inițial el era menit investigațiilor în domeniul „războiului biologic și chimic" (C.B.W.). T.S.S.-ul era descendentul Oficiului de Servicii Strategice (O.S.S.), unitate a agenției americane de spionaj din timpul celui de-al doilea război mondial. Deci, specialiștii Serviciului Tehnic au furnizat un echipament cu care erau acomodați: hîrtie falsă, microfoane, benzi de înregistrare, pilule pentru sinucidere, mine marine, transmițătoare ascunse în dantură falsă, aparate de fotogra-

fiat în cutiile de tutun, cerneală invizibilă, şi aşa mai departe. În ultimii ani, vrăjitorii de la T.S.S. au devenit cunoscuţi datorită unor gafe istorice ridicole, dar în acei ani ai C.I.A., se credea că Agenţia va forma un spion mondial cu totul nou.

În cadrul T.S.S., exista o secţie chimică, despre ale cărei funcţii foarte puţină lume avea idee ; nici chiar cei din T.S.S. nu ştiau despre ce e vorba. Aceste funcţii aveau în vedere folosirea chimicalelor (şi a germenilor) împotriva unor anumiţi oameni. Din 1951 pînă în 1956, anul în care interesul Agenţiei în L.S.D. a atins culmile cele mai înalte, Sidney Gottlieb, din Bronx, licenţiat, doctor în chimie, a fost şeful acestei secţii. În vîrstă de 33 de ani, atunci cînd a preluat Secţia Chimică, Gottlieb a cîştigat totuşi respectul colegilor lui, care-l descriau ca pe un om în stare să rezolve orice problemă, sau cum spunea un ex-asociat, „acele lucruri dificile care trebuiau îndeplinite". La conducerea Serviciului Clandestin (oficial cunoscut ca Directoratul de Operaţii, denumit însă de populaţie, serviciul „de scamatorii murdare") se afla un campion care aprecia calităţile lui Sid Gottlieb — Richard Helms. Timp de douăzeci de ani, Gottlieb va avansa progresiv spre cele mai înalte poziţii, în siajul lui Helms, care de asemenea urca treptele promovării în cadrul C.I.A. Gottlieb era loial şi respecta ordinele. Deşi se aflau destui intermediari între cei doi bărbaţi, Helms prefera întotdeauna să elimine formele birocratice, discutînd direct cu Gottlieb. Pe 3 aprilie 1953, Helms a propus directorului C.I.A., Allan Dulles, un program sub conducerea lui Gottlieb, pentru „folosirea secretă a materialelor chimice şi biologice". Helms îl asigură pe director că agenţia ar putea folosi aceste materii „în operaţiunile clandestine din prezent şi din viitor" şi adaugă că realizările dobîndite „ne vor permite să ne apărăm împotriva unui inamic care nu ar fi la fel de cumpătat în folosirea lor, cum sîntem noi". Încă o dată, ca în toată istoria programelor privind comportamentul, apărarea justifica atacul.

Pe 13 aprilie 1953, Allen Dulles, a aprobat programul, în mare aşa cum îl avansase Helms. Dulles a luat notă de „lucrarea ultraprecisă" şi a fost de acord ca proiectul să se numească MKULTRA. A aprobat şi un buget iniţial de 300 000 dolari, scuteşte programul de controalele financiare C.I.A. şi permite T.S.S.-ului începerea cercetărilor, „fără semnarea contractelor".

2. ÎN CANTITĂŢI MICI, DAR CU EFECTE TERIBILE

La început, MKULTRA însemna pentru cei şase profesionişti din T.S.S. folosirea celei mai mari părţi a timpului lor în vederea descoperirii celor mai variate posibilităţi de folosire a L.S.D. „Cel mai fascinant lucru era că o cantitate atît de mică avea un efect atît de groaznic" spunea unul dintre ei. „Ne gîndeam la posibilitatea de a pune L.S.D. în apa potabilă a oraşului, pentru a aduce cetăţenii într-un stadiu mai mult sau mai puţin pronunţat de fericire, cînd nu-i mai interesează auto-apărarea" îşi aminteşte specialistul T.S.S. Dar incapacitarea unui asemenea număr de oameni se suprapunea cu preocupările Corpului Chimic al Armatei, care de asemenea folosea L.S.D. C.I.A. se concentra asupra individului. Oricum, şefii MKULTRA aveau mari speranţe în efectele potenţiale ale L.S.D. chiar cînd se limitau la o singură persoană. Părea că este o substanţă sublimă, a cărei descoperire, ca şi cea străveche a focului, avea să scoată la suprafaţă reacţiile primare de frică şi spaimă ale oamenilor. O cantitate infimă de L.S.D. administrat unui om puternic structurat era în stare să răsucească toate percepţiile sale de bază — timp, spaţiu, bine, rău, ordine. L.S.D.-ul era o armă înspăimîntătoare, dar pentru a vedea cum trebuie să fie administrată au început prin a priza L.S.D. ei înşişi. Prizau la birou, prizau în „casele conspirative" — apartamente ale agenţiei puse la dispoziţie pentru astfel de scopuri. Uneori prizau în faimoase universităţi şi spitale din America, unde state tainice ale C.I.A. suportau cercetările cu L.S.D. Întotdeauna se observau, se chestionau şi se analizau reciproc. L.S.D.-ul părea că activează inhibiţiile şi credeau că pot folosi drogul pentru a afla ce se petrece în creier, dincolo de actele vizibile. Dacă puteau ajunge în subconştient, ar fi putut foarte bine manipula o persoană — or să o împiedice de a fi manipulată de alţii.

Cei de la MKULTRA testau L.S.D.-ul la începutul anilor 50 — pe vremea cînd Stalin trăia iar Joe McCarthy parcă turbase. Erau vremuri grele chiar şi pentru cei care nu erau răspunzători de manevrarea otrăvurilor. Sid Gottlieb şi colegii care testau L.S.D. nu s-au gîndit nici o clipă la drog ca la ceva care ar putea stimula creativitatea. O şedinţă de L.S.D. aducea oamenii într-o stare temporară de nebunie, ceea ce însemna că devin vulnerabili pentru C.I.A. (şi bolnavi mintal pentru doctori). Experimentatorii de la C.I.A. nu prizau L.S.D. de dragul experienţei în sine ; testau de fapt o armă şi pentru acest scop s-ar fi putut afla şi într-un laborator balistic.

Apoi au decis să-l administreze fiecăruia fără ca vreunul să fie prevenit. Admiteau că un co-lucrător le-ar fi putut strecura drogul în orice moment. Acum privind retrospectiv, pare mai mult decît bizar că oficialităţile C.I.A., oameni de răspundere şi cu responsabilităţi faţă de siguranţa naţiunii, într-o vreme în care războiul rece împotriva comuniştilor atinsese cotele cele mai înalte, erau în stare să îşi arunce dozele de L.S.D. în ceştile de cafea, pentru ca apoi să se întrebe care sînt frontierele experienţelor cu drog.

La numai şase luni după crearea formală a MKULTRA de către Allen Dulles, oficialii T.S.S. erau gata pentru ultimul pas al cercetării : folosirea sistematică a L.S.D. asupra „externilor" care n-au idee că primesc o doză de narcotic. Victimele simţeau pur şi simplu că voinţa le intră într-o zonă tulbure, fără vreun motiv aparent şi nimeni nu ştia cum vor reacţiona.

3. FRANK OLSON, UN ACCIDENT CU URMĂRI GRAVE

În noiembrie 1953, Sid Gottlieb s-a hotărît să încerce L.S.D.-ul pe un grup de oameni de știință din Departamentul de Operații Speciale al Corpului Chimic al Armatei, la Fort Detrick în orașul Frederick, statul Maryland.

Doza administrată aduse una din victime — Frank Olson — într-o stare de confuzie psihotică. După cîteva zile de la această surpriză, Olson își găsi moartea, sărind prin fereastra unui hotel. Familia lui n-a aflat despre L.S.D. și nici despre imixtiunea C.I.A. decît în 1975, cînd a citit într-un ziar raportul Comisiei Rockefeller referitor la acest incident. Inițial, soției lui Olson i s-a spus doar că Frank „a sărit sau a căzut" de la etaj. Oricum, oficialitățile C.I.A. — chiar dacă în secret — au admis că L.S.D.-ul l-a „împins" pe Olson la sinucidere.

Cu toate că moartea lui Frank Olson era o palmă pentru programul de cercetare al agenției atît Sid Gottlieb cît și cercetările continuară un drum ascendent. C.I.A. opri totuși experimentarea drogului pe timpul investigațiilor cauzate de moartea lui Olson, dar în cele din urmă, reexaminîndu-și politica, agenția adoptă concepția exprimată de Richard Helms, după care singura cale „realistă" pentru testarea L.S.D.-ului era ca acesta să fie încercat pe oameni neavizați.

Gottlieb veni cu o soluție la această problemă a subiecților involuntari după ce citi vechile dosare ale O.S.S. Gottlieb notă că O.S.S. folosise un anume George White, un fost angajat al Biroului Federal de Narcotice de dinainte de război, pe care aceia îl puseseră să testeze marijuana concentrată. În afară de faptul că încercase drogul pe voluntari ai Proiectului Manhattan și pe suspecți comuniști, White strecurase o doză de marijuana unui locotenent de-al lui Lucky Luciano, pe nume August Del Gracio. White a considerat acest experiment un mare succes. Avea și de ce, fiindcă numai așa se explică predarea lui Del Gracio de bună voie și dezvăluirile făcute de acesta presei. Acesta însă trecu sub tăcere toate acțiunile și presiunile făcute asupra lui de către agenții guvernului. Pentru Gottlieb deveni clar că indivizii lumii interlope erau persoanele ideale pentru experimentari. Oricum, așa cum spunea un funcționar T.S.S. „Nu aveam de gînd să intrăm în conflict cu Mafia". De aceea au ales, cum zicea același funcționar „inși aflați în lumea de jos, prostituate, opiomani și alți pierde-vară, oameni fără putere dacă erau nevoiți să se răzbune în caz că aflau ce le făcuse C.I.A.". Și apoi, acest gen de oameni trăiau într-o lume în care ingurgitarea unei cantități de drog, fie ea și mortală, era o ocupație cotidiană, găseau din ăștia la fiece pas. În plus ei erau în stare să suporte mai bine — sau să se restabilească după — o „doză de narcotice, decît alții, neînvățați". Așa raționau oficialii T.S.S. Aceștia își puteau spune *«O iau de la capăt. Mai iau o pungulită»*, spune un veteran T.S.S. Același veteran își amintește că foștii lui colegi spuneau că dacă trebuie să violeze drepturile civile, e mai bine să aleagă oamenii de la marginea societății.

4. UN OM AL LEGII, CARE CALCĂ LEGEA

George White părăsise O.S.S. după terminarea războiului și se reîntorsese la Biroul de Narcotice. În 1952 lucra la biroul din New York. Ca agent de primă mînă, White avea o scuză perfectă pentru a fi în preajma drogurilor sau a persoanelor care le foloseau. Datorită slujbei, White avea acces la toți subiecții pe care agenția i-ar fi dorit. Din punct de vedere al securității, oficialitățile C.I.A. puteau ușor respinge orice legătură cu ceea ce făcea White, iar el nu era un bebeluș

care să țipe după mama lui. Pentru Sid Gottlieb, George White era exact omul de care avea nevoie. Gottlieb veni la New York și-l întîlni pe faimosul agent care avea 1,68 m, cîntărea peste o sută de kilograme și-și rădea mereu capul, care arăta ca o minge de bowling. După o întîlnire în zori, White scrise în jurnalul lui legat în piele că în acea zi, 9 iunie, 1952, „Gottlieb mi-a propus să fiu consultant C.I.A. — Am fost de acord". Scriind un asemenea lucru, și în plus, folosind numele real al lui Gottlieb, White, călcase regulile de securitate ale C.I.A. chiar înainte de a începe să lucreze, dar atunci White nu era cunoscut ca un om care urmează regulile. Era un personaj contradictoriu. A intrat fără rugăminți mari în echipa lui Gottlieb, dar în particular îi ura pe cei care lucrau pentru Agenție. Era un băutor de mare clasă, putea să bea o sticlă de gin într-o oră, dar își bătea joc de agenții C.I.A. care se înghesuiau la cocktail-uri. White era un apărător al legii pe care o călca însă regulat. C.I.A. l-a ales tocmai pe el din pricina îndemînării cu care folosea puterea biroului său pentru a călca în picioare drepturile cetățenești — în numele „securității naționale" atunci cînd testa L.S.D. pentru C.I.A., în numele stîrpirii abuzului de droguri cînd lucra la Narcotic Bureau. Era un om care credea cu adevărat că scopul scuză mijloacele.

Astfel, în jargonul C.I.A., White a devenit MKULTRA subproiect — 3. Sub acest aranjament devine posesorul a două vile în Greenwich Village. White era de acord să strecoare personalului droguri și apoi să raporteze rezultatele lui Gottlieb sau altora din T.S.S. C.I.A. trebuie să suporte, drept răsplată, toate cheltuielile, uneori personale, ale lui White, inclusiv stocul lui de băuturi.

În primele luni, în casa conspirativă, White a început să testeze L.S.D. și substanța aceea ciudată folosită de O.S.S., esența de marijuana. White servește drogul în mîncare sau în băuturi. Apoi încearcă să smulgă informații, de obicei în probleme de narcotice, de la „invitații" săi. Uneori funcționari MKULTRA sînt de față, venind de la Washington, pentru a urmări acțiunea.

La începutul lui 1955 Biroul de Narcotice îl transferă pe White la San Francisco, pe post de agent șef. Fericit de performanțele lui White, Gottlieb se hotărăște să-l lase pe acesta să ducă pe Coastă întreaga operațiune din casa conspirativă. White închiriază un „pat" (cum obișnuia el să spună) cu cîteva camere în Telegraph Hill, cu vedere spre Golful San Francisco, spre podul Golden Gate și Alcataz. Pe lîngă ce a adus de la New York, White își decorează vila conspirativă din San Francisco cu unele obiecte care dau locului aerul unui bordel, ceea ce avea să și devină : Afișe de Toulouse-Lautrec, pictura unei dansatoare de can-can și fotografii cu femei atrăgătoare încălțate cu ciorapi negri. Patru microfoane mascate în prizele de perete erau instalate pentru înregistrare, și racordate la două magnetofoane. White avea și un „post de observație" personal, în spatele unei oglinzi false, de unde urmărea scenele, de obicei cu paharul de băutură în mînă.

5. PROSTITUȚIE ȘI DROGURI PE MALUL GOLFULUI

Casa conspirativă din San Francisco s-a specializat în prostituție. George White se ocupa de racolarea femeilor ; în schimb, delega multe din codoșlîcurile sale unui asistent, Ira „Ike" Feldman. Un tip musculos, dar foarte scurt, Feldman încerca să fie chiar mai dur decît bossul său. Folosindu-se de serviciile unei prostituate pe nume Janet Jones, al cărei bărbat spunea că Feldman o plătea cu droguri, asistentul momea afaceriștii cu droguri și-l ajuta apoi pe George White să-i aresteze. Ca șef al Agenției de Narcotice din San Francisco, White avea puterea de a răsplăti sau de a pedepsi o prostituată. White plătea femeile cu un număr fix de „bonuri". Pentru fiecare bon, White era dator cu un favor. „Așa că atunci cînd fata era arestată împreună cu un john *(john = bărbat care se droghează, n.n.)* spunea un veteran MKULTRA, ea putea să-i dea copoiului numărul de telefon al lui George White. Polițiștii îl știau pe White și cooperau cu el fără să pună întrebări. Eliberau imediat fata dacă așa le spunea el".

Oficialii T.S.S. vroiau să afle totul în legătură cu folosirea prostituției în spionaj, astfel încît proiectul prostituției a devenit un cîmp de acțiune pentru operațiunile carnale ale C.I.A. Spune un oficial T.S.S. : „Am făcut un studiu despre prostituate și comportamentul lor... La început nimeni nu știa cum să le folosească. Cum să le antrenezi ? Cum să lucrezi cu ele ? Cum iei o femeie care e gata să-și folosească corpul pentru a face rost de ceva bani, și o înveți să facă lucruri mult mai importante, cum ar fi manipularea secretelor de stat ?" Specialiștii T.S.S. au aflat că perioada postsexuală era cea mai potrivită pentru ceea ce aveau ei de gînd. Spune o sursă : „Majoritatea bărbaților care se duc la prostituate sînt conștienți de faptul că (după act) femeia va dori să se ducă pe stradă pentru a face rost de alți bani. Găsirea unei prostituate care să vrea să rămînă cu clientul este un șoc, are un efect teribil asupra tipului. Chestia asta îi gîdilă amorul propriu, dacă ea spune că vrea să mai rămînă cu el cîteva ore. De cele mai multe ori tipul devine foarte vulnerabil. Despre ce va vorbi el ? Nu despre sex ; așa că începe să vorbească despre afaceri. În această clipă ea îl poate conduce cu abilitate spre ceea ce dorește să afle. Dar trebuie să le antrenezi pentru ca o prostituată să facă o astfel de muncă".

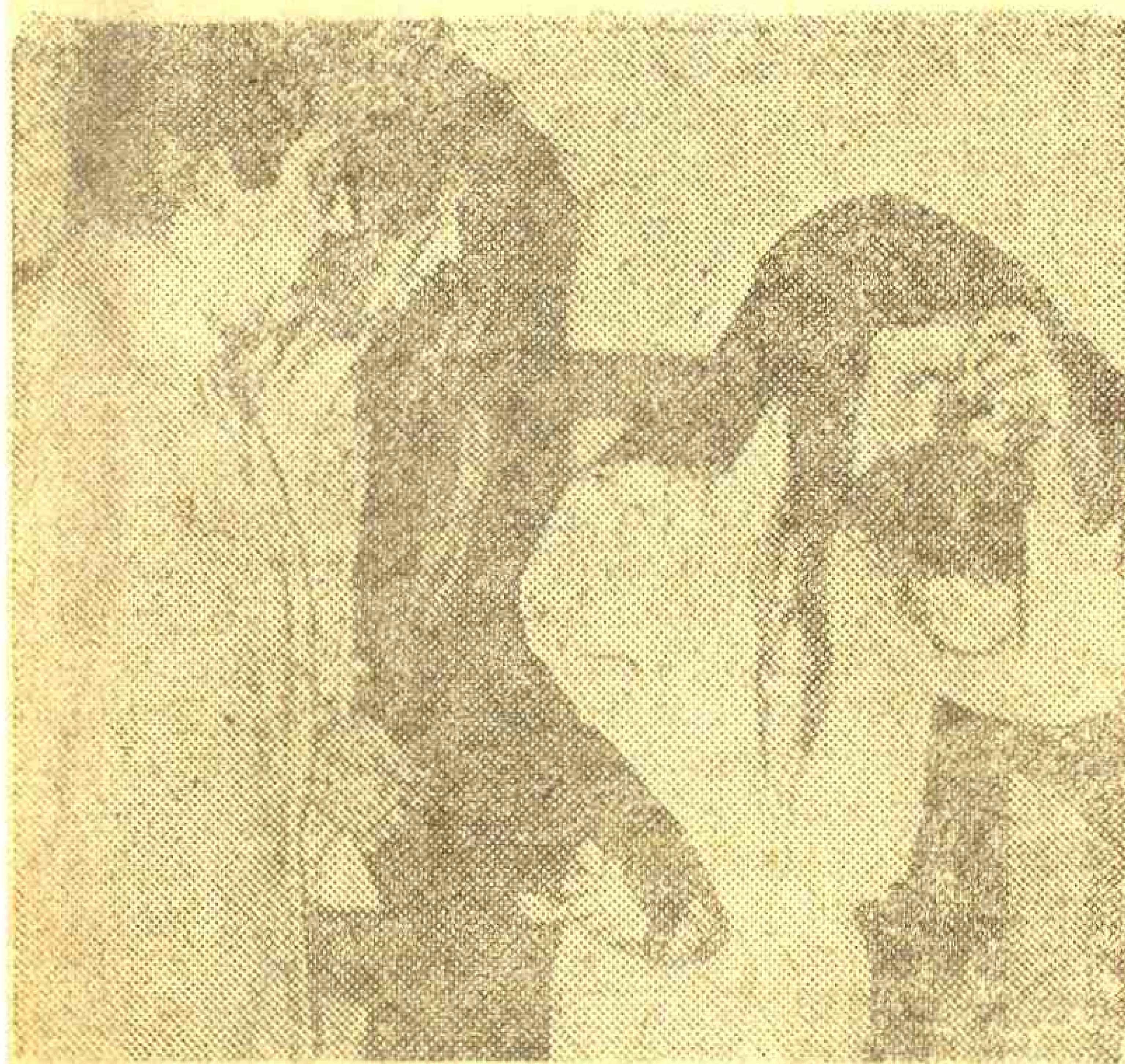
Cei de la MKULTRA au aflat o mulțime de lucruri despre preferințele sexuale ale indivizilor. „Nu știam pe vremea aceea despre sadismul ascuns, și altele de acest gen" spune unul dintre ei.

După ce oamenii din T.S.S. au învățat destul despre oamenii din San Francisco, ei s-au aventurat dincolo de zidurile casei conspirative pentru a încerca să plaseze marfa

clandestină în locuri publice cum ar fi restaurante, baruri și pe plajă. Le strecurau cetățenilor L.S.D.-ul în timp ce făceau cinste cu un pahar de whisky sau cînd le aprindeau o țigară, pentru ca apoi să urmărească efectele drogului în organism. În general, *toate* victimele pe care se efectuau testele erau pierdute. Ca o măsură de prevedere, Sid Gottlieb ordonase să nu se facă nici o înregistrare a persoanelor testate. În 1973, cînd Gottlieb s-a pensionat el a hotărît împreună cu Richard Helms să fie distruse ceea ce ei credeau că ar putea fi documentele programului. Nici Gottlieb nici o altă persoană din MKULTRA nu a mărturisit că a administrat L.S.D. persoanelor neavizate sau că au fost de față la asemenea experimente, cu excepția tragicului caz Olson. Gottlieb și colegii lui au pus toată afacerea în spatele lui George White, care acum nu mai este în viață pentru a se putea apăra. Unul dintre motivele pentru care veteranii își ascund rolul lor, este limpede : teama de legi și de victimele care le-ar putea cere socoteală pentru sănătatea șubrezită.

6. DE LA SAN FRANCISCO, NUMAI SĂNĂTATE...

Dar în vremea experiențelor, sănătatea subiecților nu interesa pe nimeni. Cu toate că dr. James Hamilton, psihiatru, licențiat la Stanford și fost coleg al lui White la O.S.S., vizita vila lui George White din cînd în cînd, prezența lui acolo nu reprezenta o adevărată supraveghere medicală, și n-ar fi avut ce să facă în caz că „vizitatorul" ar fi primit o supra-doză.

În afară de L.S.D., despre care știau că poate cauza probleme serioase sănătății, dacă nu chiar fatale, oficialii T.S.S. îi dădeau spre experimentare lui White droguri pe care alte agenții le folosiseră sau nu pe subiecți umani. „Dacă ne speria un drog pe care nu aveam curajul să-l folosim pe pielea noastră", își amintește un fost funcționar T.S.S., îl trimeteam la San Francisco. După un document C.I.A. „în anumite situații, subiectul-cobai s-a îmbolnăvit timp de mai multe zile, avînd nevoie de spitalizare și (White) a putut completa observațiile numai după ce subiectul a revenit la viața normală".

Întregul program ar fi putut fi compromis dacă un doctor din afară ar fi făcut un „diagnostic corect al bolii". Astfel că echipa MKULTRA nu numai că expunea subiecții, dar făcea în așa fel încît să nu înlesnească doctorilor accesul spre ceea ce nu era în regulă.

Operatorii T.S.S. foloseau vila conspirativă pentru a testa drogurile, în cuvintele aceluiași raport, „pe indivizi ai tuturor stărilor sociale, înalte sau joase, americani nativi sau străini". Știau că oamenii reacționează diferit la L.S.D., în funcție de o mulțime de factori care se înșirau de la sănătate și starea sufletească pînă la structura personalității. Dacă cei din T.S.S. au vrut să strecoare L.S.D. conducătorilor străini, așa cum s-a întîmplat în cazul lui Fidel Castro, înseamnă că intenționau să folosească dozele în cazuri similare.

Pentru aceste repetiții în costume, George White și Ike Feldman atrăgeau bărbați în apartament unde îi așteptau prostituatele.

Oficialii T.S.S. au constatat că vila din San Francisco este atît de eficientă încît au hotărît înființarea altor două case de testare, una la New York și alta sub auspiciile lui George White, în suburbia Marin County, pe plajă. Spre deosebire de apartamentul din oraș, casa din Marin County, se dovedea foarte bună pentru experiențele care cereau izolare relativă. Acolo, specialiștii T.S.S. au testat specialitățile MKULTRA cum ar fi bombele urît mirositoare, prafuri otrăvitoare și altele. Ray Treichler din T.S.S., chimist de la Stanford, a trimis aceste substanțe lui White în California, împreună cu alte aparate cum ar fi un lansator mecanic care putea arunca obiectele otrăvitoare la 100 de metri, fiole de sticlă care să fie sparte în mijlocul mulțimii și din care să se răspîndească prafurile lui Treichler, un ac hipodermic care să injecteze drogul prin dopul sticlelor de vin.

Oamenii de la TSS au planificat în vila lui Marin County o experiență deloc plăcută, pentru care psihologii David Rhodes și Walter Pasternak au pierdut o săptămînă prin baruri ca să invite necunscuți la o petrecere. Vroiau să împrăștie peste invitați, LSD printr-un aerosol, dar, după mărturisirea lui Rhodes făcută în fața Senatului, „vremea ne-a jucat o festă". În arșița verii ușile și ferestrele nu au putut fi închise atît de mult pentru ca LSD împrăștiat în aer să poată fi în întregime respirat de cei prezenți. Sesizînd că e vorba de o operațiune făcută de mîntuială, colegul lor din MKULTRA, John Gittinger (care adusese drogul de la Washington) s-a închis în baie și a dat drumul la spray. Rhodes a mărturisit că de atunci Gittinger nu și-a mai revenit, iar invitații au părăsit petrecerea. În 1977 incidentul a fost dat în vileag în presă. Publicul afla atunci despre un program extrem de serios și de periculos care era condus prost de o mînă de indivizi plini de ifose.

7. ÎNCEPUTUL SFÎRȘITULUI

Echipa MKULTRA a continuat să efectueze texte pînă în vara lui 1963, cînd noul inspector general al Agenției, John Earman, dădu peste vila conspirativă în timpul unei inspecții regulate a activităților TSS. Spre surprinderea lui Sid Gottlieb și Richard Helms, Earman puse întrebări la adresa proprietarilor casei și, mai mult, insistă ca directorului din acea vreme, John McCone, să-i fie furnizate amănuntele într-un raport amănunțit.

Deși președintele Kennedy îl pusese în capul agenției pe McCone cu un an înainte, Helms, profesionistul profesioniștilor, nici măcar nu se gîndise să-și pună șeful la curent cu activitățile mai deosebite ale C.I.A., inclusiv cu existența vilelor conspirative. Pus în fața cererii lui Earman, Helms cedă pînă la urmă și-și informă superiorii, pe McCone, despre vile (era mai bine așa, decît să-i spună Earman și pe deasupra cu rea intenție despre existența programului). Sigur pe el, Helms îi spuse lui Earman despre aceea că McCone nu a ridicat nici o obiecție și a avizat continuarea experiențelor cu droguri. (Așa cum i le descrisese Helms).

Om hotărît, Earman a ripostat trimițîndu-i lui McCone un raport scris în care recomanda încheierea vilelor. El cită riscurile expunerii și atrase atenția că mulți oameni din afara și dinlăuntrul agenției au găsit „metodele de manipulare ale comportamentului uman... disprețuitoare și ne-etice". McCone a reacționat pozitiv, cerînd suspendarea experiențelor, dar întîrziind să dea o decizie finală. Anul următor, Helms, care atunci conducea Serviciul Clandestin, a scris trei memorii în care cerea anularea deciziei luate. El spunea că are informații asupra unei „agresivități din partea sovieticilor pe tărîmul folosirii chimicalelor în scopuri destructive". Helms era un maestru în a spune diferiților oameni, diferite povești pentru a obține ceea ce vroia. În același timp, cînd îl speria pe McCone pericolul sovietic, Helms scria Comisiei Warren că cercetările sovieticilor în domeniul comportamentului sînt în urmă cu cinci ani față de Vest. McCone nu întreprinse nimic în următorii doia ani. Oricum indecizia lui avea efectul omoririi problemei. Oficiali TSS au închis vila din San Francisco în anul 1965.

După cîțiva ani, într-o scrisoare personală către Sid Gottlieb, George White a scris un epitaf pentru rolul lui în acest program: „Am fost un misionar foarte mic, acum un eretic, dar am activat din toată inima pentru că îmi plăcea, îmi plăcea, îmi plăcea. Unde în altă parte mai putea un băiat de origine americană să mintă, să omoare, să fure, să violeze și să excrocheze cu acordul celor mai mari autorități ?".

8. TINERETUL AMERICII PENTRU L.S.D.

După 10 ani de experiențe, funcționarii MKULTRA, n-au realizat nimic important cu L.S.D.-ul. Ei n-au putut oferi C.I.A. controlul dorit de aceștia asupra minții umane.

Gottlieb și colegii lui cercetători s-au apropiat foarte mult de țelul lor — acela de a transforma un om în păpușă — dar de fiecare dată au dat greș, negăsind acel mecanism eficient de control. Nu era nici o îndoială că LSD-ul pătrundea în cele mai ascunse zone ale creierului. El elibera un întreg lanț de sentimente, de la teroare la intuiție. Dar în cele din urmă, psihicul uman se dovedea atît de complex încît și cel mai îndemînatic manipulant nu putea anticipa toate variantele. El putea înregistra victorii temporare, sau putea altera percepțiile, stările sufletești, uneori chiar credințele cele mai tainice. Dar în final, nu putea cuceri spiritul uman.

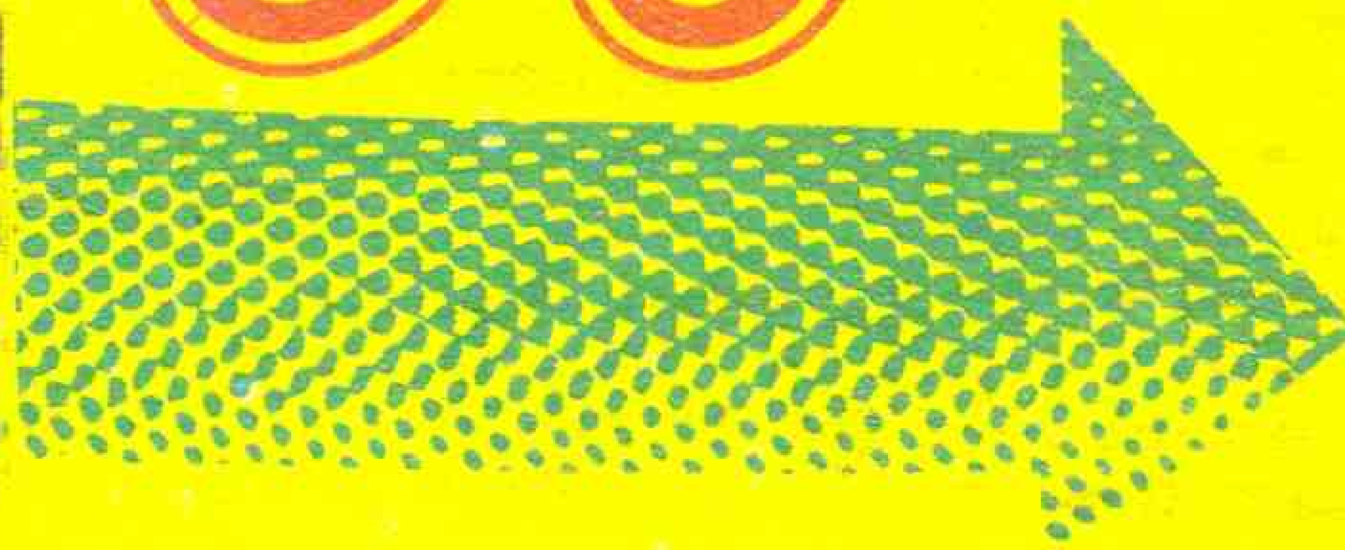
Specialiștii de la MKULTRA au avut nevoie de aproape 10 ani pentru a afla aceste neajunsuri. În timpul operațiunilor cei de la MKULTRA și omologii lor de la spionajul militar au stabilit un adevărat monopol asupra livrărilor de L.S.D. în America. Efectul a fost unul cu totul neașteptat. Voluntarii care luaseră L.S.D. sub auspiciile guvernului, la Harvard sau în alte centre universitare au împrăștiat zvonul despre extraordinarul drog care este L.S.D.-ul, cel care deschide noi orizonturi nivelurilor conștiinței umane. Astfel a luat naștere o piață neagră care oferea produse ce trebuiau să satisfacă cererea neoficială pe care ei o creaseră. Rezultatul a fost, ca să împrumut o hiperbolă din muzicalul HAIR, „tineretul Americii pentru L.S.D.". C.I.A. nu merită toată vina pentru această noutate, dar faptul rămîne, și anume că prin împrăștierea L.S.D.-ului pe tot teritoriul Statelor Unite, în speranța găsirii unor metode pentru controlarea comportamentului uman, Agenția a jucat un rol — chiar dacă neintenționat — deschizînd drumul cunoscut postculturii anilor '60. De atunci America n-a mai semănat cu ea.

Traducere de
GEORGE CUȘNARENCU

MODA

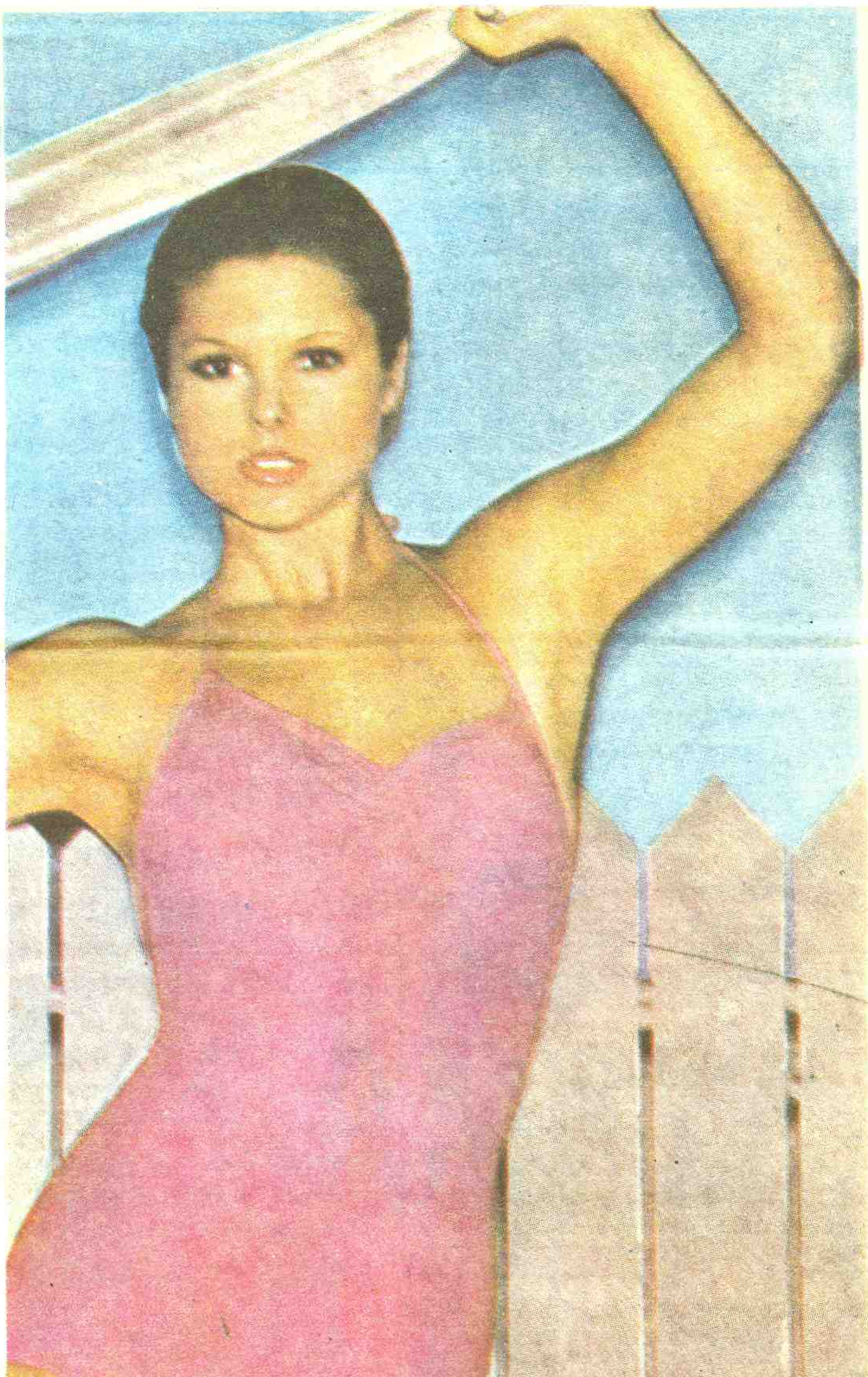
COS-TI-NEȘTI '83

Și iată că veni și vremea gîndului la apropiata vacanță, pe care o dorim evident cît mai însorită și departe de orice capriciu noros! Pînă una, alta, să poposim puțin în basmul cu costume de baie și rochițe de plajă, acolo, unde, după unele opinii, nu numai noi, urmașele Venusiene, manifestăm un interes asiduu, dar, se pare că și „ei", Feții-Frumoși nu ar fi total dezinteresați. Și cum Costineștiul și-a creat deja faima locului de întîlnire al celor mai frumoase fete, ce se vor Miss, sau măcar se mis-că, răspîndind grație și frumusețe, ne-am gîndit să nu mis-tificăm adevărul și nu păstrăm nici un mis-ter, despre ce e mai mis-(to) în materie de plajă.

Nu am vrea să suferiți o deziluzie îngrozitoare dacă v-am spune de la bunul început că pe alte meridiane mai mult sau mai puțin însorite, creatorii de modele sînt în pană de inspirație tocmai la acest capitol captivant și capricios. Nici nu dorim să recurgeți la soluții dramatice, care vizează des-

considerarea sau chiar compromiterea unui biet bikini, pe considerentul că ar fi demodat. Vrem numai să vă aducem o undă liniştitoare, printre valurile preocupărilor dvs. majore, informîndu-vă că, fie ele bikini, fie întregi, costumele de baie au liniile obişnuite, nici prea prea, nici invers, doar ici colo cîte un franj zglobiu, amplasat ca atare, ici cîte o breteluţă petrecută cît mai asimetric şi în orice caz, cît mai multă dezinvoltură. Dacă v-a venit inima la loc, putem să ne permitem să vă spunem totuşi o taină. Ce credeţi că le-a venit în minte „creatorilor de modele“ ? Ei bine, costumul de baie să fie făcut din acelaşi material cu rochiţa de plajă ! Iar pentru ca noutatea să fie zdrobitoare, rochia să mai aibe ca anexă... al doilea costum de baie, tot din acelaşi material, dar de data asta dintr-o singură bucată (presupunînd că primul este bikini). Credem că în acest fel, nu riscăm să ne pierdem pe plajă şi în plus avem avantajul de a fi găsite prin Radio-Vacanţa, mult mai uşor. Se mai cere adăugat că roşul şi negrul se impun cu insistenţă, cedînd din cînd în cînd în favoarea movului şi liliachiului, numai şi numai din capriciu. Desenele sau imprimeurile se cer însă cît mai tropicale. Bomba cu tropic le-am lăsat-o la urmă, pentru ca emoţia să crească şi în consecinţă vă rugăm să luaţi calmante înainte de a trece mai departe. Cele ce se ştiu cu nervii în bigudiuri sînt sfătuite să se oprească aici ! Dacă sînteţi pregătite, ei bine, nu numai flora tropicală se răsfaţă pe materialele costumelor de baie şi ale rochiţelor de plajă, dar şi fauna locurilor respective. Căci ce poate fi mai exotic decît o imitaţie de leopard sau de tigru bengalez, spun cei puşi pe răspîndirea modei şi pe risipirea liniştii noastre ! Drept e că dacă tot trebuie să alegem printre animale, felinele ni s-ar potrivi mai bine decît rinocerul, girafa sau elefantul, ca să nu mai vorbim de vreo bălţată care ar putea stîrni comparaţii nedorite. Dar mai avem o şansă, în cazul în

care refuzăm deghizarea în pis-pis (pentru a deveni Miss), ! Şansa se cheamă palmier, sau liană sau floare roşie de cactus (se exclude cu desăvîrşire muşcata, cu derogare doar pentru „limba soacrei“). Şi ca să nu spuneţi că nu v-am prevenit, vă mai aducem la cunoştinţă că, la o asemenea prezenţă cu parfum exotic, se cere anexat cîte un şirag de mărgele (se acceptă şi din scoici). Nu răsuflaţi uşurate, pentru că şiragul nu stă la locul lui ci în jurul taliei, pe care se presupune că o aveţi de viespie, vorba aceea ! Cum condiţia de viespie se pare că e esenţială pentru admiterea la Costineşti, vă invităm să reflectaţi şi asupra acestei ultime pretenţii de sezon şi să luaţi măsurile cuvenite (adică 60 de centimetri, maxim şi cu indulgenţă 65) ! Sperăm că nu veţi începe acum să vă plîngeţi că de unde palmier, că de unde leopard şi mai ales de unde... talie ! În ori ce caz, contăm pe imaginaţia voastră, pe bunul gust, pe eleganţă şi evident pe tinereţe pentru a debuta cu un sezon estival cu adevărat reuşit ! Costineştiul îşi aşteaptă oaspeţii şi mai ales frumoasele oaspete... mai mult sau mai puţin cîştigătoare ale topului Vieţii Studenţeşti !

disco-fashion!

Ce noutăţi ne rezervă anul '83 pentru serile pline de farmec pe care le vom petrece la discotecă ? Unii ne recomandă pantalonul. Spun ei — şi e greu să-i contrazici — că în această ţinută mişcarea este plină de degajare, subliniind personalitatea feminină. Pentru ritmurile muzicii sînt acceptate toate formele şi lungimile de pantaloni, din materiale uşoare, dacă se poate strălucitoare şi se insistă asupra cordoanelor, neapărat aurii sau argintii. Bluzele oricît de sumare ar fi, nu e rău să strălucească şi ele. Iar fardul, mai ales fardul trebuie să fie cît mai sclipicios şi licurici. Dacă-i bal, bal să fie !

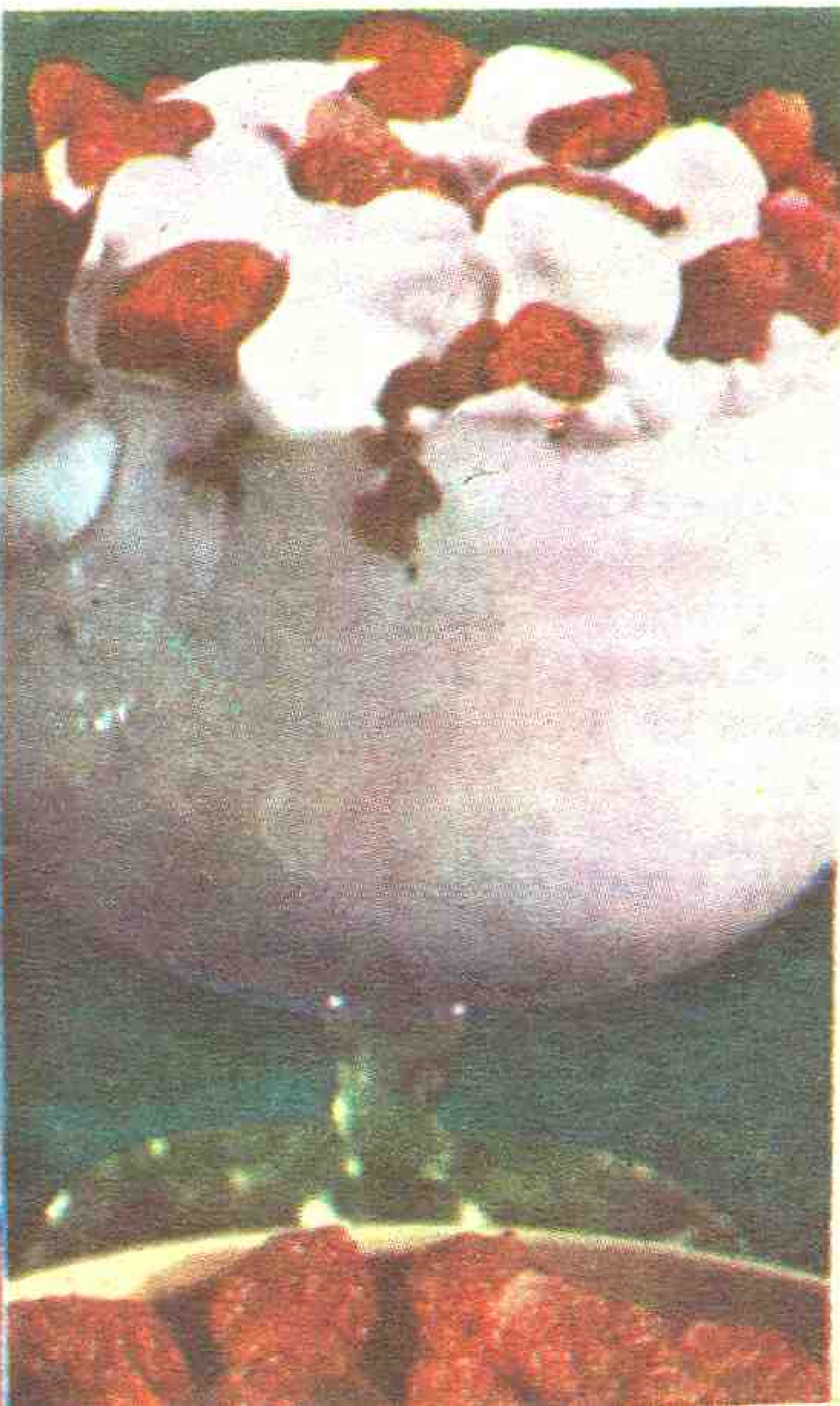
În opoziţie, alţii pretind că rochiţa oferă avantaje mult mai mari pentru graţia mişcărilor, drept care, variantele de volane se aştern cu generozitate sub privirile noastre, cu menţiunea că albul şi negrul sînt dominante, iar strălucirile în cordoane, clipsuri şi zurgălăi nu pot să lipsească.

Nu mai rămîne de adăugat decît dotarea cu încălţări adecvate, de preferinţă strălucitoare şi ele şi evident cu gentuţa „disco", pare-se creată special pentru a rezolva problema libertăţii depline a purtătoarelor în timpul dansului.

Deci, distracţie plăcută !

A venit vara!

Recunoaşteţi că printre vestitorii verii, căpşunile ocupă un loc de cinste ! Savoarea şi frumuseţea fructei au inspirat nu numai pe experţii în arta culinară, ci şi pe obişnuitul cumpărător, cel ce se întreabă cum să prezinte mai estetic în funcţie de împrejurare, delicioasele căpşuni. Desigur, cel mai simplu este să folosim un castron de sticlă în care să prezentăm căpşunile cu zăhăr şi multă frişcă. Dar, poate ocazia e mai festivă şi atunci vom utiliza cupe pentru fiecare invitat, în care se mai poate adăuga şi puţină îngheţată. Reţetele sînt multe ! Invitaţia noastră este însă de a privi în imaginea alăturată, cîteva moduri de aranjare a căpşunilor pentru a realiza un efect deosebit. Poftă bună !

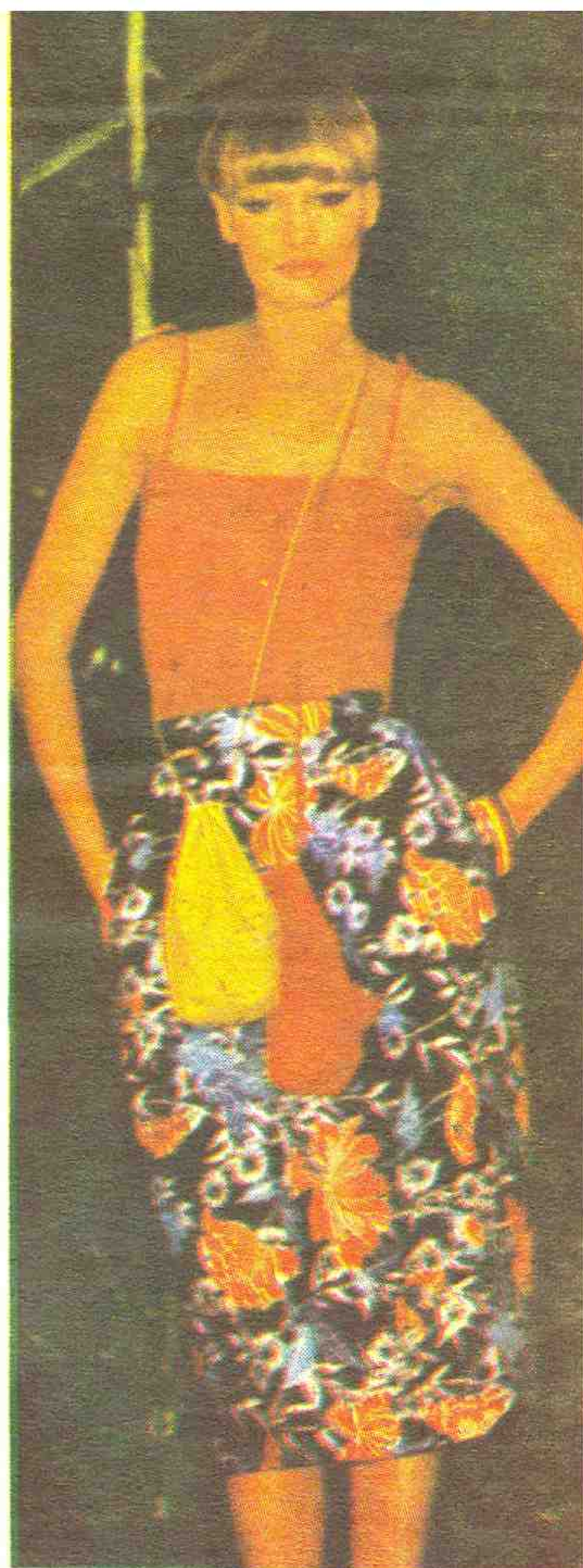

vivat mini !

Răsfoind cu privirea curioasă și plină de zel, revistele sezonului '83 vom avea sentimentul împăcării ! De la strîmt la involănat, de la scurt la lung, de la „retro" la secolul XXI, de la trăznit la sobru, totul, dar absolut totul surîde cu pretenții de noutate pentru moda anului '83. Sociologii ar găsi un subiect plin de semnificații din ceea ce se cheamă „tendințele modei actuale". Bunăoară, ce le-o fi venit creatorilor cu reînvierea miniului ? Să fie oare vorba de o inspirație venită de la statura noii generații de fiice ale lui Venus, statură care de altfel a dictat și moda pantofilor fără pic de toculeț ? Să ne gîndim poate și la creatorii, în mare parte bărbați și să le iertăm orgoliul de a nu se vedea dominați de sexul „slab". Sau poate e vorba de ceva perturbații climaterice care fac simțită o înviorare a spiritelor ! Deși, te mai poți gîndi și la comerț, căci în balanța lui trebuie să fie o dreptate ! Eh ! Cine poate ști adevărul ? Cert e că miniul a devenit o prezență de incontestat, iar dacă nu mai ai 18 ani și o siluetă perfectă, nu poți decît să oftezi nostalgic cu gîndul la timpurile cînd se năștea această năstrușnică modă. În fond, renașterea miniului se poate înscrie tot în tendința „retro", dacă e să ne gîndim că sînt aproape 20 de ani de cînd fustița buclucașă răsturna preceptele lumii și proclama independența femeii ! Să nu intrăm totuși în panică. „Lungimea miniului" — dacă putem spune așa ! —, încearcă să mulțumească siluete și interese diferite. Deci, de la fustița „șoc", scurtă cît cuprinde, ba pe deasupra și strîmtă, și pînă la romantica fustă cu volane aplicate, oprite în mod cochet deasupra nivelului genunchiului, sau la jumătatea lui, totul e posibil. Un lucru este cert : vara asta ne vrea copilăroase și zglobii, căci alte griji nu mai avem ! Fapt ilustrat și de volanele aplicate pe umeri ca la școlărițe, de tunsorile băiețoase și suficient de zbîrlite, de machiajul îndrăzneț, dar mai ales de atitudinea degajată și nonconformistă.

E o invitație de a ne privi în oglindă și a decide ce ni se potrivește mai bine, pentru a nu risca prea mult în alegerile sezonului actual. Oricum, cele ce vor opta pentru lungimea clasică a veșmintelor, pot fi liniștite, căci nu vor fi considerate demodate.

Volanele și volănașele, în variante pline de umor și fantezie domină colecțiile. Umorul vine de la combinațiile de culori și materiale (a se citi „curcubeu" sau „dungi cu buline"), iar fantezia ar consta în amplasarea cîte unei dantelute ici, colea, a cîte unui șnurulet auriu sau din numărul volanelor. Alura „gipsy", cu un

număr oarecare de fuste învolănate și divers colorate, cu o bluziță largă și dacă se poate cu un umăr pe afară, cu un șeluț dantelat și franjurat încins în talie, cu o bentiță pe frunte și ceva zorzonele aurii, iată cam ce face deliciul sezonului estival. Și ca să vă indispunem puțin, noutatea ar fi ca la costumul descris mai sus, personajele să poarte cizmulițe fără tocuri, scurte și lăbărțate, sau măcar o pereche de jambiere. Cred că v-am făcut praf cu chestia asta, dar nu e nevoie să o acceptați chiar în zilele cu 40°C la umbră !

O altă tendință a sezonului se încăpățînează să ne solicite tot romantismul de care putem fi în stare la ora actuală. Și uite așa, ne-am aranjat cu gulere mari, pline de dantele, printre care nu merge decît zîmbetul suav și vocea cristalină. Păi spuneți și dumneavoastră, cine ar putea rezista unui asemenea guleraș, închis dacă se poate cu o fundiță și eventual atașat unei rochițe romantice pînă în pînzele albe ! Bluzele se laudă cu mîneci largi, cu volane, cu închideri asimetrice și mai ales cu un colorit de un optimism molipsitor. A nu se confunda cu tendința suavă a bleurilor, rozurilor și galbenurilor pale care intră în concurență cu cea a culorilor de carnaval. Pentru zilele răcoroase. bleizerul, purtat peste rochie, pantalon, sau orice costumație, ne ispitește cu gulere șal, de data asta foarte late ! Trăim în continuare o epocă a cordoanelor, care fie mai late sau mai puțin se remarcă prin frumusețea cataramelor, prin forme, culori și fantezii. În sfîrșit, sandalele ne lasă să ne bucurăm atît de tocurile subțiri și înalte cît și de cele mosorel, sau joase, pentru a ne simți egale în orice împrejurare (cu partenerii evident !).

Spre cabană

Către bolta azurie
Neclintitul uriaș
Se înalță cu mîndrie,
Ca un grafic de fruntaș.

Dantelatele lui creste
Stau scăldate în răcoare,
Deși vîrful, cum știm, este
Mai apropiat de Soare.

Cînd un tînăr, voinicește,
Suie coasta către stînă,
Restul grupului șoptește:
- Alpinist de prima mînă!

- Care alpinist de clasă?
Spune „asul" stînd în loc.
Am antrenament de-acasă,
Că-i oprit liftul la bloc!

Cum ajung la rîpa-adîncă,
Cu torentele în spume,
Cei fricoși se țin de stîncă,
Iar cei temerari de glume.

Dacă-ncepe-o ploicică
Și devine mai rebelă,
Chiar batista cea mai mică
Se preface în umbrelă.

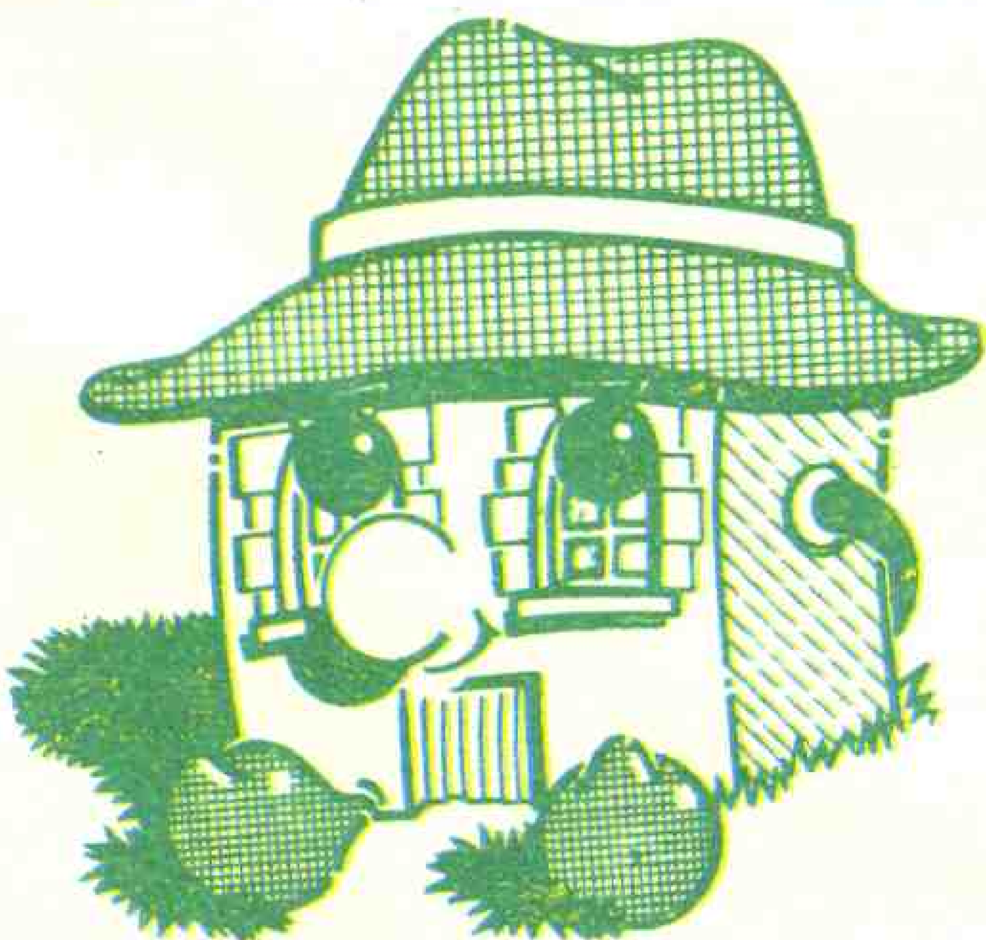
După ce dispare norul,
Printre brazi azurul scapă;
E aproape și izvorul,
Dar sînt toți sătui de apă.

Și în timp ce grupa toată
Către vîrf urmează cursul,
Cineva strigă deodată:
- E în urma noastră ursul!

Se simt toți cuprinși de frică,
Pînă-aud o voce-n spate:
- Vine... Ursu Vasilică,
Un coleg de facultate!

Iar cînd stelele se-aduna,
Boabe de mărgăritare,
La cabană, pe sub Luna,
Cui îi arde de culcare?

V. D. POPA

LA MULȚI ANI!

Împăratului Octavian August îi fu prezentat un grec care semăna uimitor cu el și, în plus avea și cam aceeași vîrstă. Glumind August îl întrebă dacă nu cumva maică-sa fusese în tinerețea ei pe la Roma, cam prin vremea cînd și tatăl împăratului era tînăr.

Răspunsul grecului fu prompt :

— Mama nu a fost, dar tatăl meu a stat la Roma mai de mult... cam cu un an înainte de nașterea ta, împărate !...

Romancierul Henry Bordeaux, mort la 93 de ani, a fost sărbătorit de mulți admiratori la împlinirea a 80 de ani. Cu această ocazie, o tînără cititoare îi spuse :

— Dv. maestre, n-aveți 80 de ani, ci de 4 ori cîte 20. Sîntem siguri că vom sărbători și centenarul.

— Și eu voi avea atunci — spuse scriitorul — nu 100 de ani, ci de 25 de ori cîte 4 ani !...

Giuseppe Balsamo, aventurierul italian cunoscut sub numele de contele de Cagliostro, s-a înconjurat întreaga lui viață de înșelătorii și mistificări. Una, care a rămas proverbială, este și răspîndirea zvonului că ar fi împlinit, respectabila vîrstă de 300 de ani. Un parizian neîncrezător, după ce a strecurat un galben valetului celebrului aventurier, l-a întrebat pe acesta :

— Stăpînul tău are într-adevăr 300 de ani ?

— Nu știu, signore, a dat din umeri șiret valetul. Eu nu sînt în slujba lui decît de 120 de ani !

Intr-o bună zi, Winston Churchil a fost solicitat să dea o definiție a vîrstei înaintate. Răspunsul său a fost următorul :

„Vîrsta înaintată începe atunci cînd deodată observi că recunoști în filme numai actorii care au roluri de maître d'hôtel, generali în rezervă și... bunicuțe !"

Pe cînd Fabia Dollabella afirma foarte senină celor prezenți la banchet, că a împlinit treizeci de ani, Cicero a intrat în sală. Auzind afirmațiile Fabiei, el a spus rizînd :

Vă rog s-o credeți. Ceea ce spune Fabia este exact. De douăzeci de ani repetă exact același lucru !

Fostul președinte al S.U.A. Herbert Hoover, care de abia încheiase redactarea propriilor memorii în trei volume, lucrare în care dezvăluia destule intimități ale vieții politice americane, își serba cea de a optzecea toamnă a vieții sale. Un invitat, după ce l-a felicitat, a adăugat :

— In orice caz, sînteți demn de invidiat !

— De ce ? a întrebat surprins sărbătoritul.

— Pentru că sînteți un om fără dușmani ! Reiese din memorii...

— Ha, ha ! a rîs amuzat Hoover. Vă păcăliți. Atîta tot, că eu am supraviețuit, pe cînd ei s-au... curățat !

Pantalonul... buclucaş

Nu mai este un secret pentru nimeni că acest articol din vestimentaţia feminină şi-a asigurat un loc de prestigiu în ierarhia modei. Şi mai trebuie să recunoaştem că tocmai pe acest teren, creatorii ne-au furnizat surprizele cele mai neaşteptate în ultimii ani. Ce să vă mai spunem ? De abia ne obişnuisem cu „evazaţii“ şi cu „blugii“ strîmţi la culme, că s-a şi virat brusc spre „şalvari“ şi ca să nu ne plictisim ne-am trezit cu pantalonul strîmt pe gleznă şi cît mai înfoiat în zona şoldurilor. Şi asta nu a fost nimic, căci de aici nu a mai fost decît un pas pînă la apariţia „pecheur-ilor“, a „bermudelor“. Introducerea miniului a impus şi o nouă lungime a pantalonului. De aici, foarfeca celor ce se joacă serios cu ale modei a decis fie o tăietură deasupra genunchiului, fie o alta cu vreo două palme deasupra gleznei. Rezultatul nu pare prea încîntător, dar cui ce-i pasă ? Odată stabilită lungimea s-au mai calmat spiritele ! Deci, mai bufanţi sau mai puţin încreţiţi în talie, cu buzunare sau fără, în culori ţipătoare sau pastelate, în dungi verticale sau orizontale, pantalonii nu pot să lipsească din dotarea fiecăreia şi asta numai aşa, ca să fim moderne ! Atenţie însă la siluetă ! Spun unii că moda e făcută special pentru cele alimentate pe puncte şi practicante a gimnasticii de întreţinere. Avantajele pantalonului au fost de mult descoperite de femei, aşa că rămîne de văzut cum ne vom obişnui retina cu noile linii ale acestui articol. Pînă şi banalii blugi se vor mai altfel. Nu mai e suficient ca ei să se prezinte strîmţi la gleznă şi cu pense în talie, ci e de dorit ca fermoarul să se închidă oblic pe lîngă buzunare mari, aplicate şi tighelate. Shortul, chiar în varianta de pantalonaş bufant sau plisat se practică în vacanţă, dar la acesta sînt de dorit jambiere în dungi sau cu modele. Ei şi ce dacă e cald ? Se mai propune şi un fel de iţar, foarte strîmt de sus pînă jos şi confecţionat din material supraelastic în culori sclipicioase. Obiectul zice că ar fi bun la dans ! Seara, pantalonul de mătase de preferinţă neagră, cu accesorii aurii continuă să strălucească pe firmament !

BUNICA LIZ... POARTĂ PANTALONI

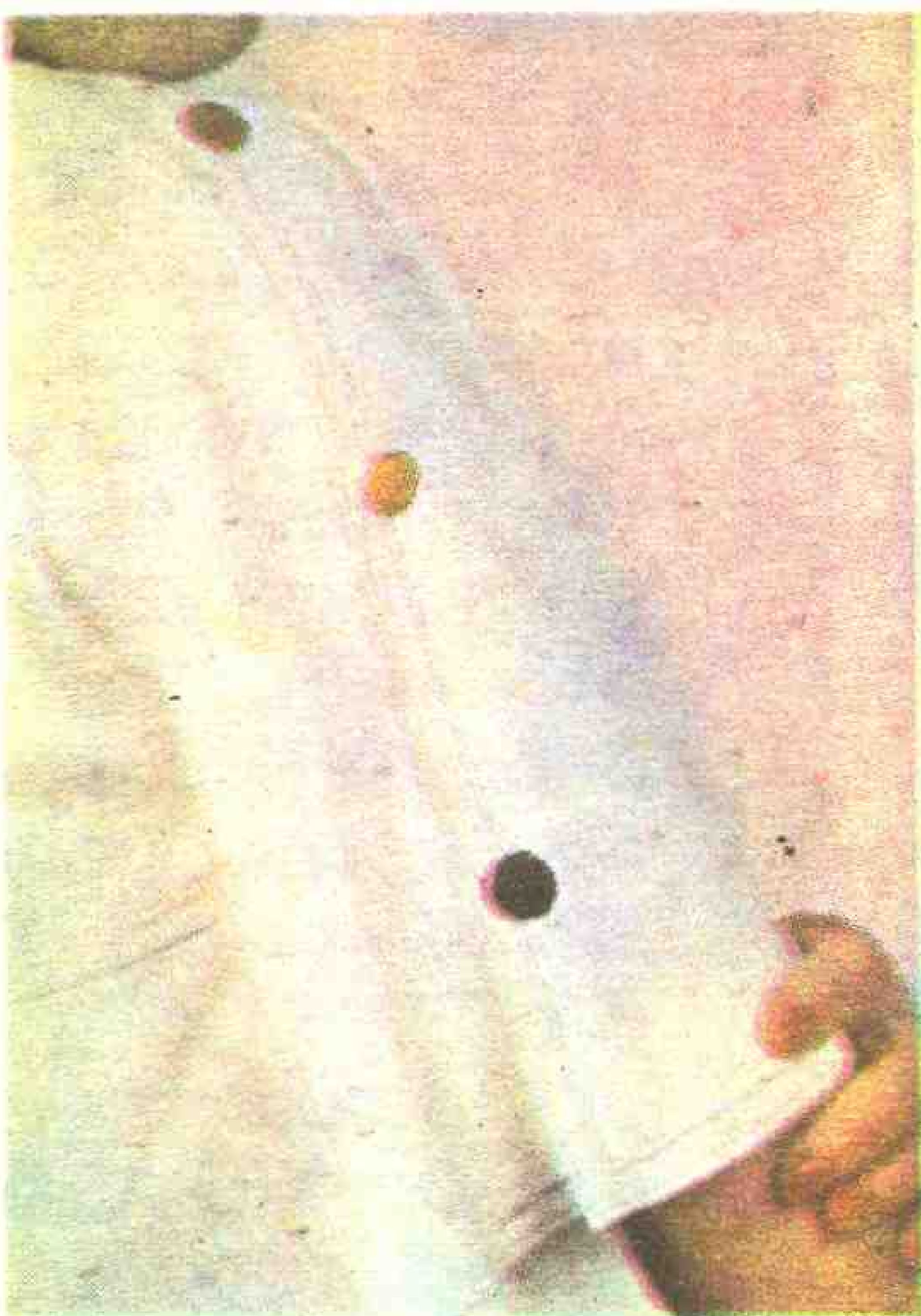

CALENDAR BTT

SERBĂRILE TINEREȚII — ediția a V-a — 12—14 august 1983, Costinești — festival al activităților educative și recreativ — distractive cu participarea tinerilor aflați la odihnă în Stațiunea Tineretului Costinești, alcătuit dintr-un program complex de jocuri distractive, întreceri sportive, agrement nautic și divertisment.

NASTURI

Cineva se plictisea. Ce să mai citească? Ce să mai facă? Şi uite i-a venit o idee! Să coasă nasturi. Pînă aici, nimic neobişnuit veţi spune. Dar personajul nostru, plin de imaginaţie, a decis că din năsturaşi frumos coloraţi, poate să realizeze cele mai năstruşnice inovaţii pentru reactualizarea garderobei. Vă prezentăm cîteva idei în acest sens. Evident jocul cu nasturi poate să continue în multe alte feluri. Deci, să încercăm.

DANA CRISICOS

MEDICINĂ DE CASĂ...

În vechime oamenii își vindecau bolile cu ajutorul plantelor. Ei luau din natură atît hrana, mijloacele de existență, cît și leacurile pentru a fi sănătoși. Există mărturia că foarte multe popoare vechi aveau cunoștințe deosebit de bogate în ceea ce privește plantele cu întrebuințări curative.

Epoca modernă a adus o dezvoltare deosebită industriei farmaceutice, care de fapt nu a făcut decît să producă sintetic ceea ce natura dă în mod natural, a adus un consum excesiv de medicamente.

Este cunoscut semnalul de alarmă a oamenilor de știință, semnal ce avertizează asupra pericolului excesului de medicamente, așa cum este cunoscută puternica reîntoarcere la plante cu valoare terapeutică. Putem folosi în vindecarea diverselor boli, sfaturile bătrînilor ce știu precis că cimbrul este bun pentru răni, salvia pentru tuse convulsivă și amigdalită, busuiocul pentru răceală.

Plantele medicinale se pot găsi cu ușurință în magazinele specializate, plafar, dar la fel de bine putem să le cultivăm într-un spațiu restrîns, unele dintre ele, putem să le folosim într-un scop dublu, decorativ și medicinal.

Iată cîteva plante care vor decora balconul nostru și pe care le putem avea la îndemînă în caz de nevoie.

ROZMARINUL. Este cunoscut pentru utilitatea sa în arta culinară. El are o serie de întrebuințări terapeutice, fiind folosit în combaterea astmului, migrenelor, ușurarea digestiei.

Rozmarinul iubește soarele, deci trebuie cultivat într-un loc însorit. În timpul iernii planta va fi acoperită pentru a fi ferită de ger.

În scopuri medicinale se folosesc pentru astm frunzele uscate din care se fac țigarete. În combaterea migrenei se face un decoct din 30—40 gr frunze uscate în 300 grame de apă în clocot.

GURA LEULUI. Apreciată pentru frumusețea ei va da o florescență deosebită dacă o punem la soare. În scopuri medicinale se folosesc frunzele proaspete, care presate într-un mojar se pot aplica prin intermediul unei cataplasme pe bube, furuncule, timp de o jumătate de oră.

PANSELUȚELE. Nu este o plantă pretențioasă și nu-i trebuie mult soare. Se folosesc în scopuri medicinale flori și frunze, uscate la umbră, din perioada ultimei înfloriri. Are o acțiune diuretică și depurativă, curăță sîngele. Se folosește în infuzie. Frunzele, florile macerate (cam o linguriță) se pun la fiert în apă rece, se face o infuzie și se pune în lapte îndulcit sau se bea ceaiul simplu îndulcit după gust.

CIMBRU. Se cultivă într-un pămînt nisipos, cu mult soare. Se folosesc frunzele în eliminarea viermilor, alinarea durerilor contuziilor, în tratarea tusei convulsive și a bronșitei, a anemiilor, pentru băi aromatice. Pentru eliminarea viermilor se poate face o clismă din decoct din frunze, un ou și ulei de migdale.

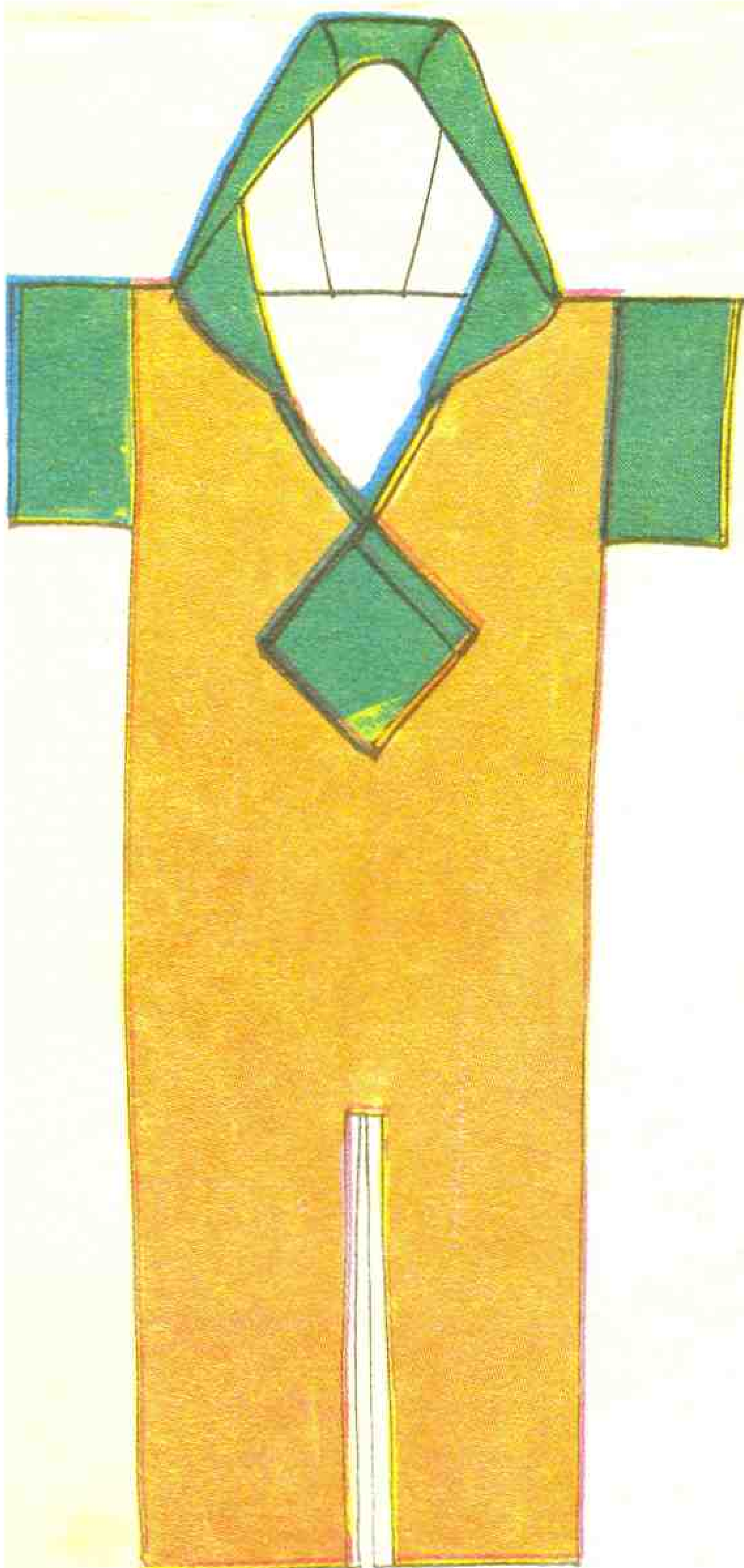
Pentru alinarea durerilor contuziilor se face o infuzie din 15 gr. frunze în 250 gr. apă în clocot, cu care se fac împachetări. Pentru răni se spală cu infuzie rana respectivă. Ceaiul tonic se poate îndulci cu miere de albine.

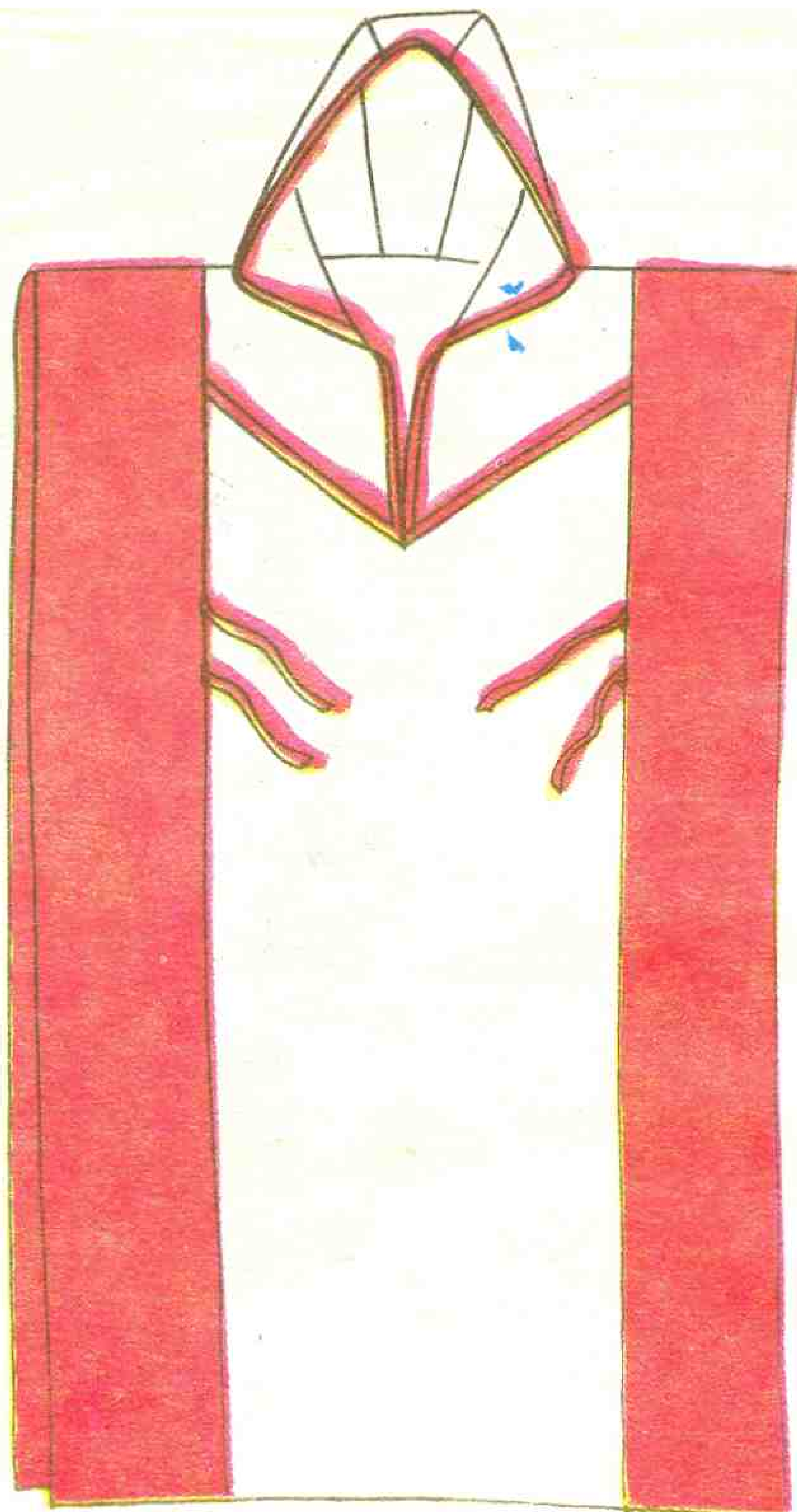
SALVIA. Iubește soarele, dar nu cere prea multă apă. Cînd e tînără trebuie ferită de ger. Florile de salvie sînt foarte frumoase și au împreună cu frunzele foarte multe proprietăți medicinale. Dintre ele, combate tusea convulsivă, are acțiune antisudorifică, antiseptică. Ameliorează circulația defectuoasă, stările de nervozitate. Ceaiul antisudorific se prepară dintr-o linguriță de frunze la 100 gr. apă, în infuzie. Se bea rece. Pentru tusea convulsivă se prepară un ceai în combinație cu alte plante, astfel : o infuzie din 20 gr. frunze, 10 gr. flori de mușețel, 500 gr. apă. Se îndulcește cu miere și se bea cîte puțin. În tratarea amigdalitei se face gargară din infuzie, 15 gr. flori la 200 gr. apă în clocot.

ANGELA HARNAJ

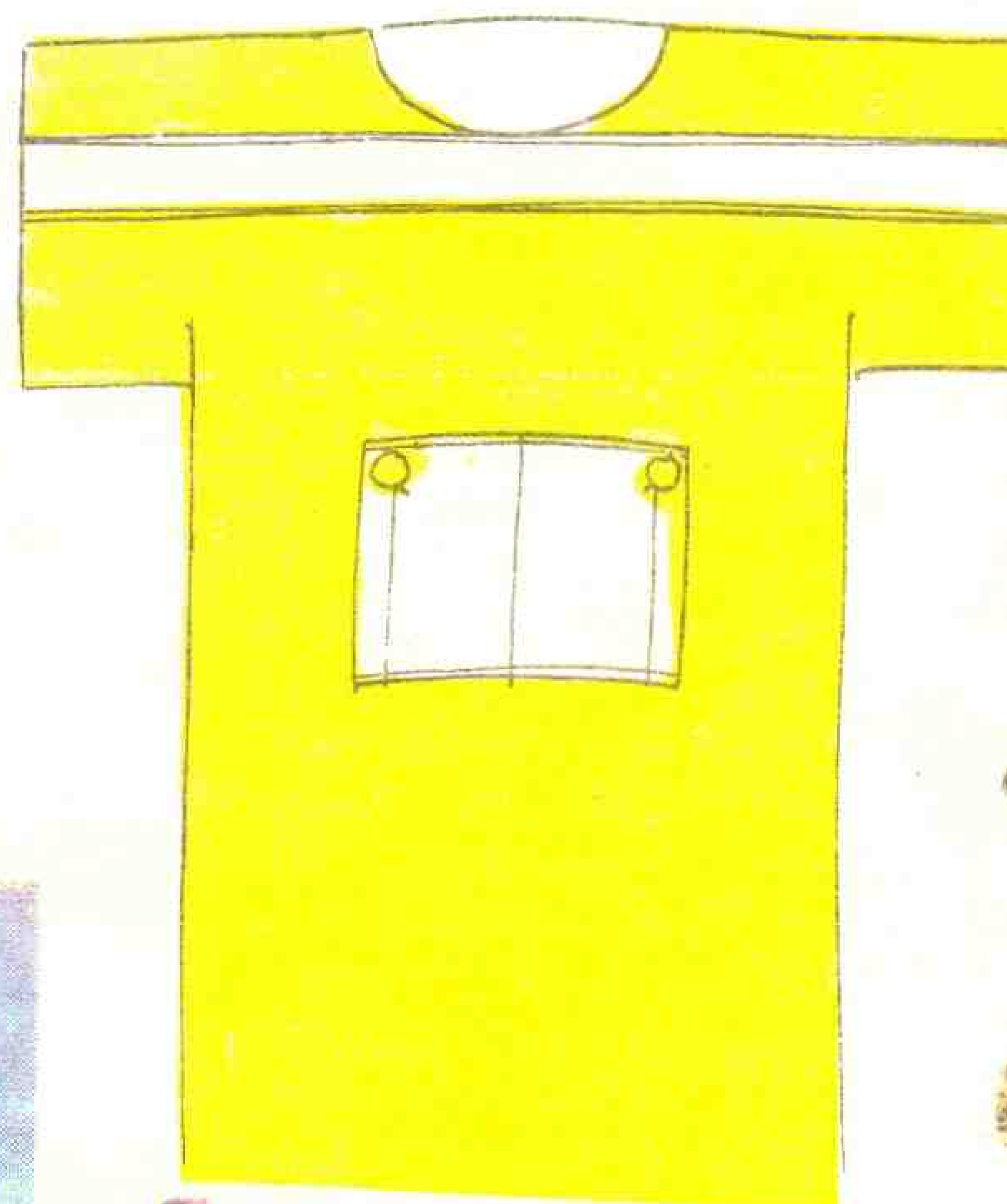
Fotografie de A. MIHAILOPOL

3 MODELE

Totul pare la început complicat ! Trebuie măsurat, trebuie mînuită o foarfecă, trebuie însăilat şi cel mai dramatic, la urmă, trebuie să mai şi folosim o maşină de cusut. E mai simplu să apelăm la serviciile altora, sau să luăm de gata ceea ce purtăm. Şi cu toate astea vă prezentăm cîteva idei simple, însoţite de invitaţia de a vă descoperi bucuria de a-ţi confecţiona singură ceva. Vă urăm succes !

GULERE ȘI GULERAȘE

Spre deosebire de cei ce promovează ideile „șoc" în modă, se pare că unii au rămas fideli imaginilor străvechi, căutîndu-și resurse în epoci din ce în ce mai îndepărtate și reînviind acele detalii care dădeau farmec femeii de altă dată. De fapt, tendința nu e chiar nouă, în ultimii ani asistînd tot mai mult la infiltrarea acestei fermecătoare și ispititoare șanse de a deveni nemaipomenit de feminine și gingașe pe deasupra. Căci, ce poate fi mai atrăgător, ca din cînd în cînd, lumea învățată cu imaginea noastră în ținută sport sau blugi să se extazieze la o apariție dantelată și suavă !

Culmea e că în această tendință a modei, noutățile sînt din ce în ce mai... vechi ! După ce s-au explorat cufe-rele bunicilor și ale străbunicilor s-au luat la rînd pozele surîzătoare ale frumoaselor sfîrșitului de secol trecut, ei bine, acum, sursa de inspirație se îndepărtează și mai mult, pentru a ne propune gulere à la Marie Stuart.

Unde o să ajungem oare ? Să nu ne intimidăm însă prea tare de această perspectivă în tunelul timpului, cît putem constata că ceea ce este frumos place oricui și oricînd. Constatarea odată făcută nu mai rămîne decît să ne adaptăm și noi acestei „antice" noutăți.

SĂ FIM FRUMOASE ȘI ACASĂ

Iată o invitație la care trebuie să meditām continuu ! Căci, recunoașteți, nimic nu e mai îngrozitor decît o ținută neglijentă, îngrozitor indiferentă și delăsătoare între pereții căsuței noastre dragi.

De multe ori se neglijează aceste aspecte iar rezultatul îl cunoașteți sau îl putem imagina. Ținuta la domiciliu trebuie să fie comodă și de bun gust. Să folosim materiale ușoare, din care ne putem confecționa singure rochițe de casă, salopete, șorțulețe, tot ceea ce ne-ar face să ne simțim bine chiar dacă ne așteaptă o grămadă de treburi în gospodărie.

TOT MAI REPEDE!

ORIZONTAL: 1) Dezlănţuire navalnică, în forţă şi viteză ● Are o stare febrilă (fem.). **2)** Dacă-i perfectă, e comparată cu un... tun ● În trecere! **3)** Grabă ● În plină viteză. **4)** Prezente la start! ● Campioană neîntrecută la viteză ● Alt gen de peşte **5)** Rapiditate ● Protagonist al alergărilor de pe hipodrom. **6)** Un fel de piedici, în calea celor grăbiţi ● Aşezate... **7)** ...imediat („ilustraţie" nedorită pe un ghişeu închis) ● Iniţiale (sic!) pentru rapidul ● Care face... **8)** ...fuga, fuguţa... **9)** ...obiectul unei ruperi, în final de cursă (pl.) ● Iute. **10)** A risipi ● În finală la caiac! ● Rapizi pe extreme! **11)** Echipaj începător, pentru o corabie cu doi pasageri ● Hotarele Gorjului! ● La o adică, le scapără călcîiele (fem.). **12)** Viteze.

VERTICAL: 1) Un „bob" care te face să pierzi startul ● Intonat la înălţarea pînzelor pe catarg. **2)** Mai degrabă... încet ● Nu mai mult de 1,2 minute! ● Suprafaţa... portativului **3)** Cu pauze mari în timp şi spaţiu ● Îşi fac treaba, după goana de rigoare. **4)** Semne făcute în urma trenului ● Extrem de rapid ● Precedat de o stare de ameţeală. **5)** Iuţeşte sîngele şi-ţi pune inima pe jar. **6)** Viteze (sing.) ● Începe greul! **7)** Evoluează în viteză... ● ...cu bătaie de cap (pl.). **8)** Personaj olimpic renumit pentru agerimea... spiritului (mit.) ● Adăpost la sosirea din cursă, pe un drum fără pulbere. **9)** A abandona o cursă ● Apelativ popular (sic!). **10)** Ansamblu cu viteze variabile (pl.) ● Alergător şi trăgător la... biatlon! **11)** În plină viteză! ● O trecere, de obicei în viteză ● Sar iute (ca la foc, deh!) (fem.). **12)** Tot mai repede.

Idei pentru un concediu

ORIZONTAL: 1) O călătorie mai lungă la munte sau la mare... **2)** ...într-o frumoasă ţară scăldată de apele Mediteranei (fem.) ● În larg, la mare!... **3)** ...acolo unde pămîntul se întîlneşte cu cerul ● Defecţiune auto. **4)** Un inginer... grăbit! ● Invenţia lui Gutenberg. **5)** La poalele munţilor! ● Sus, la Sinaia, un cunoscut refugiu alpin (pl.). **6)** O casă primitoare, pentru amatorii de turism montan ● Unul care trage pe malul mării. **7)** Minunatele ţinuturi din „Ţara de Sus". **8)** Cunoscut lac din apropierea Brăilei. ● Un loc propice pentru amatorii de sporturi nautice. **9)** La gura sobei ● Amenajare subterană pentru extragerea substanţelor utile. **10)** Răsunet ● Într-o atmosferă caldă, prietenească (masc.). **11)** Galben strălucitor ● Lipsă de chei.

VERTICAL. 1) O deplasare la rude sau la prieteni ● A deţine. **2)** Locuitorii de la munte ● Acum (pop). **3)** Departe de litoral ● Biber. **4)** Dînsele ● Nişte drumuri mai puţin bătute (dim). **5)** La intrarea în Giurgiu! ● Amenajare complexă de interes turistic. **6)** Lac artificial de mici dimensiuni ● Cea mai cunoscută dintre perlele litoralului românesc. **7)** Perioada dintre două concedii ● Zonă geografică ● Măsură de suprafaţă (presc.). **8)** La munte, la tăiat copaci ● Depus la fundul apelor stătătoare. **9)** Puncte de atracţie în vreme de arşiţă ● „Vîsle" pentru bărcile cu motor. **10)** Un accident nedorit ● Loc „lipsit" de apă. **11)** Punctul terminus al unei legendare călătorii ● Mijloc... de drum.

Curiozităţi PE 4 ROŢI...

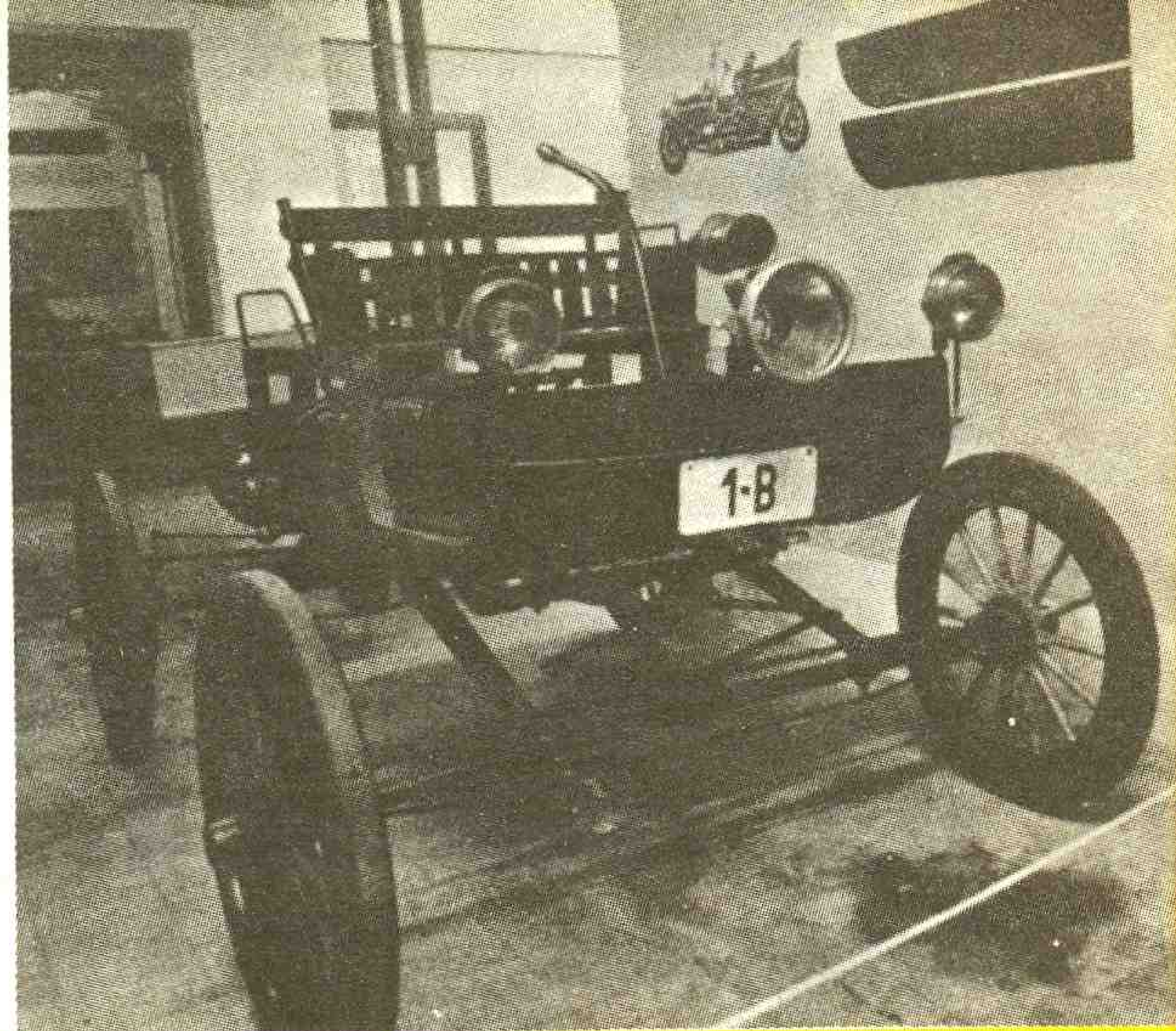
Azi cînd circulăm cu autovehicule moderne nu ne mai imaginăm prin cîte metamorfoze au trecut atît în ceea ce priveşte forma cît şi soluţiile tehnice la care au apelat constructorii lor.

Dar iată-ne într-o plimbare imaginară prin Bucureştiul de altădată...

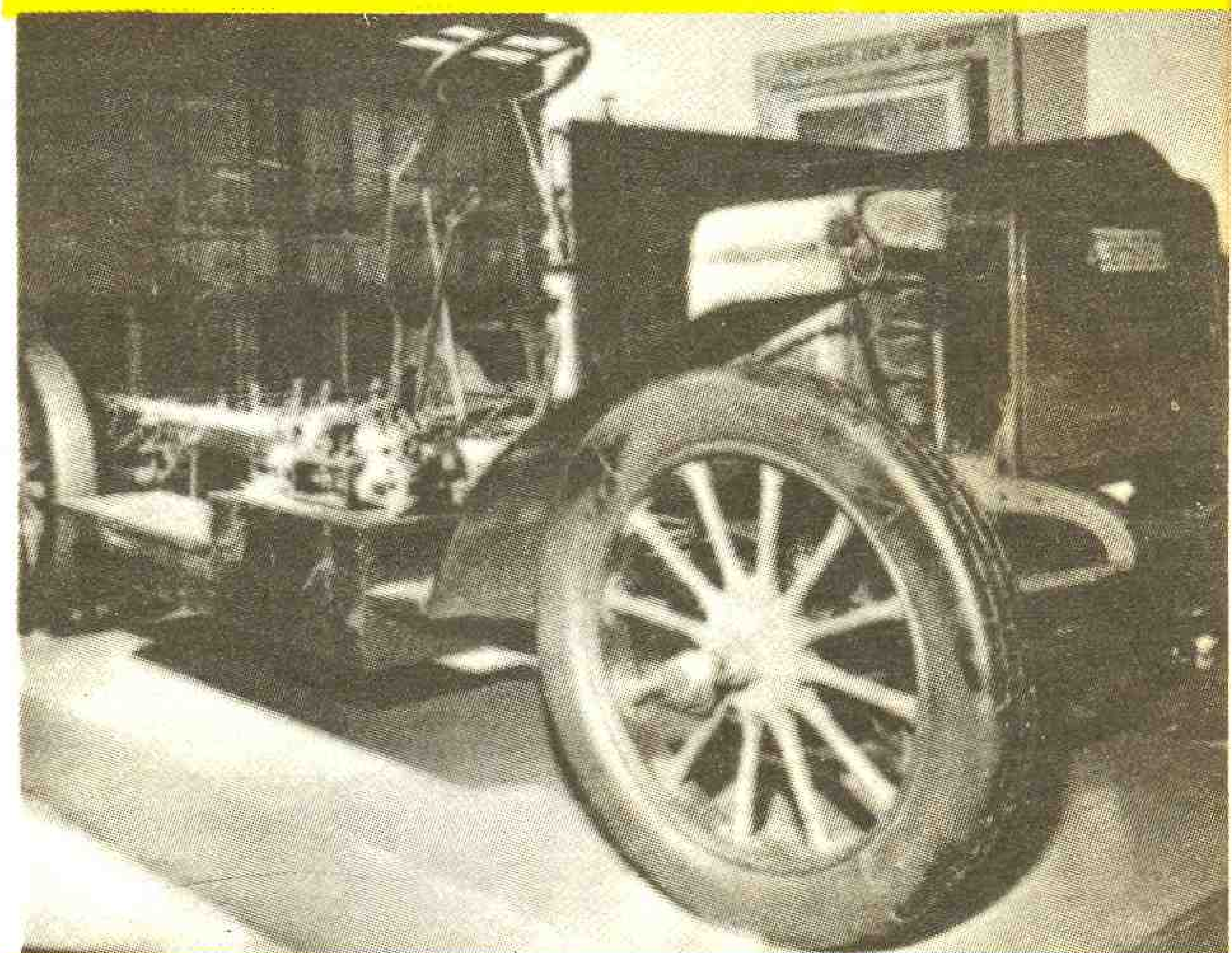
Autocamionul „Serpollet“ a fost unul din vehiculele ce au înspăimîntat locuitorii oraşului. Prevăzut cu o maşină cu aburi de mare presiune, circa 80 de atmosfere, el fusese cumpărat de primărie pentru a ajuta la remorcarea căruţelor ce deserveau sectorul salubrităţii publice. Cînd a început să funcţioneze însă el zguduia atît de tare casele şubrede de la marginea oraşului vechi încît cetăţenii au cerut suprimarea lui. Cumpărat la licitaţie de un mecanic el a fost dăruit Muzeului Tehnic din Bucureşti împreună cu cîteva piese de la un al doilea camion de acest tip.

Primul automobil de turism care a fost adus la noi în ţară a aparţinut industriaşului Gh. Assan. El era construit după tipul primelor automobile la care motorul era cuplat cu osiile, prin lanţuri, schimbarea vitezei se făcea prin intermediul unor curele directe sau încrucişate. La fel de interesant este însă primul automobil electric care a circulat pe străzile Bucureştiului. El a aparţinut industriaşului Furnarache. Era alimentat de la acumulatori clasici, la o tensiune de 70 de volţi şi putea atinge o viteză de circa... 30 de kilometri pe oră. Ceea ce desigur pentru anul 1910, era o mare performanţă. Din păcate s-a păstrat numai electromotorul, restul aparatelor pierzîndu-se. Altă curiozitate este reprezentată de un „Oldsmobil“ fabricat în 1888. El a fost adus din Franţa zece ani mai tîrziu. Farurile erau luminate pe bază de carbit şi acetilenă. Ciudat ca formă este şi automobilul tip Duesenberg Straight 8, de producţie americană, anul 1933, ale cărui ţevi de eşapament sînt expuse în lateralele caroseriei. Desigur un automobil ieşit din comun este cel creat de inginerul român Aurel Persu în 1922. Este vorba de primul automobil cu formă aerodinamică construit în lume, care a fost brevetat în 1923 în Germania. El are forma alungită a unei picături de apă în cădere, iar soluţiile lui Persu au revoluţionat în timp modul de construcţie şi de proporţionare a elementelor automobilelor. Prototipul construit de el a parcurs peste 100 000 km, cu un consum redus de combustibil, datorită formei sale aerodinamice, iar invenţia sa a fost brevetată între anii 1923—1927 în Elveţia, Franţa, Belgia, Austria şi S.U.A.

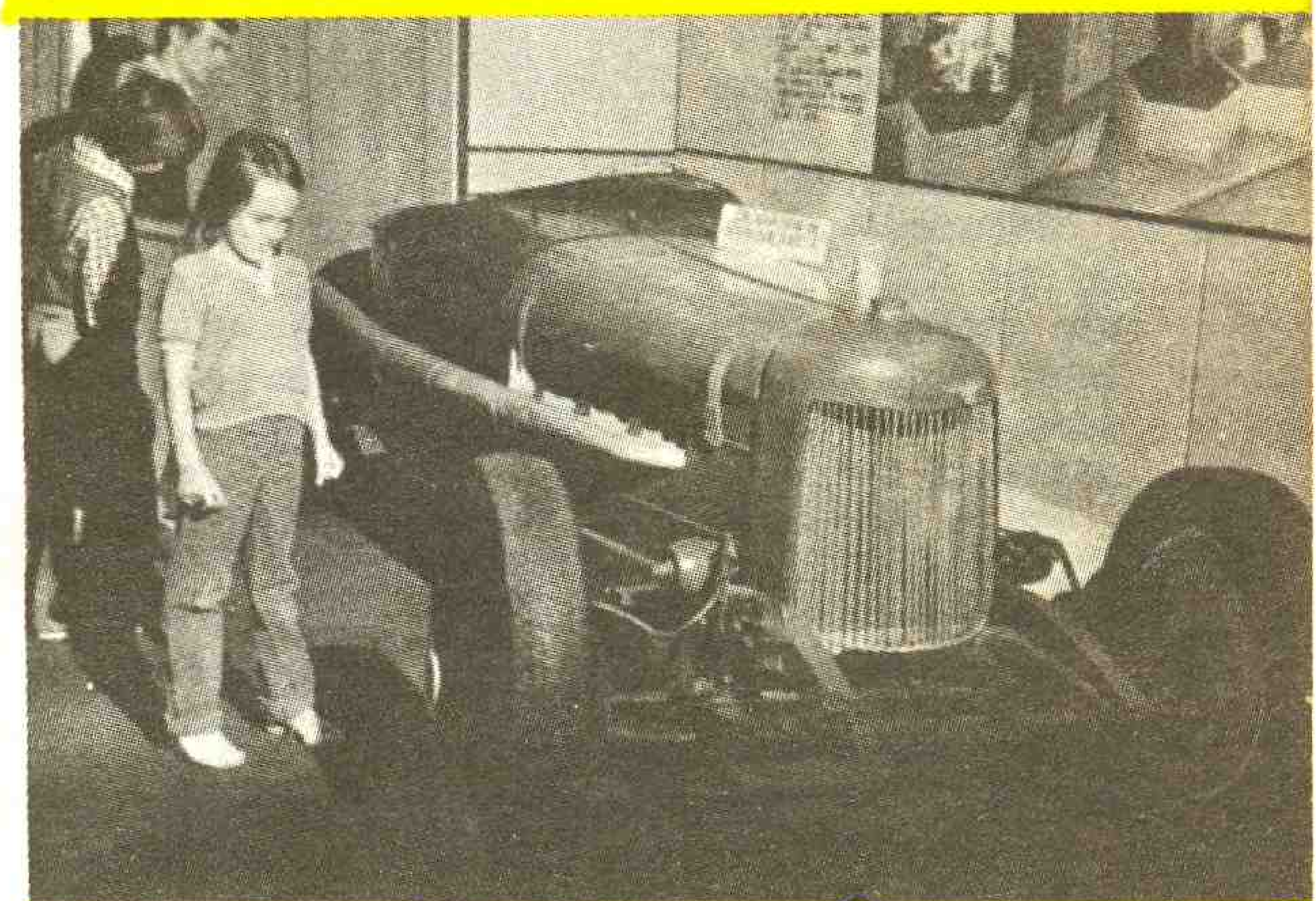
MARIAN CONSTANTINESCU

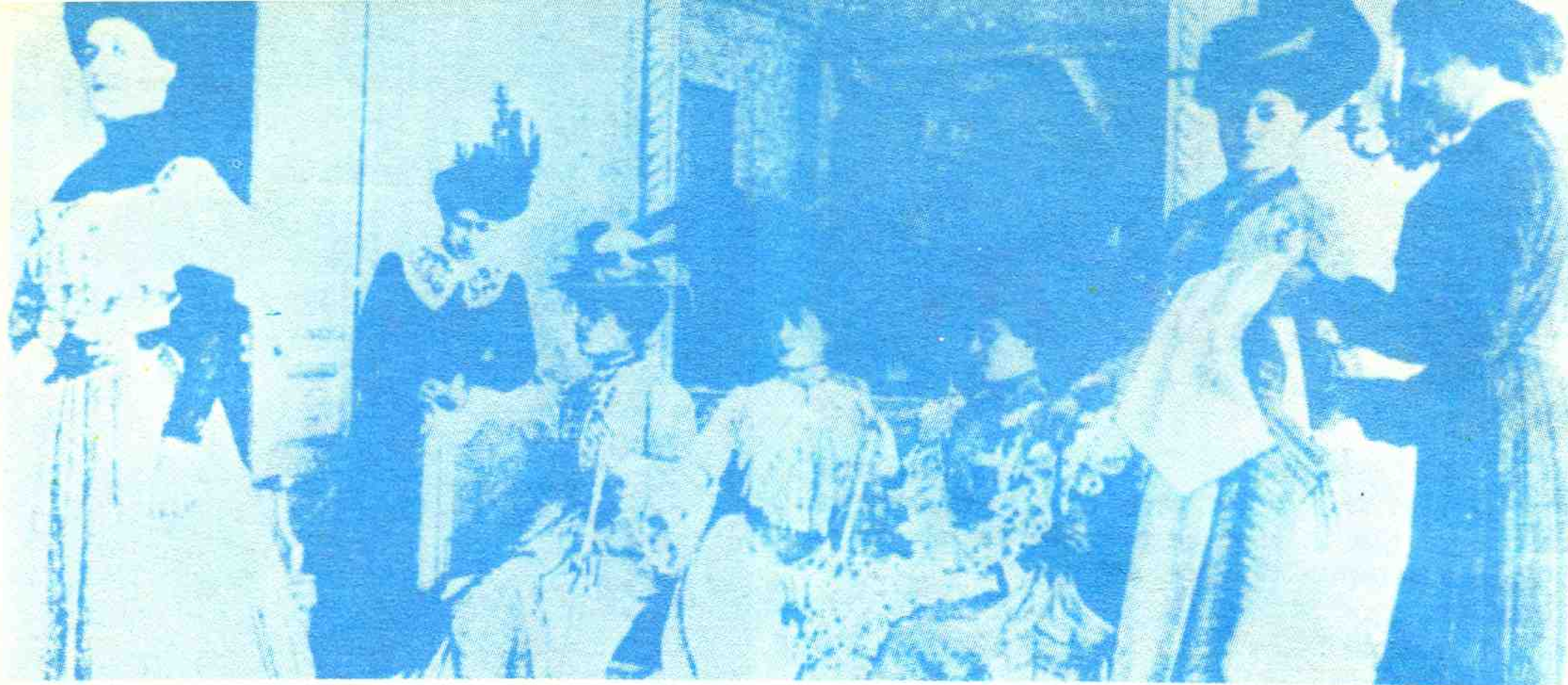
Unul din primele automobile din Bucureşti

Serpollet Leon

Duesenberg Straight 8

La sfîrşitul secolului al XIX-lea manechinul (stînga), purta un furou peste care se îmbrăca modelul prezentat

PĂPUŞI ŞI MANECHINE

Povestea, ca mai toate poveştile legate de modă, a început în Franţa, unde, în 1396, Robert de Varennes, croitor la curtea regelui Carol al VI-lea, execută la cererea Isabelei de Bavaria o garderobă completă pentru o păpuşă destinată reginei Angliei şi realizată pe măsurile acesteia.

O sută de ani mai tîrziu, un alt cadou regal, o păpuşă îmbrăcată după ultima modă este oferită de către Ana de Bretagne, Isabelei Catolica.

În secolul XVI, comunicaţiile devin mai uşoare, permiţîndu-i lui Henric al IV-lea să-şi trimită păpuşile logodnicei sale Maria de Medicis, care dorea să ştie cum se îmbracă femeile în Franţa.

În sec. XVII, „Pandora" voiajează tot mai mult, fiind trimisă în întreaga europă pentru a arăta femeilor elegante, detalii de modă şi coafură. Într-una din scrisorile sale, Doamna de Sévigné anunţă fiicei sale sosirea uneia dintre acestea.

Veritabile ambasadoare ale modei, păpuşile de pe Saint-Honoré, numite „marile curiere ale modei", erau cu atîta nerăbdare aşteptate, că pînă şi în perioadele de război reuşeau să treacă frontierele, fiind însoţite de un paşaport special.

Pe la 1725, păpuşile engleze sînt cele care traversează Atlanticul fiind trimise doamnelor din coloniile engleze.

Din aceste „păpuşi-manechine", îmbrăcate şi ornate autentic, nu au mai rămas decît cîteva piese rare. Odată ce rochia era copiată, păpuşa era dată ca jucărie fetiţelor.

La sfîrşitul secolului XVIII, moda începe să se schimbe atît de repede, că păpuşile sînt deja demodate înainte de a ajunge la destinaţie. Era nevoie deci de un mijloc mai rapid pentru difuzarea modei.

În 1785 a apărut în Franţa prima revistă de modă : „Le Cabinet des Modes", cu apariţie bilunară, în care gravuri colorate de mînă reproduceau toate detaliile de rochii şi coafuri. Păpuşile-manechin dispar după cinci secole de existenţă. Revistele pentru femei devin din ce în ce mai numeroase. Pe lîngă gravurile care prezintă noile modele, se pot citi articole cu evenimente mondene şi descrierea minuţioasă a toaletelor purtate de ducese sau prinţese.

În aceeaşi perioadă, la Londra, o croitoreasă de mare renume, Mary Ann Bell şi-a invitat clienţii să vină în magazinul său în prima zi a fiecărei luni, pentru a urmări noutăţile prezentate pe manechine de ceară, lemn sau os. Ea poate fi considerată ca fiind cea care a inventat, la începutul secolului, „prezentarea de colecţii" cu dată fixă, obicei preluat în secolul XX de marii creatori francezi.

Ideea de a utiliza un manechin viu, pentru a pune în valoare o îmbrăcăminte, îi revine englezului Charles Frederick Worth. Devenind vînzător la **Gagelinet Opigez** la Paris în 1846, Worth începe să prezinte şalurile pe care trebuia să le vîndă, drapate pe umerii unei frumoase vînzătoare, Marie Verne.

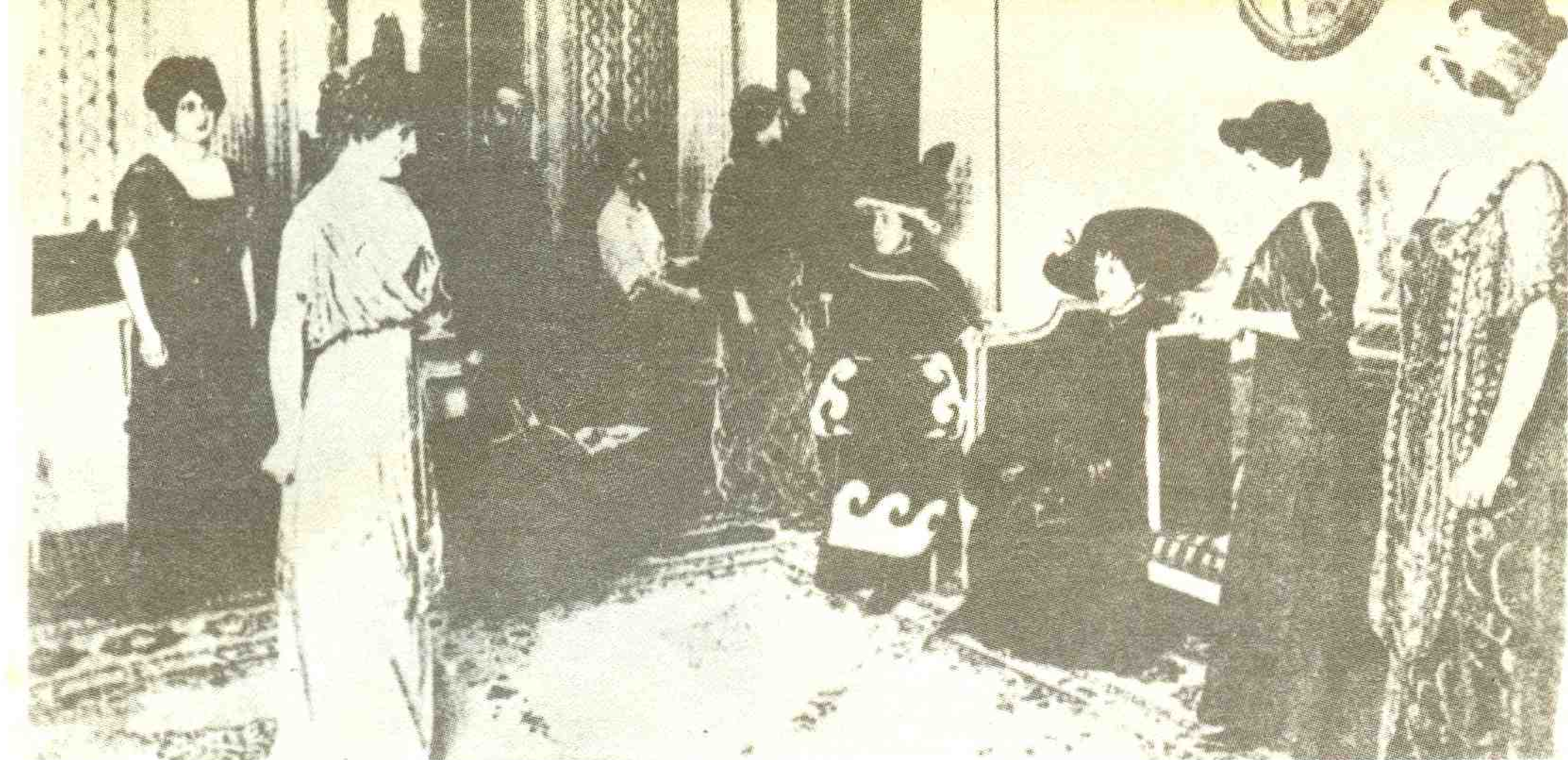
În 1851 se căsătoreşte cu Marie şi începe să deseneze rochii pentru ea.

În 1858 îşi deschide propria casă de croitorie, la numărul 7, pe rue de la Paix, la Paris, unde soţia sa îi poartă noile creaţii. Foarte repede, datorită succesului de care se bucură acest gen de prezentare, el angajează şi alte femei tinere. Îmbrăcate într-un furou de mătase sau satin negru foarte strîmt, cu mîneci lungi şi guler montat, domnişoarele Betty şi Mabel îmbrăcau rochiile pe care clientele doreau să le vadă.

Toate marile case de modă îl imită pe Worth, abandonînd modelele neanimate.

Către 1905 au început prezentările de modă realizate de trei ori pe lună. Manechinele rebotezate cu nume ca „Dolores", „Gamalia", „Corisande" etc., perfect coafate, machiate, şi cu accesorii adecvate, apăreau una cîte una, acompaniate de o orchestră.

Imediat după primul război mondial, folosirea manechinelor se internaţionalizează. Jean Patou, un alt mare creator parizian,

Salonul creatorului Doucet

pleacă în 1924 la New York să recruteze „tinere femei elegante, subţiri, cu picioare frumoase şi bune maniere".

Primul creator căruia i-a venit ideea de a pleca în turnee cu manechinele a fost Paul Poiret, care, împreună cu cîteva manechine, face un turneu în întreaga Europă.

După al doilea război mondial, nu se mai prezintă decît două colecţii pe an, fiecare creator avînd manechinele sale vedete. La Christian Dior ele se numeau France, Lucky şi Tania. La Givenchy, manechina celebră era Bettina.

Christian Dior declara atunci că „Rochia şi manechinul său sînt adesea elemente atît de inseparabile ca şi rochia cu ţesătura sa. Manechinul este cel care face să trăiască o rochie şi contribuie la gloria creatorului".

În 1961 noul venit în croitoria franceză de lux se cheamă André Courrèges. În 1965 Courrèges îşi prezintă colecţiile un pic teatral, totul în plastic alb, iar manechinele sale, înalte şi bronzate, dansează pe scenă.

Se naşte o nouă profesiune. Aceea de a pune în scenă „prezentările de modă" — cei mai celebri în acest sens fiind poate Norbert Schmitt şi Bernard Trux, un coregraf şi un inginer I.B.M., care, începînd din anul 1967 au regizat prezentările de modă în lumea întreagă, făcînd din acestea originale spectacole de gen.

STELA VÎNTU

Păpuşi care prezentau moda la curţile regale

Marie Worth — primul manechin

NOUL CONSUMATOR DE MODĂ

În prima jumătate a secolului XX un rol covîrşitor în modă l-a jucat Parisul, prin iluştrii săi reprezentanţi în materie de creaţie vestimentară, reuniţi sub o denumire comună „Haute Couture" (Marea croitorie de lux cu produse făcute la comandă). O formă creată pentru o minoritate.

Şi în prezent mai există 2 000 de muritoare pe glob — ne informează revista GAP, care se pot îmbrăca la casele de modă ale marilor creatori unde rochia cea mai simplă costă 13 000 de franci.

Are loc însă fenomenul democratizării modei, vizibil începînd din anii '60 la nivel in-

ternațional. Se naște ceea ce ia denumirea de „Prêt-à-porter", adică confecția „de gata". Creația nu dispare, ci este pusă la dispoziția unui număr din ce în ce mai mare de consumatori.

Noii cumpărători sînt în căutarea unei îmbrăcăminți potrivite unor nevoi noi, stimulate de posibilități noi (creșterea timpului liber, a nivelului de cultură, multiplicarea diversității profesiunilor și valorilor).

Se observă încetul cu încetul, în special la bărbați, un contrast important între hainele pentru servici, unde considerațiile sociale mai predomină (conformism, refuzul modei) și îmbrăcămintea pentru timp liber (sportswear) unde aspectul funcțional, tendința spre confort au devenit esențiale.

La femei, croiala este mai simplă, alegerea vestimentației mai liberă, mai personalizată. Este prezentă tendința spre cumpărarea de piese mici, care se pot combina. Această individualizare a alegerii are ca efect reducerea influenței modei. Grupa celor care urmează cu strictețe moda s-a redus la jumătate, menționează revista **Boutiques de France.**

Sac de plastic utilizat de creatorul Jean Paul Gaultier pentru confecționarea unei rochii. Cutia de conserve este utilizată în chip de brățară.

„HIGH TECH"

Mișcarea „High tech" s-a născut în 1969 în Soho, un vechi cartier de antrepozite new-yorkez, invadat în ultima vreme de artiști fără parale care vopsesc, transformă, curăță și recuperează tot ce se poate. Și chiar ce nu se poate.

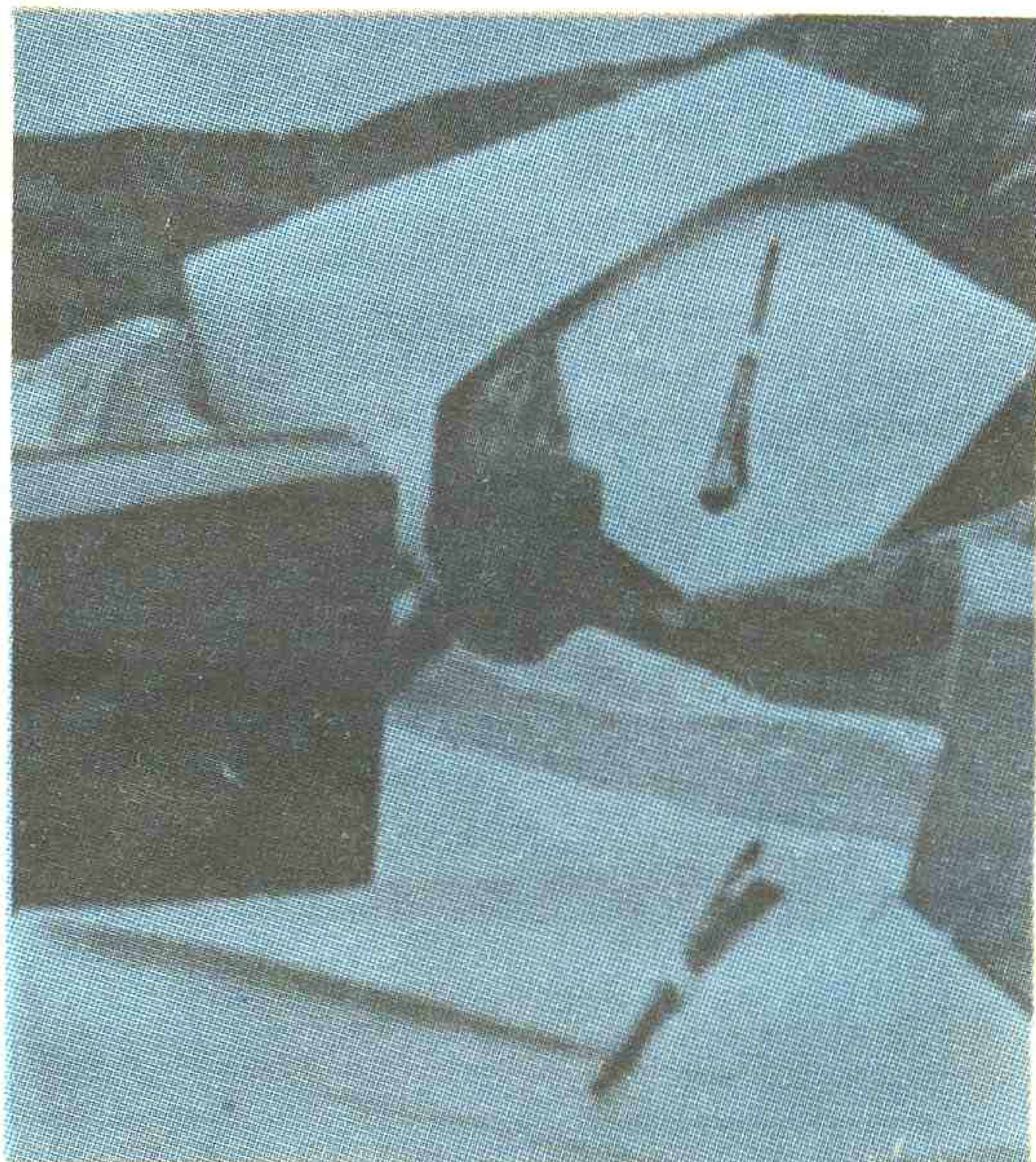
Lămpile fabricilor și atelierelor rămîneau pe loc, fiindcă luminau bine. Macaralele de urcat încărcătura devin ascensoare. Etajerele metalice vor fi demontate și remontate ca paturi, scaune, mese. Se aduc acasă bucăți de streașină, pentru a le transforma în suport pentru masă, lanternele de șantier pentru a crea atmosferă și cutii de scrisori, pentru a pune lucruri în ele.

În 1978—1979 cînd Soho devenise un loc unde metrul pătrat se vindea la prețuri exorbitante, Parisul descoperă și el virtuțiile și estetica antrepozitelor.

„Soho"-ul parizienilor se situează pe partea dreaptă a Senei între arondismentul 2 și 12. Aici, ca și la New York, se perindă masa creatorilor care curăță, repictează, transformă produsele, dar păstrează ansamblul ustensilelor industriale prezente în localuri și le folosesc ca mobilier sau obiecte de decor.

Dar un stil nu se creează din tot felul de piese. **High tech** a devenit un fenomen social, în același timp rezultantă și anunțătoare de contradicții sociale, care și-a găsit repede ilustrarea în modă.

La Londra curentul „High tech" a trecut. Au fost folosite în modă materiale cu funcția deturnată (la fel ca în decorarea magazinelor). Masuru (ziarist, machior, fotograf) a folosit centuri de avioane în chip de cordon sau a vîndut clasoare de carton ca poșete de mînă.

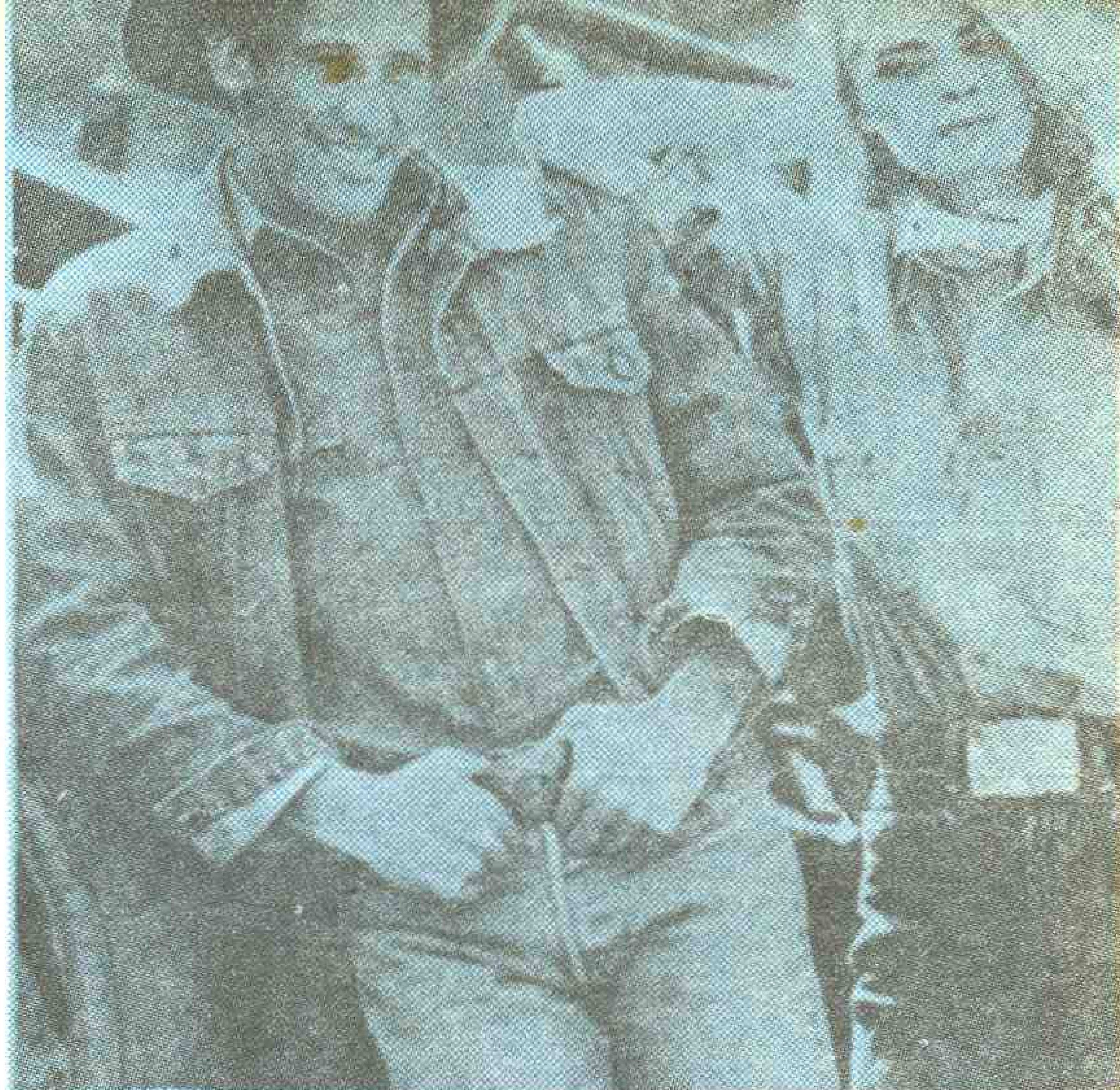
Clasoare de carton vîndute ca poșete.

RUDEWEAR

În modă cuvintele noi vin și pleacă aproape ca și tendințele de modă. Unele se uită, altele se remarcă și rămîn.

Jean Cacharel renumit în **Prêt-à-porter**-ul francez, inventează un nou termen: „rudewear". Deși cuvînt englez, nu vine din America, afirmă categoric Cacharel. El semnifică un tip de îmbrăcăminte solidă, foarte rezistentă, undeva la mijloc de drum între „sportswear" și îmbrăcămintea de lucru. E o manieră foarte simplă de a te îmbrăca, nesofisticată, epurată la maximum. Este ținuta ideală pentru „week-end, evaziune, voiaj" — pe scurt o îmbrăcăminte adaptată cu grijă dorințelor și modului de viață al celor cărora li se adresează: tinerii între 18—30 de ani.

Formele sînt simple, cu detalii funcționale. Modelele nu mai sînt aceleași pentru femei ca pentru bărbați. Vremea modei unisex a trecut.

„Jeans-ul" este considerat o îmbrăcăminte tipic „rudewear".

UN YETI AFRICAN?

Cine nu a auzit, încă, de Yeti — omul zăpezilor ? Plasat și „văzut" mai ales în Himalaya, dar și în Pamir, Caucaz, Munții Stîncoși. De cîțiva ani se vorbește tot mai insistent și de un Yeti african. De fapt de doi : *un om al pădurilor*, misterioasă făptură primitivă, asemănătoare omului, care ar trăi în jungla kenyană, și *Mokele-mbembe*, un monstru din „familia lui Nessie", care s-ar găsi în jungla zaireză. Să ne oprim asupra acestuia din urmă, despre care există date ceva mai concrete. Deși este, se pare, cunoscut de multă vreme, fiind amintit de către primii exploratori ai regiunii, pe baza legendelor locale, el și-a căpătat o reputație internațională, ca să zic așa, abia în ultimii ani, grație unui om de știință american — Roy Mackal. Acesta reprezintă un caz tipic pentru oamenii de știință atrași de... „monștri". Născut în Milwaukee și crescut la o fermă din statul Wisconsin, intră de copil în tainele științei, un unchi medic învățîndu-l încă de la vîrsta de 8 ani să mînuiască un microscop. Tainele lumii vii îl vor atrage irezistibil. După ce își obține doctoratul în biochimie face o frumoasă carieră științifică, de zoolog la Universitatea din Chicago. Nimic nu părea să-l abată de la drumul ales și urmat. Aceasta pînă la vîrsta de 40 de ani cînd, în anul 1965, aflat în vacanță la Londra este atît de intrigat de monstrul lui Loch Ness („Nessie") încît își abandonează funcția universitară și se angajează ca director al **„Loch Ness Phenomena Investigation Bureau"**, căutînd creatura din lacul scoțian mai bine de cinci ani ! Afirmă că l-ar fi văzut, personal, în anul 1970. Reîntors la Universitate va ține un curs de mistere zoologice.

Zece ani mai tîrziu pornește pe urmele lui *Mokele-mbembe*. În anul 1980 își petrece o lună întreagă în mijlocul pigmeilor din jungla zaireză dintre rîurile Oubangi și Sangha, în zona lacului Tele. El găsește o metodă, atît de simplă dar originală, de identificare a tipului de viețuitoare căreia i-ar putea aparține sau cu care cel puțin ar semăna monstrul căutat. Arătîndu-le pigmeilor picturi cu diferite animale, unele familiare lor (hipopotamul), altele nu (ursul negru american, de pildă), aceștia nu au reacționat. În momentul în care le-a prezentat însă imaginea unui brontozaur preistoric, toți au sărit în sus și au strigat *„Mokele-mbembe ! Mokele mbembe!* El trăiește în apropiere". În plus, ei i-au spus că l-au văzut chiar cu numai două-trei săptămîni mai înainte. Pe baza informațiilor culese, Mackal a ajuns la concluzia că este vorba de o reptilă, un fel de dinozaur uriaș, avînd mărimea unui hipopotam, dar gîtul și coada lungi. În anul următor a organizat și a pornit într-o expediție, împreună cu cîțiva colegi oameni de știință și 10 pigmei, în regiunea mlăștinoasă în care a fost semnalată prezența lui Mokele-mbembe. Numai că membrii expediției au dispărut fără urmă. Așa încît nici pentru acest „monstru" n-a putut fi adusă dovada incontestabilă a existenței sale. Doar dacă nu cumva o fi reapărut, între timp, Roy Mackal...

SILVIU NEGUȚ

HALA CU VECHITURI

A creea o hală cu vechituri în centrul Parisului, la Halles e o idee îndrăzneață și nu lipsită de semnificație.

Ambiția „temerarilor" — să refacă la Paris ceea ce a fost realizat cu succes la Londra cu Kensington Market — un model care de altfel a fost imitat în numeroase țări în special în S.U.A.

Ei vor să creeze o formulă în spirit francez. Ce propun ei este o „condensare" a întregii mode pentru adolescenți, în care jeans-ul, cu toate accesoriile sale, ocupă un loc important. Se vînd și articole insolite, folclorice sau neconvenționale, de la maieul inspirat din lenjeria de corp bărbătească pînă la salopeta de mecanic.

Mai mult decît o modă, e vorba de un stil de viață care reflectă refuzurile și înclinațiile tinerilor de azi : refuzul convenționalului, căutarea în schimb a unui alt cod vestimentar care privilegiază confortul, libertatea și uneori umorul (cînd nu devine umor negru) ; un cod anti-cod, deoarece stilurile și chiar epocile se pot amesteca între ele, pentru a produce combinații insolite. E un fel de nonmodă, caustică și caricaturală, reprezentată de tendințe extremiste, cum a fost moda **punk, new wave, pirat** etc.

JEANS-UL ȘI PUBLICITATEA

Pe la 1850, Levi Strauss realizează din pînza de cort cea mai solidă din lume, un pantalon rîvnit de toți cei care-și spuneau cow-boy.

„Cu timpul, recuperată și înghițită de modă, **Jeans-ul** și-a pierdut personalitatea" — se afirmă într-un articol din revista **Journal du Textile.**

Această „pierdere a personalității **jeans**-ului" s-a soldat pentru producători cu o scădere a cererii produsului. La ora actuală, ei se străduiesc să demonstreze consumatorilor, susținuți de o abilă politică publicitară că **jeans**-ul nu mai este un produs de modă.

Consumatorului anilor 1982, nu-i mai spune nimic siguranța stereotipă a americanului îmbrăcat în **jeans**, bînd coca-cola sau mestecînd gumă.

Vremurile de astăzi în societatea occidentală sînt tulburi. Consumatorul e mai degrabă neliniștit. El simte nevoia de evadare, de un „altundeva", mai bun decît realitatea care îl

În panourile publicitare accentul se pune pe purtător. Se vinde un mod de a trăi, pentru a cumpăra un „jeans".

înconjoară. Dacă nu se poate mişca fizic, tinde să se exprime prin vestimentaţie.

Speculînd această dorinţă, producătorii, prin intermediul publicităţii, prezintă **jeans**-ul ca fiind îmbrăcămintea aventurii, a zilelor dificile, dar şi a vieţii în aer liber, a încrederii în sine, de aceea figura americanului surîzător şi sigur de el, e înlocuită în panourile publicitare de imaginea unui tip cu faţa dură şi ţinuta atletică, ai cărui ochi ficşi privesc undeva departe... probabil spre o lume mai bună !

MĂ INSPIRĂ MODUL DE VIAŢĂ AL FEMEILOR

Lux, somptuozitate, excentricitate sînt cuvintele care revin sub pana cronicarilor de modă cînd scriu despre croitoria de lux franceză — **Haute Couture.**

Dacă timp de o jumătate de secol rolul **Haute Couture**-ului a fost în modă covîrşitor, astăzi problema se pune cu totul altfel.

Haute Couture face parte din ce în ce mai mult dintr-un domeniu aparte, de bogăţie, fantezie, opulenţă. „Ea nu mai poate avea influenţă asupra modei, fiindcă ceea ce ne propune — spune preşedinta Sindicatului Stiliştilor industriali din Franţa — nu se mai înscrie în realitatea comună a muritorilor. Personal mă inspir din modul de viaţă al femeilor. Mă gîndesc la modul în care vor purta modelele... sînt foarte atentă la maniera în care îmi interpretează moda, la ce reţin şi ce resping. Sînt mai mult influenţată de asta decît de **Haute Couture.**"

STELA VÎNTU

UN MOD DE A ÎNTOARCE SPATELE REALITĂȚII

Veste de husar, bluze cu jabou și perle, pantaloni corsar, îmbrăcăminte de pirați... în buticurile de pe King's Road.

Barurile de noapte londoneze sînt pline de pirați și prințese. Peste tot domnește excesul și lipsa de măsură. Un amestec de influențe romantice, medievale, antice sau exotice.

„Stilul Baroc, cum a fost denumită această tendință este un fel de umor disperat față de o societate care se revoltă contra unei mecanizări excesive. În afara extravaganței, oferă posibilitatea de a fi unic, individualizat. E o modalitate de a întoarce spatele crizei și de a visa" — ne informează revista **Déppèche mode.**

Un interior de magazin al cărui decor se înscrie în tendința ecologică. De data aceasta stîlpii de susținere metalici sînt înlocuiți de stîlpi de lemn.

BARA DE DANS SE MUTĂ ÎN MAGAZIN

Citim într-o revistă franceză: „Regulă de aur într-o perioadă de criză — să ai idei. Terenul este deci favorabil pentru a face să înflorească în decorarea magazinelor un nou curent care ne vine din S.U.A., „recuperarea".

Ideea constă în a se utiliza anumite materiale în scopuri complet diferite față de vocația lor inițială. De exemplu o grilă metalică, realizată în fabrică va servi de panou decorativ într-un apartament sau pentru prezentarea unor veștminte într-un butic; un darac sau o bară de dans vor fi recuperate pentru a prezenta veștminte sport..."

Acest curent este interpretat în diverse moduri în decorarea magazinelor. Domină însă două stiluri: un stil „high tech", complet metalic și un stil „clean", pe bază de pardoseală albă, în care contrastul se obține între atmosfera rece, pe care o degajă lespezile albe de faianță sau gresie și căldura emanată de textilele expuse...

Costume teatrale în vitrinele de pe King's Road.

CLUB TURISTIC MONTAN ÎN BĂRĂGAN

Titlul propus sugerează că această realitate — de aproape 10 luni de zile — ar trebui privită ca o curiozitate sau, altfel spus, ca pe ceva mai puțin obișnuit printre oamenii unor locuri în care orizontul liniștit, se panoramează pe 360 de grade, întrerupt doar de verticalele adolescente ale blocurilor sau fabricilor la fel de tinere, din orașul Slobozia, județul Ialomița.

Poate, ca pe o vitamină necesară organismului sau firii și pe care simți că nu o găsești în mediul apropiat, a început această căutare spre înălțimi a celor mai mulți dintre membrii clubului, muntele arătîndu-se unora pentru întîia dată la vîrste care nu mai erau ale copilăriei, pentru cîțiva, mai puțini și înrădăcinați pe aceste meleaguri în ultimii ani, el constituind elementul de continuitate cu locurile natale.

Nucleul de iubitori ai muntelui în jurul căruia s-a închegat clubul a fost constituit în urmă cu 6–7 ani de zile cînd, întîmplător, la ghișeul poștei, în timp ce achitam plata ramburs a unui rucsak comandat la Tîrgu Mureș, cineva din spate care-și întindea gîtul peste umărul meu, mă întreabă scuzîndu-se: „Nu vă supărați, nu cumva e vorba de un rucsak, că și eu am și eu de plătit aceeași sumă ?". Așa l-am cunoscut pe Eliad Dobrinescu — maistrul la Fabrica de Ulei din Slobozia — și prin el apoi, pe alți 6–7 îndrăgostiți, de munte, următoarele săptămîni pînă la vacanță întîlnindu-ne foarte des pentru a pune la punct detaliile legate de prima ieșire în comun.

Am fost în aprilie acela în Ciucaș aproape 20 de inși, unii cu, alții fără soții și ne-am încăpățînat ca după o primă zi cu soare să înjghebăm — cu sobă și horn improvizat, cu geamuri din folie de plastic pentru veranda părăsitei cabane Ciucaș surprinsă de o revenire a iernii — condiții pentru a supraviețui celelalte zile programate. Prevăzusem o asemenea posibilitate și am ieșit învingători.

Au trecut cîțiva ani în care ieșirile la munte au continuat pentru cei mai mulți în concedii și iată că, în primăvara lui 1982, cei dintre noi care eram și ghizi ai Agenției BTT Ialomița sîntem anunțați că se propune înființarea unui Club județean de turism pentru tineret. Această oficializare a activității noastre la care tînjeam de mult, are loc în luna martie 1982 și în scurt timp, la întîlnirile noastre de marțea și joia încep să apară aduși sau venind singuri — în urma propagandei pe care fiecare o făceam la locul de muncă — noi iubitori ai muntelui sau ai ideii.

Unii aveau să se alieze cu noi, propunîndu-și echipamentul necesar sau încercînd să și-l confecționeze singuri după exemplul și tiparele acelora care ne făcuserăm corturi sau saci de dormit cu puf de gîscă — alții, după cîteva ședințe cu diapozitive în care vedeau cum arată un rucsak plin sau ce înseamnă cățărarea, renunțau să mai apară.

În prezent avem 45 de membri, împărțiți — conform unui regulament minuțios pus la punct — în membri „activi", cu ieșiri avute în toate sezoanele, cu echipament personal complet și care sînt specializați ca ghizi în diferiți masivi și membri „susținători" care sînt de fapt niște membri „activi" în formare.

Mijloacele financiare sînt constituite în principal in cotizațiile lunare ale membrilor, „activii" plătind cîte 15 lei iar „susținătorii" cîte 10 lei, precum și din donațiile de echipament sau documentație făcute din surplusurile lor de membrii clubului, astfel încît am putut cumpăra și folosi încă de la drumețiile cu cortul din vară un număr suficient de aragaze pentru a putea scăpa de inconvenientele focului cu lemne.

Prima acțiune „pe teren" cu clubul și invitații săi a fost în luna mai în Ciucaș, cînd în 2 zile, 42 de oameni au colindat — echipați corespunzător pentru muntele înzăpezit pe alocuri — pe culmea Bratocei, vîrful Ciucaș și Valea Berii, iar a doua zi pe Muntele Roșu și culmea Zăganului, revenind în Slobozia cu apetitul deschis pentru alte excursii.

Au urmat ieșiri de două și trei zile cu corturile pentru cunoașterea zonei Mălăieștilor, în iulie 2 săptămîni de trasee nemarcate în Retezat, cu corturile montate întîi la Tăul Pietrele iar în a doua etapă la Obîrșia Scorotei cu Apă, în aceeași perioadă un grup mai mic reprezentînd județul în Rarău — Gîjmalău într-o acțiune pe țară organizată de C.C. al U.T.C. — BTT pentru ca în august să avem o ieșire de 4 zile în Piatra Craiului și o alta de 9 zile, la sfîrșitul lunii, în munții Apuseni. În lunile septembrie și octombrie am avut cîte o ieșire de 4 zile în Piatra Craiului, masiv pe care-l îndrăgesc tot mai mulți dintre membrii clubului, pentru ca în noiembrie cîțiva dintre noi să participăm 5 zile la Diham la instruirea pe țară organizată cu ghizii montani, iar după 3 zile petrecute în decembrie în Piatra Craiului să avem în ianuarie la Peștera, în Bucegi, și apoi la Predeal, cîte o săptămînă de inițiere în ale schiului pentru toți cei care nu o mai făcuseră pînă atunci.

Prof. MIRCEA NISTORESCU

Furturi, „Falsuri" în pictură

Furtul de artă a devenit unul din principalele delicte ale epocii noastre. Hoţii, care adesea sînt organizaţi în bande internaţionale, lucrează mînă în mînă cu negustori de artă, colecţionari şi societăţi de asigurare.

Pentru prima dată expresia „furt de opere de artă" s-a răspîndit în lume, prin intermediul presei, la 22 august 1911, cînd publicaţia pariziană „l'Illustration" oferea un premiu de 10.000 de franci pentru informaţii utile şi altul de 50.000 de franci pentru descoperirea unui celebru tablou furat cu o zi înainte, adică la 21 august 1911. Acest tablou nu era altul decît capodopera lui Leonardo da Vinci „Mona Lisa Gioconda". De atunci, an de an ziarele au anunţat zeci de furturi de tablouri, unele dintre ele de o valoare inestimabilă. Să rememorăm împreună cîteva dintre furturile celebre.

Aventura Giocondei

Era luni 21 august 1911, zi cînd muzeul Luvru nu era deschis pentru public, deoarece se făcea curăţenie, putînd intra numai fotografi cu autorizaţie specială, cercetători de artă, muncitori angajaţi la lucrări de renovare.

Către ora 7, un bărbat urcă la etajul întîi, străbate cei 350 de metri cît măsoară Marea Galerie şi se îndreaptă către Sala Pătrată, unde se afla „Mona Lisa Gioconda", nepăzită.

Omul ridică tabloul (cu ramă şi geam cîntărea 40 de kilograme) atîrnat la înălţimea privirii şi-l scoate din cele două suporturi de fier forjat.

Fuge prin Marea Galerie, apoi prin galeria celor şapte metri, trece printr-o uşă tapetată şi ajunge la o scară puţin folosită (unde lasă bucăţile de ramă). Ascunde tabloul sub halat şi coboară grăbit scările, dar constată că uşa care dădea în curte este închisă. Tinichigiul Sauvet îi deschide uşa, luîndu-l drept salariat al muzeului, din pricina halatului alb asemănător cu al paznicilor.

După amiază, paznicii văd că „Mona Lisa" nu e la locul ei, dar ei cred că a fost luată de vreun fotograf. Au fost necesare 28 de ore pentru ca dispariţia Giocondei să fie constatată.

Cînd vestea ajunge să alarmeze poliţia franceză, se dă ordin ca toate frontierele şi porturile să fie sever supravegheate. Se percheziţionează vagoanele de poştă, în gări sînt postaţi detectivi.

Au fost anchetaţi 257 de salariaţi ai Luvrului, inclusiv directorii, dar făptaşul nu era printre ei.

Treptat, cazul Giocondei trece în pagina a doua sau a treia a marilor ziare şi în cele din urmă dispare din presă.

La 2 decembrie 1913, la Galleria d'Arte Antica e Moderna din Florenţa are loc o vînzare cu licitaţie. Cu puţin timp înainte de a începe, negustorul Alfredo Geri, care conducea licitaţia, primeşte o scrisoare de la Paris, prin care un anume Vincenzo Leonardi oferea spre vînzare chiar Gioconda.

Geri se duce la noul director al Galeriei Uffizzi, profesorul Giovanni Poggi, arătîndu-i scrisoarea. Acesta hotărăşte să ia legătura cu Leonardi, răspunzîndu-i în scris.

Hotărăsc să se întîlnească la 11 decembrie 1913. Leonardi îi duce într-un mic hotel unde îi aştepta o mare surpriză. Într-una din camere, aşezat pur şi simplu pe o masă, se afla tabloul lui da Vinci. Poggi îi propune

să-l ducă la Galeriile Uffizi pentru a-i putea stabili acolo autenticitatea cu ajutorul fotografiilor şi al altor mijloace tehnice. Leonardi acceptă cu uşurinţă propunerea, iar în aceeaşi seară este arestat, aflîndu-i-se şi numele adevărat, Vicenzo Perugia.

La 31 decembrie, Gioconda se întoarce la Paris. Primirea ce i s-a făcut a fost egalată de atunci de puţine ori de cea a unui om de stat.

Ducele de Wellington şi bătrînul

La 21 august 1961, seara tîrziu, a dispărut din Galeria Naţională din Londra, tabloul „Ducele de Wellington“ de Goya. Furtul tabloului a stîrnit în Anglia un val de indignare.

Portretul unui erou naţional (învingător la 11 iunie 1815 asupra lui Napoleon, în bătălia de la Waterloo) al Angliei e aproape un obiect sacru pentru englezi.

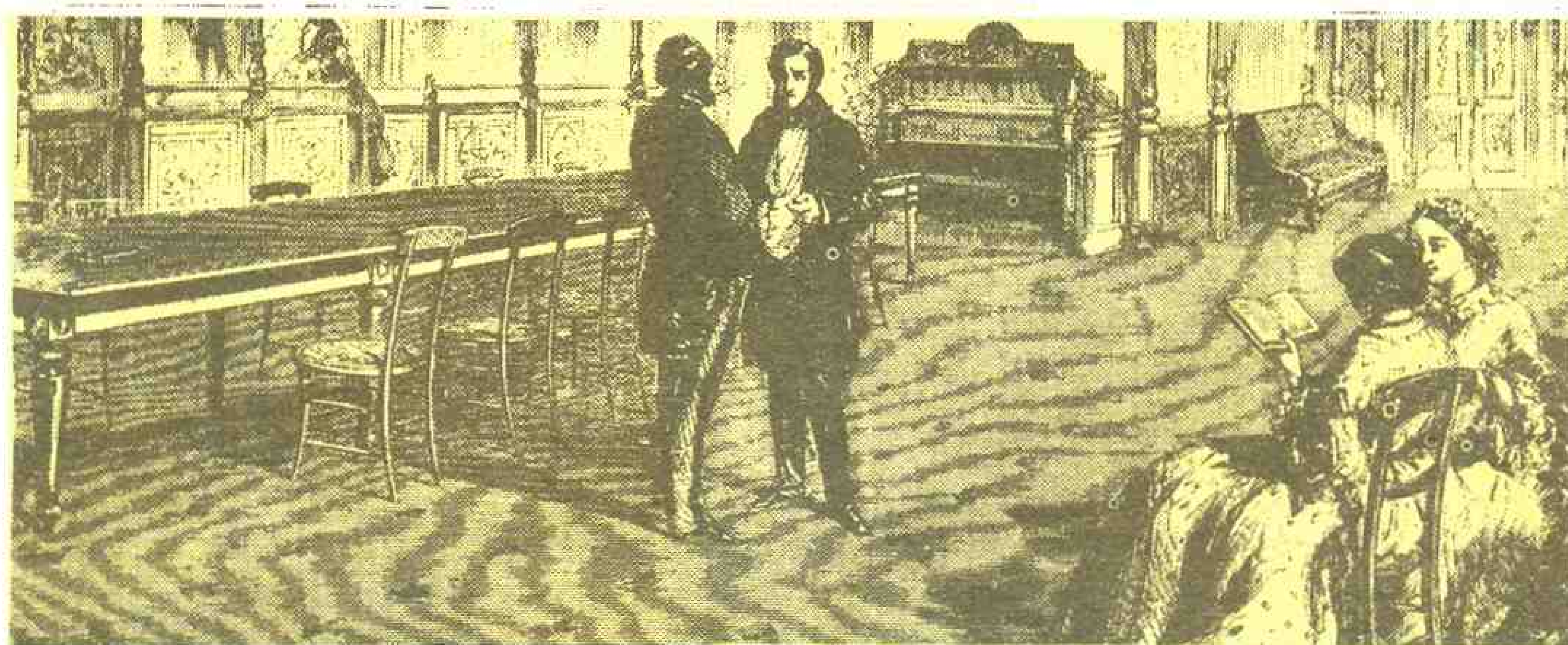
Galeria era considerată unul dintre cele mai sigure muzee din lume. Ferestrele erau zăbrelite şi conectate la o instalaţie electrică ; era instalat şi un sistem de celule fotoelectrice. La 21 august, Galeria fusese vizitată de 5690 oameni. În seara aceea, lucrau în clădire 17 persoane, printre care şi electricianul care, pentru a evita o alarmă falsă, pusese în fucţiune instalaţia abia la ora 21,00 după terminarea lucrului.

La ora 22,40, un paznic a observat că tabloul dispăruse.

Conducerea muzeului a anunţat poliţia, iar opt specialişti din brigada specială de furturi au studiat toate urmele existente.

Scotland Yard-ul a comunicat furtul tuturor punctelor de frontieră şi autorităţilor vamale. Nu s-a găsit nici o urmă.

În ziua de 31 august, agenţia londoneză de ştiri „Reuter“ primea o scrisoare anonimă care anunţa că tabloul putea fi redobîndit contra sumei de 140.000 de lire ster-

line, care va fi destinată unor instituţii de binefacere.

Anul următor s-au mai primit alte scrisori care anunţau că „Ducele“ este în siguranţă.

În noiembrie 1963, o nouă scrisoare anonimă adresată Galeriei Naţionale ameninţa că dacă nu se ajunge la o înţelegere, tabloul va fi distrus într-o săptămînă. Nelăsîndu-se înduplecat, preşedintele Consiliului de administraţie al Galeriei Naţionale, cere hoţilor să restituie tabloul furat.

În ajunul Anului Nou 1963, un tînăr oarecare preda la depozitul de bagaje al gării Victoria din Londra, o cutie de carton, apoi se îndreaptă spre telefon de unde sună la poliţie, anunţînd că tabloul a fost distrus.

Într-adevăr, la deschiderea pachetului s-au găsit resturi carbonizate, despre care s-a crezut că ar fi urmele bietului „Duce“. Dar panica produsă a fost de scurtă durată, deoarece analiza chimică a precizat că cenuşa reprezenta rămăşiţe de hîrtie veche arsă.

În martie 1965, agenţia de presă „Exchange telegraph“ primea o nouă scrisoare, în care se propunea ca tabloul să fie expus o lună la Galeria Naţională din Londra şi banii încasaţi să fie folosiţi în scopuri filantropice. Se cerea ca poliţia să nu întreprindă nici o cercetare. Propunerea a fost refuzată.

La 22 mai 1965, tabloul a fost găsit în gara Birmingham. Locul a fost anunţat printr-o scrisoare trimisă la redacţia ziarului „Dailly Mirroir“.

Era învelit în hîrtie brună de împachetat şi protejat prin nişte plăci din material tare.

Autorul furtului (care s-a predat) era Kempton Bunton din New Castle, upon Tyne, în vîrstă de 61 de ani. El a povestit cum s-a căţărat pe zid, strecurîndu-se în muzeu prin ferestruica de la toaletă, a furat tabloul şi a dispărut, trecînd prin intrarea principală. A declarat că a luat tabloul pentru a strînge un fond destinat oamenilor săraci şi bătrînilor la care nimeni nu se mai gîndeşte.

Odată cu creşterea cererii de obiecte de artă şi a licitaţiilor care bat orice recorduri, prin preţurile maxime obţinute, s-a înregistrat şi o creştere a numărului de falsuri.

Ispita falsificării, făcînd abstracţie de motivele de ordin psihologic, este cîştigul bănesc. Partea leului revine, de regulă, negustorului sau mijlocitorului, asemenea hoţului sau spărgătorului, care-şi plasează prada prin tăinuire.

Sînt şi situaţii cînd falsificatorul sau hoţul caută să obţină direct avantajele dorite. El (şi complicii săi) se bazează pe creşterea vertiginoasă a preţurilor la achiziţii pentru colecţii. Iată cîteva exemple :

Tabloul „Dansatoarele la bară" de E. Degas, pe care primul cumpărător îl obţinuse contra sumei de 500 franci de aur, şi-a schimbat proprietarul peste 28 de ani, la licitaţia Ronart, în schimbul a 435.000 de franci aur.

„Peisaj italian" de Corot, care la prima vînzare abia a atins 400 franci de aur, a ajuns peste 40 de ani la 180.000 de franci de aur.

Este oare de mirare că asemenea preţuri i-au stimulat pe falsificatori la o producţie foarte intensă ? Dar nu numai preţurile în creştere sînt o tentaţie, ci şi oferta tot mai săracă în opere de artă, cercul de amatori în continuă lărgire, etc.

Nici măcar minunata „Gioconda" n-a scăpat de falsificatori. În vara anului 1955, la o expoziţie de tablouri false organizată la Paris au fost prezentate şapte din cele 61 de falsuri înregistrate. Dar, iată şi alte falsuri celebre :

Afacerea Wacker

În anul 1927, în selecta stradă Victoria, s-a deschis „Galeria de artă Otto Wacker". Cu prilejul inaugurării, invitaţii şi cronicarii artistici ai presei s-au pomenit în faţa unei impresionante cantităţi de picturi şi de lucrări de grafică. Abundau lucrări semnate de Vincent van Gogh, rar întîlnite în comerţ, care au stîrnit o adevărată vîlvă, vînzîndu-se cu rapiditate. Locul primelor lucrări fu curînd ocupat de altele.

Nimănui nu i s-a părut suspect că într-o galerie de curînd deschisă, a unui anticar cu desăvîrşire necunoscut, să apară un nou van Gogh. Istoricul de artă olandez dr. Baart de la Faille lucra de ani de zile la „Catalogul operei lui van Gogh" ; în această activitate, Wacker i-a pus la dispoziţie 30 de tablouri ale maiestrului.

În toamna anului 1928 apare lucrarea în care se aflau şi cele 30 de tablouri.

Mai tîrziu, Baart adaugă lucrării sale o completare care declară drept falsuri dubioase 30 de picturi calificate în catalog drept autentice.

Ajunsese la această convingere după un studiu temeinic, recunoscîndu-şi cu regret eroarea.

Această declaraţie a savantului a produs o vie agitaţie printre colecţionari şi negustori. Consilierul Uelzen şi comisarul Thomas de la prefectura poliţiei din Berlin-Alexanderplatz, au deschis, pe baza sesizărilor privind falsurile, o anchetă discretă.

Otto Wacker trimise între timp presei un comunicat, arătînd că-l va da în judecată pe dr. de la Faille, pentru afirmaţia acestuia că tablourile ar fi false. Deasemenea, anunţă că va pleca în Olanda pentru a aduce dovezile autenticităţii tablourilor van Gogh vîndute de el.

Plecă nestingherit, reuşind să treacă peste graniţă 9 picturi suspecte. Acestea sînt arătate la Haga specialiştilor care recunoscuseră autenticitatea lor.

Între timp, Asociaţia negustorilor de artă şi anticarilor din Germania, hotărî să acţioneze în judecată prin intermediul Galeriei Matthisen, membru al Asociaţiei, pe negustorul de artă Wecker.

La prefectura poliţiei din Alexanderplatz, se înfiinţa o echipă specială pentru urmărirea cazului Wacker.

Negustorul îşi luă toate expertizele ce-i erau favorabile şi se întoarse la Berlin ; dar uită la Haga cele nouă pretinse picturi ale lui van Gogh.

Solicitat să indice unde şi de la cine a achiziţionat tablourile, Wacker a povestit ceva despre un anume emigrant rus.

Consilierul criminalist îi propuse lui Wacker să plece împreună în Elveţia la aristocratul rus care trăia acolo. Wacker doreşte însă să meargă împreună cu istori-

cul de artă Meier-Graefe. Avea încredere în istoric și îi arătase o scrisoare a aristocratului, dar semnătura și antetul îi fuseseră ascunse cu grijă. Cînd funcționarul îi explică că fără semnătură și antet oricine poate să scrie cîteva rînduri pe o foaie de hîrtie, acuzatul răspunse că este de acord, dar este un om de onoare și vrea să se țină de cuvînt, respectînd secretul numelui.

Dacă rezultatele poliției erau anemice, prin cercetări discrete despre persoana lui Wacker, convingerea era că tablourile erau imitații. Otto picta el însuși, tatăl lui era pictor-restaurator la Düsseldorf, sora lui mînuia cu succes penelul.

La 27 ianuarie 1929, apăru în „Vossische Zeitung" un articol scris de profesorul Justi, el putînd dovedi, pe baza unor temeinice analize, falsitatea tuturor tablourilor semnate van Gogh, vîndute de Wacker.

În această situație, Wacker pleacă la Leyda, în Olanda. Aici, ca urmare a unui accident, a fost găsit fără cunoștință în coridorul casei sorei istoricului de artă Bremmer.

La lămuririle cerute pe cale diplomatică, spitalul din Leyda răspunde că starea pacientului este gravă.

În săptămînile următoare, cazul Wacker dispare din coloanele presei.

Abia la 4 septembrie 1931, Procuratura orașului Berlin a făcut cunoscut că a intentat împotriva pictorului Wacker o acțiune pentru escrocherie. Pictorul Wacker, în vîrstă de 33 de ani, era acuzat că a vîndut în anii 1925—1928 treizeci de tablouri drept lucrări ale lui van Gogh, la un preț mediu de peste 10.000 de mărci.

Procesul a început la 6 aprilie 1932, la care experții prezenți au adus dovezi care atestau falsurile.

Wacker a fost condamnat la un an și jumătate închisoare, 30.000 de mărci amendă, și pierderea drepturilor civile pe o perioadă de trei ani.

Pescuind în marea falsurilor...

În 1659 s-a făcut inventarul comorilor de artă ale lui Carol I. Au fost înscrise ca autentice 15 lucrări false de Dürer, printre care se număra și „Încoronarea Fecioarei".

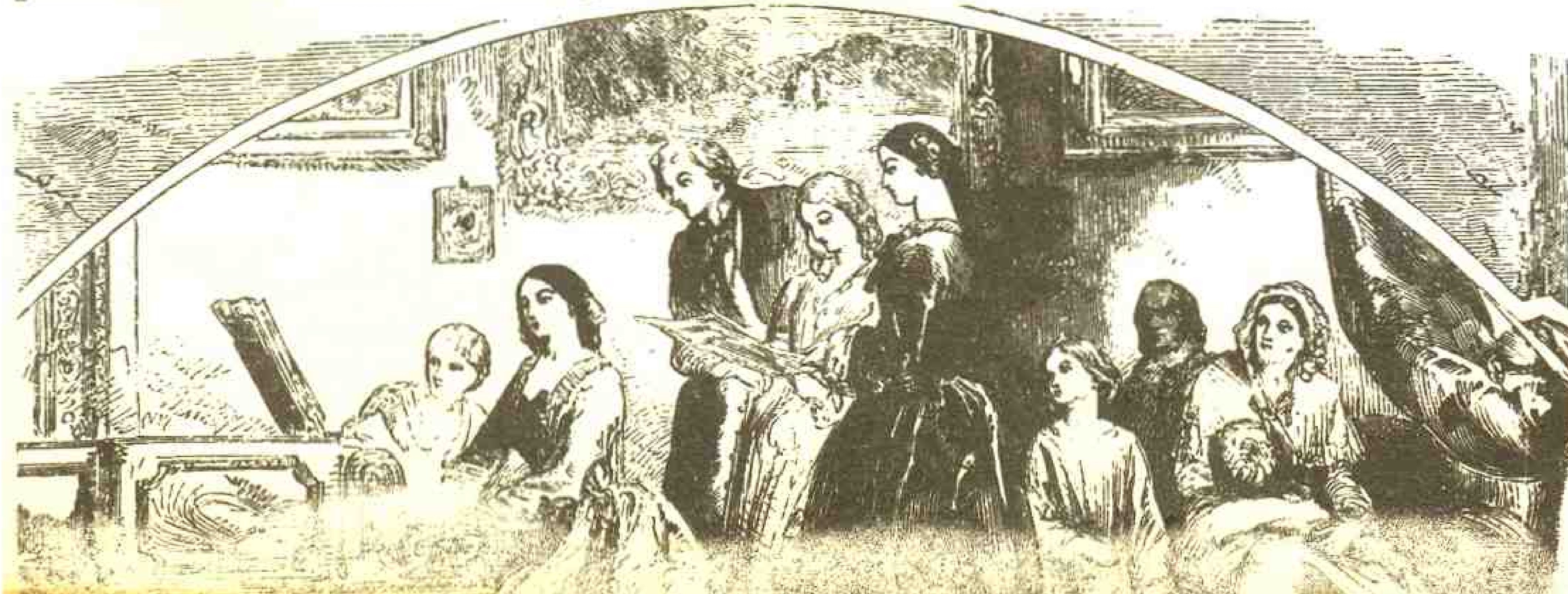
Pietro della Vecchia, care a trăit la mijlocul secolului al XVII-lea, picta la Veneția în stilul lui Tițian, Gioogione, etc. În lucrarea sa „Academia", Sandrart mărturisește că și el a fost indus în eroare la început de o lucrare a lui Pietro.

După ce a pictat „Ducesa Sophie de Saxonia cu micul duce Johann Friedrich", Franz Wolfgang Rochrich (1782—1834) a vîndut tabloul spunînd că este un Lucas Cranach. Bucurîndu-se de un mare succes, Rochrhic a pictat încă 30 de tablouri, cu mici variațiuni, vînzîndu-le ca lucrări de Lucas Cranach.

Un specialist în imitarea picturii lui Corot era pictorul Trouillebert. Deoarece nu putea imita dintr-o trăsătură semnătura lui Corot, apela la falsificatori de semnături. Un colecționar foarte precaut, Alexandre Dumas, a cumpărat de la renumita Galerie Georges Petit un „Corot de Trouillebert".

După moartea lui El Greco, fiul său s-a lansat într-un energic negoț cu tablouri de atelier din marea întreprindere de pictură a tatălui său. Într-o galerie din Viena, a identificat o pictură falsă semnată El Greco, trădată de imitarea semnăturii. Numele lui El Greco era greșit scris.

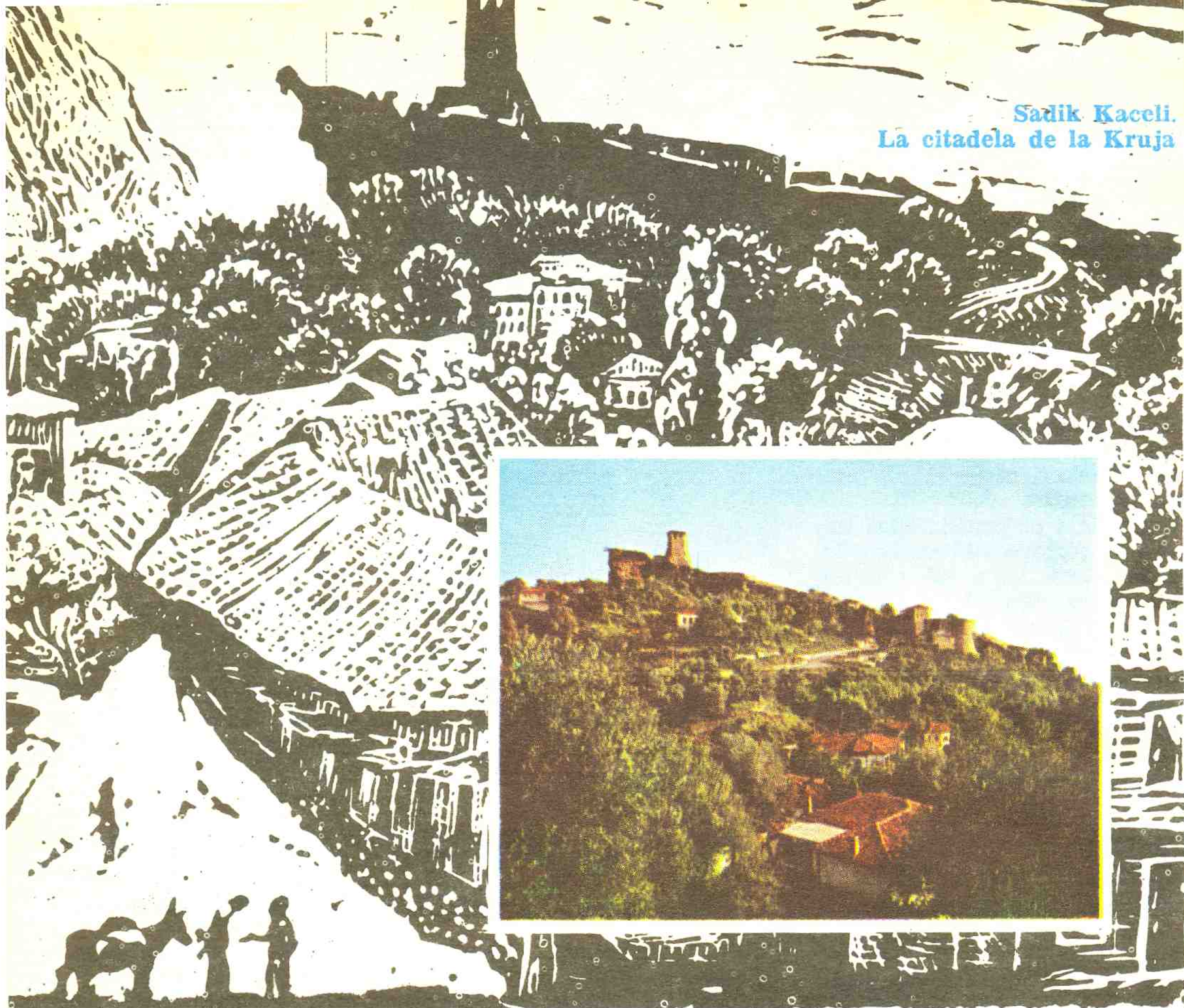
În noiembrie 1908, la München, în urma unui proces, pictorul Gustav Thiege a fost condamnat la trei ani și șase luni de temniță grea. El vînduse tablouri false ale unor pictori contemporani. Tablourile vîndute au intrat în colecții ca opere ale lui Lenbach, Menzel, Leibl, Courbert. Puține falsuri au putut fi confiscate.

În colecția Cook era tabloul venețian „Madona cu pruncul", semnat de Antonello da Messina. (1430—1494). Dar, la o curățire, numele pictorului dispare, apărînd semnătura Giovanni Mansueti (1465—1530). Cel care falsificase a folosit părți din numele de Messina.

În 1932, a apărut lucrarea „Le memorie di un pittore di quadri antici", autor restauratorul și falsificatorul italian Icilio Frederico Joni. El explica, cu lux de amănunte, cum trebuie procedat pentru a imita la perfecție tablourile maeștrilor primitivi și medievali.

Poliția norvegiană l-a arestat pe tîmplarul de mobilă fină Caspar Casparsen, pentru falsificarea unor tablouri ale pictorului norvegian Edvard Munch. Caspar a declarat că le-a vîndut ca opere proprii. Deoarece nu a fost crezut că e în stare să picteze, el a cerut să demonstreze sub supravegherea poliției și specialiștilor. Tabloul nou creat de Caspar, era un nou Munch.

Sadik Kaceli. La citadela de la Kruja

BALCONUL ADRIATICII

Pămînt al Albaniei, îngăduie-mi să-mi opresc asupra ta privirile, tu, care ai hrănit cu dîrzenie oameni aprigi.

LORDUL BYRON

Situată la jumătatea drumului dintre Ecuator și Polul nord, de-a lungul coastelor Mării Adriatice și Mării Ionice, cu teritoriul acoperit de munți și coline în proporție de 77% din suprafața totală a țării, Albania dispune de o floră deosebit de interesantă și variată, specifică zonei mediteraneene, ce desfată privirile oricui. Ierni blînde datorate aerului cald maritim, cu adevărate explozii de soare în timpul verii, teritoriul acestei țări a fost locuit din cele mai vechi timpuri. La o distanță de numai 72 de km. de Italia, Via Egnația trecea pe lîngă valea rîului Shkumbini unind Roma cu Bizanțul. La nord și est se învecinează cu Iugoslavia pe o distanță de 476 km., iar la sud cu Grecia avînd o linie de frontieră de 256 km. Litoralul maritim se întinde pe o distanță de 472 km., închizînd cei 28.748 de kilometri pătrați ai „Țării Shqipetarilor". Varietatea peisagelor dată de Alpii Albaniei și cîmpiile mănoase ale Elbasanului, Drinului sau a celor din bazinul Korcei, este întregită fericit de plajele litoralului înconjurate la Durres, Vlora, Himara sau Saranda de splendide păduri de dafini, lămîi, portocali și măslini. Urme ale civilizațiilor ilire, grecești, romane, bizantine și otomane se întîlnesc la tot pasul, stîrnind interesul pentru istorie. Vestigiile trecutului par a fi de domeniul fantasticului, ca și cum țara ar fi fost locuită de niște ciclopi. Ziduri groase și puternice înconjurau cetățile ilire pe zeci de kilometri, alături de grandioase temple grecești și de spațioasele amfiteatre romane de mii de locuri, peste care s-au suprapus de-a lungul veacurilor așezările albanezilor, urmașii legitimi ai ilirilor conduși de regina Teuta și ai vitejilor oșteni din vremea lui Gheorghe Castriotul-Skanderbeg. Între aceste două personalități de referință din istoria albanezilor sînt cuprinse 15 secole de permanente lupte pentru păstrarea etnicității unui neam ce se înrudea de aproape cu daco-geții, neamul „verilor noștri de sînge" cum îl numea Nicolae Iorga. La mijlocul veacului al XV-lea, în luptele aprige împotriva invaziei otomane Skan-

derbeg și Iancu de Hunedoara plănuiseră să-și dea mîna, iar armatele lor să facă joncțiunea pe un front comun de rezistență antiotomană. Vremurile au fost potrivnice, românul murind în preajma Belgradului, în timp ce albanezul rămînea să continue singur „apărarea creștinătății" în această parte a peninsulei Balcanice. Aceste aduceri aminte mi-au îndreptat pașii spre prima capitală a statului albanez independent, puternica fortificație a Castriotului, cetatea Kruja. Cetatea este înfiptă într-o stîncă uriașă și apărată de numeroase fortificații naturale. Intrarea în orașul cu același nume se face printr-un culoar de căsuțe albe, specifice așezărilor montane și toate cu flori de mușcate la ferestre. Cu excepția vechiului bazar, și el restaurat recent, centrul orașului este aproape complet nou, fiind dominat de o impunătoare statuie ecvestră a lui Skanderbeg și de siluieta modernă a hotelului „Kruja", aflat în folosința Albturistului (organizația turismului din Albania). Aici ne aflăm la 800 de metri deasupra nivelului mării, de unde vedem întreaga panoramă a regiunii pînă la Marea Adriatică, fapt pentru care orașul a căpătat, pe bună dreptate, și denumirea de „balcon al Adriaticii".

SINUCIDEREA FECIOARELOR

Adevăr și legendă, legendă și adevăr este întreaga istorie a poporului albanez, transmisă mai mult oral, din generație în generație, și numai în ultimele patru decenii și pe calea scrisului, după ce și cei peste 90% de analfabeți ai ținuturilor albaneze au învățat și ei carte în anii socialismului. Un detașament însemnat de istorici albanezi se străduiesc, avînd rezultate excepționale, să reconstituie, pe baza documentelor și a urmelor materiale, fiecare etapă a milenarei istorii albaneze, să recompună pas cu pas bogatele tradiții ale luptei pentru libertate și independență. Cea mai înălțătoare epopeie rămîne cea scrisă cu sînge și foc la Kruja după moartea marelui Skanderbeg, înainte de predarea cetății în mîinile turcilor. Din mulțimea faptelor legendare vom reda numai episodul „sinuciderii fecioarelor", al celor 90 de fete care s-au legat cu jurămînt să plece în voia soartei pentru a nu suporta ocupația străină. Au luat drumul muntelui și pe cărări numai de ele știute au ajuns la marginea unei prăpăstii adînci de peste cinci sute de metri. Au făcut doar un scurt popas pe o stîncă unde au plîns îndelung soarta nefericitei Albanii, după care cele nouăzeci de martire, ținîndu-se de mînă, s-au aruncat în golul prăpastiei, cununîndu-se cu moartea, „mirese nemăritate ale Krujiei" cum le-a numit scriitorul Sabri Godo. Episodul este evocat și astăzi cu o emoție mîndră ca și ființa poporului albanez. Acolo unde au plîns fetele este „Stînca suspinelor", iar în josul prăpastiei curge vijelios un rîu limpede ca și sufletul curat al fetelor ce s-au dăruit lui acum cinci sute de ani. Legendele au ținut locul istoriei scrise, dar astăzi în cetatea refăcută a Krujiei se află unul din cele mai interesante muzee ale luptei pentru independență a poporului albanez, muzeul dedicat lui Skanderbeg și epocii sale.

Orașul a cărei continuitate de viață este atestată permanent din vremea ilirilor și pînă astăzi se mîndrește cu titlul de „oraș erou" al Albaniei, fiind una dintre cele mai pitorești localități albaneze, a suferit în anii socialismului profunde transformări înnoitoare în toate domeniile. Păstrîndu-se specificul arhitectural s-au construit noi edificii social-culturale dîndu-i un aspect elegant și modern. În împrejurimi s-a dezvoltat o industrie prosperă legată de materiile prime găsite în partea locului, care ocupă primul loc pe țară în producția de ciment, al doilea în exploatarea lemnului și al patrulea în fabricarea materialelor de construcții. O atenție sporită a fost acordată producției artizanale și celei legate de valorificarea plantelor medicinale. Turiștii zăbovesc vreme îndelungată în atelierele meșteșugărești din vechiul bazar unde artizanii făuresc și astăzi numeroase suveniruri de autentică artă populară albaneză, admirînd taina unor meșteșuguri dispărute de mult timp pe alte meleaguri.

Viața pulsează pretutindeni în această frumoasă zonă montană. Pe crestele munților se zăresc turme de capre și oi, iar pe cărări urcă și coboară măgari încărcați cu samare, însoțiți de ciobani și falnicii lor cîini. Natura este bogată și darnică. Măslini în floare sînt ocrotiți și îngrijiți de dragostea tinerelor fete, iar pășunile sînt folosite la creșterea unor renumite animale de rasă ce sînt solicitate și la export. În exploatarea agricolă „Skanderbeg" din Thuman se prelucrează numeroase sorturi de produse agro-alimentare ce fac fală întregii regiuni.

Împletirea de nou și vechi, de viață industrială și pastorală, de legendă și realitate este surprinsă extraordinar de bine în folclorul local, în cîntecele și dansurile pline de farmec ale tinerilor, în doinele bătrînilor ce au o mare asemănare cu cele ale noastre, în costumația tuturor locuitorilor. Costumul tradițional este păstrat și astăzi la cea mai înaltă cinste el fiind îmbrăcat cu un anumit ritual ce amintește de vremurile ilirilor la fiecare festivitate mai însemnată din viața de familie sau la sărbătorile naționale ale țării.

În orașul-cetate Kruja soarele răsare în creste de munte și apune în liniștitele ape ale Adriaticii ca un curcubeu care unește ziua de noapte, trecînd peste milenii de istorie, unind muntele cu marea într-o lume de legendă perpetuă, din care te trezești la auzul vocilor cristaline ale sutelor de copii ce ies și intră pe porțile zecilor de școli ale viitorului, ale continuității și demnității unui popor ce străjuiește independența pămîntului natal, cucerită printr-o luptă sfîntă de-a lungul tuturor secolelor existenței sale.

Dr. GELCU MAKSUTOVICI

LA ŞTRANDUL DE ALTĂDATĂ

Relatat după H. Stahl : „Bucureştii ce se duc", Vălenii de Munte, 1910.

E vară. Bucureştenii se duc, după vechiul obicei, să se răcorească la gîrlă. Unde altundeva decît pe Dîmboviţa ? Vadul preferat era cam pe unde se află azi Podul Văcăreşti. Într-o vreme, pe aici se găsiseră şi nişte ape minerale, mult cercetate de bucureşteni, şi către care ducea şi primul tranvai din oraş.

Între timp însă capitala se emancipase cu un ştrand modern, în toată puterea cuvîntului : la TIR, adică al Societăţii de Arme, Gimnastică şi Tir. Un suculent reportaj ne lasă de aici Henric Stahl. Citindu-l aproape nici nu simţi că au trecut aproape o sută de ani de atunci :

„Cînd soarele dogoreşte de rămîne urma ghetelor în caldarîmul străzilor pustii, şi ahtiat după o dungă de umbră, te tîrăşti istovit de-a lungul caselor privind cu simpatie pînă şi umbra stîlpilor de telegraf, doar la baie la TIR mai vezi oameni vioi, cu viaţă în vine şi muşchi.

Parcă toţi bucureştenii fără hîrtie albastră în geam ş-au dat întîlnire aici : gălăgia e asurzitoare, cabinele sînt toate pline, nu găseşti pantalon de baie uscat, cearceaf curat ; dar te-ai desbrăca chiar şi în cabina comună, doar să ai dreptul să te asvîrli în apă, să răsufli răcorit, să te plimbi nesupărat într-un ideal costum, acelaşi pentru militar, preot, băcan sau filfizon".

Ştrandul de acum un veac nu se deosebeşte mult de cel de azi : „indivizi cu bicepşi enormi, mîndri de protuberanţele lor cărnoase, cu care stîrnesc admiraţie, ridică mereu ghiulele, fac planşa la inele, trapez, echilibru pe mîini, terminînd cu dublu salt mortal de pe trambulină în apă, după care urcă repede din nou scara şi se plimbă adînc şi rar, cu pieptul scos cu falsă modestie, răsuflînd înainte, legănîndu-şi în tact braţele încovoiate. (...) În bazin abia te mai poţi mişca de lume. La „apa mică", sub hafuz, doi popi, cu bonete de baie în cap, ca cucoanele, spre a-şi feri cozile de apă, stau smeriţi sub duşul rece".

Primele cursuri moderne de înot se desfăşurau cam aşa : „legat de vîrful unei prăjini, ţinută de domnu' Schwimmeister, un individ învaţă să înoate, dînd stîngaci din mîini şi din picioare, înghiţind apă şi apucînd disperat frînghia de care este legat."

Zarva cea mare este însă în partea adîncă a bazinului : „ca broaştele, sar fără încetare înotătorii ; unul face salt mortal, altul sare în cap cu eleganţă, altul dă greş şi cade pe burtă, stîrnind hohote de rîs, altul sare turceşte, stropind pe cei îmbrăcaţi, alţii îşi dau brînci în apă cu cearceaf cu tot."

„Impasibili la zgomot, doi englezi, un neamţ şi un român înoată tacticos ceasuri întregi, dînd ocol bazinului, „exercitîndu-se" pentru a trece la toamnă Dunărea înot. Vreo trei golani petrec martirisînd cîţiva bieţi băieţaşi, sărind asupra-li pe neaşteptate şi dîndu-i la fund, pînă ce abia mai pot să răsufle şi plîng de frică şi de necaz neputincios".

Unul, cu ţigarea în gură, se dă mereu la fund, fără să stingă mucul aprins. Altul tot cară din fundul bazinului ligheane, sticle, cuie ce i se asvîrle într-adins. Are mulţi admiratori. Succesul cel mai mare îl are însă „omul-balenă". Un individ care înoată pe spate, luînd mereu în gură apă din bazin şi asvîrlind-o ca un havuz la doi metrii înălţime. Şi autorul mai observă că după el „înoată vre-o zece ticăloşi de copii, strîmbîndu-se de rîs : pe rînd, unul cîte unul se desparte de grupul vesel, înoată cîţiva metrii, tocmai lîngă „omul-balenă", retrăgîndu-se apoi pentru a face loc altui complice, în vreme ce „omul balenă" înghite mereu apă din ce în ce mai suspectă".

Între timp de la „apa mică" se aud ţipete şi huiduieli : „sub havuz, un mitocan îşi făcea cu săpun o baie de curăţenie în piscina

de înotat; capul îi era alb de spumă; acum își săpunește picioarele. Lumea răcnește: „Afară! Afară! La Baia Populară! Huoo!" Omul este împins afară din bazin cu ghionturi și băgat la duș.

Dincolo, la „apa mare" un proaspăt sosit întreabă dacă-i adîncă. Binevoitor, unul care calcă apa îi răspunde: „Aș, nu vezi? Nici pînă la gît!" Și mușteriul, stîngaci, se aruncă cu zgomot în apă.

Trec 10, 20, 30 de secunde. Omul — sub apă.

— „Ti, al dracului burtos!", exclamă unul, „da știu că are plămîni!"

De-odată însă, de-asupra apei o serie de bășici se sparg cu pocnete ușoare și capul chel apare nițeluș la suprafață, dispărînd iarăși.

— „Se-nneacă, mă! Prăjina! O prăjină! Schwimmeister! Săriți!"

Și zeci de înotători se dau la fund, îl prind de brațe, de picioare, de ceafă. De pe mal li se întinde o prăjină; s-agață cu toții de ea, pe amestecatele: unii țipînd, alții înghițind apă, alții gata să se înece și ei de-a binelea. Întreaga ciorchină agățată de prăjină, în jurul înecatului, e tîrîtă afară cu eforturi uriașe.

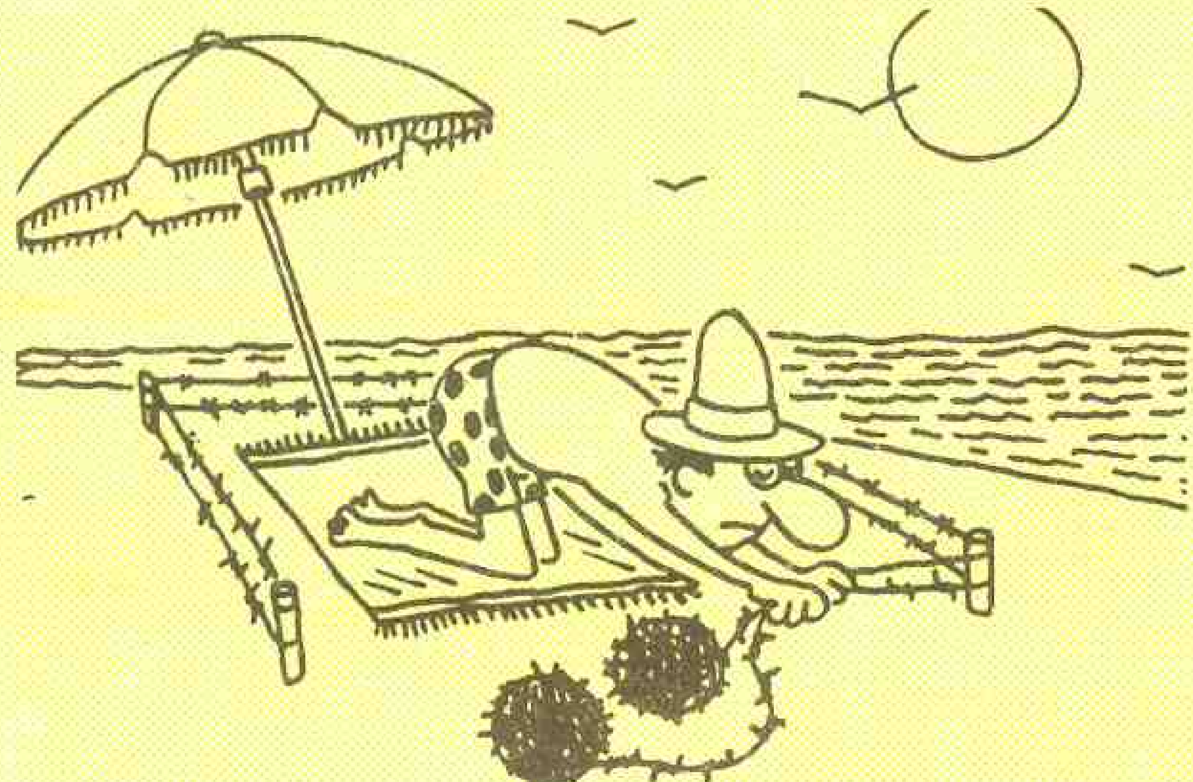
Bazinul s-a golit într-o clipă. Fiecare dă un leac: „Coniac! Frecați-l cu coniac!" „Îndoiți-i burta să verse apa!" „Nu, nu, întins! Lăsați-l întins!" „Scoteți-i limba!"

„În sfîrșit, vine domnul Schwimmeister, al cărui elev era și el să se înece de frică. Lumea se dă la o parte. Ia două-trei cearceafuri, le face mototol, le pune sub șalele înecatului, dîndu-i brațele peste cap. Cu un pantalon ud îl freacă pe corp de-l jupoaie, apăsîndu-l pe burtă ritmic și dîndu-i palme peste palme. Apoi, lăsînd locului înecatul, aleargă în cabina lui, se întoarce cu o tabacheră și o batistă. Șterge bine nările înecatului și, îndesîndu-i tabac pe nas, îi suflă puternic în nări și iar ți-l freacă pînă la sînge".

Deodată răsună un strașnic strănutat, și înecatul varsă cîțiva litrii de apă. „Deschide ochii bleg și iar strănută puternic. Suspină apoi prelung, apleacă capul, privește la toți de-odată și exclamă: „Dece m-ați păcălitără, bă?!"

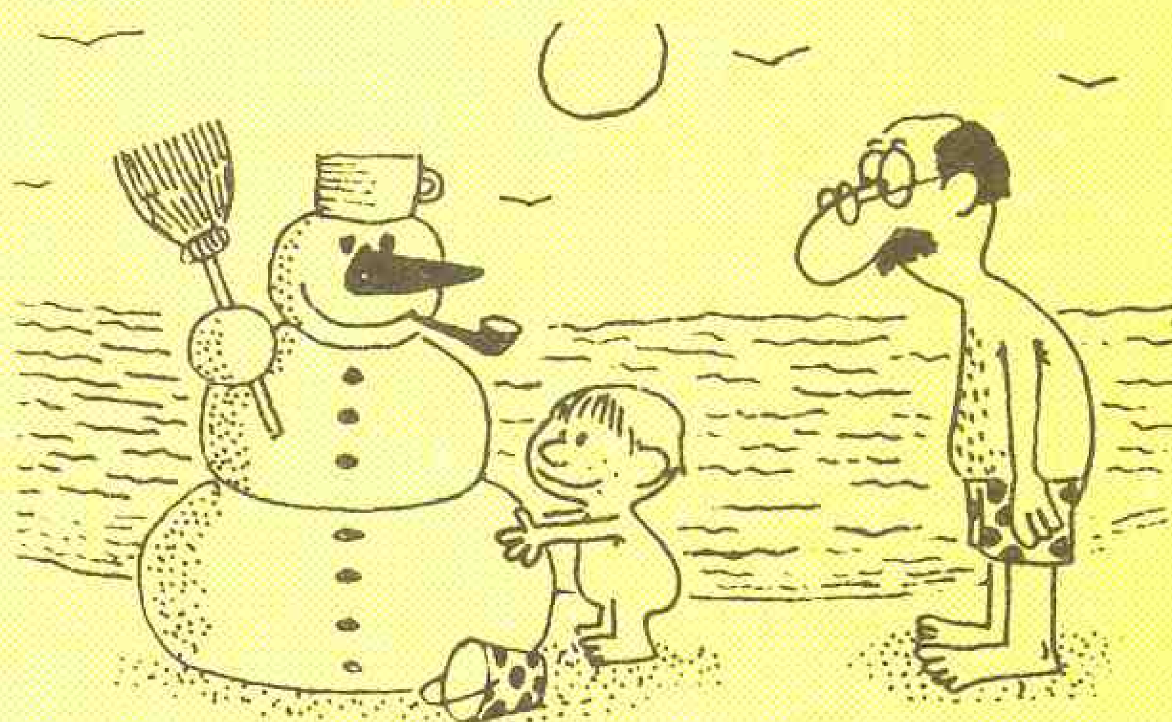
Dar cei mai mulți îl uitaseră, și bazinul era din nou plin.

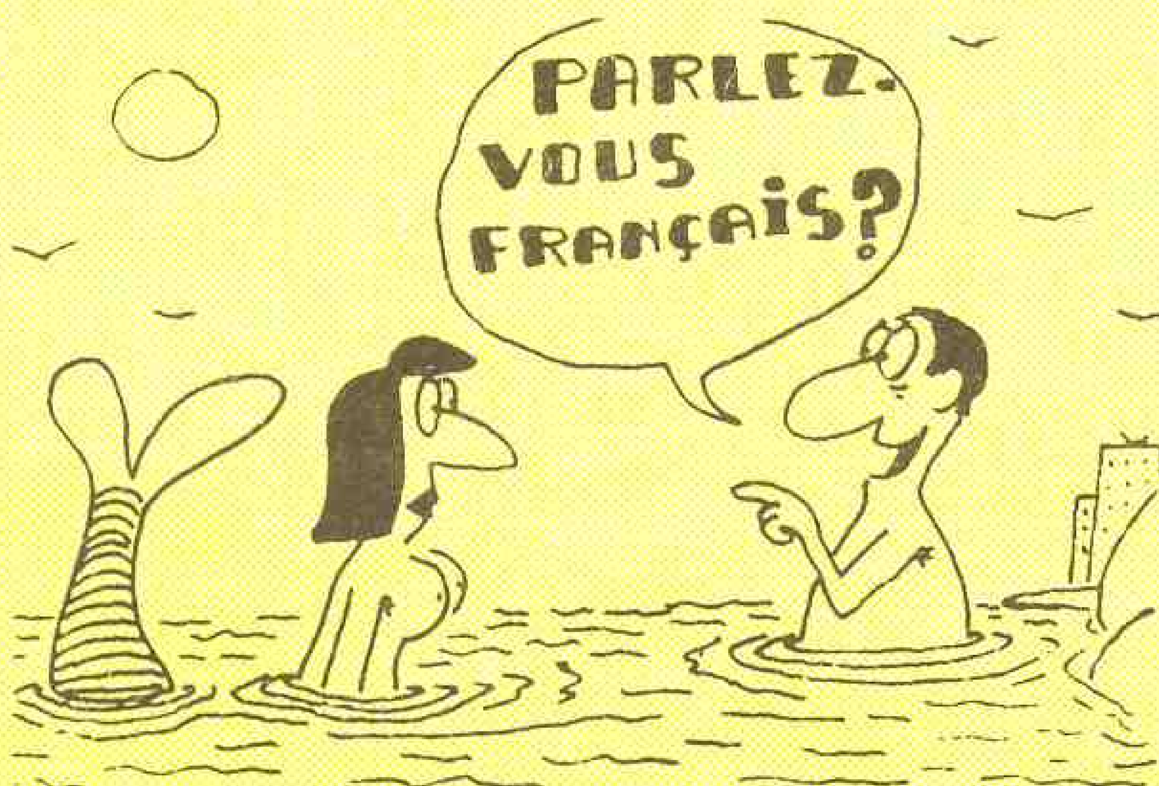
G. OSTROVEANU

MIHAI MATEI

Împlinise în vara lui 1982, pe care ea şi-a ales-o să-i fie eternă, şaizeci şi şapte de ani. Îşi prevăzuse sfîrşitul — o boală cumplită a măcinat-o vreme de şapte ani — de aceea şi-a scris memoriile. A apucat să ducă la bun sfîrşit temerara ei acţiune şi a publicat o carte cu un titlu cît se poate de simplu: „VIAŢA MEA".

Şi după ce a mai revăzut încă o dată şpaltul vieţii — filele cărţii ieşite proaspăt de sub teascul rotativei — ni l-a lăsat întru neuitare şi nemurire...

De fapt, eu nici nu cred că Ingrid Bergman nu mai este. Eu cred că ea a plecat în căutarea unui rol cum nu i s-a scris — „nu mai există roluri mari", spunea ea în ultima vreme — undeva departe printre gheţurile Nordului sau prin pustiurile Sudului, veşnic în aşteptarea sărutului ploilor...

Şi căutîndu-l, s-a rătăcit şi nu mai ştie drumul de întoarcere. Şi nimeni nu i-l poate spune.

Poate că Ingrid Bergman a adormit numai undeva departe, într-un lan de maci cutreierat de vînturi şi, legănată de vise, a uitat să se mai trezească.

În filmul „Elena şi bărbaţii" (1956), în regia lui Jean Renoir.

mai ai răbdare, ingrid

ERAM în culise şi, la un moment dat, mi-am auzit strigat numele. Am sărit pur şi simplu în mijlocul scenei. Am făcut o scurtă pauză apoi am spus prima frază, trăgînd pe furiş cu coada ochiului spre membri juriului. Nu-mi venea să-mi cred ochilor! Nimeni nu se uita la mine, ba cîţiva dintre membri juriului se amuzau cu colegii lor din rîndul din spate. Mi-era o frică de nedescris şi nu mai eram în stare să scot nici măcar o silabă. Textul mi-a căzut pur şi simplu din mînă. Eram eu însămi decepţionată şi-apoi, colac peste pupăză, am auzit pe cineva adresîndu-mi-se: „Destul, ajunge, mulţumesc domnişoară... Următoarea, vă rog..."

Am ieşit de pe scenă leoarcă de sudoare, fără să văd pe cineva. Am părăsit în fugă teatrul şi mi se părea că acum — exilată de pe scena Teatrului Regal din Stockholm după numai treizeci de secunde de examinare — nu-mi mai rămăsese decît o singură posibilitate: să mă arunc în rîu.

PĂRINŢII mei proveneau din două lumi complet diferite. Tata era un boem, mama o fată educată într-o „familie germană de vază". Pe mama aproape nu mi-o amintesc, s-a stins din viaţă cînd nu împlinisem încă trei ani. Tata era pictor şi, pentru ai face mamei o plăcere, şi-a găsit o ocupaţie permanentă: şi-a deschis la Stockholm un atelier fotografic.

Am început de mică să mă deghizez, ceea ce tatălui meu, ca de altfel şi mie, îi făcea o mare bucurie. Îmi punea pe cap fel de fel de pălării vechi, îmi aşeza trabucul lui în gură şi ochelarii pe nas şi-apoi mă fotografia. Sau mă duceam în faţa oglinzii şi dădeam viaţă celor mai diferite personaje, de la un urs enorm, la o bătrînă sau un tînăr prinţ.

Dacă au existat în copilăria mea momente de care nu sînt bucuroasă să-mi aduc aminte, acestea au fost vacanţele pe care mi le-am petrecut la bunicii mei germani. De la ei am primit educaţia care se făcea pe atunci în mod curent tuturor copiilor germani. Poate de aceea sînt astăzi atît de exactă, de precisă. Mi-amintesc, de pildă, cum odată bunica mea m-a trezit în puterea nopţii numai pentru că mi-am lăsat hainele aruncate pe un scaun, în loc să le fi aşezat cu grijă. A trebuit să mă scol — aveam vreo zece ani pe atunci — şi să-mi pun lucrurile în ordine. După ce le-am aşezat, bunica mi-a arătat ghetele. „Dar bunico..." am încercat eu să mă apăr, „...eu le-am aşezat frumos sub scaun şi sînt cu-

Humphrey Bogart și Ingrid Bergman în filmul „Casablanca" (1942)

rate." „Fată, dar nu stau bine ! Trebuie să fie una lîngă cealaltă, să aibă vîrfurile la același nivel și bine înțeles să fie orientate în aceeași direcție..."

TATA m-a luat pentru prima dată cu el la un teatru cam pe vremea cînd împlinisem șaisprezece ani. Văzusem pînă atunci sumedenie de reprezentații de operetă, dar nu mi-a rămas nici una în minte. Această primă vizită la un teatru „adevărat" mi s-a întipărit însă bine în memorie. Era vorba de oameni maturi, care făceau pe scenă cam ceea ce încercam și eu să fac în fața oglinzii, acasă. (...) Atunci i-am spus tatii, tare și în auzul tuturor, că așa ceva vreau să fac și eu.

Sentimentul care mă stăpînea atunci îl știu și azi. Cînd mă scol la șase dimineața și plec la studio îmi dau seama de fiecare dată că fac un lucru care îmi place, care mi-e drag. Sînt fericită !

La doisprezece ani l-am pierdut și pe tata și m-am mutat în familia unui unchi.

Eram foarte timidă. Dacă mă întreba cineva cum mă cheamă, roșeam toată. La școală mă temeam să răspund la întrebări pentru că și atunci cînd știam răspun-

mi începeam să mă bîlbîi. Din această pricină, familiei unchiului meu i se părea de neînțeles dorința mea de a rîvni la un loc la Teatrul Regal. Dar, întrucît îmi cunoștea încăpățînarea, într-o bună zi mi-a spus: „Bine, încearcă"... După concurs mi-au comunicat că am fost admisă... Mult mai tîrziu, după ani, întîlnindu-l, în Italia, pe Alf Sjöberg, care făcuse parte din comisia de examinare, am aflat cum s-au petrecut lucrurile atunci. „În momentul cînd ai sărit pe scenă, rizînd parcă la noi, ne-am uitat unii la ceilalți și ne-am zis că ești suverană. Ai sărit ca o tigroaică. Arătai de parcă n-ai fi avut pic de trac. Nu a fost nevoie să te auzim mai mult, în plus erau mulți candidați care așteptau. Te-am întrerupt. Intrarea ta pe scenă a fost ceva de neuitat și pot să-ți spun că niciodată de atunci pînă astăzi n-ai mai fost atît de convingătoare..."

În „Pentru cine bat clopotele" (1943), împreună cu Gary Cooper

LA optsprezece ani am început să turnăm primul film cu regizorul Gustaf Molander. Aveam un rol mic, de slujnică, dar foarte important. Prezentarea fimului s-a făcut în anul 1935. Criticii au scris atunci: „Ingrid Bergman n-a produs nici un fel de impresie", sau „o fetișcană frumoasă", adică un insucces. Cu toate acestea, am început să fac film după film. După cel de al treilea, poziția criticii s-a schimbat. „Producția suedeză de filme a atins, după ani, nu numai un nivel internațional, ci un înalt nivel internațional", scria ziarul „Svenska Dagbladet".

Aveam pe atunci douăzeci și unu de ani și începusem să fac carieră în lumea filmului. Cîștigam destul de bine și mi-am putut aranja o mică locuință în centrul orașului Stockholm. Eram îndrăgostită... Ne-am cunoscut pe cînd aveam optsprezece ani. Era cu șapte ani mai mare ca mine, se numea Peter Lindström, și era dentist. Ne-am căsătorit în iulie 1937.

Ne-am stabilit la Stockholm. Nu știam să gătesc, de aceea aveam bucătăreasă. Mult mai tîrziu, la Hollywood fiind, am început să fac primii pași pe tărîmul artei culinare. Într-o zi, fiica mea Pia a venit de la școală avînd ca temă pentru acasă să fiarbă un ou. Drept pentru care am cumpărat o carte de bucate și ne-am apucat amîndouă de treabă.

EU și Peter ne construiam fiecare, cu stăruință, cariera. Îmi dădeam seama că în Suedia posibilitățile mele erau limitate. Acasă eram întrucîtva cunoscută, mă bucuram de succes, dar undeva departe exista un Hollywood unde se turnau filme pe care le vedea întreaga lume. Și mai exista și Franța, unde în anii '30 au apărut filmele cele mai bune și mai importante ale vremii! Și mai era și Germania! La America abia dacă îndrăzneam să mă gîndesc, franceză știam foarte puțină, în timp ce germana era a doua mea limbă.

Într-o bună zi am primit o ofertă de la Berlin, de la UFA. Era în 1939 și contractul era pentru trei ani.

M-am dus în Germania și am început să lucrez la primul film. Mi-am dat repede seama că în această țară totul se schimbase. Filmul îl realiza Carl Fröelich, un ins precaut și fricos. Într-o zi m-a luat cu el la stadion sperînd că o să fiu impresionată. Suprafața terenului luminată de reflectoare era ticsită de steaguri și oameni. La un moment dat oamenii au ridicat mîna dreaptă în sus. Parcă picasem de pe Lună. Da, ceea ce am văzut acolo m-a impresionat cu adevărat, dar exact invers decît ar fi dorit-o Carl Fröelich. Cînd mi-a spus că s-ar fi căzut să fi ridicat și eu mîna dreaptă s-a produs între noi prima controversă.

Am părăsit Germania îndată ce am terminat filmările. De altfel aceasta s-a petrecut destul de repede întrucît Carl Fröelich era foarte grăbit. Am plecat pentru că, pe de o parte, eram într-o anume stare, pîntecele meu devenea din zi în zi mai proeminent și, pe de altă parte, pentru că mă temeam că Goebels m-ar fi putut invita la un ceai și eu l-aș fi refuzat.

Am început să mă pregătesc pentru venirea pe lume a primului meu copil. Nu mi-am închipuit niciodată că un copil poate amenința o carieră artistică. Mai tîrziu am fost foarte surprinsă să văd șocul produs de acest fapt asupra celor din America. „Dumnezeule, dar ea are un copil !" au zis boșii hollywoodieni." „Să nu te lași niciodată fotografiată împreună cu copilul, iar ziariștilor să nu le spui că ești mămică !" m-au îndemnat ei.

●

ÎN anul 1936, în Suedia, am turnat filmul Intermezzo, o poveste de dragoste în triunghi, în care interpretam rolul unei pianiste de concert care avea relații cu un violonist căsătorit. În anul 1937, cînd filmul a fost prezentat în Statele Unite, ziarul „Daily News" a publicat o cronică foarte elogioasă.

Nu știu dacă David O. Selznick, viitorul meu producător, a citit cronica sau nu, dar este cert că avea colaboratori excelenți. Unul dintre aceștia era Kay Brown, care conducea biroul lui de la New York, și care urmărea în permanență filmele străine pentru a găsi subiecte pe care Selznick să le poată folosi pentru spectatorii americani.

După ce Kay a văzut Intermezzo i-a propus lui Selznick să realizeze o versiune americană a lui. El i-a spus să încheie un contract cu mine și am fost invitată în Statele Unite pentru acest lucru. Am lăsat-o pe micuța Pia în grija lui Peter și a mamei lui, iar la 6 mai 1939 am plecat spre New York la bordul lui „Queen Mary". Am fost așteptată de Kay Brown și am plecat apoi împreună, cu trenul, la Los Angeles... La Hollyood m-au cazat în locuința lui Selznick...

Pe David O. Selznick am avut ocazia să-l întîlnesc personal la o jumătate de ceas după miezul nopții. Cineva mi-a spus că domnul Selznick se află la bucătărie și că ar fi bucuros să mă cunoască. Am plecat indată spre el. Mister Selznick stătea la masă și înfuleca de zor. Cînd am intrat și-a dat ochii peste cap... apoi a respirat resemnat. L-am întrebat dacă ar avea ceva împotrivă în cazul în care aș avea de gînd să iau loc. „Bine-nțeles că nu", mi-a răspuns.

După o clipă a adăugat : „Bănuiesc că împărtășiți părerea mea că este absolută nevoie să vă schimbați numele". L-am privit nedumerită. „Păi", a continuat el, „să începem cu numele de botez. Ingrid e un nume imposibil, fiecare american v-ar striga «Hin-grid». Și-apoi numele de Bergman sună cam nemțește. Or să-și imagineze cu toții că am angajat o actriță nemțoaică și n-or să vină să vadă filmele. Numele Lingström, al soțului dv., sună ca Lindberg, știți, celebrul aviator. Este erou național, toți îl strigă Lindy. Ce-ați zice de Lindy, să vă ziceți Lindy...?"

Am rotit capul în semn că nu. Am rămas rece și calmă, dar în mine fierbeam. „Nu vreau numele nici unui teminri-cine și, în general, nu vreau să-mi schimb numele. Eu mă numesc Ingrid Bergman și oamenii trebuie să învețe să-mi pronunțe corect numele. Dacă îmi schimb numele și cu tot numele ăsta schimbat n-o să mă bucur de succes, cum am să mă mai întorc în Suedia ?"

„O.K.", a răspuns Selznick, „o să vorbim mai tîrziu despre asta. Însă tot trebuie schimbat ceva la dv. Pomeții obrajilor îi aveți prea pronunțați, dinții nu vi-s chiar ca lumea și, în general..."

„Cred că faceți o mare greșeală", i-am răspuns. „Nu pot crede că ați cumpărat un iepure într-un sac legat la gură. Eu cred că ați văzut Intermezzo și că v-a plăcut, iar acum, cînd mă vedeți, vreți să schimbați totul la mine. Mai bine s-o lăsăm baltă. N-am să mai discut nimic despre asta și n-am să vă mai supăr. Pe scurt, să uităm. Eu am să plec cu primul tren de dimineață !"

Nu știu nici acum de unde am luat atîta curaj. Aveam douăzeci și trei de ani, dar n-aveam obișnuința de a-i contrazice pe bărbați Atunci am spus pentru prima dată un „„nu" categoric. Stăteam față-n față și ne priveam tăcuți. În cele din urmă Selznick încetă să mai mănînce. Spuse apoi pe nepusă masă : „Mi-a venit o idee atît de simplă încît nu s-a mai gîndit nimeni pînă acum la ea la Hollywood. N-o să vă schimbați nimic, n-o să înlăturați nimic și nici n-o să luați ceva în plus. Rămîneți așa cum sînteți și veți fi prima «actriță naturală» a Hollywoodului ! O să vorbim dimineață despre asta pe îndelete..."

Dimineața următoare m-am dus la machiaj și în jurul meu au început să foiască o droaie de specialiști gata să mă ia în primire cu pensulele, pieptenii și soluțiile lor. „Să nu schimbați nimic la fața asta", le spuse Selznick. „Rămîne așa cum este. Pe cel care are de gînd să facă cea mai mică schimbare îl bat de-l rup..."

Apoi a venit prima scenă din Intermezzo iar David Selznick a exclamat : „Va fi prima întîlnire cu publicul american și trebuie să fie ceva de senzație, ceva senzațional."

Succesul filmului Intermezzo a întrecut toate așteptările. Graham Greene, care pe atunci era critic de film la revista „The Spectator", scria în ianuarie 1940 : „Filmul acesta ar trebui văzut necondiționat de fiecare om pentru a face cunoștință cu o nouă stea, Ingrid Bergman, care este tot atît de naturală, pe cît de natural îi este și numele."

●

La început aproape n-am avut de lucru în America. În 1941 Selznick m-a înștiințat că Hemingway se afla la San Francisco (se pregătea pen- o călătorie în China, împreună cu soția) și că ar fi bucuros să mă cunoască. Tocmai se pregătea realizarea unui film celebru după romanul Pentru cine bat clopotele, iar scriitorul își exprimase dorința ca eu să interpretez rolul Mariei. Spunea că întîlnise spanioloaice la fel de blonde și de robuste ca mine. Se înțelege că oferta mă măgulea, dar nu eram convinsă că și „Paramont"-ul care realiza filmul, va fi de aceeași părere.

În cele din urmă am reușit. Exterioarele au fost turnate în Sierra Nevada, partener fiindu-mi Gary Cooper. Regia, Michael Curtiz.

Rolul Mariei mi-a fost neînchipuit de drag. Citisem tot ce scrisese Hemingway despre această fată. M-am închis zile întregi în cameră pentru a fi numai cu Maria, care trebuia să se îndrăgostească de americanul Robert Jordan. Mă surprindeam cum îl urmăream pe Gary Cooper în timpul filmărilor dar nu vedeam în el decît pe bărbatul de care se îndrăgostește Maria. Nu-mi puteam lua ochii de la el.

După ce Hemingway s-a întors din China, se-nțelege că l-am întrebat dacă a văzut filmul. „Da, de cinci ori", a răspuns. Eram din cale-afară de fericită că filmul îi plăcuse atît de mult. „Nu", spuse scriitorul. „Am ieșit de fiecare dată afară din sală după numai cinci minute de proiecție, întrucît voi ați pus cele mai bune scene ale filmului la început. Apoi iar m-am întors în sală pentru că trebuia să-mi dau seama de întregul film. Am mai privit puțin apoi am ieșit iarăși din sală. Și așa mai departe. Au fost cinci vizionări dureroase pînă am reușit să văd întregul film. Acum știți cît de mult mi-a plăcut...

•

În anul 1945 am jucat cu Charles Boyer în Casa doamnei Alquist. Turnarea scenelor de dragoste a fost foarte comică. Una dintre acestea se petrecea la gară : eu alerg spre el, îl prind în brațe și-l sărut pătimașă. În tot acest timp Boyer stătea pe o lădiță pentru că era mai scund decît mine. Charles Boyer a fost cel mai inteligent artist cu care am colaborat vreodată și unul dintre cei mai apropiați parteneri. Pentru rolul din acest film am obținut, un an mai tîrziu, Premiul „Oscar".

•

...În primăvara lui 1948 am văzut, împreună cu Peter, la un mic cinematograf din Hollywood, filmul Roma, oraș deschis. Am fost foarte entuziasmată și mi-am zis că

COLEGI ȘI...

Kathrine Hepburn

Henry Fonda

Charles Boyer

Clark Gable

...PARTENERI

omul care a putut realiza un asemenea film trebuie să fie foarte talentat. Realismul și simplitatea acestui film mi-au mers la inimă. Fiecăruia, pe care îl întîlneam, îi povesteam despre acest film remarcabil și despre cît de genial trebuie să fie regizorul acela, Rossellini... Mi-a venit ideea să-i scriu : „Dragă domnule Rossellini... Dacă o să aveți nevoie de o actriță suedeză, care vorbește foarte bine engleza și care nu a uitat nici germana, care n-o duce prea strălucit cu franceza și care în italiană știe să spună numai «Ti amo», să știți că sînt pregătită să vin să fac un film cu Dv..."

În mai am primit următoarea telegramă la Hollywood : „Am citit cu mare încîntare scrisoarea. Visez de mai multă vreme să fac un film cu Dv. Din această clipă voi face totul pentru a reuși acest lucru. Roberto Rossellini, hotel Excelsior, Roma."

Zborul meu la Roma mi s-a părut un vis. Nicăieri în lume nu fusesem primită la fel. Aeroportul era plin de oameni entuziaști. Roberto mi-a oferit un buchet imens. Ne-am urcat în mașina lui și am plecat spre hotelul „Excelsior"... Ce a urmat ? Napoli, Capri, Amalfi... Nu ne păsa de fotografi, ca urmare fotografia făcută de reporterul de la „Life" și publicată în această revistă, a făcut ocolul lumii : noi doi ținîndu-le de mînă, la Amalfi. A început să se vorbească despre mine și despre Rossellini, iar eu am hotărît să intentez acțiune de divorț. Presa, ca și cînd n-ar mai fi avut despre ce scrie, m-a catalogat drept cea mai rea femeie : femeia care și-a părăsit bărbatul și copilul...

Fiul nostru Robertino s-a născut în februarie 1950, iar eu am hotărît să încep o viață nouă, să-mi întemeiez o nouă familie. Un an după aceea aduceam pe lume două fetițe gemene.

•

Pe la mijlocul lui 1953 ne-am dat seama că mijloacele noastre financiare se cam subțiaseră, de aceea am plecat la München împreună

cu copiii pentru a turna filmul Frica. Nu eram prea mulțumită pentru că Rossellini îmi interzisese să fac filme cu alți regizori. Și cînd te gîndești că numai în Italia erau atîția regizori remarcabili, care ar fi fost bucuroși să mă distribuie în filmele lor : Zefirelli, Fellini, Visconti, De Sica... În plus, noi doi nu eram cel mai reușit cuplu de artiști, rolurile pe care mi le dădea nu erau pe placul publicului...

Partenerul meu din Frica, Mathias Wiemann, mi-a înțeles decepția. Într-o zi mi-a spus : „Dacă o s-o continuați în felul acesta o să fiți niște oameni sfîrșiți, o să înnebuniți din pricina asta. De ce nu termini cu Roberto ?"

L-am fulgerat cu privirea : „Să-l părăsesc pe Roberto ? Cum aș putea ? E de neînchipuit !"

În cele din urmă m-a apărat vechiul meu prieten, regizorul Jean Renoir. În timpul prieteniei noastre, la Hollywood, i-am spus adesea că ar trebui să facem un film împreună. El mi-a răspuns de fiecare dată : „Mai ai răbdare, Ingrid, n-a venit încă vremea... Tu ești o stea prea mare pentru mine. Aștept vremea cînd vei începe să apui încet, așa cum se întîmplă lucrurile cu toți cei de la Hollywood. După aceea am să te prind în mrejele mele..."

Și astfel, în anul 1956, Jean Renoir m-a vizitat la vila Santa Marinella de lîngă Roma. „Ingrid, a venit vremea. Aș vrea să fac un film cu tine, la Paris". I-am răspuns că nu pot da curs propunerii lui pentru că Roberto nu-mi dă voie. Jean însă nu a depus armele, a stat de vorbă cu Rossellini și, spre uimirea mea, Rossellini a acceptat.

După ce am terminat filmul cu Renoir (comedia Elena și bărbații) m-am întors la Roma, fiindu-mi foarte clar că mariajul meu cu Rossellini era iremediabil pierdut. După un timp l-am întrebat pe Roberto dacă nu vrea să divorțăm. Mi-a răspuns doar atît : „M-am săturat pînă peste cap să tot fiu fiu domnul Bergman !" Și astfel s-a sfîrșit și cea de a doua căsnicie a mea. Pentru

PARTENERI ȘI...

Humphrey Bogart

Marlene Dietrich

Gregory Peck

Joan Crawford

...COLEGI

mine n-a fost ceva prea dureros pentru că în timpul acela aveam un prieten : producătorul suedez Lars Schmidt.

•

Anii care au urmat am trăit și n-am trăit cu Lars (ne-am căsătorit, dar practic n-a fost o căsnicie adevărată, mai bine zis ne întîlneam cînd și cînd, pentru că îndatoririle mele profesionale mă obligau să fiu tot timpul departe de casă) M-am judecat cu Rossellini pentru copii și, bineînțeles, am continuat să fac film. În anul 1960 am jucat în versiunea pentru marele ecran a romanului Vă place Brahms ? de Françoise Sagan, iar la Hollywood am turnat Floarea de cactus și alte pelicule. După aceea am primit o ofertă din partea unui teatru londonez.

Într-o zi, în perioada angajamentului la teatrul londonez, mi-am palpat sînii. „Dumnezeule, dar nu poate fi adevărat ! De ce tocmai eu ? Asta se întîmplă deobicei altora..."

Primul specialist consultat, m-a liniștit zicînd că, în mod categoric, nu-i vorba de ceva grav. Cînd însă m-am dus la New York pentru a o vizita pe Pia, și m-am arătat încă unui specialist acesta a vrut să mă opereze imediat. L-am sărbătorit pe Lars cu ocazia zilei lui de naștere apoi m-am grăbit spre Londra, la spital. A venit și Lars cu mine, și cei patru copii.

N-a fost atît de grav pe cît mi-am închipuit la început. Bineînțeles, nici n-aș putea afirma că era ceva de rîs. N-aș fi vrut pentru nimic în lume să mă privesc într-o oglindă. Cred că aș fi suferit infinit mai mult dacă aș fi fost mai tînără.

După operație eram foarte slăbită, abia puteam ține o linguriță în mînă. Pe ușa dulapului am însemnat înălțimea pînă la care puteam ridica mîna. Făceam exerciții și înotam mult și drept rezultat semnul de pe ușa dulapului urca tot mai sus. După două luni am putut să-mi mișc mîna aproape normal.

Vara am plecat la New York și am semnat contractul pentru un nou film.

Într-o zi în perioada angajamentului la teatrul londonez...

Ingmar Bergman voia să realizeze cu mine Sonată de toamnă. Parteneră îmi era Liv Ullman. Munca la acest film mă distra de minune, dar cu două săptămîni înainte de terminarea filmărilor am început să simt ceva și sub celălalt braț. Acest lucru m-a neliniștit foarte mult, am început să fiu foarte nervoasă. Ingmar m-a întrebat ce am, el mă cunoștea...

Spunîndu-i, a fost gata să scurteze filmările numai pentru a mă ajuta, voia să mă scutească de orice filmare în exterior sau să-mi găsească o dublură, sau să realizeze în studio, cît mai repede, restul scenelor pentru a mă putea întoarce degrabă la Londra. Aici, doctorul m-a operat din nou, imediat. Apoi totul s-a repetat. Eram pur și simplu îngrozită la gîndul că boala avansează. Am rămas însă la spital numai trei zile, apoi a trebuit să merg în fiecare dimineață la iradieri și de acolo la celebrul „Haymarket Theatre", care ființează din anul 1720.

Reprezentațiile noastre se bucurau de succes și eu m-am simțit din nou, după multă vreme, liniștită, liberă și fericită. Cu o săptămînă înainte de închiderea stagiunii, în timp ce mă îmbrăcam, am avut din nou sentimentul că în mine iarăși a început să se petreacă ceva... Mi se părea că sînt sortită să plătesc în felul acesta pentru fiecare succes.

Eu însă vreau să joc mai departe, pentru că eu aparțin oamenilor acelora din lumea teatrului și a filmului, lumii aceleia a iluziilor. Știu bine că premierele pot însemna tot atît de bine și niște mari deziluzii, dar nu este aceasta tocmai ceea ce ne ține pe toți la un loc ?

•

Ce va fi mai departe ? Cine știe, poate va avea cineva nevoie pe scenă și de o bătrînă vrăjitoare...

Prezentare și versiune românească de

NIC. APOLD

POEME BALCANICE

Genunchii fetelor se joacă
stă baba jos și n-o să-i treacă.

Ce zgubilitică era !

Doar șoldul ei muta morminte
și-orice creștin cînd o vedea
planta în trei biserici flinte.

Ce zgubilitică era !

Cînd da cu glezna-n apa verii
săreau din pagini toți truverii
și o pîndeai la malul gîrlii
și îți vene așa, să urli...

Ce zgubilitică era !

Genunchii altora se joacă
stă baba jos și n-o să-i treacă.

Ce zgubilitică era !

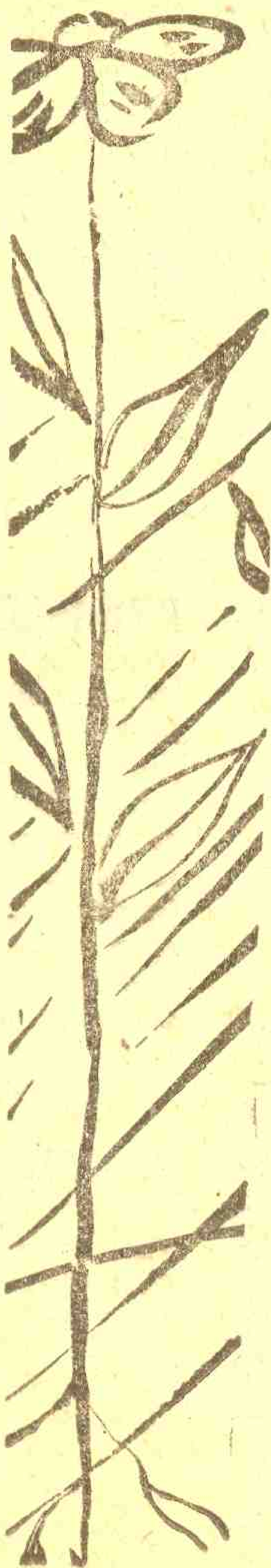
II

Cioacă, Mucă și Ciofîlcă
trei viteji
cu mintea-ngustă
și picioare de lăcustă.

Cioacă, Mucă și Ciofîlcă
marfă fină
de Galați
dai un leu și iei un braț
Cioacă, Mucă și Ciofîlcă.

Ar mai trebui un tril
și aureola
ca o tinichea de coadă
cînd zîmbește doamna Lolu
să dezmierde cîte-o gîlcă
Cioacă, Mucă și Ciofîlcă.

GEORGE ALBOIU

AȘTEPTAREA

Ai trimis vestitori după mine
Și-acum m-aștepți culcată în ierburi
La marginea pădurii, acolo unde
Zgomotul de fierăstraie
N-acoperă cîntecul greierilor.
Cîte un bob de grîu se desprinde
Pocnind din înaltul spicului
Și vîjîind se înfige
În țărîna fierbinte
Stîrnind nori înecăcioși de praf.
Pe malul lacului, o salcie
Se prăvale putredă în apă
Și din străfundurile mocirloase
Răsare pentru-o clipă o lumină
Ca de pe-un alt tărîm.
Sprijinită în coate, urmărești
Foiala furnicilor pe o frunză
Și te uiți cu mirare la hîrjoana
Fluturilor strînși cu duiumul
Deasupra unui vechi stăvilar
Măcinat de valurile
După amiezii.
Vîntul poartă pînă la tine
O mireasmă dulce de mere
Ce se topesc în colb.
Șoareci de cîmp se-adăpostesc
Sub clăile de fîn,
Păsări fără astîmpăr
Împrăștie pulberi de aur
Din potirele florilor.
Dintr-un stup, un roi
Își ia zborul cu zumzet,
Un uriaș ghemotoc de ace
Rostogolit pînă în zare.
Deodată, o boare de foc
Străbate ținutul.
Jivinele încremenesc
Un izvor țîșnește proaspăt
Dintre bulgării fărîmați de arșiță
Iar în cer, o stea se mărește mereu
Și s-aprinde, se stinge, s-aprinde...

GEORGE ARION

PRIMORDIALITATE

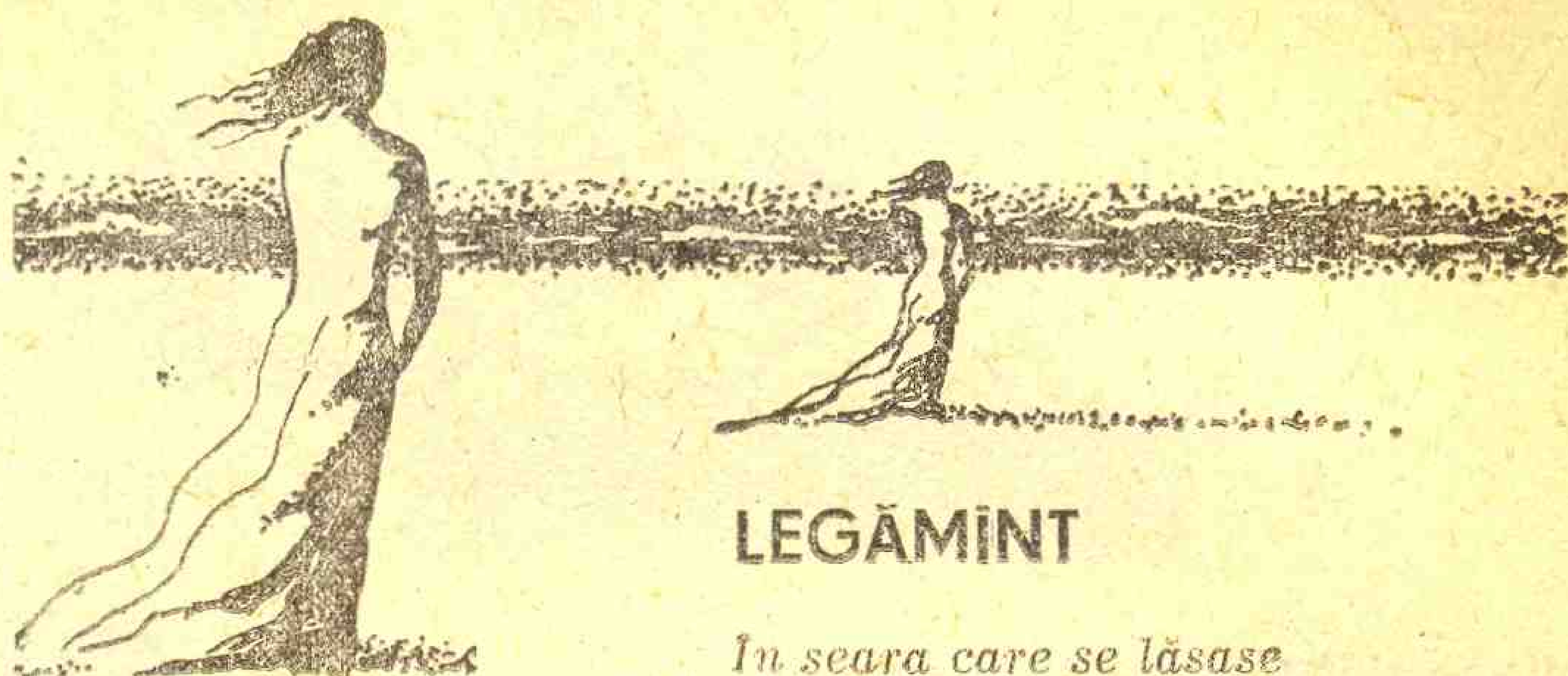
Femei,
Nu alegeți albul.
Se pătează ușor.

Hermiona, fiica Helenei,
Helena, fiica Ledei,
Clytemnestra, fiica Ledei,
Leda, soția lui Tyndareus,

Toate erau
Înveșmîntate în alb.

Dar prima femeie,
Pandoră sau Evă
A fost albă sau neagră ?

DINU BĂCĂUANU

LEGĂMÎNT

În seara care se lăsase
Din ora cinci spre ora șase

Ca să ne murmure-n urechi
Cu foșnet de ziare vechi

Cu interviuri, reportaje,
Scrisori din lumi sinucigașe

Cum ne-am înfiorat văzînd
Căderea primelor zăpezi
Care veneau de sus din cer
Și se lăsau peste pămînt
Ca-n urma fără de dovezi
A unui mare somnifer
După un ultim legămînt
— În seara care se lăsase —
Al orei cinci spre ora șase.

DUMITRU CONSTANTINESCU

DISCUȚII PE PLAJĂ

I

— Există o anumită mișcare a mării.
Cînd e liniștită pare o imensă cadă de baie.
— Nu mă interesează. Oricum n-ar încăpea în garsoniera mea.

II

— Ai văzut valul care venea ? Părea să strige să-l salveze țărmul.
— Nu cred ;
Altfel nu s-ar fi dus înapoi.

III

— Am să-ți spun adevărul
gol-goluț.
— Vrei să faci nudism ?

IV

— Ai văzut corrida ?
— În o sută de filme.
— Uite-o acum în realitate.
Vezi valurile ? Ești curajos ? Nu ți se par niște tauri venind spumegînd spre noi ?
— Ai dreptate...
— Unde fugi ?
— Ne întîlnim după masă.

V

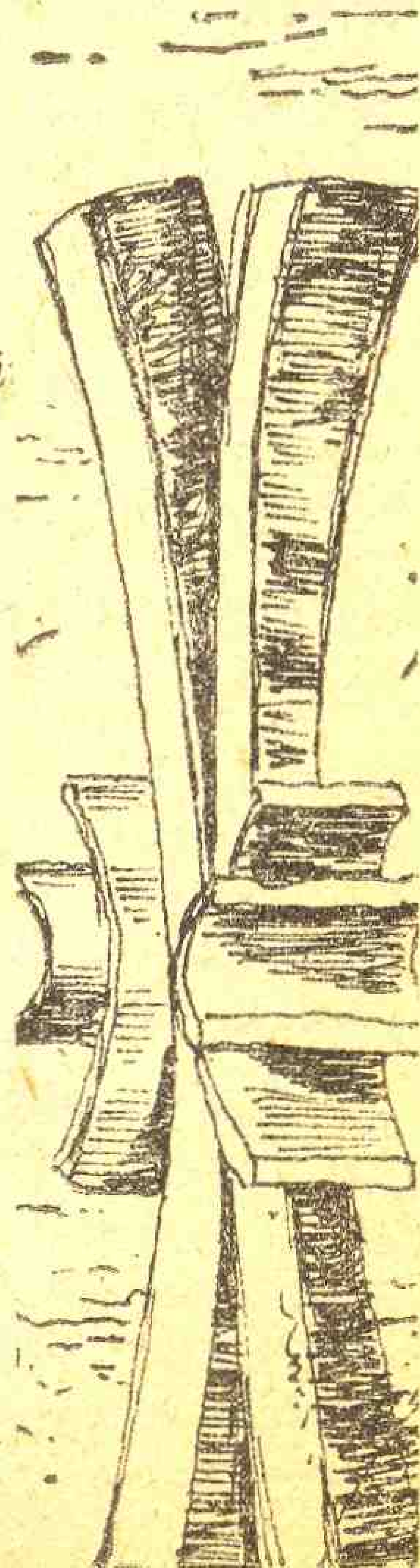
— Adio, dragă Mare
Și la mai mare !
— Las-o cum este ;
altfel s-ar numi ocean.

VASILE BĂRAN

PRIMELE RÎURI

Primele rîuri ascund arșița,
mărturisirea mamei
îmi luminează noaptea.
Cade năframa, adoarme clipa
și mă răsucesc în dansul păsări
și rabdă cîmpia visul meu
încărcat cu pîine și sare
și macii se desfac
și soarele îmi răcorește
primăverile.

MIRCEA CRISTEA

ANOTIMP

furtuna de ieri a trecut
în bolțile adînci e senin
nu sîntem străini
a fulgerat
nu a murit nimeni
în vegherile noastre
pe dealuri și în vis
păsările
și-au prefăcut spaima
în cîntec.

GHEORGHE DARAGIU

EU TREC RIURI DE LUMINĂ

Timpul mărșăluiește ocolind iubirea ;
Viața o ciudățenie
care se cufundă în obișnuit
este plină de punți ce trebuie îngenunchiate.
Eu trec rîuri de lumină
dar mă îngrozește privirea
ce mi se lasă în suflet ca o noapte,
coborîtă peste lacuri.
Pletele negre ale sălciilor
se încolăcesc în aerul sălbatec.
Trăiesc copleșită de amintiri —
zorile sînt spulberate de prezentul tomnatec.

MARIA DELTA

IDENTITATE

Cînd spun că sînt, cînd spun că ești
Pe arcul nostru cel carpat,
Rostesc ce sînt, afirm ce ești
Popor al meu de tot bărbat.

In locu-acesta vechi de țară,
In locu-acesta vechi de grai
Unde aprins-ai prima oară
Lumina pe rotundu-ți plai.

Dar mai presus eu spun a fi
Pe dreptul nostru de ființă,
In demnitatea fiecărei zile
Doar printr-a muncii biruință,

Prin tine doar, lumină-n gînd
Ca seva-n arbori suitoare
Dintr-o lumină mult mai mare
A țării-n veci nemuritoare.

RADU FELIX

RĂMAS BUN

Se pierde prin fum
Vestmîntul miresei de ape
Alaiul
Și racii cu crînguri în clești
Timpul bocește în astenice crengi...

GEORGE CANACHE

VISELE

Imi suie visele spre stele
Fugind ca raza de luceafăr
Atît de trist sînt fără ele
Atît de greu de vid mă apăr

Se duc visîndu-se mai vise
Mai adîncite în esență
Spre ceruri pure și deschise
Spre doruri arse-n inocență !

DIONISIE DĂRĂU

INTOARCERE LA STADION

Intoarcerea spre Stadion
îmi este
A senectuții ultimă-ncîntare :
Tresalt și eu
cu trupurile-aceste
De aur,
de izvor, —
sculptate-n soare !

M-am cocîrjat,
trudind prin palimpseste !
Mi-am betegit
svîrlugele picioare !
Elogiul tinereții manifeste
Mă mîntuie,
mă scoate din Uitare !
Alerg cu Ei !
Picioarele-mi recapăt !
Simt trunchiul zvelt !
Simt brațele agile !
O cursă-i Viața !
Du-ți-o pîn-la capăt !
Trăiește-ți dîrz
și ultimele zile !

Zburați, Atleți !
Zic vouă : „ziua bună !"
Ca un Icar
surpat într-o tribună !

TUDOR GEORGE

OCHIUL CLOVNULUI

clovnul juca de-o viață
în fața regelui
într-o piesă de război
nu era un război adevărat
era doar un spectacol
clovnul așa știa
și de fiecare dată
clovnul reușea să plîngă
cu gloanțe și gloanțele
se opreau în pieptul lui
clovnul nu murea niciodată
și regele se prăpădea de rîs
dar într-o zi
cînd clovnul n-a mai reușit
să plîngă cu gloanțe
regele s-a înfuriat
și i-a spus că de fapt
el clovnul joacă
într-un război adevărat
și nu într-o piesă oarecare
regele așa știa

și clovnul
ca să nu moară de tristețe
și-a tras o lacrimă în piept

MIRON GEORGESCU

am visat un cer înstelat
cu stele limpezi pînă la înduioșare
iată ți-am spus luîndu-te de mînă
unde se află și cum arată
constelația firului de iarbă
constelația firului de grîu
constelația codrului înverzit
constelația blîndei livezi amurgite
constelația salcîmului și-a teiului înflorit
și departe în depărtare constelația
dragostei tinere a iubirii veșnice
privește culoarea lor cum coboară
pe pămînt primăvara într-un tact legănat
și-amintește-ți dacă vreodată
cineva cu lumina stelelor
de-a lungul pieptului
în dreptul inimii
rană și-a crestat

GRIGORE HAGIU

(Din ciclul „Constelațiile primăverii")

VINATOARE

In aer glonțul a desenat o catedrală
bat clopote de nuntă subțiri și diafane
și-o lume dintr-o dată ireală
s-a transformat în ierburi și-n coloane

în iarbă untdelemnul arde mocnit a seară
și din păduri răsună himericul ecou
luminile și umbra sunt palide, de ceară
și arma se aude cum trage-n plin din nou

o altă catedrală cu muzici și-o mireasă
ascunde-n iarba lunii un singur fugărit
uităm pe rînd de moarte și mă visez acasă
cum stau în pragul ușii în umăr sprijinit

cum mama pune-n blide mîncarea aburită
și în amurg de soare tot satul a tăcut
visez la mîna mamei de noapte asfințită
și-o altă catedrală se-nalță în trecut

GABRIEL IUGA

DECEMBRIE

Ceață de cristal, anarhică
Cartofi prăjiți în colțul restaurantului
din neguri.
Muști dintr-un măr cu pofta omului
amăgit de discordii
Codrul de porțelan visează ciudățenii
Povești, povești într-o circă blestemată
Sub pleoape adoarme cuibul de lupi sihaștri.

LEONTINA NEDELCU

CĂTRE SENECTUTE

Te-ntîmpin, senectute, cu tristețe,
De azi de-nțelepciunea ta mi-e silă.
Au început sub pleoape să-mi înghețe
Izvoarele mai calde ca o milă.

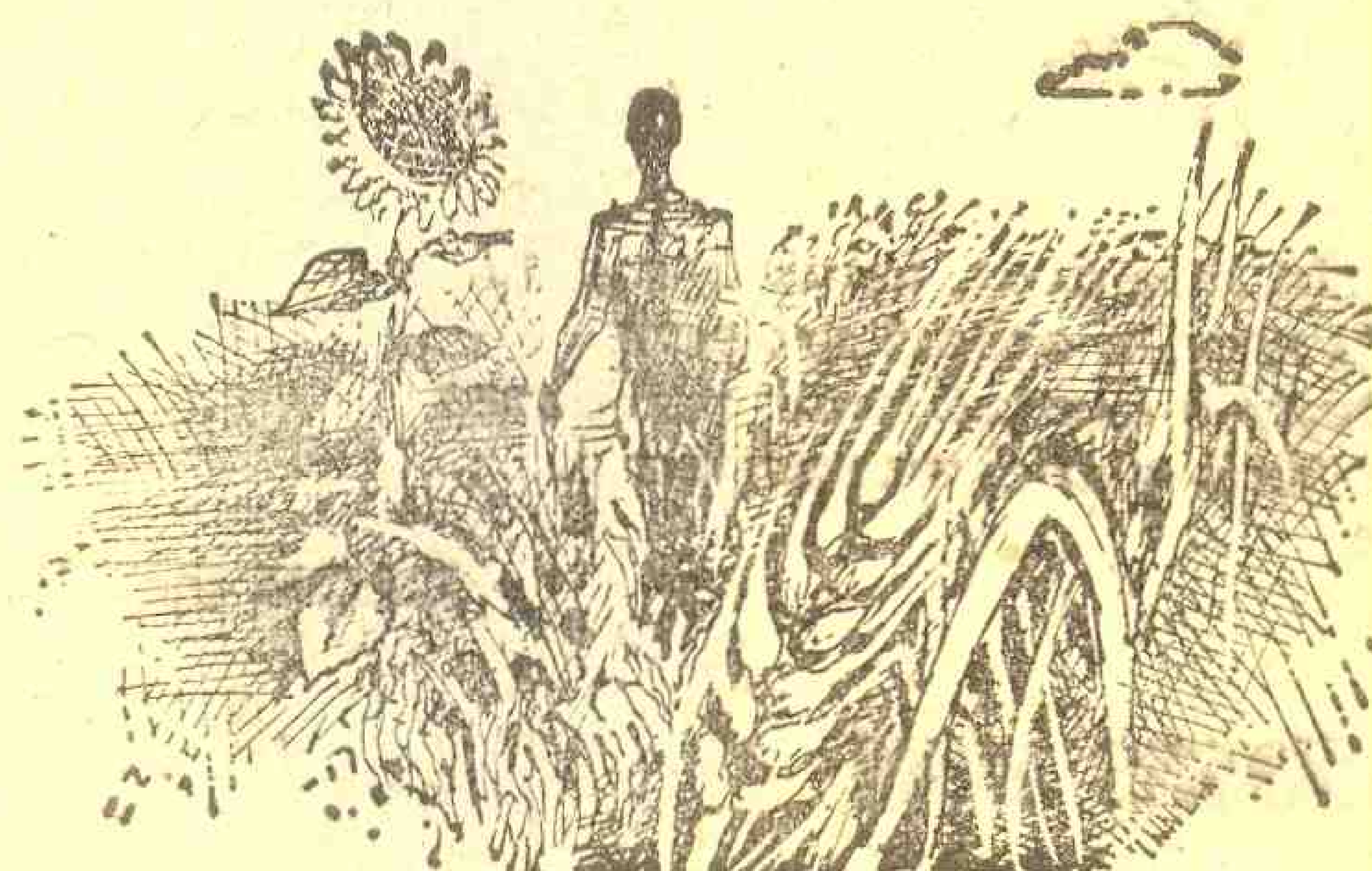
Aș vrea să te alung ca pe o fiară
Care-mi miroase pașii pe la uși ;
In gîtul veșted să-ți înfig o ghiară
Și ultimul să-ți fiu între supuși.

Ori poate să rămîn pe loc e bine,
Atleți de fum să fugă spre sosiri,
Să-i simt cum trec murind pe lîngă mine
Ducînd zăpezi pe brațele subțiri.

Să nu m-aștepți în gara ta pustie,
Cu alte trenuri aș fi vrut să viu.
Slăvit de gura mea în veci să fie
Poetul care pleacă timpuriu.

El ia cu sine înserarea toată,
O duce-ncarcerată în cuvînt —
Și tu rămîi pe lună ca o pată,
Ca bălțile murdare pe pămînt.

ION LOTREANU

CE-MI TOT SPUI ?

— Ce-mi tot spui că țara pleacă
într-o țară mai săracă
și apoi în altă țară
pe un tren cu roți de ceară ?

Pleacă tu și îți alege
alt popor cu altă lege
și te bucură pe tine,
cârtitor născut de știme.

Fiindcă eu, decât s-aud
cum ne spurci în nord și sud,
în apus și răsărit,
iți menesc să urli-n vid

până când o să fii supt
chiar de gîndul tău ocult.

GHEORGHE PITUȚ

APUSENII

I

Peste tot trecut-a Iancu, peste tot a fost
un Horea ;
Sfinţii Neamului şi-ai Pietrei şi-au făcut
din munţi o Ţară
Apele-au sculptat cetate, moţii — linguri
şi ciubară.
Brazi de sînge şi colinde au cîntat în vremi
durerea
Moţilor zdrobiţi de ură şi de aurul din ei.
Iarba taie ca securea, în pămînt ard focuri vii,
Pe podişuri transilvane rîurile-s argintii.
Ne-au călcat copite multe, mulţi ţărînă
au rămas ;
Şi din munţi crescut-au moţii, fala mîndrului
Ardeal,
Tulnicau văile toate, dintr-un deal înspre
alt deal.

II

Tulnicele cîntă iară, curg pe Crişuri amintiri,
Satele-s muzee grele, cu pereţi de codru-adînc.
Intră în străfund izvoară, pe sub nori trec
turme albe
Şi în Apuseni răsună fluierele din străbuni.
Roua-i aurul de ziuă din lumina rece-a lunii,
De sub ziduri iese fierul — cel de plug
şi cel de spadă —
Peşterile-s catedrale cu potire de zăpadă.
Pe cărările spre Vidra, şi spre Ţebea,
spre Abrud
Urcă dorurile toate şi se-ncing pînă-n amurg.
Peste Padiş toacă brazii, umplînd inima
de linişti,
De-l auzi horind pe Iancu horea Celui frînt
pe roată...
Lin coline merg spre tine, umbra îţi rămîne-n
pajişti —
Cu pecetea cea de suflet imprimată-n ŢĂRI
DE PIATRĂ.

VALENTIN HOSSU-LONGIN

ÎN CERCUL STRÎMT

Cu fiul meu în braţe gîndesc la tine
iar gîndul pare slobod
călătoresc în sănii fără zăpadă
cînd asurzesc, cînd stau pe loc,
în cercul strîmt

trandafirul din faţa casei e-n floare

ţepii au forma incertă
a unei encefalograme
şi dincolo de cazna, de sania albă
iată izbînda tăcută a florii
atingerea subţire a petalei
ca un sărut pe creştet
pe sînu-ncercănat.

LUCIA NEGOIŢĂ

ERA ÎN AMURGUL VERDE

Era în amurgul acela
un cîmp lîngă cîmp
cer lîngă cer
şi lac lîngă lac.
Numai noi doi eram departe
unul de altul.
Fiecare trăia
în amurgul lui verde
ca într-o colivie de sticlă.
Nu exista şi nu avea
cum să existe
un amurg pentru amîndoi.

NADINA PĂTRAŞCU

FEMEIE LA PLAJĂ

pe graniţa umbrei rodeşte pămîntul
e iarnă eternă la pol bate vîntul

broboane răsar dintr-un pîntece gol
bate vîntul e iarnă eternă la pol

cînd intri în valuri ca mînza-n lucernă
la pol bate vîntul e iarnă eternă

fierbinte ca neaua priveşte-mă hai
mă vei afla între dorinţă şi spaimă

TOMA MICHINICI

POARTA CIULENDREI

Pragul
nu-l trece
ci-ntoarce-te-n tine
Strînge-ți în cercuri
gîndurile...
și de le poți iubi
sărută-le !
Vorbele-ți
atunci,
trece-vor luminoase
pe sub arcul de triumf
al iubirii de oameni.
Așază-te
la masa cumpătării
cu pîine și sare
îmbie
timpul,
și-n horă tu cheamă
douăspe ceasuri
ciuleandra să joace
clepsidre surori
nisipuri să-nchege
în cîntul „Măiastrei"
și gîndul să zboare
curgînd către oameni
și iar să se-ntoarcă
apoi la străbuni
pe romburi în romburi
lumina-n coloană
aici să rămînă
fără sfîrșit !

VIOREL T. SĂLĂGEAN

PRIN PLOAIA DE TOAMNĂ

Un singur diavol te-ar mai putea pedepsi.
Îl cauți în șapte rafturi de cărți
și el umblă, cu treabă, prin tot cartierul :
sapă gropi în care nu-ncapi niciodată
întreg. Din dragoste, face glume special
pentru tine : „mărunțește-te repede, renunță
la proporții ciudate, vezi să nu putrezești
cu dreapta cauză-n sînge, ți-ar trebui
o mînă mai lungă, un nume bun
pentru frecat dușumele, aruncă gramatica asta
de pușcăriaș fără vină și intră în rînd !"
Pe urmele lui, prin ploaia de toamnă,
știi bine că-l vei surprinde odată scuipînd
soldățește peste trecutul întregii tale
familii. Și simți deja fericirea
fără justificări, nestăvilită, a viermilor.

ELENA ȘTEFOI

NUMELE MEU

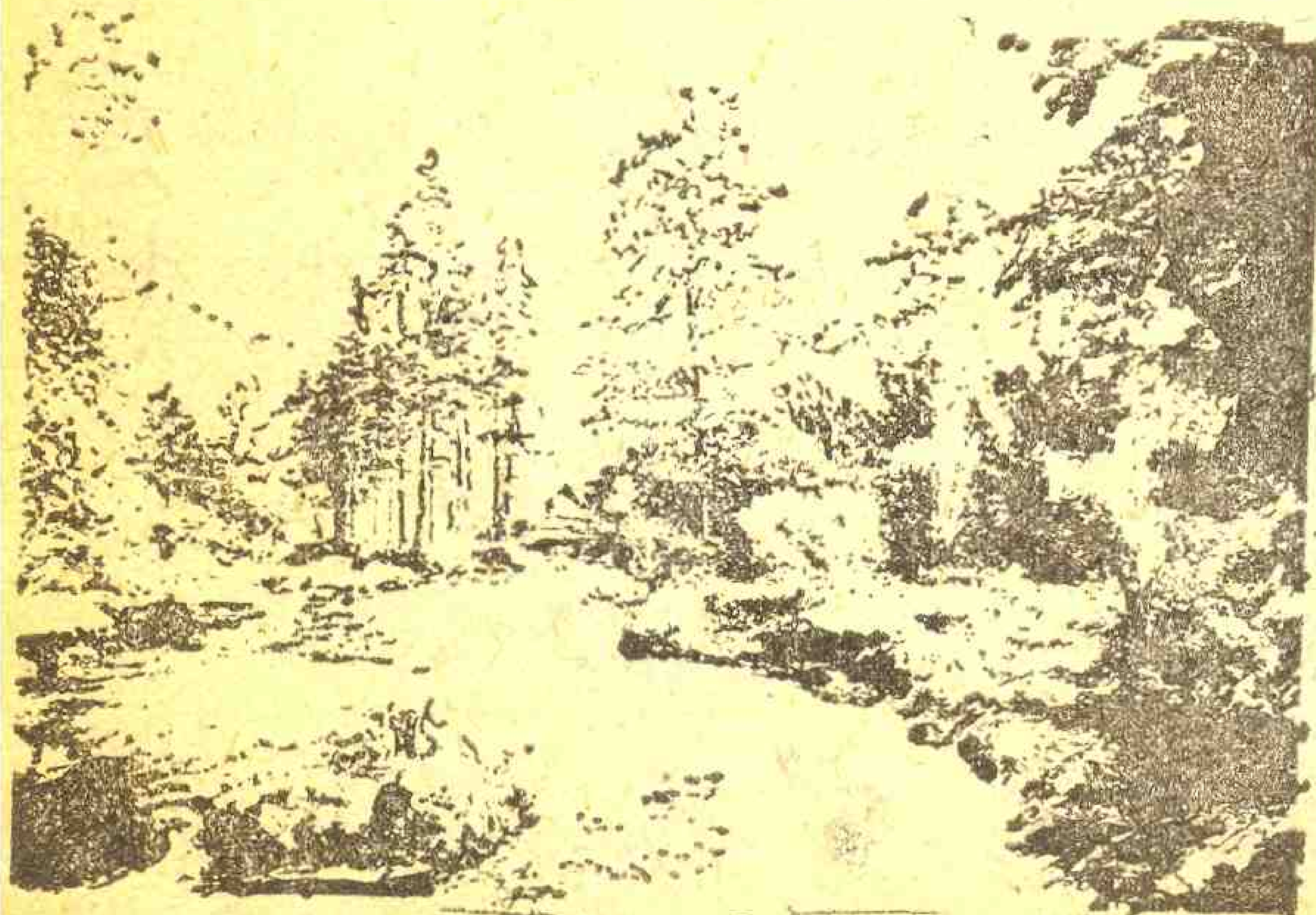
Numele meu
se prelinge ușor
în șuvoaie amare
peste stăvilar
și numai timpul
mă îmbrățișează
halucinant
hrănindu-mă
în taina cuvintelor
nesătul de adevăr
nesătul de iubire.
Trupul meu,
această harpă divină
desprinsă de cîntec,
numele meu...

VICTOR MARIN UDRIȘTE

VIS

Mă durea sîngele de creșterea spre-albastru
Și-mi adormea curcubeul în noapte.
M-am întins pe pămîntul reavăn
Și greierii îmi cîntau în degete.
Am spart sub pleoape imaginea ta
Și-au pornit să-mi curgă cioburile prin vine
Către un alt început...

MIRELLA SOARE

RONDEL DE VACANȚĂ

Un rondel dintr-o vacanță
Asta-i tot ce mi-a rămas
Din privirea ta, din glas,
Cînd frigeai ca o romanță...

Tu, al zilei mele ceas,
Mării îi dădeai prestanță !
Un rondel dintr-o vacanță
Asta-i tot ce mi-a rămas...

Pe nisip lipsește-un pas...
Luna pare-o aroganță...
Seara n-are importanță...
Doar atît ai fost, hélas,

Un rondel dintr-o vacanță ?

AUREL STORIN

CAII LIBERI

Prin lumină ascultați
Caii liberi, fără șei
Și de rouă-nrourați
Trec ușor ca niște zei

Caii liberi alergînd
Neloviți de bici și fier
Ceru-l trag peste pămînt
Și pămîntu-l trag spre cer

In galop prin viața mea
Ei străbat un drum de rai
Și nu-mi pot imagina
Lumea asta fără cai

Cîntec dulce murmurat
Caii trec în pas ușor
Doar cu sufletul curat
Poți privi în ochii lor

Și cum trec cu coama-n vînt
Zei puternici și cuminți
Parcă vin de dedesubt
Dintr-un sat de la părinți

Pe cînd noi nici nu eram
Caii liberi au băut
Fără șei și fără ham
Din izvorul ne-nceput

Luminează pe pămînt
Mersul lor voievodal
Caii liberi nu se vînd
Caii sînt un ideal

DAN VERONA

SCRISOARE

Primește, mamă, rîndurile mele
ca un răspuns ce vine prea tîrziu,
ca un ecou al locului pustiu
lăsat de tine la plecarea-n stele.

Să știi că n-am pierdut nici o-ntîlnire
cu cețurile-n care ai venit
din strada zisă minus infinit,
să-mi spui ceva — să-mi dai, cumva, o știre,

Acum pricep că ploile pe văi,
pe șesuri și pe munți — nu ape sînt,
ci lacrimile ochiului tău sfînt —
un nor de doruri pentru toți ai tăi.

Va mai veni o iarnă lungă, rece,
și multe alte ierni vor mai veni,
dar nici un ianuarie nu va ști
de ce-a vrut mama mea prin frig să plece.

SANDU ȘTEFĂNESCU

NECAZURI ESTIVALE

— Auzi ?
— Bineînțeles !
— Am încurcat-o...
— Serios ?
— Pînă-n gît !
— Și acum ?
— Sînt cătrănit...
— Cum s-a întîmplat ?
— Nici eu nu știu !
— Singur ?
— Nttt !
....
— Mult ?
— Pîn-la coate !
— Și ce fac ?
— Transpir !
— Cît timp ?
— Pînă mă prinde...
— Și după aia ?
— Ghici.
— La răcoare !
— Ba în ghiol... că nu mai suport nămolul ăsta pe mine !

GEORGE M. GHEORGHE

TIMPUL DE-ACASĂ

Timpul meu dintîi
timp de căpătîi,
să mă iei cu tine
în zodii senine
la Comoara-n vale
să mă duci agale
de urmă nu-mi dea
nu-mi dea nimenea,
să-mi dai pe-ndelete
apă cînd mi-e sete
foame de mi-o fi
să-mi dai ce-i găsi,
cînd mi-e frig să-mi dai
pătură și strai
ș-apoi să mă culci
printre muguri dulci —
să visez mă lasă
timpul meu de-acasă.

VASILE SMĂRĂNDESCU

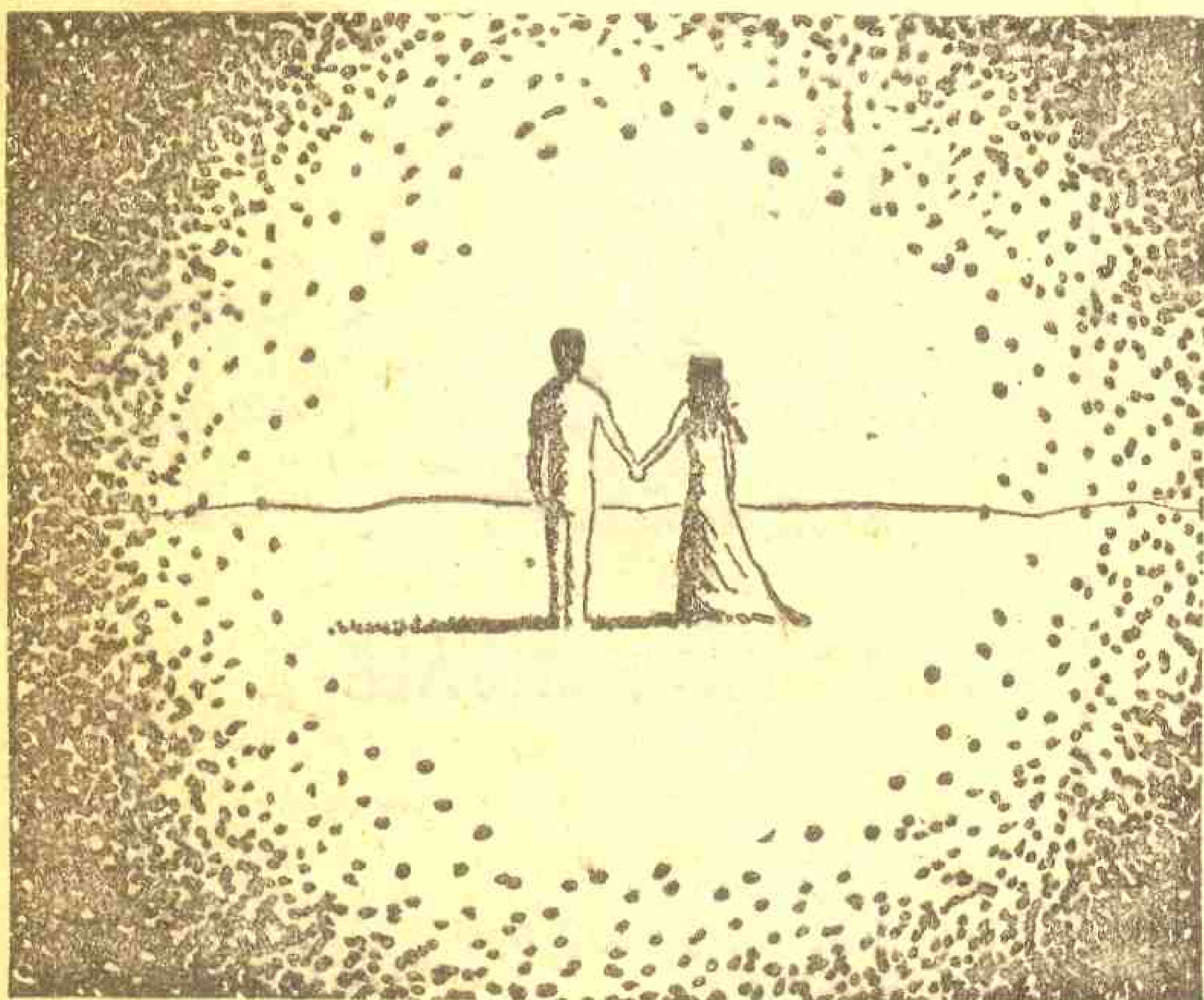
BORIS VIAN

STRĂFUNDUL INIMII MELE

Voi fi sincer — o dată nu înseamnă de obicei
Iată :
Voi fi mulțumit cînd se va zice
la telefon — dacă se mai obișnuiește
Cînd se va zice
V de la Vian...

Mă dau mare că numele meu nu începe
cu un Q
Întrucît Q de la Vian, asta m-ar supăra.

În românește de SANDA UNGUREANU

AMRITA PRITAM

PRIETENULUI MEU NECUNOSCUT

De odată într-o zi ai venit,
uimit
timpul înțepeni în camera mea.
Soarele gata să-apună,
se opri.
Sortit să se întoarcă
soarele își negă destinul.
De batjocură-i ordinea cosmică.

Cînd timpul privi spre clipa aceea
se înfioră
și sări pe fereastră.
Ne-am amintit de-această întîmplare
și ne-am mirat.
Poate timpul niciodată
nu va mai face la fel.

Acum soarele apune în fiecare zi la timp
și-ntunericu-mi pătrunde inima
în fiece noapte.
Dar clipa care s-a înțepenit
a fost adevărul
chiar dacă o credem sau nu.

Timpul,
în ziua-n care sări pe fereastră
și-a rănit genunchii și-a sîngerat,
sîngele acela
și-acum îmi pătează fereastra.

În românește de ION IUGA

LA CE MEDITEZI !?

Întrebarea aceasta m-a chinuit totdeauna.

Copil fiind, atunci cînd mă jucam în nisip, mi se întîmpla să rămîn cu privirea ațintă undeva în vis spre castelele-acelea minunate cu zîne blînde și cu licurici în chip de felinare în ferestre, cu pitici caraghioși și cu vai, ce frumoși Feți-frumoși pînă cînd mama mă smulgea din visare azvîrlindu-mă fără milă în nisip :

— Ce faci, la ce te gîndești ?...

Altă dată, fetița cu ochii umezi, de căprioară, scăpa cartea din mînă atrasă în visare de chipul cel frumos pînă cînd glasul bunicii risipea dragostea de o clipă, expediindu-mă brutal în vîltoarea vieții de școală, în manuale cu pipătrat și examene cu domni profesori cu ochelari, urticarie și reumatism :

— La ce visezi, Mona ?!... Mîine ai examen, la ce visezi ?

Chiar și acum, om matur, rămîn cîte o dată pierdută în fața mașinii de scris, cu ochii, undeva, în gol :

— Ce s-a întîmplat tovarășa Mona, la ce meditezi ? mă scoate din vis, directorul, cu mîna întinsă după lucrare.

— La nimic, tovarășe director, la nimic... răspund eu jenată.

Șeful mă scrutează contrariat și mă părăsește nedumerit.

Habar nu are că eu, pîndeam în gînd, pe fetița aceea ce visează castele cu licurici în loc de felinare în ferestre, rămasă acolo în nisip.

SIMONA KISELEVSCHI

LUDWIG GORSKI

DORINȚELE ARZĂTOARE ALE UNUI BĂIEȚANDRU

Pînă la urmă s-a oprit din plîns și-a zis :

— Alți băieți primesc de la tăticii lor bricege, mingi, biciclete, iar eu primesc numai mămici. Ieri, tăticu din nou mi-a spus că voi avea în curînd o nouă mămică. I-am spus „mulțumesc“, că tăticu m-a învățat să spun „mulțumesc“ cînd primesc ceva de la cineva. Deci i-am spus „mulțumesc“ și l-am întrebat ce s-a întîmplat cu cealaltă mămică. Tata mi-a zis: „care mămică“? Eu i-am zis cu ultima mămică. Tata mi-a spus că mămica aceea n-a fost o mămică bună și de aceea tăticu a trebuit să-mi caute o altă mămică. I-am zis lui tăticu că el întotdeauna spune așa și promite de fiecare dată că noua mămică va fi mai bună ca cealaltă care a fost. Dar niciodată n-a fost așa, căci mămica care a fost înaintea celei care cînta la pian a fost o mămică mai bună decît cea care a fost după aceea. Iar mămica cealaltă, care îmi dădea înghețată în fiecare zi, nu era rea. Doar tăticu spunea că nu-i adevărat, că este prea slabă. Nu înțeleg de ce mămica lui Jedrusz este slabă și bună, iar pentru mine nu-i bună cea slabă. Iar despre mama, care a fost înaintea mamei despre care tata spunea că este slabă, tăticu a spus că n-a mai putut să fie de acord să am o mămică care să cheltuie atîția bani. Și nici asta nu-i adevărat, căci mămica aceea nu-mi dădea nici o înghețată, nu-mi cumpăra nici căciulițe și toți banii îi ascundea. Iar despre mămica care îmi spunea povești, tata a spus : bine că am scăpat de ea, căci n-a fost așa cum mi s-a părut la început. Tăticu a avut puțină dreptate, căci mămica aceea a avut părut de o culoare la început și altfel la sfîrșit. De mama aceea nu mi-a părut rău, dar după cealaltă am regretat și-am plîns. După o altă mămică, care a făcut pom de iarnă, a pus la pom bomboane și prăjituri seara și pe care le-am găsit și dimineața, nu știu ce să spun, căci mămica nu mai era. Apoi a venit o altă mămică, și eu am primit un briceag. M-am bucurat foarte mult că am și eu briceag, și tare mă temeam că atunci cînd o să plece să nu-mi ia briceagul. Ea a plecat însă și eu am pierdut briceagul. Tata mi-a spus că o să-mi cumpere un briceag nou. M-am bucurat foarte mult că o să am un briceag nou și mi-am spus că voi avea și-o mamă nouă. Dar eu vreau numai briceag, fără nici o mămică.

Și din nou a început copilul să plîngă.

În românește de N. MAREȘ

ALEXANDR KANEVSKI

LA LOC COMANDA !

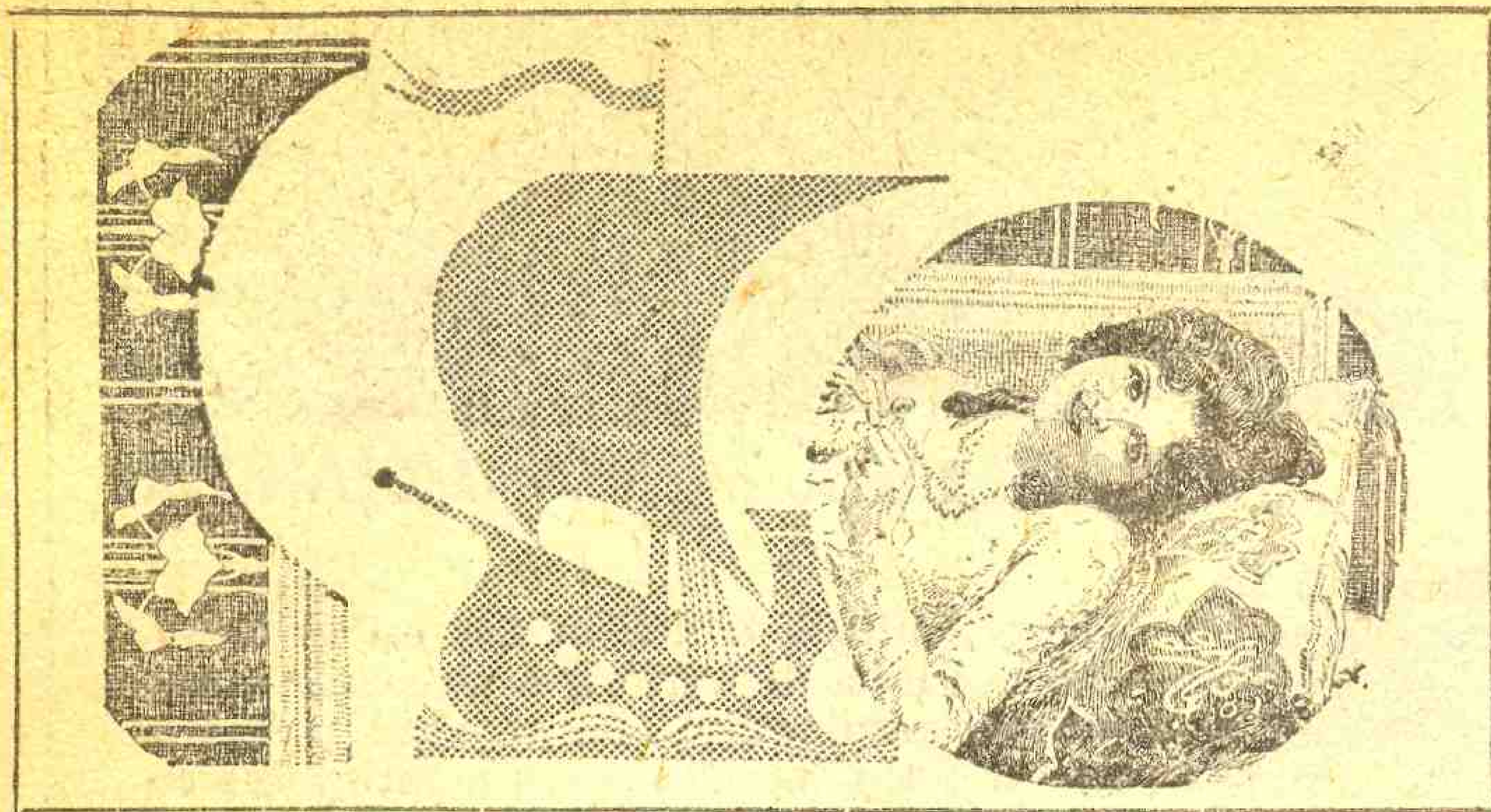
Acum cîtva timp, apartamentul mi-a fost invadat de molii. Roiuri întregi poposeau pe tot ce era din lînă și din blană și se îmbuibau în neștire. Eram pur și simplu înnebunit. Am încercat să le mătrășesc cu naftalină și nu mai știu ce alte chimicale. Ți-ai găsit ! Ele rodeau de zor înainte. Văzîndu-mă lejer deprimat (ca să nu spun că eram la pămînt), un prieten mi-a spus că numai broaștele au să le vină de hac. Așa a și fost ! Curînd acestea au curățat casa de molii. În schimb, de trai bun, broaștele se înmulțiseră atît de tare încît îmi venea să-mi iau lumea în cap. În pat-broaște, în cuptor-broaște, în pantofi-broaște, la ușă-broaște ! Prea mult.

„Ai nevoie de niște berze. Numai așa o s-o scoți la capăt, mi-a sugerat un vecin, cam neliniștit de evoluția ostilităților. Zis și făcut ! Cum, necum am făcut rost de vreo cîteva berze hămesite și harnice care în scurt timp făcuseră curățenie. Dar... berzele, ființe superioare, se dovediră sentimentale și se atașară de mine. Se duceau în baie și se bălăceau pe-ntrecute. Le dădeam afară pe ușă — intrau pe fereastră — se adunau în balcon tăifăsuind gureșe. În fine, era o nebunie curată. Ba nu — murdară ! Din cauza găinațului.

„Ia-ți o pușcă și pune-le pe goană !“ mi s-a zis. „Iau o pușcă, dacă altfel nu se poate !“ Și mă așez în cameră cu fereastra deschisă și din jumate în jumate de oră trag o rafală ca să le intimidez. Toate chestiile astea fac zgomot mare și deranjează, așa că, pentru a-l mai înăbuși, tapetez pereții cu covoare și cuverturi de lînă. Berzele cu timpul se lehămisesc și pleacă și în schimb, lîneturile prăsesc hoarde de molii zglobii.

„Încearcă cu niște broaște“ îmi șoptește suav o voce interioară...

În românește de ELISA MADOLCIU

Reabilitarea sirenelor

Sirenele — nimfe ale mării cu trup de pasăre și chip de femeie așa cum le închipuie cărțile cele mai vechi ale grecilor. Sau femei nemaivăzute vreodată decît pe cîteva țărmuri, sublime în gesturile ca și în pasiunile lor, cu corpul fascinant, terminat într-o coadă de pește și colindînd fără răgaz mările, mai ales Mediterana, asupra căreia ochii albaștri ai zeilor s-au oprit îndelung, înzestrînd-o cu vigori și frumuseți în marginile puterilor omului, dar și deasupra lor. În acest paradis acvatic înotau singuratice, nimfele mistuite de patimi, așa cum le înfățișează o tradiție mai tîrzie.

Dar de ce și cîtă vreme va mai stărui asupră-le credința că au fost ființe nefaste?

Dacă ele cîntau atît de melodios că numai Orpheus abia ar fi ajuns să le întreacă în ambițioasa expediție a Lînei de Aur, ce ocară ar fi pentru muzică, dacă ascultînd-o, nu ne-ar mai rămîne altă decît să ne zdrobim de stînci. Și apoi atîta cruzime gratuită din partea unor grațioase ființe divine te minunează și te surprinde, cu cît lupta pare să fi fost de la început inegală, fiindcă cel care intra în zona miracolului, suflet pierdut, se abandona cu totul Mării și stihiilor ei.

Totul se limpezește și capătă sens făcînd și în acest caz (legendar) apel la legile cauzalității eterne: dacă un muritor ar fi trecut necucerit, nimfele ar fi ajuns să se prefacă în stînci. Și ce este mai dezolant și mai funest decît o stîncă roasă de vînturi și bătută de valuri. Urmînd raționamentul putem afirma cu un plus de convingere că sirenele cîntau de frica unei implacabile osînde pe un portativ al disperării. Alternativa tăcerii ar fi văduvit marea de acea muzică ametitoare și plină de tensiuni ce se întrecea doar cu muzica echilibrată emanînd din sferele calme ale zeilor de sus. Marea și-ar fi pierdut nimfele și s-ar fi îmbogățit cu niște stînci întunecate. Concluzia, oarecum derivată, nu poate fi decît una: sirenele nu erau în nici un caz ființe fericite.

În aceste întîrziate rînduri e greu a le măsura părerea de rău pentru victime, drama lor pare să fi fost cu atît mai mare cu cît fiind ființe sensibile și îndrăgostindu-se pe rînd sau deodată de vreunul din acei răsfățați corăbieri, purtați de vreun curent perfid spre acele unde ale morții, ele nu aveau de ales și trebuiau să cînte.

Dar victimele?

Ele nu trebuiesc în nici un caz plînse. Înainte de a fi devenit făpturi neajutorate în voia curenților marini și a vîltorilor perfide și sălbatice, avură norocul de a asculta o muzică sublimă și îi urmară chemarea, pînă în clipa feritei lor morți ce probabil trecea repede, ca o surpriză. prea multe și nevinovate vieți omenești. După moarte a avut un noroc încă și mai mare decît în viață, descoperit fiind cum bine se știe de un poet care l-a proiectat în eternitate. Fericiți cei care au învins.

Victimele bietelor sirene?

Greu de spus dacă au avut timpul să se mai trezească din vis ca sentimentul îndoielii fatale sau al spaimei să se nască în ei și să mai încerce a se opune ursitei.

Și apoi dacă în cartea ursitei scrisa este să pieri, și asta o știau toți temerarii, vei pieri. O știa prea bine chiar și Odysseus, care le-a înfruntat pe tristele nimfe cu trufie. A scăpat prin tertipurile celui mai șiret dintre oamenii care au ajuns vreodată vii în Infern, dar, dintr-o izbîndă într-alta a descins acasă singur, fără oaste și fără ortacii, cei mai de credință, mistuiți cu toții în cele mai riscate isprăvi, încercate în împărăția și împotriva voinței lui Poseidon.

Despre vanul lor orgoliu și trufașa lor necredință, ne putem face o imagine știind a posteriori că le-ar fi stat în putere să ajungă mai repede acasă, să-și potolească foamea, să-și îmbrățișeze nevestele și să doarmă stăpîni pe destinul lor, acoperiți cu plapoma pînă la gît.

Rămîn mai departe nimfele stranii. Rămîn în aburii grației, ai muzicii și ai morții. Ele ne vor aduce pe generoasele unduiri ale văzduhului melodia enigmatică a mărilor îmbietoare la viață. la aventură și la moarte.

PAN IZVERNA

EPIGRAMĂ

DIAGNOSTIC

Inimi scrijelite trist,
Reci poeme poartă brazii...
Cardiologul (un turist)
Constată: Așa mor „barzii“ !

Dr. MIHAI MATEICIUC

FANTEZIE FINALĂ

Nimic nu scapă încleștării !
Statuile se scurg în vînt,
cum vînt se face spuma mării
și-a risipirii care sînt.

Optînd mereu pentru virtute
mă sting pe-o creangă de stejar
privighetoare, în senectute
rîvnind un tril imaginar.

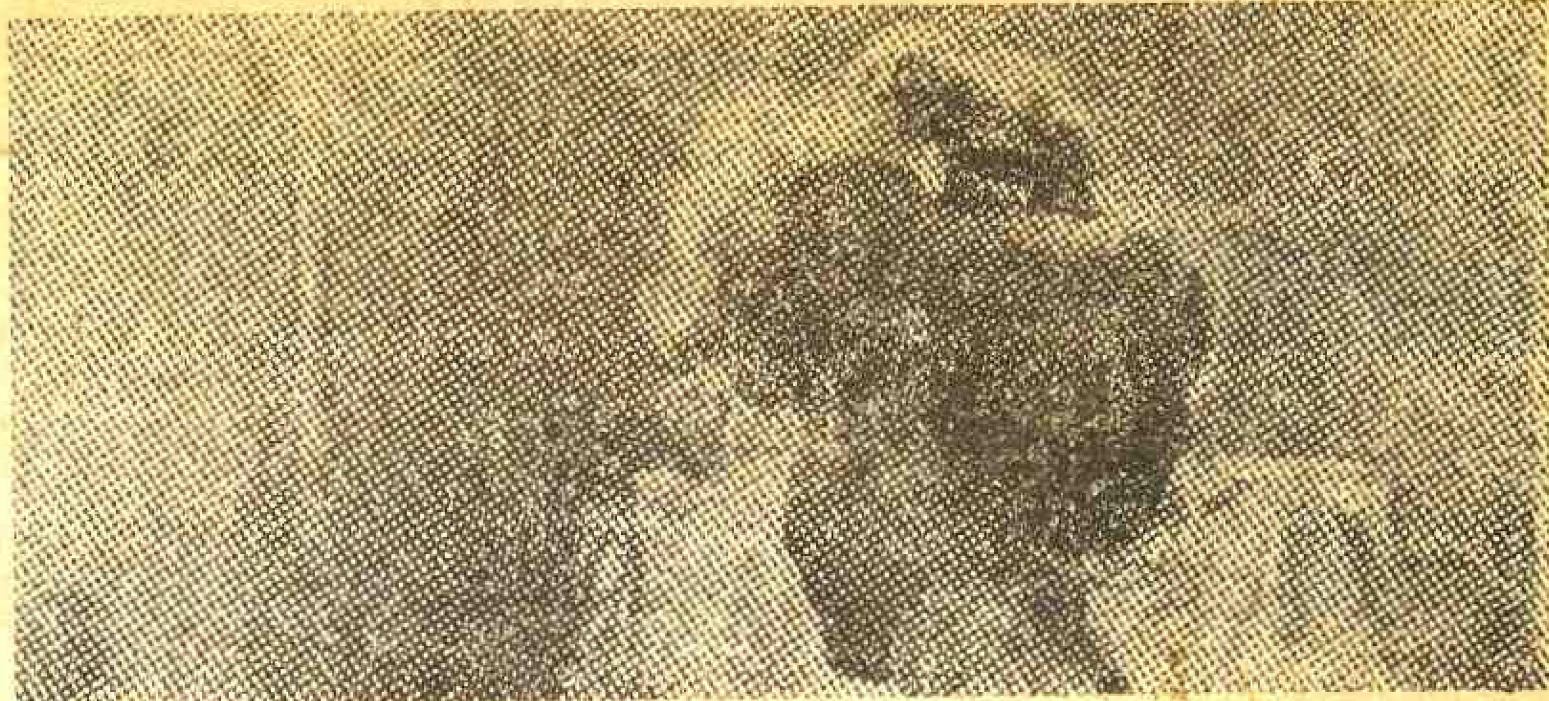
Adă-ți aminte : Vîntul-vînt
ne spulberă și ne adună,
ne urcă sufletele-n lună
și oasele ce încă sună
a nostalgie de pămînt.
Adă-ți aminte, Vîntul-vînt...

OCTOMBRIE

Octombrie — nevindecată rană —
mă caută acolo unde nu-s,
cu spini să-mpodobească și cu frunzi
singurătatea pruncului indus.
Departe, peste inima-mi de piatră,
departe, peste sîngele-mi străin,
trece o Doamnă singură prin curtea
poetului cu nume bizantin.
Deschide uși, știute chei încearcă
în lacăte crestate de plictis :
— Bătrînă Doamnă, nu vă pierdeți vremea,
castelul e pustiu și e închis.
Departe, peste vama nepăsării,
unde n-am fost mai bine de un veac,
mă caută o Doamnă fără nume
și e tîrziu și nu știu ce să fac...

A FI

A fi peste mormîntul verii,
sedus de viață ca de-un dor,
mînz tînăr degustînd lumina
sălbatec și nerăbdător.
Să crezi că nu există moarte,
că morții sînt numai un fel
de fluturi adormiți de muzici,
închiși în bile de oțel.
A fi uitat de toată lumea,
a fi iubit de cine vrei
cînd vin să te-ncălzească noaptea
fragile, turmele de miei.
A fi pe-un cîmp uitat de lume,
de smog uitat și de mașini,
tu singur duelînd în aer
cu săbiile unor crini.
A ști, rîzînd, că sînul tandru
rotit în porțelan etern
se surpă-n el pînă devine
mormînt al laptelui matern.
Și peste toate, ca un tigru,
să treci rîzînd și să te minți.
Și cînd amenință zăpada
s-o-ntîmpini cu o floare-n dinți !

TANGO

Apropie-te ca de-un sloi de mine,
acoperă-mi un ochi să nu te simt.
Nici nu mai știu cum îți miroase părul
nici nu mai știu cum te numeai. Nu mint...
Acum, visez încremeniri polare.
Sînt ca un ren în tundra lui uitat.
Privește-mi dîra vieții pe zăpadă :
briciul uitării m-a decapitat.

EU SÎNT

Eu sînt copilul ce visează
în orice noapte numai cai.
Sălbatici, nărăvași și tineri
gonind spre mine în alai.
Coamele lungi, electrizate,
îmi lasă dîre pe obraz
și cînd nechează se-nfioară
foșnind pădurile de brazi.
Aburul lor din nări brumate
închipuie sub geam stafii.
Ei sînt uitarea amînată,
sufletul foștilor copii.
Îi văd în bezna nopții mele
de insomnii fără temei
și mi-e atît de dor de dînșii
cum numai grecilor de Zei.

ÎNLĂCRĂMATĂ

Pe noi, cei risipiții, doar moartea ne adună...
De-un timp mă-ntorc acasă numai înlăcrămat.
N-am mai văzut grădina încărunțind sub lună,
În recile trifoaie pe burtă n-am mai stat.
Acum e ceasul zero și e pustiu în lume,
Durerea se topește și se prelinge-n zori.
Azi vom uita un frate, azi vom uita un nume,
Ca o eșarfă neagră lăsată printre flori.
Miroase a tămîie și-a busuioc de moarte,
Cel care zace singur surîde înghețat.
Ce taină nepătrunsă deodată ne desparte
Sporindu-ne-ndoiala ce azi ne-a încercat ?
Stăm depărtați și singuri ca pomii în livadă.
Curînd va crește ziua și ne vom bucura...
Cine-i străina-n negru care-a venit să-l vadă
Pe cel cuprins în scînduri, -nainte de-a pleca?
Pe noi, cei risipiții, doar moartea ne adună.
Acum va bate-un clopot de jale peste sat.
Azi, a căzut din pomul vieții o cunună...
De-un timp, mă-ntorc acasă numai înlăcrămat.

MIRCEA MICU

Timpul și medicamentele doctorului Dănilă aparțin oamenilor!

Doctorul Mihai Dănilă

Istoria medicinii este plină de perioade critice, de încleștare a oamenilor de știință în lupta cu flageli ce terorizau la un moment dat existența umană. În asemenea situații apar tendințe de angajare pe cont propriu a unor cercetători pătrunși de sentimente umanitare, care-și fac o profesiune de credință din lupta neîntreruptă pentru alinarea sau înlăturarea suferințele omenești. Un loc bine definit îl are în această galerie a personalităților medicinii doctorul român MIHAI DĂNILĂ. Rezultatele sale în terapia maladiei neoplazice se bucură atît în țară cît și peste hotare de aprecieri remarcabile.

La sfîrșitul anului trecut, Mihai Dănilă a fost chemat să sprijine un colectiv de medici și cercetători din Australia, care lucrează în domeniul cancerului, tot cu potențiale radox ca și domnia sa, și care s-au încurcat la niște tratamente. Chemarea a fost făcută pe baza unei informări generale pornind de la întrebări trimise la computere internaționale cu date despre situația la zi în lupta împotriva cancerului. Se căuta un centru din lume care să aibă „cercetări oncologice avansate pornind de la potențiale redox" și mai întrebau ce rezultate obține. Academia de științe din Londra le-a trimis australienilor răspunsul că după informațiile lor „în România există doctorul Mihai Dănilă, despre care se cunoaște că dirijează un centru de cercetări cu rezultate satisfăcătoare, apreciate de publicații din Italia și R.F.G. Nu a colaborat cu noi și nu știm alte date despre el. Numai autoritățile române vă pot da informații suplimentare despre el".

Pentru cei care încă nu cunosc termenul de potențiale redox, vom aminti în cîteva cuvinte o explicație mai pe înțelesul tuturor oferită de către doctorul Mihai Dănilă: „Reacțiile redox, sînt așa cum le trădează și numele niște reacții de reducere, fenomene normale, obișnuite în biologie. Alterarea reacțiilor redox reprezintă un fenomem patologic cu consecințe grave pentru respirația celulară, fapt ce se întîmplă și în cancer. În general, echilibrarea reacțiilor redox este efectuată de către glutation peroxidazele, iar în cazuri fortuite sînt solicitate catalazele cu acțiune foarte puternică și foarte promptă. Dar, în lipsa de glucoză în metabolismul intermediar, intervenită în urma glicolizei exagerate din celula canceroasă apar dificultăți de metabolism în ciclul Krebs, cînd se va produce mai puțin hidrogen decît e necesar pentru descompunerea peroxidului de hidrogen. Introducînd noi potențiale redox ce vor emite electroni de hidrogen, se ajunge la neutralizarea peroxizilor foarte dăunători. La sistemele redox cunoscute în celula vie, cum ar fi citocromii și flavinele, între care noi am introdus reacțiile chinonă-hidrochinonă, ubichinonă redusă și oxidată și o serie de alcaloizi din grupul bulbocaprinelor, care pe lîngă faptul că potențează reacția hidrochinonei, emit ele însele cîte patru electroni de hidrogen deodată.

DAILY NEWS

Ziarul australian „Daily News" publică la loc de cinste un articol despre realizările oncologului român

Nu vom încerca să explicităm mai departe întreaga teorie a redresării enzimatite susținută de doctorul Dănilă, teorie originală și dătătoare de speranțe în lupta cu acest flagel al secolului XX care este cancerul. Revenind la australieni, autoritățile medicale din Perth i-au făcut o frumoasă primire doctorului român. Presa australiană i-a acordat spații ample cu relatări și comentarii, însoțite de fotografii, după cum se vede din imaginea alăturată reprodusă după cotidianul de mare tiraj „Daily News, ce apare la Perth, în îndepărtata Australie, și e difuzat în tot Commenwelth-ul. După demonstrațiile cu tratamentele Dănilă efectuate în fața unui grup de cercetători de la Royal Hospital din Perth, capitala Australiei de Vest, a consultat pacienții pentru care a fost chemat și le-a instituit tratamentele adecvate fiecăruia.

Revenit în țară la treburile sale zilnice, consultații, tratamente, cercetare, dr. Mihai Dănilă poate fi găsit după un orar precis la Policlinica universitară Titan. Ca un om pentru oameni ce este, nu lasă să-i scape nici-o clipă. Timpul său e prețios. L-am auzit adesea spunînd: „Dragă, da, da. Scurt. Am treabă. Vino la policlinică." Preocupat să facă ceva pentru ca omul să devină mai bun, pentru a-l scăpa de suferință nu are niciodată timp pentru el. Își dăruie timpul și rodul gîndirii sale — medicamentele C 17, U.E. 08, V — ca nimeni altul. Are fișați la Policlinica Titan peste 20 000 de bolnavi, pacienți din țară și de peste hotare, cei mai mulți considerați fără șanse de supraviețuire. Are fișați 20 de bolnavi din Australia, 6 din Singapore, mai exact din Malaiezia și care vin la Policlinica Titan pentru că dr. Dănilă nu poate merge la ei de cîte ori este solicitat, are atîta treabă aici, acasă, are bolnavii lui și lucrări științifice de finalizat. Îi vin și încă de vreo cîțiva ani buni pacienți din Canada, R.F.G., Italia, Israel, Statele Unite, Grecia și din multe alte țări.

ION PREDOȘANU

Jurnal de vacanță

PE ȚĂRM

...Are genunchii ca două
mere de alge,
taie marea cu părul
și cu mîini proaspăt ieșite din copilărie
caută cuibare de scoici.

Unghiile au un sclipăt tandru
și numai mersul ei
de care corăbiile leagă odgoane
îmi pare
crepuscular...

CĂTRE TEI

...Zăvorît în casa asta în așteptarea teilor.
S-a spus la radio că vor înflori. S-au estimat și
persistența miresmei, calitatea polenului,
amplitudinea legănării de ramuri. Se animă
viața fabricilor de ceai, în cosmos
se lansează samovare și o mie de
mai-mult-ca poeți
își ascut penițe șoricești.

Nu mai înflori, teiule, scumpe ori rodește,
paie de mătură sau nuci de cocos !...

NUMAI

...Foaia de ceapă e marama nunții înlăcrimate,
miezul nucii — pruncul din iesle,
varza — baletista lui Moș Lautrec,
frunza — un ban cu doar o față scrisă,
nufărul e durerea pîlpîind deasupra rănii

Numai secunda asta
nu seamănă cu nimic...

SIMPLIFICARE

...Pentru o bună spînzurare trebuie
un om
și un pom.
Omul — ceara plăpîndă de din ziua
nașterii,
pomul — poate fi al cunoașterii...

CORIDA

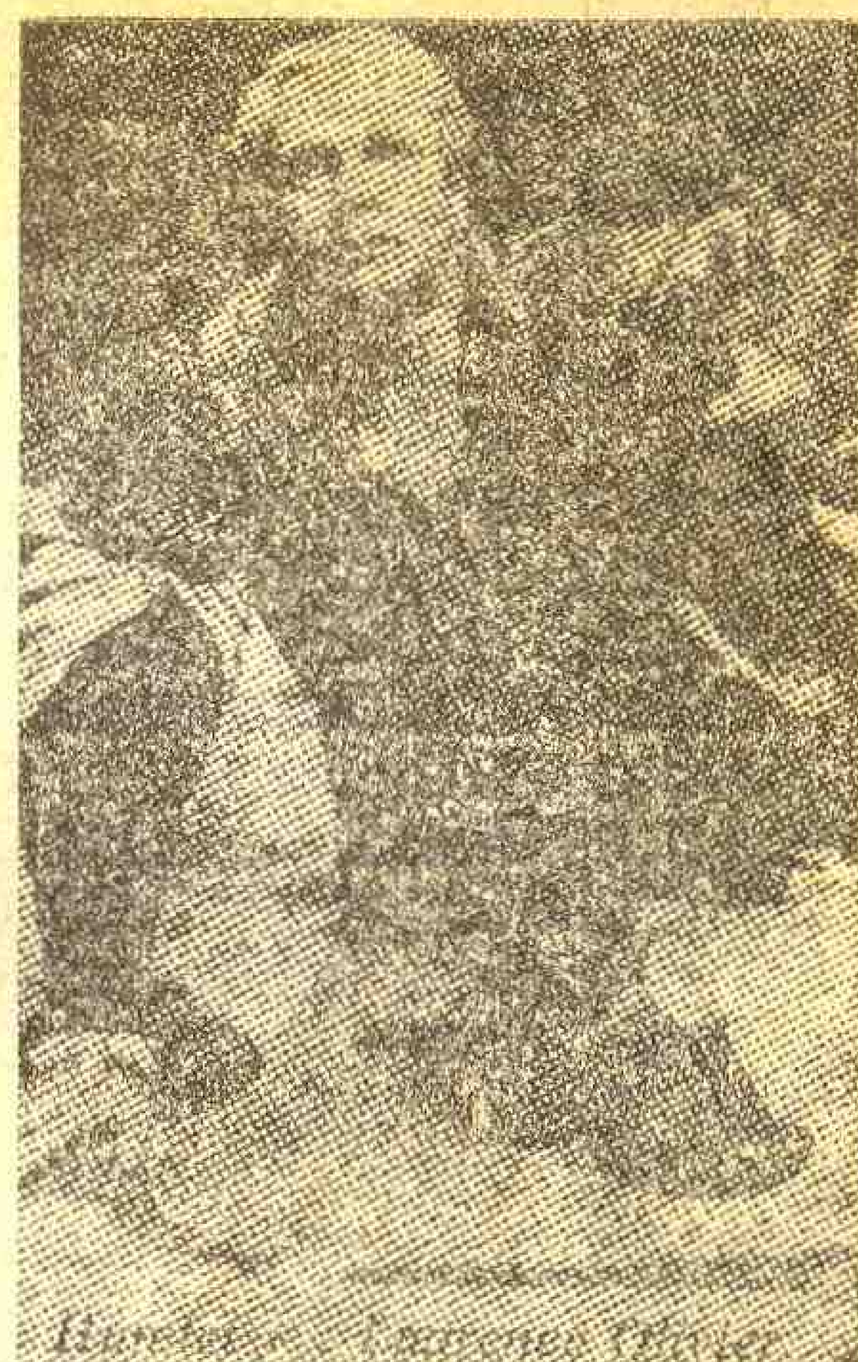
...Trebuie să mă credeți am văzut
o mie de tauri beți trăgînd din havane
în lojile de catifea și urmărindu-l
pe taurul din arenă ce ațîța un om
împungîndu-i spinarea (olè !)
și fluturîndu-i în față
eșarfa Isadorei.

(Sau chiar năframa sfintei
Veronica...)

GHEORGHE TOMOZEI

„HAMLET"

Amintiri de la turnarea filmului lui Laurence Olivier povestite de el însuși

...Așadar, în 1947 am făcut un film după Hamlet al lui Shakespeare. Lucrurile ar putea fi lăsate doar sub această formă, dar mai există și genericul : au mai contribuit, în mod vital și alții, la acest film. Producția a fost proiectată în întregime de Furse. Am preferat să-l turnez în alb-negru decît în culori, pentru a obține prin profunzimea focalizării o imagine maiestuoasă, mai poetică, în armonie cu ținuta versurilor. Într-una din secvențe, Ofelia, aflată în prim-plan, îl vede printr-o oglindă pe Hamlet la capătul unui coridor, așezat la o distanță de patruzeci de metri de ea ; lumina scoate în evidență fiecare fir de păr al ei și tot atît de clar se văd și trăsăturile lui.

Firește că muzica filmului a scris-o William Walton, iar operator a fost Desmond Dickinson. Am avut parte de o distribuție remarcabilă: Basil Sydney în rolul regelui Claudiu, Felix Aylmer în Polonius, Norman Wolland în Horațio, Terence Morgen în rolul lui Laert, Peter Coshing în cel al lui Osric. Frumoasa actriță Eileen Herlie a jucat rolul reginei Gertruda și o răpitoare tînără de 16 ani, Jean Simmons, era Ofelia.

Este o tradiție demult încetățenită ca cei mai încărcați de ani actori-directori de trupă să joace rolul lui Hamlet ; sînt convins că marele Henric Irving era trecut de 60 de ani pînă să abandoneze rolul. Eu în schimb nu aveam decît patruzeci. O anecdotă despre unul din predecesorii mei spunea că la întrebarea foarte serioasă a unui spectator curios „Hamlet s-a culcat cu Ofelia"? actorul-director a răspuns: „În trupa mea, întotdeauna". Rolul mamei lui Hamlet era de obicei jucat de actrița cea mai vîrstnică din toată trupa — cel mai probabil de soția lui.

Aranjamentele făcute de mine erau în schimb total diferite. În 1947, Eileen Herlie, care juca pe mămica mea, era cu 13 ani mai mică decît mine : trebuie să fi fost un adevărat record. Nu-mi făceam însă deloc griji dacă am să scap cu bine după comiterea unei imprudențe atît de grave „La urma urmei, îmi ziceam, e vorba totuși de Hamlet !"

Nu e întotdeauna chiar atît de ușor de a găsi modalitatea potrivită pentru a face un lucru să pară periculos dacă nu e chiar așa în realitate. Într-un film după piesa Hamlet, gestul dramatic final pare să ceară o acțiune destul de spectaculoasă, încît să fie vorba și de un asemenea risc.

Riscurile implicate în ceea ce concepusem eu pentru acest moment final, mi se înfățișau sub forma următoarelor cinci posibilități : 1) s-ar putea să mă omor ; 2) s-ar putea să mă schilodesc pe viață ; 3) s-ar putea să mă rănesc destul de grav încît să treacă multă vreme pînă să mă vindec ; 4) s-ar putea să mă rănesc doar ușor ; sau, 5) în ultimă instanță, s-ar putea să scap nevătămat. Mie mi se părea că una din primele patru posibilități era mai probabilă decît ultima.

Ținînd seama de faptul că nu se putea face nici o repetiție, această chibzuială m-a îndemnat, — sau chiar silit — să fiu destul de înțelept ca măcar să las această scenă să fie turnată ultima. Mi-am dat seama că în felul acesta nu-mi ușuram prea mult propria situație — dar la urma urmei oricum nimic n-avea să fie prea ușor în filmul ăsta — și cel mai bine ar fi fost să dau piept în mod deschis cu toate temerile crescînde și să le înlătur rînd pe rînd, subliniind posibilitatea ca pînă la urmă lucrurile să iasă mai ușor la momentul respectiv.

Că momentul a venit totuși, este un fapt de negătăduit, dată fiind înregistrarea sa pe film.

Eram atît de copleșit de ideea că acest film este de departe cea mai importantă operă a vieții mele, încît priveam chiar și prima din cele cinci posibilități enumerate mai sus cu un fel de calm serios care mă surprindea pînă și pe mine ; dar întotdeauna în viață am știut cînd să profit de un anume prilej.

A sosit momentul respectiv și le-am cerut celor doi acrobați angajați în acest scop să-mi arate cum ar rezolva ei problema pe care le-o descrisesem. Oarecum spre dezamăgirea mea, regele era așezat în scena respectivă la o distanță mai mică de un metru de locul de unde urma să sară Hamlet, de la o înălțime de cca patru metri deasupra lui. Mă gîndeam : „Ei bine, o să-mi arate ei diverse distanțe". Acrobatul care-l întruchipa pe Hamlet s-a încovrigat încet, și și-a întins mîinile în jos. În cele din urmă, picioarele lui au părăsit estrada, mîinile au aterizat pe umerii regelui și picioarele au atins podeaua exact în fața regelui și iată-i așa stînd nemișcați și liniștiți față în față.

— Mulțumesc, le-am zis. Aș putea vedea și alte variante ?

Se uitau la mine ca la un cretin care nu e în stare să-și dea seama ce le cere. Drept care am oftat și i-am cerut regelui „improvizat" să-și păstreze poziția și cînd voi încerca eu figura. Nu fără o strîngere de inimă am urcat pe estradă, de la marginea căreia i-am cerut acrobatului-rege să se îndepărteze de mine, mai mult, încă și mai mult. Cînd se afla la o distanța pe care am socotit că aș putea s-o

acopăr dintr-un plonjon, inclusiv volta descendentă, i-am zis :

— Eu o să strig: „Aha, floreta-i și-otrăvită? — Otravă, fă-ți atuncea treaba !" și am să sar asupra dumitale acolo unde ești. Bun, motor ! Ți-ai aranjat bine luminile, Desmond ? Merg amîndouă camerele ?

Eram obsedat de spiritul celor spuse de Jacques Copeau. Am apreciat repede distanța pe care trebuia s-o acopăr, ținînd seama de cele două pericole evidente din capul locului : floreta mea trebuia să treacă peste umărul lui stîng fără să-i intre în ochi, iar eu trebuia să evit să-mi lovesc ochiul de marginea coroanei lui încrustate. Ce se întîmpla după aceea nu mai conta. Secvența respectivă cuprindea doar trecerea mea prin aer, din momentul saltului pînă la momentul cînd cădeam asupra lui.

Toate variantele posibile a ceea ce s-ar fi putut întîmpla înaintea aterizării, în timpul ei și după aceea, fuseseră deja filmate, prelucrate și verificate.

— Bun, atunci e în regulă : „Aha, floreta-i și-otrăvită ? Otravă, fă-ți atuncea treaba !"

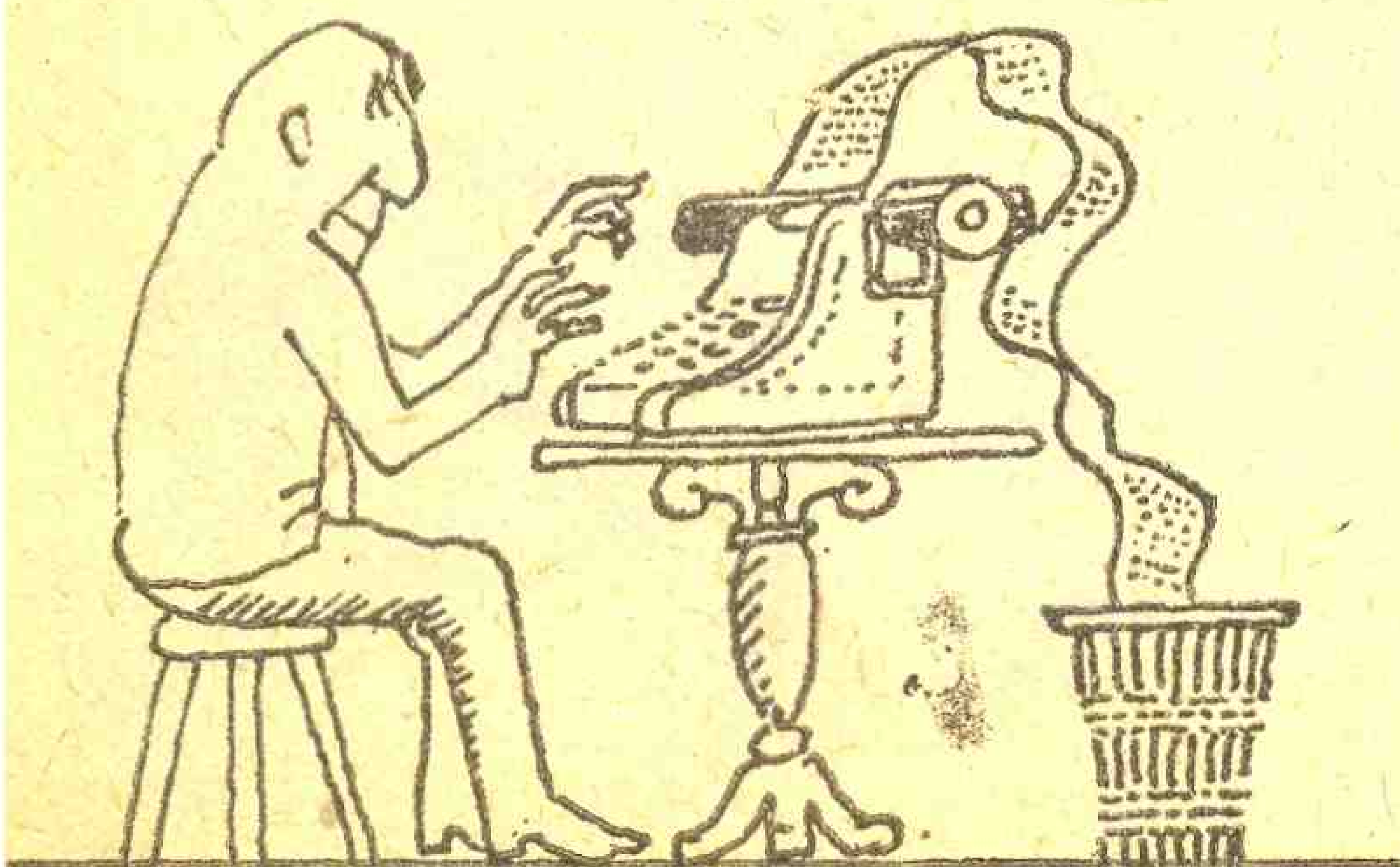
În timp ce rosteam ultimul cuvînt, mă aflam deja în aer. În cele două secunde care au urmat totul s-a petrecut ca în vis ; — de fapt ca în visul pe care îl repetasem de atîtea ori în sinea mea. Aterizarea a fost exact cum trebuia, regele meu a căzut pe spate foarte frumos ; lucru de necrezut, am izbutit să mă adun de pe jos — adică de pe trupul lui, după care m-am speriat de tot : gemea îngrozitor. Povara trupului meu care-l lovise sub bărbie îl făcuse knock-out. Singurul moment de bravură din viața mea se încheiase.

M-am uitat în jur să-mi regăsesc prietenii : Tony Bushell și Roger Furse s-au ivit curînd, emoționați din spatele unei draperii de catifea neagră : nu avuseseră curajul să privească momentul acrobatic. În schimb, montorul Reggie Beck socotise de datoria lui să asiste la întreaga scenă. După cîteva secunde au izbucnit, mai întîi friave și uimite, cîteva aplauze. Le promisesem la toți că o să bem ceva împreună cînd trag ultimul tur de manivelă. Cînd treceam printre mașiniști, unul din băieți tocmai îi murmura vecinului :

— Ehe, bătrînul Larrie e tare, a scăpat și de data asta.

Iar eu zic, bătrînul Jacques Copeau e tare.

Traducere de ANDREI BANTAȘ

Încetarea focului

Pentru că cele două armate n-aveau sărbători comune, avînd alte religii, fiind de pe alte continente și neavînd nici eroi naționali comuni, după cum este uzanța internațională, și-au ales trei zile din an pentru încetarea focului de sărbători.

Cele două comandamente și-au trimis reprezentanții, patru tineri locotenenți de stat major, să reglementeze acest lucru.

Întîlnirea a avut loc în separeul celui mai mare restaurant din orașul G. din zona neutră. Întrevederea a fost plăcută, ca între bărbați. S-a vorbit franțuzește, s-a băut șampanie pentru victorie și s-au depănat amintiri din școală și de la Academia Militară pînă la ora douăsprezece, cînd fixaseră toate amănuntele operațiunii și și-au permis apoi, misiunea fiind îndeplinită, să cheme opt dansatoare sau cîntărețe. Pentru ca să nu existe nici un fel de animozitate și nici un handicap în cucerirea celor opt tinere, care deși locuiau în zona neutră, aveau preferințe precise și abia așteptau ca micul guvern al micii lor țărișoare să ridice neutralitatea și să ia arma în mînă, și-au dezbrăcat uniformele rămînînd în desuuri cazone albe și foarte decente.

Au regretat foarte mult apoi că n-au ales cele trei zile pentru încetarea focului — ziua de naștere a celei mai frumoase dansatoare și cele două imediat următoare. Era prea tîrziu pentru că semnaseră procesul verbal și rescrierea lui ar fi fost un chin. Ce s-a întîmplat apoi în separeul comun și în cîteva separeuri mai mici, n-a avut nimic deosebit și în plus față de chefurile unor băieți care au intrat la facultate, cu singura deosebire că tinerii locotenenți plăteau cu banii celor două state majore avînd indicații precise să-i invite pe ceilalți (au avut loc două ședințe de lucru).

S-a citit apoi regulamentul, care a fost semnat și difuzat ambelor armate spre conformare.

Regulamentul convenției pentru „Încetarea focului de sărbători".

1. Au fost alese pentru „Încetarea focului de sărbători" zilele de 20, 21, 22 iunie, cele mai lungi zile ale anului, pentru ca beligeranții să profite cît mai mult.

2. Se întronează în aceste zile o atmosferă de pace.

3. Orice omor este interzis, este considerat crimă și pedepsit conform legilor în vigoare la începutul războiului.

4. Se interzic furturile, abuzurile, violurile.

5. Se vor organiza la cererea părților spectacole în aer liber cu tombolă și bufet. Participanții vor veni neînarmați. Nu se vor lua prizonieri la baluri și chermese.

6. Cine va călca aceste reguli va fi împușcat pe loc.

OPREA GEORGESCU

ȘASE DECENII DE SPORT UNIVERSITAR

Se poate afirma pe drept cuvînt că Universiada este sora mai mică a Olimpiadei. De altfel, însuși inițiatorul ei, studentul chimist Jean Petitjean, s-a inspirat din programul și statutul Jocurilor Olimpice cînd, în anul 1922, a lansat ideea unor întreceri universitare internaționale.

În anul 1923 s-a disputat la Paris prima ediție a Jocurilor Mondiale Universitare, care au constituit, într-o oarecare măsură, o repetiție generală a Olimpiadei ce avea să aibă loc anul următor în orașul de pe malurile Senei. Și tot în 1923, a fost fondată la Paris Federația Internațională a Sportului Universitar (F.I.S.U.), avîndu-l ca președinte pe Jean Petitjean.

Peste două decenii, mai precis în 1946, la Praga s-au desfășurat lucrările primului Congres mondial al studenților. Cu acest prilej a fost creat Consiliul pentru educație fizică și sport, parte componentă a Uniunii Internaționale a Studenților (U.I.S.), organism care a funcționat paralel cu F.I.S.U. timp de peste un deceniu.

Jocurile Mondiale Universitare au fost adoptate rapid încă din 1923, următoarele ediții desfășurîndu-se astfel: 1924 — Varșovia; 1927 — Roma; 1928 — Paris; 1930 — Darmstadt; 1933 — Torino; 1935 — Budapesta; 1937 — Paris; 1939 — Monaco; 1947 — Paris; 1949 — Budapesta; 1951 — Berlin; 1954 — Budapesta; 1957 — Paris.

Anul 1957 marchează începutul unei noi epoci a J.M.U. ca urmare a acordului intervenit între F.I.S.U. și U.I.S. O primă consecință a acestui eveniment a fost mărirea considerabilă a numărului participanților, fapt care i-a atras acestei competiții supranumele de „Universiadă".

Prima ediție a Universiadei, în noua ei formulă, a avut loc în 1959 la Torino. Printre cele 15 țări s-a aflat și România ai cărei sportivi au concurat la atletism, înot, polo și volei, cucerind prin Iolanda Balaș și Cornel Porumb medaliile de aur la săritura în înălțime.

De atunci, în cele 10 ediții la care au participat (1959 — Torino; 1965 — Budapesta; 1970 — Torino; 1973 — Moscova; 1977 — Sofia; 1979 — Ciudad de Mexico; 1981 — București) reprezentanții sportului universitar românesc au cucerit 194 de medalii — dintre care 68 de aur — aflîndu-se adesea printre protagoniștii întrecerilor, clasîndu-se pe podiumul de premiere înaintea unor țări cu o bogată tradiție sportivă.

Dintre victoriile de răsunet obținute de-a lungul anilor, cele mai multe s-au datorat gimnasticii, urmată în acest clasament ad-hoc de atletism, lupte și tenis de cîmp, printre campionii români figurînd personalități de prim rang, a căror valoare a fost confirmată la Jocurile Olimpice, campionatele mondiale și europene, precum și alte competiții internaționale de anvergură. Iolanda Balaș, Ion Țiriac, Mihaela Peneș, Dan Grecu, Gheorghe Berceanu, Nicu Gingă, Ion Păun, Constantin Alexandru, Alina Goreac, Teodora Ungureanu și Nadia Comăneci sînt doar cîteva exemple din constelația de valori a sportului românesc.

Alături de acești performeri se cuvine să subliniem și victoriile Virginiei Bonci-Ioan, Nataliei Andrei-Bettini, sau cele obținute de Ilie Floroiu și Carmen Bunaciu.

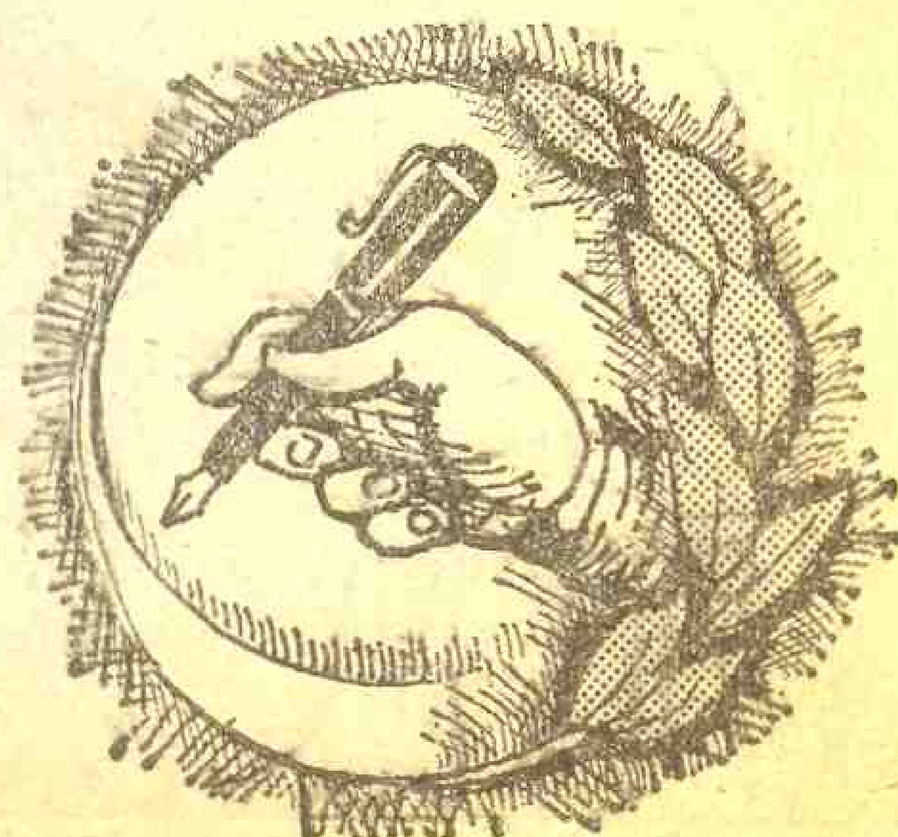
Și, un fapt inedit, pentru prima oară un fotbalist român cucerește titlul de golgeter al unei competiții internaționale de o asemenea amploare. La Universiada mexicană, Rodion Cămătaru (astăzi unul din cei mai impetuoși atacanți centrali din Europa) a înscris 10 goluri, contribuind decisiv la clasarea echipei României pe locul al treilea.

Anul 1981 avea să aducă sportului universitar românesc o dublă satisfacție. Între 19—30 iulie, cea mai importantă competiție sportivă inter-olimpică a fost organizată la București, eveniment care a coincis cu realizarea unui palmares de excepție: 30 de medalii de aur, 17 de argint și 20 de bronz, România situîndu-se pe locul al doilea în clasamentul general.

Întrecerile Universiadei '83 au atins cel mai înalt nivel din întreaga istorie a competiției, demonstrat prin cele 63 de recorduri mondiale universitare (37 la înot și 26 la atletism) cifră care ilustrează elocvent spectaculozitatea concursurilor.

Specialiștii, personalitățile sportive și ziariștii străini prezenți la București au fost la unison în comentariile lor, vorbind la superlativ despre nivelul întrecerilor, subliniind totodată organizarea ireproșabilă a Universiadei. Juan Antonio Samaranch, președintele C.I.O., a afirmat: „Consider Universiada de la București, cel mai important eveniment sportiv al anului. Cred că trebuie să mulțumim poporului român pentru această grandioasă sărbătoare sportivă".

Acum, în preajma Universiadei de la Edmonton, sportivii români se prezintă aureolați de victoriile precedente, aflîndu-se în fața unui nou moment de referință — cucerirea medaliei „200".

SPORT

1983 edmonton

Începuturile istorice ale acestui oraș, gazdă a Jocurilor Mondiale Universitare din acest an, datează din 1795, cînd Compania de Nord Vest a ridicat pe aceste locuri Fort Augustus, în apropiere de o altă așezare contemporană, Fort Saskatchewan. În luna octombrie a aceluiași an, William Tomison a întemeiat un punct comercial învecinat care a devenit în scurt timp sediul Companiei Golfului Hudson, eveniment care a marcat începuturile unei epoci comerciale prospere. Așezarea a fost numită Fort Edmonton, deoarece orașul englezesc Edmonton era locul de obîrșie al lui Sir James Winter-Lake, ulterior guvernator al Companiei Golfului Hudson.

După anul 1826 acest fort a început să capete aspectul unui centru comercial situat la întretăierea drumurilor spre Nord și coasta Pacificului.

Cînd, în 1869, Compania a vîndut drepturile sale noului dominion al Canadei, s-a înregistrat un considerabil aflux de populație, fapt ce a determinat transformarea așezării în oraș (1892).

Construirea căii ferate a adus în aceste părți mulți coloniști și căutători de aur din Klondike. Numărul locuitorilor crește rapid mai ales datorită celor care se stabilesc aici la sfîrșitul „goanei după aur". Din 1904, populația tot mai numeroasă a Edmontonului îi conferă statutul de oraș de reședință ; ca urmare, în 1905, cînd ținutul Alberta s-a alăturat Confederației Canadiene, Edmonton devine capitala noii provincii, numărînd astăzi peste 500 000 de locuitori.

După marea criză economică (1929-1933) Edmonton devine un puternic centru al industriei aeronautice, al comerțului și transporturilor.

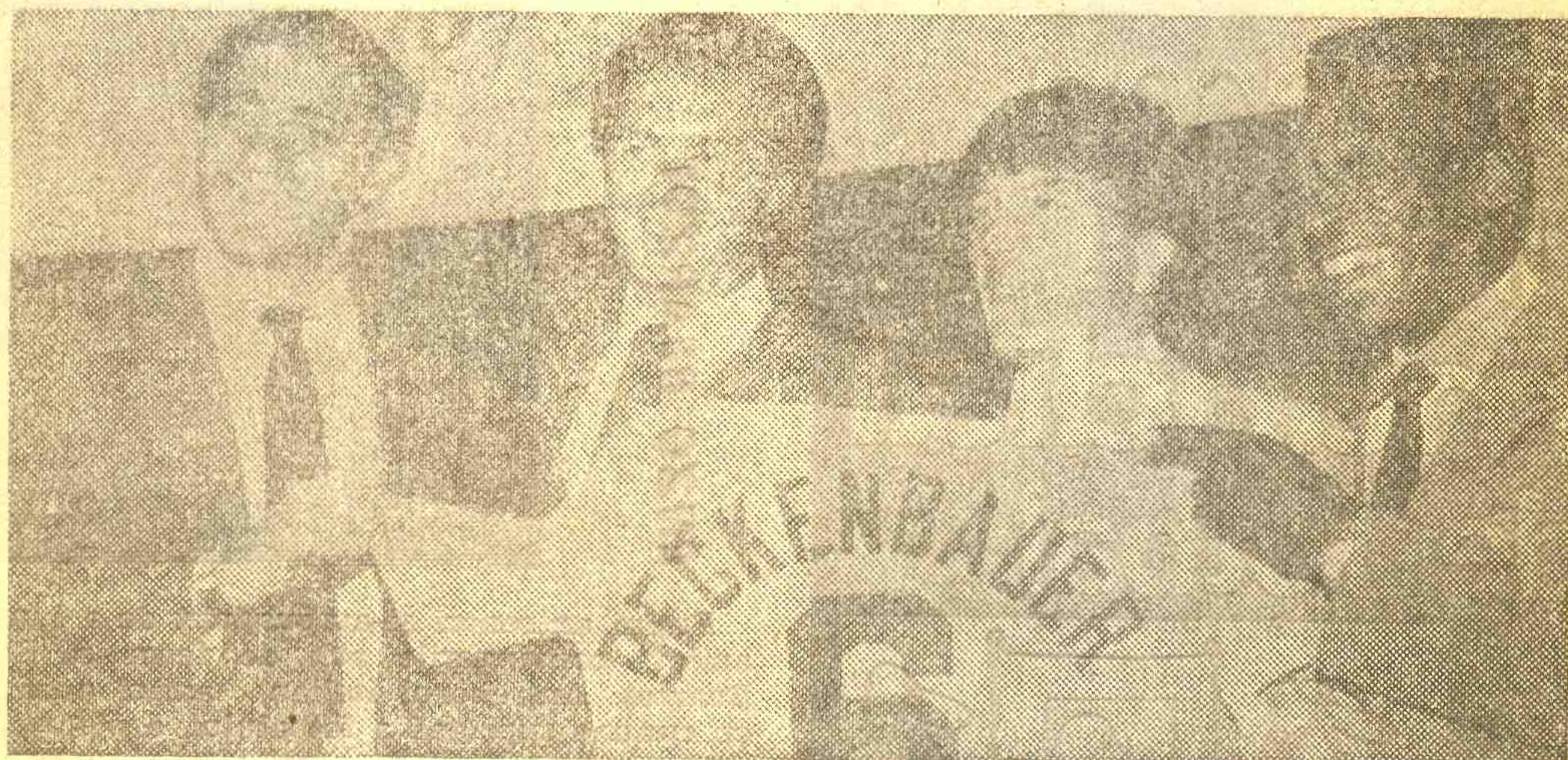
Din 1947 începe o nouă eră de prosperitate economică, determinată de importantele zăcăminte petroliere descoperite în împrejurimi.

Orașul a găzduit numeroase competiții internaționale, unele dintre ele consemnînd rezultate de valoare ale sportului românesc, momentul cel mai semnificativ fiind campionatele mondiale de lupte greco romane și libere din 1970, la care Gheorghe Berceanu (aur), Simion Popescu (argint), Nicolae Martinescu și Vasile Iorga (bronz), au demonstrat încă odată valoarea ridicată a voinicilor din Carpați.

Anul acesta, între 1—11 iulie, Edmonton va fi locul de desfășurare a celei de-a XII-a ediții a Jocurilor Mondiale Universitare de vară, în programul lor figurînd întreceri la atletism, baschet, ciclism, sărituri în apă, scrimă, gimnastică, înot, tenis de cîmp, volei și polo.

Bazele sportive puse la dispoziția concurenților sînt următoarele : Commonwealth Stadium ; Kinsmen Sport Centre ; Northlands Coliseum ; University of Alberta Arena ; Fieldhouse and Gymnasium ; Argyl Velodrome ; NAIT Gymnasium and Confederation Arena.

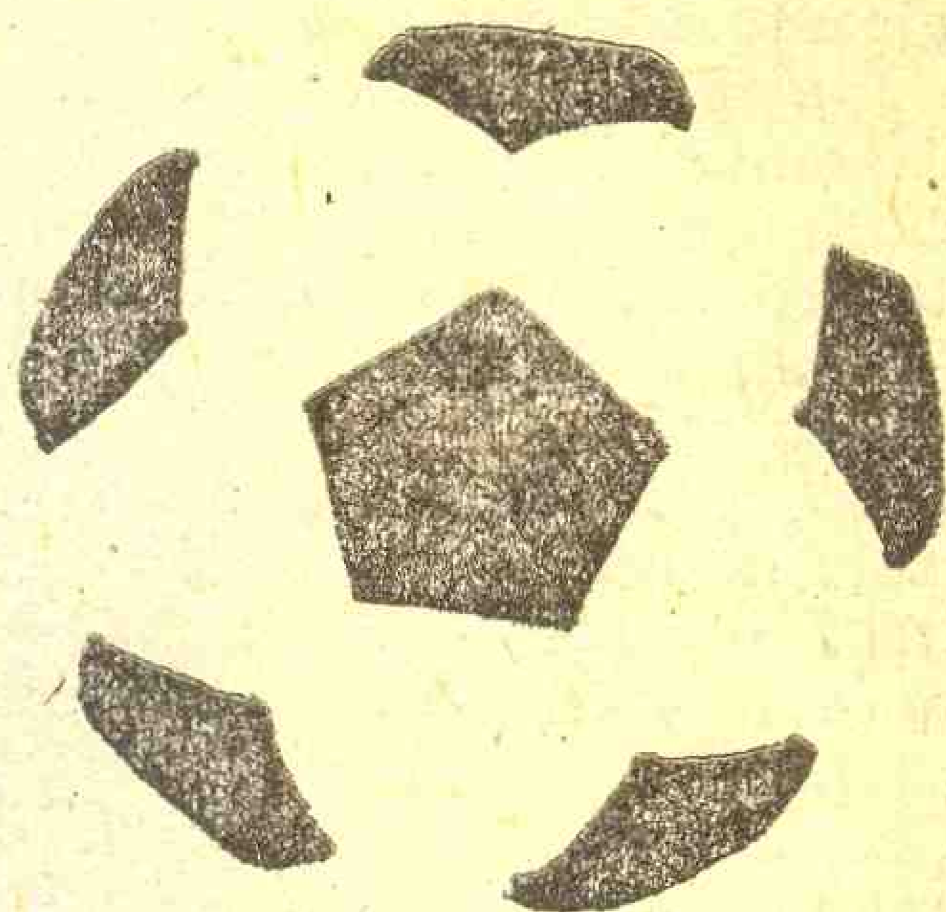
NICOLAE ȘERBĂNESCU

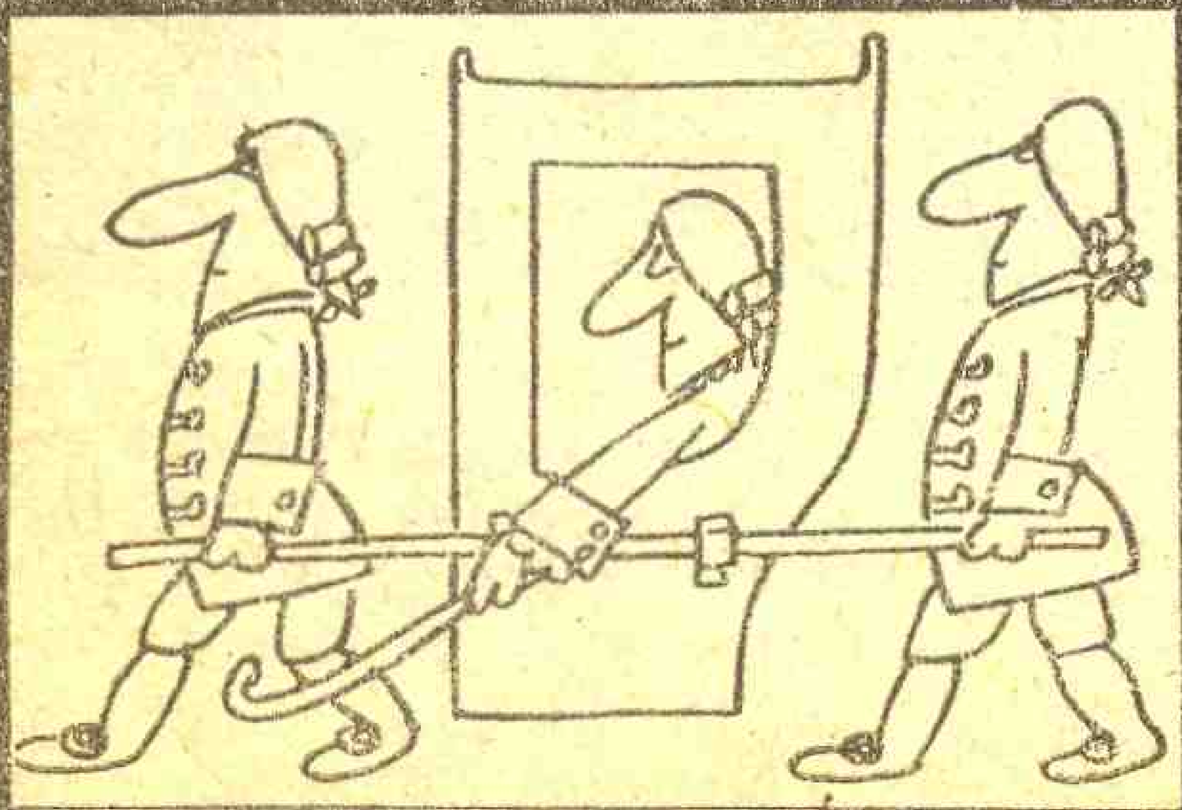
● Faimoasa echipă de fotbal Cosmos **se bucură din nou de participarea unui jucător de mare clasă : Franz Beckenbauer (al doilea de la stînga). La festivitatea ce a avut loc la New York, în timpul căreia Becken bauer a anunțat că revine în echipă, acesta își primește vechiul număr de la un alt jucător al echipei Cosmos, Rick Davis, cel care l-a purtat pînă acum. Franz Becken bauer a părăsit echipa de fotbal** Cosmos **în 1980 după 4 ani de carieră alături de coechipierii de la Cosmos. Lîngă Beckenbauer și Rick Davis se află căpitanul echipei** Cosmos, **Georgio Chinaglia (stînga) și steaua fotbalului mondial, Pele (dreapta).**

„El Mundial" '82 este de acum în amintire. Dealtfel o amintire destul de frumoasă, în paranteză fie spus. Despre turneul final al Campionatului mondial de fotbal, ediția sa din 1982, s-a scris în fel și chip, s-au notat performanțele echipelor clasate pe primele locuri și decepția suporterilor formațiilor de la care se aștepta mai mult, s-a povestit aproape totul despre jucătorii care s-au înfruntat sub soarele torid al Spaniei, de la Maradona la Boniek, de la Socrates la Blohin, N'Kono, Platini sau Rossi. S-au numărat golurile, s-au făcut tot felul de statistici, au fost revăzute o mulțime de partide filmate și înregistrate — dar foarte puțini și-au mai adus aminte de celelalte 24 de personaje extrem de importante ale „piesei", chiar dacă ele n-au intrat niciodată în prim planul marii scene a „Mundialului" de anul trecut, rămînînd mai mereu în umbră, la adăpostul băncilor de rezerve.

La început, cel puțin teoretic, toți cei 24 de antrenori ai echipelor naționale calificate pentru faza finală a C.M. '82 au avut șanse egale de a cuceri rîvnitul trofeu, invidiata Cupă a lumii. În cele din urmă, fericitul învingător s-a numit Enzo Bearzot, care a condus Italia la al treilea titlu mondial din istoria fotbalului peninsular. Fără acești aproape anonimi, în fapt mari personalități ale fotbalului mondial, jocul n-ar fi fost însă posibil. Viața de antrenor nu-i deloc una ușoară, vă veți convinge încă o dată, citind rîndurile care urmează. Nu ajung în vîrful piramidei decît oameni cu multă tărie de caracter și personalitate, încercați „lupi" ai furtunilor fotbalului, de pe „mările" tuturor meridianelor. Așadar, lăsîndu-vă să-i cunoașteți mai bine, le aducem aici un modest omagiu pentru munca, pentru eforturile lor puse în slujba sportului rege.

printre antrenorii ultimului mundial de fotbal

ENZO BEARZOT
Italia

Puțini antrenori și-au susținut de-a lungul anilor convingerile atît de ferm ca Enzo Bearzot. Antrenorul italian, astăzi aureolat cu cununa supremă a fotbalului, a pledat întotdeauna pentru schimbarea la față a fotbalului practicat de echipa națională, înlocuind cinismul cu rafinamentul tehnic și subtilitatea, calități care au mai adus titlul mondial în Italia, în timpul anilor 30. În 1977 el a asistat la înfrîngerea noii sale echipe de către Anglia, 2—3 într-un turneu la New York, după ce condusese cu 2—0, iar atmos-

PAOLO ROSSI

DINO ZOFF

fera de la vestiar era aproape sumbră. Bearzot și-a felicitat însă jucătorii pentru evoluția lor, anunțîndu-i că acesta va fi modul în care Italia va juca mereu, chiar dacă va și pierde cîteva meciuri o vreme. Le-a spus totodată că dacă nu-l doresc, va cere imediat demisia. Era un moment decisiv. Dar jucătorii i-au răspuns cu căldură și, din acel moment, spune Bearzot, „am început drumul pentru a deveni o echipă“ !

Bearzot, 56 de ani, a fost o singură dată selecționat în echipa națională italiană, ca mijlocaș-aripă, avînd ingrata sarcină de a-l marca tocmai pe Ferenc Puskas. Atunci Ungaria a cîștigat cu 2—0, era în 1955, dar evenimentul avea să lase influențe deosebite asupra conștiinței viitorului manager italian. „Era fotbalul de atac, spune azi, dus pînă la perfecțiune !“ La retragerea sa din activitate, în 1965, Bearzot a primit repede calificarea de antrenor, dar pînă în 1975 n-a fost decît secund. Atunci, însă s-a trezit chiar în vîrf. Fluvio Bernardini, vîrstnicul selecționer al echipei italiene, avusese nevoie de un om mai tînăr, care să-l ajute să schimbe impresia despre fotbalul peninsular, ieșit cam șifonat de la C.M. din 1974, cînd n-a trecut de turul I. Bernardini a ieșit apoi treptat din scenă, lăsîndu-l pe Bearzot cu tot mai multă responsabilitate, și n-a existat nici o surpriză cînd acesta și-a asumat-o deplin, în 1975. Imediat, el a început să-și construiască echipa în stilul formației care reușise să umilească Italia în 1974 — Polonia. „Echipa ideală a acelor ani, spune Bearzot, era Olanda, dar stilul ei de joc luase 10 ani pentru a fi pus la punct. Polonia era mai ușor de copiat, cu cei doi puternici fundași centrali, mijlocași tehnici, aripi și vîrfuri rapide, care nu au neglijat niciodată nici sprijinul apărării“. Bearzot a devenit de asemenea un frecvent vizitator al Angliei, studiind tăcut meciurile și metodele de antrenament ale echipelor britanice. „Jucătorii englezi sînt foarte talentați, mărturisea într-un interviu. Curajoși, puternici, foarte rezistenți. Dar... greșesc direcția. Parcă ar avea nevoie de indicatoare de trafic care să le arate drumul! Ei ar trebui să înțeleagă că a merge înainte nu este întotdeauna drumul cel mai scurt în fotbal.“

Schimbarea jocului echipei naționale s-a făcut într-un climat de-a dreptul ostil. Ziariștii italieni sînt cunoscuți prin tenacitatea cu care critică oricare antrenor, iar publicul de asemenea. Cazul lui Enzo Bearzot n-a făcut nici el excepție. „S-ar fi părut, spune astăzi, făcînd aluzie la complimentele aduse în străinătate, că puteam mulțumi pe oricine, mai puțin pe compatrioții mei ! Italienii n-au nevoie de echipe bune... ei vor perfecțiune.“ Dar, cînd Italia a devenit campioană mondială pentru a treia oară în istoria fotbalului, adversarii au fost aduși la tăcere. Călătorind mult, Bearzot a ajuns un om foarte cunoscut în lumea fotbalului, răspîndind peste tot un sentiment de integritate și bun simț. „Trăim într-o epocă bolnavă, cu oameni făcînd tot felul de lucruri îngrozitoare, spune Bearzot. Fotbalul este o parte a societății și poate suferi la fel ca oricare aspect al condiției umane. De exemplu, elementele huligane pot distruge sportul, dacă nu vor fi împiedicate. Pentru a susține cel mai curat drum de supraviețuire, trebuie să ne străduim să asigurăm ca oricare aspect al jocului însuși să fie respectabil. Antrenori, jucători, arbitrii și ziariști, toți au responsabilități în această direcție.“

● **Rezultate la C.M. :** 0—0 cu Polonia, 1—1 cu Peru, 1—1 cu Camerun, 2—1 cu Argentina, 3—2 cu Brazilia, 2—0 cu Polonia, 3—1 cu R.F.G. în finală.

● **În ciuda numeroaselor oferte în străinătate, Enzo Bearzot a rămas la cîrma echipei naționale italiene.**

BILLY BINGHAM
Irlanda de Nord

La permanenta bursă a valorilor, care în soccerul britanic e mai la preț decît orice, fotbalul nord-irlandez e socotit cam de 4 ori mai... ieftin decît cel englez. Așa se face că totalul asigurărilor în caz de accident grav, pentru echipa Irlandei de Nord nu s-a ridicat decît la 4 milioane de lire sterline, în vreme ce, tot pentru C.M. '82, echipa Angliei a fost asigurată cu totalul de 17 milioane de lire ! Lucrul acesta n-a fost însă niciodată în măsură să șteargă zîmbetul de pe fața antrenorului Billy Bingham. „Se cunosc foarte bine tulburările din Irlanda de Nord, spunea el. Fotbalul aduce însă o mică rază de soare și în această țară. Pe cei mai mulți dintre britanici, în Spania doar o finală Anglia-Scoția i-ar mulțumi pe deplin, însă din punctul de vedere al destinderii, al fericirii umane, cred că o comportare cît mai frumoasă din partea noastră ar face mult bine în toată Irlanda de Nord“.

Născut la Belfast, în 1931, Billy Bingham a jucat la Glentoran şi apoi a fost transferat la Sunderland, unde a jucat mai bine de 200 de partide pe postul de extremă dreaptă, marcînd 45 de goluri, înainte de a fi transferat la Luton Town, în 1958, pentru deloc modesta sumă, pe atunci, de 20 000 de lire sterline. Doi ani mai tîrziu, cu medalia de finalist al Cupei Angliei în buzunar, a fost schimbat pentru doi jucători, trecînd la Everton. În echipa naţională nord-irlandeză a jucat de 56 de ori, inclusiv meciurile de la C.M. din 1958, în Suedia, egalînd astfel recordul de selecţii al lui Danny Blanchflower, dar fiind depăşit mai tîrziu de Terry Neill şi Pat Jennings. Cariera de jucător şi-a încheiat-o la Port Vale, ajutînd clubul să revină în a treia divizie engleză şi pregătindu-se totodată pentru viitoarea carieră de antrenor. A început cu Linfielld, trecînd apoi la Southport şi Plymouth, înainte de a primi comanda reprezentativei nord-irlandeze, prima oară în 1967. Rezultatele n-au fost însă pe măsura aşteptărilor, motiv pentru care patru ani mai tîrziu îl găsim în Grecia, negociind cu clubul A.E.K. Se întoarce însă repede în Anglia, Everton oferindu-i postul de manager, însă în 1977 este dat afară, trecînd la o echipă mică, Mansfield, pînă în februarie 1980, cînd Danny Blanchflower demisionează şi Bingham preia postul de antrenor naţional. Acest al doilea „mariaj" a fost plin de succes, Irlanda de Nord cîştigînd campionatul interbritanic în acelaşi an şi reuşind apoi o spectaculoasă calificare pentru Spania.

Chiar înainte de începerea turneului final, zîmbitorul Billy a reţinut locuri de cazare pentru turul al doilea al competiţiei. „E mai mult decît o precauţiune, zicea. Cred că putem egala performanţa echipei din 1958, calificîndu-ne în această fază. Cheia e meciul cu Iugoslavia. Putem cîştiga, refuzînd apoi să desconsiderăm Hondurasul şi, cu patru puncte, şansele de calificare sînt mai mari decît ale celorlalte reprezentative britanice". Bingham, care are contract pînă la ediţia 1984 a Campionatului european, declară adeseori că urăşte cel mai mult în fotbal... înfrîngerile ! „Întotdeauna am fost iritat de meciurile pierdute, zice. Sînt mult mai matur acum, dar totuşi doare... Cer jucătorilor o participare de 100 la sută în jocuri, iar ăsta e singurul secret pe care îl avem".

Rezultate la C.M. : 0—0 cu Iugoslavia, 1—1 cu Honduras, 1—0 cu Spania (!), 2—2 cu Austria şi 1—4 cu Franţa.

Billy Bingham a rămas la conducerea naţionalei nord-irlandeze.

TRESOR (Franţa)

JUPP DERWALL R. F. Germania

Antrenorul selecţionatei vest-germane s-a prezentat la Mundial cu un palmares de invidiat. Era neînvins după 23 de meciuri, de cînd preluase cîrma reprezentativei, cîştigase ediţia 1980 a Campionatului european şi învinsese în toate cele opt partide din grupa de calificare pentru turneul final. Dar, să nu uităm, drumul pînă aici n-a fost deloc uşor. În 1978, cînd a fost numit director tehnic al echipei R.F.G., Derwall a trebuit să înlocuiască... o legendă — Helmut Schön, care cîştigase titlul mondial în 1974, locul secund în 1966 şi al treilea în 1970. „A fost un moment foarte greu, îşi reaminteşte Derwall, şi nu numai pentru mine, ci pentru întreaga familie. La şcoală, copiii erau certaţi de toată lumea! Ziarele scriau că sînt incapabil de succes şi de fiecare dată cînd intram pe stadion publicul fluiera". Dar Derwall şi-a păstrat întotdeauna curajul : „Am fost mereu sigur că am calităţile unui bun antrenor. Şi eram convins că există în ţară suficienţi jucători de clasă, cu care să contruiesc echipa pe care o doream. Era o situaţie grea, dar sportul în sine nu-i o muncă uşoară, în special la nivelul internaţional".

Examenul crucial al lui Jupp Derwall s-a petrecut în octombrie 1978, cînd noua sa echipă a cîştigat în faţa proaspetei campioane europene, Cehoslovacia. La pauză vest-germanii conduceau cu 4—1 şi, chiar dacă cehii au redus în final pînă la 4—3, Derwall a fost aclamat ca un erou şi... ca omul necesar echipei naţionale.

Derwall, 56 de ani, de două ori selecţionat în echipa reprezentativă ca înaintaş, a trecut printr-o severă şcoală de perfecţionare în meseria de antrenor, pînă la a primi

însărcinarea maximă. Federația de fotbal vest-germană, păstrînd tradițiile teutonice, este o mașină foarte bine organizată, scrupuloasă în tot ce întreprinde. Există o linie bine definită a succesiunilor la cîrma reprezentativei. Sepp Herberger, antrenorul căruia i-a succedat Schön, a fost la conducere timp de 28 de ani (învingînd la C.M. din 1954), înainte de a se retrage în 1964. Helmut Schön a fost mîna dreaptă a lui Herberger ani de-a rîndul, iar în 1970 Derwall a fost ales pentru rolul de... viitor antrenor, fiindu-i încredințată mai întîi comanda echipei de juniori, a celei de amatori și a selecționatei B.

Derwall și-a cîștigat o reputație din a-și trata jucătorii ca pe oameni adevărați. În timpul triumfalei campanii din ultimul Campionat european, el a insistat ca și soțiile jucătorilor să ia parte la pregătirea meciurilor, locuind împreună, la același hotel, în vecinătatea cantonamentului. „Dacă îi privești pe jucători și-i judeci ca pe niște adulți, ei îți vor răspunde în același fel", spune Derwall. Pentru turneul final din Spania, antrenorul vest-german a socotit echipa Argentinei drept cel mai de temut adversar. Argentinienii de altfel puseseră capăt seriei de 23 de meciuri fără înfrîngere (numai marea echipă a Ungariei și cea a Braziliei au avut vreodată o suită mai bună), cîștigînd cu 2—1 la Montevideo, în cadrul turneului Mundialito, în ianuarie 1981. Dar, după cum se știe, selecționata R.F.G. n-a întîlnit, în drumul ei spre finală, echipa lui Cesar Menotti, pe care Derwall o studiase în toate detaliile. Chiar dacă a primit oferte generoase din Olanda și Italia, Jupp Derwall le-a declinat pe toate. El știe bine că postul pe care îl ocupă va fi al lui, după tradiția vest-germană, încă zece ani de acum încolo...

Rezultate la C.M. : 1—2 cu Algeria (!), 4—1 cu Chile, 1—0 cu Austria, 0—0 cu Anglia, 2—1 cu Spania, 8—7 (după lovituri de la 11 m) cu Franța, 1—3 cu Iitalia, în finală.

Jupp Derwall rămîne la cîrma reprezentativei R.F.G.

RON GREENWOOD Anglia

În mod sigur, puțini antrenori au meritat momentele lor de triumf mai mult decît Ron Greenwood, un slujitor fidel al fotbalului timp de mai bine de 43 de ani. Născut la Burnley, în 1921, el a jucat ca stoper la Chelsea, Brentford și Fulham, înainte de a deveni antrenor, o meserie care l-a fascinat dintotdeauna. A fost pe Wembley, în noaptea cînd Ungaria a zdrobit Anglia cu 6—3, și stilul acestei victorii istorice l-a marcat definitiv : „Era ceva care depășea toate așteptările. O mare echipă care nu-și dorea decît să atace, să marcheze cît mai multe goluri, cu o inventivitate remarcabilă. În fotbalul englez nu se pomenea atunci decît despre distrugere, faultarea adversarilor și apărare cu orice preț. Întotdeauna mi-am dorit ca echipa mea să joace atacînd mereu, schimbînd atitudinea față de joc." După cîteva echipe mici, Greenwood primește postul de manager la West Ham, unde rămîne timp de 13 ani, timp în care micul club londonez ajunge în elita fot-

AUTENTICE

O AMFITRIOANĂ...

...declară :

— În casa mea, vă rog, nu vreau discuții despre sex sau despre Eminescu !

UN ÎNDRĂGOSTIT...

...părăsit se simte ca un drogat, în lipsa ei, care era ca un drog.

...și-atunci i-a scris :

— Te rog...

...nici pis !

ea n-a răspuns...

...nu e nimic vesel în asta.

...și basta !

UN BĂRBAT GRAS...

...trece călcînd apăsat.

Unul mai slab îi spune altuia :

— E cam informat la burtă ăsta !

PUȘI DINULESCU

balului britanic, adunînd cu regularitate mulțimi de peste 30 000 de spectatori la meciurile de pe Upton Park. Greenwood devenise un apostol al atacului, armă cu care a reușit să învingă echipe mult mai bine cotate, fie în Anglia, fie de pe continent. A cîștigat cu West Ham United mai întîi prețioasa Cupă a Angliei și apoi Cupa cupelor. În 1963, cînd Walter Winterbottom a demisionat, Greenwood a fost pe lista federației pentru postul de selecționer, recomandat de performanțele obținute cu echipa de tineret, pe care a condus-o trei ani. În cele din urmă i-a fost preferat managerul lui Ipswich, un anume... Alf Ramsey, iar Greenwood a rămas la West Ham, furnizîndu-i glorioasei echipe engleze, învingătoare la C.M. din 1966, pe... Bobby Moore, Martin Peters și Geoff Hurst. Unsprezece ani mai tîrziu s-a aflat din nou pe lista succesorilor lui Ramsey, dar din nou aparenta sa lipsă de șansă l-a făcut să-i fie preferat Don Revie, remarcat cu Leeds United.

Schimbarea lui Revie în vara anului 1977 a pus problema nu numai a înlocuirii lui, ci și a găsirii unui om integru, care să schimbe imaginea compromisă a fotbalului. Lui Greenwood nu i s-a oferit postul decît temporar, însă startul său de excepție l-a făcut să primească meritat un angajament permanent. În primele 24 de meciuri care au dus Anglia pînă în finala Campionatului european, Anglia „lui Greenwood" a pierdut numai de două ori, cîștigînd 17 meciuri și marcînd 48 de goluri. „Adversarii marcau împotriva noastră, zice Greenwood, dar noi marcam și mai mult, iar acesta este modul în care cred că trebuie jucat." Este un mare admirator al pregătirii fizice braziliene și al organizării vest-germane. Îmbinarea celor două fațete, agilitatea și consemnul tactic bine respectat, era, după părerea managerului englez, tot ce poate fi mai bun, mai înalt în fotbalul de azi. Să nu uităm, în ceea ce ne privește, că una dintre înfrîngeri suferite de echipa lui Greenwood s-a petrecut la București, România învingînd cu 2—1 în preliminariile C.M. În Spania, echipa Angliei nu a pierdut nici un meci, însă calificarea în finală i-a fost barată de selecționata R.F.G.

Încercînd să copieze stilul federației vest-germane, Ron Greenwood s-a înconjurat în timpul campaniei pentru Mundialul spaniol de oameni tineri, ca Bobby Robson, Dave Sexton și Don Howe. „Un antrenor trebuie să fie pregătit ani de zile, spune, pînă la a primi sarcina cea mare a echipei naționale. Este o muncă ce nu poate fi asemănată cu alta, indiferent de echipa antrenată. E nevoie de un anume tip de selecție și pregătire, care nu poate fi învățat decît prin experiență directă."

Rezultate la C.M. : 3—1 cu Franța, 2—0 cu Cehoslovacia, 1—0 cu Kuweit, 0—0 cu R.F.G., 0—0 cu Spania.

Ron Greenwood, căruia contractul i-a expirat în vara anului trecut, a cedat postul său antrenorului Bobby Robson, fost la Ipswich Town.

CESAR MENOTTI
Argentina

E omul care a adus Argentinei primul său titlu mondial, în 1978. Menotti, născut în noiembrie 1938, a fost nevoit să părăsească școala la vîrsta de 16 ani, pentru a-și ajuta familia cînd tatăl său a murit. Pasiunea sa pentru fotbal, evidentă încă de cînd avea 3—4 ani, cînd lăsa orice jucărie pentru a alege mingea l-a ajutat să cîștige și ceva bani, jucînd în cadrul cluburilor locale, la Rosario, unde în cele din urmă a devenit o vedetă. A fost repede atras de către cluburile mari ale capitalei, Racing și Boca Juniors, înainte de a-l lua și pe el „curentul" spre cluburile nord-americane, spre care se îndreptau o mulțime de jucători argentinieni. A semnat la New York Generals, unde, ca să nu ascundem adevărul, era socotit drept unul dintre cei mai leneși mijlocași ai formației. Dar, într-un meci amical cu F.C. Santos, iată că un alt Menotti iese la iveală. Pus în rol de atacant, Menotti reușește un hat-trick spectaculos, care-l impresionează pînă și pe marele Pele, iar clubul brazilian i-a întins contractul aproape pe loc. Și totuși, după un an la Santos și altul la Sao Paulo, Menotti își anunță retragerea ca jucător și se întoarce acasă, la Rosario, unde devine antrenor secund la clubul care l-a lansat. Se grăbește și pleacă apoi la Huracan, echipă cu care cîștigă primele sale succese majore, titlul de campion al țării, iar numai un an mai tîrziu, în 1974, la mai puțin de patru ani de cînd își agățase ghetele în cui, ajunge antrenor al echipei naționale.

La acest nivel, și-a dat seama de la început, foarte multe erau de făcut. Într-adevăr, jucătorii argentinieni n-au putut fi niciodată acuzați de lipsă de tehnică, dar le-a lipsit mai mereu disciplina și dorința de a duce lucrurile pînă la capăt, pînă la victoria finală. Menotti a reușit într-un timp record să schimbe fața fotbalului practicat de echipa națională, pe care a ținut-o sub proprie supraveghere în lungi stadii de pregătire. Triumful de la C.M. '78, organizat chiar în Argentina, a fost

însă unul extrem de meritat, echipa lui Menotti dominînd ca o adevărată învingătoare, pînă la capăt. Dar asta a fost în Argentina, acum 5 ani, iar triumful nu ține niciodată prea mult !

Dar nicodată viața lui Menotti n-a fost prea ușoară. Încă de la început a fost nevoit să se certe cu specialiștii conservatori, care cereau mai multă pregătire fizică, în detrimentul tehnicii. A reușit să-și impună punctul de vedere cu răbdare, însă a fost întotdeauna conștient de gelozia care a stîrnit-o succesul său, încît a declarat că va părăsi postul de selecționer imediat ce-i expiră contractul, adică după turneul final al C.M. Campania pentru Mundialul spaniol s-a petrecut după metodele deja folsite cu patru ani mai devreme. Menotti a vrut să dicteze tot, jucătorii să fie liberi pentru pregătire de ori cîte ori avea nevoie, chiar în defavoarea campionatului național, lucru care i-a adus și mai mulți inamici. Chiar cu Maradona, socotit unul dintre cei mai buni jucători ai lumii la ora actuală, Argentina '82 a decepționat, jucînd mult sub capacitatea arătată la ediția precedentă a C.M. Ceva mai tîrziu, într-o scrisoare făcută publică de ziarul „Clarin", Menotti simțea nevoia să se destăinuiască pentru înfrîngere, neacuzînd pe nimeni și asumîndu-și întreaga responsabilitate, cu demnitate. Într-un fotbal atît de controversat ca cel argentinian, Cesar Menotti rămîne astfel un mare singuratic, o excepție de la regulă, prin demnitatea și profesionalismul de care a dat dovadă întotdeauna. „Nu numai victoriile sînt importante, spune el, ci mult mai important este modul cum le obții !" Unul dintre cei mai mari antrenori de fotbal ai lumii, Cesar Menotti rămîne totodată un om adevărat.

Rezultate la C.M. : 0—1 cu Belgia, 4—1 cu Ungaria, 2—0 cu El Salvador, 1—2 cu Italia, 1—3 cu Brazilia.

Așa cum a anunțat, Menotti a părăsit echipa Argentinei, însă un înlocuitor pe măsură n-a fost încă găsit !

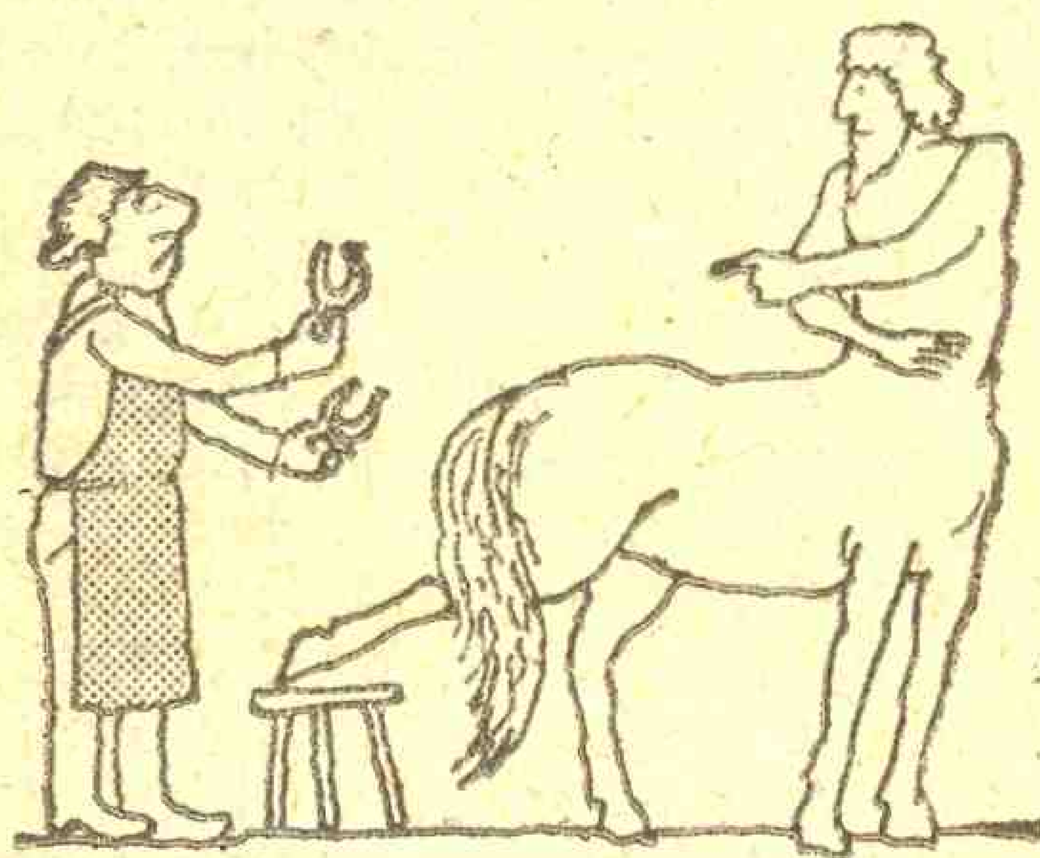
TELE SANTANA

Brazilia

Liniștitul și modestul Tele Santana a susținut întotdeauna că : „Selecționata Braziliei poate învinge oricare echipă a lumii, oriunde s-ar desfășura meciul. Ea are forța să obțină o astfel de victorie, fiindcă s-a întors la timp la jucătorii săi de valoare, practicînd fotbalul care i-a făcut pe brazilieni celebri." Nimeni n-ar avea argumente să-l contrazică. În fapt, ca urmare a încercărilor fără succes ale lui Zagalo și apoi ale lui Coutinho, după C.M. din Mexic — 1970, de a introduce în jocul brazilienilor stilul european, predominant fizic, la cîrma reprezentativei carioca a fost chemat, în 1980, Tele Santana. Primul lui gînd a fost de a-i convoca la națională pe jucătorii de mare talent și abilitate tehnică ce rămăseseră acasă în 1974 și 1978, privind la televizor încercările colegilor lor de a bate... Europa chiar cu armele ei. Între aceștia, la loc de frunte, Zico și Socrates !

Santana, care a jucat la Fluminese în anii '50, a rămas un mare admirator al jocului deschis, spectaculos, cu accentuat spirit ofensiv. La fel ca Menotti, el crede că nici un fel de stil de joc nu poate fi adaptat unei echipe, dacă el este în contradicție cu abilitatea naturală a jucătorilor ce o compun. „Echipele europene sînt pentru noi formații

MIC DICȚIONAR LITERAR

ANTICARIAT = Literatură veche — dar și.. vechituri literare !
AUTODIDACT = Cărturar... fără carte!
CACOFONIE = Ligamente... dizgrațioase !
CARTE EPUIZATĂ „CU LISTĂ" DIN EDITURĂ = Mai mult decît succes... de librărie !
EDIȚIE SPECIALĂ = Ziarul ziarelor.
FLORI DE STIL = Parfum... auditiv !
LITERATURĂ PENTRU COPII = Abecedarul literatului..
MADRIGAL = Reversul epigramei !
MÎNCĂTORIE = Sufragerie literară !
NOUTĂȚI LITERARE = Ultimul strigăt... scris !
POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE = Povești... moderne !
PURTĂTOR DE CUVÎNT = Unul care duce vorba... de colo-colo !

D.C. MAZILU

pe care le admirăm mult, spunea Santana, dar asta nu înseamnă că le şi putem copia. Ar fi contra instinctului natural al jucătorului brazilian să joace ca un englez ori ca un vest-german! Fotbalul din ambele ţări amintite îşi bazează jocul pe forţă şi multă condiţie fizică, calităţi pe care le admirăm, dar nu le putem copia !" Ce poate însă Brazilia ? În turneul european din 1981 a bătut Anglia cu 1—0 pe Wembley, Franţa cu 3—1 la Paris şi R.F.G.-ul cu 2—1 la Stuttgart...

Înaintea Mundialului, Santana a avut lotul la dispoziţie timp de 18 luni, ceea ce, recunoaşte el însuşi, a fost un mare avantaj luat în faţa tuturor competitoarelor. Cu mici excepţii, unul sau două posturi cel mult, formaţia Braziliei a fost cunoscută cu aproape şase luni înaintea loviturii de începere a turneului final. Ca şi stilul de joc, dealtfel, care i-a cucerit pe toţi iubitorii fotbalului. După meciurile din Spania, cînd Italia a devenit campioană mondială cu jocul său sobru, bazat pe apărare şi contraatac, lumea fotbalului a plîns aproape la unison înfrîngerea brazilienilor, a echipei care a jucat cel mai frumos fotbal la El Mundial. „Am fi putut să cîştigăm, fără îndoială, declara Tele Santana, şi am fi meritat să aducem a patra cupă mondială în Brazilia. Dacă nu am reuşit, cel puţin rămînem cu satisfacţia de a fi cîştigat o mulţime de prieteni în Spania şi... de jur împrejurul globului." Mai puţin în Brazilia, din păcate, acolo unde „greşeala" lui Santana n-a putut fi uitată !

Şi-a început cariera de jucător ca centru atacant, în echipa înfiinţată de tatăl său în Itabirito, o mică localitate din statul Minas Gerais. Făcea parte dintr-o familie cu 10 copii ! Curînd a fost „răpit" însă de Bendito Rosa, antrenorul care l-a descoperit şi pe Didi, şi dus la Rio, unde jucînd pentru Fluminese a trecut pe aripa dreaptă. În 1965 a intrat în corpul antrenorilor, iar între 1969 şi 1971 a condus echipa singur, după care a plecat la Atletico Mineiro, cu care a devenit campion al Braziliei. Înainte de a ajunge selecţioner naţional, Santana a cules multe succese cu Botafogo, Gremio şi Palmeiras, convingînd întreaga Brazilie că este omul cel mai necesar pentru a readuce fotbalul carioca pe locul care i se cuvine de drept — cel mai bun din lume ! O vreme a fost secundul lui Zeze Moreira, apoi a ajuns în frunte... Din păcate, în Spania încercarea sa nu a fost încununată de succes, dar calea pe care pornise, cea a abilităţii tehnice, a atacului şi a jocului spectaculos, s-a arătat a fi cu certitudine cea adevărată, singura care se potriveşte ca o mănuşă fotbalului brazilian.

● **Rezultate la C.M.** : 2—1 cu U.R.S.S., 4—1 cu Scoţia, 4—0 cu Noua Zeelandă, 3—1 cu Argentina, 2—3 cu Italia .

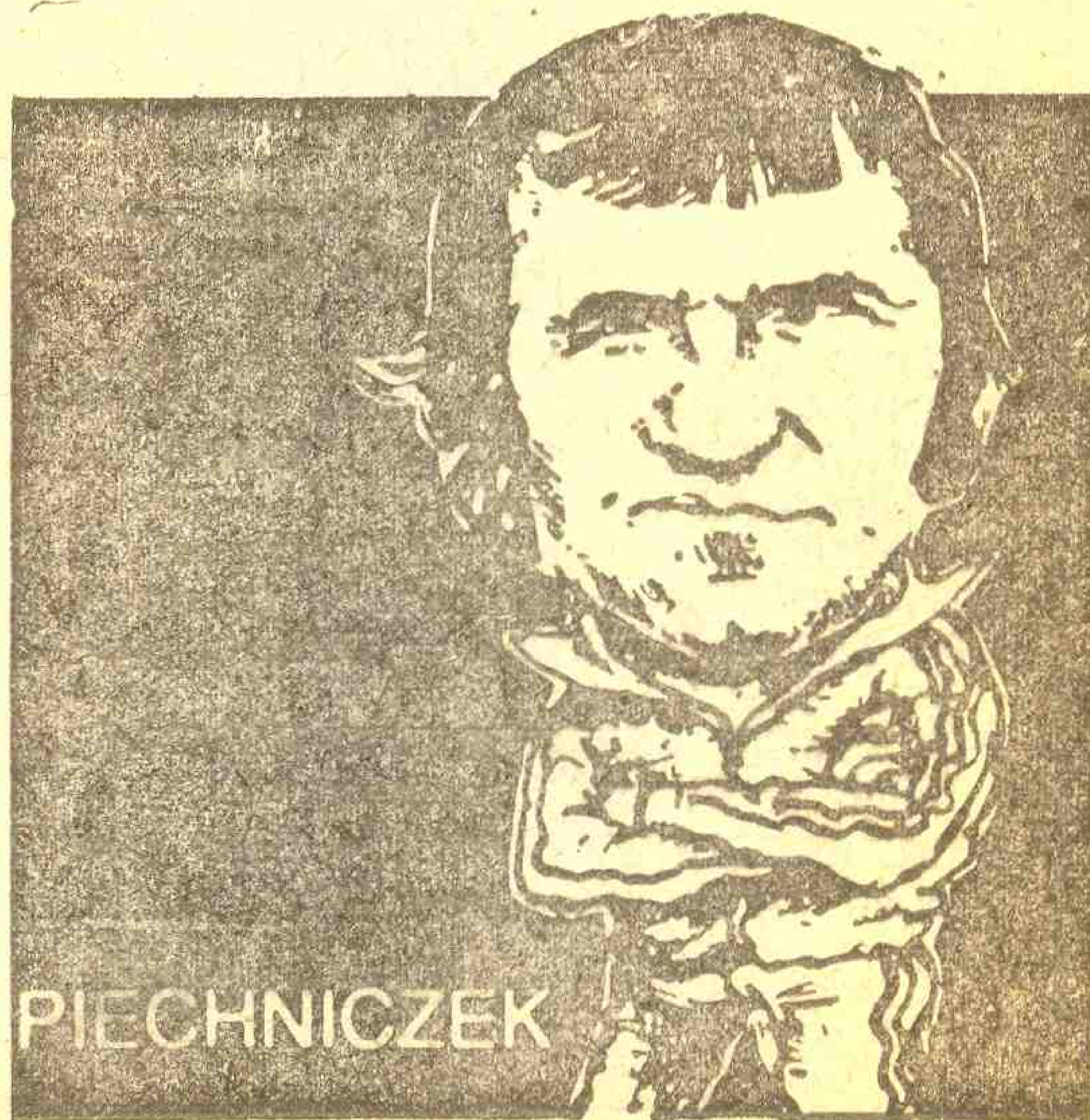
● **În locul lui Santana s-a găsit cu greu un succesor. Pînă la urmă, cîrma echipei reprezentative a fost preluată de Carlos Alberto Perreira, cel care a condus Kuwaitul la ultimul Mundial ! Tele Santana (acum la echipa Al Ahli, în Arabia Saudită): „N-aş accepta niciodată postul înapoi! Uneori munca de selecţioner este peste puterile unui om...".**

Scoţia

JOCK STEIN

Abia după ce a împlinit 56 de ani, Jock Stein a fost aşezat în funcţia pe care toată lumea a ştiut că i se cuvine încă de mult. Şi totuşi, cînd în sfîrşit a primit comanda echipei naţionale scoţiene, la 5 octombrie 1978, Stein a mărturisit că, într-un fel, „a fost ziua cea mai proastă a vieţii mele !". Cauza nemulţumirii lui Stein se datora faptului că, numai cu 45 de zile mai devreme, Leeds United îi oferise primul său post de manager la sud de frontiera scoţiană, pentru un salariu cu multe zerouri în coadă. Soţia sa petrecuse două ore împreună cu Manny Cussins, preşedintele lui Leeds, alegînd culoarea covoarelor şi alte asemenea, totul părînd a fi în ordine pentru ca antrenorul scoţian să reînvie zilele de glorie ale lui Don Revie pe stadionul din Elland Road. Apelul ţării natale s-a dovedit însă un magnet prea puternic, chiar pentru un om cu principii atît de ferme ca Stein. Astfel încît, mai curînd cu inima grea decît cu un zîmbet fericit, Jock Stein a

anunţat că acceptă, după ce refuzase de alte două ori, postul de manager naţional şi sarcina de a urma lui Willie Ormond şi Ally MacLeod în pregătirea celei de-a treia participări succesive a jucătorilor în albastru închis la turneul final al C.M. „Nici vreo altă ofertă nu m-ar fi putut convinge să renunţ la Leeds, spunea Stein. Am simţit multă dezamăgire pentru cuvîntul luat înapoi, dar era prea mare dorinţa să ajut Scoţia."

Mulţi ar putea spune că fiul minerului din Blantyre, loc de naştere şi al exploratorului David Livingstone, adusese suficientă glorie fotbalului scoţian pentru o singură carieră. Performanţele sale de pe timpul cînd conducea echipa Celtic întrec pe cele ale oricărui antrenor britanic, chiar dacă luăm în consideraţie nivelul mai redus al campionatului scoţian (faţă de cel englez, desigur !). Celtic a cîştigat campionatul cu Stein de 10 ori (nouă ani consecutivi, între 1966 şi 1974), în aceeaşi perioadă a lipsit numai o singură dată din finala Cupei şi a fost prezentă în toate finalele Cupei ligii scoţiene. Era cea mai glorioasă serie cunoscută vreodată de insulele britanice, dar Stein a adus-o la apogeu în 1967, cînd a făcut din Celtic Glasgow primul club britanic deţinător al Cupei campionilor europeni, după o devastatoare victorie asupra lui Inter, la Lisabona. Stein, în ciuda succeselor sale, nu şi-a uitat niciodată rădăcinile. Rămîne un om cinstit, tenace, avînd puterea de sacrificiu a omului care a muncit sub pămînt pînă la a deveni jucător profesionist, la avansata vîrstă de 27 de ani. A jucat la Albion Rovers, apoi la o echipă mică din Ţara Galilor, Llanelli, dar în scurt timp, Celtic avînd nevoie de o rezervă de stoper fără mari pretenţii, l-a adus înapoi în Scoţia, pentru modesta sumă de 1 200 de lire. Puternica sa personalitate, forţa piciorului stîng şi abilitatea culegerii baloanelor aeriene i-au adus însă lui Stein nu numai postul de titular al echipei, dar şi banderola de căpitan şi perspective foarte apropiate de selecţionare în echipa reprezentativă. O gleznă lovită, care i-a fost strînsă în ghips un an întreg, i-a adus sfîrşitul carierei, iar preşedintele lui Celtic, bătrînul sir Robert Kelly, recunoscîndu-i talentele speciale, i-a dat în primire echipa de rezerve şi programul de recrutări de jucători tineri. A trecut însă repede la Dunfermline, care i-a oferit primul său post de manager şi n-a greşit. În patru ani, Stein a adus clubului prima Cupă a Scoţiei, a decis construcţia unei tribune noi şi i-a dat puterea de a juca într-o cupă europeană. „Aveam o bună echipă, spune Stein. Dar vedeam bine că autobuzele pline ochi tot spre stadioanele lui Celtic şi Rangers se îndreptau. Mă simţeam foarte trist", Stein s-a mutat la Hibernians, înainte ca sir Kelly să-l cheme înapoi, pentru preluarea primei echipe a Celticului, formaţie pe care a condus-o pînă la a doua finală a C.C.E., în 1970, pierzînd însă în faţa Feijenoordului cu 2—1, după prelungiri. În 1976 un oribil accident de maşină i-a cutremurat viaţa, iar Stein a avut nevoie de aproape 3 ani pentru a se restabili complet atît fizic, cît şi moral. Celtic i-a oferit din nou cîrma echipei căruia i-a creat gloria, dar „uriaşul" Jock a acceptat propunerea lui Leeds, înainte de a primi comanda naţionalei scoţiene.

● **Rezultate la C.M. :** 5—2 cu Noua Zeelandă, 1—4 cu Brazilia, 2—2 cu U.R.S.S.

● **Jock Stein a rămas la cîrma reprezentativei Scoţiei, anunţînd că se va retrage după C.E. din 1984.**

GUY THYS

Belgia

Liniştitul Thys, permanent cu o ţigară de foi între buze, pare la fel de enigmatic ca Hercule Poirot, nemuritorul erou al Agathei Cristie. Curios de anonim şi izolat, dar posedînd o personalitate magnetică pentru cei care-l cunosc mai bine, aparent retras şi rece, dar în realitate ascunzînd un caracter optimist şi mult umor, Thys a fost fericit atîta vreme cît nimeni nu părea să acorde vreo şansă echipei pe care o conducea. Aşa s-a întîmplat la ediţia din 1980 a Campionatului european, cînd Belgia a ocupat atunci locul secund, după selecţionata R.F.G. La Mundialul spaniol, să nu uităm, puţini acordau vreo şansă Belgiei în disputa cu Argentina, campioana mondială „en titre", dar jucătorii lui Thys au produs surpriza chiar în partida **inaugurală a turneului final, cîştigînd cu 1—0.**

Mai departe lucrurile n-au mai mers, e adevărat, atît de bine, poate şi pentru că nimeni nu mai părea dispus să subestimeze formaţia „diavolilor roşii", cum sînt supranumiţi jucătorii belgieni.

Născut în decembrie 1922, Thys a debutat la vîrsta de 17 ani în prima ligă belgiană, jucînd la Beerschot, echipa la care evoluase celebrul său tată Yvan, iar 11 ani mai tîrziu se va transfera la Standard Liège, unde a recoltat şi două selecţii în echipa naţională pe post de înaintaş, înainte de a deveni jucător-antrenor la Cercle Bruges, în 1954. Ca antrenor a trecut pe la mai multe cluburi belgiene de primă sau secundă divizie — Lokeren, Wezel, Beveren, St. Gilloise şi Anvers — pînă la a deveni manager naţional, în 1977, luînd locul lui Raymond Goethals. „Era un moment dificil, îşi aminteşte Thys. Belgia nu se calificase pentru C.M. din 1974 şi devenise aproape cert că urma să lipsească şi din Argentina, iar cînd ne uitam spre Olanda suferearn întotdeauna un complex de inferioritate."

Ori, în grupa de calificare pentru turneul final din Spania, Belgia urma să întîlnească din nou... Olanda. Pentru a încerca să scape de „piaza rea", Thys s-a străduit să facă din echipa naţională o adevărată familie." În fotbal, spunea el, jucătorii trebuie să-şi paseze mingea unul altuia, iar lucrul acesta se petrece mult mai uşor dacă sînt prieteni !" Credincios acestui scop, el a refuzat să alcătuiască un lot lărgit de 40 de jucători pentru Campionatul european, alegînd numai 25. „Era suficient, spunea Thys, munca pentru individualizare fiind mai uşor de efectuat. A vorbi jucătorilor este o parte foarte importantă din munca unui antrenor. Poţi cîştiga meciuri folosind cuvinte înţelegătoare, rezonabile, dar trebuie să ştii să te faci auzit." Una dintre manevrele surprinzătoare ale selecţionerului belgian a fost readucerea cerebralului Wilfrid Van Moer în echipa reprezentativă. La 35 de ani Van Moer îşi anunţase retragerea, dar Thys a petrecut ore întregi de discuţii liniştite pentru a-i convinge să revină asupra hotărîrii. Şi n-a greşit, fiindcă secundul Van Moer a fost unul dintre cei mai buni la Campionatul european, jucînd apoi şi în Mundialul spaniol, unde însă selecţionata ţării sale s-a pierdut de tot în turul secund al competiţiei.

● **Rezultatele la C.M. :** 1—0 cu Argentina, 1—0 cu El Salvador, 1—1 cu Ungaria, 0—3 cu Polonia, 0—1 cu U.R.S.S.

● **Guy Thys a rămas în continuare selecţionerul echipei Belgiei .**

„Nu te felicit, te compătimesc !"

V-AM PREZENTAT, aşadar, 8 din cei 24 de conducători tehnici ai echipelor participante la ultimul „Mundial" al fotbalului. Între timp, cum se întîmplă mai totdeauna, zeul fotbalului a cerut noi victime. Antrenorii, v-aţi convins de asta, sînt mereu primii sacrificaţi pe acest încercat altar. Au fost 24 la început, dar după El Mundial '82 n-au mai rămas în funcţie nici jumătate. E grea viaţa celor care conduc, cu mîinile făcute pîlnie la gură, de pe banca de rezerve ! Cine i-ar fi putut uita lui Tele Santana „vina" de a nu fi readus în Brazilia titlul mondial ? Dar lui Santamaria neputinţa de a cîştiga cu Spania, pe teren propriu, prima Cupă a lumii ? Ori lui Miljanici, lui Venglos sau lui Tim necalificarea măcar în turul al doilea al competiţiei ? !

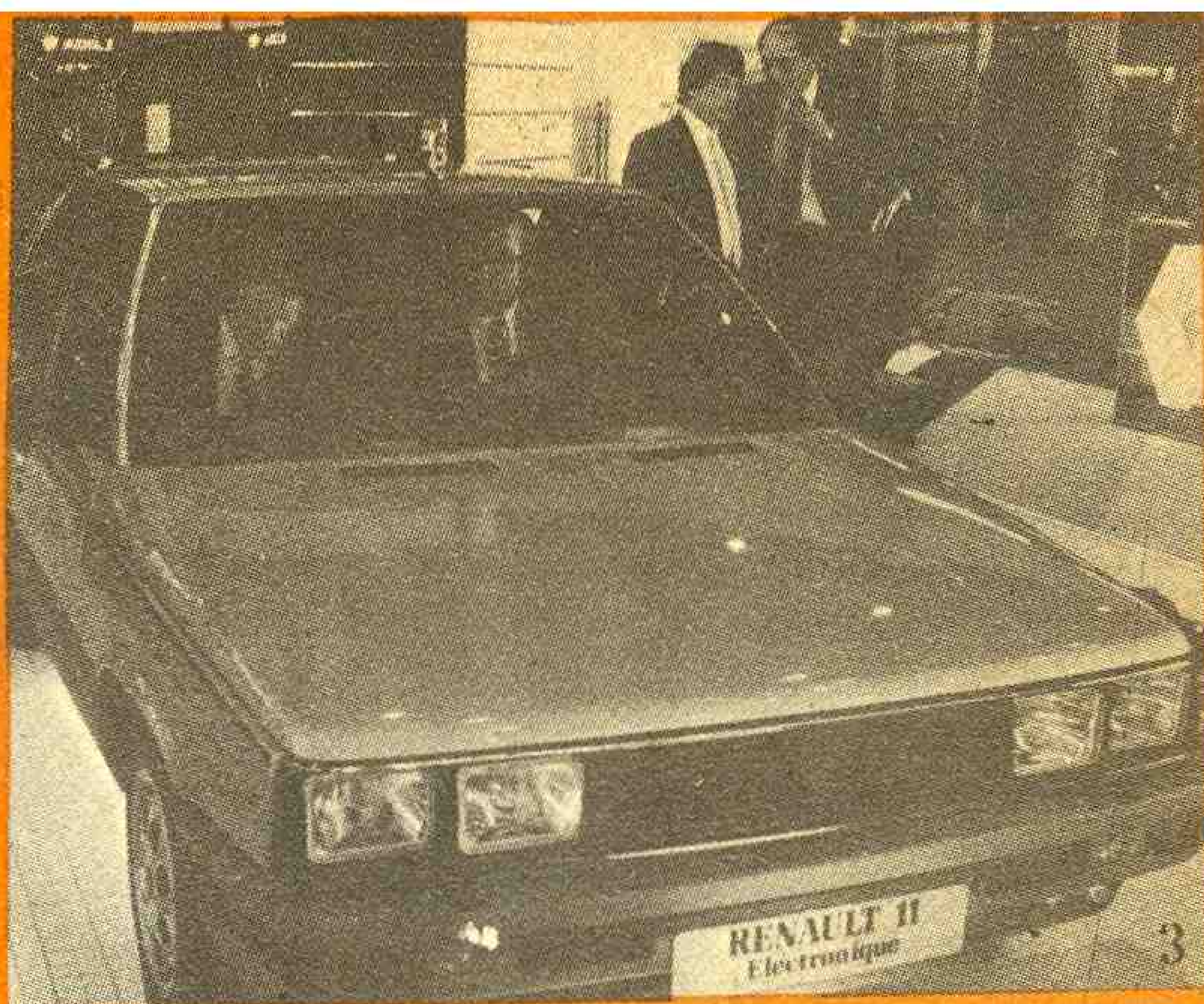
Rezumînd, iată, doar 8 din 24 au rămas pe poziţiile dinaintea Mundialului spaniol : **Bearzot** (Italia), **Derwall** (R.F.G.), **Piechniczek** (Polonia), **Hidalgo** (Franţa), **Bingham** (Irlanda de Nord), **J. Stein** (Scoţia), **Thys**, (Belgia) şi **Meszoly** (Ungaria). Între cei care au plecat se numără Greenwood, Venglos, Beşkov, Santamaria, Schmidt, Miljanici, înlocuiţi în ordine de Robson, Havranek, Lobanovski, Munoz, Hof şi Veselinovici. În Brazilia, după ce Carlos Perreira a primit funcţia, el a declarat : „Tactica de joc va suferi modificări în comparaţie cu cea din perioada lui Tele Santana. Atacul va rămîne principala noastră armă, dar nu vom mai face greşeala de a subestima importanţa apărării !" Nu ştim nimic despre înlocuitorii lui Vincent (Camerun), Adshead (Noua Zeelandă), Tim (Peru), Santibanez (Chile), iar în Algeria, chiar după frumoasa comportare a echipei reprezentative în Spania, se pare că directorul tehnic Mekloufi a luat decizia să-l înlocuiască pe antrenorul Khalef, cel care a condus echipa de pe bancă...

Se ştie că, în general, instabilitatea antrenorilor de fotbal pe posturile lor (mai cu seamă în poziţia cea mai înaltă, a selecţionerului naţional) este mai accentuată decît în oricare altă ramură sportivă. Eşecurile sînt mai întotdeauna aruncate în spatele lor, iar asta pentru că înfrîngerile echipelor favorite stîrnesc uriaşe valuri de amărăciune în rîndul iubitorilor fotbalului, indiferent de meridianul pe care se petrec ele. Se spune că Ron Greenwood i-ar fi spus lui Bobby Robson, în ziua cînd acesta primea postul de manager al reprezentativei engleze : „Nu te felicit, te compătimesc ! Acum vei deveni „cal de bătaie" în zilele de după înfrîngeri"... Apoi, nici chiar Bearzot nu mai poate fi socotit un fericit. Să ne aducem aminte numai de criticile pe care a trebuit să le suporte, după egalul obţinut de echipa naţională a României la Florenţa şi mai ales după acel 0—1 de la Bucureşti, din 16 aprilie 1983 !, în preliminariile Campionatului european... Hotărît lucru, nu-i uşoară viaţa de antrenor de fotbal !

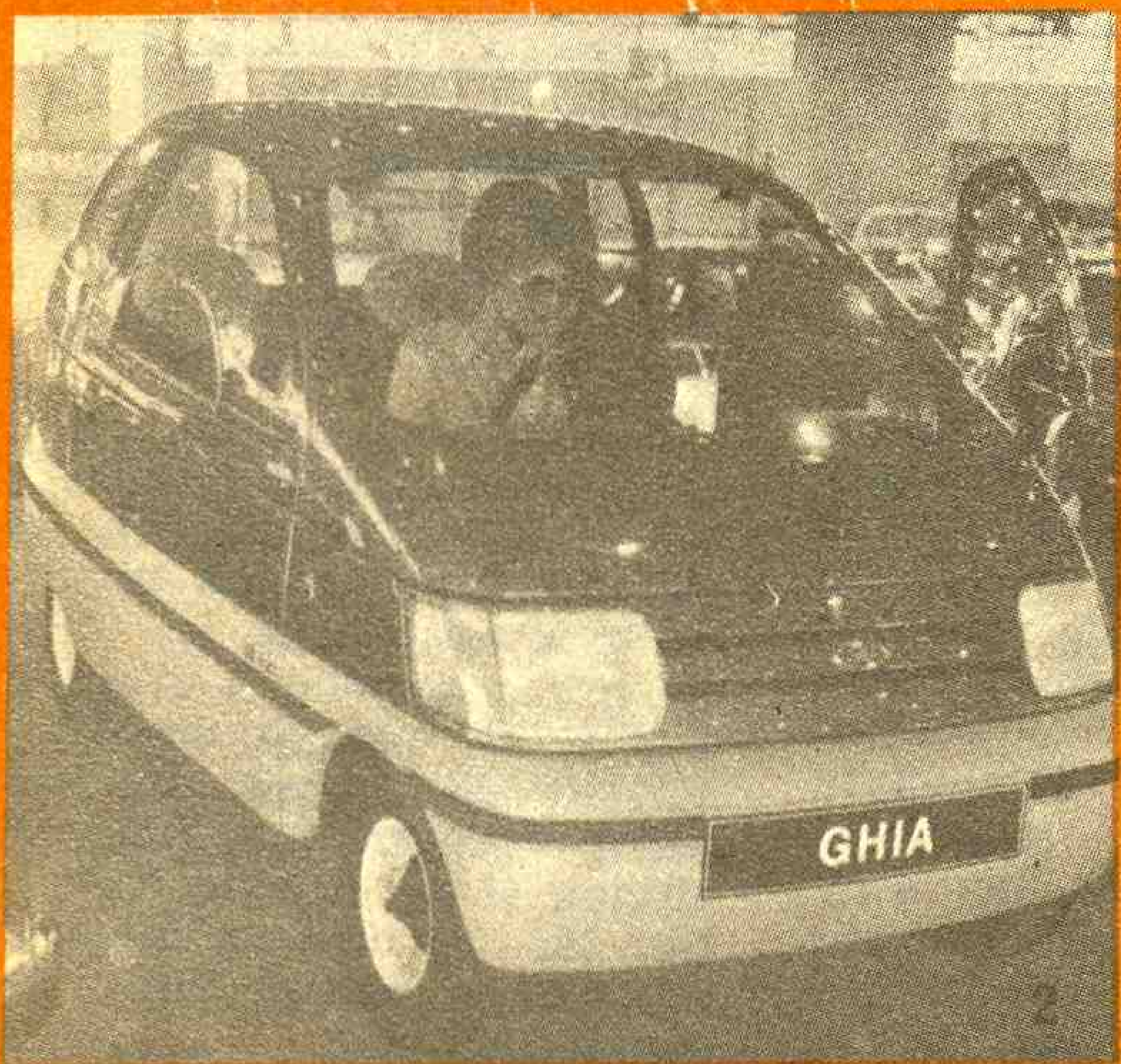
DUMITRU GRAUR

SALON AUTOMOBILISTIC

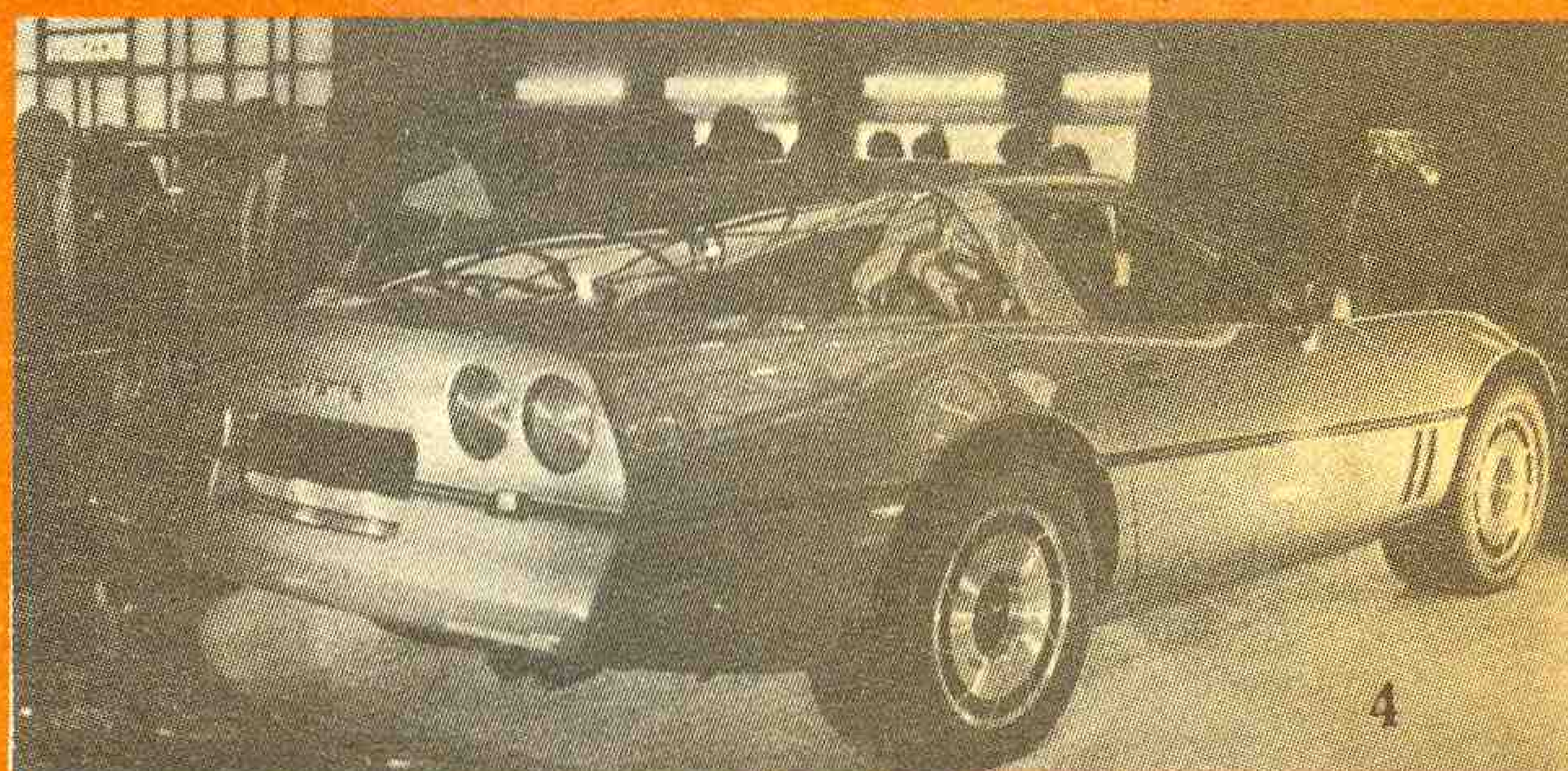

1

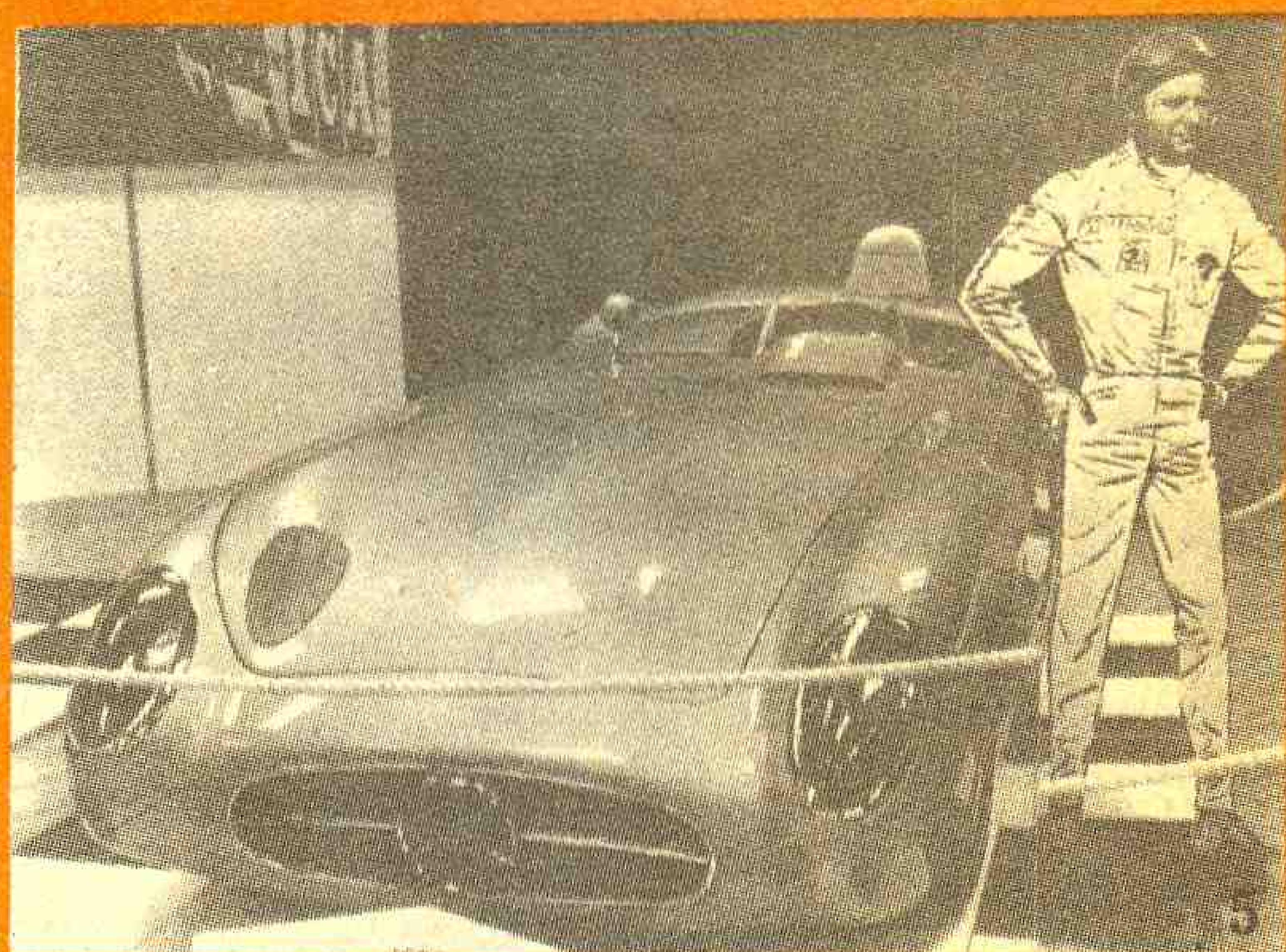

3

2

4

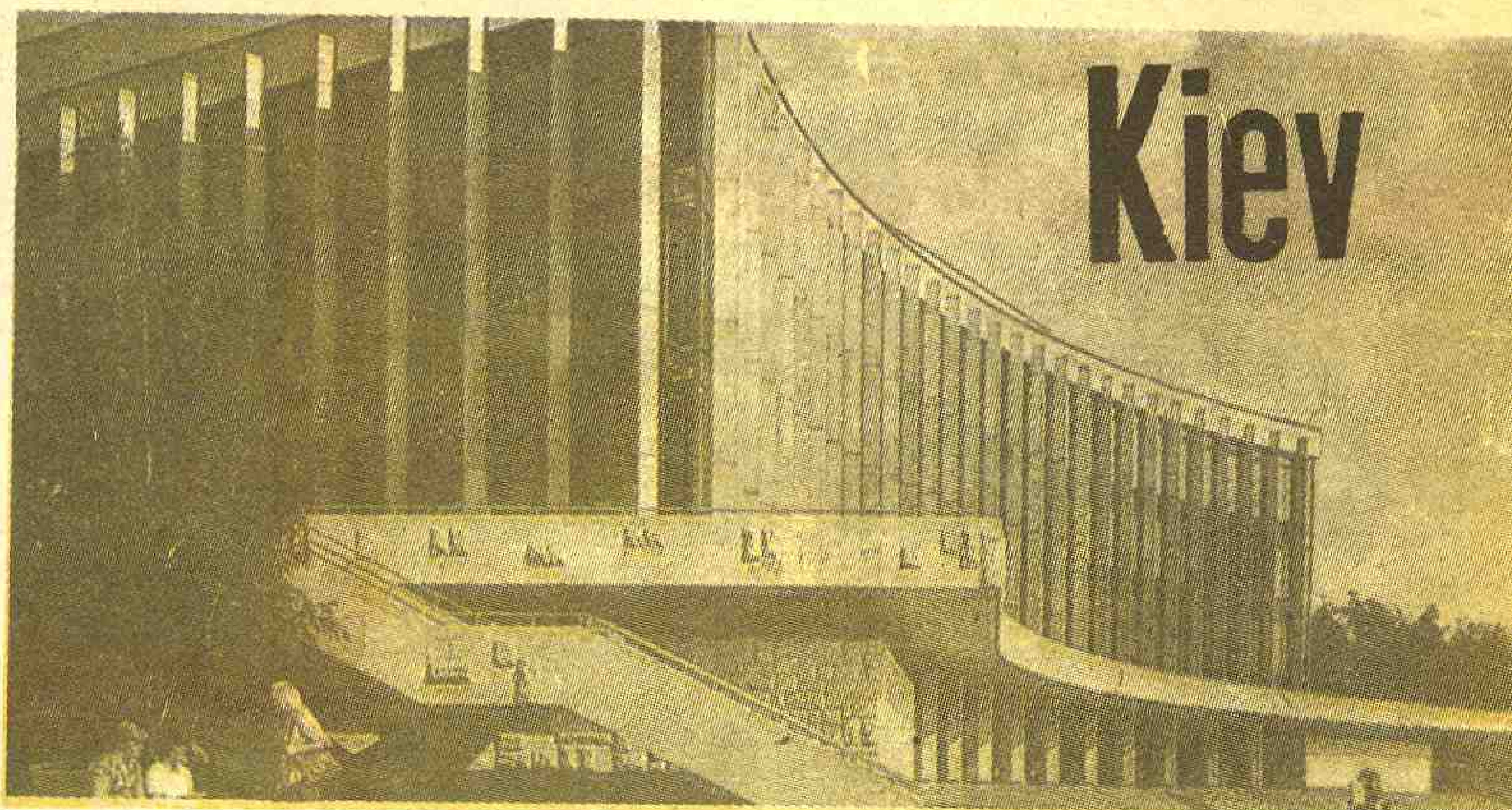

5

La 10 martie 1983, s-a deschis Salonul internațional de automobile de la Geneva, ediția a 53-a. Sînt prezente aici numeroase premiere mondiale. Expoziția, deschisă într-un cadru pasionant pentru constructori, nu dispune de pază și protecție specială și pune pe picior de egalitate toate mărcile de automobile expuse în vederea testării pieței. Pe o suprafață de 55 000 m² sînt reunite 1161 de mărci, provenind din 26 de țări. 50 de premiere mondiale și 100 de premiere elvețiene fac din acest Salon o expoziție de excepție. Aflat sub deviza „carrefour du progrès" (răspîntia progresului), Salonul răspunde noilor aspirații de exploatare, economie de carburant, gabarit redus dar cu volum interior mărit, confort și securitate mereu sporite. Fotografiile noastre vă prezintă :

În fotografii:

1 Premieră mondială : Audi 100 Avant ;
2 O caroserie în premieră mondială : GHIA TRIO ;
3 Premieră mondială : Renault 11 electronic ;
4 Premieră mondială : Chevrolet Corvette ;
5 Expoziție specială „60 de ani de rezistență" — un Mercedes 1955 și portretul lui J. M. Fangio.

Kiev

Sala de concerte „Ukraina"

Kievul este astăzi mai mult decît capitala R.S.S. Ucrainiene. Este un oraş care impresionează prin forţa edililor săi şi prin puterea reconstrucţiei urbanistice. Altfel, nu s-ar putea explica senzaţia de imens şantier care a cuprins după terminarea ultimului război mondial acest oraş de pe malul Niprului, port şi important nod de comunicaţii. Alături de pierderi umane, aici au fost distruse circa 6 000 de clădiri, multe dintre ele bijuterii ale artei ruse. Kievul, un oraş al oamenilor cu spirit şi temperament meridional, este azi locul în care s-au dezvoltat industriile de maşini şi utilaje complexe, avioane dar şi nave fluviale, motociclete dar şi aparate foto şi electronice, de încălţăminte. Înconjurat de industrii oraşul este şi o veritabilă cetate a culturii, istoriei, artei.

Conform tradiţiei Kievul este denumit şi „mama oraşelor ruse" iar Jean Marabini spunea că „fiecare piatră, fiecare stradă, fiecare piaţetă par a purta în ele un colţ de iubire, precum o mamă, venerată, înconjurată de copiii ei".

Printre aceşti copii se numără în mod sigur cei trei fraţi Kii, Chtchek şi Khoriv despre care legenda spune că sînt fondatorii aşezării care a primit numele de la fratele cel mai mare — Kii. Kievul are o istorie zbuciumată, prin el trecînd mai toate drumurile pecenegilor cu care populaţia s-a luptat înverşunat. Cu toate acestea oraşul a înflorit de-a lungul vremii, comerţul conferindu-i o prosperitate stabilă mai ales după victoria prinţului Iaroslav împotriva pecenegilor, în anul 1036. „Cetatea prinţilor" s-a dezvoltat impetuos, astfel, că un an mai tîrziu ea era protejată de fortificaţii din lemn şi pămînt cu arcade de piatră. Cea mai importantă parte a ei era intrarea principală, celebră altădată în Europa: Poarta de aur, ale cărei ruine pot fi văzute de turişti şi azi. Încinsă de un brîu de piatră dură, ce formau pereţi înalţi de 14 metri, cetatea era întregită de strălucirea şi frumuseţea catedralei Sfînta Sofia unică, la acea dată în Europa, unul dintre cele mai mari monumente ale arhitecturii ruse vechi. Cele 13 cupole care dominau oraşul erau un simbol al măreţiei, mîndriei şi statorniciei.

În aceeaşi măsură atrag atenţia turistului alte două monumente de artă rusă din secolul al XI-lea, biserica Deseatina şi Iavra Pecerska. Alte monumente de artă, datînd din secolele 15—18, completează posibilităţile turiştilor de a cunoaşte momente din cultura oraşului, din istoria sa. Numeroase Institute de învăţămînt a fost fondată în 1834. Acesteia i se alătură Academia de Ştiinţe, muzee, teatre etc.

Două date legate de activitatea ştiinţifică şi tehnică a locuitorilor Kievului vin să reliefeze încă o dată importanţa acestui oraş. În 1881 K. J. van Depoele a inventat tramvaiul electric construit ulterior de Werner von Siemens. Zece ani mai tîrziu el circula şi pe străzile Kievului. Iar în 1960 se începea construcţia primei linii de metrou din oraş.

Astfel Kievul, care e menţionat pentru prima dată în anul 860, emană în faţa turistului istorie împletită cu prezent, un optimism viguros al tradiţiei aflate în faţa viitorului.

Cracovia

Situată în valea Vistulei superioare, Cracovia (219 metri altitudine) este azi capitală de voievodat şi totodată oraşul cu cea mai mare rezonanţă istorică şi culturală din sudul Poloniei. Fostă capitală a acestei ţări, el a devenit de-a lungul timpului un veritabil tezaur de artă, centru al ştiinţei, oglindă a culturii naţionale, oraş învăluit în legende vizitat anual de sute de mii de turişti. El este totodată unul dintre puţinele oraşe din Polonia în care inestimabilele opere de artă nu au fost distruse în timpul ultimului război mondial. Despre această fostă cetate de scaun marele scriitor polonez Adam Mickie-

wicz credea că este o „Romă slavă" iar un confrate al lui, Wincenty Poll, scria că este un loc al pietrelor vii. Turistul poate vizita la Cracovia 711 monumente, dintre care 11 fac parte din grupa valorică O — (în timp ce în întreaga țară sînt în total 52) și 60 făcînd parte din grupa imediat următoare.

Prima știre despre acest oraș încărcat de istorie o găsim în descrierea călătoriei lui Ibrahim ibn Jakub întreprinsă în Europa centrală și datează din anii 960—965.

Vizitînd Cracovia nu poți să nu rămîi impresionat de Orașul vechi, un veritabil ansamblu urbanistic medieval. În centrul acestuia se întinde Piața Principală, cea mai mare piață publică din Europa medievală. Ea este dominată de clădirea Postăvarilor ridicată de această breaslă în secolul al XIV-lea. Reconstruită după un incendiu, în stil renascentist, ea găzduiește azi Galeria de artă poloneză unde pot fi văzute picturi și sculpturi din perioada 1764 și sfîrșitul secolului al XIX-lea. Această galerie este de fapt o secție a Muzeului național, unul dintre cele mai vechi și mai bogate din întreaga Polonie. Colecția națională de artă de la Wawel (fostă reședință a regilor polonezi) este vizitată anual de circa 2 milioane de turiști. Inițial construit în stil gotic, ulterior transformat în stilul Renașterii, castelul a fost restaurat în perioada postbelică de 21 de ori. În cele 71 de săli, ce cuprind un spațiu de 7070 m pătrați, iubitorii artelor pot vedea celebre colecții de goblenuri, de mobilă veche (italiană, franceză, poloneză, olandeză, spaniolă), pînze și fresce, capodopere ale maeștrilor italieni, olandezi și polonezi, colecții de ceasuri și porțelanuri. Tot aici se află expuse trezoreria coroanei regale, o bogată colecție de arme, una din cele mai mari colecții de corturi turistice din lume. Părăsind acest muzeu copleșitor, cu senzația că nu am văzut decît o mică prefață la frumusețile artistice ale Cracoviei, ne îndreptăm cu nerăbdare spre Muzeul Czartoryski unde se află trei mari bijuterii artistice: „Doamna cu hermina" de Leonardo da Vinci, „Fecioara cu fiul" de Vicenzo Catena și „Milosul Samaritanin" de Rembrandt dar și o bogată colecție de manuscrise și autografe ale lui B. P. Hasdeu, Nicolae Iorga, P.P. Panaitescu, I. Carfa etc.

Pînă a ajunge la Universitatea Jagiellonă (una din cele 12 instituții cracoviene de învățămînt superior, ne amintim că aici s-a tipărit în 1573 prima carte în limba polonă — „Raiul sufletesc" scrisă de Biernat din Lublin. Universitatea a fost înființată în 1364. Construcțiilor vechi, ridicate în stil gotic, li s-au alăturat de-a lungul anilor altele noi. Printre curiozitățile aflate în incinta de la Collegium Maius se numără sala Alchimia unde, după legendă, ar fi studiat doctorul Faust al lui Goethe, un glob de aur din 1510, pe care era însemnată America, o sală unde Nicolaus Copernic a audiat o serie din cursurile sale. Tot pe aici a trecut și Ioan Houterus, și poate ca și el turiștii de azi rămîn plecînd din Cracovia, această capitală a sufletului polonez, cu dorința arzătoare de a o revizita.

Inaugurare

Cel mai mare ceas floral existent deocamdată în lume, a fost inaugurat într-un mod deosebit. El are un diametru de 18 metri și a fost construit în stațiunea climaterică Tokachigawa din insula niponă Hokkaido. La inaugurarea sa a fost lansat un balon umplut cu aer cald.

Florența

Ce mai poți scrie despre Florența, sau Firenze cum îi spun italienii acestui oraș nordic situat pe Arno ? Ce mai poți spune despre Florența cînd miloane de oameni au văzut-o în sute de reportaje de televiziune, în filme color, în mii și mii de fotografii și ilustrate, dar mai ales în miile de albume în care sînt reproduse capodoperele acestui oraș al Renașterii ?

Poate că, apelînd la tradiție, putem aminti că despre așezarea de aici se spune că a fost primul oraș reconstruit după potopul biblic. Cu adevărat însă, Florența a fost la origine un mic orășel etrusc, transformat într-o garnizoană militară de către marele Cezar. Leul care se află pe stema orașului, amintește că florentinii din Evul mediu, aveau în apropiere o groapă cu lei. Fiind foarte superstițioși, de altfel, ei țineau cont de comportamentul acestora. Spre exemplu, dacă leii se băteau între ei, era semn rău, în schimb dacă se năștea un pui de leu, era semn bun, de prosperitate și bogăție pentru locuitorii orașului. Oameni care sînt cunoscuți pentru umorul lor, pentru felul glumeț și pentru ușurința de a improviza tot felul de istorioare. Una dintre ele circulă pe seama lui Dante Alighieri care s-a văzut expulzat datorită poziției sale imparțiale în conflictul dintre Albi și Negri (două partide politice rivale din epocă). Mergînd pe o stradă el ar fi auzit un fierar cîntîndu-i stîlcit versuri din „Divina Comedie". Înfuriat el ar fi intrat în fierăria acestuia și s-ar fi apucat să-i arunce sculele și uneltele. Meșterul a început să strige „Ce faci ești nebun, îmi strici uneltele !" Iar tu, ar fi răspuns poetul, îmi stîlcești versurile.

Cunoscuta actriță italiană CLAUDIA CARDINALE

Florența este un oraș care seamănă cu un cristal șlefuit în care bate Soarele. În fiecare zi el reflectă o altă lumină pentru turiști, fiecare în parte, susținînd că ar fi văzut adevărata Florență. Dar oare există o singură Florență ? Să fie cea în care în 1237 se executau primele străzi pavate din Italia, ori poate cea în care în 1684 Francesco Redi publica lucrarea „Observații asupra animalelor vii, care se află în animalele vii" punînd prin aceasta bazele parazitologiei ? Să fie orașul de numele căruia se leagă înflorirea unuia dintre cele mai celebre școli de artă (sec 13—16) promotoare a principiilor Renașterii ? Cea a vestitelor biserici San Miniato al Monte, Santa Maria del Fiore a cărui construcție, ce a durat 14 ani, a fost ridicată sub conducerea arhitectului italian Filippo Brunelleschi. (O înălțime totală a cupolei de 106 metri. În interiorul său se află frescele lui Vasari și ale lui Federico Zuccaro, cu vitralii ce au fost executate după desenele lui Uceello, Donatello și Ghilberti). Să fie orașul Domului sau al Capelei Medici, familie a cărui principi sînt recunoscuți pentru avîntul și încurajarea date artelor și artiștilor din Florența, sau orașul palatelor Signoriei sau Palazzo Vecchio, Pitti, considerat după Vatican, cel mai mare palat italian, Rucellai, Strozzi ? Să fie orașul celebrului Ponte Vecchio construit în 1345, sau poate al muzeelor Uffizi, început de Giorgio Vasari și terminat de Giulio Parisi ? Să fie oare un oraș al paradoxurilor, de grabă ce în basilica Santa Croce, una dintre cele mai mari biserici din Europa (40×140 m), construită în 1294, de Arnolfo di Cambio își au somnul veșnic la un loc Dante, Michelangelo, Machiavelli, Ghilberti, Galilei, Rossini etc.

Greu de spus cîte frumuseți ascund monumentele Florenței. Dar și mai greu este de știut cîte ascunde istoria ei. Din cauza aceasta poate, Florența este în aparență un oraș accesibil tuturor turiștilor, dar în realitate el poate fi tot atît de greu cucerit ca și dificilii versanți ai munților Himalaya.

Samarkand

Samarkandul nu mai are nevoie de prezentări geografice pentru agendele turiștilor însetați de noutăți. El nu mai avea nevoie de popularizare nici pe vremea cînd, pășind victorios după o bătălie aspră în acest oraș, Alexandru cel Mare (Macedon) ar fi exclamat ; „Tot ceea ce am auzit despre frumusețea Samarkandului este adevărat. Există însă un lucru pe care nu-l știam, acela că este mult mai frumos decît mi-am putut imagina".

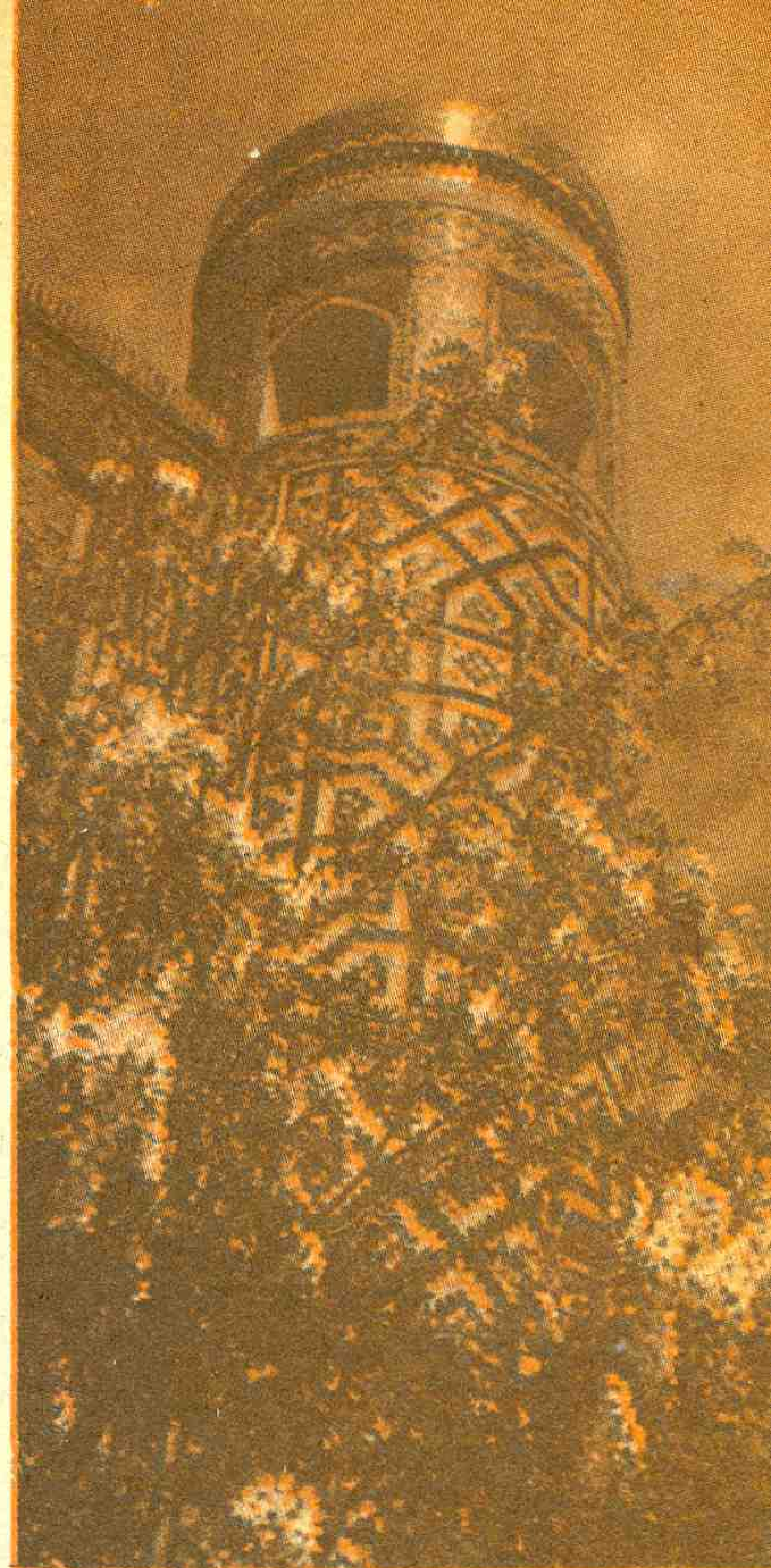
Frumusețea acestuia, menționat pentru prima dată în anul 329 î.e.n., a stîrnit dorințele arabilor și sentimentele de cuceritori ale turcilor. A fost distrus în 1220 de călăreții lui Genghis-han dar renaște precum legendara pasăre Phoënix din propria cenușă în secolul al XVI-lea cînd conform dorinței lui Timurlenk — stăpînul lumii — Samarkandul devine capitala vestitului său imperiu.

A fost numit de-a lungul vremii „perla prețioasă a Orientului" el fiind totodată unul dintre cele mai vechi orașe din Asia Centrală, apoi „Roma Orientului" și „Edenul" datorită minunatelor capodopere ale arhitecturii musulmane ce se află aici : moscheea Bibi-Khanyam, mausoleele Gur Emir, Chahi Zindeh sau minaretul Ulugbek toate ridicate în timpul epocii lui Timurlenk.

O foarte frumoasă legendă impresionează la fel de mult ca edificiul moscheii Bibi Khanyam a cărui construcție este înconjurată de mister și farmec. Se spune că frumoasa Bibi-Khaniam, soția favorită a lui Timurlenk, dorea să construiască o moscheie fără asemănare, de o măreție nemaivăzută în cinstea preaviteazului său soț. Construcția a fost încredințată celor mai renumiți meșteri. Arhitectul, care conducea lucrările se îndrăgostește însă nebunește de frumoasa suverană și pentru a amîna clipa despărțirii încetinește ritmul lucrărilor. Regina era nerăbdătoare și dorea încheierea construcției căci soțul ei se apropia de casă. Atunci nefericitul arhitect îi spune suveranei cu disperarea ultimei hotărîri, următoarea condiție : să-i permită să o sărute și va termina lucrarea începută. Frumoasa regină acceptă dar își protejează obrazul cu o perniță, lucru inutil deoarece sărutul admiratorului său, a fost atît de înflăcărat arzînd perna si lăsînd o urmă pe gingașul obraz al reginei. Bineînțeles că la întoarcere Timurlenk nu-și precupețește laudele pentru frumoasa construcție dar vede, de asemena, turbat de furie, urma rămasă pe obrazul soției. Aceasta îi mărturisește totul. Deși execuția arhitectului trebuia să se producă ea nu a avut loc niciodată căci el a dispărut conform legendei, luîndu-și zborul de pe vîrful moscheii terminate, spre orașul său natal". Într-atît de frumoasă era cupola moscheii încît contemporanii afirmau cu mîndrie că „ar fi fost unică în lume dacă cerul nu i-ar fi fost replica".

Un alt obiectiv turistic îl constituie mausoleul Gur Emir care este de fapt mormîntul lui Timurlenk, putînd fi citit ca o carte de istorie, căci fiecare piatră ascunde istorii de popoare, regi, țări, Cupola construcției, de un albastru intens și misterios, pare coborîtă din zonele astrale.

Cel mai cunoscut obiectiv din Samarkand este însă Observatorul astronomic construit în timpul lui Ulgbek (1394—1449) nepotul lui Timurlenk, care îndrăgostit de stele, își consacră viața și inteligența, științelor. El a dotat observatorul cu aparate dintre cele mai moderne (un sextant cu înălțimea de 55 metri, un cadran solar prevăzut cu un indicator de 50 metri lungime) Samarkandul devenind, timp de peste 30 de ani, unul dintre principalele centre astronomice ale lumii.

Pentru un turist obosit, Samarkandul este un oraș reconfortant în care vechile tradiții se interferează cu noile obișnuințe citadine. Deși femeile nu mai poartă „parandja", voalul negru care le ascunde fața, fără grația și suplețea lor dansurile Orientului nu ar avea farmec. Plăcut la vedere acest oraș în care întîlnești la tot pasul uzbeci, tadjici, cazaci, tătari, ucrainieni, bieloruși, impresionează tocmai prin acest amalgam dominat de un tineret studios. Îmbrăcat după ultima modă el contrastează plăcut cu bătrînii rămași credincioși portului național, în forfota dominată de autobuze, camioane, mașini, care fac însă loc pe șosele, pașnicului, clasicului măgăruș care își duce stăpînul la piață, în vizită, și de ce nu... la servici ?

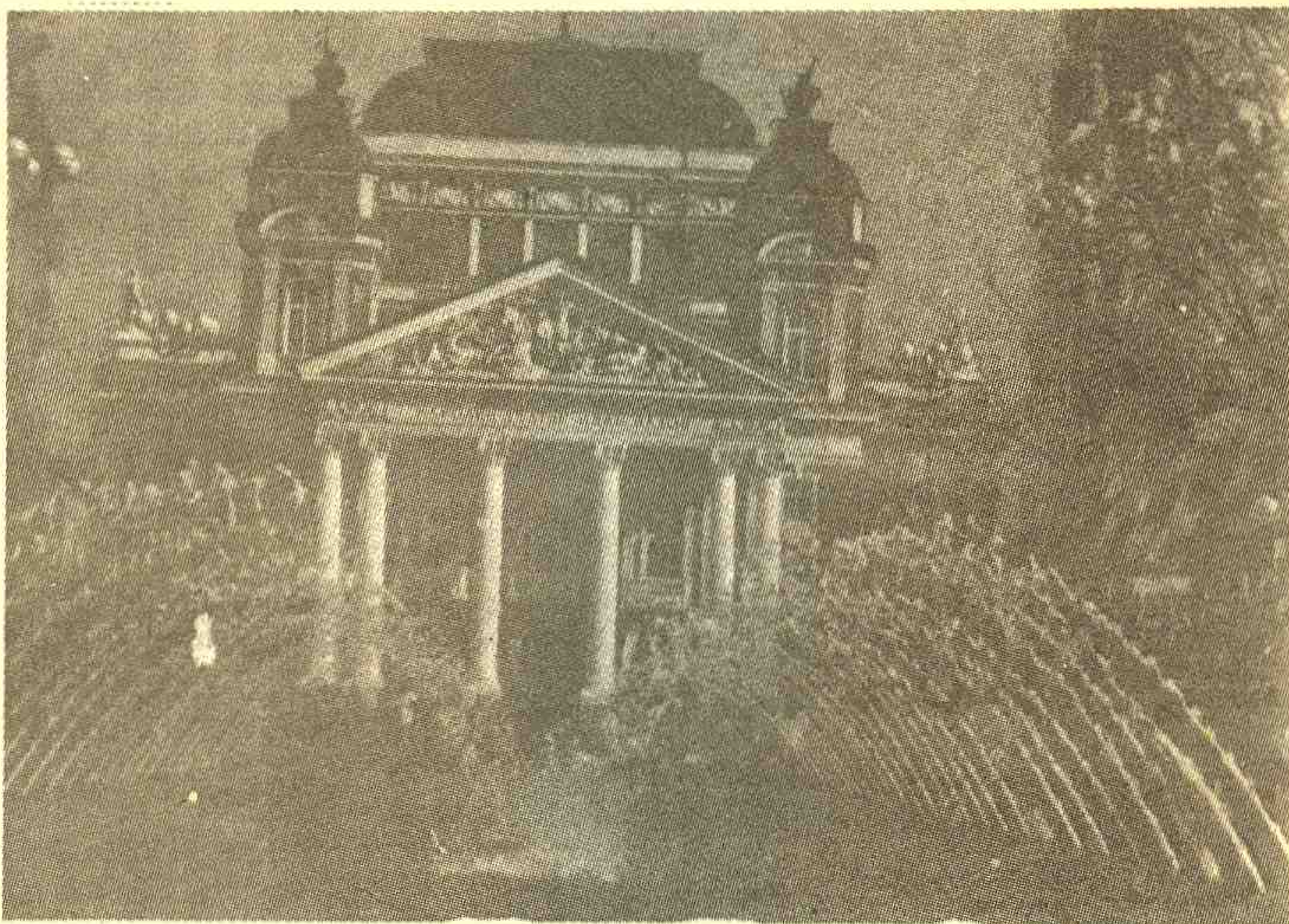
Sofia

Așezarea geografică a capitalei Bulgariei este una dintre cele mai fericite. Orașul se află exact la mijlocul distanței dintre Marea Neagră și Marea Adriatică. Mai mult unind Sofia cu Bucureștiul, Belgradul și Tirana, vom constata că distanța acestui oraș ospitalier este aproape egală față de cele trei capitale. În linie aeriană Sofia se află aproximativ la distanță egală și față de orașele Atena și Istanbul.

Desigur, această poziție avantajoasă a transformat orașul în unul dintre cele mai mari noduri rutiere, feroviare și de trafic aerian. Totodată, aflîndu-se la o altitudine de 550 metri, capitala Bulgariei beneficiază de o climă plăcută, datorită munților care o înconjoară, precum și a mulțimii de parcuri și spații verzi care se înșiră de-a lungul străzilor și bulevardelor.

Emblema Sofiei este cît se poate de sugestivă în acest sens. Împărțită în patru părți ea reunește elemente simbolice ale istoriei bulgare profund asociate cu cele ale Sofiei. Zeița protectoare a orașului, apoi biserica Sfînta Sofia, (532—537), un remarcabil monument istoric din epoca dominației Bizanțului, construită de către împăratul Justinian, ea a dat numele de azi al Sofiei. Al treilea element îl constituie culmile Vitoșei, acești munți ușor accesibili care împreună cu Liulin înconjură orașul la sud și la vest. Nu există în Sofia o stradă de unde să nu fie zărită imensa cupolă de granit a acestor munți. Aici, la numai o distanță de 20 de kilometri de Sofia, s-a organizat, în ultimii ani, unul dintre cele mai frumoase complexe de agrement sportiv din Europa. Este vorba despre complexul „ALEKO" ce reunește o serie de hoteluri printre care se numără Shtastlivetsa, Prostor, Kopitoto, Moreni, toate dominate de vîrful înzăpezit al Vitoșei de la 2 290 de metri. Accesibil în toate cele patru anotimpuri, Muntele Vitoșa este realmente asediat mai ales în sezonul alb, cînd printre altele, aici se organizează în luna februarie un important concurs internațional de schi „Cupa Sofiei". De asemenea, aici activează școli de schi și tot aici se antrenează în fiecare an schiori faimoși din întreaga lume.

Mulți scriitori s-au întrecut în a scrie cele mai frumoase fraze despre acest munte dar și despre panorama oferită de acesta asupra orașului Sofia. De exemplu, acum peste 100 de ani cunoscutul om de știință francez mare amator de călătorii a exclamat ; „Romantic este înaltul Olimp, fermecător muntele Voden din Macedonia, dar unde în lume se deschid în fața privirilor călătorului priveliști așa de minunate, Ca pe un munte atît de ușor accesibil ! ? Turul de orizont de pe vîrful Cerni-Vrăh depășește tot ce am văzut vreodată !"

Teatrul Național din Sofia.

Veliko-Tărnovo. Vedere din orașul vechi.

Emblema orașului Sofia.

Al patrulea simbol aflat pe emblema orașului este cel al templului lui Apollo, zeu al Soarelui și al luminii, al muzicii, al poeziei și al artelor frumoase. Partea centrală a emblemei este dominată de un leu care asigură unirea celor patru elemente. În partea superioară o stea în cinci colțuri, proiectată pe un castel stilizat sugerează prietenia locuitorilor acestui oraș cu întreaga lume. Iar cetatea amintește de istorie. De anul 809 cînd țarul bulgar Krum a cucerit orașul Serdik, schimbîndu-i numele în Sredeț. (care însemna loc central, așezat - la mijloc). După 200 de ani orașul a căzut sub stăpînirea bizantină. Azi, în urma unor săpături arheologice s-au descoperit vestigii ale vechii cetăți Serdika pe care turiștii le pot vizita în pasajele subterane ale orașului. Sofia este de fapt un oraș tradițional care în ultimii ani, a început să fie dominat de construcții moderne ce se înscriu însă fericit în linia arhitecturală clasică. Această îmbinare este presărată cu spații de verdeață (fiecăruia dintre cei 1 000 000 de sofioți îi revin circa 249 mp), 22 de muzee, 10 teatre, 63 de cinematografe etc.

Iar toate acestea amintesc turistului că se află într-un oraș ce poartă numele înțelepciunii filosofice și o deviză la fel de interesantă și adevărată tipărită în partea de jos a emblemei orașului : „Să crești dar să nu îmbătrînești".

Veliko-Tărnovo

Acest oraș, situat la 245 km de Sofia și 236 km de Varna, este, pentru orice turist, o priveliște dintre cele mai emoționante. Pentru bulgari el este poate ceea ce este pentru români Sighișoara, ambele orașe fiind așezate pe veritabile accidente fascinante ale naturii. Dacă Sighișoara este dominată de cetatea de apărare construită pe un impunător deal, Veliko-Tărnovo este și el dominat, ca de un far al istoriei, de cetatea de peste ape unde orașul se vede ca în palmă. Natura a fost la fel de generoasă în ambele locuri, un labirint natural cu dealuri în trepte în acest oraș bulgar reușind să impresioneze prin frumusețea naturală pe care locuitorii au știut să o păstreze pentru a se mîndri cu ea. Printre aceste dealuri șerpuiește un pîrîu ca un brîu argintiu. Dealul pe care este construit orașul se numește, nu întîmplător, Orlina Verșina (înălțimea vulturului) căci de pe vîrful acestuia se poate zări lanțul lung al munților Stara-Planina, Iantra, aidoma unui uriaș șarpe cu mari solzi strălucitori sclipind în lumina soarelui.

Coborînd în istorie, amintită la tot locul de multe vestigii, Veliko-Tărnovo, a fost capitala celui de-al doilea țarat bulgar (1185—1396). Greu accesibilă, această insulă apărată din trei părți (din sud, est și nord), i-a conferit mult timp siguranța necesară traiului în pace și liniște. Aici s-au construit ziduri masive de cetate care adăposteau construcția palatelor țarului, a căror temelii au fost descoperite în urma numeroaselor lucrări arheologice ce se desfășoară și în zilele noastre. Această cetate era înconjurată de numeroase turnuri, iar pe punctul cel mai înalt a fost descoperită fundația unei monumentale biserici, precum și a unor case de locuit și a unor depozite.

În cetatea Țaraveț existau trei intrări principale. Pe una dintre acestea, trecînd un pod, poate trece și azi turistul îndrăgostit de istorie. Spre săpăturile de pe Țaravec duc azi alei comode și pitorești. De pe acest deal istoric, transformat în parc, se deschide una dintre cele mai frumoase priveliști asupra orașului Veliko-Tărnovo. Casele orașului, mic și cochet, sînt așezate în amfiteatru pe pantele dealului, apropiate strîns una de alta. Construcțiile din partea nouă a orașului, căci Veliko-Tărnovo nu trăiește numai din amintiri ci și făurindu-și un prezent pe măsură, sînt parcă inspirate de arhitectura interesantă a vechiului oraș ;

Nici mîna unui pictor celebru de peisaje nu ar putea să inventeze ceea ce a inventat natura în această așezare. Nu mai puțin adevărat este că locuitorii din Veliko-Tărnovo au știut să se „lipească" parcă de această natură, construind străzi înguste, în trepte, pe lîngă casele parcă zidite de cer. Și de oriunde ai privi, mai ales în nopțile senine de vară, în aerul pur și limpede, se ridică cetatea cu zidurile ei, pe care o reconstruiesc restauratorii cu o minuțiozitate de bijutieri. Stînd cîteva zile la Veliko-Tărnovo și plecînd apoi te urmărește gîndul că ai fost în cel mai frumos și pitoresc oraș istoric al Bulgariei.

INDIA

Mahabalipuram. Bazorelieful reprezentînd legenda Gangelui.

Locuitori ai orașului Agra.

Școlari indieni vizitînd Templul de la Mahabalipuram.

Aeroportul din Madras este o construcție egală cu ea însăși. Poate una din puținele construcții de acest gen întîlnite în India, și bineînțeles în acest oraș, centrul administrativ al statului Tamil Nadu. Situat în sudul acestei întinse țări, sufocat de o populație ce crește vertiginos el are șansa de a fi port pe coasta Coromandel, ceea ce-i conferă un aer viu, proaspăt, așa cum arată majoritatea orașelor, ce au devenit de-a lungul vremii, importante noduri de comunicații. Un oraș al contrastelor, fondat de europeni, el este în același timp cel mai puțin occidentalizat oraș din India contemporană. Madrasul are una dintre cele mai mari plăji marine din lume, circa 6 km, dar și neșansa de a o valorifica turistic, în întregime, deoarece apa este, în timpul zilei, infestată cu rechini. Madrasul poate fi iubit de la început, fără a îl fi înțeles pe măsură.

Poate fi iubit pentru industriile pe care le dezvoltă într-o mare diversitate ; cea textilă este dominată de prelucrarea bumbacului, cele de construcții de vagoane, motociclete și biciclete, montaj de automobile, industrii alimentare, de marochinărie și pielărie. Madrasul ar mai putea fi iubit pentru tipografii și pentru activitatea lor luminoasă, în acest centru cultural copleșitor prin monumentalitate, unde există o universitate, un observator astronomic, teatre, biserici catolice din sec. 17—19, muzee, toate desfășurîndu-se în sufletul turistului altfel decît în cel al localnicului. Este poate legea secretă, frumusețea oricărei călătorii.

Dar orașul Madras poate fi iubit și înțeles în același timp mergînd în două locuri care amintesc de istorie și tradiție. Kuchipudi Art Academy — o veritabilă citadelă a dansului indian —, și Mahabalipuram, un complex hindus, simbol al cosmosului.

Kuchipudi

După cîte se crede, conform tradiției, dansul a fost inventat de zeul Siva atît de des reprezentat în arta indiană ca „zeul dansator". Dansul în India are la bază o origine spirituală prin el căutîndu-se și desăvîrșindu-se o armonie a expresiei artistice. Cel mai important stil de dans clasic este cel numit „bharatanatya" după autorul celui mai vechi tratat de teatru, dans și mimică indian, pe nume Bharata. Tradiția spune că acest stil de dans era practicat de către îngrijitoarele templului lui Siva, numite „devadasi" (un fel de vestale). Simbolistica dansului poate fi descifrată prin gestica mîinilor. Aceste gesturi poartă denumirea de „mudra" exprimînd atît acțiuni cît și sentimente. „Mudra" se constituie astfel într-o caracteristică a teatrului și dansului indian.

Tinerele care se dedică dansului, considerat o veritabilă artă, trebuie să posede o serie de calități absolut necesare : frumusețe fizică, un simț înnăscut muzicii și ritmului, expresivitate și mobilitate, multă pasiune și mai ales multă muncă. Tocmai de aceea Școala de dans din Madras este renumită în întreaga Indie. Ea a revitalizat dansul și stilul Kuchipudi, care reprezintă inima culturii Andhka în toată strălucirea ei arzătoare.

Kuchipudi Art Academy din Madras, a fost fondată în urmă cu 20 de ani de către Sri Vempati Chinna Satyam, deținînd azi o pleiadă de străluciți dansatori, mesageri în întreaga lume a acestui stil. Printre aceștia se numără Sobha Naidu, Kama Dev, Sheila Patty, Seetha Kumari și mulți alții. Un dansator în stilul „Kuchipudi" se formează în ani de muncă asiduă. El pornește de la cunoașterea stilului „Bharata Natya" pentru ca apoi să cîștige în profunzime și complexitate învățînd pe rînd „abhinaya" (arta expresiei) „Bhavas" (arta mișcării) și nu în ultimul rînd modul de a folosi costumul popular plin

-dragostea mea

Localitatea Agra. Taj-Mahal — Templul eternei iubiri.

de fastuozitate „aharya". Zeci de brățări și inele purtate la mîini, clopoței la picioare, o diademă în părul împletit în formă de coadă, nelipsiții cercei din urechi și nări, colane fastuoase la gît, cingători sunătoare peste mijloc, costumul din mătăsuri grele, plăcut țesute cu fire de aur și argint, bătute în mici pietre prețioase, oferă o imagine de vis a talentului dansatorilor indieni din Madras.

Aproape de cosmos

Lîngă Madras, la circa 80 de kilometri, se înalță Mahabalipuram-ul, cel mai vestit complex arhitectonic hindus devenit simbol al cosmosului. Cu cei peste 20 de metri lungime basorelieful principal este cel mai mare basorelief din lume. Pe el se află sculptată în granit, legenda coborîrii Gangelui pe pămînt. Cele șapte pagode, numite „ratha", din valea cu același nume închipuie secolele, înțelepciunea și adoratorii. Basorelieful este compus din două părți, o alegorie reprezentînd toate animalele și spiritele naturii iar cealaltă parte, oamenii veniți în adorarea fluviului Gange reprezentat prin omul-șarpe care pare să țîșnească din stîncă. Complexul care datează din secolul al doilea, aparține culturii Tamililor și se întinde pe o impresionantă suprafață, cuprinsă pe o lungime de doi kilometri.

O minune fără sfîrșit

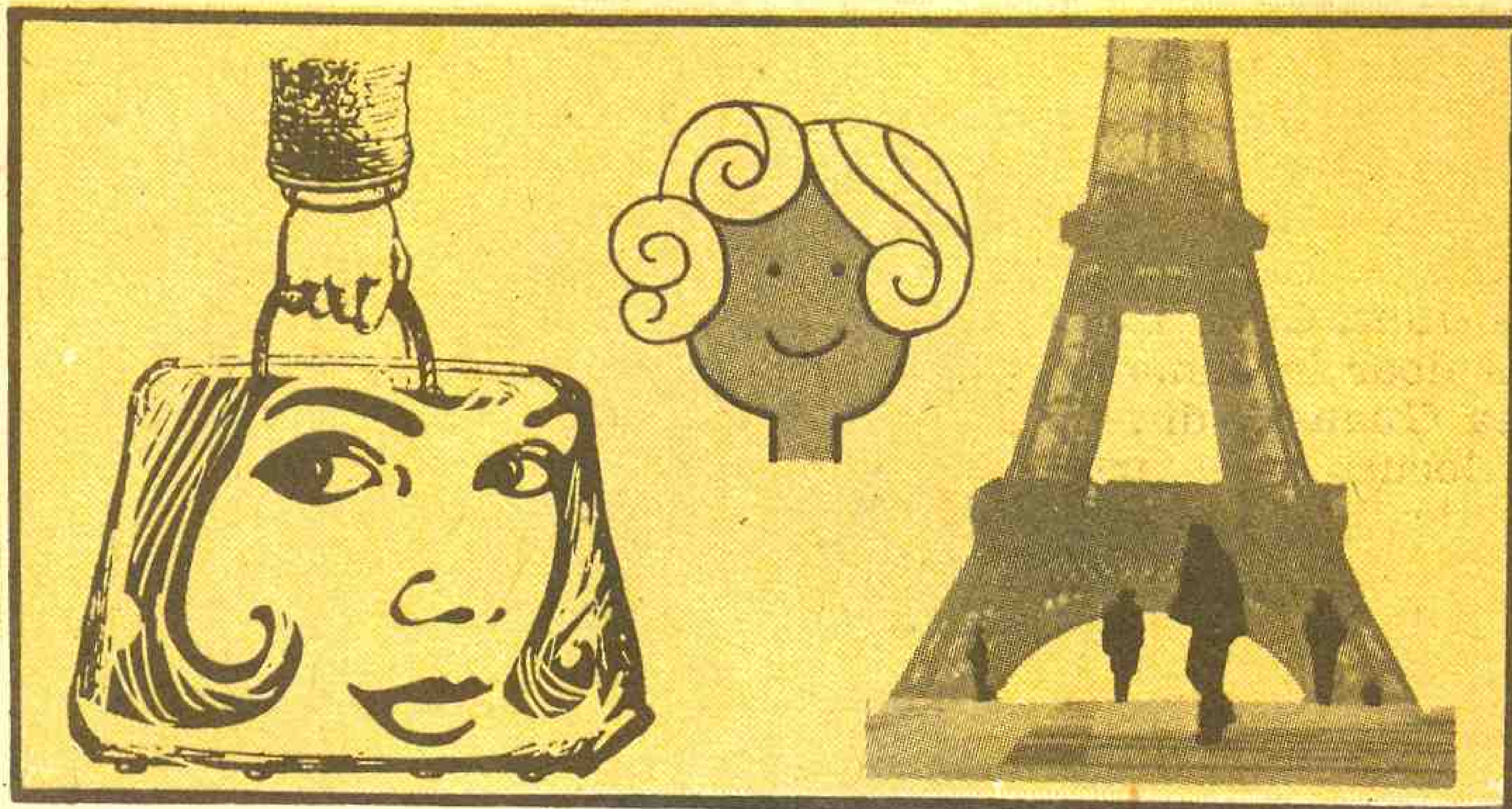
Patru litere AGRA, sînt mai puțin cunoscute decît cele șapte TAJ Mahal, care vorbesc de la sine despre una din marile minuni arhitecturale zămislite și închinate iubirii. Agra este un mic orășel din India, mai precis din statul Uttar Pradesh. Așezat pe rîul Jumna el a fost capitala Imperiului Marilor Moguli între secolele 16—18. Azi, un mic centru comercial (unde predomină industriile pielăriei, încălțămintei, textilă și alimentară) și cultural (care deține vestigii de artă, moschei celebre, palate), Agra este renumit mai întîi pentru că aici se află minunea albă, adică Taj Mahalul.

A fost construit de Shah Jahân, fiul lui Jahângir, între anii 1631—1653, ca omagiu adus soției sale favorite Mumtaz-i-Mahal. Legenda spune că soția i-ar fi dăruit 4 copii, murind la nașterea ultimului. Shah Jahân îndurerat de această pierdere a dorit să-i înalțe un monument, care să amintească de ea în întreaga lume, care să amintească de iubirea și statornicia ei. Și astfel 20 000 de oameni, artiști, arhitecți, unii dintre ei veniți chiar și din Europa, au ridicat o construcție impresionantă. Ea se înscrie într-un pătrat cu laturi egale de 57 metri, toate fiind ornamentate cu o fantastică dantelărie din marmură, degajînd perfecțiunea și echilibrul, frumusețea și măreția, parcă izvorînd dintr-o poveste cu zîne. Taj Mahalul este dominat de o cupolă din marmură albă cu un diametru de 20 de metri iar construcția este încadrată în cele patru puncte cardinale de patru minarete înalte de 40 de picioare.

Ceea ce impresionează însă covîrșitor la Taj Mahal este construirea, inexplicabilă și azi, a unui loc de unde orice vizitator care rostește un cuvînt îl aude repetîndu-se de 14 ori, aluzie și amintire la cei 14 copii pe care i-a dăruit Mumtaz-i-Mahal iubitului ei soț Shah Jahân, de numele căruia se leagă construirea multor altor monumente dar nici unul mai strălucitor decît cel închinat soției sale.

DOINA CONSTANTINESCU

ÎN STRĂINĂTATE

În aprilie 1980 am fost şi eu în străinătate. Primul meu contact cu Occidentul. Am plecat din Bucureşti pe 29 martie. Pe 30 martie am fost la München şi în dimineaţa de 1 aprilie am ajuns la Paris. Am luat-o de la Gare de l'Est, spre Sena, pe rue de Faubourg de Saint-Denis, apoi pe Saint Denis. Aproape-n faţa fiecărui gang era cîte-o fată drăguţă, albă, neagră sau galbenă care te invita sus. Băteau de multe ori cu cheia-n burlan.

Fără hartă, fără nimic, doar după miros, am ajuns la Sena.

Am căscat puţin gura.

A doua zi dimineaţa pe la ora 8,44 beam nişte *Château Montlaur — Corbières — Vin Délimité de Qualité Supérieure. Produce of France. Les héritiers Niermans — propriétaires au Château Montlaur (Aude).*

Vinul e roşu. Paharul — de cristal.

La Paris e soare. Totuşi norii sînt negri, exagerez, sînt violet închis, ori cenuşiu-violet. Sînt în Auteuil, arondismentul 16, în faţa geamului meu este biserica St. Auteuil, fumez o ţigară foarte blîndă, un Peter Stuyvesant.

Apoi am ajuns la Verona.

Sub balconul Julietei am izbucnit în plîns.

Ploua la Verona, era 26 aprilie.

Ajunsesem la Barul Cavour, din Piazza Bra.

Fiindcă plouă, la Barul Cavour e plin de studenţi.

Unul strigă o fată care trece pe stradă :

— Vieni impiccare la finanzata di Barinasso !

Dar bineînţeles fata nu vine şi logodnica lui Barinasso rîde de se prăpădeşte.

Un tip agaţă două blonde şi le invită la masă. Tipul nu e frumos. Nici blondele.

Ploaia s-a oprit.

Se lasă seara peste Verona, studenţii de la *Cavour* nu beau şi nu mănîncă nimic, dar cîntă şi vorbesc tare şi-n drum spre Piazza delle Erbe, trec pe Via Cappello, revăd casa Julietei, în noaptea de primăvară, după ploaia destul de tristă, cu arcadele înţepenite-n zid, cu balconul încleştat în cărămidă, cu iedera atîrnînd ca pulpanele unei rochii de bal, măturînd pămîntul.

Iată însă cum am ajuns la Verona. Eu mergeam la Torino. Era cam patru dimineaţa cînd trenul oprea la Milano şi eu dormeam. Aşa că trenul a mers mai departe spre Veneţia. Neavînd bilet pe această rută m-am dat jos la prima staţie. Era Brescia.

În Brescia însă nu exista birou de schimb, iar eu aveam franci francezi. N-aveam nici măcar de ţigări.

Am cerut unuia o ţigară. S-a uitat lung la mine, dar mi-a dat. Era însă o ţigară puturoasă.

Am întrebat unde e biroul de schimb cel mai apropiat. Mi s-a spus că la Milano sau la Verona. Am întrebat care-i mai aproape. Mi s-a spus că Verona.

M-am urcat în primul tren care mergea la Veneţia ca să mă opresc la Verona.

Un controlor cu barbă mi-a cerut biletul. I-am arătat foaia de călătorie.

— Ma non è sulla strada, a remarcat el.

Dar s-a milostivit de mine şi nu m-a amendat.

— Vai ! mi-a zis el, adică „du-te !" şi m-a lăsat.

Am coborît la Verona.

Am stat la Albergo Aurora, în Piazza delle Erbe.

Sub balconul Julietei am citit un pasaj din Shakespeare :

„But soft ! What light through younder window-breaks ? It is the East, and Juliet is the Sun.

It is My Lady. O, it is my love.

Act. 2/Scene 2"

Evident, am izbucnit în plîns.

Şi ploua. Ploua ca plînsul meu, ploua încet peste Verona.

Mă-ntorc în Piazza Bra. La Barul Cavour. Studenţii mai sînt acolo. Cam toţi sînt cu pălării.

În piaţă fusese un fel de spectacol. De-aceea băieţii şi fetele sînt costumaţi.

De la masa mea se vede amfiteatrul roman şi primăria.

Se vorbeşte tare, o fată cîntă la chitară, un bărbos se-apropie de ea şi se-aruncă unul în braţele altuia.

Văd şi Veneţia, trec apoi spre Austria, la Klagenfurt mă opresc, în tren între Dôle şi Lausanne mă-ndrăgostesc de-o pictoriţă americană. Ştiam că acum e la Klagenfurt, unde-i şi mama ei. Casc eu vreo două ore gura prin Klagenfurt şi iar la gară, ajung la Viena şi cu ultimii bani îmi cumpăr o găină (friptă, bineînţeles), ca să-mi ajungă pînă la Bucureşti.

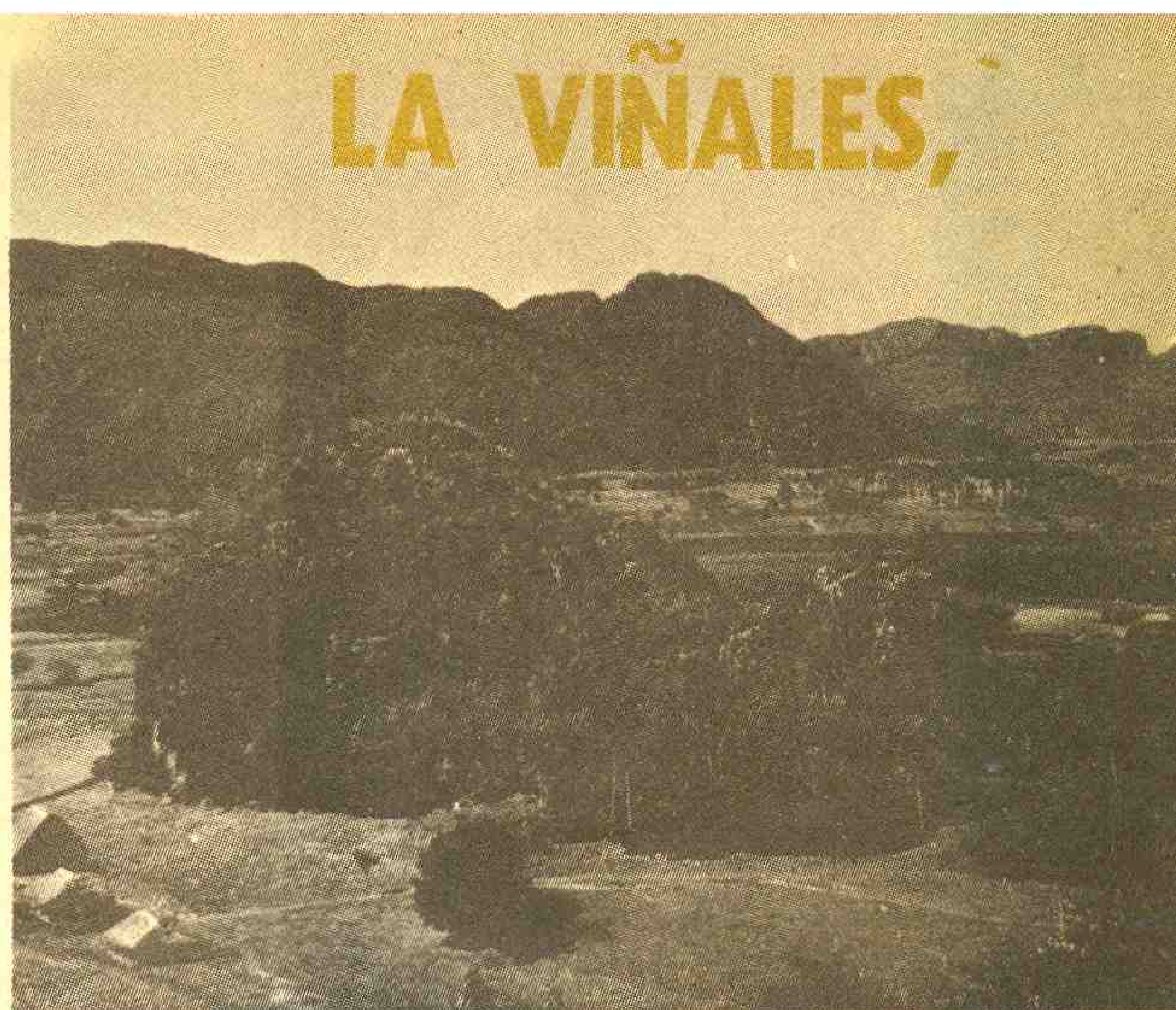
Şi, cu chiu cu vai, îmi ajunge !

PUŞI DINULESCU

Pătrund în inima munţilor Sierra de los Organos folosind şoseaua care şerpuieşte pe valea rîului Cuyaguateje, cel mai lung din vestul Cubei (112 km). Aceşti munţi nu sînt înalţi, dar se pot mîndri cu cele mai extraordinare formaţiuni castice de suprafaţă, cu mogotele. Lanţul muntos al Sierei e alcătuit din înălţimi calcaroase ciudate în formă de stoguri sau de căciuli ciclopice, izolate ori înlănţuite, care nu-s altceva decît martori de eroziune. Ceva asemănător mai poate fi admirat doar în Jamaica şi Puerto Rico, în regiunea Guangxi din China şi încă în puţine alte locuri de la tropice. Avînd pereţi practic verticali, golaşi sau înveliţi în hăţişuri de nepătruns, ciuruiţi de peşteri cu stalactite, stalagmite şi coloane de calcit la vedere, faimoasele mogote cubaneze impresionează prin pitorescul lor fără egal, ducîndu-te cu gîndul la nişte orgi uriaşe — de unde şi numele de Sierra de los Organos. Mogotele izolate din mijlocul văilor carstice sînt încă şi mai impresionante. Ele se înalţă din şesul neted ca nişte stînci din mare ; unele par turnuri părăginite sau gigantice coloane frînte, altele au forme absurde, incredibile. Nu-i de mirare că unii văd în ele turme de elefanţi înpietriţi, iar în mogota La Mina — înaltă de 315 metri — un sfinx de dimensiuni fantastice. Puternicul contrast dintre fundul plat şi larg al văii pe care se tîrăşte şoseaua, şi mogotele ce se avîntă spre cer conferă peisajului acel farmec unic, spectaculos, grandios. Un peisaj pe care-l credeam posibil doar în tablourile pictorilor naivi.

Departe de a fi uniformă, vegetaţia pe care o văd e mai curînd un mozaic eterogen combinat în funcţie de condiţiile ecologice. Astfel, în timp ce pe creştetul însorit al mogotelor, aproape lipsit de sol, creşte o vegetaţie spinoasă cu frunze pipernicite, la poale, pe conurile deluviale, prosperă pădurici bogate în ficuşi şi arbori de lemn preţios ca cedru şi caoba. Deodată, şirurile mogotelor se strîng, lăsînd doar o poartă, La Estrechura, prin care abia încap, atît rîul, cît şi şoseaua. Pătrunc în Valle de Luis Lazo. Pe fundul neted al văii se cultivă cel mai bun tutun din lume. Probabil că cei ce trag în piept fumul albăstrui de havană habar n-au de acest decor romantic, de lumina dulce care mîngîie preţioasa frunză încă de la naştere, dîndu-i vlaga şi aromele mult apreciate. Mai departe, trecînd prin alte strîmtori ajung în celebra Valle de Viñales. De aici, prin orăşelul Viñales (fondat în 1879), azi renumită staţiune turistică (25 000 locuitori în 1979), urc pe Loma del Pueato pînă la faimosul „Mirador" (belvedere) al hotelului Jazmines. În aer pluteşte parfum de iasomie justificînd numele locului. De aici se deschide ampla privelişte, bine cunoscută din ilustratele poştale, către larga şi complicata Valle de Viñales, această vedetă necontestată a carstului conic tropical, a cărei faimă turistică a făcut de mult înconjurul planetei. Avînd o imagine de ansamblu, îţi poţi închipui mult mai uşor cum au fost create mogotele. La început, prin prăbuşirea unor taverne de peşteră au luat naştere mici văi închise, numite polii. Nişte ferestre ale lumii

LA VIÑALES,

ÎN „ŢARA MOGOTELOR",

întunericului deschise spre cer, legate între ele doar prin galerii de peşteră şi înşirate, ca nişte mărgele pe aţă, în lungul rîurilor subpămîntene. Cu vremea pereţii fiecărei polii au fost mîncaţi, împinşi mereu îndărăt. Cariile muntelui s-au lăţit, s-au contopit în carii mai mari. Între ele, abia dacă au mai rămas nişte martori de eroziune alcătuiţi din calcar extrem de dur, închis la culoare, de vîrstă jurasică. Sînt superbele mogote solitare din faţa mea care poartă nume de fecioare şi flori, mai întotdeauna nume gingaşe, feminine : Esmeralda, Robustina, Feita, Pita, Las Hermanas, etc. Sînt mogotele pe care nu te mai saturi privindu-le şi imortalizîndu-le pe peliculă, înconjurate de lanţul mogotelor marginale sau înlănţuite. Ansamblul îmi apare ca o horă sau o perinită cu perechi la mijloc împietrită de o vrăjitoare. Printre mogotele solitare, solul sîngeriu este pătat de verdele palmierilor şi cenuşiul caselor ţărăneşti. Razele strecurate printre nori schimbă mereu aspectul văii, luminînd pieziş calcarele cenuşii uneori aproape negre.

Dar trebuie să plec. Pe drum mă opresc sub peretele golaş al mogotei Las Dos Hermanas pentru a admira fresca gigantică numită „Mural de la Preistoria", opera unui colectiv de pictori realizată în culori pastelate prin anul 1961. Ea reprezintă fosile marine din jurasic caracteristice Cubei, edentate fosile şi o familie de amerindieni. Sub perete există o crescătorie de melci comestibili, bucuria gurmanzilor din Havana. Odată cu asfinţitul pătrund în valea Isabel Maria, alt poem mogotic sculptat în calcar tropical. Dealurile acoperite cu pini endemici (Pinus tropicalis) mă duce cu gîndul la pinul bănăţean, la peisajul carstic românesc a cărui frumuseţe, deşi mult diferită, nu este cu nimic mai prejos.

ŞTEFAN NEGREA

teatru

ancheta noastră

1. Ce reprezintă pentru dvs. teatrul și cum vedeți trezirea interesului publicului pentru acest gen de spectacol ?

2. Care este punctul de foc asupra căruia trebuie să insiste un dramaturg pentru a epuiza într-o piesă profundă profilul omului zilelor noastre ?

3. Cum vedeți dvs. eroul zilelor noastre ? Care trebuie să fie trăsăturile lui și conflictul în care să se angajeze pentru a fi purtătorul unui mesaj ?

4. Mai este de actualitate melodrama, care se limitează la o dispută familială, la eșecurile în dragoste sau în căsnicie sau melodrama trebuie extinsă în afara acestui cerc închis ?

5. Spectacolul de teatru în combinație cu alte forme ale artei, într-o îmbinare să-i spunem foarte modernă și originală, mai este de actualitate, sau se revine la decorul funcțional, clasic, lăsînd ca omul să fie cel care își rostește replica să-și dezvăluie lumea interioară ?

6. Piesa de teatru poate fi considerată, înainte de toate, operă de artă și atunci receptarea ei cere o pregătire specială ; ea poate fi considerată și bun de larg consum și atunci nu cere decît o dispoziție potrivită. Dvs. pentru care din aceste concepții înclinați ?

7. Care vi se pare arta cea mai modernă, cea mai expresivă pentru epocă ?

8. Care este locul ficțiunii în teatru ?

9. Există o legătură directă între calitatea unei piese și audiența ei la public ?

10. Ce piesă iubiți cel mai mult în momentul de față și de ce ?

11. Considerați că se poate vorbi despre existența unui public de teatru ?

12. Care credeți că sînt imperativele repertoriului contemporan ?

13. Ce dramaturgi tineri prețuiți ? La ce lucrați în clipa de față ?

PAUL EVERAC

● În parte tonul mai acut critic (deci mai angajat) al pieselor noastre aduce publicul la dezbaterea care se numește teatru. Apoi valoarea lui pentru unii saporifică. Și Televiziunea trimite oamenii la teatru, uneori ca să-și dreagă gustul.

● Zbaterea omului, convulsia lui de a se păstra și de a progresa ca persoană morală, în ciuda a fel de fel de...

● El trebuie în primul rînd să aibă un mesaj. Și acest mesaj să fie în primul rînd al lui. Și el să-și pună pielea în saramură pentru acest mesaj al lui. Și el să primească lovituri și să se războiască dacă e nevoie. Și uneori să piară dacă e nevoie. Și uneori să se îndoiască, dacă adversitățile sînt prea mari sau argumentele contrare prea pertinente. Și să fie un om superior. Și să fie personalizat, fără să fie rupt de ceilalți. Și apoi fără să fie abandonat de ceilalți. Și așa mai departe. V-am dat o schemă. Dar asta mi-ați și cerut.

● Este de actualitate tot ce mișcă sufletul, înmuindu-l în rang uman, consolîndu-l, înaripîndu-l. Înduioșarea e tot umană. Așa și melodrama...

● Ecletismul a năvălit și în teatru și a rupt membrana unității stilistice, anexînd mijloace din cele mai diferite. Ca la orice inovație există și o apărare care constă în desprinderea unui teatru mai canonic și mai „ortodox", adică mai respectuos cu normele clasice și cu imperativul unității în substanță și mijloace. Publicul n-are decît să opteze.

● Și una și alta. Într-o expoziție intră oricine cu aceeași îndreptățire democratică, populară. Dar fiecare se alege *cu cît poate*, adică pe măsura capacităților sale de receptare și pînă la urmă a instrucției sale artistice. Plătitorul de bilet nu-i tot una cu publicul pe care-l vizăm. Dar nici el nu-i lipsit de dreptul de a participa la dezbaterea teatrală. Cum nu e lipsit nici de dreptul la instrucție !...

● Arta epocii noastre e arhitectura.

● Fără ficțiune nu e teatru, ci fotografie plată. O viață neficționalizată e amorfă, se reduce la factologie. Cu atît mai mult o specie de artă, care de la început e dată ca produs al imaginației.

● Există un public bun de teatru la București. Ceva-ceva pe la Iași și Cluj. Un pic pe la Timișoara. Și pături foarte subțiri, cît ceapa, în celelalte orașe. Publicul are un factor de evoluție și selecție din mulți. Să vă spun un secret al lui Polichinelle : publicul bun pentru cultură e publicul cult. Dar cultura e în mers peste tot. Cu mijloace, evident, inegale. Se găsesc mai ușor, fie și din punct de vedere statistic, 30.000 de oameni buni pentru teatru la București decît aiurea.

● Imperativele oricărui repertoriu sînt : o capodoperă (sau mai multe), sprijinită pe 4—5 piese tari, pe o duzină de piese „bune" și pe multe piese de consum.

● Nu prea avem dramaturgi tineri. În loc să vorbim despre prețuit mai bine am vorbi despre sperat. Noul Ibsen e mai la îndemînă decît Büchner.

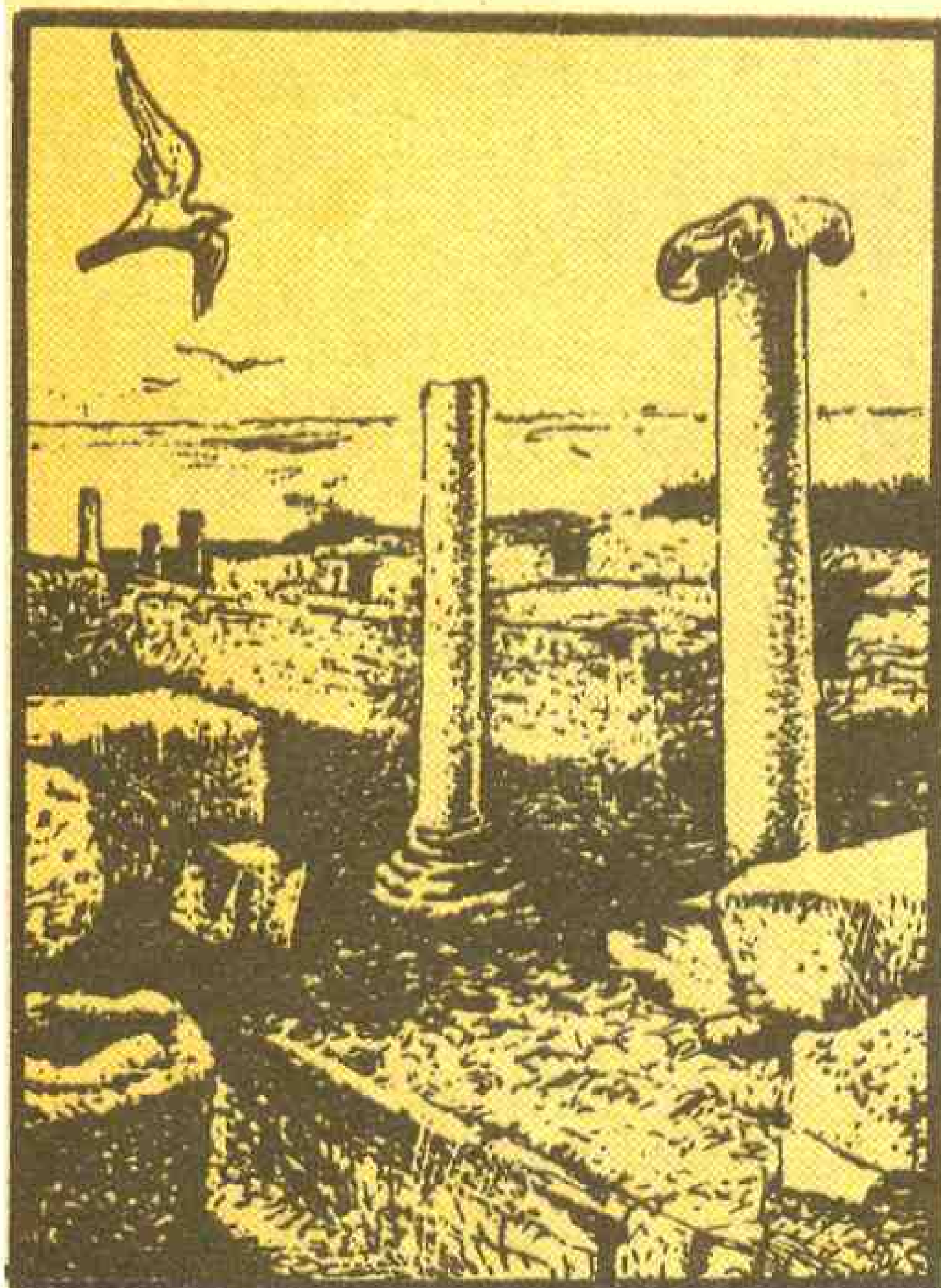
VINTILĂ ORNARU

● Teatrul a fost primul gen pe care l-am abordat, gen literar, încă din fragedă pruncie. La 14 ani îmi jucam piesele cu băieții din cartier. Eram regizor, scenarist și autor. Se înțelege că asta a fost prima mea iubire, dublată bineînțeles și de iubirea pentru poezie. De altfel, cred că un dramaturg implicat, este și poet și viceversa. La ora actuală, există un mare interes pentru teatru. Au devenit excepție sălile goale și e și firesc să fie așa pentru că teatrul este cea mai apropiată manifestare artistică de om. E religia lui. S-a crezut o vreme, într-o concurență : cinematograful, televiziunea, radioul pe o parte și teatrul pe de alta. Dar nu. Teatrul rezistă și va rezista. Paralel și cu celelalte forme de artă.

● Să-l descopere pe acest om actual, care de fapt sîntem noi înșine și descoperirea ține de ceea ce înseamnă ideea de conflict. Cînd l-ai găsit, ești norocos și profilul omului zilelor noastre, este cît se poate de frumos sau de interesant.

● Trăim într-o epocă în care mesajele circulă la tot pasul. Omul nostru contemporan este foarte bine pregătit să le țină piept la toate și să-l îndrăgească și să-l apere pe cel care îi susține lui mai puternic demnitatea de Om.

● Dramaturgia tînără și cînd zic dramaturgie tînără, înțeleg dramaturgia modernă, fuge ca dracul de tămîie de melodramă, dar în pofida acestui fapt, melodrama rămîne în picioare și spectatorii dau apă la șoareci și cînd sînt foarte temeinic instruiți estetic. Bineînțeles dacă melodrama este susținută cum trebuie, în contextul conflictual, fie în disputele familiare, fie extinse, cum spui dumneata, în afara acestui cerc închis. Îmi doresc să vă dovedesc și practic, dacă bineînțeles o să găsesc și instituția care să mă susțină.

● Și într-un decor clasic și într-unul mai sofisticat sau de loc, spectatorul gustă teatrul dacă un conflict e consistent și-l interesează. Cum teatrul este convenție, convenția se instalează după foarte puțin timp de la ridicarea cortinei spectacolului și spectatorul e purtat pe un covor fermecat pe care și-l închipuie el. Ideea de decor funcțional, existînd firește și ea, tocmai în grăbirea startului convenției, dacă textul e de calitate și e bine pus în valoare de regizor și interpret. Domnilor pictori scenografi, vă rog să mă iertați, nu vreau să vă las fără pîine ! De aceea de cîte ori veți avea ocazia sau de cîte ori veți întîlni un text de-al meu ajutați-l, urcîndu-l pe scenă într-o astfel de manieră încît să-i faceți o plăcere și maică-mi care e o mare iubitoare de teatru ! De altfel a vrut să se facă artistă, dar a ajuns telefonistă la poștă.

● Indiscutabil, piesa de teatru e operă de artă și stă pe același plan sau pe același podium cu poezia. Numai în vederile unor „isteți" cu ochelari de cal ea e scoasă mai spre periferia literaturii. Dar o piesă adevărată e cît și o poezie excelentă ori un roman bine realizat și devine, așa cum spui dumneata și un bun de larg consum. Bineînțeles, nu așa, precum cașcavalul, fleica în sînge sau fasolea, ci ca ea însăși producătoare de satisfacții, neliniști ori certitudini. Oamenii poartă cu ei zilnic o balanță nevăzută, pe un taler bunurile de larg consum destinate stomacului, pe celălalt, bunurile de larg consum destinate sufletului. Dacă balanța e în echilibru, oamenii vor avea un somn liniștit și vor visa frumos. Le-o doresc !

● În epoca noastră, ca-ntr-o cursă fantastică de cai, toate artele se zbat și luptă să devină cît mai expresive. Depinde de cel care o gustă, de preferințele lui. Important e, cred eu, că omul modern cu toate complicațiile vieții lui nefericite n-a renunțat la artă sau la arte și crede în ele. Îngăduie-mi să-ți relatez o întîmplare : mergeam cu mașina 177, era aglomerată pînă la refuz și două tinere deasupra capului meu — mai norocos ca ele, prinsesem un loc — discutau despre diferite manifestări de artă, existente la acea oră în oraș. Erau niște cunoscătoare perfecte și a fenomenului teatral și al celui de editură și al celui plastic, nemaivorbind de muzică, încît mi-am întors capul spre ele și le-am întrebat speriat : „Bine, dar ce iubiți mai mult" ? „Sînteți total indiscret domnule, mi-a răspuns una din ele".

● Ficțiunea în teatru e ca sîngele și aerul într-un organism ! Teatrul fără ficțiune nu există, ficțiunea fiind însăși suportul esențial al unei piese de teatru !

● N-am auzit de nici o piesă a lui Shakespeare la care să nu se îmbulzească lumea la casă. Shakespeare înseamnă calitate supremă, instrumentul cu care omologăm produsele dramatice. Cînd e lume, e și bună. Sînt în afara competiției, după mine, experimentele. Ele sînt necesare, dar sînt pentru noi, „inițiații". Aici vine lume mai puțină, deși s-ar putea foarte bine să funcționeze și aici instrumentul de omologare !

● Același pe care am iubit-o și la 20 de ani, și la 30 de ani și la 40 de ani : „Richard al III-lea".

● Bineînțeles !

● Să fie cît mai variat, clopot care să ne cheme la slujba de duminică a frumosului.

● Sînt atît de mulți încît ar fi nedrept să dau vreun nume ; n-aș vrea să omit pe niciunul, pentru că îmi place să mi se dea bună-ziua. Și știu, din străvechile mele amintiri că dacă nu ești pomenit e nenorocire ! Să se pomenească singuri !

● „A la bonne sante", o piesă în care iau atitudine împotriva violenței.

GHEORGHE VLAD

● Pentru autorul dramatic teatrul reprezintă modul prin care se exprimă pe sine. Pentru spectatori teatrul este, sau e necesar să fie, un depozit de idei și simțăminte de unde orice spectator își ia cît poate și cît îi e de trebuință. Cît pri-

vește interesul publicului acest interes există și, deci, pentru spectacolul teatral nu se pune problema a fi trezit ci menținut, dezvoltat. Cum anume ? O știe oricine : prin piese bune și spectacole asișderea. Firește, teatrul își are specificul său ; un volum de versuri sau proză îl cumperi de la librărie, te duci acasă, te așezi în fotoliu sau pe pat și îl citești. Teatrul, însă, e mai pretențios ; musai să te duci, tu, la el. Așa e firesc. Dar ai întotdeauna disponibilitatea de timp necesară, ba chiar și energia, să te deplasezi, să zicem, de la marginea cealălaltă a Bercenilor sau a Pantelimonului pînă în centrul capitalei ? M-am întrebat adesea, cum de nu s-or fi gîndit edilii ca, în miezul cartierelor noi (echivalentul unor orașe mari) să prevadă edificarea cîte unei săli, fie cît de modeste, închinate manifestărilor artistice ? Sînt convins că dacă s-ar face apel la miile de tineri din cartierele respective (mă refer la munca voluntară) astfel de săli s-ar ridica în cîteva luni. Și mai sînt convins că sălile respective n-ar rămîne în nici o seară goale. Cît privește provincia sînt orașe ca de pildă R. Vîlcea și Focșani ce-și doresc cu ardoare înființarea unor teatre profesioniste.

● Nu cred că există dramaturg, oricît de talentat, căruia să-i stea în putință a epuiza într-o piesă „profilul omului zilelor noastre". Se credea posibil așa ceva în urmă cu 25—30 de ani cînd se foloseau, cu precădere, în construirea personajelor, două culori : albă și neagră. Azi, dramaturgii (întocmai sondorilor), forează la adîncimi cu mult mai mari în conștiința oamenilor încercînd să scoată la iveală acele elemente ce alcătuiesc esența noțiunii de om cu ce are el bun sau rău în ființa sa. Dar de o epuizare a „subiectului" nu poate fi vorba nu într-o piesă ci nici măcar într-o operă de-o viață.

● În toate epocile oamenii (mă refer la mulțimi) și-au dorit eroi pe care să-i ia de exemplu, pe care să-i ajungă aevea sau în vis. Literaturile, încă din vechime, abundă în astfel de exemplare umane model. La noi, unde literatura cultă s-a dezvoltat ceva mai tîrziu, poporul singur și-a plăzmuit eroii — vezi basmele populare, baladele etc. Ce întruchipau, ei, de regulă ? Cinstea, curajul, simțul de dreptate, omenia. Și astăzi, cu toate că spectatorii au evoluat, au evoluat și dramaturgii, tot de oameni de bine care să lupte împotriva răului se simte nevoia pe scenă. Desigur, măiestria autorului (și actorilor), profunzimea de idei etc. contează foarte mult. Dar, în esență spectatorul mediu, după ce se lasă cortina, vrea să rămînă cu sentimentul că, pe scenă, sub ochii săi, s-a desfășurat un act justițiar indiferent de ce natură. Prin aplauzele sale (avantajul teatrului) mai are sentimentul că a participat direct la acest act (și cine nu se-nchipuie doar de partea celor buni ?), ba, îi vezi pe cîte unii, în timp ce-și ridică obiectele de la garderobă, cu ochii strălucind de mîndrie și satisfacție de parcă ei înșiși ar fi stat pe scenă. De aici decurge, cred eu, valoroasa funcție educativă a teatrului.

● Un eșec în dragoste sau căsnicie, o dispută familială contează pentru om la fel de mult ca o neizbîndă în profesie. Așa încît nu văd de ce melodrama n-ar mai fi de actualitate. Cu atît mai mult cu cît genul continuă să fie gustat de public (și doar „tonul face muzica" nu-i așa ?) și, ca atare, constituie un mijloc în plus de atragere a acestuia către sălile de teatru. Pe de altă parte melodramele indigene de actualitate (din păcate nu sînt prea multe) au, față de cele din occident, calitatea de a fi mai profunde, mai ancorate în viață și, la urma urmei, oglindesc necazurile noastre, mici sau mari, potrivit, ca să zic așa, cu specificul local. În ce mă privește n-aș opta (de fapt nici nu scriu melodrame) pentru extinderea ei „în afara acestui cerc închis" fiindcă ar însemna să încălcăm un alt domeniu — anume al dramei sau tragediei. Așa încît prefer o tragedie autentică unei melodrame „extinse". Sigur, pe undeva, genurile sînt înrudite. În fond marile tragedii sau drame conțin și elemente de melodramă.

● Există o diversitate izvorîtă fie din viziunea regizorului, fie a pictorului scenograf, fie din necesitățile impuse de construcția piesei. Ba, uneori, și situația financiară a teatrului din acel moment influențează asupra modalității de punere în scenă. Sigur, sînt cazuri cînd un decor mai substanțial și mai aproape de realitate ajută piesa. Alteori e deajuns scîndura goală. Tot așa, de pildă, unor piese le sînt necesare muzica și baletul în vreme ce altora le sînt de ajuns simpla rostire a replicii. Două condiții sînt însă, absolut necesare unui spectacol pentru a fi viabil : trăirea autorului în momentul scrierii piesei și trăirea actorilor în scenă. Fără aceste două condiții, cu toate artificiile din lume n-ai să-l poți ține pe spectator legat de scaun.

● Fără îndoială că piesa de teatru este, înainte de toate, operă de artă. Dar pentru ce receptarea ei să necesite o pregătire specială ? Și la ce nivel să fie această pregătire ? Diplomă de bacalaureat (cel puțin), licență, doctorat ? Oare spectatorii anticilor greci sau cei ai lui Shakespeare ce pregătire specială or fi avut ? Fără îndoială că o poezie de Mallarmé, Paul Valéry sau Ion Barbu nu poate fi înțeleasă de către oricine și poate că nici nu este nevoie. În schimb teatrul, după mine, este obligatoriu să fie înțeles. Mă refer nu la obligația spectatorilor ci a celor care semnează spectacolul începînd cu autorul. Comediilor mele cu olteni li s-a reproșat adesea că atrag în săli oameni de toată mîna ; păi asta și doresc ! Altfel pentru cine să scriu, pentru scaune goale în speranța că posteritatea îmi v-a ridica statui ? Nu, prefer să aud, cu urechile mele, ropotele de aplauze. Cît privește viitorul, acesta o să-și aibe dramaturgii săi. Iar dacă se v-or strecura și cîteva nume ale celor de azi cu atît

mai bine pentru ei ; eu îi felicit de pe acum. Că piesa de teatru are şi caracteristicile unui bun de larg consum nu-i nici o ruşine. Toate artele au astfel de însuşiri. De nu le-ar avea ar pieri de... inaniţie. Numai cine nu cunoaşte cît se zbat directorii teatrelor pentru îndeplinirea planului financiar se simte deranjat de această latură (e drept mai puţin poetică) legată de viaţa artistică.

● Toate artele sînt moderne în măsura în care exprimă epoca respectivă cu frămîntările şi năzuinţele ei.

● Locul ficţiunii în teatru depinde de autor. Spun gîndindu-mă că există, de pildă, teatru document, teatru colaj, teatru politic etc. În general însă întîmplările şi conflictele din viaţă le transfigurezi, altfel n-ai mai fi dramaturg ci reporter.

● Sînt cazuri cînd piese mai puţin reuşite se bucură de audienţă la public. Asta se întîmplă, de regulă, cînd în distribuţie se nimeresc cîteva vedete. Sînt şi cazuri cînd piese socotite bune sau foarte bune, cu interpreţi de primă mînă, să cadă după cîteva reprezentaţii sau să ţină afişul în mod artificial, cu săli goale. Alte lucrări, socotite proaste, jucate cu distribuţii modeste, pe scene deloc faimoase, au rezistat pe afiş cîte zece ani sau mai mult. E greu de dat un răspuns clar şi cuprinzător în această problemă.

● Dintre piesele confraţilor iubesc cîteva ; dintre cele scrise de mine — pe mai toate...

● Categoric avem un public de teatru iar în ultima vreme devine tot mai numeros. Datoria noastră de căpătîi este să facem în aşa fel încît să nu-l pierdem.

● Imperative sînt multe. Iar dacă spectatorul părăseşte sala cu impulsul de a fi mai bun, mai drept şi, de ce nu, mai lucid, consider că, în bună măsură, repertoriul contemporan îşi îndeplineşte menirea.

● Nu cunosc cazuri (deşi poate vor fi) ca autori, cu adevărat tineri, să fie reprezentaţi ; deci nu am cum să mă pronunţ.

● Definitivez, pentru tipar, un al doilea volum de teatru şi, totodată, lucrez la un ciclu de piese dedicate păcii.

AL. VOITIN

● Mă întrebaţi ce înseamnă pentru mine teatrul. Eu cred că la întrebarea asta aş putea răspunde şi eu ca şi oricare altul, poate numai cu cuvintele lui Hamlet, atunci cînd se întîlneşte în scenă cu actorii : „Teatrul în fond este o oglindă pusă în faţa lumii". Din cauza asta, aşa cum tot Shakespeare ne spune prin Hamlet, teatrul „reuşeşte să arate virtuţile adevărate, toate trăsăturile esenţiale ale vieţii". Fără îndoială că un astfel de răspuns, care ar putea fi dat de orice om, nu vă satisface, fiindcă dvs. vreţi un punct de vedere personal. Eu n-aş vrea să mă hazardez să vă dau nişte explicaţii psihico-fiziologice, fiindcă teatrul ne dă posibilitatea de a ne explica ideile, puse şi ele în valoare de nişte stimuli mai mari decît lectura, decît scrisul. Intervin aici elementele tridimensionale ca : gestica, mimica, vocea, mişcarea şi, évident, toate acestea dau pregnanţă comunicării noastre (ceea ce ne îndeamnă şi ne împinge către teatru). Omul înregistrează întotdeauna cu mare ascuţime epifamia. Cînd am văzut scena prima dată, aceasta mi s-a părut a fi o epifamie. Explicaţia de natură psihologică şi de natură ideatică am avut-o mult mai tîrziu. Teatrul reprezintă pentru mine o modalitate de a vedea la toate nivelele şi într-un mod cît mai percutant, ideile. Eu nu am început prin a scrie teatru, însă mi-am dat seama că „debordările" prin citire sînt mult mai percutante, sînt reprezentate şi plastic şi gestic). Întrebarea asta mai are şi un codicil, în sensul cum văd eu trezirea interesului publicului pentru teatru. Eu n-aş zice că este vorba de o trezire a interesului publicului pentru teatru, eu aş vorbi de menţinerea interesului publicului pentru teatru.

● Teatrul trebuie să trezească interesul publicului şi interesul publicului este implicit legat de realităţile social-politice. Totdeauna interesul publicului a fost legat de reflectarea sinceră a realităţii. Ori reflectarea sinceră a realităţii este tocmai viaţa care se scurge în fazele ei social-politice şi morale şi, implicit, şi afective. Evident că pentru asta este nevoie ca dramaturgul să ţină seama şi de seducţia pe care nonconformismul îl exercită asupra societăţii în general. Asta înseamnă că aduce în dezbatere şi profilul omului zilelor noastre. Şi, evident, interesul publicului este captat.

● Am observat deseori marele interes pe care publicul îl are atunci cînd are impresia că se ridică perdeaua asupra unor lucruri despre care el ştie şi pe care nu le-a văzut direct. Şi atunci interesul ăsta social al publicului ţine şi de cunoaşterea în adîncime a valorilor etice şi social politico-morale ale eroilor zilelor noastre. Din cauza asta, în literatura mare, eroul (şi personalitatea lui) este purtător de idei mari, nobile şi deschizător de drumuri care concentrează, ca să zic aşa, aspiraţii ale întregii societăţi.

● Eu nu dispreţuiesc melodrama şi ca atare m-aş referi la un exemplu de melodramă. M-aş referi la „Domnişoara Nastasia" a lui G.M. Zamfirescu. Este tipic o melodramă, cu violenţă, cu momente de convenţional, de patetism. „Domnişoara Nastasia" are slăbiciunile unei melodrame, dar are şi o forţă care reuşeşte să curețe, să purifice textul de uşurinţele, ca să zic aşa, caracteristice melodramei.

● Am văzut unele spectacole în care s-a încercat să se completeze, să se dubleze textul dramatic cu alte forme de divertisment. Am avut de foarte multe ori impresia că asist la adevărate spectacole de circ. Teatrul se îneacă în această magmă de divertismente. Cred totuşi că prima valoare a teatrului este cuvîntul.

● Deşi consider piesa de teatru operă de artă, eu cred că ea este prin conţinutul său şi un bun de larg consum.

● Cînd piesa de teatru este de valoare, trezeşte un foarte mare interes. Un om care vede mai multe spectacole de diverse nivele, îşi dă foarte uşor seama de calitatea lor.

● Nu ştiu dacă cea mai expresivă pentru epoca noastră, însă cea mai modernă este design-ul. Vedeţi, oamenii sînt atraşi de confort şi design-ul trezeşte interesul absolut al fiecăruia din noi.

● Eu cred că nu se poate scrie teatru fără ficţiune. Mă gîndesc totuşi că promotorul teatrului document este Peter Wais. Şi la P. Wais am să mă refer la persecutarea şi arestarea lui Marat. Vedeţi, acolo P. Wais este un dramaturg, care îşi prezintă materialul cam incomplet. Dar tot acest material oarecum inform trebuie ansamblat, trebuie preschimbat. Şi atunci, în afară de ficţiunea pe care a pus-o el, intervine ficţiunea regizorului şi P. Brook cînd a făcut filmul lui Marat, a făcut altceva decît s-a făcut la punerea în scenă. Şi chiar şi în chestia asta intervine ficţiunea. Aşa că n-aş zice că ficţiunea ar dispărea în forma de teatru cea mai modernă.

● Cred că o piesă de teatru bună are audienţă la public.

● Întrebarea îmi ridică foarte multe probleme. Este imposibil de ales. Dacă vreţi am să vă dau un răspuns care să acopere toate laturile problemei. Vreau să spun că dintre piesele străine cel mai mult îmi place „Caligula". Cred că dintre piesele româneşti, piesa de cea mai mare valoare este „Jocul ielelor" de C. Petrescu. Şi dacă întrebarea se referă şi la mine, îmi place „Colivia cu năluci", care este publicată în volumul „Procese istorice".

● Piesa de teatru trebuie să îndemne spectatorul la gîndire asupra normatorului magic, asupra dreptăţii sociale, asupra libertăţii sociale, asupra unui produs nou.

● Hotărît că se poate vorbi despre existenţa unui public de teatru. Însă o parte a acestui public trebuie îndreptată către un teatru bun, care să-i formeze gustul.

● Cred că imperativele repertoriului contemporan ţin de valoare în ideea unui teatru bun, care să prezinte interes şi să trezească ceea ce este nobil în om.

● Ştiu despre cîţiva tineri contemporani care sînt preocupaţi de a scrie teatru. Din păcate şi spre regretul meu trebuie să mărturisesc că eu nu-i cunosc. Şi nu-i vina mea. Realitatea este că nu sînt nici jucaţi, nici publicaţi.

● În clipa de faţă scriu proză. Încerc să sfîrşesc volumul III din „Cinema Splendid".

La 67 de ani

Binecunoscutul actor Anthony Quinn îşi va relua activitatea pentru producerea filmului „Zerba" la Detroit, Michigam. Întreruperea a fost pricinuită de o gripă contractată de nu tocmai tînărul actor (67 de ani) şi care l-a imobilizat pentru o vreme la pat, în hotelul în care îşi are reşedinţa.

De vorbă cu dramaturgul

HORIA LOVINESCU

— *Sînteţi un scriitor implicat foarte puternic în evenimentele contemporane cu o deschidere esenţială asupra teatrului, care vizează frămîntata lume a zilelor noastre. De aici şi de oriunde. Prin prisma dvs. extrem de originală, faceţi o literatură care pendulează între o formulă clasică şi una ultra-modernă. Dvs. pentru care din aceste modalităţi optaţi ?*

● Nu ştiu dacă ultima formulă se poate chema ultra-modernă, fiind mai degrabă vorba de o încercare de fuziune între concepţia clasică şi modernă. Dar înclinarea şi tendinţele mele merg în acest sens.

— *Ce părere aveţi despre originalitate literară ?*

● Problema originalităţii nu se poate reduce numai la teatru. Ea se pune în orice gen de manifestare artistică. Pînă acum însă nu am găsit nicăieri o definiţie satisfăcătoare a originalităţii în artă. Iată de ce nu pot răspunde la întrebarea dumitale.

— *Mai este de actualitate melodrama ?*

● Bineînţeles. Viaţa noastră este plină de melodrame şi nu numai de tragedii şi comedii !

— *Sînt scriitori care se aşează la masa de scris fără a avea un plan dinainte stabilit. Este şi cazul dvs ?*

● Din păcate nu.

— *În aceşti peste 30 de ani de slujire a teatrului, trăiţi alături de personajele dvs ? Sînt aici mereu prezente ?*

● E ciudat, dar le-am uitat şi numele. O piesă odată scrisă, nu mă mai interesează.

— *V-aţi rescris vreodată piesele ?*

● Niciodată. Nici măcar n-am rescris paginile.

— *Care socotiţi că este cea mai bună piesă a dvs ?*

● Părerea mea nu are nici un fel de importanţă, dacă din tot ce am scris va rămîne măcar o singură piesă (pentru cît timp de altfel ?) aceasta se va datora probabil în mare măsură jocului întîmplării.

— *Se poate vorbi despre ficţiune în teatru ?*

● Nu cred că se poate vorbi despre un teatru fără ficţiune.

— *La ce lucraţi în clipa de faţă ?*

● Nu la o piesă de teatru ! Încerc să redactez ceea ce aş numi un „jurnal de bord", adică o consemnare cît mai uscată a experienţelor zilnice. Cum aceste experienţe sînt viaţa fiecăruia din noi, atît de diverse, sper ca rezultatul, în ciuda unei sobrietăţi voite, să nu fie plicticos.

Anchetă realizată de DAN MANOLESCU

Autentice

● *„Am auzit vorbindu-se de oameni atît de proşti, încît să se gîndească la fericirea cu soţiile lor chiar şi dincolo de mormînt"* (F. Cooper).

● *„Înaintăm aşa printr-o regiune care nu era nici de dealuri, nici de şes, într-o noapte nici întunecoasă, nici luminoasă, cît despre mine nu eram nici veselă, nici mîhnită"* (M. Webb).

● *„Altfel merge cel căruia îi lipsesc nasturii de la indispensabili"* (R.G. de la Serna).

● *Dragoste înseamnă să trezeşti din somn o femeie şi ea să nu se indigneze de asta"* (R.G. de la Serna).

Replici

Vîrstele frumoase se pregătesc ca şi toamnele bogate — cu grijă, încă din privămară.

La primul surîs copilul plăteşte pentru toate...

După treizeci de ani de căsnicie... şi-a dat seama că se luaseră pe viaţă.

Fiecare anotimp — cu florile şi cu fructele lui.

Să profităm ca şi plugarul, ce urmăreşte zilele bune ale anului — de clipele bune ale zilei... chiar şi-n drumeţie.

Oaia pierde cîte o îmbucătură de iarbă la fiecare behăit — drumeţul vorbăreţ cîte o privelişte la fiecare vorbă...

De ajungi [illegible] prin munţii Ciucaş — ţine minte : Rîsul nu rîde.

ARCADIE DONOS

Toni Curtis și drogurile

În urmă cu cîteva luni, cînd cunoscutul actor de la Hollywood Toni Curtis a declarat că renunță definitiv să mai consume alcool și stupefiante, prietenii lui au respirat ușurați.

Curtis însă nu și-a respectat cuvîntul. A continuat să bea cantități însemnate de alcool și să consume cocaină. Le consumă însă în așa măsură, încît doctorii nu-i mai dau de trăit mai mult de un an.

Cea mai elocventă dovadă a stadiului în care a ajuns o constituie faptul că pentru ultimul rol, n-a fost în stare să învețe cîteva fraze pe care avea să le spună. De altfel, i-a fost imposibil să stea cîteva minute locului, din cauza nervilor ajunși în ultimul stadiu de excitare. Din această cauză se pune tot mai serios întrebarea: în cazul în care va mai trăi, va mai putea el turna vreun film?

Și toate astea pentru că, parafrazînd titlul unui film celebru, în care Toni Curtis a jucat alături de Marylin Monroe, „Unora — în cazul de față lui Toni Curtis — le place... drogul".

Merlen Tylor pentru rolul Kathrine Hepburn.

Gwen Humbley pentru rolul Paulette Godard.

Dole Morgan Brittany pentru rolul Vivien Leigh.

Steaua fără nume

Le-ați recunoscut pe artistele din aceste fotografii? Desigur, veți răspunde, ele sînt Katherine Hepburn, Vivien Leigh și așa mai departe...

Nimic mai eronat! Chiar dacă seamănă izbitor, nu este vorba de fotografii ale celebrelor stele ale Hollywoodului, ci de niște fete mai mult sau mai puțin cunoscute — dar mai puțin! — care dau viață pe ecran fostelor stele de odinioară ale filmului. Ele sînt reunite de filmul pentru televiziune „MOVIOLA", realizat după un roman de Godson Kanin. Filmul înfățișează aventurile regizorului David O. Selznik (interpretat în film de Tony Curtis) din perioada alegerii interpretei rolului lui Scarlett O'Hara din filmul „Pe aripile vîntului".

În anul 1936 cînd David Selznik a cumpărat dreptul de transpunere pe ecran a celebrului roman, el era convins că acest film va fi cel mai mare din toate timpurile. De la început Clark Gable a fost ales pentru a fi interpretul lui Rhet Butler.

Dar pentru rolul Scarlettei O'Hara?

Cine n-ar fi vrut să-i dea viață pe ecran? Joan Crawford începuse deja să învețe să vorbească în dialect sudist; O pretendentă dintre cele mai serioase era și Bette Davis, steaua numărul unu a vremii. Clark Gable ar fi vrut ca rolul partenerei sale din film să fie interpretat de partenera sa în viața de toate zilele, Carola Lombard, în timp ce presa trecuse cu totul de partea Normei Sharer. Chaplin o prefera pe Paulette Godard.

Dar mai erau și Loretta Young, și Miriam Hopkins, și Jean Harlow, și Joan Arthur, prietena lui Selznik...

Greu să alegi dintre atîtea frumuseți și talente! Dintre atîtea stele! Dar trebuia oare ca Scarlett să fie o... stea?

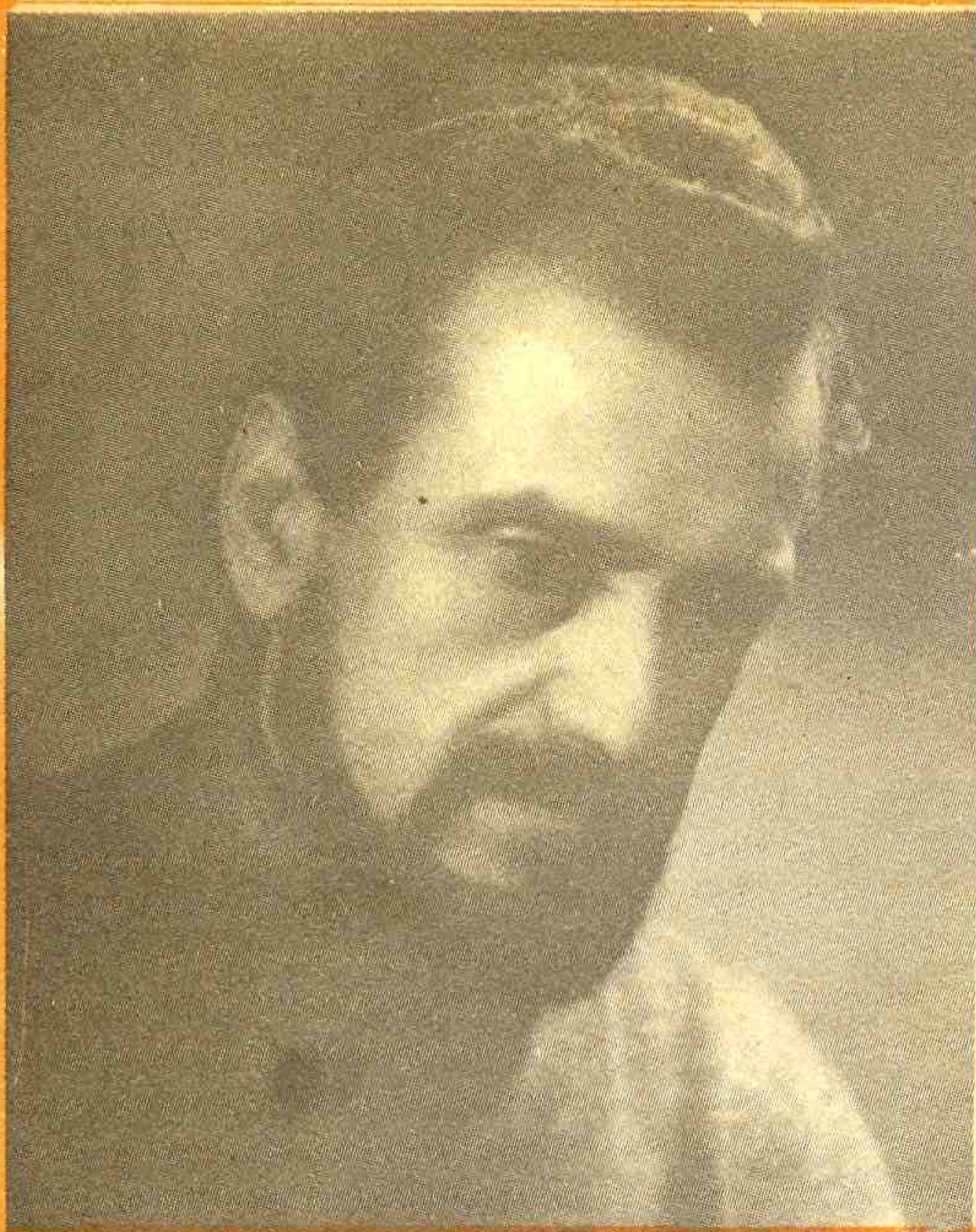
„Lumea nu vrea o stea, ci o fetișcană cu totul necunoscută", declară David Selznik într-un interviu.

A început de aceea un drum lung și dificil prin Statele Unite în căutarea... Scarlettei. În decembrie 1938 a început turnarea scenelor înfățișînd pîrjolul Atlantei, dar interpreta Scarlettei încă nu fusese găsită!

Într-o bună zi însă, Myron, fratele regizorului, a adus-o pe platou pe Vivien Leigh. În timp ce flăcările luminau chipul fetișcanei aduse, Myron a spus: „Ți-o prezint pe Scarlett O'Hara!"

„Am privit-o, avea să scrie mai tîrziu David Selznik, și mi-am dat seama că ea este adevărata Scarlett O'Hara..."

LIVIU BORLEȘTEANU

NICOLAE CORNELIU

Născut la 17 august 1936 în București.
Membru al Uniunii artiștilor plastici din R. S. România.
Debutează în anul 1958 cu ilustrații și caricaturi în presă.
Din anul 1968 expune la toate saloanele anuale republicane de grafică și omagiale.

EXPOZIȚII PERSONALE

1972 — București — portrete de actori
1974 — București — afiș de teatru
1980 — Radolfzell — R.F.G. afiș
1982 — București — afiș.

EXPOZIȚII DE GRUP :

1969 — București — Galeriile de artă „Simeza"
1974 — București — Galeriile de artă „Amfora"
1976 — București — Galeriile de artă Orizont
1976 — București — Galeriile de artă Galeria nouă
1976 — Cluj-Napoca Muzeul de artă
1976 — București — Galeriile de artă „Căminul artei"
1979 — București — Galeriile de artă Eforie
1979 — Pitești — Galeriile de artă Metopa
1979 — București — Galeriile de artă Eforie
1981 — București — Galeriile de artă Orizont
1981 — București — Galeriile de artă Eforie.

EXPOZIȚII INTERNAȚIONALE :

1968 — Bruxelles
1969 — Moscova
1971 — Scoplje
1972 — Cracovia, Vasto, Scoplje
1973 — Gabrovo, Heist
1974 — Scoplje
1975 — Atena, Ancara, Scoplje, Tolentino
1976 — Montreal, Marostica, Varșovia
1976 — Moscova, Marostica, Montreal, Varșovia
1978 — Montreal, Belgrad, Brno
1979 — Havana, Montreal, Listowel, Phenian
1981 — Montreal, Tokio, New-York
1982 — Moscova

CĂLĂTORII DE STUDII ȘI DOCUMENTARE: R. P. Ungaria, R. S. Cehoslovacia, R. P. Bulgaria, U.R.S.S., R. F. Germania, Olanda, Belgia, Luxemburg, Franța, Italia, Elveția, Austria.

PREMII : Mențiune pentru afiș — București 1972
Premiul I la Concursul național de afișe „Deceniul 1981—1990 al doilea deceniu al dezarmării"
Premiul I pentru afiș la Festivalul național „Cîntarea României" — 1981
Diplomă la Concursul mondial de afișe O.N.U. New-York — 1981
Diplomă de onoare pentru înalt profesionalism și idee — (Moscova '82, concurs mondial de afiș pentru PACE).

LUCRĂRI ÎN COLECȚII DE STAT ȘI PARTICULARE : R. S. România, R. P. Polonia, R. S. Cehoslovacia, Irlanda de Nord, R. F. Germania, Elveția, S.U.A.

...ŞI AFIŞUL MILITANT

«piticii» EUROPEI

Este vorba de cele mai mici state, vestigii ale fărîmiţării feudale de altădată. Sînt şase la număr şi par astăzi un fel de curiozităţi, bizarerii politice despre care unii au auzit, dar puţini ştiu detalii — de situare geografică, de configuraţie fizică, de istorie şi prezent. De aceea ne-am gîndit că n-ar fi lipsit de interes să le trecem pe scurt în revistă.

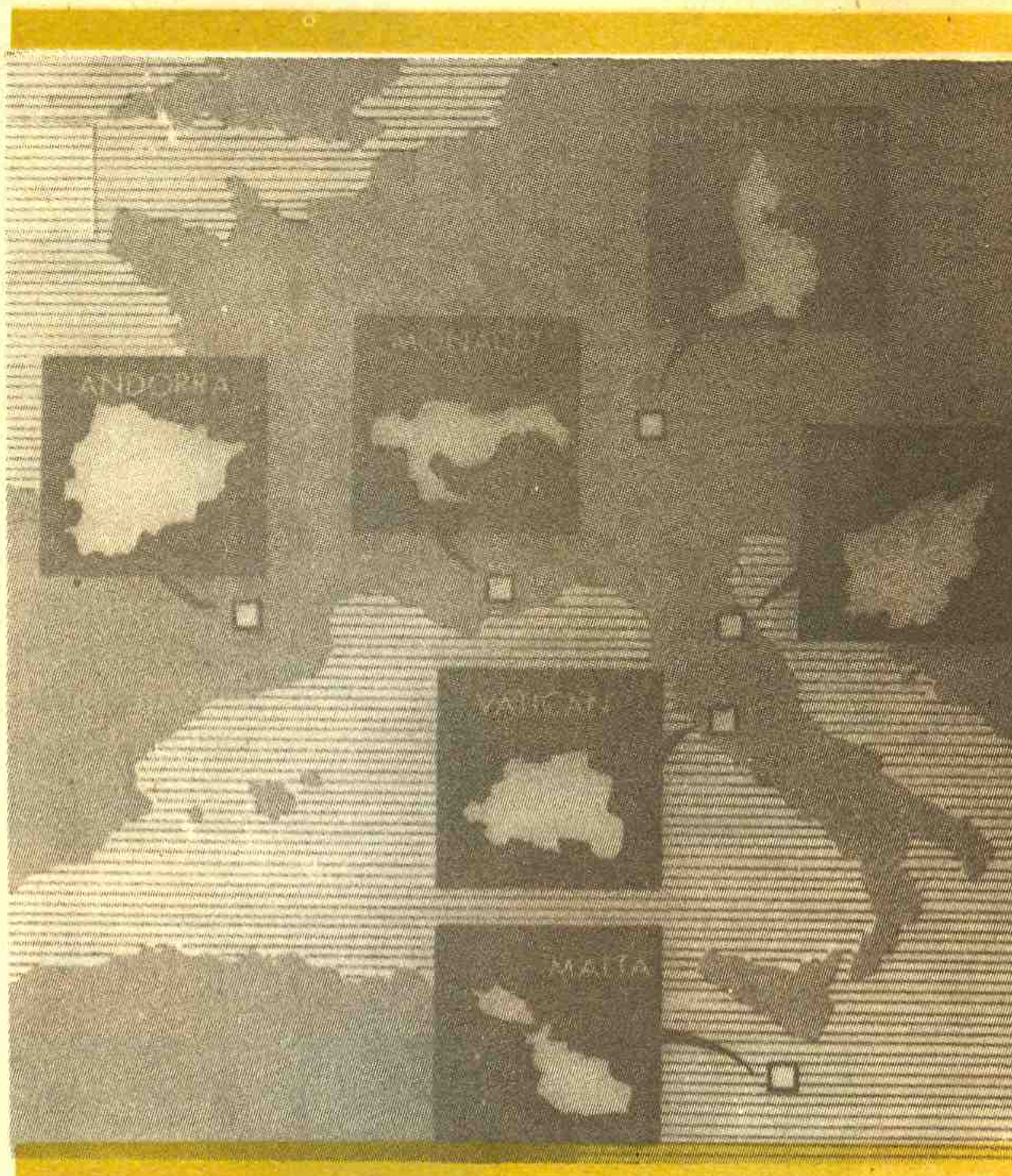
CETATEA VATICANULUI

Cel mai mic stat ca suprafaţă (abia 49 hectare), dar cel mai mare din lume — după expresia unuia din papii de acum cîteva secole. Butada avea, neîndoielnic, o temeinică bază uşor de ghicit de oricine. Au existat în Italia mai multe State Pontificale, dar care au fost dizolvate în unitatea italiană din 1870. Tratatul de la Latran, din 1929, a restabilit însă suveranitatea Cetăţii Vaticanului, dîndu-i statut de independenţă.

Teritoriul acestui stat se află în inima Romei şi cuprinde bazilica Sfîntu Petru — uriaşa biserică încoronată de cupola realizată de Bramante — şi un ansamblu de edificii a căror construcţie a început în 1450. Ansamblul are construcţii datînd din toate epocile şi se îmbogăţeşte în permanenţă cu noi opere arhitecturale.

În afara bazilicii, a pieţii mari de la faţada ei vestică şi a cîtorva muzee, incinta „cetăţii" este interzisă publicului. Turiştii mai au acces la biroul poştal unde-şi pot procura timbre emise de Vatican şi la biserica Sf. Ana din incintă. O dungă de culoare marchează în Piaţa Sf. Petru „frontiera" de vest a Vaticanului spre oraş. O curiozitate nebănuită o constituie faptul că, faţă de populaţia statului (ceva peste 1 000 de locuitori) Vaticanul are cel mai mare contingent armat din lume: jandarmerie, Garda elveţiană, Garda nobiliară, şi Garda palatină. O parte din soldaţi poartă uniforme de acum 3 secole — santinele cu halebarde, coifuri şi veştminte ca în filmele de capă şi spadă.

Acest mic stat, în esenţă un întreg tezaur de artă şi arhitectură, deţine recordul mondial de vizitatori. Pare explicabil, întrucît aici s-au adunat comori pe care ca să le poată vedea pe îndelete, turistului îi trebuie cîteva zile. O vizită la Vatican înseamnă citirea unei cărţi vii de istorie a artelor de cea mai rafinată nobleţe, istorie în care românul poate recunoaşte la începuturi cîteva splendide statui şi busturi de marmură ale unor daci.

SAN MARINO

Tot în Italia, pe coasta muntelui Titano, se întinde un teritoriu de 61 kmp. avînd 14.000 de locuitori. Este statul San Marino — cea mai veche republică a Europei. Tradiţia orală spune că statul a fost fondat în secolul al IV-lea e.n., dar documentele vorbesc de el începînd din anul 1 000. Tot de atunci datează Constituţia sa republicană. A supravieţuit frecventelor dispute şi războaie cu armele dreptului şi ale raţiunii.

Mica republică a supravieţuit unificării Italiei din secolul al XIX-lea graţie lui Garibaldi care a găsit aici azil cu restul trupelor sale, în 1849, după tentativa sa de a creea o Republică Romană. El a făgăduit sanmarinezilor respectarea independenţei în caz că visul său de unitate a Italiei se va realiza. Visul a fost înfăptuit în 1870 şi dorinţa lui Garibaldi a fost respectată.

Doi Căpitani-Regenţi aleşi de membrii Marelui Consiliu conduc acest stat care nu are decît un pumn de soldaţi îmbrăcaţi în uniforme foarte colorate. Pentru cel care parcurge coastele vestice ale Adriaticii, San Marino este un reper ce nu trebuie ocolit. Pi-

torescul și valorile filatelice sînt atracțiile dominante. Emisiunile de timbre din San Marino sînt valoroase și căutate. Statul și-a făcut din această îndeletnicire o „industrie națională" după 1877 cînd un tratat încheiat cu Italia i-a permis să scoată emisiuni de timbre poștale proprii. Cărțile poștale ilustrate din San Marino nu se vînd în funcție de frumusețea imaginii pe care o reprezintă, ci după seriile de timbre lipite pe ele. În fiecare an, milioane de ilustrate și scrisori pleacă astfel din San Marino spre toate colțurile lumii, transformîndu-se în valori filatelice.

Cealaltă atracție este peisajul. O coastă stîncoasă pe care casele se cațără de secole păstrînd, ca o cronică vie, timpul trecut în stilurile arhitecturale, se lasă admirată din serpentinele străzii Panoramica. O republică cuprinsă aproape toată cu ochii de pe un drum în pantă.

MALTA

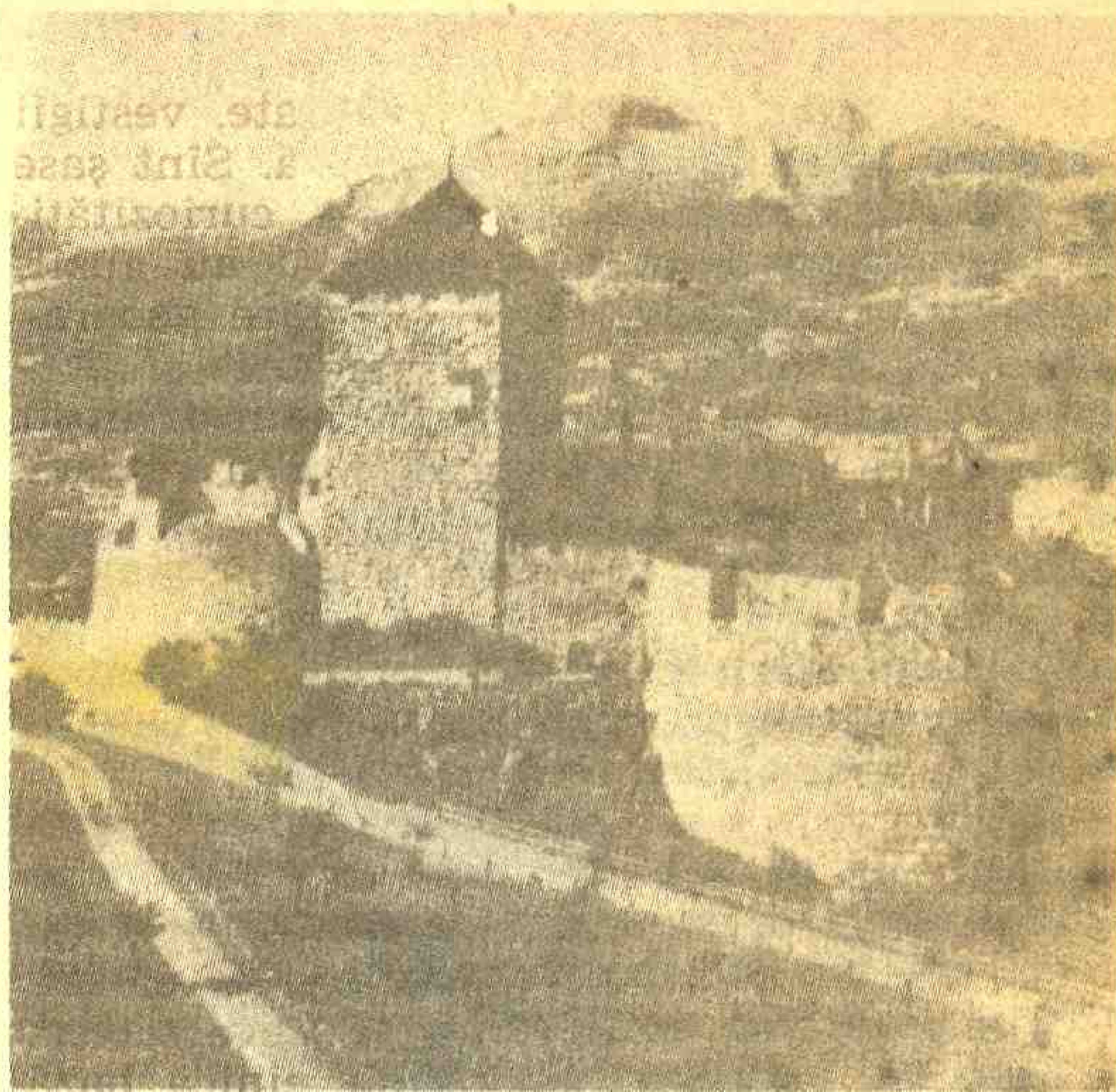
O insulă în Mediterana, între Sicilia și coasta africană. Vestigii care atestă trei milenii de istorie. Și totuși, dacă San Marino este cea mai veche republică a Europei, Malta rămîne (cu toată istoria ei) cea mai tînără. Ea și-a dobîndit independența și suveranitatea la 13 decembrie 1974, dată la care s-a degajat din Commonwealth-ul britanic.

Trei insule (Malta, Gazo, Comino) și cîteva recife nelocuite compun teritoriul statului — 330 kmp, populat de 330.000 locuitori, ceea ce înseamnează 1030 pe kmp. Așadar, o densitate mare.

Locuind insule, într-o mare care din antichitate era socotită „mijlocul pămîntului", comunitatea malteză a suferit influența tuturor popoarelor ce și-au încrucișat prin ea drumurile corăbierilor lor : fenicienii, grecii, romanii, cartaginezii, goții, vandalii, vikingii, bizantinii, arabii. Toți au trecut pe aici înainte ca regele Carol Qintul să cedeze Malta, în 1530, cavalerilor ordinului Sfîntul Jean, alungați din Rhodos de turci. Ei au devenit astfel Cavalerii de Malta, cu binecunoscutul însemn al Crucii de Malta. Au stăpînit insula pînă în 1798 cînd Napoleon Bonaparte a cucerit-o, dînd-o după doi ani englezilor care și-au făcut la Malta un punct forte al puterii lor maritime.

Capitala statului este La Valetta, oraș clădit pe o pantă stîncoasă ce avansează în mare. Aspectul de amfiteatru, îmbinarea arhitecturii moderne cu nobile vestigii arhitecturale îi conferă o frumusețe aparte.

Soare, monumente de artă, strălucirea unei mări albastre, iată sinteza Maltei. O sinteză care înseamnă vocație turistică, e drept, descoperită tîrziu, dar pentru a cărei scoatere în valoare baza materială a fost repede și bine pusă la punct. Malta a devenit, așadar, pentru europeni un loc de întîlnire cu soarele, chiar și în timp de iarnă. Plaje admirabile, așezări pline de pitoresc, apa incredibil de albastră a Mediteranei, un vast teritoriu presărat cu vestigii — de la cele antice pînă la patrimoniul arhitectural și artistic acumulat sub semnul Crucii de Malta — oferă vizitatorului o experiență ieșită din comun. O experiență în care zidurile vechilor fortificații închise și la pîndă s-au preschimbat în porți ospitaliere pentru lume.

LICHTENSTEIN

S-ar părea că la origine stă un crah financiar. În mozaicul feudal al Sfîntului Imperiu Romano-German, două feude — Vaduz și Schellenberg — cu stăpîni împovărați de datorii insolvabile au fost luate în posesie de împărat. Printr-un înscris datat cu anul 1696 acesta a ordonat vînzarea lor pentru plata creanțelor. Amatorii n-au lipsit, și după multiple tranzacții familia Lichtenstein a plătit prețul cerut. În 1719, împăratul Carol al VI-lea a înălțat cele două feude la rang de principat, Lichtenstein devenind astfel al 343-lea principat al imperiului. Micul principat de 160 kmp a supraviețuit Sfîntului Imperiu cîștigîndu-și independența în secolul XIX după Congresul de la Viena. Statul va rămîne strîns legat de Austria cu care în 1852 a încheiat un tratat referitor la vamă, poștă, monedă, impozite, justiție, reprezentanțe diplomatice. După primul război mondial centrul de atracție s-a schimbat însă, cei din Lichtenstein îndreptîndu-și privirile spre Confederația elvețiană, cu care se leagă mai strîns chiar decît cu Austria.

S-a dedus din cele de mai sus că teritoriul fostelor feude se află între Austria și Elveția. Ca aspect seamănă bine cu orice canton elvețian, cel care trece frontiera nesesizînd nici-o diferență. Singura deosebire constă în obligația de a franca corespondența cu timbre ale principatului, căci în Lichtenstein — ca și în San Marino — industria filatelică este o găină cu ouă de aur. Dar, ca și celelalte state-pitice,

Lichtenstein, cu teritoriul său minuscul, e un veritabil paradis turistic în care peisajul oferă, în toate anotimpurile, petrecerea unor vacanțe neuitate, iar Vaduz este un oraș cu arhitectură modernă plină de farmec.

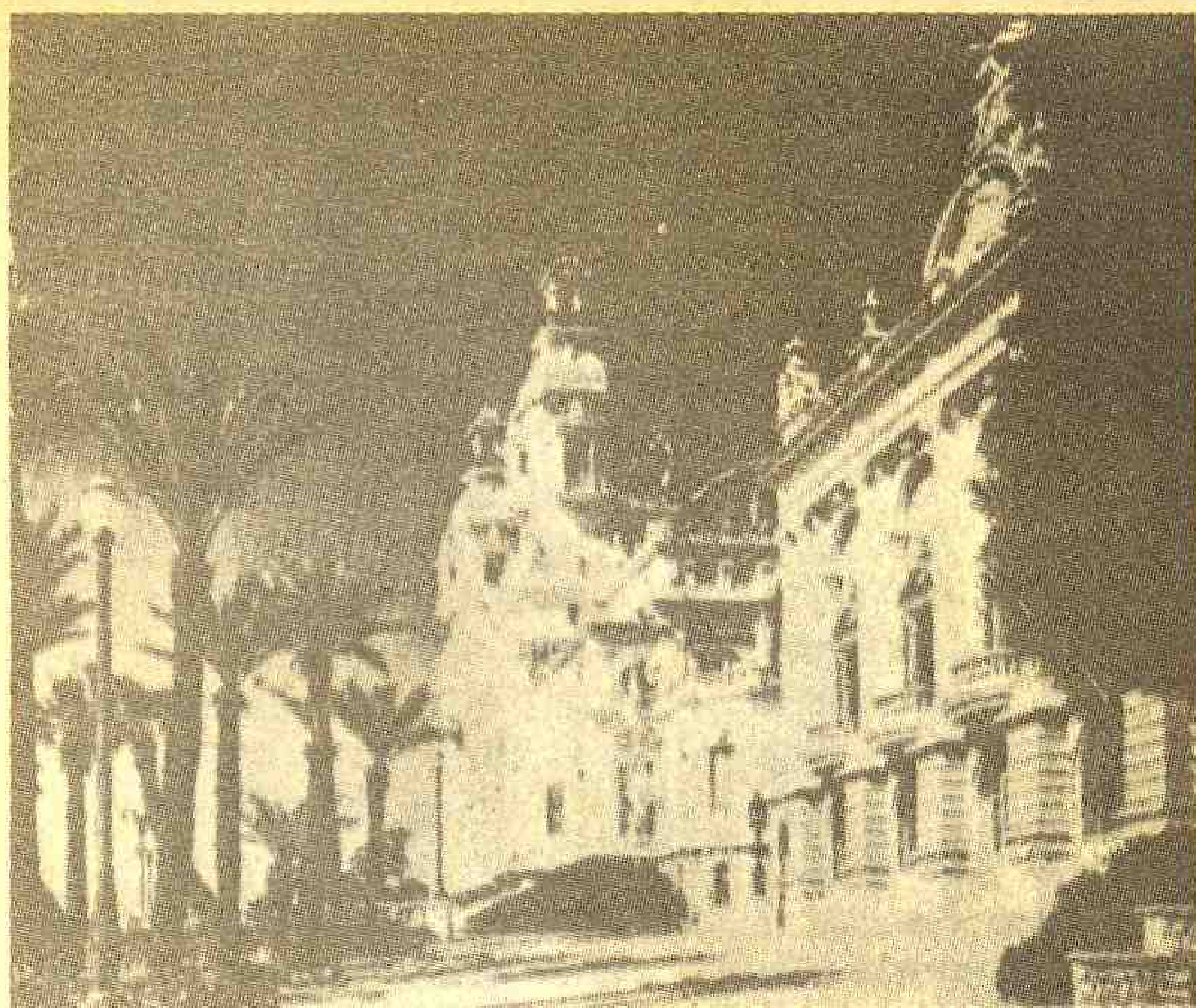
ANDORRA

Plasată între Franța și Spania, pe versantul sudic al Pirineilor, Andorra se întinde pe 495 kmp. Originile micului stat se pierd în legendă. Pe vremea lui Carol cel Mare, o sentință dată în 1272 instituia coprincipatul Andorrei. Episcopilor de Urgel și conților le-a succedat, la conducerea statului regele Franței și apoi președintele Republicii franceze. Andorrienii plătesc și astăzi un tribut simbolic Franței și episcopului Urgel (Spania). Pentru expediția scrisorilor au emisiuni de timbre proprii, iar transportul corespondenței se face de către administrațiile poștale spaniolă și franceză.

Statul n-a avut pînă în 1934 alte drumuri decît potecile de munte. Din acel an o șosea îl traversează dinspre Franța către Spania trecînd peste cea mai înaltă șea a Pirineilor — 2 407 m. Locuitorii, agricultori și păstori prin tradiție, și-au păstrat vechile îndeletniciri pînă cînd marele aflux turistic a determinat o urbanizare marcată. Astăzi, cel care vrea să mai vadă tradițiile vii, obiceiurile, muzica, dansurile, trebuie să le caute prin cătune, pe versantul muntelui unde se mai dansează sardana, un fel de horă dinamică și colorată, cu pași și mișcări ce amintesc ritmuri străvechi.

MONACO

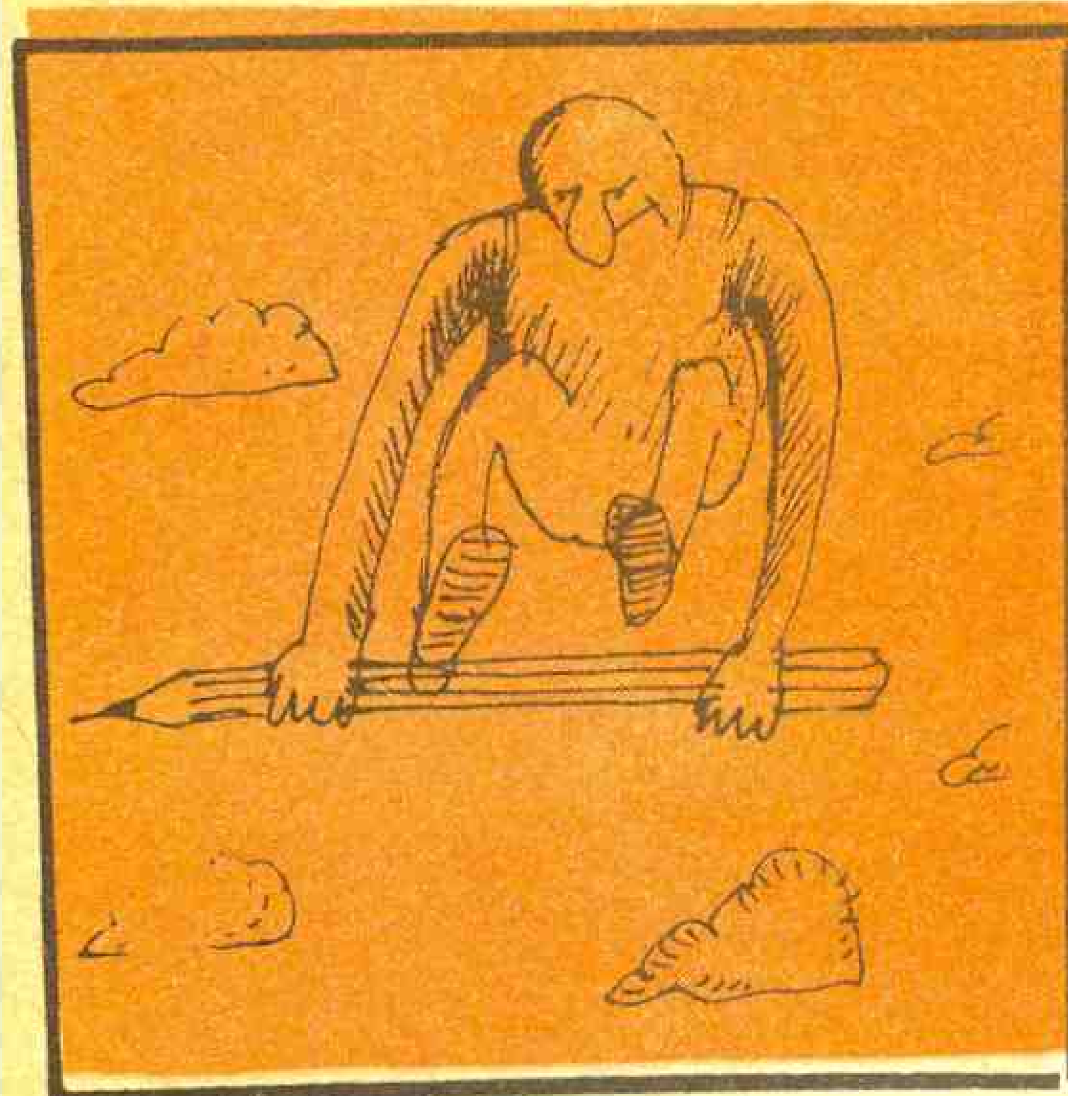
Faimoasa rivieră care este Principatul Monaco și-a menținut autonomia de-a lungul istoriei poate pentru faptul că era la o răscruce de drumuri între Spania, Franța și Italia, pe țărmul Mediteranei, state veșnic animate de fricțiuni. Principatul a fost anexat Franței în 1793, apoi și-a dobîndit iar suveranitatea. În 1861, două feude (Roquebrune și Menton) au fost vîndute lui Napoleon al III-lea, astfel că principatul s-a redus exclusiv la teritoriul acoperit de Monaco — 150 de hectare. Strîmtorați sub raport financiar, prinții au avut ideea de a crea o stațiune de vilegiatură și o „casă de jocuri" din care să facă resurse bănești. Ideea pusă în aplicare în 1861, a rodit. Astfel, *Societatea băilor de mare* a prosperat încetul cu încetul într-atît încît a devenit un fel de stat în stat, dacă nu chiar statul monegasc însuși. Celebrele cazinouri cu jocuri de noroc care au atras și atrag bogătași și aventurieri au contribuit la dezvoltarea unei riviere moderne și luxoase.

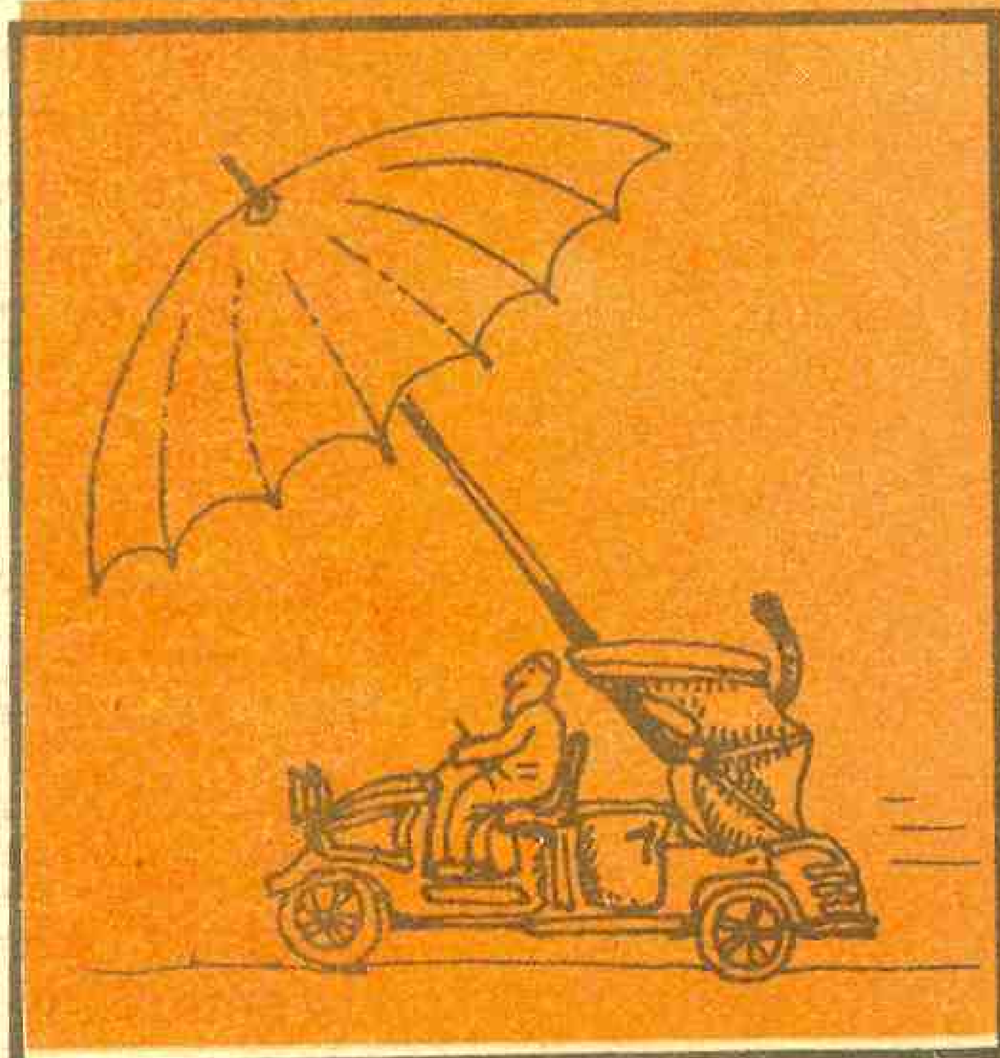

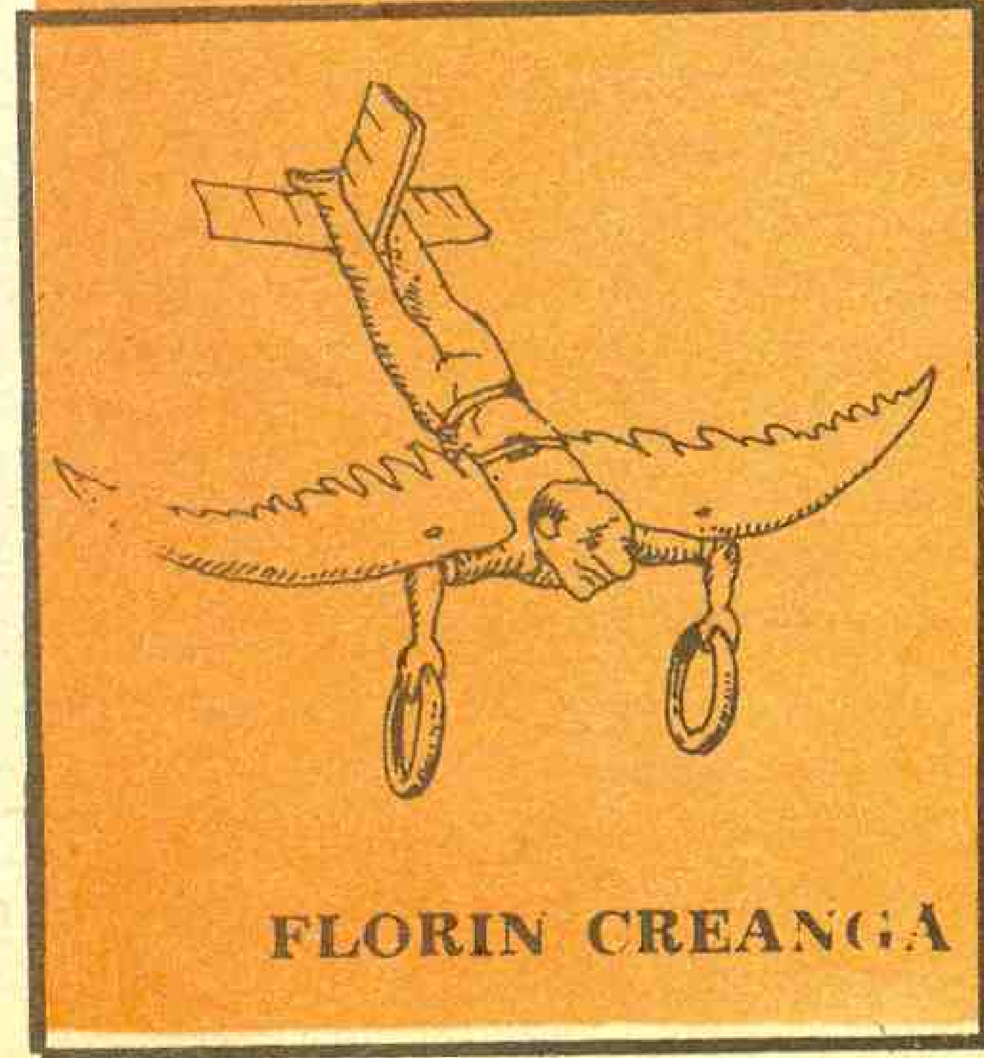
Trăind sub egida Franței (un tratat de uniune vamală a fost semnat în 1865) monegascii au pus în deplină valoare posibilitățile oferite de un statut internațional aparte. Monte Carlo, vechea așezare cu aspect de burg medieval, s-a transformat într-un loc ultramodern al cărui nume este cunoscut azi în lumea întreagă cu toate tentațiile lui de îmbogățire peste noapte. Străzile și piețele mai poartă nume legendare dar betonul, aluminiul și sticla unor zgîrîie-nori moderni sînt prezente peste tot.

Principatul primește milioane de turiști anual, dar condițiile de ultra lux îl împiedică să se lanseze în turismul de masă. Dacă ar fi fost altfel, își pierdea personalitatea, unicitatea și... veniturile.

DORIN IANCU

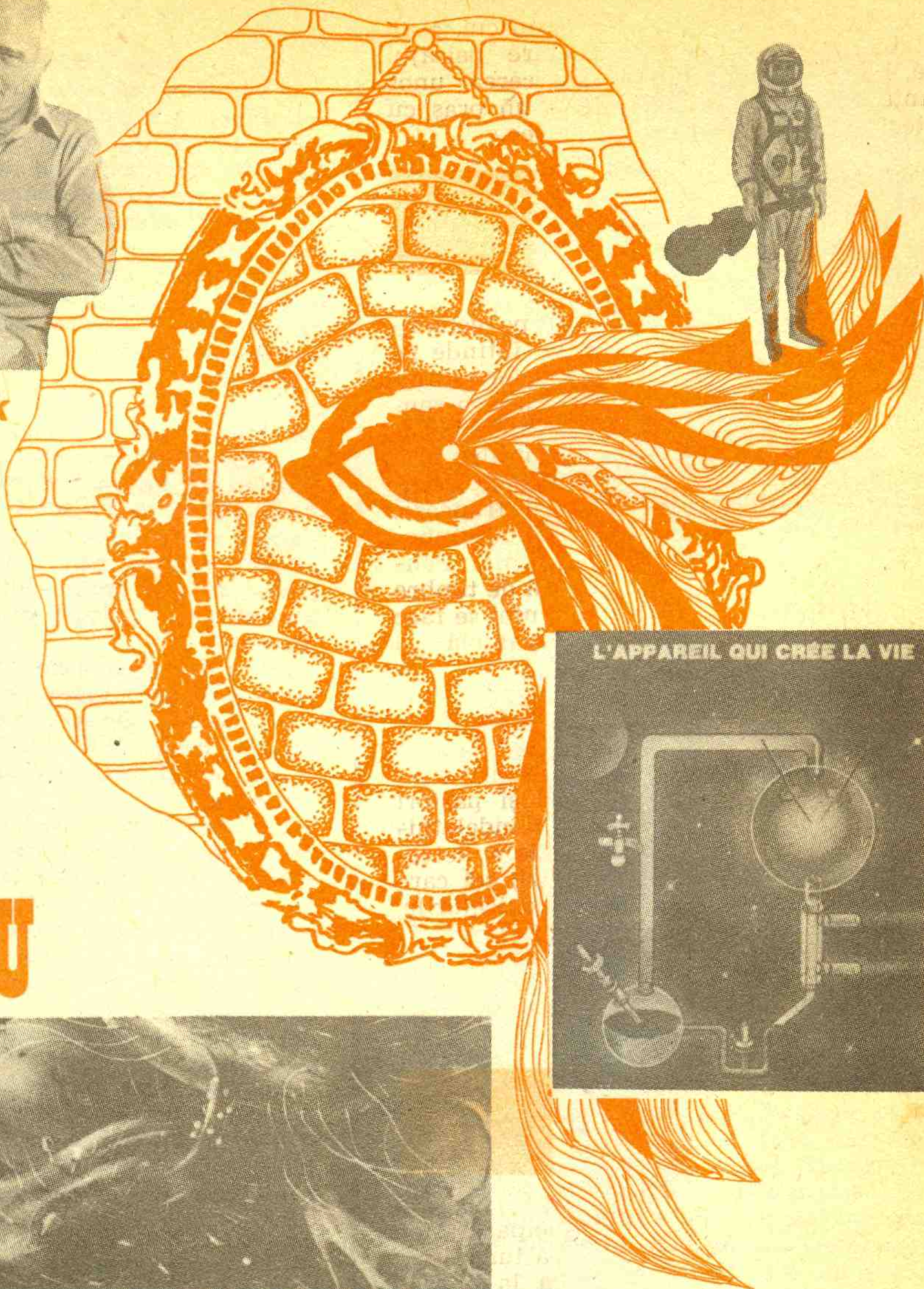

FLORIN CREANGĂ

francis crick

VIAȚA VINE DIN SPAȚIU

Și dacă viața ar veni din spațiu ? Aceasta este ipoteza pe care unul dintre cei mai mari savanți ai acestui secol, Premiul Nobel, Francis Crick o apără într-o carte, „Life Itself". (Viața însăși"). care a fost deja publicată în Europa. Este vorba de un eveniment științific de prim ordin care răstoarnă concepțiile anterioare despre originea vieții. Viața nu ar fi provenit dintr-o „supă" terestră primitivă ; civilizații îndepărtate ar fi trimis-o pe Pămînt sub formă de bacterii. Știința se întîlnește astfel cu știința ficțiune. Dacă Francis Crick are dreptate, noi toți sîntem extratereștri. Nu ne mai rămîne deci, decît să așteptăm venirea genitorilor noștri, sau să expediem și noi la rîndul nostru viața pe alte planete. Iată ce explică în esență profesorul Francis Crick într-un text pe care îl publicăm în exclusivitate. Toate aceste ipoteze vor suscita fără îndoială polemici vii printre cercetători. Deja mulți biologi și astronomi se opun cu vigoare acestei teorii. Vă prezentăm, deci, o sinteză o polemicilor și descoperirilor științifice în curs. Vă vom introduce în ceea ce se spune și se pune la cale în laboratoarele de cercetare...

Cea mai mare revoluție a secolului XX a avut poate loc la 25 aprilie 1953. În acea zi, prestigioasa revistă engleză „Nature" publica un articol semnat de doi biologi, James Watson și Francis Crick, care avea să răstoarne întreaga noastră concepție despre lumea vie. Cei doi cercetători demonstrau că structura de bază a vieții, acidul dezoxiribonucleic, pe scurt ADN, suportul eredității, este înfășurat într-o dublă elice. Aceasta explică la nivelul molecular principalele mecanisme ale vieții, justificînd afirmația unui alt premiat Nobel, sir Peter Medawar : „Este

O fetiță de 5 ani moare de... bătrînețe!

Penny Vatin are numai cinci anișori, dar, cu toate acestea întreaga sa înfățișare trădează semnele unei totale îmbătrîniri. Are o piele foarte fină, mîinile și picioarele umede și reci, își pierde respirația, suferă de gută, tensiune arterială mult mărită, de cataractă, de boli ale ficatului și rinichilor. Boala ei se numește sindromul Cockayne.

În perioada care a trecut din anul 1936 de cînd doctorul englez E. A. Cockayne a descoperit boala care-i poartă numele, au fost semnalate în întreaga lume numai cincizeci de asemenea cazuri. Ceea ce se cunoaște pînă în prezent despre această boală cumplită este faptul că se transmite prin genele ambilor părinți. Cercetătorii sînt de părere că boala aceasta ar putea oferi multe elemente care să ducă la lămurirea procesului normal de îmbătrînire al oamenilor.

Penny Vatin are o formă neobișnuită de sindrom Cockayne. După un an de dezvoltare normală, la un moment dat a încetat să mai crească iar starea sănătății ei a început să se înrăutățească brusc. Pe parcursul unui an, pe care l-a petrecut sub supravegherea doctorilor de la spitalul din San Diego, ea a slăbit 6,5 kg. În înălțime măsoară numai 74 cm.

Specialiștii susțin că principala cauză a bolii lui Penny o constituie faptul că celulele acesteia nu au capacitatea de regenerare cum o au organismele normale. Dar, indiferent care sînt cauzele bolii, fapt este că Penny va muri aidoma oricărui om în vîrstă...

vorba de cea mai mare descoperire a secolului XX."

Astăzi, Francis Crick are 66 de ani. Numele său figurează în toate dicționarele și în toate manualele școlare ale lumii. Crick va rămîne poate ca cel mai mare savant al acestui secol. Cu toate acestea, el nu se mulțumește cu laurii săi, ci continuă permanent să inoveze. De unde și ultima și spectaculoasa sa lucrare asupra originii vieții.

Lui Francis Crick nu îi place să se vorbească despre el. Profunda sa personalitate, dezvăluită de surîsul și de privirea care îi caracterizează pe oamenii inteligenți, ar fi rămas în continuare un mister, dacă nu ar fi fost portretul, mai degrabă critic, pe care i l-a făcut colegul său James Watson într-o lucrare faimoasă, „Dubla Elice".

„Crick, spune Watson, spunea oricui voia să-l asculte că noi am descoperit secretul vieții". Astfel, el a reușit să o convingă pe sora lui Watson să-și consacre o sîmbătă ca să-i bată la mașină articolul pentru revista „Nature", explicîndu-i că „ea participă la evenimentul cel mai important în biologie de la teoria lui Darwin încoace."

„Nu l-am văzut niciodată pe Francis Crick în toane modeste", spune deasemenea James Watson. Această părere l-a supărat puțin pe ilustrul său coleg. Astăzi însă, el crede că Watson a vrut pur și simplu să spună că era mai ales „exuberant".

Lui Crick îi face plăcere să vorbească despre descoperirea dublei elice. Cu cîțiva ani înainte, o fabuloasă competiție științifică fusese inițiată de chimistul Linus Pauling. Crick explică cum acesta din urmă a trecut pe lîngă descoperiri spectaculoase : „El a făcut o eroare elementară de chimie, punînd un atom de hidrogen în locul unui atom de fosfor. Mai rău este că eu mi-am dat seama de eroarea sa citind o carte de Pauling însuși."

Alt concurent era Edwin Chargaff, care s-a angajat acum într-o curioasă activitate de critică a științei și a manipulărilor genetice. „El a făcut, spune Crick, o mare descoperire, dar nu a realizat ceea ce implica ea."

O acumulare de descoperiri

De acum înainte, din biroul său de la Institutul Sal de la Jolla, Crick își va putea contempla în același timp amintirile, și oceanul Pacific. El a părăsit Anglia pentru California. Pagina a fost întoarsă. Premiatul cu Nobel a acumulat descoperiri și ipoteze fructuoase (asupra dublei elice, a codului genetic, structurii cromozomilor, ADN-ului egoist, care vine să confirme la nivel molecular teoriile socio-biologice, etc.) ; el a știut însă și să treacă de la o disciplină științifică la alta.

De fapt, înainte de a participa la crearea biologiei moleculare, Crick era fizician. Acum el s-a lansat pe o nouă cale de cercetare : cunoașterea creierului uman. Deoarece, explică el, „Omul nu va înțelege lumea — prin intermediul propriului său creier —, decît atunci cînd va înțelege cum funcționează acest instrument de cunoaștere." Iată deci un mod de a ilustra că savanții fac și filozofie. Crick este de altfel renumit și în acest

domeniu pentru virulenţa atacurilor sale. În 1966, el publica un pamflet împotriva vitalismului, ridicîndu-se împotriva „credinţei conform căreia o forţă specială ar dirija creşterea şi comportamentul sistemelor vii". Încă şi astăzi el este considerat de unii dintre colegii săi drept un veritabil blasfemiator, un iconoclast, datorită atacurilor îndreptate de Crick împotriva religiei.

Altă descoperire uimitoare: unitatea vieţii. „Codul genetic (limbajul chimic care îi permite ADN-ului să codifice principalele molecule ale corpului, proteinele) este universal: acelaşi pentru om, bacterie, şi elefant! „Acum 40 de ani, explică Crick, pe vremea cînd eram încă student, nici nu se bănuia un grad de uniformitate atît de uluitor". Astăzi codul genetic este dacă nu recitat, cel puţin afişat în lumea ştiinţifică în toate laboratoarele de genetică.

De unde venim? Povestea unei mari întrebări

De multă vreme, unii savanţi afirmă că viaţa a apărut pentru prima oară altundeva decît pe Pămînt. Unele civilizaţii foarte avansate ar fi expediat-o pe planeta noastră, iar noi am fi de fapt extratereştri...

Fizicianul Enrico Fermi (premiul Nobel în 1938), părintele pilei atomice, era un spirit pe cît de inventiv, pe atît de logic. Universul, îşi spunea el, este imens. El conţine un număr incalculabil de stele, unele dintre ele posedînd planete care dispun de toate elementele necesare pentru dezvoltarea vieţii. Cu timpul, viaţa a trebuit să apară pe cel puţin una dintre ele, şi evoluţia să fi intrat în acţiune pe calea selecţiei naturale. Au putut astfel să apară fiinţe inteligente, civilizaţia, ştiinţa şi tehnica au putut să progreseze. ...Pînă în ziua în care, locuitorii planetei respective, făcîndu-se stăpîni pe totalitatea mediului înconjurător, vor fi aspirat să cucerească şi lumea exterioară, vor fi învăţat să călătorească prin spaţiu, şi, cu timpul, vor fi străbătut întreaga galaxie. O planetă atît de minunată cum este Pămîntul (abundenţă de apă şi compuşi organici, temperatură ideală pentru numeroase forme de viaţă etc.) nu a putut să scape mult timp investigaţiilor acestor fiinţe superioare. „Dar dacă totul s-a desfăşurat astfel, se întreba Fermi, ei trebuie să fi sosit deja. Unde sînt ei oare?"

Colaboratorul şi prietenul său, fizicianul ungur Leo Szillard, ar fi răspuns în glumă: „Sînt pur şi simplu printre noi. Li se spune unguri".

Francis Crick, premiul Nobel pentru medicină, a reluat cu seriozitate această butadă pe cont propriu: „Ei sînt aici. Noi sîntem extratereştri."

Faptul că un om de ştiinţă de talia lui Crick, care este considerat de mulţi drept cel mai prestigios savant al secolului nostru, se aventurează pe cărări altădată străbătute doar de marginali, constituie un eveniment în sine.

Într-o carte de răsunet mondial, „Life Itself" („Viaţa însăşi") Crick reia, etapă cu etapă, demonstraţia lui Fermi. Acest lucru îi permite să treacă în revistă, cu tot atîta abilitate pe cîtă claritate, datele esenţiale pe care le posedăm despre structura universului, biochimie, natura vieţii, starea primitivă a Terrei, celelalte planete locuibile, sau primele gînguriri ale vieţii. Francis Crick elaborează, în cartea sa, o sinteză care îi permite să expună ipoteza pe care a emis-o acum cîţiva ani, împreună cu colegul său, Leslie Orgel: *panspermia dirijată.*

Însămînţarea Terrei

Potrivit teoriei panspermiei, la mare vogă în secolul al XIX-lea, viaţa s-ar fi propagat de la un sistem solar la altul prin spori, adică prin micro-organisme. Se punea, totuşi, o problemă: Cum au supravieţuit sporii, în timpul acestor interminabile călătorii, la acţiunea radiaţiilor cosmice? Crick şi Orgel cred că fiinţe inteligente, trăind în alte sisteme solare, a căror evoluţie ar devansa-o pe a noastră cu cîteva miliarde de ani, ar fi însămînţat Pămîntul, trimiţînd în spaţiu rachete nelocuite, care conţineau spori. Protejate în acest fel pe parcursul călătoriei lor, micro-organismele au putut să se dezvolte pe Pămîntul primitiv. Aceasta este teoria *panspermiei dirijate.*

Cum, şi în ce scop, însă, creaturi inteligente să fi trimis în spaţiu micro-organisme? Crick presupune că o civilizaţie extrem de avansată, locuind undeva în galaxia noastră, ar fi fost ameninţată odinioară să fie distrusă în totalitate de un cataclism natural oarecare. Nedispunînd de o tehnologie suficient de dezvoltată pentru a fugi ei înşişi în spaţiu, autohtonii ar fi hotărît atunci să trimită micro-organisme, care sînt fiinţele vii cel mai bine adaptate unei lungi şederi în spaţiu, şi care pot fi, pe de altă parte, concentrate în număr considerabil. Micro-organismele ar fi fost trimise în direcţii diferite, aşa încît viaţa să se perpetueze. Mai rămînea problema energiei folosite pentru a propulsa aceste rachete pe distanţe atît de considerabile. Crick presupune că extratereştrii vor fi folosit pînze solare.

Dacă teoria lui Crick ar fi adevărată, noi înşine am fi... extratereştri. Întrebarea lui Fermi rămîne încă în picioare: De ce nu au ajuns încă aici? Dintre toate răspunsurile propuse (*ei* vor sosi neîntîrziat; *ei* au ales un alt mod de viaţă şi se dezinteresează de problemele spaţiului cosmic, etc.), există unul care pune accentul pe teoria panspermiei dirijate; pentru aceşti eventuali extratereştri, trimiterea de micro-organisme ar fi putut constitui o etapă intermediară, un fel de test, care ar fi putut să le permită, pe lîngă asta, să producă, pe termen lung, oxigen în numeroase zone ale spaţiului cosmic, oxigen de care ar putea beneficia descendenţii lor îndepărtaţi, atunci cînd ar sosi pe planetele însămînţate. Crick propune numeroase alte explicaţii.

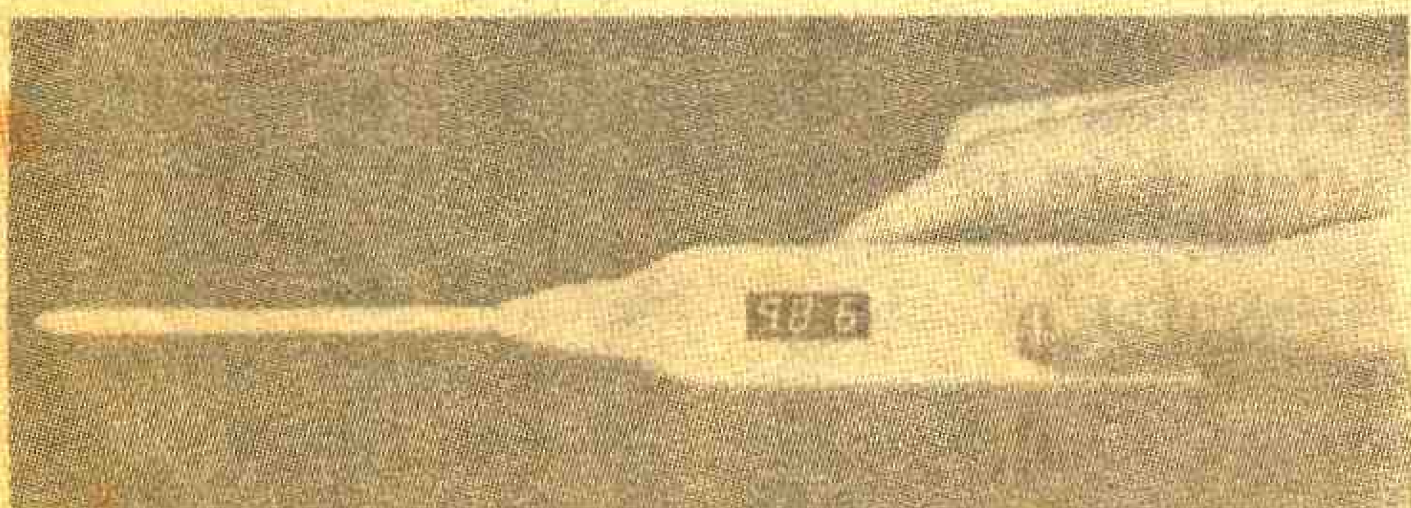
Teoria panspermiei dirijate poate fi oare considerată ca o teorie în întregime ştiinţifică, sau este doar un scenariu banal de science-fiction? Crick opinează în favoarea primei ipoteze, admiţînd, totuşi, că nu a fost încă demonstrată.

Dacă ar fi să socotim că teoria lui Francis Crick este de domeniul science-fiction-ului ce se poate spune atunci despre cea a ilustrului astrofizician Fred Hoyle? Acesta din urmă este autorul a numeroase lucrări de science fiction.

Un copil ciudat

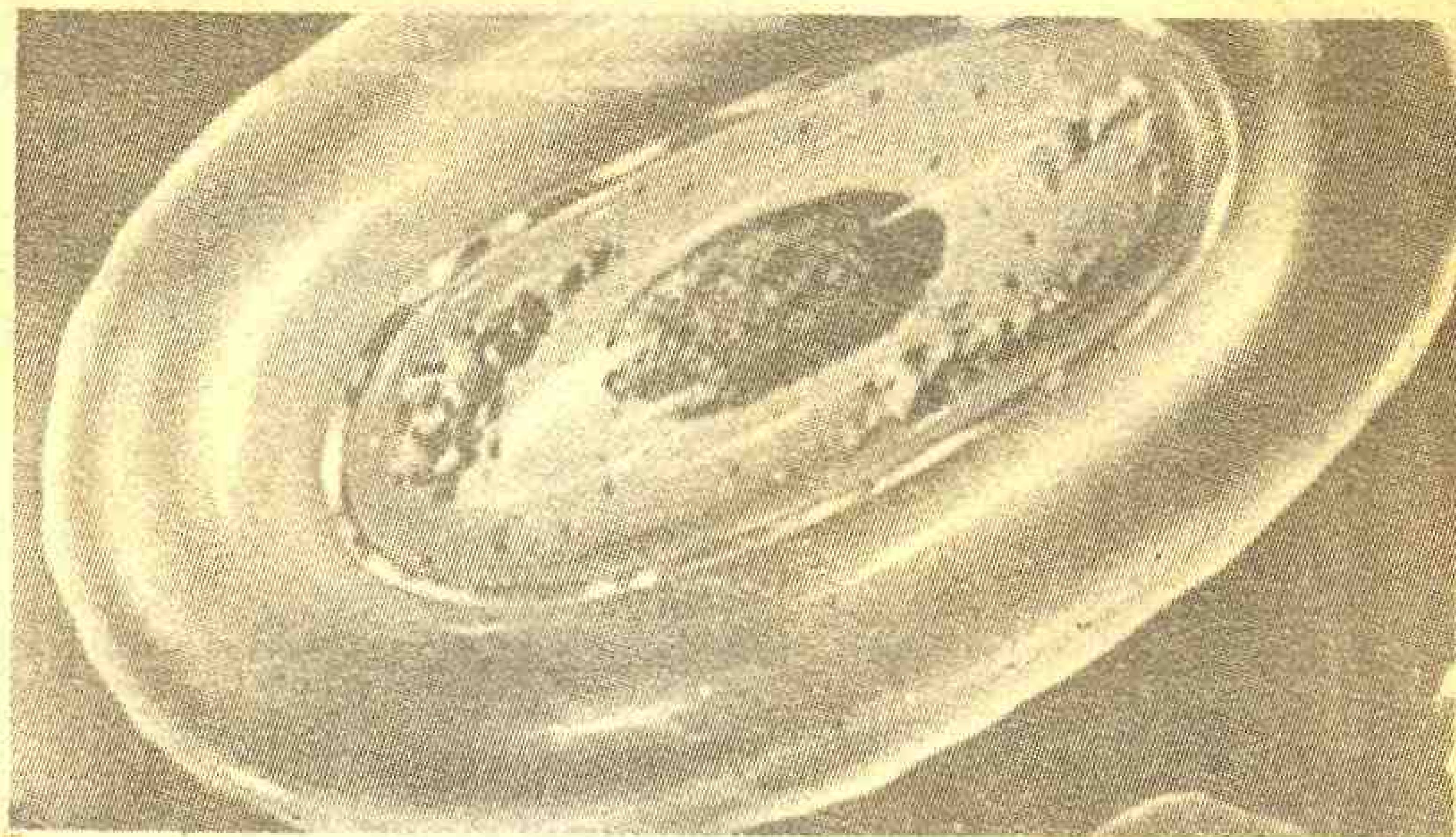
Despre copii care văd cu degetele, care văd prin zid, sau tridimensional, despre cei care scriu cu mîna stîngă citim din ce în ce mai multe știri. Gaetano Bonifacio, în vîrstă de numai 6 ani, elev la o școală din localitatea italiană Ribera, este cu totul deosebit. El scrie cuvintele pe dos, de la dreapta la stînga, și le poate citi astfel. Exceptînd această înclinație, ce a stîrnit controverse între profesorii săi, el este un elev extrem de activ.

Termometrul

După cum informează revista „Science Digest" a fost realizat un termometru electronic cu mult mai multe calități decît ale celui clasic cu mercur. Indicațiile de temperatură au o precizie de zecimi de grad și ele apar pe un tablou minuscul după numai un singur minut, față de cele minimum cinci minute necesare la termometrul clasic. Corpul noului termometru este mult mai rezistent eliminîndu-se primejdia spargerii lui.

Împreună cu Chandra Wickramasinghe, Hoyle este însă și părintele unei alte forme a teoriei panspermiei, pe care o propun în celebra lucrare „Norul Vieții" : viața ar veni de pe comete. Acești doi cercetători nu fac, într-adevăr, să intervină nici un umanoid extraterestru în teoria lor ; cu toate acestea, ea este tot la fel de radicală ca și teoria lui Crick, deoarece și ei afirmă că viața nu ar fi putut să apară pe Pămînt. Acolo unde biologul Crick crede că poate să emită o *ipoteză*, cei doi astrofizicieni evocă o *certitudine*.

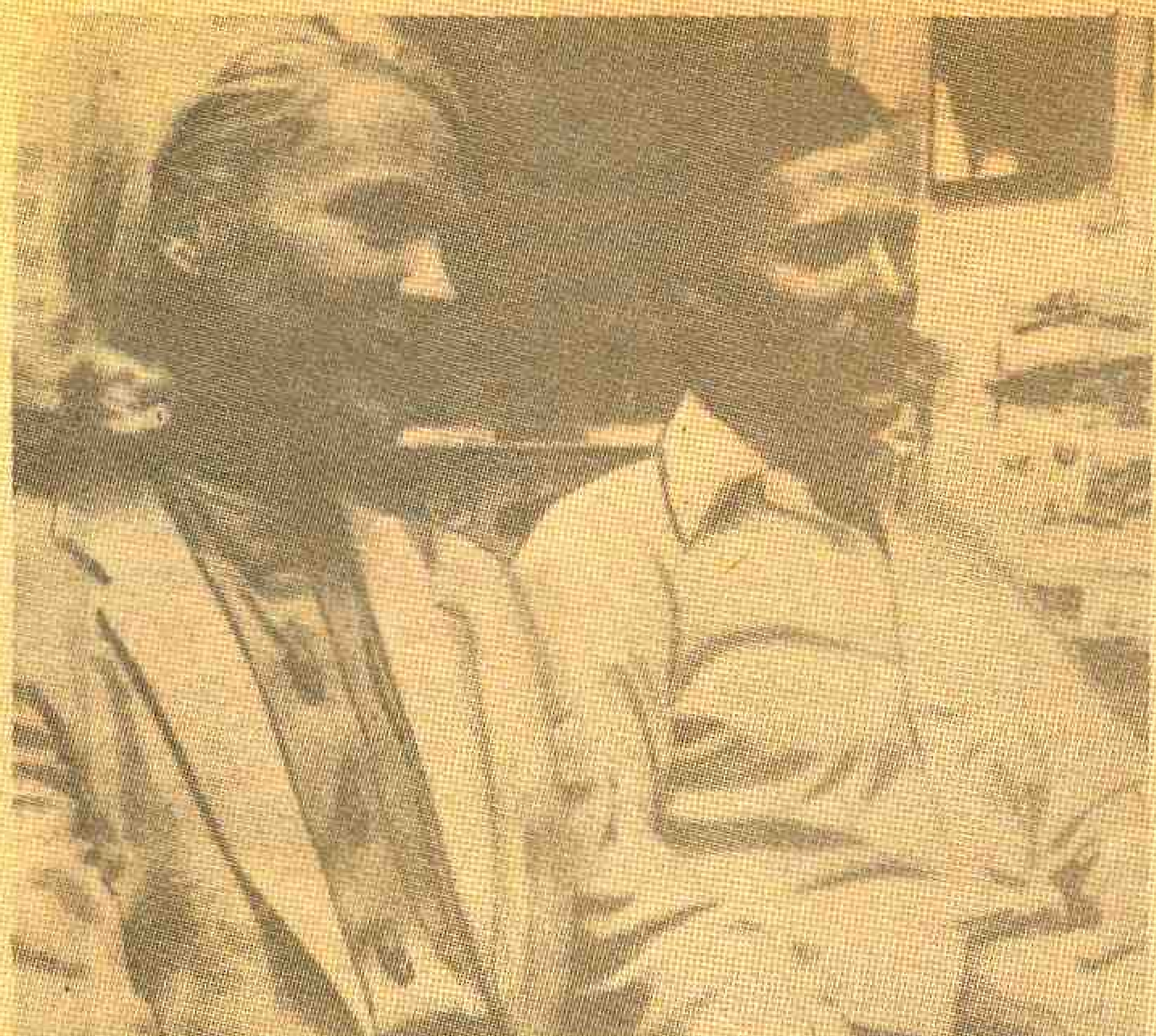
De la comete la... „supa primitivă"

Pentru a înțelege teza celor doi astrofizicieni, trebuie să ne întoarcem în urmă cu mai bine de 50 de ani, la o teorie care datează de atunci : cea a „supei" primitive.

În anii douăzeci, biologul britanic J.B.S. Haldane și colegul său sovietic A. Oparin își imaginau că viața a putut să apară pe Pămîntul primitiv, deoarece atmosfera era poate diferită de cea de azi. Bazîndu-se pe această ipoteză, americanul Miller a realizat, în 1953, o „supă primitivă" în laborator și, grație acesteia, a sintetizat molecule organice, adică molecule caracteristice ființelor vii. Nu era, la propriu vorbind, decît un prim pas spre sinteza vieții, și nu viață. Aceasta explică de ce însă majoritatea specialiștilor consideră că viața a apărut astfel pe Pămînt, acum aproximativ 4 miliarde de ani. Trebuie spus că „supa" obținută de cercetători pare, dacă nu apetisantă, cel puțin foarte concentrată : „Am discutat cu Orgel, care a lucrat mult la acest subiect, explică Crick, și mi-a spus că „supa" conținea aproape tot atîta materie organică... cît o supă de pasăre."

Fred Hoyle nu împărtășește însă acest optimism. „Ca supa să fie supă, trebuie să o și poți mînca", spune el cu umor. Nimic însă nu dovedește, continuă el, că ar fi gustat cineva din fiertura lui Miller și a colegilor săi. „E foarte puțin dacă nu deloc probabil, să fi existat în realitate, pe Pămîntul primitiv, condiții similare cu cele create de Miller în laborator, sau ca acestea să se fi menținut pe o perioadă suficient de îndelungată, și la o scară destul de vastă pe suprafața terestră, pentru a ocaziona concentrări locale suficient de importante de elemente biochimice necesare apariției vieții. Acceptînd teoria supei primitive, savanții au întunecat misterul originii vieții cu dogme științifice tot atît de misterioase și acestea."

Pentru Hoyle, teoria supei primitive nu este numai demonstrată, ci este în mod necesar falsă. Savantul consideră că pentru dezvoltarea vieții nu ar fi fost suficienți 4 miliarde de ani.

Primul copil cosmonaut

Desigur nu este vorba de primul copil care a zburat în cosmos sau care s-a născut acolo. Ci de primul copil american care s-a născut din părinți cosmonauți. La spitalul Clear Lake, în apropiere de Centrul Spațial Johnson. Astfel soția cosmonautului din fotografie a devenit prima mamă din cele 8 soții de astronauți.

Epidemii misterioase și... „rousseauism" spațial

De unde ar putea veni viața ? Hoyle consideră că vine pur și simplu de pe comete. Într-adevăr, în coada acestora s-au găsit mari cantități de substanțe organice ; altfel spus, o „supă primitivă" autentică, și care prezintă importantul avantaj științific de a se forma în continuare. În sfîrșit, deci, o teorie care poate fi verificată.

Astăzi, Hoyle și Wickramasinghe merg chiar mai departe : ei cred că ființe vii, nu doar molecule simple, fie ele și organice, ar putea să fie aduse de comete. S-ar explica astfel anumite epidemii, pe cît de bruște, pe atît de inexplicabile.

Hoyle crede că poate să detecteze „extratereștri" mai peste tot. Faimoasa *Drosophila melanogaster*, musculița oțetului, care servește de instrument de referință pentru geneticieni, ar fi un astfel de exemplu. Într-adevăr, acest animal percepe lumina pe o lungime de undă de 2537 angströmi. Se consideră că ar fi vorba de o facultate extraterestră, și, în nici un caz, afirmă Hoyle, nu s-ar putea explica prin presiunea mediului și selecția naturală. Același lucru este valabil și în cazul anumitor bacterii care prezintă o rezistență extraordinară la razele X, în doze încă necunoscute pe Pămînt.

Majoritatea specialiștilor resping însă această ipoteză. Astronomul Carl Sagan figurează printre oponenți : „Cunosc teoria lui Hoyle, declară el, dar mi se pare improbabilă" Astronomul arată că existența moleculelor organice în comete „nu dovedește deloc originea extraterestră a vieții". Acest lucru nu îl împiedică totuși pe Sagan să creadă în existența unor umanoizi extratereștri. Cercetătorul este de fapt primul care a adresat, via sonda spațială Pioneer 10,

Da, astăzi cred că viața vine din spațiu

Dacă viața vine din spațiu, putem să plănuim și noi la rîndul nostru să însămînțăm planetele înconjurătoare. Francis Crick, unul dintre cei mai reputați savanți ai secolului XX, abordează un proiect fabulos, complex, însă realizabil. Proiectul său este în același timp o aventură care pune probleme extraordinare de etică cosmică.

Viața a ajuns pe Pămînt sub forma unor spori, grăunțe minuscule, venite de pe alte planete ? Omenirea va trimite oare în curînd vehicule încărcate cu miliarde de spori purtători de viață spre planete îndepărtate, unde viața lipsește ? Aceste întrebări nu sînt nici fanteziste, nici frivole, ci sînt rezultatul anilor lungi de studii efectuate de mine împreună cu colegul meu Leslie Orgel. Acum cîțiva ani, Orgel și cu mine am reintrodus ideea conform căreia viața și-ar fi avut originea altundeva decît pe Pămînt și ar fi fost expediată pe planeta noastră sub formă de spori. Această ipoteză a fost avansată încă de la începutul secolului nostru de savantul suedez Svante Arrehenius. El a numit această ipoteză „panspermie" (semințe pretutindeni). Orgel și cu mine am sugerat însă că micro-organismele fuseseră trimise și depuse probabil cu un vehicul spațial, trimis pe Pămînt de o civilizație îndepărtată. Am numit acest concept *panspermie dirijată.*

După ani lungi de noi studii, cred astăzi că va fi curînd posibil și de dorit să trimitem la rîndul nostru micro-organisme spre planete prebiotice, adică planete fără viață azi, dar capabile să găzduiască viața. Ironie a soartei, logică în final, noi care coborîm poate din sporii veniți din spațiu, prin panspermie dirijată, să trimitem la rîndul nostru în spațiu „Capsule spațiale" conținînd miliarde de bacterii ! În acest caz va trebui bineînțeles să avem grijă să nu însămînțăm planetele care posedă deja viață.

O călătorie lungă de 10.000 de ani

De ce să fie trimise bacterii în loc de ființe omenești, sau șoareci ? Pentru aceasta există numeroase motive, începînd cu dimensiunile. Bacteriile sînt, bineînțeles, mici, ceea ce este foarte practic. O bacterie destul de tipică, *Escherichia coli* de pildă, are aproximativ un micron (o miime de milimetru) lățime și doi microni lungime. Cîțiva centimetri cubi pot deci să cuprindă un miliard de bacterii. Ele pot fi congelate vii, majoritatea lor supraviețuind o dată decongelate. Și, o dată congelate, ele continuă să trăiască în mod aproape nedefinit, fără pierderi mari. La temperaturi joase, cum este cazul în spațiul cosmic, multe dintre ele ar putea supraviețui mai bine de 10 000 de ani, aflate practic la adăpost de șocuri și de alte pericole.

În cel mai bun caz, dacă ar cădea într-un ocean prebiotic, ar începe fără îndoială să prospere, deoarece majoritatea speciilor bacteriene pot supraviețui cu puțin, sau chiar lipsite de oxigen. De fapt, anumite bacterii pot să se dezvolte în condiții atît de simple, încît ar putea supraviețui și s-ar putea reproduce în mod adecvat în aproape orice condiții prebiotice, cu excepția unui frig mult prea extrem. Mai mult decît atît, ele nu trebuie îngrămădite : o singură bacterie poate să se reproducă în circumstanțe favorabile, să împînzească un ocean, și chiar o planetă întreagă, cu viață foșnitoare. În sfîrșit, bacteriile nu sînt doar compacte și rezistente, ci sînt în aceeași măsură și versatile din punct de vedere chimic. Pentru toate aceste motive, micro-organismele, și în mod particular cele care pot să trăiască fără oxigen sînt creaturi ideale pentru a fi trimise pe o altă planetă. Asta cel puțin dacă scopul urmărit este să se dea naștere vieții acolo. Pentru aceste motive, Orgel și eu însumi am făcut din bacterii încărcătura posibila pentru o navă spațială nelocuită, folosită în vederea panspermiei dirijate.

O navă spațială

Ce fel de navă spațială ar trebui ca să fie expediați la destinația lor acești astronauți nu mai mari decît o pată mică ? Care ar fi problemele care ar trebui depășite pe drum ? Fără a intra în detalii, pare aproape sigur că nava spațială va trebui schițată și concepută astfel încît să călătorească la o miime de viteza luminii. Cîteva sute de stele se găsesc la aproximativ 100 de ani lumină de Pămînt, și poate că una dintre ele are o planetă compatibilă cu viața bacteriei noastre. Bineînțeles că în timpul călătoriei panspermice spre Pămînt, pe care o considerăm ca postulat, stelele puteau fi mai îndepărtate. Civilizația precedentă ar fi putut să apară însă într-o zonă a galaxiei în care stelele erau mult mai apropiate unele de altele.

În ceea ce ne privește, șansele noastre de a găsi o planetă convenabilă la mai puțin de 10 ani lumină de pămînt sînt foarte mici. La o distanță de 100 ani lumină, ele ar fi cu siguranță mai mari. O sută de ani lumină pare deci o aproximație destul de bună. Pentru a ajunge atît de departe, ar fi necesari aproximativ 10 000 de ani. Experiențele dovedesc faptul că bacteriile pot supraviețui unei călătorii atît de îndelungate. În orice caz, ele pot fi transportate în cantități uriașe, încît pierderile mari ar fi tolerabile, dacă mai rămîn cîteva bacterii apte să colonizeze noul mediu. Este mai puțin sigur că nava spațială va funcționa fără probleme în spațiu, timp de 10 000 de ani, deoarece racheta trebuie să fie în stare de funcționare nu numai la începutul călătoriei, ci și la sfîrșitul acesteia. Depunerea bacteriilor pe planetă nu este nici ea o problemă ușoară.

Racheta nu poate fi trimisă în spațiu cu speranța că va zbura de la sine. Stelele sînt atît de îndepărtate, încît la orice viteză rezonabilă, nava spațială ar traversa fără îndoială galaxiile, și ar ieși pe partea cealaltă. Ar trebui deci să fie aleasă o stea adecvată, și ca racheta să-și mențină direcția pe întreg parcursul călătoriei. Aceasta ar fi destul de lesne de realizat. Problema principală s-ar pune o dată ce nava spațială se apropie de stea. În acel moment, racheta ar trebui să frîneze, ceea ce presupune că s-ar transporta carburant în timpul acestui periplu, și că motorul său, ca și sistemul său de control, ar trebui să fie încă în stare bună. Nava spațială ar mai trebui să fie și capabilă să își aleagă o planetă compatibilă, să se așeze apoi pe ea și să-și depună încărcătura, astfel încît aceasta să poată supraviețui la intrarea sa în oceanul primitiv. Toate acestea nu par excesiv de dificil de rezolvat, dar necesită o tehnologie fiabilă și foarte avansată. Sînt probleme în aparență solubile, dar mai degrabă pe termen lung, decît pe termen scurt.

Miliarde de călători împachetați

Oricare ar fi fost modalitățile de detaliu relative la panspermia originală, ea a constat în transportarea și depunerea unei cantități uriașe de micro-organisme. Dacă ar fi să judecăm după propriile noastre rachete, o navă de 90 de kg. ar fi fost suficientă. Bacteriile sînt atît de mici, încît 10^{16}–10^{17} pot să încapă într-un asemenea spațiu. Numărul bacteriilor este atît de mare, încît pot fi așezate în numeroase pachete mici distincte, ceea ce ușurează sarcina depozitării. În timpul fazei de livrare, aceste pachete au putut fi trimise în atmosferă, pentru a ateriza în puncte diferite de pe suprafața Pămîntului. Fiecare pachet trebuia închis într-o cutie de protecție capabilă să suporte căldura și frecarea datorată trecerii la mare viteză prin atmosferă, ca și șocul la contactul cu apa. O dată în ocean, mai trebuia ca ambalajul să se și dizolve, eliberînd astfel bacteriile. Toate aceste condiții puteau fi îndeplinite cu puțină ingeniozitate. Livrările repetate prezintă următorul avantaj : chiar dacă numeroase pachete cădeau în locuri nefavorabile, unele dintre ele ar fi avut șansa să ajungă într-un mediu convenabil. Sînt necesare foarte puține bacterii pentru a infecta o planetă sterilă. O singură bacterie este suficientă dacă se dezvoltă și crește cu succes.

Deoarece puteau fi trimise numeroase bacterii, e la îndemîna bunului simț că o singură varietate nu ar fi fost mulțumitoare. Cum au fost aleși acești microbi ? E dificil de spus, deoarece aceasta depindea în mare parte de micro-organismele disponibile, pe planeta de pe care a fost trimisă nava cosmică. Deoarece atmosfera noii planete nu conține mult oxigen, ar fi fost stupid să fi fost trimiși microbi care își metabolizau hrana folosind de preferință această moleculă. Era preferabil să fi fost trimise bacterii pre-adaptate la condițiile care ar fi putut să existe pe noua planetă. Toate bacteriile selecționate, ar fi putut deci să folosească elemente organice ca pe o sursă de energie, iar unele dintre ele ar fi putut să folosească energia stocată în unele minerale. Capacitatea de fotosinteză, sau cel puțin de forma spori ar fi fost necesară cel puțin pentru anumite organisme. Cei care au expediat bacteriile ar fi putut lesne să dezvolte noi forme de micro-organisme, special adaptate la condițiile pre-biotice.

Asemănîndu-se unui gigantic spermatozoid purtător de viaţă, cometa Kohoutek — în această imagine sugestivă — care a vizitat, deşi neperiodic, mereu partea noastră din sistemul solar.

Misterioşii eucarioţi

Nu ştim dacă ar fi fost mai bine să se fi încercat combinarea tuturor proprietăţilor dezirabile într-un singur tip de micro-organism, sau să fi fost trimise multe organisme diferite. Oricare ar fi soluţia optimă, aparent, ea nu prezintă dificultăţi serioase. Un astfel de program de cercetare ar putea de altfel foarte bine să fie efectuat şi în zilele noastre, deoarece începem să dezvoltăm metode foarte eficiente pentru a modifica compoziţia genetică a organismelor, în special a micro-organismelor. Un studiu efectuat în 1976 despre posibilităţile de locuire ale planetei Marte a arătat că cel mai bun tip de micro-organisme ar fi cel al algei noastre verzi-albastre actuale. Este interesant de notat că aceasta pare să corespundă exact celor mai vechi micro-fosile pe care le cunoaştem.

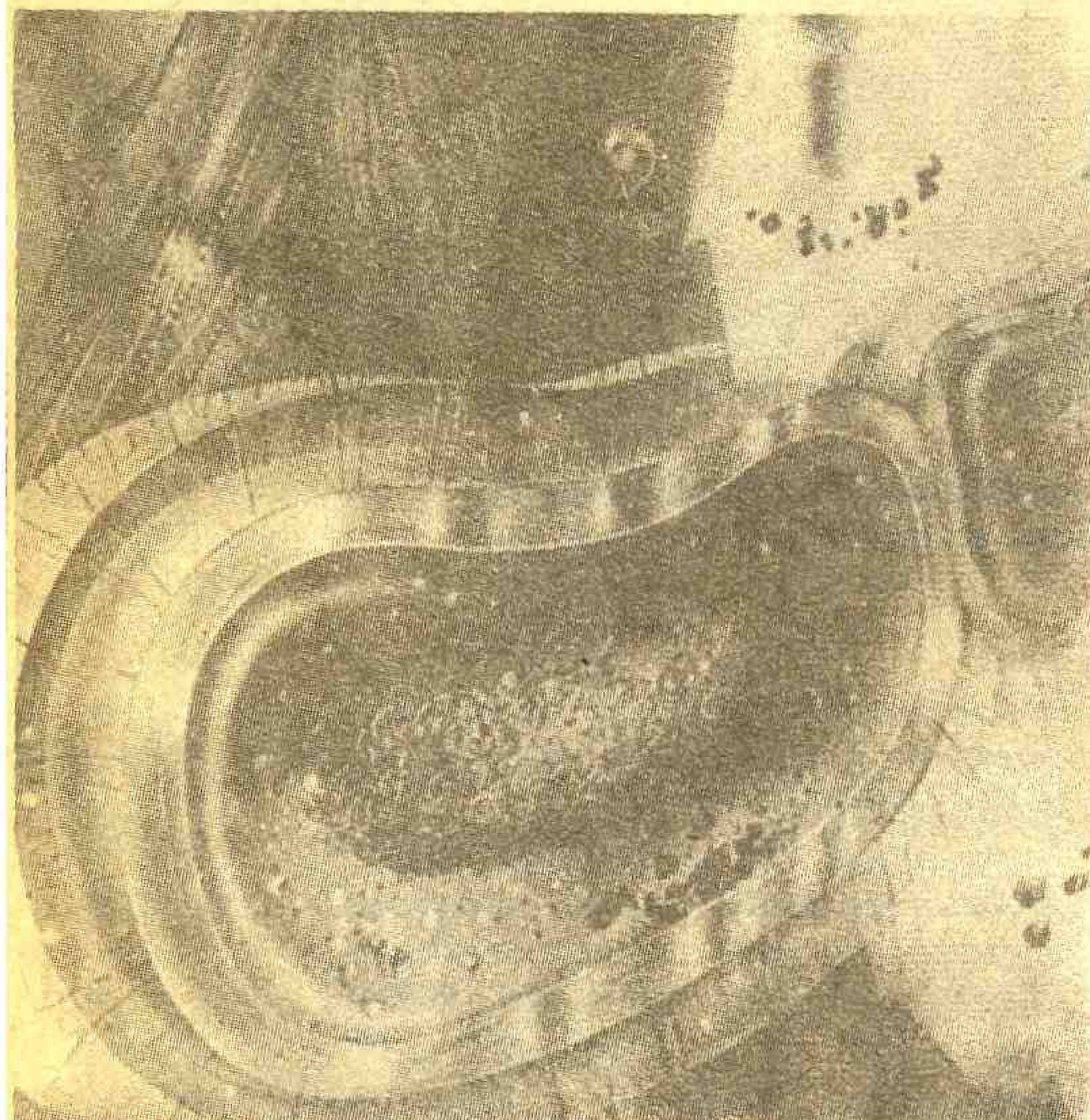
Este greu de ştiut ce tip de micro-organism a fost trimis, şi la ce stadiu de dezvoltare se afla acesta. Dacă scopul era să se iniţieze orice fel de tip de viaţă, chiar şi unul foarte simplu, şi dacă se considera că încercarea era hazardată şi dificilă, cu cît micro-organismul era mai simplu şi mai rezistent, cu atît era mai potrivit. Dacă însă se considera că o dată găsită o planetă adecvată, viaţa s-ar fi putut naşte relativ uşor, era mai inteligent să fi fost trimise în acest caz micro-organisme mai avansate, pentru a-i oferi un impuls pe cît de puternic posibil evoluţiei. Dacă am întreprinde să selecţionăm micro-organisme, am fi fără îndoială tentaţi să trimitem o specie de „eukariot", care este dotată cu o celulă cu cromozomi, un nucleu adevărat, şi molecule foarte utile cum este actina şi tubulina, care contribuie la mobilitatea celulei de acest gen. Ea se dezvoltă foarte bine în prezenţa oxigenului, dar se şi poate dispensa. Dacă pe Pămînt au fost trimise astfel de micro-organisme, la începuturile vieţii pe planeta noastră, nu s-au găsit urme printre fosilele descoperite. Totuşi, după cum se ştie, Eukarioţii au apărut mult mai tîrziu. Se mai poate susţine şi teoria conform căreia, un tip de eukariot ar fi fost trimis pe Pămînt la origine, înainte de a fi înlocuit de o bacterie mai bine adaptată. Aceasta a putut să se producă imediat după epuizarea stocului de hrană din oceanele primitive.

În acest fel se explică dispariţia eukariotului. Putem deasemenea să considerăm că el s-ar fi separat de unele dintre atributele sale mai complexe, devenind mai simplu pentru a putea supravieţui mai bine. Dacă am trimite o selecţie de micro-organisme, ar fi surprinzător ca, o dată stabilită, viaţa să dispară total, deoarece aceste mici creaturi sînt foarte rezistente şi versatile. În lipsa unor experienţe, ezităm însă să ne pronunţăm asupra tipului de organism care ar putea să triumfeze într-un mediu diferit de cel pămîntesc.

Un lucru este clar în orice caz : într-un ocean pre-biotic, şi în special într-o atmosferă non-oxidantă, anumite micro-organisme au un imens avantaj asupra formelor de viaţă superioare : ele sînt versatile din punct de vedere chimic, nu au neapărat nevoie de oxigen, şi, fiind mici, se pot înmulţi foarte repede. Dacă luăm deasemenea în considerare excelentele lor calităţi de pasageri, (talie mică, capacitate de a rezista la congelare şi decongelare, sensibilitate redusă la radiaţii), vom observa că micro-organismele sînt candidaţi aproape ideali pentru fertilizarea interplanetară. *Este posibil ca omul să poată călători în spaţiu dincolo de limitele înguste ale sistemului solar, dar, oricare ar fi această distanţă, bacteriile pot călători şi mai departe.* Pe cît ne-o dovedesc progresele tehnologiei, chiar şi cele viitoare, se pare că bacteriile vor păstra acest avantaj. Chiar şi atunci cînd se va pune cu adevărat problema unor călătorii spaţiale, va mai exista încă o situaţie în care panspermia dirijată va prezenta un avantaj. Să ne imaginăm un tip de viaţă evoluat, care s-ar fi dezvoltat acum 4 miliarde de ani într-o galaxie vecină, de pildă Andromeda, complet necunoscut la noi.

Chiar dacă aceste creaturi versatile ar fi reuşit să colonizeze întreaga Andromeda, şi ele ar fi fost tot atît de incapabile să depăşească problemele tehnice de rezolvat înainte de a atinge altă galaxie. Realizînd că nu vor putea niciodată să călătorească ei înşişi timp de a parcurge 1 mi-

lion de ani lumină care despart Andromeda de galaxia noastră, și înțelegînd ca și noi că bacteriile merg mai departe, ei ar fi trimis nave spațiale încărcate cu microorganisme. Deși nu este ușor să ne imaginăm construirea unei nave spațiale pentru o călătorie atît de lungă, nu putem, pe de altă parte, nici să afirmăm imposibilitatea lucrului, deoarece este dificil să prevedem progresele tehnologice pe care le poate înregistra viitorul.

Escherichia coli, cea mai banală dintre bacteriile tubului digestiv.

Pînzele solare

Există oare un tip de propulsie posibil cu bacterii dar nu și cu oameni ? Există cel puțin unul, așa cum o dezvăluie cercetările lui Mantner și Matlol.

Acești savanți consideră că s-ar putea folosi pînze solare pentru propulsarea navei spațiale. Aceste pînze ar trebui să aibă o suprafață mare și să fie extrem de subțiri, astfel încît presiunea radiației solare să fie superioară atracției gravității solare. Ei cred că pînze cu o greutate de aproximativ 0,1 mg./cm^2 ar fi suficient de subțiri pentru a permite navei spațiale să scape din cîmpul gravitațional al soarelui. Pînze și mai subțiri ar permite o viteză încă și mai mare. Este dificil ca în aceste condiții să fie atinse viteze ridicate, cum ar fi o sutime din viteza luminii (0,01 C). Viteza de ordinul miimii (0,001 C) pînă la o zecime de miime (0,0001 C) din viteza luminii ar putea probabil să fie atinse. Aceasta ar limita oarecum raza de acțiune a navei spațiale, deoarece, la viteza de 0,001 C ar fi necesari 10 000 de ani ca să se atingă o distanță atît de mică la scara galactică, de 100 de ani lumină. Și acest lucru constituie un dezavantaj ; trebuie însă să ținem cont de un alt avantaj imens oferit de soluția pînzelor solare : dezaccelerarea necesară la capătul călătoriei ar putea fi obținută și ea grație pînzelor solare.

Nu ar fi deci necesară o mare cantitate de carburant pentru a trimite micuțele pachete cu bacterii pe orbite, pe care cel puțin unele dintre ele ar putea fi atrase de planete.

Cei doi cercetători consideră că **pentru pachete de 10 tone aprox. pînzele ar trebui să aibă o rază de 180 de metri.** O astfel de navă spațială este cu totul diferită față de rachetele obișnuite. Dar și cercetătorii cred că bacteriile pot să meargă mai departe.

Probleme de etică cosmică

În entuziasmul nostru de a ne „infecta" vecinii, am omis să luăm în considerare un mic amănunt. **Și dacă planeta aleasă ar poseda deja o altă formă de viață ?** Nu știm încă dacă viața este foarte rară în univers, sau foarte curentă, dimpotrivă. În această privință nu putem prezice nimic. Tehnologia care ne va permite să știm dacă o stea apropiată posedă planete, și cum arată acestea, ar trebui să fie elaborată într-un viitor nu prea îndepărtat. A determina dacă planetele posedă sau nu viață, sub o formă sau alta, necesită însă o tehnologie care este mult mai greu de realizat. La scară redusă, putem să ne dăm seama de aceste probleme atunci cînd încercăm să descoperim forme de viață pe planetele și lunile din propriul nostru sistem solar.

Descendenții noștri se vor confrunta cu probleme noi de etică a spațiului cosmic. **Avem noi, ființe superior dezvoltate, dreptul să deranjăm ecologia fragilă a unei alte planete ?** Trebuie să respectăm viața, indiferent de forma pe care o îmbracă aceasta ? Cunoaștem aceleași dileme și aici pe Pămînt, așa cum ne-ar putea explica vegetarienii. Cu toate acestea, puțini oameni ar fi dispuși să respecte dreptul la viață al virușilor rujeolei... Poate că descendenții noștri vor avea păreri diferite. Eu însă cred că în timp ce carnivorii vor fi fără îndoială favorabili explorării spațiului, vegetarienii se vor opune.

Să nu contaminăm fără discernămînt

Chiar dacă navele spațiale pe care le trimitem acum dincolo de sistemul nostru solar transportă cîteva bacterii, acestea din urmă nu vor putea supraviețui călătoriei în spațiu și intrării într-un alt sistem solar.

Lucrurile nu trebuie grăbite în nici un caz. Cu puțin noroc, avem în fața noastră milenii, și cu timpul vom fi din ce în ce mai capabili să îndeplinim aceste sarcini complexe ; de ce să ne grăbim atunci ? Aceste lucruri fiind spuse, argumentul nostru este fondat pe ipoteza unei lumi stabilite politic pe o perioadă de timp nedefinit. Dacă lucrurile nu ar sta așa, se vor exercita în mod fatal presiunile unor grupuri foarte puternice care, de frica unor circumstanțe viitoare de natură să împiedice realizarea acestor planuri, vor voi să se grăbească. Opinia mea este că nu trebuie să ne grăbim prea tare. Nu trebuie să contaminăm galaxia înainte de a ne gîndi, de a judeca bine.

FRANCIS CRICK

Traducere și adaptare
CĂLIN SECARĂ

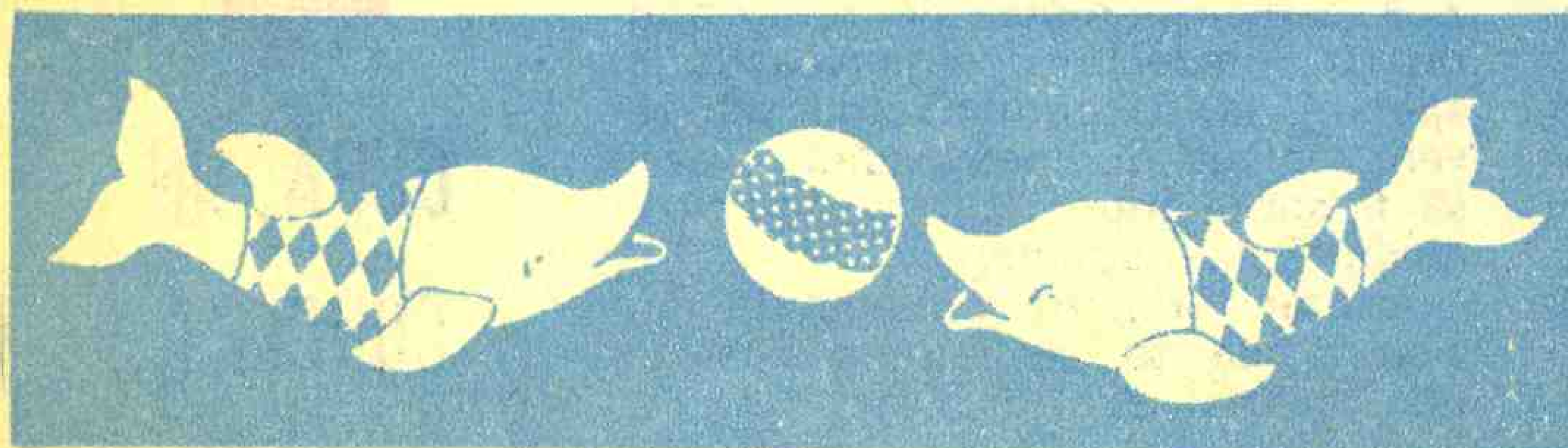
CE ŞTIM ŞI CE NU ŞTIM DESPRE SFATUL GENETIC

Venirea pe lume a copilului dorit trezeşte pe lîngă obişnuita întrebare – băiat sau fată – şi grijі legate de sănătatea sa, de zestrea genetică cu care îl „dotăm". Dacă în ansamblu ereditatea umană reprezintă un tezaur preţios, nu este mai puţin adevărat că în anumite cazuri ca urmare a mutaţiilor sau aberaţiilor cromozomiale, ea este la originea unor boli ereditare care constituie una din cele mai serioase surse de îngrijorare pentru familie, medici şi societate.

Orice sarcină comportă un risc, dar acesta este considerabil crescut în unele cazuri particulare şi în aceste cazuri este necesară o informare cu privire la pronosticul genetic al viitorului copil, care să dea posibilitatea părinţilor să ia o decizie autorizată în legătură cu propriii lor descendenţi. Modalitatea prin care informarea se realizează, urmărind să se asigure calitatea produsului de concepţie şi să se evite pe cît posibil procrearea unor copii handicapaţi genetic, este aşa numitul sfat genetic.

Cauze genetice, alături de factori de mediu diverşi pot sta la baza unor variate tulburări de reproducere, începînd de la sterilitate, avorturi spontane repetate şi copii născuţi morţi, ca eşecuri absolute, pînă la naşterea unor copii cu anomalii congenitale, mai mult sau mai puţin grave, considerate a fi insuccesele relative ale reproducerii umane. Riscul de repetare a tulburării respective se apreciază în funcţie de natura tulburării, de posibilitatea uneori dificilă de a distinge cauzele genetice de cele depinzînd de mediul intrauterin în care se dezvoltă copilul, de a discerne apoi între accidentul genetic şi tara moştenită. Dacă răspunsul este uneori uşor de dat, atunci cînd este vorba de o afecţiune incontestabil ereditară, sînt şi cazuri mai puţin categorice de boli cu ereditate complexă sau de predispoziţii morbide ce pot sau nu să se dezvolte în funcţie de condiţiile de mediu.

Părinţii reclamă, pe cît se poate, certitudinea că nu pot transmite nimic vătămător, fiind gata să se supună oricăror teste în acest scop. O astfel de situaţie, oricît de posibilă într-o zi, este încă departe de ceea ce este în prezent sfatul genetic, întrucît nu se poate preciza fără echivoc înainte de concepţie dacă un copil va fi sau nu afectat. Există totuşi cazuri, cum este de exemplu cel al părinţilor unui copil mongoloid, în care examinarea celulelor sau, mai precis, a garniturii cromozomiale este revelatoare. Astfel, dacă se constată că este vorba de accidente genetice, apărute frecvent în familii cu constituţie genetică normală, riscul de repetabilitate este nul iar grijile părinţilor cu privire la sănătatea copilului dorit sînt nefundamentate. Nu trebuie uitat faptul că accidentele genetice şi embrionare sînt fenomene universale în lumea vie, omul neputînd să se sustragă legilor biologice, fenomenelor eredităţii şi variabilităţii care guvernează viaţa.

Mult mai rar se întîmplă ca un părinte, aparent normal, să fie purtătorul unei anomalii cromozomiale transmisibile, cauza unor avorturi spontane, a naşterii unor copii malformaţi, sau chiar a unor perioade mai lungi sau mai scurte de sterilitate. De data aceasta cifra de risc este mare iar măsurile terapeutice desemnate pentru creşterea fertilităţii sînt nu numai fără valoare, dar chiar contraindicate, putînd avea drept urmare naşterea unor descendenţi cu tare genetice grave. Nici în această situaţie nu trebuie uitat faptul că sîntem la fel de puţin responsabili pentru ceea ce moştenim de la înaintaşii noştri ca şi pentru mutaţiile propriei eredităţi, în măsura în care nu am mărit riscul cu uşurinţă. De altfel fiecare om poartă în medie mai multe gene patologice şi nu are în mod normal posibilitatea să le recunoască. Apariţia unui sentiment de culpabilitate nu poate trăda decît ignoranţă, împiedicînd de multe ori o anchetă genetică riguroasă.

Din fericire, experienţa a arătat că în sfatul genetic se întîmplă mult mai des să se elimine temerile exagerate decît să fie necesare avertizări serioase şi aceasta deoarece riscul real este în general inferior celui imaginat de cei ce solicită sfatul. Mai mult decît atît, perspectiva unui diagnostic genetic prenatal, introdus deja în unele ţări, schimbă în mod esenţial modalitatea de stabilire a pronosticului în familiile cu risc crescut. Tehnica amniocentezei – colectarea de lichid amniotic prin puncţie transabdominală – şi ecografia permit astăzi, pentru un număr tot mai mare de cazuri un diagnostic precis al fătului în uter în aşa fel încît sarcina să poată fi întreruptă la nevoie. Pentru anumite afecţiuni genetice, între care pe primul loc se află cele cromozomiale, probabilitatea poate fi astfel înlocuită printr-o certitudine. Pot fi ajutate în acest fel şi cuplurile care renunţaseră definitiv de a avea propriii copii din cauza riscului genetic nepermis de mare.

Se impune o concluzie cu atît mai optimistă cu cît se întrevede chiar şi posibilitatea tratamentului în uter a unor boli genetice prin dezvoltarea unor tehnici speciale de terapie fetală, operaţie deja realizată de echipa doctorului Golbus din San Francisco, în cursul anului 1981.

ADRIANA STANA

1

RAFAEL SANZIO ȘI SLAVICI

La sfatul lui Titu Maiorescu, în vara anului 1882, cu starea sănătății zdruncinată, de oboseală și boală, Ioan Slavici a plecat într-o călătorie în Italia. În momente de răgaz ale drumurilor, dar mai cu seamă, în clipe de taină și extaz, șirianul îi scria protectorului său din București. Corespondența primită de acesta se costituie într-un reportaj de un fel deosebit, mărturie despre reacțiile scriitorului născut la Șiria în fața capodoperelor de artă ale peninsulei.

Una din scrisori, cea din 10 august 1882, expediată din Roma, dezvăluie emoția puternică încercată de transilvănean în fața pînzelor și mormîntului marelui Rafael:

„Eu unul, de cîte ori văd o pînză a lui Rafael, îl văd parcă pe Rafael însuși și-mi aduc aminte de vorbele lui Schopenhauer: Îmi e ca și cînd aș fi stat de vorbă cu Rafael. Îl văd cum lucrează, cu cîtă iubire, cu cîtă bucurie, cu cîtă uitare de sine și resimt și eu nespusa fericire de care trebuie să fi fost cuprins el cînd stătea așa singur la lucru. Acest simțămînt trebuie să-l aibă cei mai mulți dintre oamenii care-i privesc pînzele. Numai astfel se poate înțelege un lucru: mormîntul lui Rafael e și astăzi, după sute de ani, încărcat cu cununi, dintre care unele nevestezite".

Cucerit definitiv de arta lui Rafael Sanzio, Slavici îi scria mentorului său din București: „Rafael e singurul pictor care ne dă stări sufletești, exprimate cu deplină claritate, astfel ca ele să se reproducă și în noi..."

2

CIOCÎRLIA...

Pe cînd se afla la Paris, cu prilejul expoziției din 1889, Angheluș Dinicu, cel care i-a dat formă definitivă **Ciocîrliei**, ar fi fost întrebat de ziariști:

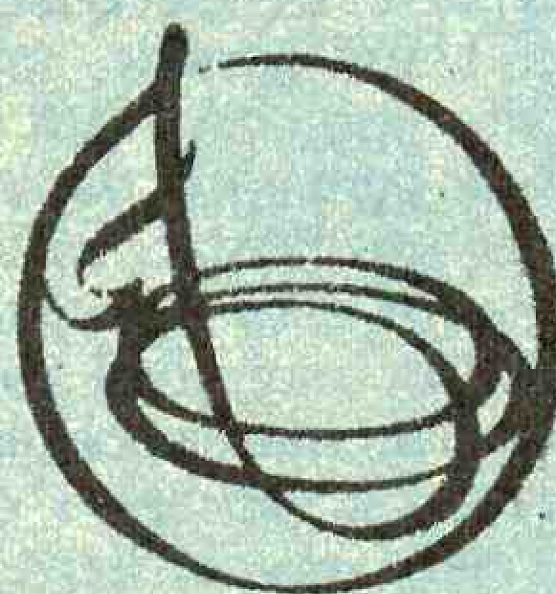
— **Ciocîrlia**, această capodoperă muzicală, este creația dumneavoastră?

— Da! ar fi spus muscalagiul. Este creația mea în măsura în care rîul de munte este creația izvoarelor și pîraielor ce se varsă în el. Eu am făcut **Ciocîrlia** adăugînd izvoarelor melodice inițiale gradații și nuanțe noi.

3

ÎN ALTE CONDIȚII DE VIAȚĂ...

Hariclea Darclée, pe numele adevărat Hricleea Hartulary, s-a născut în 1860 în Brăila. Pînă în 1939, cînd a murit, a cîntat pe scenele lumii roluri din opere celebre, cucerind cu vocea ei de soprană admirația și dragostea celui mai avizat public.

În 1908, după un spectacol dat în Santiago, a fost întrebată de un ziarist:

— De unde aveți această voce superbă?

„În țara mea de la Dunăre, a răspuns cîntăreața, sînt multe mii, tot atît de limpezi și de puternice, despre care nimeni nu știe nimic. În alte condiții de viață, ele ar face înconjurul lumii și ar aduce nenumărați lauri poporului meu necunoscut și disprețuit."

4

DUPĂ UN CONCERT...

În turneu prin mai multe țări și continente, cvartetul **Muzica** a repurtat succese de prestigiu, ca odinioară Ansamblul **Ciocîrlia**, ca **Madrigalul** condus de Marin Constantin.

După un concert susținut „într-o localitate măruntă dintr-o țară străină", povestește George Sbârcea în **Muza cu haz și fără haz,** primarul acelei așezări a înmînat soliilor români un dar („o grațioasă statuetă") pe care l-a însoțit de discursul obișnuit în asemenea împrejurări:

„— Poate vă închipuiți că noi, aici, oricît de provinciali, sîntem lipsiți de cultură muzicală. Să nu vă lăsați înșelați de aparențe, deoarece noi iubim, înțelegem și prețuim muzica. Sîntem încîntați că ne-ați onorat cu prezența dumneavoastră și sperăm ca, în curînd, cînd veți reveni, micul dumneavoastră cvartet să fi sporit între timp cu alți cîțiva membri de nădejde!"

Așadar, primarul priceput la muzică dorea să se reîntîlnească cu un... cvartet sporit!

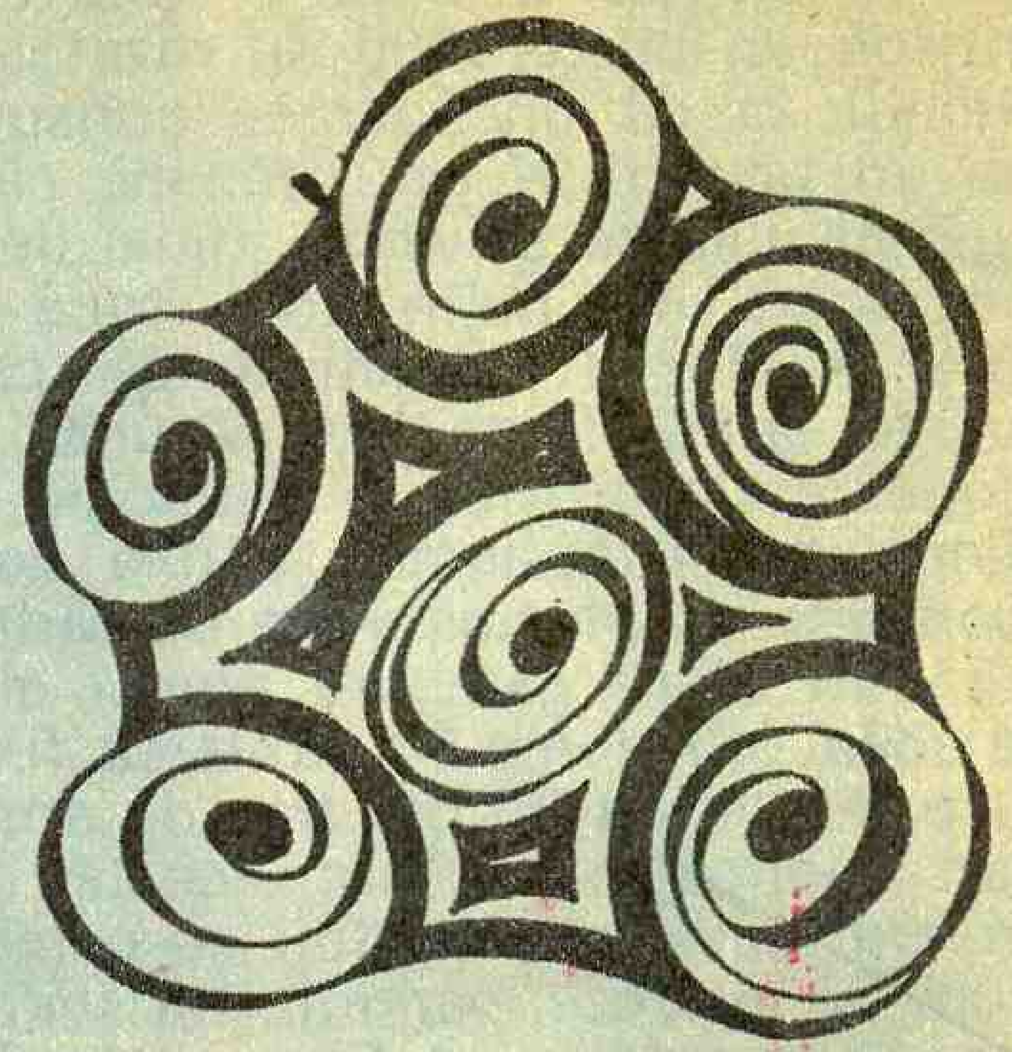
5 MARINARII

În 1898, bricul românesc „Mircea" și crucișătorul „Elisabeta" se aflau ancorate în rada Euzinogradului. Comandantul lor, amiralul Bălescu, a fost întrebat:

— De unde vă recrutați marinarii, domnule amiral?

— De la munte, ca mai toată lumea, a răspuns comandantul.

Răspunsul lui confirma o realitate, anume că mulți dintre marii cutreierători ai mărilor plecați din România s-au născut și și-au petrecut primii ani la munte ori în zone apropiate lui. Dintre ei nu lipsesc nume ca Jean Bart (pseudonimul lui Eugeniu P. Botez), născut în Burdujeni, județul Suceava, și Vladimir Cernescu, un veritabil „lup de mare", coborît la Constanța tot de prin Moldova...

6 REPLICĂ PENTRU MAGNAT

Prin 1908, Octavian Goga se afla la Budapesta în compania lui Ion Russu Șirianu și a celorlalți deputați români în parlamentul din capitala Ungariei. Dejunau cu toții într-un local, cînd de masa lor s-a apropiat un bărbat elegant. Contele Zicii, decanul Casei magnaților, căci el era noul venit, i-a invitat pe deputații români, de sărbători, conform obiceiului, la masa festivă a magnaților. După o ezitare, poetului i-a spus:

„— Regret, domnule Octavian Goga, că nu vă putem pofti și pe dumneavoastră. Uzanța casei noastre e severă. Particularii nu au acces decît avînd un titlu nobiliar. Noi avem persoane nobile a căror familie este veche de două-trei sute de ani..."

„— Aveți dreptate, domnule conte, i-a replicat Goga. Eu sînt cu noblețea noastră țărănească. Cu o vechime de două mii de ani. Prea bătrîn pentru „Casa dumneavoastră".

Replicii prompte a poetului, magnatul maghiar i-a răspuns, vizibil iritat, cu o afirmație care nu putea ascunde teama pentru competitivitatea de luptă politică a lui Goga de atunci și de mai tîrziu:

„— Noroc că nu vă avem în parlament."

7 ÎNTREBARE ÎN ZANZIBAR

În ziua de 1 aprilie 1910, luau startul din București patru globtroteri români **(Dumitru Dan, Gheorghe Negreanu, Alexandru Pascu** și **Paul Pîrvu)**, porniți să facă ocolul lumii pe jos (100 000 km).

După călătorii în Europa și Asia, au ajuns în Zanzibar. Erau sfîrșiți de oboseală, flămînzi și singuri într-o țară despre care știau prea puține lucruri. Nimeni nu se oferea să-i ajute. Erau priviți, în schimb, cu multă curiozitate, din cauza îmbrăcăminții lor: ițari, cămăși albe înflorate, opinci, căciuli, căci așa hotărîseră ei să umble prin lume, în costumele noastre tradiționale...

Ar fi avut nevoie, acum, în Zanzibar, ca și în alte colțuri de lume pe unde colindaseră, de o mîncare gustoasă și adăpost. Ar fi meritat din plin, mai ales că, nu cu mult timp în urmă, în deșertul nabian, fuseseră aproape îngropați de vii sub nisipurile stîrnite de vuietul sumbru al simunului! În portul în care se aflau, însă, oamenii le cercetau hainele, apoi își vedeau de treburile lor.

Epuizați, cei patru căutau un adăpost pentru noaptea ce se apropia. Cum nu găseau nimic, hotărîseră să se culce în stradă, flămînzi, cu speranța că, poate, mîine vor găsi ceva de mîncare.

Pe cînd îi frămîntau asemenea gînduri, deodată, din mulțimea adunată în jurul lor, auziră o întrebare:

— Sînteți români, nu-i așa?

Cel care vorbea era proprietarul unui hotel-restaurant, gălățean stabilit în Zanzibar prin 1899...

8 PREZENTAREA HAIDUCILOR

Cum se știe, eroii cărților lui Panait Istrati au aproape cu toții o predispoziție specială pentru vorbă. Scriitorul însuși — într-o manieră originală — a „divulgat" această caracteristică a personajelor lui.

Întîlnindu-se la Paris cu Jean Jouve, personalitate a literelor franceze, Istrati a întrerupt brusc discuția aprinsă în care se angajaseră amîndoi. Brăileanul a început apoi să facă semne misterioase pentru însoțitorul său și să vorbească șoptit, dar apăsat, ca și cînd ar fi indicat locul pe care ar fi trebuit să-l ocupe cineva aflat prin preajmă.

„— Ce faci? i s-a adresat oarecum îngrijorat Jouve.

— Doi haiduci stau în inima nopții singuri, suiți într-un stejar. Și vorbesc, vorbesc, vorbesc...

— Ei, și ce înseamnă asta? a stăruit nedumerit francezul.

— Viitorul meu roman, care se va numi **Prezentarea haiducilor**, a răspuns, fără alt comentariu, scriitorul.

AGRICOLĂ

ORIZONTAL: 1) Pasăre folositoare agriculturii care distruge într-un an peste 2000 de rozătoare. Știindu-se că un șoarece consumă pe an un kg de grîu, rezultă că o singură pasăre salvează anual de la distrugere cel puțin două tone de grîu ● Teren necultivat pe care crește iarbă, folosit la pășunat. **2)** Popor antic în a cărui mitologie întîlnim pe Triptolemos căruia zeița Demeter, drept mulțumire că părinții lui i-au oferit găzduire atunci cînd rătăcea prin lume în căutarea fiicei sale, i-a dăruit un car tras de armăsari înaripați cu care acesta cutreiera lumea, învățîndu-i pe oameni cum să lucreze pămîntul și inițiindu-i în agricultură ● Rege al Angliei (al III-lea, 1327—1377) care a început războiul de 100 de ani împotriva Franței (1337—1453), și sub domnia căruia, ca urmare a lipsei de brațe de muncă provocate de ciuma neagră, au fost emise decrete care interziceau urcarea salariilor muncitorilor agricoli. **3)** Animal în care a fost prefăcut Lynkeus, regele sciților de către zeița Demeter în clipa cînd ridicase pumnalul să-l înfigă în Triptolemos, tînărul fiu al regelui din Eleusis, pentru a-i răpi gloria celui dintîi meșter în lucrarea pămîntului, învățat chiar de zeița care-l salvase (mit.) ● Cuvînt care în limba indienilor maiași înseamnă „ogor de manioc" ● Plantă alimentară numită și broajbă. **4)** Cel mai vechi plug cunoscut nouă, datează din mileniul al II-lea î.e.n. și probabil că a fost făurit în sud-vestul acestui continent ● Plantă pentru ținerea animalelor la pășune, toamna. **5)** Măsură japoneză de suprafață ● Cel mai mare erou atenian, căruia i se atribuie împărțirea populației în trei clase: eupatrizii (nobilii), geomorii (agricultorii) și demiurgii (meșteșugarii) ● Uță Barbu. **6)** Conductă folosită la însănătoșirea pămînturilor mlăștinoase ● Subiect zootehnic (pl.). **7)** Elena Florea ● Specie de grîu rezistent, ce se cultiva în regiunile muntoase, făcînd parte, împreună cu orzul și meiul, dintre cele mai vechi soiuri de cereale cultivate de romani (pl.) ● Din... seceriș în seceriș! **8)** Divinități protectoare ale familiei și ale casei cărora le era dedicată sărbătoa-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	3	4	5	6	7	8 ■	9	10	11	12
2					■						
3			■					■			
4				■							■
5			■						■		
6	■					■					
7		■						■			
8 ■					■					■	
9							■				
10						■					
11				■							

Louis Lourmais din Canada, în vîrstă de 56 de ani, și-a propus să parcurgă înotînd cursul fluviului francez, Loire. Plecînd sîmbătă în această expediție, Lourmais a terminat-o cu bine... marți!

Un tînăr canadian de 29 de ani a străbătut deșertul Mojave din California cu un avion ce a atins viteza de 480 de km la oră. Originalitatea a constat în faptul că temerarul canadian a întreprins această croazieră... **așezat pe avion!**

Scoțianul Sandy Genn, în vîrstă de 28 de ani, a alergat timp de un an cîte douăzeci de kilometri zilnic: de acasă la servici și înapoi acasă. A pierdut în total 22 de kilograme.

Argentinianul Alberto Baretta a pornit **călare** din patria sa cu destinația... Spania. A străbătut 13 țări pe continentul sudamerican și o parte a teritoriului Statelor Unite pînă la New-York. Apoi, cu vaporul, a ajuns pe coasta Spaniei. În total, a străbătut călare 22 000 de km în 5 ani și 7 luni.

Australianul Fred Jones, legînd laolaltă 450 de baloane umplute cu aer, s-a înălțat cu ajutorul lor pînă la o altitudine de 3000 de m. Pentru a coborî, a înțepat baloanele cu acul, unul cîte unul.

Canalul Mînecii continuă să constituie un poligon de încercare a curajului. Cascadorul american Alan Jones a hotărît să-l treacă înot... cu brațele și picioarele legate. După 8 km a fost însă nevoit să abandoneze, datorită unui vînt puternic care stîrnise valuri primejdioase.

În Grecia se face turism în scopuri educative pentru elevi și studenți. Astfel, există traseul lui Ulysse, pe care participanții îl străbat cu un yacht. În timpul excursiei, tinerii turiști își petrec serile ascultînd fragmente din **Odiseea** lui Homer.

rea „compitalia", care simboliza, la origine, încheierea muncilor agricole ● Amorul grec! 9) A umbla cu... plugușorul ● Fascicul de fire subțiri de metal. 10) Plantă numită și „limba-mielului", întrebuințată în medicină ● „Gigantul" Prometeu, cel care a răpit de pe Olimp focul și l-a dăruit oamenilor și i-a învățat plugăria, meseriile, construcția de corăbii, apoi scrisul și cititul. 11) Cei vechi secerau grîul tăind numai spicele, nu și pe „acestea", cărora li se dădeau foc și a căror cenușă îngrășa ogorul ● Personaj feminin din „Milionarii" de Ion Istrati, piesă în care autorul și-a plasat acțiunea în lumea nouă a satelor noastre și anume, într-o cooperativă agricolă fruntașă.

VERTICAL: 1) Vestit erou grec, neîntrecut în forță și vitejie, care în isprava a patra a reușit să prindă căprioara din Arcadia pe care zeița Artemis o trimetea să pustiască ogoarele, pentru a pedepsi pe oameni ● Unitate economică formată din asocierea liber-consimțită a țărănimii muncitoare în vederea desfășurării în comun a activității lor de producție. 2) Celebru erou grec care pentru a nu participa la războiul troian, s-a prefăcut atins de nebunie arînd cu un plug tras de un cal și un asin, iar pe brazde semănînd sare. A fost demascat de Palamedes care i-a pus copilul, pe Telemah, pe brazda pe care urma să treacă vestitul erou ● Zeiță agrară a cărei sărbătorire avea loc între 28 aprilie și 3 mai, timp în care magistratul care prezida sărbătorile distribuia gratuit alimente populației. 3) Poet grec (probabil secolul VIII sau VII î.e.n.), apărător al intereselor de clasă ale țărănimii deposedate de pămînt de către aristocrație, principala sa lucrare „Munci și zile", cuprinzînd indicații tehnice în legătură cu agricultura și navigația ● Lume, lume ca după nuntă. 4) Număr ● Unealtă agricolă asemănătoare cu plugul care răstoarnă brazda în ambele părți, formînd șanțuri (pl.). 5) „Plug" cu tracțiune animală! ● Una din necesarele plante culinare (pl.). 6) Zeiță greacă, printre multe altele și protectoarea agriculturii ● Pseudonim al lui Barbu Delavrancea. 7) Plin de... dorință de muncă ● Strigăt cu care se mînă boii spre dreapta. 8) Marea zeiță a fertilității care ajută să crească tot ce răsare pe pămînt, dă rodnicie ogoarelor și binecuvîntează munca plugarului, echivalînd cu Ceres la romani ● Perete! 9) Chiot ● Localitate în India ● De culoare galbenă-verzuie. 10) Numele mai multor boli ale plantelor cultivate, cauzate de anumite ciuperci parazite ● Soartă. 11) Lucrare agricolă de bază în vederea asigurării viitoarei recolte ● O povară de grăunțe. 12) Agenția principală maritimă sovietică (siglă) ● Varietate de oaie țurcană cu lînă lungă și aspră și cu coada lungă și stufoasă.

Dicționar: CEO, NUA, TAR, SDP.

Televiziunea și cordul

Faimosul cardiolog Christian Barnard, la 60 de ani într-o ipostază mai puțin cunoscută alături de prezentatoarea unui program al televiziunii italiene. El a venit la Roma pentru a participa la cel de-al treilea Simpozion internațional ce a avut ca subiect, binențeles, transplantul de inimă, și pentru a infirma, cu acest prilej zvonul conform căruia nu mai poate opera din cauza unei... artoze la ambele mîini. El a purtat și un puternic dialog cu susținătorii inimilor artificiale, afirmînd, din nou, că soluția cea mai bună rămîne transplantul cu inimă donatoare.

De la comedie la film politic

Pe actorul Jack Lemmon l-am revăzut recent, ce-i drept, într-o comedie din tinerețea sa „Bunul meu vecin Sam", care a rulat însă cu mult succes la public. De atunci însă au trecut mulți ani și crezul artistic al său s-a schimbat în mare parte. Iată-l pe Lemmon la 57 de ani, între soția sa Felicia Farr, 50 de ani (la stînga) și Sissy Spacek 32 de ani (la dreapta) partenera sa în filmul „Missing". Filmul, a cărui regie este semnată de cunoscutul regizor Costas Gavras, a fost prezentat la ediția din 1982 a Festivalului de la Cannes de către S.U.A.. „Missing" este povestea unui persecutat politic din Chile după moartea lui Salvador Allende.

Să ne amuzăm cu BERNARD SHAW

Un tînăr gazetar vroia să știe amănunte despre o piesă a lui Bernard Shaw. „Vreți să aflați ce se întîmplă în noua mea piesă?" Deci — primul act : bărbatul întreabă : „Mă iubești ?" și femeia răspunde : „Te ador !". Actul doi : bărbatul întreabă : „Mă iubești?" și femeia răspunde : „Te ador !" Actul trei : bărbatul întreabă : „Mă iubești ?" și femeia răspunde : „Te ador !" Cortina."

„Excelent", se bîlbîi gazetarul. „Dar în ce constă conflictul ?"

„Conflictul ?" întrebă Shaw. „Foarte simplu, în faptul că în toate cele trei acte femeia este aceeași, în schimb bărbatul, în fiecare act, este altul".

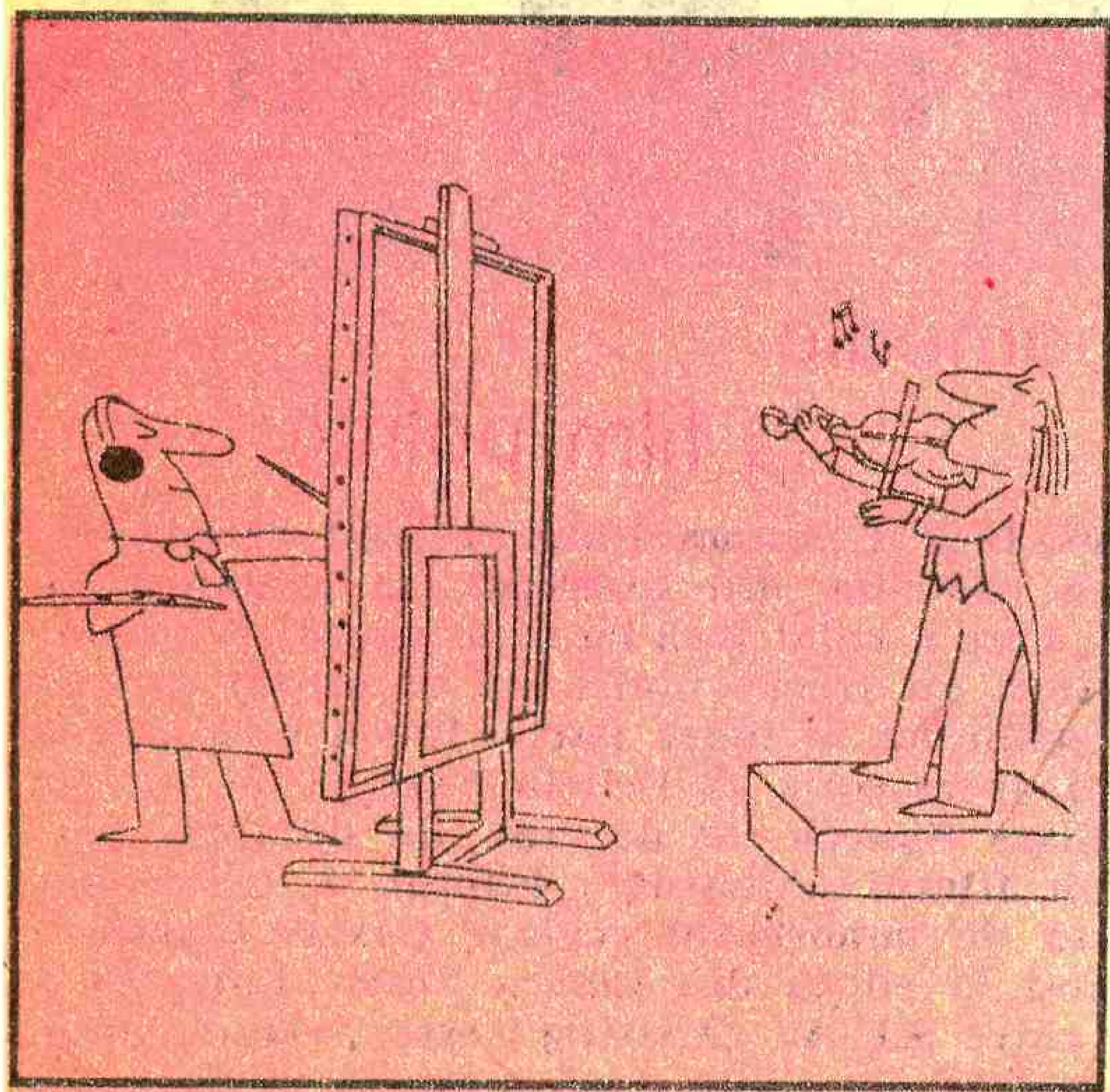
•

În timpul unei călătorii în America, Shaw și-a bătut joc de americani. Un număr de ziare a protestat, un ziar însă nu a scris absolut nici un rînd. Totuși, cînd Shaw a plecat spre Miami, același ziar a publicat un lung reportaj despre sosirea doamnei Shaw, a descris pînă la cele mai mici amănunte cum era îmbrăcată, cum s-a comportat, a reprodus fiecare cuvînt pe care l-a spus. Și în ultimele rînduri ale acestui lung articol, autorul a scris : „Doamna Shaw era însoțită de soțul său, dl. George Bernard Shaw, un scriitor".

•

Shaw povestea că, într-o zi, la directorul teatrului unde se jucau piesele lui, a venit tîmplarul și a cerut să i se mărească salariul. „Nu aveți prea mult de lucru", i-a răspuns directorul „și, pe lîngă aceasta, aveți și avantajul că puteți vedea, în fiecare seară, o piesă de Shaw".

Atunci tîmplarul ridică cu tristețe capul și spuse : „Tocmai de aceea cer să mi se mărească salariul !"

•

Întrebat ce este optimismul și ce este pesimismul, Shaw a răspuns astfel : „Pe masă este o sticlă pe jumătate plină". Optimistul va spune : „Ce bine ! Sticla este încă pe jumătate plină !" Pesimistul va spune : „Ce păcat ! Sticla este pe jumătate goală !"

•

„Ce vîrstă îmi dați ?" Această întrebare atît de periculoasă, i-a pus-o odată, o doamnă scriitorului Bernard Shaw. El răspunse :

„După dantura Dvs., optsprezece, după buclele Dvs. blonde, nouăsprezece, după ținuta Dvs., patrusprezece".

Doamna era deosebit de măgulită. „Și asta ce înseamnă ?"

„Foarte simplu", răspunse Shaw, „acum trebuie să adunăm optsprezece cu nouăsprezece și cu patrusprezece, ceea ce face cincizeci și unu".

•

„Credeți, domnule Shaw", întrebă un reporter „că oamenii care se căsătoresc în ziua de vineri sînt nefericiți toată viața ?"

„Firește, sînt convins, de ce ar fi tocmai ziua de vineri o excepție ?"

•

După premiera piesei „Înapoi la Mathusalem", publicul era în delir. Shaw le mulțumi. Deodată, de la galerie, se auzi un fluierat ascuțit. Shaw își îndreptă privirea spre galerie și spuse tare :

„Prietene ! Sînt de aceeași părere cu dumneata, dar ce putem face numai noi doi împotriva unei săli întregi ?"

•

Shaw era slab și vegetarian. Chesterton era exagerat de gras și un mare amator de carne. Chesterton, arătînd spre Shaw, spuse : „Cine vă vede atît de slab, ar putea să creadă că în Anglia este foamete !"

„Și cine vă vede atît de gras", îi replică Shaw, „ar putea crede că vina e a Dvs."

•

Cînd Shaw a primit premiul Nobel, a spus : „Acesta este un semn al recunoștinței pentru faptul că în acest an n-am publicat încă nimic !"

BRĂȚARA DE AUR

ORIZONTAL: 1) Lucrează cu fumuri ● Se mișcă greu. **2)** Lucrează la recepție. **3)** E angrenată în muncă ● Din „muncile" lui... Făt-Frumos (olt.). **4)** Rodul... cunoașterii ● E la prins pește ● Lăsat la o parte! **5)** Cîntec de muncă ● Te determină să-i dai rasol. **6)** Cîine fără stăpîn ● Autoturism autohton. **7)** E priceput la toate ● Produs de pielărie. **8)** Rod al muncii ● Lucrează cu acul ● Prinse-n mapă! **9)** Omonim pentru boxerul textilist ● Tovarășă de viață și muncă. **10)** Răsucește firul! ● Lucrează pe capete. **11)** Rebut comestibil ● Lăsate în urmă. **12)** Lucru manual ● Scos din producție.

VERTICAL: 1) Lucrată în foi de viță ● Prelucrează roadele culturii (pl.). **2)** Munca în sine ● Durează cît o repriză. **3)** Trimisă la odihnă ● Goluri în construcții. **4)** În față la alimentara! ● Strînși la clacă (od. sing.) ● Face treabă bolborosind. **5)** Personaj de romanță ● Lucru mecanic ● La intrarea în clasă! **6)** Interjecție la... cazangerie ● Muzician grec născut în timpul celei de-a 58-a olimpiade. **7)** Mijloc de trai! ● A face muncă de teren ● Spor la muncă. **8)** O femeie în etate! ● Cadre agrare ● Un amic delicat! **9)** Lucrează împreună cu alții. **10)** Încheie o lucrare incorectă ● Lucrează mecanic.

1	2	3	4	5	■	7	8	9	10
2									
3						■			
4			■				■		
5				■					
■					■				■
7	■					■			
8		■					■		
9				■					
10			■						
11					■				
12				■					

TOT... SHAW

Odată, Shaw a început o conferință cu următoarele cuvinte:

„Eu presupun că Dvs., doamnelor și domnilor, gîndiți foarte rar. Sînt foarte puțini oameni care nu gîndesc mai mult decît de trei, maximum patru ori pe an. Eu, cel care stau acum în fața Dvs., datorez renumele meu faptului că gîndesc o dată sau de două ori pe săptămînă".

●

Invitat la o cină, Shaw stătea lîngă o doamnă pe care o iubise cu douăzeci de ani înainte. Cu acest prilej, îi șopti la ureche: „Aveți scrisori de dragoste de la mine. Vindeți-le! Autografele mele sînt acum foarte bine plătite".

„La dracu!" strigă vecina. „Și eu care le-am vîndut de mult!"

●

Shaw avea un servitor care trebuia să-i fie și secretar. Într-o zi, servitorul-secretar îi înmînă stăpînului său o listă de întrebări, puse de un gazetar, la care Bernard Shaw trebuia să răspundă. Shaw aruncă o privire pe listă, o dădu servitorului și-i spuse: „Răspunde dumneata pentru mine. Eu am astăzi mult de lucru".

Servitorul răspunse conștiincios la următoarele întrebări: La ce oră vă sculați? Cu ce vă începeți activitatea zilnică? Cînd ieșiți la plimbare? Ce faceți între orele unsprezece și douăsprezece? și așa mai departe.

Nu mică i-a fost mirarea lui Shaw cînd a citit în ziar că el, în fiecare zi, face pantofii bucătăresei și, între unsprezece și douăsprezece, curăță cartofii.

●

„Care este secretul succesului Dvs. literar?" a fost întrebat odată Bernard Shaw.

„Să știi pe care clapă a mașinii de scris trebuie să apeși" a fost răspunsul.

●

Un chirurg și un avocat, prieteni cu Bernard Shaw, în timp ce luau cu toți masa într-un restaurant, povesteau istorioare în care erau ironizați scriitorii.

„Tu nu știi nici o poveste?" îl întrebă unul din prieteni pe Bernard Shaw.

„Eu știu numai una", răspunse Shaw. „În timpul unei operații" începu el, „un cunoscut de-al meu, chirurg, și-a pierdut nervii și, din greșeală, i-a amputat pacientului conștiința".

Cei doi așteptau nerăbdători continuarea. „Ei, și?" întrebă avocatul, curios. „Asta-i tot?"

„Nu", continuă Shaw. „Bolnavul, cu toate acestea, s-a făcut sănătos, dar fiindcă nu mai avea conștiință, s-a făcut avocat".

În românește de
ANETA DOBRE

Pasiunea de a colecţiona e străveche şi extrem de variată. Practic, aria de preocupări a colecţionarilor este nelimitată. Unii strîng mărci poştale şi insigne, etichete de pe cutii de chibrituri şi pipe, pantofi şi ghete, insigne şi decoraţii. Alţii colecţionează cărămizi, arme de toate soiurile, motociclete, fotografii de uniforme, turtă dulce, nasturi, ş.a.m.d. Indiferent de meridianul sau paralela pe care se află omenirea colecţionează în proporţii de masă. Italianul Vito Arienti, cunoscut ca un pasionat colecţionar, şi-a luat sarcina de-a identifica colecţionarii din ţara sa, precum şi „specialitatea" fiecăruia. A rezultat că în Italia sînt cîteva mii de colecţionari cu 112 „specialităţi". Există 180 de asociaţii naţionale şi regionale în toate colţurile Italiei, există 180 de „tîrguri" oficiale pentru schimburi, există peste 200 de publicaţii periodice, cataloage şi monografii pentru diferite „specialităţi", unde amatorii găsesc date şi noutăţi privind domeniul respectiv.

•

Asociaţia colecţionarilor din U.R.S.S. numără 1020 de... specialităţi oficial înregistrate. Iată şi cîteva colecţii ieşite din comun : binocluri, cărămizi, Moş Gerilă (de la mărimea unui chibrit pînă la înălţimea unei case cu etaj), obiecte înghiţite de rechini (o găleată, mănuşi de cauciuc, coş de hîrtii, un pistol-jucărie de plastic, un cauciuc de automobil). Unul din ultimii colecţionari înregistraţi a declarat că adună mărturii documentare din toată lumea care să ateste existenţa Robinsonilor. Există şi un „Lexicon internaţional al colecţionarilor", editat la Nürnberg, redactat după ani şi ani de pregătire minuţioasă de către Karl Pawlas. Unii colecţionează pentru că nu au ce face sau pentru că vor cu orice preţ să fie originali. Cum ar fi de exemplu englezul Sir Thomas de Thyrwett, care păstrează în castelul său victorian frînghii de spînzuraţi, etichetate cu grijă, sau Herluf Hansen, din Copenhaga, care colecţionează pene de păsări. Mă rog, gusturile nu se discută, deşi uneori sînt discutabile... Să ne amintim şi de „minunata colecţie" a ziaristului Mişa Kovrov din schiţa lui Cehov ; cuie, bucăţele de cîrpă, capete de sfoară, chibrite carbonizate sau arse numai pe jumătate, unghii, bucăţi de safian, de guano ş.a.m.d. Sursa lor de provenienţă : pîinea şi alimentele prelucrate !...

Dar adevărata pasiune ştiinţifică a colecţionării are o valoare inestimabilă. În numeroase colecţii particulare există şi se păstrează cu grijă nenumărate obiecte care oglindesc producţia, cultura, ştiinţele şi arta omenirii din diferite epoci ale dezvoltării societăţii.

•

Colecţionarii au fost dintotdeauna şi sînt în continuare păstrătorii cei mai de seamă, alături de marile muzee, ai unor bunuri care, fără ei, s-ar fi putut pierde fără urmă. Printre colecţionarii pasionaţi există şi multe nume celebre. Astfel, celebrul tenor italian Enrico Caruso era şi un pasionat numismat. Abia după moartea lui s-a aflat că era posesorul unei importante colecţii de monezi de aur şi de valoroase medalii. La două licitaţii ce au avut loc la Philadelphia şi Neapole au fost vîndute 1700 de piese din colecţia lui Caruso. Printre ele — monede bătute în Grecia antică, în Roma antică, în unele state medievale, precum şi piese numismatice foarte rare provenite din statele continentului american. În timpul strălucitei sale cariere artistice, John Wayne a adunat o impresionantă colecţia de obiecte de artă indiană, de pistoale şi cuţite. Cînd starea sănătăţii sale s-a înrăutăţit, a donat colecţia lui Naţional Cow-boy Hall din Oklahoma, care o adăposteşte şi în prezent, valoarea colecţiei fiind evaluată la peste 2 milioane de dolari.

•

Sophia Loren are o adevărată pasiune pentru portchei, pe care le adună de foarte mulţi ani, fiind astăzi posesoarea unei frumoase colecţii, care însumează aproape 2000 de bucăţi. Dintre toate acestea, noi şi vechi, de forme şi mărimi diferite, din toată lumea, cea mai dragă îi este cea pe care Carlo Ponti i-a dăruit-o la naşterea copilului lor.

Există o infinitate de hobby. Vienezul Josef Treitl, ajuns acum la o vîrstă foarte avansată, colecţionează de la 7 ani, fotografii, documente şi extrase din ziare referitoare la cinema, teatru şi televiziune. Ulterior, Treitl a început să colecţioneze şi autografe de la diferite celebrităţi, dispunînd în prezent, de 60 000 autografe ! (Desigur că i-a venit şi lui vremea să dea... autografe).

•

O impresionantă colecţie de autografe ale scriitorilor, muzicienilor şi oamenilor de stat francezi se află la Ar-

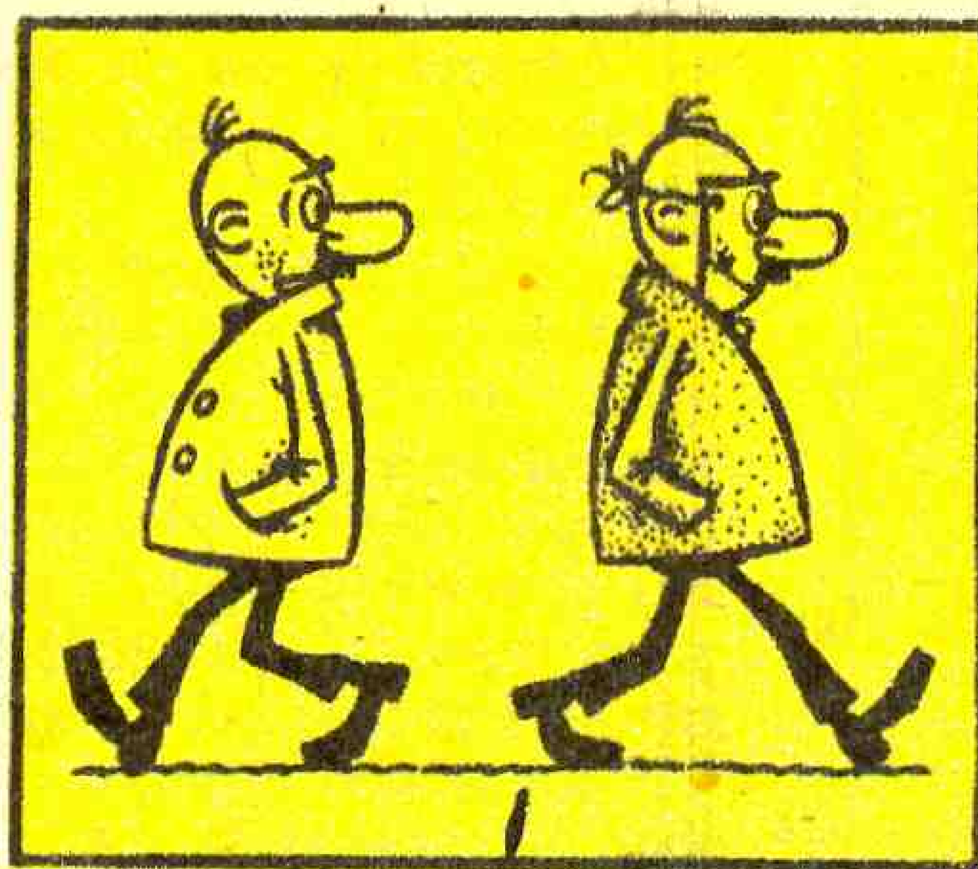
hivele Centrale de Stat din Moscova. Printre documente se află o scrisoare autograf a lui Victor Hugo, datată 21 ianuarie 1861, adresată gravorului Chenay, în care marele scriitor francez îi îngăduie lui Chenay să folosească schița sa despre John Brown care fusese spînzurat de sclavagiștii americani în decembrie 1859. Hugo aprecia asasinatul acesta ca o crimă rușinoasă pentru America. De aceea în încheierea acestei scrisori conchidea: „Desenul meu, reprodus cu fidelitate de talentul dv, n-are altă valoare decît numele, John Brown, nume care trebuie repetat fără încetare republicanilor din America pentru a-i readuce la datorie, sclavilor pentru a-i chema la libertate.

•

Arhivele Centrale din Moscova, posedă și autografele mai multor regi ai Franței, cel al lui Napoleon I, al lui Napoleon al III-lea etc.

În 1969, pe cînd filma la Brăila un documentar închinat lui Hristo Botev, scenaristul bulgar Nikolai Kazakov s-a hotărît să colecționeze creioane, tocuri, stilouri ce au aparținut unor cunoscuți scriitori, „uneltele muncitorilor". Ar fi vrut să înceapă cu poetul și publicistul ce a trăit și la Brăila, dar investigațiile nu l-au dus la rezultatul dorit. Colecția sa a trecut de mult mia de exemplare. Printre scriitorii contemporani care au venit în întîmpinarea acestui hobby original al lui N. Kazakov se află Elisaveta Bagriana, Dora Gabe, Gheorghi Karaslavov, Mihail Solohov, Alberto Moravia, Louis Aragon și alte nume celebre. Un colecționar celebru de... creioane este și profesorul V. Ciumakov, de la Institutul de construcții din Kazan (U.R.S.S.). Colecția sa, realizată de-a lungul a peste 25 de ani, cuprinde exemplare rare sau unice, realizate de firme autohtone sau străine cu prilejul unor jubilee, creioane de reclamă (de forme, mărimi și culori diferite), cu mina de formă dreptunghiulară, triunghiulară, rotundă etc. Ciumakov deține și cîteva creioane așa-numite ale viitorului, realizate din hîrtie și mase plastice și unele ce se pot ascuți... fără ascuțitoare. Inginerul Platon Pliacenko din Habarovsk a devenit cunoscut în întreaga Uniune Sovietică pentru colecțiile sale complete și variate. El colecționează timbre, cactuși rari, cărți poștale înfățișînd capodopere ale sculpturii universale, discuri cu muzică jazz. Colecția lui de timbre sovietice, chineze, japoneze și mongole este cea mai mare din Uniunea Sovietică. Pliacenko sculptează — sculpturile sale din lemn au fost prezentate în repetate rînduri în cadrul unor expoziții, — cîntă bine la saxofon, clarinet, acordeon și ghitară. Vorbește engleza, germana, chineza și japoneza.

Colecția de ziare a lui Iordan Kirilov din Ihtiman (R. P. Bulgaria), colecție care a luat naștere în urmă cu cîțiva ani, numără în momentul de față peste 1000 de „piese". Cotidienele bulgărești sînt aranjate pe județe, iar cele străine în patru categorii: europene, asiatice, latino-americane și arabe. Fiecare ziar are o fișă pe care se află scrise denumirea ziarului, tirajul, prețul, domeniul, forma grafică etc. Într-un cuvînt fiecare cotidian își are un dosar. Printre cele mai prețioase „piese" se află un exemplar al ziarului „Ucitelski Vestnik".

Inginerul G. Stronghin din Leningrad e un constant admirator al lui Buratino (sau Pinocchio). A strîns în biblioteca sa cărțile de povești despre poznașul personaj, în 30 de limbi. Pe etajere, celebra păpușă de lemn cu nasul lung, e reprezentată în cele mai diferite materiale (porțelan, fontă, cristal, ar-

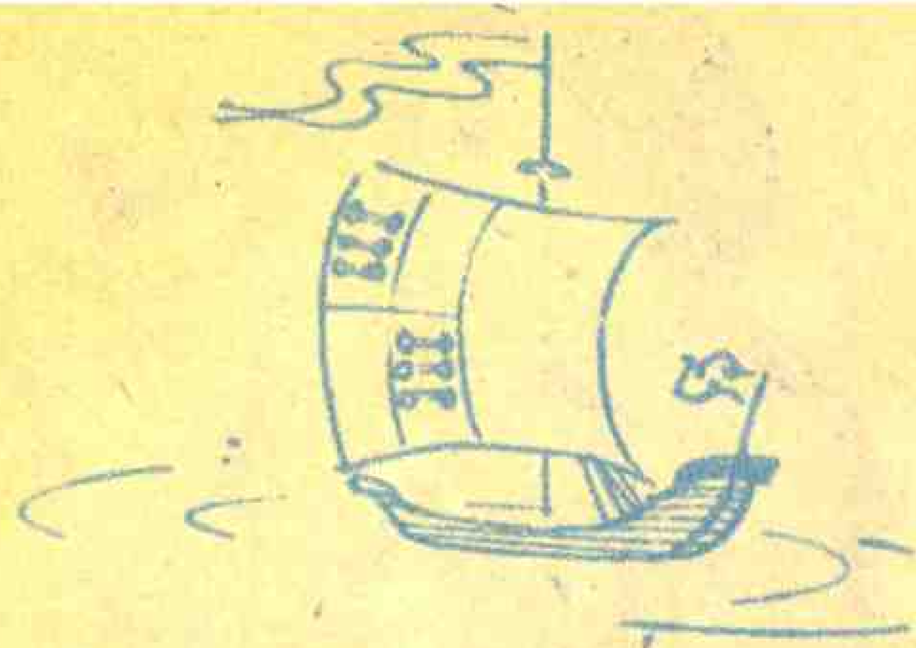

gint, os și, bineînțeles, în lemn) avînd mărimi care oscilează între cele ale unui copil și pînă la ale unui degetar. Ultima achiziție a amuzantei colecții este... un covoraș lucrat de mînă, care reprezintă un Buratino! Inginerul l-a „descoperit" la Ferghana (Uzbekistan) și l-a înscris în catalogul său la numărul 500.

•

Britanicul Christopher Monk are pasiunea instrumentelor muzicale vechi. Fost profesor de istorie, în prezent Monk e pensionar, nu numai că le colecționează dar chiar și cîntă la ele. Unele avînd și forme neobișnuite au stîrnit o mare curiozitate. Succesul a fost atît de mare încît, în urma unei emisiuni la televiziune... a primit o serie de comenzi. Răbdător, Ch. Monk le-a scris tuturor acestor persoane că nici el nu are de unde să-și procure asemenea rarități. Dar scrisorile continuau să sosească. Mai în glumă, mai în serios, Monk a încercat să le confecționeze el însuși. După primele încercări nereușite, Monk s-a gîndit că ar fi trebuit să procedeze „mai științific". A studiat istoria muzicii, a stat de vorbă cu alți colecționari inclusiv cu bătrîni instrumentiști. Rezultatul? Peste o mie de instrumente pe an. Roadele muncii sale sînt apreciate atît de amatori cît și de profesioniști. După cum declara în presă, primește comenzi din întreaga lume: din Orientul Mijlociu, din Japonia, Uniunea Sovietică, din Africa și chiar din... Alaska.

Și ce mai colecționează oamenii? Dar ce nu colecționează ei? !...

Un original record de înot a stabilit, fără voia lui, un suedez care călătorea cu vaporul pe Marea Roșie. După 6 ore din clipa în care suedezul căzuse în mare, echipajul i-a observat lipsa și cu toate că nimeni nu mai spera ca el să mai fie în viață, căpitanul a considerat de datoria sa să oprească vasul. Și iată că, după cîteva ore, suedezul a apărut la orizont, înotînd foarte calm în direcția vaporului. Trebuie să conveniți că nu e de loc ușor să ajungi din urmă un vapor!

•

Baschetbalistul american, Ted St. Martin, figurează pe lista unor recorduri cu adevărat greu imaginabile. Performanța lui este cu totul remarcabilă: la 26 iunie 1977, în orașul Jacksonville, a executat 2936 de aruncări libere la coș transformîndu-le pe toate.

•

Există un record mondial al zborului cu avionul răsturnat. Performanța aparține americanului John Legatt, care, la 28 mai 1974, a zburat în această poziție timp de 2 ore, 15 minute și 4 secunde, deasupra deșertului Arizona.

•

În anul 1928 germanul E. Romer a realizat o performanță extraordinară. Cu ajutorul unui caiac, denumit „Deutsches Sport", el a izbutit să traverseze Oceanul Atlantic între Lisabona și țărmul Indiei vestice în numai 58 de zile.

•

Numele lui Gerhard Weidenr (R.F.G.) este legat de o performanță deosebită: la 25 mai 1974 el a stabilit un nou record la proba de 20 mile marș în 20 ore, 20 minute și 36 secunde. De menționat faptul că în ziua respectivă, el împlinea vîrsta de 41 de ani și 71 zile, ceea ce constituie un alt record.

•

Există și un record al maratonului ecvestru. El aparține lui Paulette Stoudt (S.U.A.) care între 13 și 16 iunie 1980, a călărit timp de 58 de ore și 15 minute pe o bază sportivă din Mohnton. Bineînțeles că la anumite intervale egale avea dreptul să se odihnească cîte cinci minute. Evident că și calul a fost mereu schimbat. Pentru a evita monotonia cursei călăreața a presărat pe parcurs diferite obstacole.

MIHAI BURDUJA

FĂURIREA STATULUI UNITAR ROMÂN OGLINDITĂ ÎN FILATELIE

Făurirea statului unitar român, dorința din totdeauna a poporului nostru a avut de înfruntat secole de luptă, a străbătut istoria neamului nostru pînă la înfăptuirea deplină și definitivă în anul 1918.

Pentru toți cei care iubesc filatelia este o mîndrie să poată urmări acest întreg proces al Unirii și pe imaginile micuțelor petice de hîrtie — mărcile poștale.

În anii din urmă acest eveniment de seamă din istoria patriei nostre a fost reprezentat pe timbre după cum urmează: în anul 1968 emisiunea **Semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România** care, în cele trei valori, inserează — val. 55 b — **Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia,** pictură de D. Stoica, — val. 1 leu — **Hora Unirii,** pictură de Th. Aman și — val. 1,75 lei

— **Adunarea de la Alba Iulia. Emisiunea mai** cuprinde și o coliță compusă din cele trei mărci descrise mai sus.

În anul 1975, cînd s-au împlinit 375 ani de cînd Mihai Viteazul a realizat prima unire a celor trei țări române, intitulîndu-se **Domn al Țării Românești, al Transilvaniei și a toată Țara Moldovei,** Poșta Română a editat încă o emisiune poștală formată din trei valori și o coliță nedantelată. Mărcile poștale reproduc două tablouri ale pictorului Th. Aman — **Mihai Viteazul la Călugăreni** — val. 2,75 și **Solii turci aduc daruri lui Mihai Viteazul** — val. 1,20 lei. Valoarea de 55 bani îl reprezintă pe marele voievod român după o gravură de epocă.

Cu ocazia anivercării a 60 ani de la formarea statului național unitar român Poșta română a pus în circulație o nouă emisiune de timbre. Emisiunea este formată din două mărci poștale. Val. 55 bani reproduce o imagine documentară a adunării de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Val. de 1,00 leu, reprezintă o carte deschisă care pe pagina din stînga prezintă drapelul țării, iar pe pagina din dreapta Coloana infinitului de C. Brâncuși.

MIRCEA STOIAN
muzeograf, OSETCM

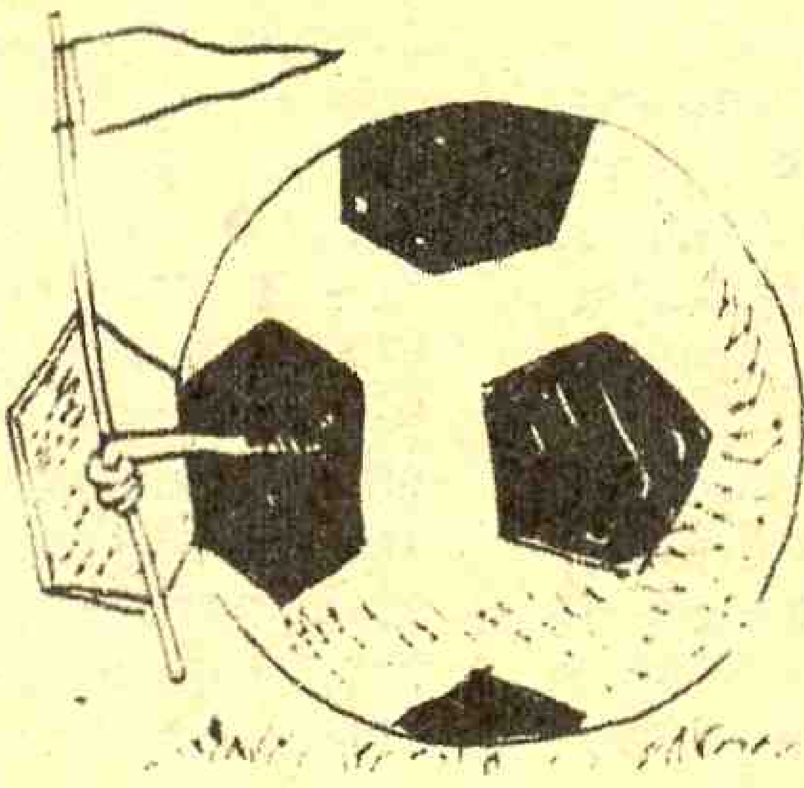
SUS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1						▲						
2					▲				▲			
3							▲					
4			▲					▲				
5						▲						▲
6	▲				▲						▲	
7				▲					▲			
8							▲					
9		▲				▲						▲
10			▲							▲		
11					▲				▲			
12				▲				▲				
13						▲						

ORIZONTAL: 1) Autoarea poeziei *Sus, pe schele* ● Straturile înalte ale atmosferei. **2)** Zeul muritor și nemuritor al aviatorilor ● Cu fruntea sus ● Fata din spinare! **3)** Umblă pe acoperișuri fără să fie... somnambuli ● Atribut al înaripatului cal din basme. **4)** Apel! ● Sus pe hartă! ● Cunoscută romanță românească. **5)** Punct de intersecție al verticalei locului cu sfera cerească situat deasupra capului observatorului ● Apartamente la înălțime. **6)** Autorul ciclului de poezii *Vedere de pe Ceahlău* ● Te ia pe sus pînă la... ambulanță. **7)** Un arab... sus-pus ● La poalele muntelui ● Îngrămădire de lemne pe soc, în urma unei defecțiuni de scurgere a lor (Munt). **8)** Divinitate supremă în mitologia egipteană ● Te ridică-n slăvi. **9)** Pseudonim a lui Vlahuță, autorul sonetului *Vuind s-azvîrl șuvoaiele devale* ● A curăța cu apă etc. **10)** Opus ● Bubuituri în înaltul cerului ● Repede... pe orizontal! **11)** A ridica tonul ● Oraș în U.R.S.S. ● Are în vîrf un... spic. **12)** La ridicarea receptorului ● Posedă ● ● **Altitudini marcate pe hartă. 13)** Val... înalt ● Aparat... la înălțime.

VERTICAL: 1) De la Piatra Neamț... în sus ● Ridicat într-un post nemeritat (fig.). **2)** Sus pe casă! ● „Ascensor" pentru... inapți. **3)** Purtat pe sus de unii ● Punct pe cer opus zenitului ● În partea de sus sau de jos a... globului. **4)** Element radioactiv ● A trage prea... sus. **5)** Rîu în Elveția ● Compozitor român, autorul cîntecului coral *De-ar fi mîndra-n deal la cruce* ● În fruntea alfabetului slavon. **6)** Cioara are cuvîntul ● Ceașcă ● Sus pe cerul plumbului. **7)** Particulă a viitorului ● Localizarea expresiei „de din sus" ● Umblă cu capul pe sus **8)** Căzură din nori ● „Pas" spre înălțimi. **9)** Pînă nu te lovești cu capul de cel de sus nu capeți experiență, spune o zicală ● Republica arabă egipteană (siglă) ● În vîrful Caraimanului **10)** Aparat pentru ascensiuni atmosferice ● Stîlp care susține un acoperiș etc. **11)** Solidare ● Avioanele, de exemplu. **12)** Oraș în țara... olandezului zburător ● A porni în sus ● Determină execuția unei note cu un semiton mai sus.

Dicționar: CID, BAU, RAD, OMA, ROT, RAE.

---

curiozități

Doi australieni, Clem Jones și Lutz Frankenfeld, au plecat la 13 septembrie 1977 cu o barcă din Darwin și au ajuns la Singapore după 12 zile. Distanța parcursă a fost de 4020 de kilometri. Alte detalii: Vasul în cauză avea o lungime de șapte metri și era construit din 15 000 de cutii... de conserve.

●

La Heinola, în Finlanda a fost descoperit strămoșul bobului. Vîrsta acestui venerabil vehicul: opt mii de ani!

●

Puțini știu că printre adepții mersului pe jos, despre ale cărui binefaceri nu este cazul să mai vorbim, s-au numărat și cîțiva oameni iluștri ca Dickens, Kant, Samuel Johnson, C.S. Lewis și alții. Despre Kant, se spunea că își practica plimbarea cotidiană cu o asemenea exactitate orară încît concetățenii săi își potriveau ceasurile după el.

●

În Noua Zeelandă există un teren de golf care „înghite" mingile și le „digeră"... în cratere de noroi, la o temperatură de plus 115 grade! Jucătorul care trimite o minge într-un asemenea crater, numit „donga", este penalizat cu pierderea dreptului la o lovitură și este obligat să procure o minge nouă.

●

Joris Silberg din Jutland (Danemarca) a făcut un tur al țării, pe care nu o cunoștea prea bine, cu un mijloc de transport destul de original: un dric cu cai. Era angajat la un serviciu de pompe funebre.

●

La Saint-Moritz, în Elveția, oricare turist poate coborî pista olimpică de bob luînd un „taxi"! Adică o sanie condusă de un pilot și un frînar. Așezat între cei doi, cu cască de protecție pe cap, pasagerul va coborî pista de gheață cu cea mai mare viteză, sania atingînd deseori marginile glisierei. Desigur, într-o relativă securitate, datorită îndemînării specialiștilor care îl conduc. Ajuns la capătul cursei, va fi condus la barul „Dracula", locul de întîlnire al tuturor celor care practică bobul, va primi un pahar cu o băutură reconfortantă și i se va înmîna un certificat „de curaj", precum și o fotografie în culori luată la plecarea în cursă. Totul pentru modesta sumă de 100 de franci elvețieni...

●

660,8 km a parcurs cu mașina în marșarier automobilistul austriac Mathias Teissl. Vechiul record era de numai 359,8 km și îi aparținea tot lui.

PLANTE CULTIVATE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
G	E	N	E	T	I	C	I	E	N	I
O	R	A	D	E	A	■	I	R	A	N
G	A	P	■	L	■	D	E	B	U	T
O	■	I	R	I	G	A	■	A	T	E
S	G	■	O	M	U	■	A	C	■	R
A	R	A	T	A	■	C	R	E	S	C
R	O	B	A	■	A	A	■	E	P	A
■	Z	■	R	I	C	I	N	■	A	L
S	A	M	■	G	E	R	M	I	N	A
O	V	A	Z	■	L	O	■	S	A	T
L	E	G	U	M	E	■	R	E	C	E

Dicționar: GAP, EPA, IIE, ISE.

ORIZONTAL: 1) Specialiști care își aduc o contribuție de seamă în ameliorarea soiurilor și speciilor. **2)** Oraș lîngă care s-a construit unul din cele mai mari complexe de sere din țară (peste 50 h) ● Țară asiatică. **3)** Mic defileu în sud-vestul Argentinei. ● Început **4)** A da unui teren, în scopul măririi fertilității, un plus de umiditate pe cale artificială ● Găsite și la fasolea verde sau grasă. **5)** Sandu Grigore ● Acestui for internațional îi este afiliat F.A.O. avînd ca scop sporirea producției agricole, forestiere și piscicole precum și îmbunătățirea alimentației populației lumii (abr.) ● Spinul trandafirului. **6)** Suprafață de pămînt brăzdată și pregătită pentru însămînțări ● Se află în dezvoltare. **7)** Vestimentație... în lege ● Asia ● Agenția spaniolă de știri „Europa Press" (abr.). **8)** Plantă oleaginoasă ● Boabe de alac! **9)** Un „unchi" de departe ● A da naștere unei noi plante în condiții de mediu corespunzătoare. **10)** Plantă erbacee de nutreț din familia gramineelor ● Într-un lot ● Lîngă locul de desfășurare al muncilor agricole. **11)** Zarzavaturi, cum ar fi ceapa, cartofii, fasolea ș.a. cultivate în grădini ● Timp neprielnic germinației.

VERTICAL: 1) Varietate de ardei gras de formă rotundă și de culoare roșie sau verde ● Stratul superior și afînat al pămîntului în care se dezvoltă viața vegetală. **2)** Perioada geologică ● Foarte bune la gust **3)** Plantă a cărei rădăcină de formă sferică este comestibilă (pl.) ● Din abecedar! ● Magnetofon. **4)** La pedologie ● Meseriaș care... bagă bețe în roate! ● Zidaru Udrea. **5)** Plantă legumicolă bienală cultivată pentru rădăcina sa globuloasă, pentru pețiol sau pentru frunze folosite în alimentație ● Într-un sistem de irigații **6)** Poftim, servește! ● Felii de gulii ● Dînsele. **7)** Desigur ● Capitala R.A. Egipt. **8)** Regat în China antică ● Măsură agrară ● Nistor Marin. **9)** Plante ierboase cu tulpina subțire în care intră majoritatea speciilor din familia umbeliferelor, leguminoaselor, cruciferelor etc. ● Localitate în Norvegia. **10)** Plantă leguminoasă ale cărei semințe înlocuiesc cafeaua sau se amestecă cu ea, avînd un gust foarte plăcut ● Plantă cultivată pentru frunzele sale mari, cărnoase, folosite ca aliment. **11)** Cultivarea unei plante semănată rar, printre rîndurile altei plante cultivate normal (de exemplu cultivarea fasolei și a dovlecilor în porumb) (pl.)

NU UITAȚI! ÎN CURÎND, SUPLIMENTUL NOSTRU DE UMOR ȘI MUZICĂ EDITAT DE STAȚIUNEA TINERETULUI COSTINEȘTI

Meciul de box

După popasuri mai lungi sau mai scurte în orașe din Țara Românească (Cîmpulung, Tîrgoviște, București, Călărași) și din străinătate (Viena, Milano, Roma, Baden-Baden, Paris), Ion Codru Drăgușanu a ajuns, în septembrie 1840 la Londra. Aici a vizitat Muzeul britanic, catedrala Sfîntul Paul, Grădina zoologică, tunelul de sub Tamisa, opera. Din curiozitate, a asistat și la o gală de box, la Box-Hall. Spectacolul a produs o impresie neplăcută asupra privitorului, care — **în Epistola XVIII din Peregrinul transilvan** — l-a descris astfel: **„A doua zi cercetarăm alt local, numit Box-hall, unde o specie de gladiatori angli se luptau cu pumnul, față în față, sîrguindu-se a se lovi peste nas și în alte foale. Văzui unul sîngerînd din nas și din gură, ca o vită, și alți doi leșinați la pămînt, apoi îmi fu greață de așa spectacol și părăsii localul. Anglilor le place astfel de luptă barbară și bat din palme, ba încă se rămășesc pentru luptătorii de predilecțiune".**

Așadar, prima descriere a unui meci de box, făcută de un român, comunică o opinie deloc favorabilă acestei discipline sportive...

Sport

SE MAI ÎNTÎMPLĂ

Celebrul boxer englez Tom Sayers moare în vîrstp de 39 de ani în plină glorie (în secolul trecut). Cei 3000 de suporteri ce l-au însoțit pe ultimul drum boxează în jurul mormîntului său și sîngele curge din abundență. O întîmplare asemănătoare s-a petrecut în octombrie 1900 la Madrid la înmormîntarea toreadorului Dominguin cînd matadorii s-au înfruntat atît de puternic între ei încît mulți au căzut în groapa săpată pentru celebrul lor coleg.

Un caz extrem de rar în viața fotbalului a fost înregistrat în localitatea Sassari din Italia. Echipa locală susținea un meci cu formația „Banco di Roma". Faza pe care o relatăm s-a petrecut la scorul de 1—0 în favoarea gazdelor. Portarul Igor Jankole (de la formația oaspete) a prins balonul șutat de un înaintaș advers și l-a degajat extrem de puternic. Mingea a căzut în careul de 16 metri al echipei Sassari, l-a depășit pe portar și a intrat în poartă. Arbitrul meciului a indicat centrul terenului validînd golul. Ca amănunt informativ menționăm că terenul respectiv are 110 metri lungime.

În sezonul 1971—72, portarul unei echipe de hochei pe gheață din Boston, Gerry Chevers a reușit o uimitoare performanță. De-a lungul a 33 de meciuri, el n-a primit nici un gol!

Jucătorul american de baschet Le Hanson a reușit, la 16 ianuarie 1970 o performanță rară: în tipul unui meci oficial el a înscris un coș de la distanța de 25 metri.

La spitalul din orașul Saint Luis urma să fie operat boxerul Joe Lugano. Era pe masa de operație și cel ce-i făcea narcoza, îl ruga să numere. La cifra cinci era aproape adormit, încît doctorii se pregăteau să execute operația. Cînd boxerul **numără „nouă", sări de pe masa de** operație luînd poziție de atac. În subconștientul său își amintise de „knock-aut" și nici narcoza nu l-a împiedicat să evite numărul „10".

36—0, acesta-i scorul record stabilit la un meci de fotbal. Evenimentul s-a petrecut în anul 1885 (15 septembrie) cînd în cadrul Cupei Scoției, formația Arbroath a învins echipa Bon Accord.

Bill Mosienko de la echipa de hochei New York Rangers deține un record original. În numai 21 de secunde el a marcat consecutiv trei goluri într-un meci disputat la 23 martie 1952.

Cel mai scurt meci înregistrat într-u concurs internațional de tenis de masă s-a petrecut la jocul dintre T. Tanaka (Japonia) și Z. Dolinar (Iugoslavia) disputat în 1955 în cadrul campionatului mondial. Primul a învins cu 3—0 într-un meci care n-a durat mai mult de 13 minute...

Golul marcat de englezul Robson în partida cu Franța („El Mundial '82) e socotit cel mai rapid din istoria campionatelor lumii. Înscriind după numai 27 de secunde de joc, Robson a bătut recordul, de 30 secunde, stabilit în 1938 de Nicolas (Franța), în întîlnirea cu Belgia.

Salutări rimate din orice localitate

1. Salutări hai-hui
De la Vaslui.

2. Nu-mi trimiteți niște bani?
Salutări din Botoșani!

3. Mă mai iubești?
Salutări din Odobești!

4. De ce nu mă mai iubești?
Salutări din București!

5. Fără tine viața e un iad!
Salutări de la Arad!

6. Te salut din Monteoru
Și îți duc în taină doru...

7. Te salut voios și dezinvolt
Tocmai de la Piatra Olt!

8. Te sărută Mițișoara,
Salutări din Timișoara!

9. Cum se zguduie de șuturi bara
Te salut puternic din Amara!

10. Salutări în iureș,
De la Tîrgu Mureș!

11. Salutări hei-hei!
De la Odorhei!

12. Salutări normale
De la Stîna din Vale!
sau
Salutări cordiale
De la Stîna din Vale!

13. Salutări mai cumsecade,
Tocmai de la Cenade!

14: Ce frumos e-n Eforie!
Salutări de la Ilie!

15. Salutări cu droaia,
Chiar de la Mamaia!

16. Salutări de la Mitică!
Taman de la Copșa Mică!

18. Te salută din Vișeu
Nimeni altul decît eu!

19. N-am fost de vină, zău,
Salutări de la Buzău!

20. Hai noroc și salutare,
Cînd mai vii prin Baia Mare?

21. Salutări distrate
De la Subcetate!
22. etc.

Călătorie prin atelierul unui sculptor

În Bucureştiul verii şi al vacanţelor sînt multe de văzut, de păstrat ca să ne amintim. Eu m-am oprit pe strada Eforie, nu la cinematograful care ne-a obişnuit cu reprogramarea unor filme de formula I, ci alături, la atelierele Uniunii Artiştilor Plastici care aici sînt numeroase, bogate cît poţi trage cu ochiul la ce creează fiecare plastician, încît comparaţia locului cu un stup este cea mai avenită. Se elaborează, se adaugă la portretul spiritual al vremii, se defineşte o civilizaţie în imediat plăcută vederii, motiv de reculegere, de meditaţie şi de emoţie.

Am rămas la parter unde pe uşă scrie Virgil Mihăescu. Spaţiul atelierului este disputat între mese de lucru şi băi galvanice, între presă şi lucrarea de diplomă a lui Virgil, „Arabesc", la care se vede cît ţine dacă o păstrează din 1973 încoace (a mai arătat-o şi la guadrienala de la Erfurt) între schiuri şi un motor de barcă, între un candelabru monumental atîrnat în tavan, gătit pentru întîlnirea cu teatrul din Brăila şi un candelabru care-şi aşteaptă rîndul, între flexuri, dălţi, panouri, table, cutii şi multe altele care dacă n-ar fi nu le-aş povesti. Stăpînul este Virgil Mihăescu, un tip înalt de vreo 2m (imposibil de ignorat dacă-l vedeţi!), cu fiecare muşchi la locul lui cît să se vadă sportman-ul care le este (de altfel la Athena în 1968 campion balcanic la 400 m garduri), genul conquistador, marţial indulgent, un profil eroic şi un aer îndepărtat medieval în privire. După datele exterioare arată tipic dedicat sculpturii care cere forţă musculară, concentrare, coordonare precisă între gest şi idee, plus harul care nu este de omis.

Este născut la munte în ianuarie 1944, a absolvit institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" în 1973; este sculptor în metal, în piatră, în lemn, ceramist, bijutier, decorator; a expus în ţară şi în străinătate la San Marino, München, Budapesta, Erfurt, Zagreb, Faenza, Belgrad, Bochum, Hamburg, etc.; a avut o expoziţie personală în 1979 la galeria Simeza, iar următoarea o va deschide în anul viitor. Acum lucrează la decorarea teatrului „Maria Filotti" din Brăila, creează candelabre, vitralii, restaurează pictura şi stucatura, o parte cu colectiv. O lucrare pe măsura sa, el fiind un campion al diverselor tehnici cum a dovedit-o inovînd o utilizare a băilor galvanice în creaţia în metal; utilizînd aliajul cu efecte spectaculoase, reflexiile sale semnificînd o pătrundere într-un peisaj interior unde exteriorul se tulbură şi limitele sale devin echivoce, sau o exacerbare reverberată a realului (ca la „Taurul răpus").

De Brăila Virgil Mihăescu este legat şi prin ultima sa lucrare „Curcubeul", pe care a ridicat-o pe malul Dunării cu prilejul taberei de sculptură „Donaris", al cărei conducător a fost.

Ideea de zbor este permanentă în tot ce creează, implicită şi „Curcubeului" a cărui rază bate pe celălalt mal al apei dintr-o pantă foarte acuzată, prins între volume curbe din răşini sintetice armate cu fibră de sticlă. Este din metal vopsit în culorile caracteristice curcubeului, şi se înalţă ca un semnal, ca un mesaj, ca o temelie.

După ce va termina experimentele avînd ca subiect emailul spune că se va întoarce la piatră şi la lemn, cele mai reprezentative pentru a reda verticalitatea naturală de care este legată sculptura, spiritualizînd corpurile tocmai în încercarea de a le da această ultimă definiţie: găsirea locului de principiu al omului în natură.

Dacă drumurile vă duc spre Brăila, Măgura, Medgidia, Sîngeorz-băi, lucrările lui Virgil Mihăescu vă vor impune un spaţiu redimensionat spiritual, consonanţa cu aspiraţia superioară a actului artistic absolut.

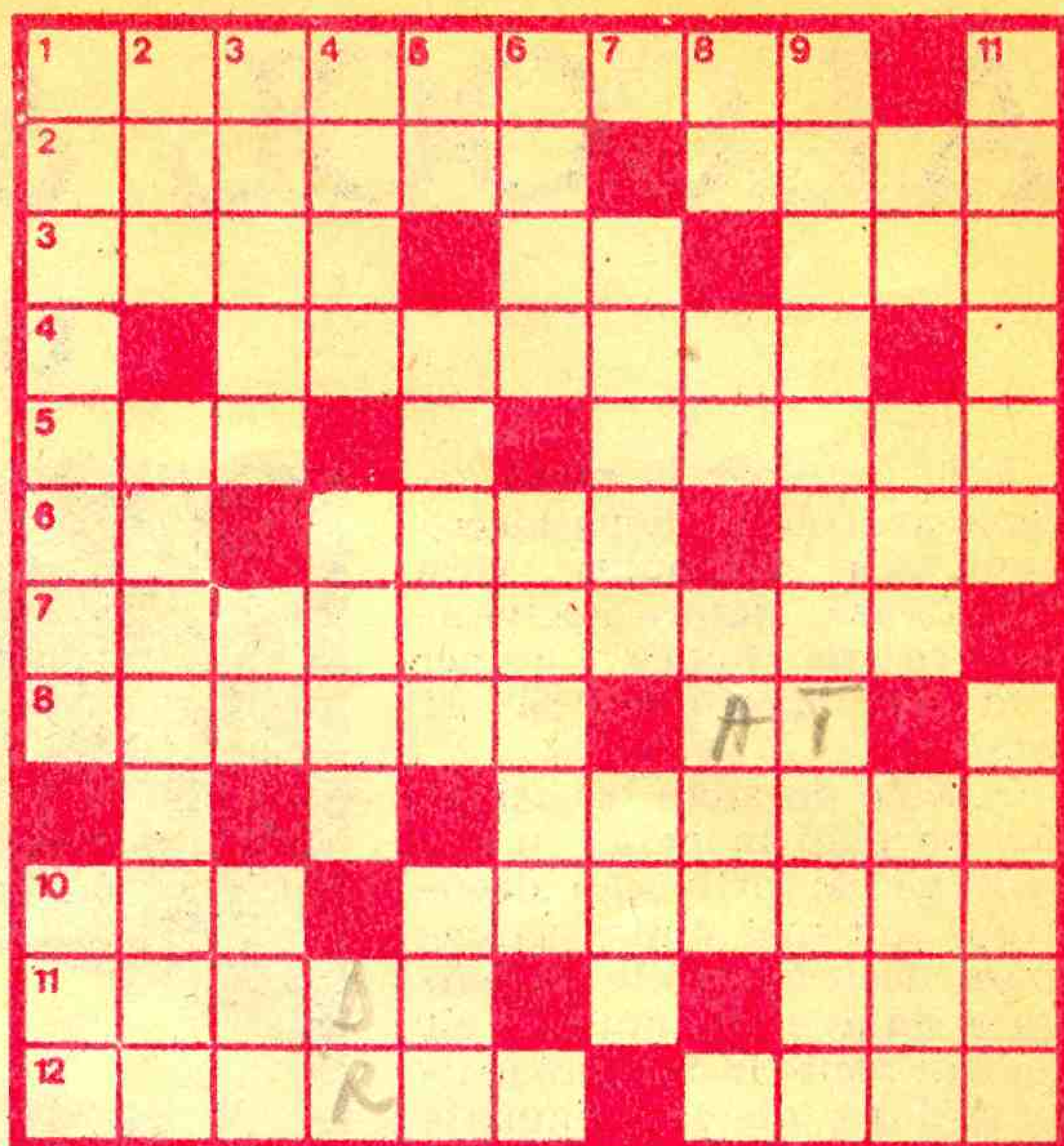
MIHAELA BOLDEANU

Virgil Mihăescu

prin insulele Pacificului

ORIZONTAL: 1) A treia insulă ca mărime din lume (734 000 km²) situată în Arhipelagul Malaez, avînd o climă ecuatorială cu păduri întinse cu lemn de esență prețioasă și bogate zăcăminte de petrol, de cărbuni, de minereu de fier și de metale neferoase. **2)** Cea mai importantă insulă (6 725 km²) din Arhipelagul Kurile care face legătura între Japonia și Kamceatka, supranumit și „Leagănul dracilor" deoarece își schimbă necontenit forma și suprafața din cauza activității vulcanice • Insulă din Arhipelagul Marianelor, ai cărui locuitori i-au furat lui Magellan în 1521 o barcă, determinîndu-l pe Magellan să le numească „Insulele hoților" deși mai înainte le dăduse numele de Insulele Velelor Latine. **3)** Fascicol luminos • Posed • Curs de apă în toponimia arabă. **4)** Cea mai mare insulă din Arhipelagul japonez Ryukyu situată între Oceanul Pacific și Marea Chinei de Est. **5)** Golf în toponimia japoneză • Insulă situată la 3° sud de ecuator și la nord de Noua Irlandă, a cărei populație poate fi considerată cea mai iscusită din întreaga Malanezie în meșteșugul sculpturii lemnului. **6)** Din filme! • **Estuar al unui rîu în spaniolă** • Caria! **7)** Una din insulele importante ale Arhipelagului Solomon, descoperit în 1567 de către Mendana (2 cuv.) **8)** Insulă din Arhipelagul Noile Hebride dscoperită în 1605 de către spaniolul Queiroz, care crezuse că a descoperit al cincilea continent • Armăsar dobrogean. **9)** Au creat „Marea Barieră" din fața coastei de est a Australiei, ca și insulele din marea care le poartă numele.**10)** Poveste fabuloasă • Stat situat în estul Asiei pe patru insule mari (Hokkaido, Honshu, Shikoku și Kyushu) și pe numeroase insule mai mici, scăldate de apele Oceanului Pacific la est. **11)** Una din insulele vulcanice ale Arhipelagului Santa Cruz, situat la nordul Arhipelagului Noilor Hebride • Departament în Elveția. **12)** A cincea insulă ca mărime din Arhipelagul Filipine, avînd 13 058 km² • Adjectiv demonstrativ.

VERTICAL: 1) Altă denumire a grupului insulelor Trobriand situate în partea de sud-est a Noii Guinei, avînd o suprafață de 440 km². Arhipelagul e locuit de melanezieni care se ocupă cu pescuitul • Insulă în Arhipelagul Britanic, în Marea Irlandei. **2)** Idiom vorbit în insula Mindanao (Filipine) și oraș în insula japoneză Kyushu • Arhipelag aparținînd S.U.A., situat între Peninsula Alaska și Peninsula Kamciatka, avînd o suprafață de 37 000 km² și o lungime de 1 740 km și care desparte Marea Bering de Oceanul Pacific. **3)** Cea mai mare dintre insulele Arhipelagului Filipinelor (106 983 km²) avînd un relief muntos și numeroși vulcani, dintre care unii activi • Werner Robert • Tren (tr.). **4)** Stat din sud-vestul Asiei • Oraș în India • Doctor (abr.). **5)** În munți! • Element de compunere însemnînd „între" • Localitate în Brazilia. **6)** Mic fluviu de coastă în Venezuela • Gălăgie (fig.). **7)** Profund • Hopa! **8)** Dintr-un arhipelag! • În insula Wallis • Eroul unei fabule de La Fontaine. **9)** Cea mai mare (37 816 km²) din insulele Arhipelagului Bismark, care pe coastele sale nordice adăpostește un golf minunat numit Blanche, format de craterul uriaș al unui vulcan, care s-a prăbușit în apa mării (2 cuv.). **10)** Din temă • Localitate în Franța • Grup de insule din apropierea Arhipelagului Ellice și Phoenix. **11)** Una din cele 3 009 insule locuite ale Arhipelagului indonezian (4 400 km²) • Plantă agățătoare.

Dicționar: WAN, RIA, INN, AGOL, JOO, APAN, GARO, OIE.

Să rîdem cu ei...

1. „Pe legea mea, asta ar fi mai rău chiar și decît ce ți s-a întîmplat în Scoția, cînd se spunea că te mistuie un foc atît de puternic, încît îți găurise trupul și, prin gaură, toate fetele puteau să vadă cît de valoros era combustibilul aprins" **(F. Cooper).**

2. Am rotit ochii de jur împrejur și mi-am zis că lăptăria era locul cel mai bun pentru o cerere în căsătorie" **(M. Webb).**

3. „Fetița de patru ani, adică dona Frasquita, se apropia de treizeci" **(P. A. de Alercon).**

4. Sîngele i se aprinde și-n locul intelectualului încolțește în el un om nou, bărbatul" **(M. de Unamuno).**

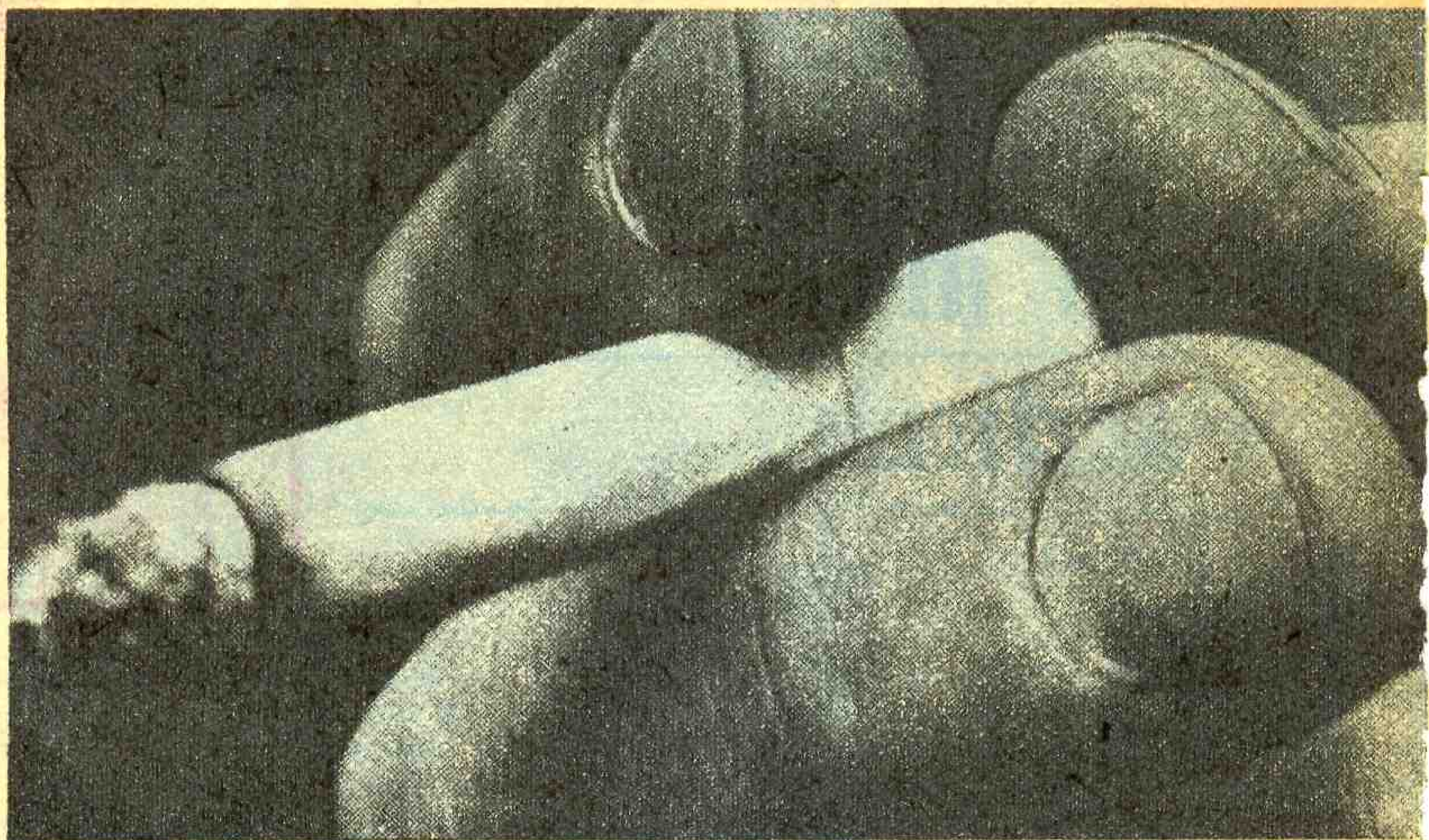
5. „Este evident că după cum o broască pusă în anumite condiții face cutare sau cutare prostie, tot așa și o englezoaică, la 30° deasupra lui zero, devine geloasă" **(J. Camba).**

ALCOOL & TUTUN
un duo de şoc!

Frecvent apar în presă diverse articole pe tema alcoolului şi a tutunului, care avertizează despre nocivitatea acestor toxice, atunci cînd sînt folosite excesiv şi repetat.

O serie de studii şi cercetări pe plan mondial au dovedit că băuturile slab alcoolizate sînt mai puţin periculoase, decît băuturile concentrate, cu atît mai mult cu cît ele sînt băute în tot cursul zilei şi după mesele prelungite de seară. În legătură cu tutunul, doza maximă pe care o poate suporta organismul, fără tulburări cardiace ar fi de 5 ţigări pe zi, dar după cum se poate observa, această statistică, ţine cont de un singur parametru, neluînd în considerţie o serie de alţi factori, deci nu poate fi apreciată ca sigură. Una dintre lucrările prezentate în 1980 în cadrul O.M.S. (Organizaţia Mondială a Sănătăţii) avea ca motto: „Tutunul sau sănătatea, alegerea vă aparţine". Efect direct al alcoolismului, indicii de mortalitate, sînt foarte ridicaţi în unele ţări. Totodată numeroase boli, se dezvoltă cu rapiditate, sub influenţa nocivă a alcoolului. Aşa, de pildă, în S.U.A., în ultima vreme, din numărul în creştere al bolnavilor de tuberculoză, cca. 22% sînt alcoolici cronici.

Rezistenţa organismului scade concomitent cu creşterea consumului de alcool şi s-a constatat că alcoolicii cronici se îmbolnăvesc mai uşor şi mai des de pneumonie. O statistică efectuată în acest sens, în Franţa, nota că, de regulă, în lunile decembrie-ianuarie, cînd se declanşează epidemiile de gripă, se semnalează o mortalitate crescută printre alcoolicii cronici. Dar şi alte organe şi aparate al organismului suferă de pe urma consumului excesiv de alcool. De exemplu, ficatul, poate avea

leziuni grave la nivelul celulelor, iar aparatul cardiovascular înregistrează perturbări importante, uneori ce se soldează cu infarcte miocardice, miocardiopatii, tulburări de ritm ventricular, fibrilaţii.

În lumea medicală se pune problema, dacă există vreo predispoziţie a individului dintr-o eventuală cauză ereditară. Experienţele de laborator efectuate pe animale au descoperit unele caractere ereditare, dar nu se pot elabora pe această bază concluzii certe. Alcoolul constituie cauza Nr. I a accidentelor rutiere. O treime din accidentele mortale sînt produse în urma erorilor de conducere datorate tulburărilor de vedere, induse de alcool.

Trei păhărele de ţuică reduc vederea cu 34% după o oră de la ingerare.

0,4 alcool în sînge reduce capacitatea de diferenţiere a culorilor cu 40% iar riscul de producere a accidentelor se dublează !

La 1,4 la mie alcool în sînge riscul accidentelor creşte de 54 ori !

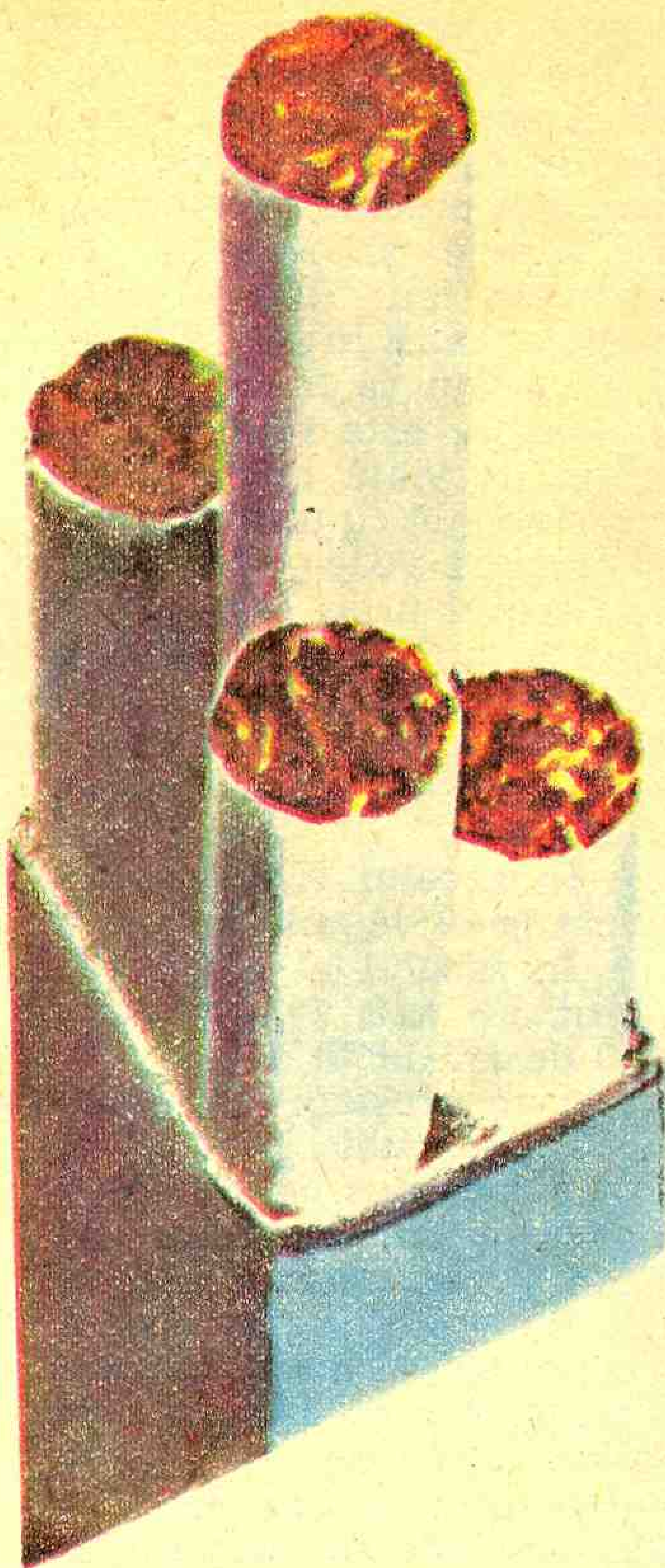
Tutunul, un alt inamic al sănătăţii noastre, are acţiune asupra organismului la fel de dăunătoare ca şi alcoolul. O ţigară, oricît de „uşoară" ar fi, conţine cam 1200 de compuşi chimici. Cel mai important dintre aceştia, nicotina, deţinută într-o cantitate de 1—2 mg într-o ţigară, are o acţiune toxică, vasoconstructivă şi antagonistă pentru vitamina C, iar unele hidrocarburi rezultate din descompunerea gudronului prezent în cantitate mare în ţigări, au o acţiune cancerigenă.

Emfizemul este produs în numeroase cazuri datorită excesului de tutun, căci clorurile şi iodurile, în doze mici şi numeroasele metale (cadmiu — 1,5 mg într-o ţigară) din tutun, provoacă întoxicarea organismului. Sînt prezente şi componentele radioactive : stronţiu şi potasiu.

Urmările unei performanţe în domeniul fumatului sînt de cele mai multe ori nefericite şi apar cu o frecvenţă mai mare (cca 20%), îmbolnăviri de bronşită cronică, emfizem şi cancer pulmonar la fumători decît la nefumători. În cadrul fumătorilor, emfizemul pulmonar apare mai ales la aceia care trag fumul adînc în piept, prin ruperea alveolelor pulmonare

din structura plămînului.

Cancerul pulmonar nu este singura formă sub care poate apare la fumători. Cancerul gurii este întîlnit la cei ce fumează pipă sau „uită" țigara aprinsă în colțul gurii. Pe fondul unei bronșite cronice se pot ivi complicații de tipul insuficienței respiratorii sau cardiorespiratorii, îndeosebi la persoanele peste 50 de ani. O statistică arată că fumatul a 20 de țigări pe zi, de la 20 de ani, scade limita longevității cu 5 ani, față de nefumători, iar consumul a 40 de țigări pe zi, începînd de la aceeași vîrstă determină o scădere a limitei de vîrstă cu 8 ani. Unele cercetări afirmă că excesul de tutun, ar fi una din cauzele diminuării activității sexuale, prin acțiunea toxică a nicotinei care ar avea o influență depresivă asupra sexualității masculine. În general, se poate beneficia la orice vîrstă prin renunțarea la țigări : respirația devine mai ușoară, tusea se ameliorează. Dar pentru a înlătura riscul de a face un cancer la plămîni, renunțarea trebuie să aibă loc înainte de a trece 10 ani de cînd ne intoxicăm cu fumul de țigară. După 15 ani, riscul îmbolnăvirii de cancer pulmonar nu se înlătură complet. Din păcate, în lumea întreagă fumatul se practică la vîrste prea mici. 50% dintre școlarii vest-germani, în vîrstă de 15 ani fumează. Și la noi în țară numărul fumătorilor este în creștere. În ultimii ani, 30-40% dintre școlarii noștri de 14—15 ani, care fumează, fac acest lucru fiindcă au fumători în familie sau se lasă antrenați de colegi mai mari ca ei. Problema nocivității fumatului are multiple aspecte ce țin atît de măsurile sanitare și educative luate de organisme de stat, cît și de fiecare individ în parte.

Inamicul nr. 1 al omenirii

De la an la an asistăm la un procent tot mai crescut al mortalității prin bolile inimii. În toate statisticile lumii și ale centrelor specializate se întîlnește aceeași imagine clară, detașată realmente de celelalte imagini ale morții, moartea, datorată inimii, este de departe așezată pe locul nr. I și numai după ce parcurgem o distanță respectabilă urmează moartea datorată unor afecțiuni care pînă acum ocupau locul întîi, așa cum ar fi : tuberculoza, accidentele rutiere și de război, cancerul, etc. Nu putem să subestimăm corelația acestui inamic cu gradul de dezvoltare economico-socială a tuturor națiunilor. Spun aceasta, deoarece bolile de inimă, sînt mai frecvente și seceră un număr impresionant de vieți în țările avansate cu nivel crescut de trai. Așa dar, în condițiile unei modernizări rapide ale creșterii continue a nivelului de trai și implicit a creșterii duratei de viață, trebuie să întrevedem o eventuală tendință de creștere a mortalității prin boli cardiovasculare. Trebuie să ne așteptăm, ca pe viitor, datorită exploziei demografice și a progresului economic, să apară un cerc vicios, cu o putere penetrantă, ucigătoare, dacă nu se va trage semnalul de alarmă în vederea declanșării unei lupte aprige pentru prevenirea și combaterea eficientă a acestui impresionant flagel.

Curiozitățile inimii

O inimă cîntărește 300 de gr. cu aproximație, are o culoare roșcată avînd în vedere că în ea vine sînge venoarterial (albastru și roșu) și dacă vreți să aveți inima în palmă, ea este dimensiunea pumnului de la mîna stîngă. Deși ați văzut cît de mică este, poate să țină o ființă umană în medie 70—80 de ani. Ea se contractă într-un minut de 70 de ori, într-o zi de 100.000 de ori și dacă ne gîndim mai bine în 70 de ani de 3 miliarde de ori. Inima deși atît de mică, prezintă 4 cămăruțe, 2 atrii partea superioară (la bază) două ventricole de la bază spre vîrf, mult mai bine dezvoltate, cu o musculatură mai puternică. Partea stîngă a inimii, dacă o tăiem în două pe axul longitudinal (atriul stîng și ventriculul stîng) primește sîngele roșu oxigenat iar partea dreaptă (atriul drept și ventriculul drept) primește sîngele venos. Acest ovoid de numai 300 gr. pom-

pează 5 litri de sînge într-un minut, 7 200 l într-o zi și peste 500 mii tone de sînge într-o viață de 70 de ani, cît trăiește în medie ființa umană. Iar dacă ne referim la impresionanta imagine a sistemului de vase, prin care este pompat sîngele și prin care se întoarce la inimă, atinge un traseu de 100 000 km. Mergînd mai departe, privind activitatea și munca pe care o depune o inimă, ne permitem să afirmăm că inima muncește de cîteva ori mai mult decît mușchii campionului mondial de box, la categoria grea, sau decît mușchii marilor alergători de cursă lungă. În 75 de ani inima cheltuiește o cantitate de energie echivalentă cu cea pe care o consumă o macara atunci cînd ridică un bloc, cu 1 cm deasupra pămîntului (blocul avînd 75 de apartamente). Dacă trebuie să facem comparații plastice, atunci vom arăta că o inimă în 75 de ani, pompează o cantitate de sînge, egală cu cantitatea apei din lacul Cișmigiu înmulțit cu 25 (cînd nu se droghează), sau toată cantitatea de sînge care este pompată în 75 de ani este echivalentă cu apa consumată de populația Bucureștiului pe timp de 24 de ore în timp de caniculă.

Viața în ultimii 15 000 de ani

În a doua jumătate a secolului nostru, durata medie de viață a crescut. O creștere marcată a duratei medii de viață am constatat-o în țările avansate, cu condiții economice crescute. Studiile făcute ne arată că durata medie de viață a crescut, în această perioadă la care ne referim de la 40 de ani la 70 de ani, influențe profunde asupra structurii pe grupe de vîrstă. Dar acest salt uluitor cantitativ și calitativ, concomitent cu prelungirea vieții implică procese tot mai accentuate de uzura generală a organismului, dar cu influențe structurale superioare asupra aparatului cardio-vascular.

Dacă trebuie să ne convingem asupra creșterii duratei de viață, derulăm filmul istoric, al evoluției ființei umane și al civilizației cu implicațiile ei pozitive și nocive. Toate aceste transformări de-a lungul anilor, au avut răsunet în primul rînd asupra inimii, pentru că saltul s-a făcut uluitor de rapid și posibilitățile de adaptare au reacționat mult mai încet, așa precum pe plan social, forțele și relațiile de producție au luat-o mult înaintea conștiinței. Totuși, să nu uităm că motorul vieții noastre, este inima și că durata de viață este direct proporțională cu uzura inimii.

Pentru a vedea cu ochi reali, saltul uriaș care a fost făcut de-a lungul istoriei, prelungirea vieții pe pămînt, vă redăm următoarele date :

— În secolul al XVIII-lea era de 28,5

— În secolul XIX-lea s-a ridicat la 40 de ani.

— În secolul al XX-lea a apărut un salt fantastic de la 40 de ani la 70 de ani.

Această creștere impresionantă a duratei medii de viață s-a produs pe toată durata întinderii globului, dar nu în egală măsură. Populația României a cunoscut și ea o creștere a duratei medii de viață. Așa că dacă în 1932 era de 42,01 an în zilele noastre atinge cifra de 69,58 ani. Iar dacă ne referim la mortalitatea produsă prin afecțiuni cardiovasculare (decese la 100 000), atunci o să constatăm că în 1938 era numai de 144,6 și în 1975 a ajuns la o cifră de 501.

Deplasarea ponderii vîrstelor spre grupele superioare este un fenomen ce caracterizează secolul XX, cu implicații profunde de ordin social-economic, sanitar și cultural-educativ.

Societatea modernă, pe lîngă avantajele și comoditățile evidente pe care le oferă, ne expune la un risc, crescut și în special prin creșterea procentului din ce în ce mai evident a deceselor prin boli cardiovasculare. Dezvoltarea impetuoasă a industriei, mecanizarea, automatizarea, urbanizarea în general, au modificat regimul de viață și de muncă, cu stimularea sedentarismului, cu o solicitare psiho-emoțională (stres-sul), cu o alimentație mult modificată (bogată în dulciuri și grăsimi), cu apariția unor deprinderi dăunătoare atît la bărbați cît și la femei (alcool, cafea, tutun) și mai grav că toate la un loc cunosc un ritm progresiv. Prin urmare cunoaștem cauzele bolilor cardiovasculare, ne rămîne să acționăm cu toată perseverența pentru prevenirea lor, prin măsuri luate la timp, încă din fragedă tinerețe, prin auto educare cu impunerea unor deprinderi ce încoronează este bine încă din tinerețe, pentru că vom întîlni o serie viața echilibrată. Spun că de boli congenitale la vîrste cuprinse între 0—4 ani ; de la 5 la 30 de ani reumatismul afectează frecvent cordul, iar după 30 de ani inima este infierată de consecințele aterosclerozei H.T.A. Aceasta nu înseamnă că ateroscleroza începe după 30 de ani. Ateroscleroza avertizează pediatrii spunînd : „Unul din doi copii de sex masculin pe care îi aveți în supraveghere va muri de una din complicațiile aterosclerozei".

Totuși nu se cunoaște suficient de bine momentul cînd apare în organism boala vasculară care peste 2—3 decenii, declanșează hipertensiunea arterială perma-

nentă, infarctul de miocard sau accidentul vascular cerebral. Flagel ce s-a implantat la aproape un sfert din populația țării noastre.

Ateroscleroza — ucigașul mut

Picăturile de grăsime care se depun încet, de-a lungul unor zeci de ani formează pe peretele intern al arterelor plăci mici și dure, în cadrul bolii numite ateroscleroză. Ateroscleroza produce leziuni grave fără zgomot clinic, pe tăcute ani de-a rîndul și numai după o perioadă își anunță brusc prezența, prin infarct de miocard, accidente vasculare grave, accidente tromboembolice sau infarctul cerebral.

Ateroscleroza începe odată cu viața și nu este o boală a bătrîneții așa cum se cunoștea pînă nu demult. Această boală ca de altfel și cancerul constituie o mare problemă nerezolvată. Ateroscleroza se asociază cu o serie de factori traumatizanți pentru artere, care duc în final la accidente grave.

Factorii care produc adevărate traume asupra pereților vasculari sînt : Abuzul de alimente, bogate în grăsimi, dulciuri, făinoase, contribuie la creșterea concentrației grăsimilor din sînge și depozitarea lor pe pereții diferitelor vase. Totdeauna trebuie să avem în minte prezența unei alimentații echilibrate și în limite fiziologice, pentru că altfel cu cît este cureaua mai lungă, cu atît este viața mai scurtă".

De pildă, numai o singură chiflă sau corn cu unt și mezeluri, dacă se consumă zilnic în plus față de strictul necesar organismului, poate anual să îngrașe omul cu 3—4 kg.

Alcoolul produce mai multe boli în lume decît orice agent patogen. El afectează toate organele și funcțiile organismului, contribuie la instalarea bolilor pulmonare, digestive și în special ale inimii, sîngelui și tot sistemul circulator. Produce moartea cu 2,5 mai mult față de cei care nu consumă băuturi alcoolice.

Tutunul — factor de risc în bolile cardiovasculare, este implicat în formarea aterosclerozei. Consumul de tutun influențează ingustarea diametrului arterial cu favorizarea formării cheagurilor și apariția accidentelor tromboembolice. Efectul tutunului asupra aparatului cardiovascular este proporțional cu numărul de țigări fumate pe zi și cu procentul de gudron și nicotină. Tot el împiedică transportul de oxigen necesar consumului biologic al țesuturilor și organelor. Astfel, o țigară poate degrada o cantitate de vitamină „C" egală cu cea conținută într-o portocală. Ca să nu mai vorbim de cei care prezintă arteriopatia, că tutunul duce la amputarea membrului afectat, indiferent de cantitatea de medicamente consumate.

Diabetul, stimulează formarea aterosclerozei prin hipertensiune, colesterol și zahăr crescute, cu implicații grave asupra sistemului cardiovascular, prin apariția infarctului de miocard sau apariția aterosclerozei).

Dacă hipertensiunea arterială este descoperită la timp, este aproape pe jumătate vindecată. În primul rînd trebuie precis găsită cauza apariției unei hipertensiuni, pentru a putea fi stăpînită. Ne alarmează din ce în ce mai mult, pentru că pe timp ce trec anii ea apare la vîrste tot mai tinere, cu afectarea potențialului afectiv și a activității cotidiene. Este periculoasă atunci cînd nu este stăpînită la timp, pe motivul că oricînd poate declanșa accidente vasculare și în special cerebrale, tulburări neuro-hormonale și infarctul de miocard, care poate fi fatal.

Infecțiile, virozele și micozele

Este bine ca toate la un loc să fie tratate imediat și corespunzător, să nu treneze boala, pentru că declanșează o serie de complicații cu afectarea preponderentă a cordului. Dacă ne gîndim numai la infecția cu streptococ, care este dată, cel mai adesea de amigdalitele pultacee, și ne înspăimîntă cu cîtă repeziciune este prins aparatul vascular al inimii cu deteriorare rapidă sau progresivă, finalizîndu-se prin îmbolnăvirea globală a inimii. Virozele și micozele, au fost deseori evidențiate în afecțiunile mușchiului inimii sau ale aparatului valvular al inimii. Posibilitățile tehnice, ne evidențiază o pondere tot mai mare a acestor flageli în deteriorarea inimii. Dar nu se rezumă numai la atît, acești flageli au un rol foarte important în favorizarea dezvoltării aterosclerozei cu influențe nefaste asupra vaselor și a inimii.

Stările alergice

Produc o serie de modificări în intimitatea sistemelor biologice ale organismului, ce favorizează dezvoltarea aterosclerozei. În ultima perioadă sînt evidențiate tot mai multe accidente vasculare. date de stările alergice.

Îmbătrînirea arterelor

Un fenomen inevitabil dar nu neinfluențabil. Ea poate fi întîrziată, dacă acționăm la timp prin împiedicarea evoluției rapide a atero sclerozei. Vasele îmbătrînesc, ca urmare a acțiunii complexe a aterosclerozei.

Gîndindu-ne la arterele care hrănesc mușchiul inimii cu sînge, ne înspăimîntă cîte inimi mor datorită îmbătrînirii lor, prin depunerea plăcilor de arterom pe endarteră, obstruarea vasului și declanșarea infarctului miocardic. Toți acești factori pe care i-am amintit noi, contribuie atît la dezvoltarea aterosclerozei cît și la... celui mai gingaș organ al supraviețuirii ființei umane — inima. Este important să cunoască și tinerii aceste fenomene complexe din corpul omenesc pentru că ele așa cum am văzut și mai înainte încep la vîrste fragede, fapt ce ne determină să tragem semnalul de alarmă din timp, pentru a proteja viața, biologia vieții, de anumite vicisitudini sau flageli care mai devreme sau mai tîrziu determină clacarea inimii.

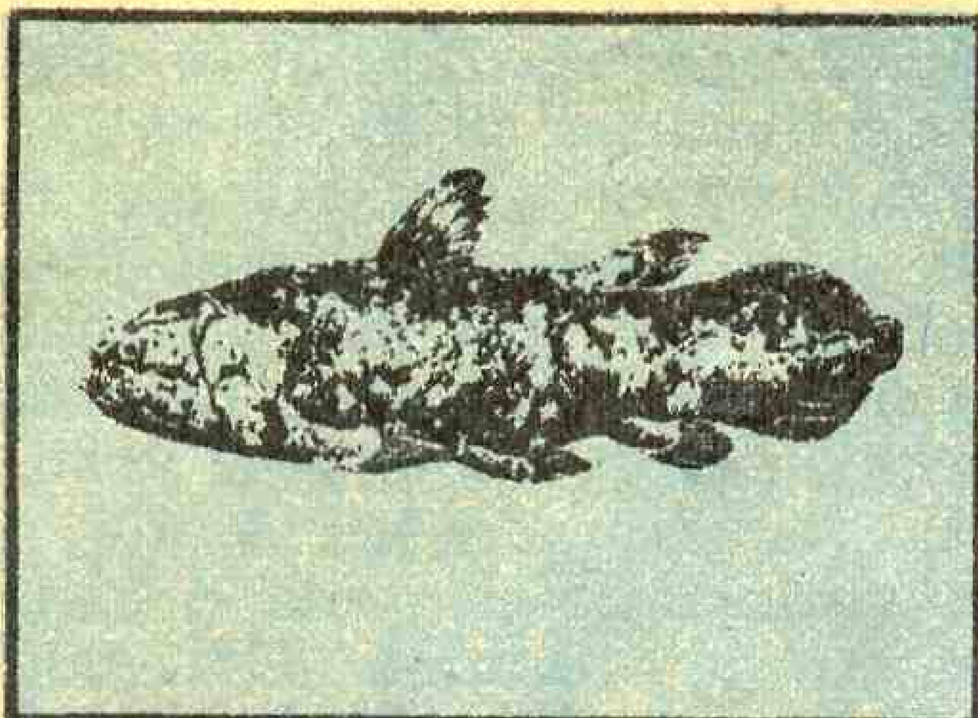
Dr. TUDOR ȘTEFAN

DIN LUMEA PEŞTILOR

● La muzeul oceanografic din Sidney (Australia) sînt expuse în aparate frigorifice speciale, peste 200 de exemplare de peşti înghețați care au fost găsiți în ghețarii din Antarctica. Printre exponate figurează şi un peşte-spadă, a cărui vîrstă a fost evaluată la aproximativ 100 000 de ani.

● Dugongii şi lamantinii fac parte din ordinul de mamifere marine numit Sirenia sălăşuind în mările sudice. Aceste animale marine sînt prototipul din care antichitatea a plăsmuit fabuloasele sirene cu glas fermecător şi frumusețe irezistibilă care-l ademeneau pe marinari. Priviți de la distanță pot fi asemuiți cu contururile unui corp omenesc. Pot atinge lungimi pînă la 6 metri, iar botul mustăcios este împodobit cu două buze groase, cea de sus fiind despicată în două, fiecare jumătate putîndu-se mişca independent. Sînt viețuitoare leneşe, greoaie şi lacome care se hrănesc cu plante acvatice. Deşi paşnice aceste „sirene" devin foarte agresive cînd îşi apără puii, dînd dovadă de altfel şi de multă afectivitate față de progenituri. Carnea lor este deosebit de gustoasă, motiv pentru care sînt şi vînați.

● În anul 1938 în dreptul rîului Chalumnae pe coasta Africii de sud a fost pescuit un peşte curios cu capul turtit, o gură mare prevăzută cu dinți, iar aripioarele... erau nişte lăbuțe. Naturalista Courtenay Latimer şi profesorul Smith au stabilit că este vorba despre o „fosilă vie", peştii din acest grup fiind considerați dispăruți cu mult înainte de apariția omului. El a fost botezat cu numele naturalistei şi al rîului în dreptul căruia a fost prins: Latimeria

Chalumnae. Patrusprezece ani mai tîrziu, în 1952, în insulele Comore un învățător a descoperit la piață pe taraba unui negustor, un exemplar mare al valoroasei relicve, putîndu-se astfel cunoaşte o nouă verigă din lanțul dezvoltării animalelor.

● S-a apreciat că în Marea Neagră trăiesc 500 000 de delfini. Aceştia consumă zilnic peste 5 kg de peşti fiecare. Astfel delfinilor le revine o cantitate de peşte de 8 ori mai mare decît producția globală a tuturor întreprinderilor piscicole de pe litoralul bătrînului Pont Euxin.

● Sînt aproape 60 de ani de cînd savantul danez Johannes Schmidt după ani de cercetări a reuşit să dezlege uluitoarea călătorie de nuntă a anghilelor, problemă care a preocupat lumea încă din antichitate. Anghilele din Europa ies prin Mediterană în Oceanul Atlantic şi pornesc într-o altă lungă călătorie de mii de kilometri pînă în preajma insulelor Bermude, în Marea Sargaselor, unde îşi depun icrele şi apoi mor. Din icre rezultă nişte mici „panglici" transparente care în mod miraculos refac drumul părinților lor de-a lungul unei călătorii care durează 4—5 ani. La plecare mica larvă de anghilă atinge numai 2 cm. Ajunşi la țărmurile bătrînului continenet, transportați de curenți, se adună în bancuri şi cu ajutorul unui simț extraordinar, cu totul ieşit din comun, pătrund pe gurile fluviilor spre izvoare ajungînd între timp la maturitate şi dezvoltîndu-se în apele dulci. Atunci cînd vine epoca depunerii icrelor reuşesc să se orienteze din nou spre Marea Sargaselor străbătînd, călăuziți de instinct, pentru a doua oară mările şi Oceanul Atlantic.

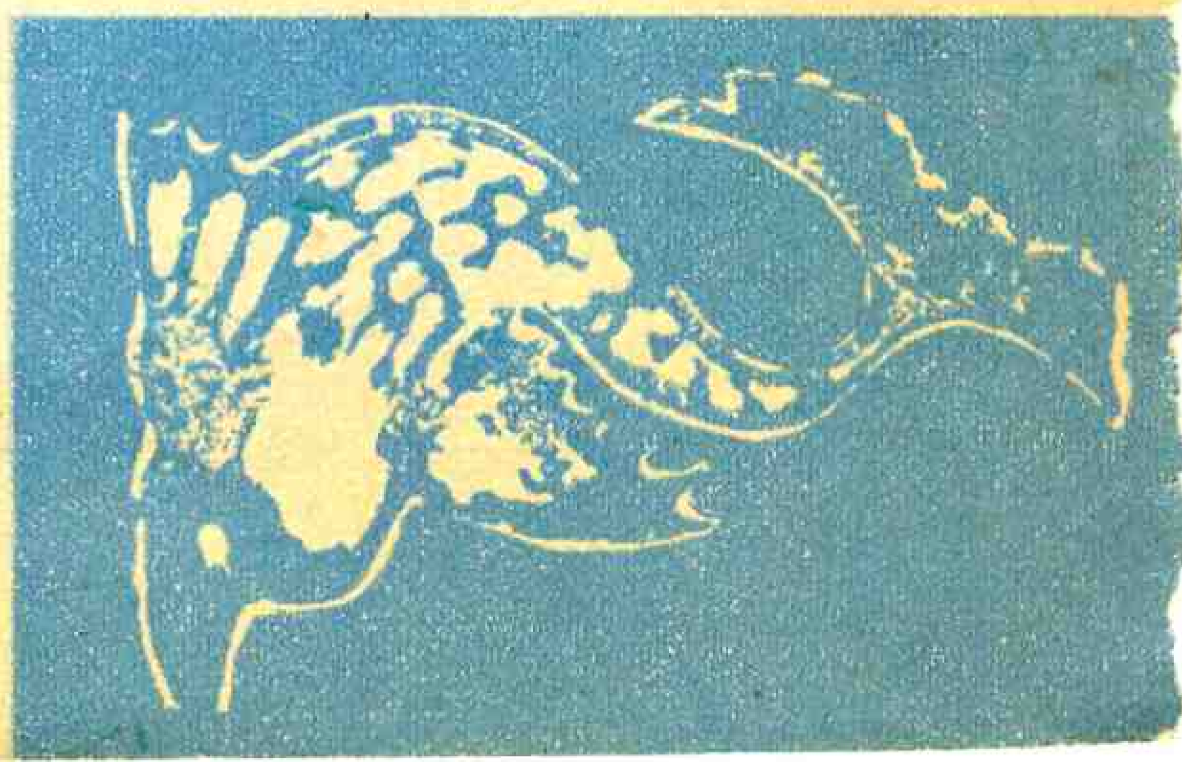
● În bazinele de apă din Alaska şi Ciukotka care îngheață pînă la fund, trăieşte un peşte neobişnuit denumit „Dalia". În timpul iernilor geroase din această regiune peştele îngheață împreună cu apa în care se află. Atunci cînd vremea se încălzeşte şi gheața se topeşte, peştele revine şi el la viață.

● Calculele făcute de oamenii de ştiință arată că în mările şi oceanele lumii trăiesc aproximativ 230 miliarde tone de peşte. Anual se pescuiesc 60—70 000 000 de tone.

● Pisica de mare are corpul turtit şi adaptat perfect la viața de fund. Este o specie ovovivipară, născînd 4—5 pui vii. Ouăle din care se dezvoltă aceştia sînt ținute în uterul matern, embrionii fiind hrăniți cu un fel de lapte. În coadă are unul pînă la trei țepi veninoşi, înțepătura fiind periculoasă şi dureroasă. Atinge o lungime de 1 m şi o greutate ce variază între 10—16 kg. Carnea nu se consumă însă din ficat se extrage un ulei bogat în vitamina D.

● Recent un biolog american a descoperit că un peştişor care trăieşte în Marea Roşie produce o otravă extrem de puternică care acționează asupra sistemului nervos al majorității reprezentanților faunei marine. Ea poate fi diluată de cinci mii de ori fără a i se diminua efectele şi rapiditatea cu care acționează. Asupra omului otrava nu are nici un efect, de aceea se caută obținerea ei pe cale sintetică pentru a se crea o armă eficace a înotătorilor subacvatici, substanța paralizînd muşchii care pun în mişcare maxilarele rechinilor.

● Mari sînt minunile naturii! În apele tropicale trăieşte „peştele acrobat" care se simte la fel de bine ca în apă şi pe uscat. În apă peştele cățărător respiră cu ajutorul branhiilor. În timpul plimbărilor pe uscat îşi umple branhiile cu spumă pentru a le menține umede, asimilînd oxigenul din aer prin epidermă şi cu ajutorul unui organ respirator special. Peştele cățărător se deplasează pe pămînt prin sărituri, masculul putînd sări pînă la o înălțime de 20 cm.

● În Marea Britanie în apropiere de orașul Portsmouth a fost amenajat un complex de acvariumuri printre cele mai mari din lume. Într-unul din ele, care va conține 3 000 000 de litri de apă, va locui o familie de balene: tatăl, mama și un pui. Alte bazine vor fi destinate delfinilor, marsuinilor, leilor de mare etc.

● În apele unui lac din sudul insulei filipineze Luson, viețuiește cel mai mic pește din lume, el se numește sinarapan. La maturitate acest mini-pește atinge o lungime de șase-șapte milimetri. Peștișorul are ochii negri și este apreciat de către localnici ca o rară delicatesă, din acest motiv fiind amenințat cu dispariția.

● Crapul poate ajunge la un metru lungime și o greutate de 30 kg. Pentru carnea sa gustoasă este pescuit în apele naturale și crescut în heleșteie speciale. El este cel mai blînd pește! Crapul se obișnuiește foarte repede cu omul și, dacă suni de cîteva ori înainte de a-i da hrana, sau emiți un semnal luminos deprinde repede ceea ce se numește un reflex condiționat.

● Peștele lung australian, adevărată „fosilă vie", este cel mai primitiv dintre toți peștii lungi existenți în lume, foarte asemănător cu rudele sale care au trăit cu peste 125 milioane de ani mai înainte în perioadele triasică și jurasică. Acest pește trăia în rîul australian Dawson, putînd atinge o lungime de peste 1,5 m. El este acoperit cu solzi mari și tari care-i asigură protecția față de dușmanii din mediul său, dar nu și față de om care l-a împuținat pînă aproape de dispariție. Atunci cînd rîul seacă, datorită adaptărilor, acest pește și-a creat un aparat respirator special care îi permite să supraviețuiască în mîl cu puțină umezeală și puțin oxigen. În condiții de secetă mare se acoperă cu mîl și dormitează acolo cu botul afară, plămînii săi speciali umplîndu-se cu aer atmosferic la fiecare 30—60 de minute.

● La Roma cu cîțiva ani în urmă autoritățile municipale au introdus în practică un aparat electronic de proveniență franceză, pentru verificarea gradului de prospețime a peștelui pus în vînzare.

Aparatul se bazează pe principiul conform căruia rezistența electrică a țesuturilor depinde de caracteristicile celulare. Astfel, dacă un pește este decongelat și pus în vînzare, trece o anumită perioadă de timp pînă este achiziționat, timp în care începe un proces de descompunere a țesuturilor. Acest fenomen nu se poate recunoaște cu ochiul liber, dar poate fi constatat în mod infailibil cu ajutorul acestui aparat.

● Peștii ca și șerpii dorm cu ochii deschiși. Pleoapele fixe ale șerpilor sînt transparente, cît despre pești aceștia nu au deloc pleoape.

● Repartiția zonelor de pescuit pe suprafața Oceanului mondial este inegală. Astfel, apele reci ale zonei temperate din emisfera nordică sînt cele mai bogate cantitativ, dar nu și ca varietate a speciilor. Aproape jumătate din producția mondială este obținută din Oceanul Pacific, iar cealaltă jumătate este recoltată din Oceanul Atlantic și din Oceanul Înghețat. Deși în emisfera nordică masa uscatului este mai mare decît în cea sudică aici se obține mai mult pește, situație care poate fi motivată prin densitatea mai mare a populației, tradiția veche și tehnica perfecționată a pescuitului.

● Aproape 1 000 000 de nave pescuiesc în mările și oceanele Terrei. Dintre mări, pe primul loc în domeniul pescuitului se află Marea Japoniei, urmată de Marea Chinei de Est. Producția în zonele tropicale se află în progres fiind în strînsă legătură cu dezvoltarea economică a țărilor riverane. Zonele antarctice sînt mai slab exploatate, ca urmare a depărtării de piețele de consum și a lipsei bazelor de pescuit.

● În Marea Neagră există un pește din familia temuților rechini. El se numește Squalus acantius. Trăiește departe de țărm, la circa 20 km, preferînd adîncimile de 20—80 metri. Deci... puteți merge liniștiți pe litoral!

● Calcanul este un pește marin de fund, răpitor, care își petrece timpul parțial îngropat în nisip, adoptînd, cu ușurință printr-o accentuată capacitate de mimetism, culoarea mediului în care trăiește. Puii de calcan, ajunși la dimensiunea de 12 mm suferă anumite transformări dintre care o curiozitate prezintă migrarea ochiului drept care trece pe fața stîngă a capului, devenind în acest fel asimetric.

Unde mergem?

Agigea

Dobrogenii, cred, pot spune.
Căci de glume nu se lasă;
— Noi avem o stațiune
Cu... o literă frumoasă!

Amara

Renumită-n toată țara,
Totuși țin să vă previn:
Să nu credeți că-n Amara
Se cultivă mult pelin.

Babele

După ce sînt în etate
Și cu tîmplele cărunte,
Iată-le stînd cocoțate
Pe un vîrf semeț de munte.

Borsec

În al crestelor decor,
Cum sînt multe și-n Ardeal,
Ne servește la izvor
Un sifon medicinal.

Bran

Frate întru haz cu Stan,
Pus pe șotii, dumnealui
S-a mutat, de pe ecran,
Sus, în Piatra Craiului.

Breaza

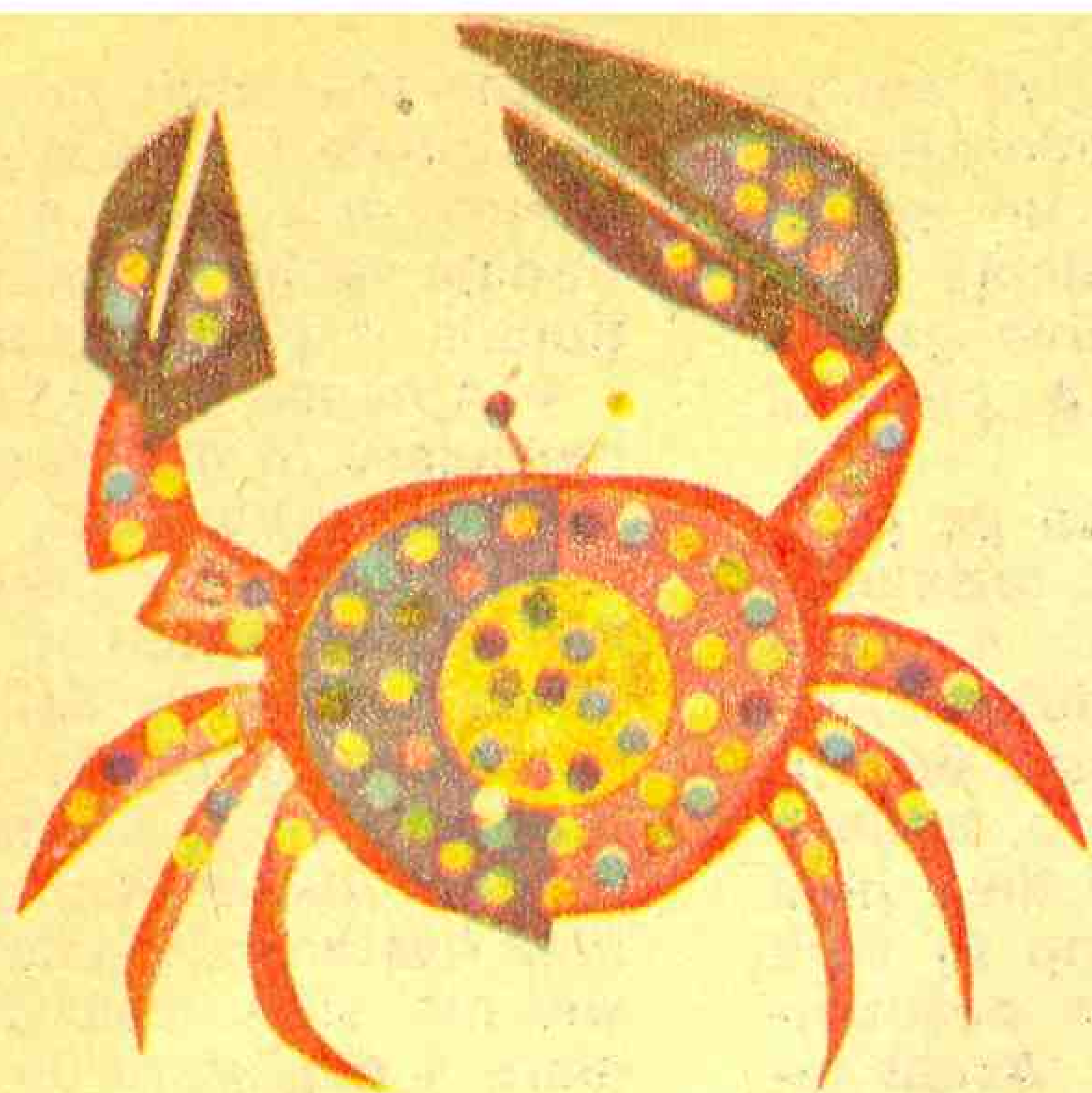
Mult căutată vara,
Pe arșița cumplită,
O știe toată țara
Drept foarte iscusită.

Bușteni

Stațiune din Carpați,
Așezată mai spre poale,
Primăvara o aflați
Și pe Bistrița la vale.

Căciulata

O localitate
Cu-nsușiri ciudate:
Îți aduce-n cale
Cușma dumitale.

În acvariul din Constanța

1	2 A	3	4	5 N	■	7	8	9	10 U	11 S
2 T	T			H		■			R	T
3 F	E	B	■	L	I	I	■	N	S	U
4 U	R	A	L	■		V			A	R
5	I		D	A		I			■	I
■	H	I	■	S	U	■		■	C	O
7 G	A	■	C	U	■	A	■	L	I	N
8 U	■	C	O	D	U	R	I	■	R	■
9 V	A	■	L	A	B	I	R	I	N	T
10 I	C	R	E	■	I	M	A	I	A	M
11 D	R	A	G	O	N	■	A	S	T	A

ORIZONTAL: 1) Cel mai mare dintre chefali (atinge 60 cm lungime și 3,250 kg în greutate), pește marin care își petrece o bună parte din timp în lacurile noastre litorale unde intră pentru hrană și reproducere — Specie de guvizi foarte vorace care se deosebește prin talia și conformația capului, mai mare și turtit de sus în jos, masculii avînd o grijă deosebită față de progenituri încă din perioada de dezvoltare a icrelor. 2) Pompele de tras apă din mare, compresoare de aer și filtre, care asigură printr-o funcționare permanentă condiții optime de viață animalelor acvatice reprezentate în acvariu (sing.). — Scurt de coadă (băn.tr.) 3) Februarie mai pe scurt — Ciocîrlie (pop.pl.) — Localitate în Nigeria. 4) Lac... mare în U.R.S.S. — Metamorfoză (fig.). 5) Trăiește pe funduri relativ adînci (10—60 m) pe care poate „umbla" cu ajutorul unor piciorușe. Are o colorație foarte vie și frumoasă, în special la aripioarele pectorale, care au formă de evantai. 6) Cap de nisetru! — Sandu Udrescu — Puțin colorat. 7) Printre garizi. — Împreună — Pește puțin mobil din acvariul cu nr. 24, care își petrece iarna îngropîndu-se în nămol. 8) Specie relictă ponto-caspică care poate atinge talii uriașe: 5 m lungime și 1200 kg greutate (pl.) 9) Din acvariu! — Organ special de respirație al familiei anabantidae, care cuprinde specii de apă dulce de origine tropicală, în care acești pești își fac o rezervă de aer pe care îl ia de la suprafața apei. 10) Ouăle prin care se reproduc peștii și din care crește o știucă de 12 kg depune în luna februarie cca 300 000 — Ocean de unde sînt originare unele exemplare reprezentate în secția cu pești exotici. 11) Pește care trăiește în zona marină de fund, îngropat în nisip. Pe cap și la prima aripioară prezintă țepi veninoși (neart.) — Aceasta.

VERTICAL: 1) Specie marină, iubitoare de apă caldă, foarte vorace, distrugînd alți pești în cantități mai mari decît poate mînca — Numele mai multor specii marine care trăiesc pe funduri de piatră sau nisip presărate cu pietre, fiind pescuiți pentru carnea lor gustoasă, în tot timpul anului (sing.). 2) Trăiește în grupuri mari în apele din imediata vecinătate a țărmului întîlnindu-se și în lacurile litorale — Automobil Club Român. 3) Pești de apă dulce și salmastră, limpede și bine oxigenată, de o lăcomie proverbială — La primăvară! 4) Fire de alge — Calde — Tovarăș de bancă. 5) Fluviu de coastă în sudul Pakistanului — A scădea din greutate. 6) Celebru haiduc oltean de la începutul sec. al XIX-lea — Insulă la est de Singapore. 7) A apare — Arbori care cresc pe malurile rîurilor de munte și prin pădurile umede de la șes (sing.). 8) ...de mare, pește care trăiește în apele marine litorale printre tufele de alge în care se ascunde și cu care se confundă (neart.) — Fapt — Localitate în India. 9) Eveniment legat de reproducere, în vederea căruia babușca și roșioara „îmbracă" o haină deosebită: corpul se acoperă cu mugurași albi, care apoi se întăresc și se înnegresc — Notație romană pentru doi sesterți. 10) Carul mic sau Carul mare — Preparat de mezelărie. 11) Denumirea sub care sînt cuprinși păstruga, morunul și nisetrul, specii de pești cu o mare valoare economică (sing.) — Mai multe rîuri în U.R.S.S.

Dicționar: NSU, NAL, UBIN, IRDA, IIS, TNA.

UMOR în lumea basmelor

1. Și Făt-Frumos fu pus într-o mare încurcătură de faptul că Spînul purta o minunată perucă blondă.

2. Motanul încălțat zîmbi șiret și-i spuse Căpcăunului:

— Aș fi foarte încîntat dacă te-ai putea preface într-un șoricel, dar nu, nu, așa ceva mi se pare cu neputință.

Totuși, Căpcăunul se mobiliză, se dădu de 2—3 ori peste cap și se prefăcu într-un șoricel de 40 m lungime și 20 m înălțime care-l înghiți cu cizme cu tot.

3. Lăsînd-o pe Scufița Roșie să culeagă flori, lupul cel rău o zbughi prin pădure drept la căsuța unde locuia Bunicuța dar, spre ghinionul lui o găsi pe aceasta stînd pe terasă la o cafea cu prietenul ei, vînătorul, care tocmai îi explica cum funcționează ultimul model de carabină cu două țevi.

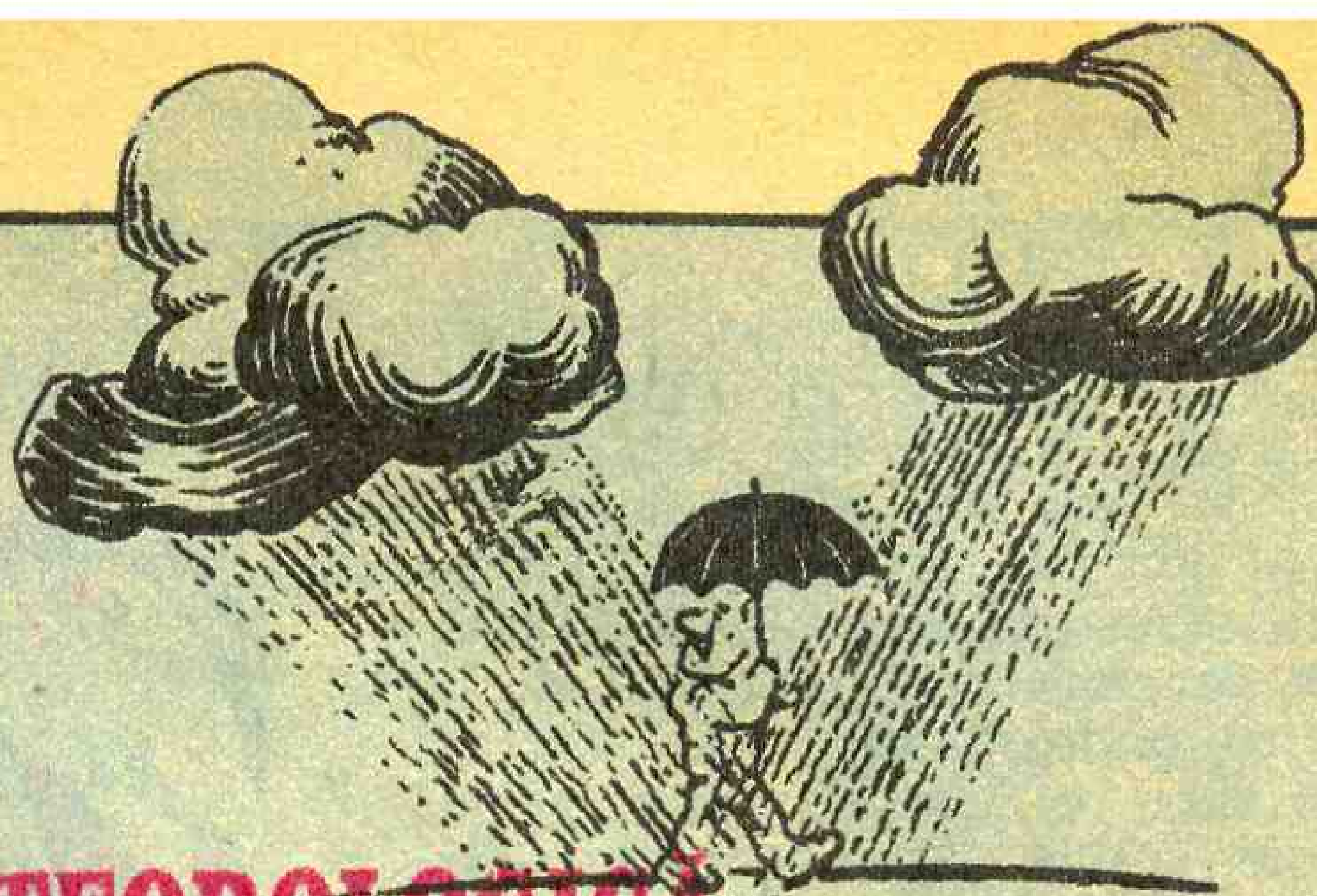
4. Ajunseră la o răspîntie și înainte de a se despărți, Greuceanu înfipse un cuțit în pămînt și îi zise:

— Frate, de aici drumurile noastre se despart, cînd te vei întoarce, de vei găsi cuțitul acesta cu lama la fel de lucioasă, ca acum, să știi că sînt încă în viață, iară dacă lama cuțitului va fi năpădită de rugină, atuncea să știi dară, că n-a fost inoxidabil cum zicea negușătorul acela.

MIHAI MATEI

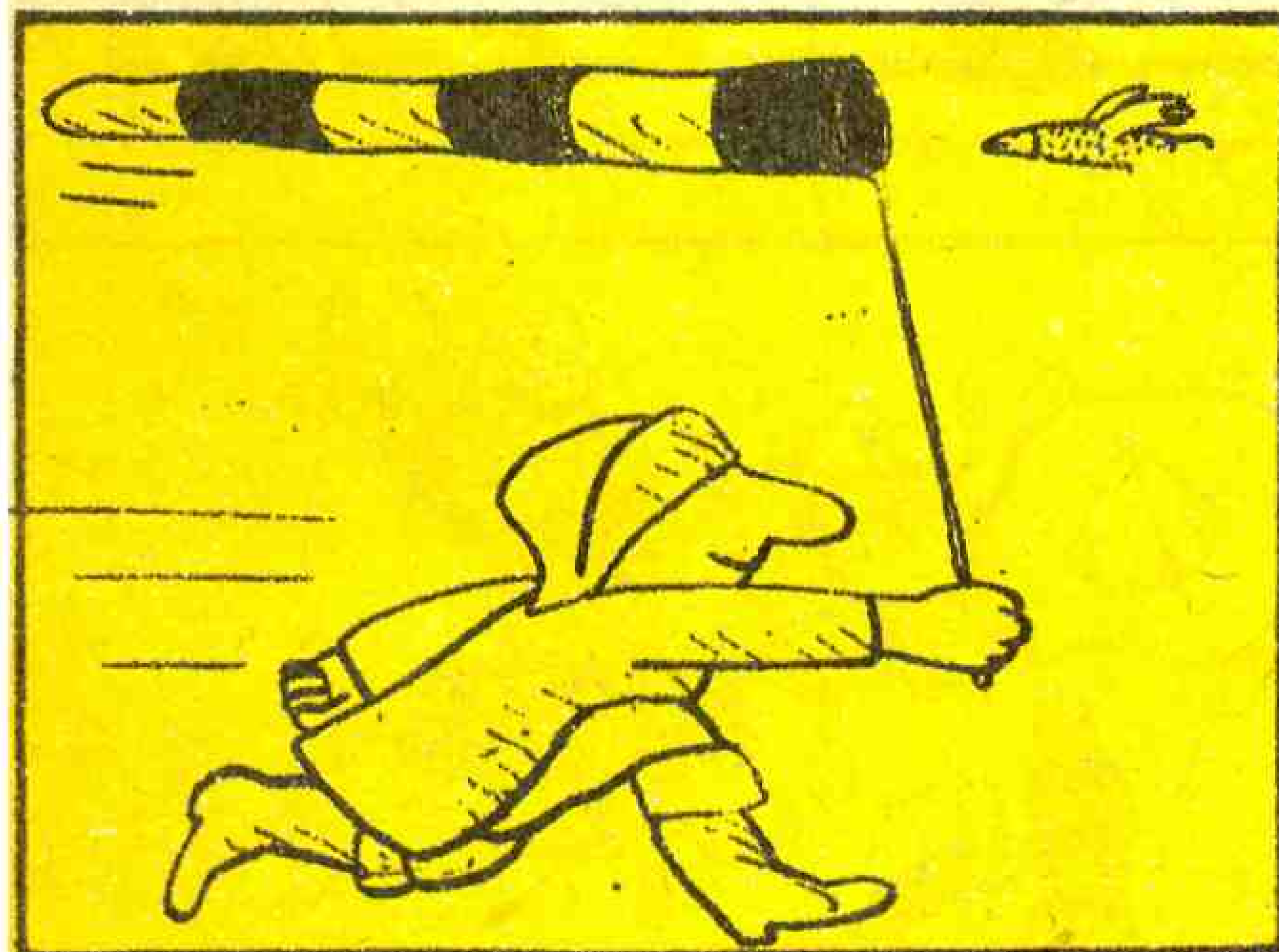
ORIZONTAL: 1) Paratrăznet • Torent fierbinte. **2)** Rudă foarte solicitată pe timpul verii • Prevestea viitorul. **3)** Fabulist grec • Răceală. **4)** Caracterizează gerul • A ademeni • Exclamație pe ger. **5)** Înzăpezire pe terminate! • Vreme nefavorabilă • Iese în evidență pe piele. **6)** Lucrare scrisă • Îi ninge și-i plouă. **7)** Un fir în orice înghețată! • Provoc eventuale descărcări • Sere! **8)** Încă mai prezic timpul în anumite cercuri • **Arșiță în spate!** • Urîcioși. **9)** Chipuri încețoșate • Zgîrcit ...dar nu de frig. **10)** Pe jumătate afar! • A se liniști • Cină amestecată! **11)** Vreme care-ți recomandă mantaua • Trase la poartă • Viscolite în cele din urmă! **12)** Temperaturi ridicate • Viscolit.

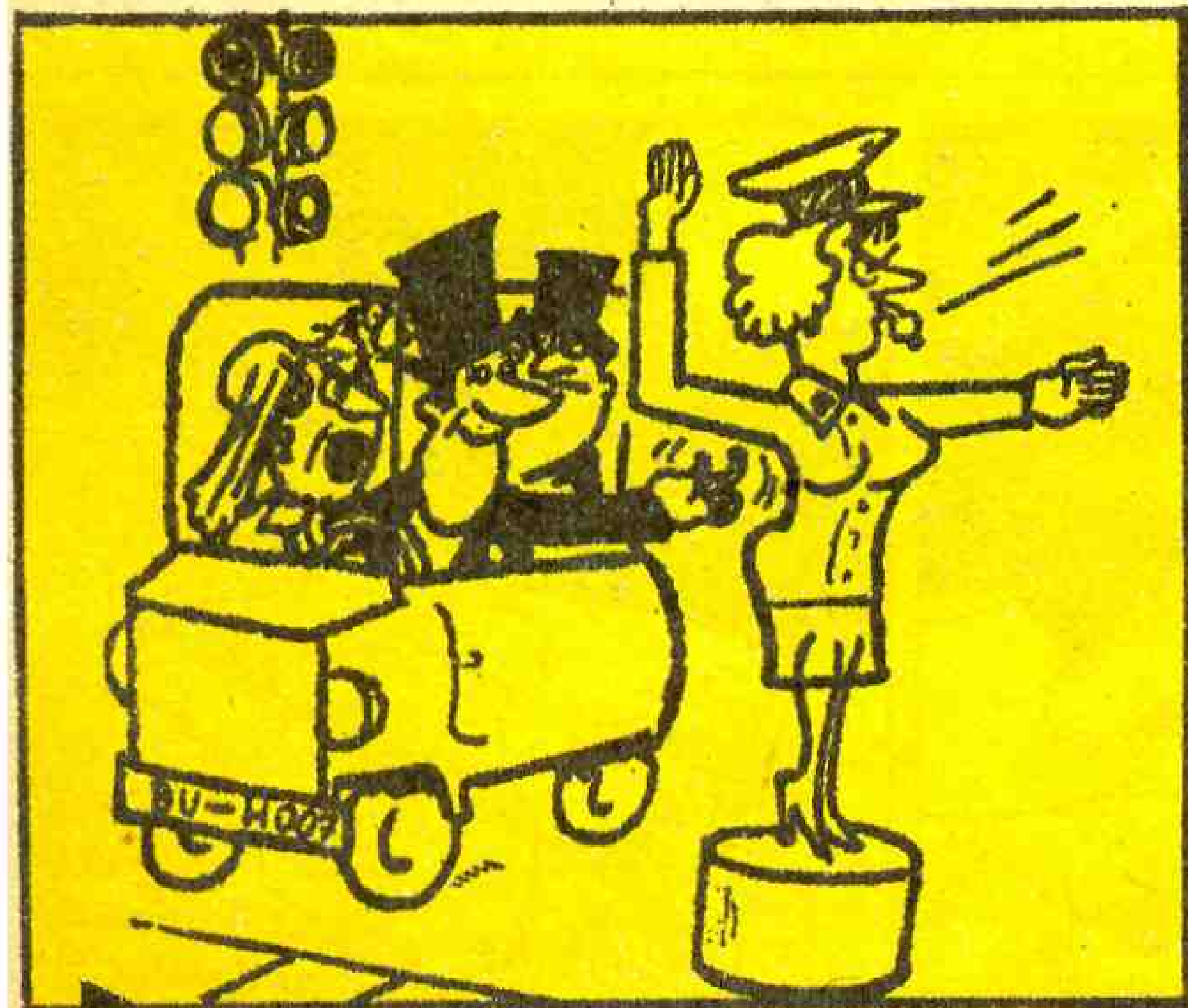
VERTICAL: 1) Căzută din cer • Cu călduri. **2)** Se duce pe aripi de vînt • Ascultă buletinul meteorutier. **3)** Trece prin ploaie fără să-i pese (fem.) • Iute ca vîntul! **4)** A lua cu forța... uraganului • Întinde brațul. **5)** Posezi • Personal • Lipit cu alamă. **6)** Primele trei din tandem! • Carte! • Supune lumea nevăzută la temperaturi cumplite (pl.). **7)** Guvernatori arabi • Literă grecească. **8)** Tunete (fig.) • Ironie incipientă! **9)** Brumă • În temă! **10)** Fug la cea mai mică răbufnire • Teșite! • Începe vacarmul! **11)** Lăcaș central! • Iarna pe sfîrșite! • Cu friguri și călduri. **12)** Apă de ploaie • Trăsniți. **13)** Deplasare cu viteză evoluată în metri pe secundă (pl.) • Clar.

METEOROLOGICĂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	P	A	R	A	T	O	R	■	L	A	V	A
M	A	M	A	I	A	■	O	R	A	C	O	L
E	S	O	P	■	N	E	P	A	S	A	R	E
T	A	R	I	E	■	M	O	M	I	■	B	R
I	R	E	■	U	R	I	T	A	■	N	E	G
T	E	Z	A	■	T	R	A	S	T	A	■	A
A	■	A	P	A	■	I	R	I	T	■	S	R
■	S	T	E	L	E	■	E	A	■	R	A	L
V	O	A	L	A	T	E	■	A	V	A	R	■
A	F	■	A	M	U	T	I	■	A	N	I	C
R	E	A	■	L	V	A	R	E	■	I	T	E
A	R	S	I	T	E	■	O	M	A	T	I	R

TECHIRGHIOL
– cel mai bogat lac cu nămol terapeutic

Este situat la 14 km sud de Constanța, într-o regiune cu climat de stepă cu influențe maritime. Este un liman fluvio-maritim izolat complet de mare, fiind supus unei evaporări puternice.

Are orientare de la SV spre NE pe o suprafață de 10,7 kmp. Nivelul apei este aproape la 1,5 m sub nivelul mării iar adîncimea maximă de 9 m. În acest rezervor natural de apă sărată se formează permanent depozite de nămol, cu caracter sapropelic, compus din elemente organice, amestecate cu substanțe minerale. Resturile organice, ale florei și faunei moarte se depozitează pe fundul lacului, unde sînt supuse unor procese de transformare, luînd naștere cantități apreciabile de hidrogen sulfurat și sulfură de fier coloidală, elemente componente importante ale nămolului.

Specii de plante care participă cu un procent important în elementele organice ale nămolului, amintim Cladophora Cristalina care formează adevărate cîmpuri plutitoare pe suprafața lacului, favorizînd dezvoltarea a milioane larve și insecte, care cad la fund, odată cu scuturarea acestor insule de vegetație. Dintre reprezentanții faunei citām crustaceul Artemia Salina ce se dezvoltă sub formă de adevărate colonii.

Nămolul format se depozitează în cantități mai mari în unele zone ajungînd la grosimea ce variază între 0,62 și 0,86 m. Raportată la suprafață pe care se depozitează, rezerva de nămol este estimată la peste 900 000 tone. Nămolul este folosit pentru afecțiuni ale aparatului locomotor: reumatisme cronice, afecțiuni ortopedice; afecțiuni ginecologice și dermatologice.

Stațiunile dezvoltate în apropierea lacului sînt Eforie Sud, Eforie Nord și Techirghiol (este situată pe malul nord – vestic al lacului într-o vîlcea înconjurată de mici coline, la o distanță de 2,5 km de Eforie Nord și 18 km de Constanța.

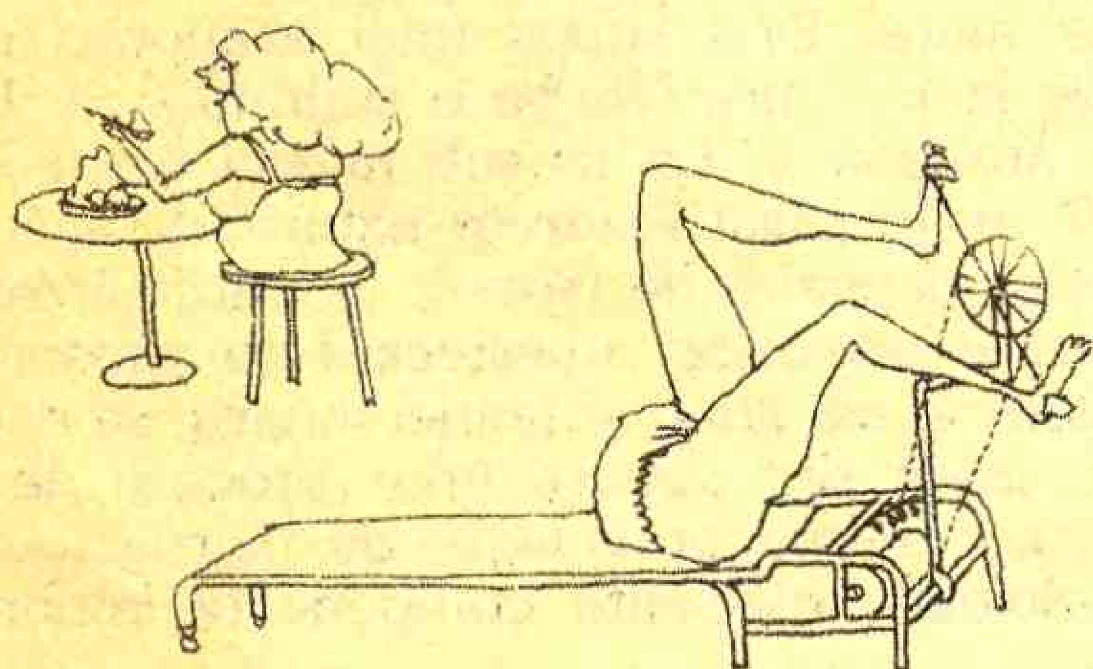

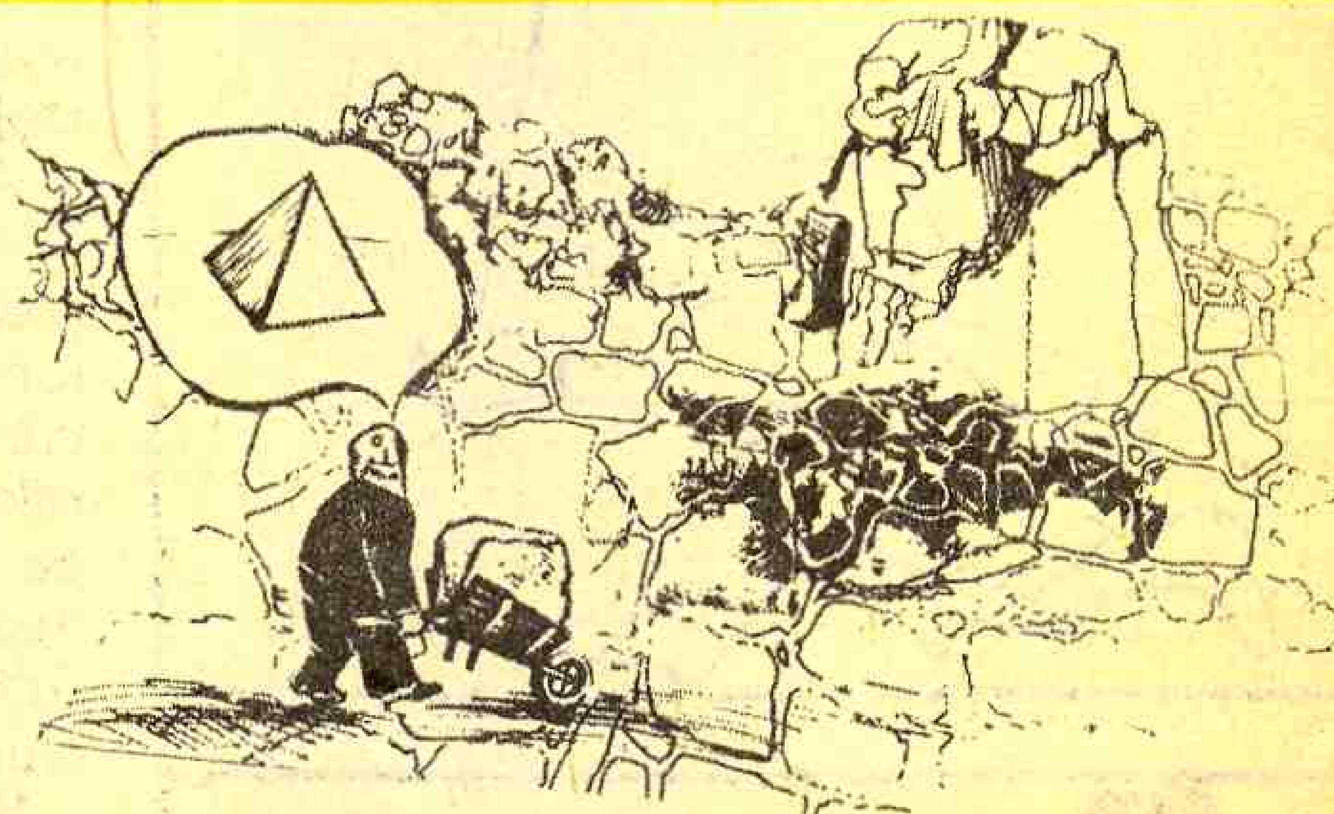
ORIZONTAL: 1) Pe-aci ți-e drumul (pl.) ● Sud-est. **2)** Urarea pentru calea... musafirilor nepoftiți ● Curbă **3)** Pană ● În drum spre oraș (pl.) ● „Pivnița" vapoarelor. **4)** Baston cu utilizare... în anumite competiții ● Sărutare de bun rămas ● Un drum pe unde nu se poate trece. **5)** Astfel de... ● ...drum făcut pe picioarele altuia **6)** Ansamblu de... mușchetari ● Punctul terminus al unor drumuri vacanțiere. **7)** Suflet de poet! ● Călători **8)** Încununează un drum de glorii ● Prezente la start! **9)** Merge cu spatele ● Vîrsta marilor idealuri. **10)** În trecere! ● Schimbă direcția de mers la vehiculele cu tracțiune hipo ● Țărmul împlinirilor. **11)** Oficiu specializat în... pusul oamenilor pe drumuri ● Întîlnite pe pîrtie! **12)** Grafice de mers ● Nu se abat de la calea cea dreaptă.

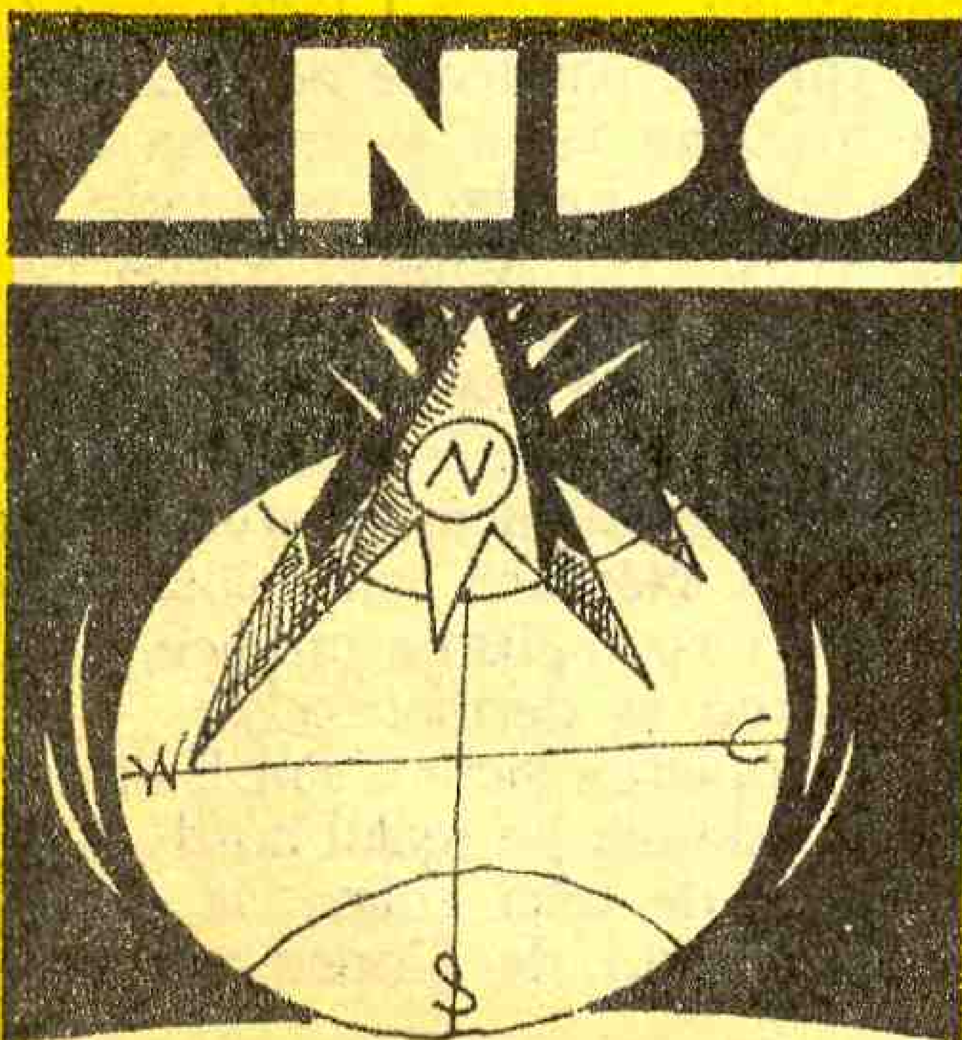
VERTICAL: 1) Astea merg numai pe căi bătătorite. **2)** Indicator de direcție ● Responsabil de drum la căile ferate. **3)** Cuib! ● Drumuri ● Calc ● La intrarea în gară! **4)** Cale... de inspirație ● A pregăti pentru un drum lung ● Văzduh. **5)** Porțiuni de drum ● Te face să mergi mereu și mereu pe același drum (pl.). **6)** Jalonează un drum ● Călător de ocazie. **7)** Fire ● Cuibul cald ce ne așteaptă ● Unu la zero! **8)** Centrul orașului! ● Puncte de atracție... în calea moșilor ● Înaintaș grec. **9)** Le șade bine cu drumul. **10)** Serpentine... nemodernizate ● Pus în circulație. **11)** Un anume tip de energie ● Semnal de piecare. **12)** Marcaj pe drumul vieții ● Cu ochii în patru (pl.).

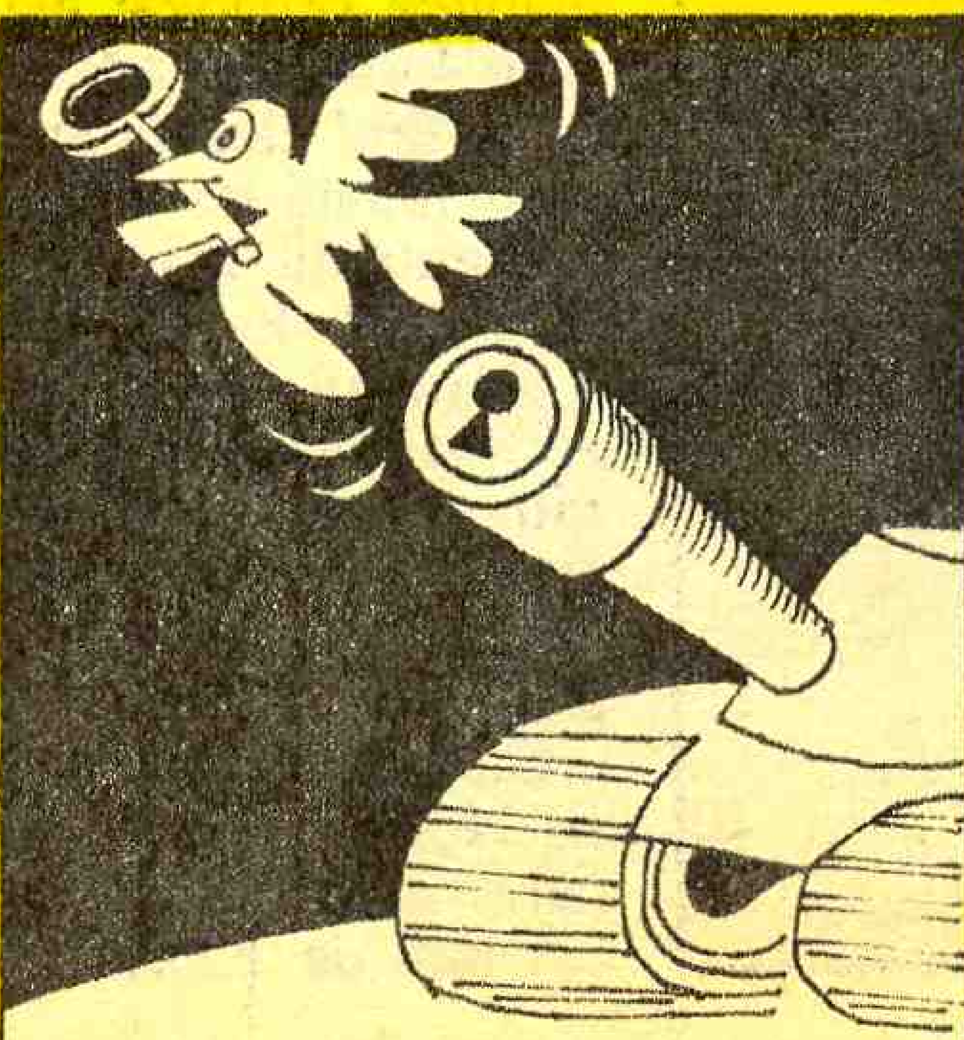
Dicționar AIS, IRT.

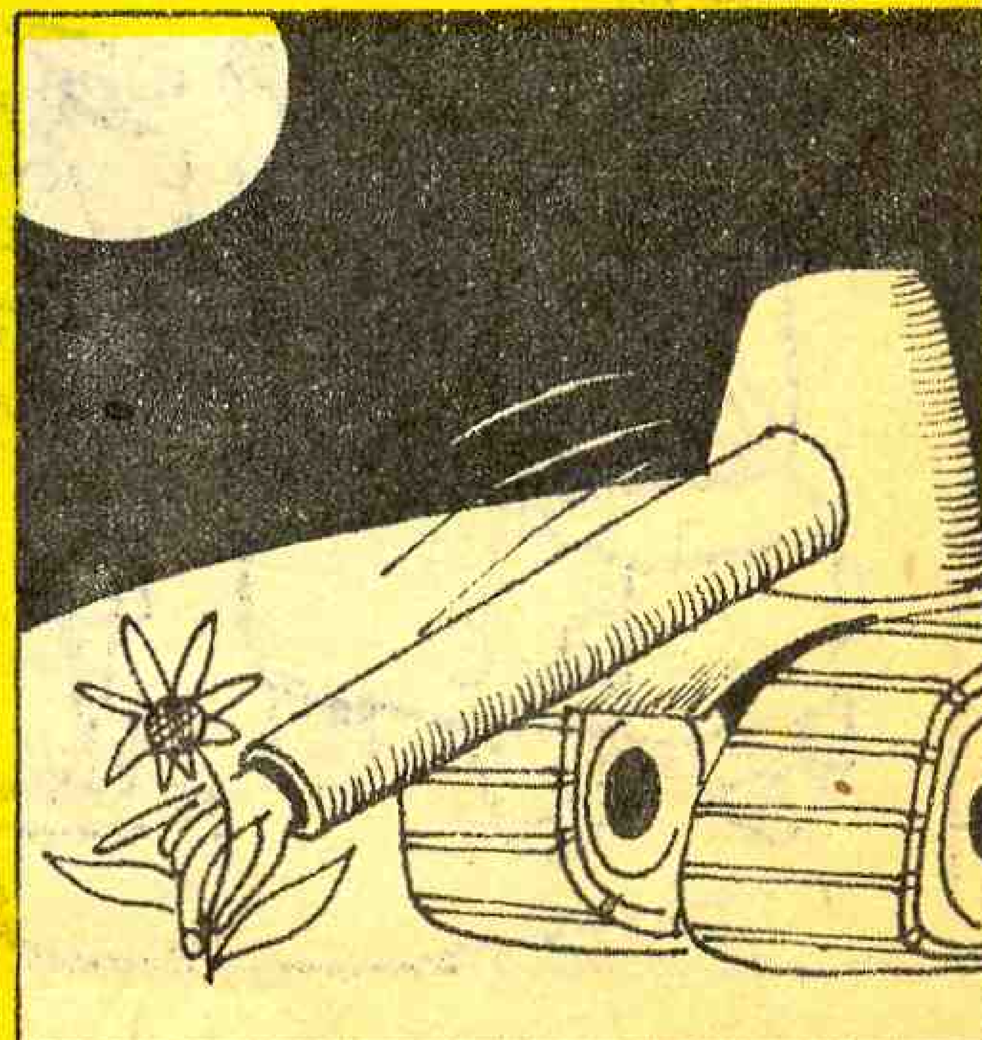
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	I	T	I	N	E	R	A	R	E	■	S	E
2	M	■	B	A	T	U	T	A	■	C	O	T
3	I	C	■	S	A	T	E	■	C	A	L	A
4	T	A	C	■	P	A	■	B	A	R	A	T
5	A	T	A	R	E	■	C	A	L	A	R	E
6	T	R	I	O	■	T	A	B	A	R	A	■
7	O	E	■	D	R	U	M	E	T	I	■	A
8	A	■	L	A	U	R	I	■	O	■	S	T
9	R	A	C	■	T	I	N	E	R	E	T	E
10	E	C	■	A	I	S	■	L	I	M	A	N
11	■	A	G	E	N	T	I	E	■	I	R	T
12	O	R	A	R	E	■	O	M	E	S	T	I

Din aventurile unui turist ...solitar

Iubirea mea pentru tineri s-a născut atunci cînd eu însumi eram tînăr dar probabil că ea este întreținută de un fel de optimism (iremediabil !) ce mă însoțește și acum, cînd am trecut în cea de-a doua parte a vieții.

Dacă ar fi să-mi motivez iubirea și sentimentul de prietenie pentru toți tinerii din lume, l-aș parafraza pe John Steinbeck care spunea : „urăsc guvernele dar nu popoarele". În peregrinările mele cu cortul în spate am cunoscut sute de tineri de pe toate continentele (chiar dacă nu pe toți i-am vizitat la ei „acasă").

În aceste cîteva pagini vă pot povesti cîteva crîmpeie din contactele mele (cel mai adesea devenite relații trainice de prietenie) cu cîțiva tineri de vîrsta voastră, cu preocupări dintre cele mai diferite, reprezentînd popoare cu mentalități și filozofii felurite, la care am constatat însă un mare numitor comun : tinerețe înseamnă în primul rînd viață căci numai înăuntrul ei omul se poate manifesta în fel și chip iar tineretul lumii dorește să trăiască în pace și bună înțelegere, în dragoste și stimă indiferent de țară sau de continent, dincolo de deosebirile de rasă, culoare, religie, filozofie, preocupări ; căci aspirația lor comună este viața, după cum nădejdea viitoare a celor mai vîrstnici este însuși tineretul de astăzi.

La scaldă... în Baical

Ajunsesem în Siberia după multe peripeții și chiar buclucuri ; nu-i de loc ușor să obții un bilet de avion pentru Siberia, tocmai pînă la Irkutsk lîngă Baical.

După ce-mi instalasem cortul o noapte, singur-singurel, în mijlocul taigalei siberiene și o altă noapte la fel de singur, pe malul Angarei, într-o zi mă îmbarc pe un micuț YAK-40 care mă aruncă în mai puțin de 60 de minute tocmai la Bratsk, unde se află una dintre cele patru hidrocentrale-gigant de pe Angara. De aici mă sui în Transsiberian și călătoresc într-o cușetă cu trei femei (!?) o noapte întreagă pînă la Ust-Kut, „poarta" de apus a BAM-ului — noua magistrală feroviară Baical—Amur lungă de 3 145 kilometri, unde aveam interese de documentare.

Revin la Irkutsk cu un alt avion, de data asta cu unul de „modă veche". Ploaia torențială cu care mă întîmpinase frumosul, cochetul și coloratul oraș de pe larga esplanadă a Angarei nu-mi dădea prea mari speranțe că a doua zi, potrivit programului meu strîns, ticluit cu minuție din țară, mă voi vedea înotînd în Baical...

În dimineața următoare însă cerul se prezenta exact cum mi-l doream : un albastru siberian ce făcea o armonie perfectă, odihnitoare cu verdele compact al pădurii nesfîrșite. Aștept cîteva ore hoinărind prin oraș pînă cînd mă lămuresc asupra ireversibilității vremii (cel puțin pentru ziua aceea) și mă îndrept cu emoție spre debarcaderul turistic, de unde urma să mă îmbarc pe o „Raketa" pentru a parcurge cei 60 de kilometri pînă la vărsarea Angarei în Baical, în exact tot atîtea minute.

Înainte de a pătrunde pe vas observ un tînăr îndesat rugîndu-se pentru un bilet la cursa respectivă. Cum eram deja cunoscut la Căpitănia portului ca „rumânskii jurnalist", intervin în discuție ajutîndu-l pe tînăr să obțină biletul pentru care numai că nu plîngea. Gestul meu l-a surprins, firește; înăuntru îl văd cum se îndreaptă spre mine cu două sticle de bere comandate la barul elegantului vas. Se recomandă scurt — Boris — mulțumindu-mi călduros pentru intervenția mea inspirată. Apoi, din vorbă-n vorbă, aflu că este șofer pe o namilă de autocamion cu care transportă materiale și echipamente pe șantierul noii magistrale feroviare de unde tocmai venisem. Înainte fusese tehnician mecanic și sportiv de performanță dar a renunțat

la ambele pentru a cîştiga de trei-patru ori mai mult în Siberia.

Îmi vorbea pasionat de noua lui muncă şi era încîntat că după cîteva luni urma să primească un apartament chiar în oraşul în care lucra, aducîndu-şi şi soţia, învăţătoare la Krasnoiarsk (la o mie de kilometri depărtare !).

Coborîm de pe vapor în portul Listveanka — unde se află un interesant muzeu al Baicalului — pe malul lacului. În partea opusă, cît vedeai cu ochii, munţi înalţi de peste două mii de metri străjuiau lacul pînă la confluenţa cu orizontul. Baicalul este mai mult decît magnific ; este unic, prin limpezimea apei, prin liniştea zonei, netulburată decît de puţinele localităţi înşirate pe malurile sale abrupte sau de vaporaşele ce-l „taie" în viteză sau se mişcă alene pe suprafaţa filigranată de valurile unduind în uşoara adiere a unui vînt auster ; de două-trei ori pe zi se aude şi cîte-un şuierat de locomotivă : este bătrînul transsiberian îmbrăţişînd lacul pe la sud în timp ce noua cale ferată o va face pe la nord.

Soarele era parcă şi mai puternic (afară erau peste 20 de grade, fireşte cu plus) în reflecţiile lacului iar temperatura apei — să tot fi avut vreo două grade deasupra lui zero — nu putea fi un impediment pentru a mă azvîrli cu voluptate, reţinută totuşi, în ea ; măcar pentru cîteva secunde... Experienţa din ţară, din tăurile Retezatului ori Făgăraşilor îmi permiteau să mă hazardez şi aici ; dacă aş fi fost singur (cum mi s-a întîmplat la Lago Maggiore, sub Monte Rosa, înalt de 4 638 metri) tot aş fi încercat marea aventură. Boris însă, deşi călit în clima siberiană, nu se gîndise la o baie în Baical. La propunerea mea rămîne puţin descumpănit ; orgoliul de „sibireak" nu-l lasă totuşi să se compromită în faţa unui om mai vîrstnic care, pe deasupra venea dintr-o ţară cu o climă mult mai blîndă, astfel încît ne dezbrăcăm imediat amîndoi : eu rămîn în slip (fiind pregătit şi sufleteşte !) el, în chiloţi, căci nu ştia ce-l aşteaptă... Întîi mă arunc eu rugîndu-l să-mi facă o fotografie-document. În cîteva secunde îl văd pe Boris că îşi ia inima-n dinţi şi se năpusteşte cu ciudă peste pietroaiele din apă, înotînd vreo zece metri spre mine după care împleticindu-se puţin de aceiaşi bolovani iese mulţumit, scăpat cu faţa curată ; îşi făcuse datoria şi faţă de Baical şi faţă de mine dar s-a oprit aici. Eu am mai făcut cîteva escapade fără ca să rezist totuşi mai mult de 30—40 de secunde.

Apoi ne întindem pe nişte scînduri, dîrdîind amîndoi, aşteptînd ca razele soarelui (pe care-l preţuiam atunci înzecit !) să ne readucă „pielea de găină" la starea normală.

Cînd Boris s-a urcat pe vaporul ce urma să-l ducă tocmai la Severobaicalskoe la nordul lacului, mai aproape de şantierul său, mi s-a părut că mă despart de un prieten făcut cu mai mulţi ani în urmă.

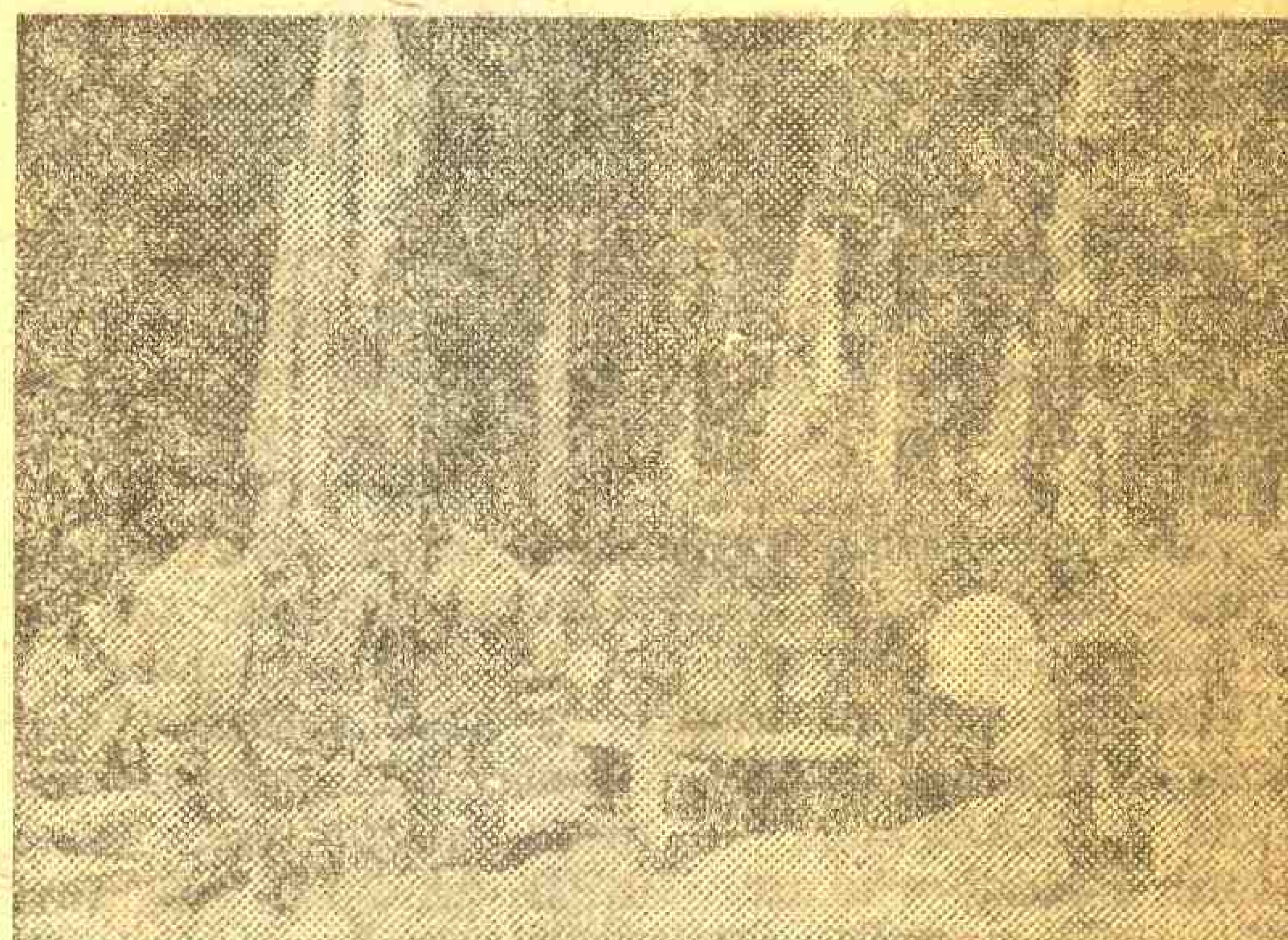
O singură după-amiază împreună, un înot în Baical şi între doi oameni despărţiţi de şapte fuse orare (! ?) se închegase o prietenie sinceră pe care, probabil, numai depărtarea nu o va face durabilă. Şi totuşi, ce n-am da fiecare să ne reîntîlnim fie tot la Baical sau la Bucura Retezatului meu...

Fetele de la Florenţa

Veneam din Mezzogiorno italian unde avusesem două întîlniri „sentimentale" cu Palermo şi cu Taormina, aceasta aşezată (mai bine spus împrăştiată) la poalele Etnei ; la Palermo căutasem zadarnic mormîntul marelui Bălcescu iar la Taormina îmi amintisem de Eugen Jebeleanu, Poetul, care şi-a încoronat fruntea, mai acum un deceniu, cu premiul pentru poezie „Etna-Taormina".

Dincoace de strîmtoare, la Reggio din Calabria, vizitasem două recent-descoperite statui în bronz, în perfectă stare de integritate datînd din secolul lui Pericle. Abia fuseseră restaurate la Florenţa, apoi prezentate cîteva zile în Cetatea Eternă, iar acum se aflau unde le este locul de drept, în sălile Muzeului de artă din capitala Calabriei, fiindcă au fost descoperite în nisipul fin al unei plaje din apropiere, la Riace.

Apoi mă oprisem cîteva zile la Pompei ca să văd prăpădul ce va fi fost acum mai bine de 1900 de ani (24 august 79 e.n.) aici la poalele Vezuviului. Mă urcasem cu un teleferic la o diferenţă de nivel de opt sute de metri pentru a pătrunde în craterul aducător de neant — dar şi de eternitate — pentru cele trei oraşe lovite de lava necruţătoare : Pompei, Hercolano şi Stabia.

Aşa arăta Piazza Uffizi înainte cu cîteva minute de începerea „spectacolului"...

Urcînd pe urmă mai spre nord cu... 15 kilometri participasem la Napoli la cîteva manifestări închinate lui Vergiliu, cu prilejul celor două milenii ce se împlineau de la moartea sa, în acel octombrie ploios a lui 1981.

Nu puteam trece „fără păs" prin „pristolul de la Roma" fără a-mi instala cortul şi la

singurul camping deschis atunci, Flaminio. Din cauza scumpirii de cinci ori a prețurilor la „bieni culturali", la Roma am fost nevoit să mă concentrez mai cu seamă asupra monumentelor „în aer liber". Dar cîte nu sînt de văzut la Roma, căci toată metropola este un muzeu.

Penultima etapă a călătoriei în Italia — care s-a întins de sub Alpi, la Stresa, în „extremul nord", pînă la Palermo, în Mediterana — o rezervasem Florenței. Acest oraș seducător este un alt oraș-muzeu, capitală a arhitecturii, artei și literaturii întregii umanități; căci Dante, Michelangelo sau Pico de la Mirandola nu mai aparțin demult numai Toscanei.

Așa cum în puținul timp hoinărit prin Florența nu am putut intra decît în cîteva sanctuare de artă și cultură (între acestea nu pot totuși trece peste frumosul David de la Galeriile Academiei sau peste Santa Croce, o adevărată necropolă tăcută de celebrități ale Italiei) tot așa nu vă pot, „amăgi" cu cîteva imagini sau impresii, oricum destul de puțin concludente.

În schimb vă iau cu mine în Piazza Uffizi, nu departe de Ponte Vecchio, peste Arno transformat demult în stradă, pe el fiind construite case în toată puterea cuvîntului. Aici vom asista împreună la un fenomen social exprimînd situația tristă în care se găsesc mii de tineri florentini și cîți alții din lumea abundenței superflue pentru unii și a sărăciei intolerabile pentru cei mai mulți. Este vorba de ceea ce fiecare dintre voi cu siguranță are și anume locuința atît de firească, de necesară și de reală în țara noastră.

În Piazza Uffizi, frumos încadrată de statui nu prea celebre, își făcuse mai întîi apariția un grup „internațional" de hippy — dar hippy, nu epigonii — destul de pașnici dealtfel. Ei au constituit, mi se pare, primii spectatori la Showu-ul despre care vreau să scriu cîteva cuvinte. Un grup de tinere — rețineți, numai fete! — studente, eleve, funcționare, muncitoare încep să-și construiască o casă pe caldarîmul pieței. Unele cară bîrne de lemn, altele se opintesc la drugi de fier lungi de cîțiva metri buni; mai întîi le „plimbă" într-un ritual milităros iar apoi le așează, legate una de alta, pînă cînd au înălțat scheletul unei locuințe în miniatură. Îi lipseau deci pereții și acoperișul. În tot acest timp la un megafon vehi de decenii, în acompaniamentul unei muzici zgomotoase, o altă fată îmbrăcată în frac și cu joben (sic) făcea reclamă unor locuințe libere de la diferite adrese — imaginare desigur — din oraș.

Oamenii se adunau ca la un adevărat spectacol: unii priveau cu nedumerire, alții cu un fel de compasiune dar cei mai mulți treceau aruncînd doar priviri plictisite. După ce au înălțat „locuința" proaspetele locatare au început să primească vizitele prietenilor pentru cuvenitele cadouri de casă nouă... Primul cadou a fost o... sonerie. Apoi au sosit pernele, cuierele, scaunele, preșurile, perdelele etc. Nu au lipsit nici scrumierele pe care le-au folosit imediat; toate fetele, vreo șase-șapte la număr, s-au tolănit pe pernele (adevărate!) aprinzîndu-și țigări King Sise (!?) și stînd apoi la taclale, mulțumite parcă mai curînd de impresia făcută celor din jur decît de reușita acțiunii lor; le puteai totuși citi amărăciunea degajată din această autoironie.

O chestie de deformare profesională mă face să intru în discuție cu „dirijorul", fata cu joben. „Am înțeles manifestarea dvs. de nemulțumire dar vă întreb dacă sperați să rezolvați ceva prin această modalitate?" personal mă îndoiesc, cu toate că ne aflăm la numai cîțiva zeci de metri de municipalitatea orașului, mă adresez fetei, puțin jenat de răspunsul ei, așteptat dealtfel. „Știm și noi că nu vom primi locuință dar vrem să se cunoască starea noastră de spirit, căci atunci cînd aceasta se face publică autoritățile devin și ele mai sensibile sau în orice caz este o notă proastă la adresa politicii sociale și față de tineret a administrației". La rîndul ei mă întreabă de unde sînt; în loc de răspuns îi arăt o frumoasă insignă pe care o port totdeauna cu mîndrie, la loc vizibil, atunci cînd mă aflu în străinătate; pe ea este scris: România. „La dvs. tinerii au locuință?" Îi spun că tinerii noștri nu au atîtea mașini cîte posedă cei italieni dar locuința nu este o problemă; fiindcă cei care învață stau la părinți sau la cămine confortabile iar ceilalți muncesc și au prin definiție dreptul la locuință.

În momentul acela am simțit că fata ar fi preferat ca tinerii italieni să aibă mai puține mașini și mai multe locuințe...

Într-un camping... la Paris

La campingul din Bois de Boulogne, pe malul Senei, nu departe de Turnul Eiffel, am stat mai mult; am avut așadar vreme să cunosc mai mulți tineri (și nu numai). Mă aflam pentru prima dată în orașul Luminilor și mărturisesc că am avut cu adevărat senzația de copleșire. Pînă cînd am „descoperit" campingul, despre care știam dealtfel unde se află, am fost nevoit să străbat pe jos, de la Gare de l'Est, unde mă adusese expresul de Nanci, bulevardul Sevastopol, apoi rue Rivoli după care am intrat puțin pe cheiul Senei; de aici, pe lîngă Luvru continui prin Parc de Tuileries, trec prin splendida și frumoasa Place de la Concorde, de unde mă înscriu cu emoție pe Champs Élysée pînă la numărul 127. Aici se află Oficiul de turism al Parisului de unde primesc nu numai informații prețioase asupra campingului (adresa exactă și mijloacele de transport, prețul, dotările sociale și sanitare etc), ci și un braț de documentație pe care aveam s-o car în spate timp de trei săptămîni pentru a o aduce în țară.

Era în ziua de 18 mai 1980 și, ca de obicei la această dată, municipalitatea lui Jacques Chirac organizează un cros popular la care

participă 5—6 000 persoane dar nimeni nu aşteaptă nici o recompensă ; este în schimb o frumoasă (şi eficientă !) propagandă făcută sportului, mişcării în aer liber. Am noroc că unul dintre participanţi abandonează chiar din start, după numai cîţiva zeci de metri parcurşi ; îl abordez şi capăt informaţia de mai sus dar nu ştiam ce va ieşi pînă la urmă : avea maşina parcată în apropiere şi drumul îi era tocmai în direcţia mea, spre camping. Mă îmbarcă fără a-l ruga prea insistent în automobil şi mă „depune" exact în poarta campingului. „Am început cu dreptul hoinăreala mea prin Paris", îmi spun tare mulţumit de şansă şi de inspiraţie. Îndeplinesc disciplinat formalităţile de la biroul de primire şi aflu că mă costă doi dolari pe noapte (ce bine ar fi fost dacă aş fi avut la mine o hîrtie din care să rezulte că sînt membru al BTT-ului ; preţul s-ar fi redus cu o treime !) Îmi aleg singur locul de cort — la alte campinguri se fac discriminări pînă şi la repartizarea terenului : cei cu punga groasă pot sta mai aproape de magazine, de bar, de duşuri sau bucătărie ca să nu mai amintesc de piscină...

Prefer un loc lîngă Sena de care mă despărţea totuşi un gard de sîrmă. Nimeresc lîngă o pereche de australieni, Robert and Kate McCahill, din New South Wales ; amîndoi înalţi, frumoşi, nu cred să fi avut mai mult de 25 de ani. Ne salutăm ca-ntre oameni cu „casa în spinare" şi intrăm repede în vorbă. După ce îmi înalţ cortul ne servim reciproc cu ceva bun de băut şi intrăm în amănunte despre ţările noastre, despre itinerariul fiecăruia, despre impresiile asupra Parisului. Cum la geografie nu prea am întîlnit oameni care-să mă „bată", le-am descris uşor şi exact ţara lor, continentul lor... Ei ştiau atît de puţine lucruri despre ţara mea încît am fost nevoit să le vîr sub nas o hartă a Europei, punînd degetul pe România. Chiar şi puţinul pe care-l ştiau conţinea multe informaţii denaturate, inclusiv de natură politică încît mă văd silit să le ţin o scurtă „lecţie" de ...istorie şi politică... Apoi trecem la itinerarii ; eu le spun că fac un fel de periplu de documentare prin cîteva ţări ale Europei Occidentale ceea ce credeam că îi va impresiona ; cînd aud însă că ei au strîns bani timp de un an de zile pentru o călătorie de două luni prin Europa şi Asia mi-am amintit imediat de unde sînt şi nu m-am mai surprins aşa de tare. Şi eu cînd voi pleca în Amazonia voi profita de trecerea Oceanului pentru a vedea cît mai multe. Parisul îi fermecase dar erau handicapaţi de necunoaşterea limbii. Ne-am schimbat adresele în mod amical şi ne-am promis reciproc vederi şi, cine ştie, poate chiar vizite...

A doua zi dimineaţă au plecat ; în locul lor se instalează un japonez student în drept şi... lingvist amator. De prisos să vă mai spun că şi cu el am intrat repede în relaţii de bunăvecinătate ; fiindcă în general este indicat să ştii pe cine ai lîngă tine... Masahiro Umezawa făcea parte din „Le Club explorateur" al Universităţii Hosei-Tokyo. În cele cîteva zile petrecute împreună m-am apropiat mai mult de Masahiro. Venea din Japonia să vadă Europa ; cortul abia i se ţinea „în picioare" fiind nevoit să-l „anine de-o cracă" a unui copac din apropiere, fapt pentru care, la un control nocturn, a primit şi o admonestare ; bani avea tot cam cît mine — cel puţin aşa am înţeles, că avea foarte puţini ! Ceea ce îi lipsea însă cel mai mult era isteţimea de a se descurca ; în schimb mă depăşea în stilul aventuros (cel puţin atunci) în care se aruncase prin Europa şi de aici în Africa, în Nigeria.

În măsura în care ne-am corelat programele am fost împreună ; am mers într-o seară prin Parisul luminat, printre monumentele şi clădirile sale (care tot monumente sînt), peste Pont Neuf, Pont d'Jéna sau Pont Alexandre III — cel mai frumos pod al Senei ; împreună ne-am plimbat, fără probleme, pe magistrala supermagazinelor şi, fireşte, a suprapreţurilor şi tot împreună ne-am oprit în Place de l'Etoile-Charles de Gaulle, sub imensul Arc de Triumf în mijlocul căruia arde în permanenţă flacăra veşnicei recunoştinţe a francezilor pentru eroii lor. Mi-amintesc cum într-o după amiază, neglijînd echiparea corespunzătoare, ne-a prins o ploaie de toată frumuseţea făcîndu-ne ciuciulete dar şi mai solidari totodată între noi.

Seara ne făceam vizite reciproce în cort, luam chiar masa împreună şi beam cîte ceva. Vă spuneam că Masahiro nu prea ştia să se descurce ; probabil că japonezii o fac foarte bine atunci cînd sînt mai mulţi la un loc... Într-o zi merg la Ministerul Culturii, mai exact la Direction des Musées de France de unde obţin patru Laisser-passer-uri pentru Luvru ; apropierea, transformată deja în prietenie, mă obligă moral (şi am făcut-o cu reală plăcere) să-i ofer o... intrare gratuită la marele muzeu. Pe celelalte două le-am păstrat — nu am mai avut vreme să revin la Luvru — pentru anul următor cînd le-am utilizat împreună cu soţia.

Pentru felul în care m-am purtat cu acest tînăr japonez, la plecarea lui, întîmplată fără a ne putea spune good bye, mi-a lăsat un bileţel atîrnat de cort, pe care între altele, scria : „I am very happy to have met you, my dear Sosti (de la Costică !) şi se încheia cam aşa : „I will never forget you !". Apucasem însă să ne schimbăm adresele...

Nu ştiu cum s-a făcut că între corturile noastre rămăsese loc pentru al treilea. Tot nu ştiu cum s-a întîmplat că locul a fost nimerit de un puştiulică de vreo 18—20 de ani din Insulele Mauritius, băiat de hotel la Londra. Îl primim cu stimă şi ne împrietenim tustrei dar mauritianul nu şi-a făcut niciodată program cu noi ; dealtfel împreună am stat numai o zi. Şi cu noul amic am mîncat împreună în cortul meu fiindcă al lui aducea cu al japonezului... După o altă zi pleacă şi mauritianul, eu mai avînd de stat vreo două-trei.

Pînă acum v-am „făcut cunoştinţă" numai cu vecinii mei din dreapta ; de partea cealaltă pînă joi de după prima duminică nu s-a instalat nimeni. Atunci, era într-o după amiază, aud un huruit puternic dar plăcut de motociclete : erau două Honda ultradotate,

Japonezul Masahiro și „ pigmeul" din Mauritius lîngă corturile din Bois de Boulogne

inclusiv cu... două fetișcane la spatele șoferilor. Descind cu toții în fugă de pe frumoasele „mașini pe două roți", conștienți că au cele mai frumoase „piese" din camping. Erau patru tineri olandezi veniți pentru o vacanță de patru zile la Paris. Cum ei nu erau per pedes, precum eu și ceilalți doi companioni plecați, cum nici nu aveam mașină pentru a mă „lipi" de ei, relațiile noastre s-au limitat la o bunăvecinătate și atîta tot...

EVE MERRIAM
(S.U.A.)

Părerile autorului despre persoana lui

La început a fost
doar cosmosul cu mine împreună.
Apoi am fost eu
și cosmosul.
Acum sînt numai eu.

Din vîrful piramidei

Aceasta-i lumea,
Aceasta-i lumea,
Iar asta-i bomba.
Oamenii buni trăiesc pe lume ;
Ooamenii buni nu aruncă bombe,
Numai oamenii răi ar arunca bombe,
Numai oamenii buni trăiesc pe lume.

Aceasta-i lumea,
Aceasta-i lumea,
Aceasta-i lumea oamenilor buni
Și bomba.

În românește de
NICOLAE MAREȘ

Un camping internațional

Cu cîteva zile în urmă trecusem din nou granița invizibilă dintre Europa și Asia, revenind pe continentul meu, cu emoția apropierii de casă. Traversasem Caspica și mă oprisem la Baku. Cea mai frumoasă amintire de aici mi-a lăsat-o o seară petrecută la Karvan Serai, un restaurant tipic azerbaidjan, amenajat în incinta fostului castel de odinioară, în centrul orașului vechi. Amintesc de această seară fiindcă atunci am realizat cel mai bine — deși nu pentru prima oară — ce înseamnă tinerețea manifestată fără prejudecăți sau obstacolele artificiale.

Restaurantul respectiv era „populat" numai cu turiști străini ; cu greu găsești un loc dacă ești din Baku... În seara aceea își petreceau ultimele lor ore pe malul Caspicii patru grupuri de tineri veniți din tot atîtea colțuri ale continentului : Finlanda, Germania Federală, Italia și R.S.F.S.R. Numai eu eram de unul singur dar pînă la urmă tocmai mie mi-a revenit plăcuta misiune de a-i apropia pe ceilalți. Mai întîi m-am înfipt în grupul finlandezilor fiindcă pusesem ochii pe o fată siluetă, îmbrăcată splendid în alb, dansînd tot splendid, în stilul care mă avantajează pe mine, (nu cred că-l preferați și dvs. deși...) La un moment dat s-a făcut „hora" mare adică grupurile nu mai stăteau în carapacea lor, ci s-au realizat multe interferențe... dansante. Finlandezii erau așteptați la autobuz, nemții plecau și ei tot în acea seară ; deși se făcuse ora unsprezece eu încă nu plecasem. Italienilor atîta le-a trebuit : să afle că sînt din România, deci „de-ai lor" ; imediat m-au invitat în „chilia" rezervată lor (erau separeuri pentru fiecare nație iar dansul se desfășura într-o curte „en plain air", în care dădeau toate separeurile) servindu-mă cu șampanie. Afară rămăseseră rușii care cîntau de mama focului vechi melodii rusești, puse pe mai multe voci, artă în care — se știe — sînt maeștri neîntrecuți. Ciulindu-mi mai bine urechile deslușesc o melodie foarte veche și dragă mie mult, cunoscută încă de acum peste trei decenii. Atunci le propun italienilor un... dialog muzical cu rușii, sugerîndu-le să ieșim în curte. „M-au ascultat" și, într-adevăr, în

jurul unei fîntîni arteziene, ea însăși muzicală, încingem un schimb de cîntece ; eu eram un fel de dirijor sau animator, dacă vreți ; cînd mă alăturam italienilor pentru a cînta canțonete sau cîntece revoluționare (vezi Bandera Rosa triumfera) pentru ruși, cînd îi „trădam“ în favoarea rușilor pentru a le cînta italienilor Liliacul, Suliko, Kazaciokul sau Kalinka. Interesant mi-a apărut faptul că multe melodii formau „fondul de aur“ comun al petrecerii noastre, ceea ce, paradoxal, îmi dădea multe bătăi de cap în postura de dirijor.

A fost într-adevăr o seară de neuitat pentru toți. Rușii au plecat primii iar italienii m-au „capturat“ ducîndu-mă cu ei la hotel unde am schimbat adrese și am băut un păhărel de campari.

...A doua zi plecam și eu cu un avion spre Erevan. Am trecut peste valea largă și mănoasă a Kurei, fluviu ce vine din Gruzia dăruindu-și apele cristaline celui mai mare lac din lume. Am admirat de la înălțimea de numai un kilometru țărmul zdrențuit al lacului Sevan despre care Gorki spunea că este atît de albastru încît pare oglinda cerului (firește, cînd acesta este senin !). De sus așa mi-a apărut și mie dar cînd după numai două ore i-am văzut valurile stîrnite de un vînt puternic, nu mi-a mai lăsat aceeași impresie.

Aterizăm, așadar, pe noul aeroport al Erevanului ; în holul de așteptare a bagajelor am plăcuta surpriză de a cunoaște o familie de români, jumătate trăind în Armenia, jumătate venită în vizită. Așa l-am cunoscut pe Srap, un tînăr ce mi-a rămas drept simbol al prieteniei și ospitalității poporului armean ; este căsătorit cu o fată de-a noastră... Nu i-a trebuit decît să afle ce-i cu mine fiindcă imediat după despărțirea de alor săi, se oferă să mă conducă în Lada lui nouă exact pînă pe malul lacului, situat la 70 kilometri de oraș, la altitudinea de 2000 metri ; aici îmi stabilisem încă din țară locul de campare (nu campari). Srap îmi sugerează cel mai bun loc de cort (deși era și un camping în apropiere) la adăpostul unei peninsule ce fusese cîndva insulă ; a rămas cu mine vreo două ore timp în care am instalat împreună cortul, am mîncat ceva și i-am dăruit cîteva semne românești ale recunoștinței mele pentru prietenia ce mi-o arătase în mod cu totul dezinteresat.

Deși era un vînt puternic, ora după amiezii și temperatura apei ne permiteau încă să facem o baie în Sevan. Cîtă deosebire între temperatura Sevanului și cea „oferită“ de Bucura noastră, situată la aceeași altitudine !. Apoi inspectăm împrejurimile mai apropiate ; lîngă mine se afla un cort adăpostind doi nemți din R.D.G. ; mai încolo, două corturi cu ruși iar în partea cealaltă un cort mare, de familie, în care locuiau pentru două săptămîni Boris, soția sa și cele trei fetițe ; numele uneia am reușit să-l rețin : cea mijlocie se numea Țovinar. Cei cinci erau o familie din Erevan.

Formam deci o inedită și simpatică tabără internațională de corturi. Văzîndu-mă introdus în atmosferă, Srap pleacă mulțumit, dîndu-ne întîlnire a doua zi, după ieșirea lui de la serviciu, pentru a-mi oferi un tur de oraș, inclusiv pe străvechea cetate Erebuni, întemeiată încă înaintea Romei.

Cu familia lui Boris am stabilit cele mai strînse relații ; poate și pentru că eram interesat ; la cortul lui totdeauna rămînea cineva, deci puteam să mi-l las și pe al meu fără nici o teamă. Cu rușii nu am intrat decît în relații de „privet“ (salut) fiindcă ei se ocupau cu pescuitul... în ape tulburi.

Cei cu care aveam să realizez „eventul“ șederii mele în Armenia au fost însă cei doi tineri nemți : Renate, profesoară de matematică și Reinhardt, chimist, ambii din Berlin.

Mi-e foarte greu să scriu despre Armenia la modul expeditiv. Erevanul este atît de frumos așezat pe coline iar arhitectura sa, dominată de maroniul stuc-ului din care sînt construite clădirile, atît de variată încît originalitatea orașului i-ar fi asigurată fie și numai de aceste elemente. Nu poți să te afli la Erevan fără să vizitezi Matenadaranul — focar unic de civilizație străveche, depozitarul unui tezaur de manuscrise și cărți de multe ori seculare și alte atîtea valori culturale armene. Tot așa, nu poți să te afli în Armenia fără a-i pătrunde în inima sa de odinioară, la Ecimiadzin, situat la numai 20 de kilometri de actuala capitală.

Aminteam de momentul „de vîrf“ al periplului meu armean, timp de o săptămînă ; este vorba de urcușul pe Caucazul Mic, pe unul din cele patru piscuri ale masivului Aragaț, înalt de patru mii de metri. Cum s-au petrecut lucrurile ?.

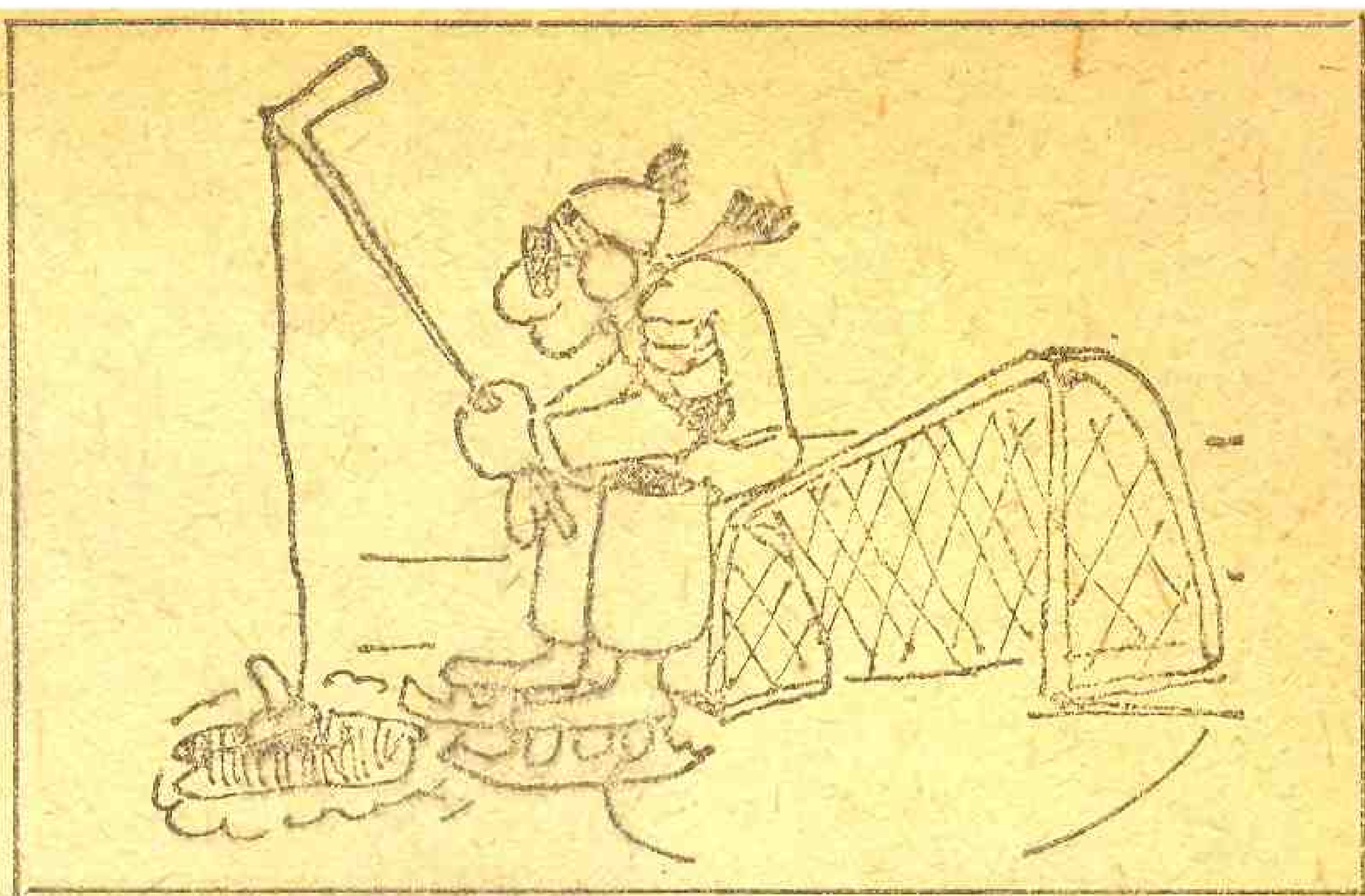
Într-o zi stau mai mult de vorbă cu Renate și cu Reinhardt, discuție la care participă și Boris ; ne strînsesem în jurul unui foc de tabără — nostalgia mea din Carpați — propunîndu-le celor doi nemți o ascensiune pe Aragat. Zis și făcut : o stabilim chiar pentru a doua zi. Boris ne dăduse toate informațiile necesare iar noi facem legămîntul de a ne scula la ora cinci. Vă puteți imagina că în numai 20 de ore am parcurs o sută de kilometri dus-întors, avînd vreme să și urcăm la patru mii de metri înălțime ?. Pare mai puțin plauzibil dar nu vă torn gogoși ! Toată explicația trebuie căutată în bafta avută încă de la plecare, însoțindu-ne pînă la întoarcere, mai puțin ultima călătorie spre lac. Un autocamion ne ia și ne lasă în apropierea stației din Erevan de unde plecau curse regulate de autobuze spre Aștarak, la 30 de kilometri ; de aici luăm imediat încă un autobuz pînă la faimosul Observator de la Biurakan unde lucrează academicianul Ambarțumian, atît de iubit și cunoscut de toți armenii. De aici încolo șansele noastre se împuținează : nu mai sînt autobuze ; și nici n-ar avea de ce să fie. Biurakanul, este ultima localitate înainte de a pătrunde în munții sterpi și stîncoși.

Stînd la un „colț de cotitură“ pentru o ocazie, aceasta se ivește în mai puțin de o jumătate de oră. Un camion ce gîfîia alene, deși era gol, pe panglica de beton cu lățimea de numai doi metri ne îmbarcă în caroserie ducîndu-ne pînă la altitudinea de 3200 metri (!). Aici se află un lac înconjurat de construcțiile și „acareturile“ științifice ale celor

două stațiuni de cercetare, una meteo, alta de fizică. La ora 13 eram deja în creierul munților, dar vîrful de 4 000 metri nu-mi apărea mai maiestuos decît Moldoveanu ori Negoiu (! ?). Mai aveam de urcat — de data asta fără șansa unei ocazii — opt sute de metri. Noile noastre gazde de la stațiunea de fizică ne indică cea mai lesnicioasă direcție (de potecă nici vorbă nu era) de care trebuia să ne ținem cu mare atenție dacă voiam să ne întoarcem și apoi. În ceva mai mult de două ore sîntem sus, pe un platou bolovănos iar în partea cealaltă se deschide panorama hibernală a marelui Aragat, de 4090 metri și a încă două piscuri de aproape 4000 metri. Imaginea aceea în care zăpada proaspăt căzută abia se ținea de pereții verticali ai stîncilor, mi-a rămas ca una dintre cele mai fascinante ; poate și fiindcă era cea mai mare înălțime atinsă de mine pînă atunci.

Reinhardt face mai multe fotografii (pe care le-am primit apoi și eu de la Berlin) și după ce ne umplem sufletele cu acest crîmpei de natură austeră dar magnifică, cu un peisaj ce nu este străin de imensele clădiri ale Făgărașilor noștri, coborîm fără să bănuim că mai la vale ne așteaptă o mare surpriză : norii se învălmășeau din senin deasupra capului nostru iar tunetele băgau spaima-n noi, care nu eram tocmai bine pregătiți să le înfruntăm. Înainte cu o jumătate de ceas de atingerea stațiunii se pornește o... ninsoare neobișnuită ; nu erau fulgi pufoși și inefabili de zăpadă ca să te mai întîrzie de plăcere acolo ; ci un fel de grindină de pe la noi, numai că era atît de deasă, consistentă și persistentă încît în numai 20 de minute pămîntul se și acoperise cu un strat de cîțiva centimetri de zăpadă ; și era la mijlocul lui august...

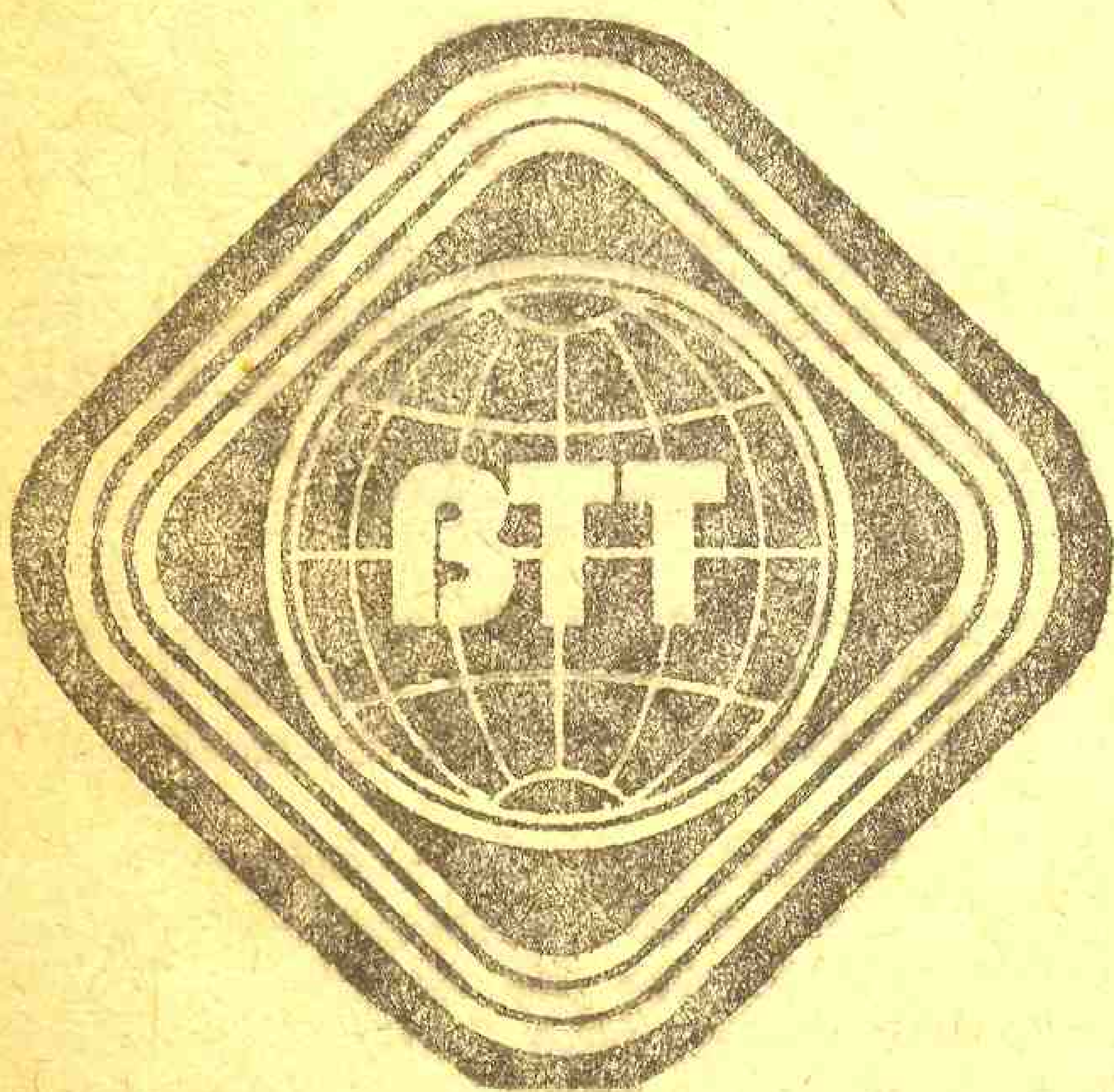
Ajungem la cabană înghețați bocnă ; mîncăm ceva, bem litrul de vin cumpărat din Biurakan special pentru a sărbători eventuala reușită, ne dezmorțim puțin și ne despărțim de prietenii noștri cercetători. Culmea baftei este că la stațiunea-pereche, aflată la un kilometru depărtare, de partea cealaltă a lacului, observ un camion ce tocmai ajunsese ; fac un cros zdravăn de cîteva minute și-i cîștig de partea noastră pe militarii ce aduseseră merinde și materiale pentru acei oameni izolați.

Seara pe la ora amurgului ne aflam deja din nou la Aștarak, apoi în Erevan. Aici ni s-a înfundat cu bafta noastră ; nu avem cu ce ajunge la corturi ; decît cu acel trenuleț ce înconjoară lacul pe la nord dar care pleca din gară la ora miezului de noapte ; după două ore de călătorie, cînd tabăra de corturi căzuse într-un somn adînc de dimineață, ne înființăm și noi morți de oboseală dar cît de satisfăcuți. Oboseala a trecut demult dar imaginea Armeniei „văzută“ de la 4000 metri îmi stăruie și acum în memorie și în suflet : ca și acești tineri de ispravă pe care i-am atras într-o aventură reușită. Muntele într-adevăr apropie oamenii în mod statornic fiindcă Renate și cu Reinhardt sînt și acum partenerii mei de corespondență. Dar nu-l pot uita nici pe Sarp, cel care, armean get-beget, a introdus atît de frumos un român în multe taine ale poporului armean.

CONSTANTIN CHIFANE DRAGUȘANI

ÎN ATENȚIA CITITORILOR !

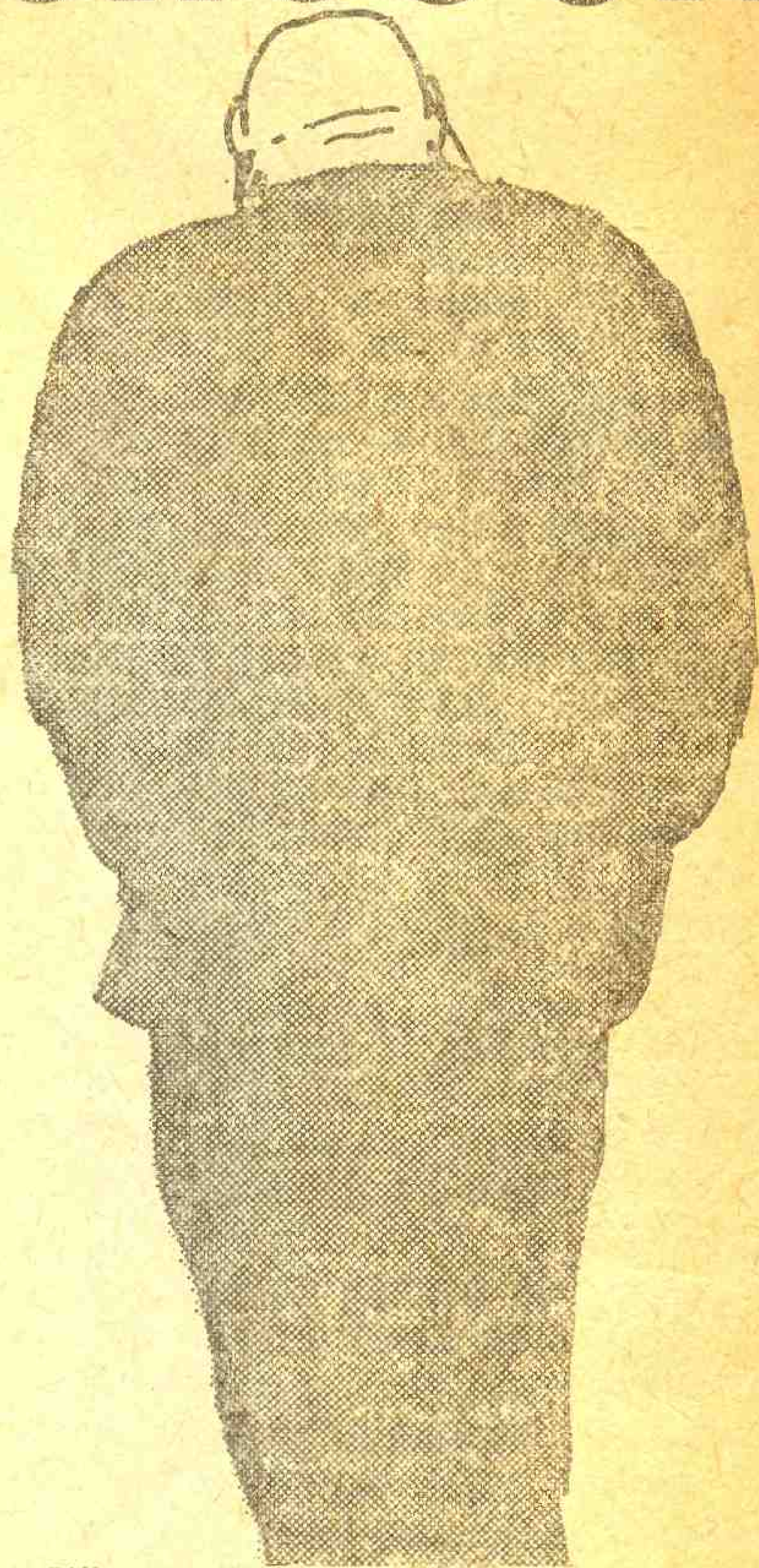

Sectorul de propagandă al BTT și colectivul redacțional al „Almanahului turistic pentru tineret, 1984“ așteaptă din partea cititorilor propuneri și sugestii în vederea alcătuirii sumarului viitoarei noastre apariții. Totodată invităm pe cititori să colaboreze cu materiale diverse, pe tematici turistice, care vor fi înscrise în concursul cu premii „Bucurie, turism, tinerețe“. Ultima dată de expediere a colaborărilor este 1 august 1983, pe adresa, BTT, sectorul de propagandă, str. Onești nr. 4—6, sector 1, București cu mențiunea Pentru concursul „Bucurie, turism, tinerețe“.

antologie HITCHCOCK

E TOT UN DRIC

LUÎNDU-MI RISCUL DE A PĂREA LIPSIT de MODESTIE, pot spune că mulți răufăcători îmi cunosc reputația de autoritate în materie de crimă. Drept rezultat, hoții se simt adesea tentați să-mi descrie faptele lor în termeni bombastici, bizuindu-se pe tăcerea mea, și, deoarece consider încrederea lor ca pe un privilegiu, am păstrat întotdeauna tăcerea.

Acest lucru îmi amintește de un om la care mă voi referi în cele ce urmează ca Louis D. Evident, numele este fals. Pot, totuși, să vă asigur că dacă adevărata lui identitate ar fi dezvăluită, l-ați recunoaște imediat.

Acum cîteva săptămîni m-a sunat Louis D., și mi-a spus pe un ton misterios că are să-mi arate ceva care „mă va scoate din minți și mă va lăsa lat pe spate".

Nici una dintre cele două perspective nu mă încînta la drept vorbind, iar atunci cînd l-am întrebat despre ce era vorba, a refuzat pur și simplu să mă lămurească, insistînd că era musai să văd cu ochii mei.

Am refuzat, explicîndu-i că eram extrem de ocupat în seara aceea. A insistat totuși, spunînd :

— Haide, vino ! Dacă-ți spun că o să-ți placă, o să-ți placă. O să pici lat cînd ai să vezi ce e. Îți trimit un tip să te aducă încoace cu mașina.

Confruntat cu entuziasmul lui vijelios și cu propria mea curiozitate, am acceptat. Louis D. mi-a indicat să mă îndrept pe jos înspre est, la ieșirea din clădirea mea, spunîndu-mi că tipul care avea să mă conducă la el se va identifica singur.

— De ce toată regia asta ? am întrebat eu.

— Ascultă, ce, eu te întreb cum îți faci afacerile ? mi-o tăie el din scurt.

Convins de această logică imbatabilă, am pornit imediat. Nu apucasem să parcurg o distanță prea mare, afară, cînd o camionetă închisă trase la trotuar și individul sinistru de la volan îmi zise :

— E-n regulă, Hitchcock, să mergem !

Nu mă așteptam să fiu transportat într-un camion și, ca să adauge și lezarea la insultă, șoferul insistă să mă urc în spate.

— Pentru care motiv, amice ? îl întrebai eu.

— Ca să nu vezi unde mergem, amice, mi-o întoarse el. Oricine merge să-l vadă pe șefu' trebuie să meargă în spate. Asta-i regula lui.

Am fost condus timp de o oră pe drumuri bune, apoi am fost hurducănit preț de cincisprezece minute pe drumuri sau cîmpuri atît de desfundate, încît amenințau să rupă arcurile camionului. În toiul nopții, am coborît din remorcă într-un cîmp luminat de

lună, și m-am îndreptat spre clădirea întunecoasă și sinistră a unei ferme.

Înăuntru m-a întîmpinat Louis D. îmbrăcat într-un costum excelent croit și cu un pahar de Scotch în mînă ; mi-a strîns mîna cu căldură și s-a scuzat pentru modul în care călătorisem. Mi-a spus că nu mai tîrziu de săptămîna precedentă, nevasta sa de douăzeci și cinci de ani venise să-l vadă și călătorise în același mod.

— Oricine vine să mă vadă nu știe unde merge și nici unde a fost. Urmez această regulă care mă ține în viață.

Explicația lui mai lăsa ceva de lămurit. L-am întrebat :

— Dar cum rămîne cu șoferul ?

Louis D. zîmbi fin.

— Nu-mi fac griji în privința lui. Știu cîteva lucruri despre el. În caz că mi s-ar întîmpla ceva, anumite informații vor ajunge la Procurorul General și va încasa trei sute cincizeci și șase de ani.

Mă conduse într-o încăpere întunecată și aprinse luminile. Cu o mișcare princiară, Louis D. mă întrebă :

— Ei, bine, ce părere ai ?

Pe pereți erau tablouri de Claude Monet, Degas, Georges Rouault, Paul Cezanne, Soutine, Picasso și Dufy.

— Originale, bineînțeles, am spus eu.

— Sînt eu om de copii ? întrebă disprețuitor Louis D. Cum vi se par ?

— Frumoase, am replicat eu, și într-adevăr așa era. Următoarele cincisprezece minute le-am petrecut vizionînd o expoziție de-a dreptul extraordinară. Am presupus că picturile fuseseră furate, și cunoscîndu-l pe Louis D. și reputația lui, aceasta a fost partea care m-a surprins cel mai tare. Louis D. știa în mod sigur că atunci cînd se produce un furt important de artă, toate marile agenții de sprijinire a legii sînt înștiințate prin Interpol, care le distribuie fotografiile tablourilor furate. Astfel circulația lor este extrem de dificilă. În ciuda acestui fapt, eram sigur să Louis D. furase tablourile pentru motivul hotărîtor al valorii lor în bani. Atunci cînd l-am întrebat ce avea de gînd să facă cu tablourile, m-a privit un moment fără să înțeleagă. Apoi mi-a zis :

— Fac ceea ce fac întotdeauna. Le privesc, le admir și mă bucur de ele. Nu rîde, am o pasiune mistuitoare pentru artă.

Acestea erau într-adevăr sentimente de colecționar cunoscător.

Mă lămuri apoi, cu o lucire jucăușă în ochi, că „umflase“ întreaga colecție de la hoțul care le furase pentru cîștig în primul rînd.

M-am liniștit și m-am simțit îmbărbătat imediat, cînd Louis D. mă informă că avea intenția fermă să le restituie la moartea lui, dovedind o dată pentru totdeauna că există onoare și printre hoți.

Din fericire, dumneavoastră, care sînteți cunoscători întru Hitchcock, nu va trebui să așteptați moartea acestuia pentru a vă putea delecta cu adevăratele comori pe care vi le rezervă cele cîteva nuvele polițiste „colecționate“ de subsemnatul.

ALFRED HITCHCOCK...

NONCONFORMISTUL

de William R. Cons

ULȚI ANI AM RĂBDAT CU STOICISM ȘI TĂRIE săgețile și ironiile pe care mi le servea Robert Cressy.

Le-am răbdat, dar nu le-am tolerat. Tăria mi-a dat-o faptul că știam că va veni o zi în care aveam să-l omor. Stoicismul s-a născut din necesitate. Trebuia să găsesc metoda perfectă. Succesul meu îl atribui acestei considerabile doze de stoicism care îmi stă în caracter.

Cunoaște-ți dușmanul, spune înțeleptul. Și eu aveam toate motivele să mi-l cunosc pe-al meu.

Îl știam pe Robert Cressy de pe vremea cînd era un băiețel mic și nevinovat. Mai precis, genul de băiat nevinovat care va crește și va deveni în mod sigur un bărbat nesuferit de nevinovat, dacă Natura era lăsată să-și dezvolte greșeala. Natura a fost lăsată s-o facă. Îmi revenea mie să corectez eroarea.

Cînd avea șapte ani, Robert Cressy arăta ca orice copil normal, numai că el era mult mai normal decît ceilalți. Pornesc de la premisa că norma este o raritate. Chiar și în în acest caz, normalitatea era caracteristica lui primordială. Putea a normalitate, de la obrăjorii lui bine spălați și părul dat cu briantină, pînă la pantofiorii lui de piele fină, bine lustruiți. În epoca asta a Omului Organizat, mie mi s-au dat multe porecle, inclusiv eticheta de „beatnik“. Aceasta deoarece refuz să mă bărbieresc de două ori pe zi și refuz să plătesc nerușinata sumă de un dolar și cincizeci de cenți bi-săptămînal, la frizer. Mă tund singur, cînd cred de cuviință. Sînt sigur că nimănui nu i-a venit vreodată în minte să-l acuze pe Robert că aparține unei astfel de confrerii lăiețe care-și poartă singuri de grijă. Dimpotrivă. El a fost cel care mi-a aplicat primul acest epitet înjositor pentru persoana mea.

— Uită-te la tine, a spus el, intrînd neinvitat în prăvălia mea de pictat reclame, începi să arăți ca un „beatnik“ trecut !

Mi-a trebuit multă stăpînire ca să nu-l strîng chiar atunci de gît, pe loc. Cît de mult îl mai puteam urî ! Furia mă sugruma.

Mi-a trebuit multă stăpînire ca să nu-l strîng chiar atunci de gît, pe loc. Cît de mult îl mai puteam urî ! Furia mă sugruma.

Conformarea la normă este regula societății noastre, și un om ca Robert Cressy este simbolul acestei conformități. Era însă Robert Cressy, om ? Mie mi se părea că e mai mult o mașină. De cînd îl știam, își trăise viața cu precizia unui ceasornic. La școală era mereu punctual, în timp ce eu eram tras la răspundere cu consecvență de profesori și diri-

La mormîntul lui Eminescu

Cu pasărea pe umăr ca pe cruce
crește pămînt în jur ca un aluat
tu numeri valul frunzei cum se duce
sub scoarțe unde a mai explodat

Țigăncile-ți oferă flori de plastic
florii de tei i s-a furat ecoul
surîsul tău bădie e fantastic
cînd pe sub Belu trece azi metroul

Nori de ciment de-ar fi cînd se frămîntă
și polimeri în liliac să crească
mi-e bine sărutîndu-ți dreapta sfîntă
în grija ta e limba părintească

Mi-e sufletul în grija ta ca fiu
și-atîta liniște în mine suie
statuie dacă neamului te știu
aud cum bate sîngele-n statuie

TOMA MICHINICI

Și cine știe

nu-mi cere fidelitate, iubite
nu vreau să-ți iau brațul
și să privesc în jos
la pietrele cubice ale drumului
interminabil obsesive
ca și infinitele posibilități
pe care egal ni le oferă fiecare pas
de a greși
și cine știe cîte străzi, cîte orașe
vei aluneca de la firul cu plumb
pînă vei înțelege
că minima strategie care ți-o cer
constă în a alege
pe cea mai puțin fertilă
și cine știe
dacă vom mai fi cînd ai să înțelegi
că minima strategie care ți-o cer
nu m-aș fi aruncat în brațele nimănui
la vînătoare de certitudini.

RODICA BURLACU

doar niciodată ; nici măcar o singură dată nu întîrziase — fapt pe care mi-l reamintea neobosit. Ei bine, dacă mi-a fost tare antipatic în școală, ura mea prezentă era o emoție matură, coaptă de-a lungul anilor. Dintr-un motiv oarecare, nu puteam nicicum să scap dintr-o lume dominată de unii ca Robert Cressy.

Adesea, m-am chinuit să-i descopăr secretul. Eram sigur că are un secret ; îmi amintesc de visele mele, violente, în care Robert îmi rîdea în față, iar eu îi trăgeam un pumn sănătos în bărbie și-l vedeam cum se întinde lat la picioarele mele, cu capul crăpat, și din cap nu-i curgea sînge sau creier, avea în cap o serie întreagă de roți mici și arcuri dințate care miroseau a ulei, și toate funcționau cu precizia unui ceas elvețian. El tot mai rîdea și atunci eu începeam să urlu și apoi mă trezeam.

Caracterul unei persoane i se poate citi studiindu-i principalele obiceiuri. Nu există nimic mai relevant, de pildă, decît felul în care mănîncă cineva. Rutina zilnică a lui Robert și meniul lui, puse pe hîrtie, ar arăta mai mult ca orarul unui tren, decît ca povestea zilnică a unui om. Asta însă ar fi Robert. Ar arăta cam așa :

Mic dejun : 7,15 (două ouă la capac, pe pîine prăjită ; cafea fără zahăr)

Plecare de acasă : 8,00 (autobuz pînă la birou).

Birou : 8,30 (Centrul Internațional de Prelucrare a Datelor).

Prînz : 12,00 — amiază — (farfurie cu supă, sandwich cu pește, măr).

Birou : 1,00.

Plecare de la birou : 5,30 (autobuz pînă acasă).

Cina : 6,00 (carne, zarzavaturi, cartof, fără desert).

În pat : 9,30.

Acum știți totul. Robert Cressy ediție completă. Dușmanul Meu. Seara, i se putea întîmpla să iasă la plimbare sau să meargă la cinema. Nici un fel de alte activități. Muncă, mîncare, somn, muncă, mîncare, somn. Era un cifru al zilelor noastre.

De ce să omori un cifru ?

Deoarece era o negare vie a tot ce eram eu și a tot ce credeam eu că merită să fie : eliberarea de rutina monotonă ; hiper-lenevie, atunci cînd e plăcut să lenevești ; să nu dai socoteală nimănui decît ție însuți ; o viață fără griji trăită din plin.

Nu puteam să-mi trăiesc însă viața din plin cu Robert Cressy pe aproape. Era mereu pe aproape ca să-mi amintească de eșecurile mele, atunci cînd eșuam ; să-și minimalizeze realizările atunci cînd realizam ceva. Și atunci cînd eram la pămînt, doborît, el era acolo, superior, rînjind, și informîndu-mă, dacă nu știam, că poziția mea era în deplină concordanță cu felul meu de a mă purta, cu „modelul meu comportamental".

Era pe aproape și cînd m-a părăsit Laura.

Fusesem beat eram mai bine zis beat de o săptămînă. O săptămînă întreagă, nu mă hrănisem cu nimic altceva decît cu conținutul sticlelor de băutură, și micul atelier în care încercam să cîștig destui bani ca zugrav ama-

tor de firme și reclame, pentru a-mi putea plăti năzuințele de a face ceva mai mare, în numele Artei, era împînzit cu sticle de toate formele și mărimile, în momentul în care Robert mă găsi zăcînd în nesimțire pe divanul murdar și jerpelit din birou.

Îmi ținu o predică.

Da, asta e tot ce poți tu să faci, Bradley, nu-i așa ? Să te îmbeți cui, în loc să-ți bagi mințile în cap și să admiți că nu ești decît un prost nenorocit și așa ai fost mereu, și că ți-ai irosit viața.

— Ți-ai închipuit vreodată cu adevărat că meriți o fată ca Laura ? Ai crezut cu adevărat că va rămîne cu tine după ce va afla ce persoană dezaxată, iresponsabilă și dezorganizată ești ?

— Asta să-ți fie învățare de minte, Bradley — dacă mai ești capabil încă să înveți ceva. Ridică-te și organizează-te. Renunță la ideile tale puerile și prost înțelese de geniu artistic și începi să-ți faci ordine în viață. Un om nu reușește în viață decît dacă creează un model demn de urmat.

Nu am zis nimic. Mai auzisem placa asta și înainte. L-am ascultat cum cîrîie, gîndindu-mă la Laura, pe care o iubeam și care era acum iubita lui Robert.

Mi-am dat seama că venise vremea să-l omor.

Mi-au trebuit cîteva zile ca să scap de mahmureală. Voiam să fiu perfect de lucid pentru ce aveam de gînd să fac.

Aveam de gînd să-l omor. Aveam de gînd să-l omor în așa fel încît să-l umilesc pe el și tot ce reprezenta el.

După trei zile, am putut în sfîrșit să țin în mînă aparatul de bărbierit fără să mă tem că-mi voi tăia fața bucățele. Am făcut pe urmă o baie bună, și după asta m-am dus la frizer și m-am tuns, iar apoi mi-am cumpărat și un costum nou. Cînd m-am privit în cele din urmă în oglindă, ironic, în batjocură, negînd minciuna pe care o vedeam în fața ochilor, am respins orice legătură posibilă între noua mea aparență și ființa mea reală.

În seara aceea, l-am invitat pe Robert la mine.

Schimbarea mea l-a uluit. Aproape că merita totul numai să-i fi văzut expresia feței atunci cînd m-a privit prima dată, apoi s-a uitat împrejur prin atelier, unde totul fusese măturat și curățat și dereticat. Am rîs.

— N-ar trebui să te surprindă, Robert. La urma urmei, totul ți se datorează ție. Înțelegi, m-am hotărît să-ți urmez sfaturile înțelepte — ai în fața ta un om nou ; un om creat de judecata ta superioară și de înțelepciunea ta.

Uluirea a făcut atunci locul unei expresii de auto-satisfacție idioată pe fața lui. Numai pentru expresia asta și aș fi putut să-l omor atunci, pe loc. Mi-am amintit însă jurămîntul meu de răbdare și m-am ținut de planul meu subtil.

— Ce zici de un pahar în cinstea evenimentului, Robert ?

Pusesem întrebarea pe tonul cel mai natural cu putință. Era un pas crucial. Robert nu bea aproape niciodată, iar atunci cînd bea, nu bea mai mult de un pahar. Niciodată mai mult. Tot ce voiam eu să bea era numai paharul acela.

— Bine... foarte bine, Bradley. Acesta este într-adevăr un eveniment. Numai un pahar, totuși.

I-am pregătit niște Bourbon amestecat cu apă. Mă privea atent, să fie sigur că nu-i torn prea mult alcool. Am ciocnit paharele.

— Pentru un om nou.

— Pentru un om nou !

Am băut în tăcere. Robert și-a terminat de băut paharul repede, ca și cum a bea reprezenta numai o sarcină socială de care trebuie să te achiți cît mai repede. Atunci cînd își îngurgitase unicul lui pahar, i-am făcut semn să vină într-un colț al camerei unde se afla un șevalet acoperit cu o pînză de cearșaf. Aveam să-i arăt pentru ultima dată rodul muncii mele de artist.

— Profităm chiar și de pe urma greșelilor noastre, i-am zis, privindu-l cu atenție. Aceasta este ultima mea pînză, i-am spus în timp ce smulgeam acoperitoarea de pe tablou.

— Doamne, dar e Laura !

— Da, i-am spus eu. Uită-te bine la ea. N-ai să o mai vezi.

Atunci l-am izbit scurt în spatele urechii cu un ciorap vechi, umplut cu nisip. S-a ghemuit, așa cum se îndoaie un sac cu apă găurit și a căzut la podea în nesimțire în picioarele tabloului ei.

Am lucrat repede. Nu își putea reveni multă vreme, dar nu voiam să-mi asum riscul ca să pice cineva pe la mine pe neașteptate. I-am scos pantoful și ciorapul din piciorul stîng. Am luat apoi o seringă mare hipodermică din sertar și am umplut-o cu Bourbon.

Atunci cînd am terminat treaba și i-am pus la loc ciorapul și pantoful, avea suficient whisky în vene ca să-l omoare. Urma seringii hipodermice nu se va vedea aproape de loc pe călcîi.

Am chemat poliția.

Pînă cînd să sosească, băusem deja suficient Bourbon ca să le par ușor beat. Știam însă perfect de bine ce fac.

— S-a răsturnat cu roatele în sus, i-am spus neliniștit ofițerului. Făcusem un pariu. Am pariat că nu era în stare să dea pe gît o sticlă întreagă și el a pariat că poate. A înșfăcat sticla și a dat-o pe gît pe nerăsuflate, pe urmă s-a întors cu roțile în sus. Eu... eu n-aș fi crezut c-o s-o facă într-adevăr...

Urăsc ordinea și regularitatea la fel de mult ca întotdeauna. Mai mult chiar. Mese servite la aceeași oră, oameni care vin și pleacă după ceas, totul curat și ordonat, ca după orar — gîndind doar la asta și îmi vine să mă scarpin acolo unde nu mă mănîncă. Mă simt ca și cum pielea mea nu ar mai fi a mea. Poate că am intrat în pielea altcuiva ?

Procesul s-a încheiat repede, la o declarație a procurorului :

— Vă închipuiți, într-adevăr că vă vom crede, domnule, că un om care a dus viața strictă a unui diabetic încă din copilărie poate face un pariu prostesc, care să-l coste viața, și asta pe o sticlă de whisky ?

Zăbrelele sînt de vină. Toate zăbrelele astea cu formă regulată și înfipte ordonat, la distanțe egale, aici, la Închisoarea pentru Criminali, mă scot din minți...

CRIMA DIN VIS

de C. B. Gilford

DECI H. FENSTER COMISESE O CRIMĂ; pur și simplu. Crima nu fusese descoperită. Soția lui, Beryl, era acum moartă și îngropată, și asta fusese numit un accident. Poliția nu-i făcea șicane. Nimeni nu-l condamna. De fapt, cei cîțiva cunoscuți ai lui îl compătimeau. Sărmanul Harvey. Un accident. Și acum era singur-singurel. Pur și simplu. Așa fusese și omorul. De aceea și reușise.

Singurul necaz era că Harvey Fenster avea vise.

Primul vis a început cu crima. Era atît de clar, atît de amănunțit și atît de precis, încît i se părea că ar fi comis-o din nou. O singură dată fusese oricum suficient.

— Harvey, îmi trebuie neapărat o mașină nouă de spălat.

Era un scîncet de nemulțumire, ca de altfel orice spunea ea. Harvey își lăsă ziarul pe genunchi și ridică privirea spre nevastă-sa. Stătea acolo în fața lui, frîngîndu-și mîinile, ca de obicei, cu fața palidă și tristă, cu șuvițele cărunte de păr căzîndu-i peste frunte; avea doar patruzeci de ani dar arăta deja ca o femeie bătrînă.

— Ce s-a întîmplat cu mașina de spălat?, o întrebă el fără să încerce să-și îndulcească tonul.

— Harvey, nu vrei să te uiți tu puțin la ea? M-a curentat din nou astăzi. Îți spun cinstit, sînt sigură că într-o bună zi o să mă electrocutez.

Harvey coborî în pivniță fără nici o tragere de inimă. Mașina de spălat se întrezărea în penumbră, înaltă și masivă, ca un vechi model Ford T. Observă că vopseaua se mai cojise în cîteva locuri. Evident, Beryl nu avusese grijă de ea cum trebuie. Se aplecă pe vine pentru o privire preliminară și văzu imediat unde era buba. Cordonul era ros exact în locul în care intra sub mașină spre motor. Izolația se uscase și crăpase, asta era totul.

Ce avea de făcut? Să înlocuiască cordonul? Nu, era nevoie doar de niște bandă izolatoare. Se duse la trusa cu scule și scotoci înăuntru. Bandă, — lipsă. Atunci își aminti. Ceruse niște bandă izolatoare la magazinul de electrice, și atunci cînd vînzătorul îi spusese că rola aceea mică și subțire făcea 75 de cenți, refuzase să cumpere și ieșise din magazin. Acum se întreba dacă merita să cheltuie chiar și 75 de cenți ca s-o ferească pe Beryl de electrocutare.

Apoi, îi veni răspunsul la întrebare.

Beryl aducea numai cheltuieli. Dacă ar fi încercat să divorțeze, ar fi trebuit să-i plătească pensie alimentară. Era sătul de cicălelile și văicărelile ei: repară asta, cumpără aia, asta-i prea veche, ailaltă-i stricată. Dorea liniște, liniștea binecuvîntată.

Pregătirile lui pentru crimă au fost simple și fără înconjur. Mașina era scoasă din priză, așa că putea să meșterească la cablu în siguranță. Îl îndoi încoace și încolo de zeci de ori, în locul în care era ros, apoi îl frecă cu răbdare de marginea de jos a mașinii, pînă ce firele de cupru luciră viu, dezgolite. Fixă apoi cablul de fundul mașinii, astfel încît firele să vină în contact direct cu metalul mașinii. În sfîrșit, băgă cablul în priză. Întreaga instalație de spălat era acum „încălzită" și aștepta. La urmă, împrăștie apă pe podeaua de beton. „Terenul" era și el pregătit.

La baza scărilor se afla perechea de pantofi uzați pe care soția lui îi purta întotdeauna atunci cînd spăla în pivniță, ca să nu se ude la picioare. Ridică pantofii și le examină talpa. Văzu că amîndoi erau aproape roși. Cu calm și cu grijă, zgîrie cu unghia pielea subțire și sfărîmicioasă de pe talpă. Se îndeletnici cu asta pînă ce făcu o gaură mare cît o fisă.

După aceea nu-i mai rămînea decît să o facă pe ea să coboare ca să încerce mașina. Se lăsa greu convinsă, așa cum îi stătea în fire.

— Cred că am reparat-o și ar fi bine să o încerci, o strigă el.

— Nu aveam de gînd să spăl în seara asta...

— Bine, vreau totuși să o încerci. Dacă nu merge cum trebuie, atunci o vom înlocui.

Promisiunea, oricît de vagă era, o ispiti. Coborî scările ca o nevastă ascultătoare. Era cu picioarele goale, remarcă el. Automat, își puse pantofii de lucru. Concentrată asupra mașinii de spălat, părea că nu bagă de seamă că pielea de pe talpa piciorului era în contact direct cu dușumeaua. Cel puțin nu se strîmbă.

— Cum de s-a făcut lăcăraia asta pe jos? întrebă ea.

— Am făcut probe, o asigură el.

Știa că planul lui nu mergea la sigur. Șocurile electrice sînt imprevizibile, înșelătoare. S-ar fi putut ca ea să nu moară, ci doar să se rănească sau poate chiar să nu pățească nimic. Într-un fel se simțea norocos; era și timpul!

O urmări cum se apropie de mașină ezitînd, ca și cum ar fi avut îndoieli, sau chiar i-ar fi fost teamă. Tălpile ei se aflau în pînza de apă care acoperea podeaua în jurul gurii de scurgere. Se întinse să atingă mașina cu ambele mîini, ca un copil care cercetează o

jucărie nouă. În acest timp, el aștepta, chinuit de agonia suspens-ului, părîndu-i-se că clipele se lungesc aproape la infinit.

...Și atunci mîinile ei apucară cadrul de metal al mașinii, îl strînseră și nu-i mai putură da drumul. Corpul ei fu cuprins de spasme și convulsii. Ce sunete auzea el oare? Auzea într-adevăr pîrîitul curentului electric? Și ce sunete scotea Beryl? Țipa sau gemea? Sau poate că nu scotea nici un sunet? Să fi fost propria lui voce care slobozea un strigăt lung, inarticulat, de triumf? Iarăși și iarăși...

...Pînă ce fu întrerupt de un alt sunet, mai puternic și mai insistent, un bîzîit teribil de intens, ca acela al ciocănelului de la sonerie răsunîndu-i în ureche. Întinse mîna, fie ca să alunge sunetul, fie ca să-l înăbușe. În cele din urmă, îl opri. Pe bîjbîite, mîna lui dibui ceasul electric deșteptător de pe noptieră și degetele lui amorțite atinseră butonul și apăsară.

În clipa aceea se trezise de-a binelea, deschisese larg ochii, tremura și asuda din tot corpul, strîngea deșteptătorul în brațe, trăgînd de el pînă la limita firului. Tremurînd, puse ceasul la locul lui pe masă, își șterse apoi transpirația de pe față cu mîneca de la pijama.

Mai trecu însă un timp pînă ce să-și revină complet după întîmplarea asta. Temîndu-se să nu răcească, se vîrî din nou sub plapumă și rămase așa pînă ce corpul nu i se mai zgîlțîi.

La fel reacționase și cînd o văzuse pe Beryl murind, își aminti el acum. Corpul lui se smucise și se cutremurase ca și corpul ei, amîndouă aproape în ritm.

Fusese numai un vis, nu-i așa? Cum putea însă visul unei crime, oricît de real ar fi părut el, să-l afecteze mai profund decît crima însăși? Oricum, visul trecuse. Gata. Se terminase. El era din nou în siguranță în lumea celor vii. Zîmbi.

Ziua de lucru a lui Harvey Fenster fu ocupată, obișnuită, netulburată de nimic, umplută cu diverse treburi. Seara se uită la televizor și se simți mai bine, acum că nu mai trebuia să se certe cu Beryl pentru alegerea programelor ; în cele din urmă se duse la culcare.

Nu se aștepta să viseze.

Veni însă. Un vis...

— Harvey, îmi trebuie neapărat o mașină nouă de spălat... pînă cînd corpul lui Beryl se cutremură străbătut de curentul electric. Țipătul ei sau al lui.

Și apoi ce mai fusese? Da, urcase la etaj. Urca și acum. Cu vocea spartă, de durere și de groază, chemase un doctor, salvarea, și poliția.

Ultimii chemați sosiră primii : doi ofițeri de poliție în uniformă, într-o mașină de patrulă, purtîndu-se cu eficiența și compasiunea unora care mai văzuseră și altădată astfel de lucruri. Unul dintre ei îi spusese că soția lui era moartă.

Polițiștii se ocupară de toate. Hervey stătea mut lîngă ușa de la intrare și văzu cum era scos pe o targă corpul acoperit cu un cearceaf. Răspunse automat la cîteva întrebări, ca împietrit.

În tot răstimpul dintre moarte și funerarii, singurul care păru necuviincios fu un ofițer de poliție în civil, numit Godney. Joe Godney avea fața ascuțită, sprîncene stufoase și, sub ele, niște ochi negri pătrunzători.

— Știți, domnule Fenster, aș numi asta aproape o neglijență criminală din partea dumneavoastră.

Nu se pierdu cu firea. Nici măcar nu tresări vinovat.

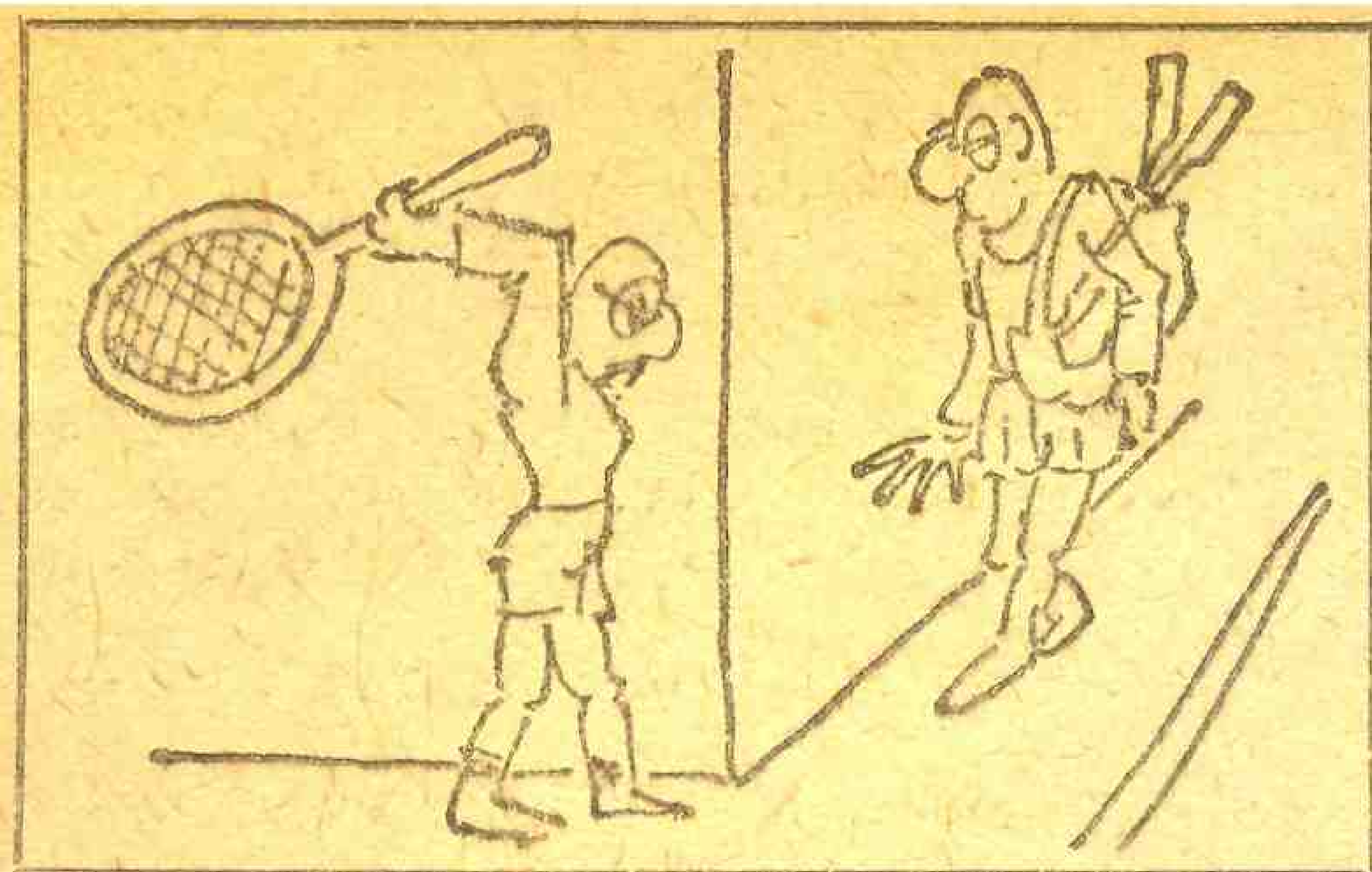
— Credeți că nu m-am gîndit și eu la asta? Nu credeți că m-am învinovățit și eu? Mașina era destul de veche. Ar fi trebuit să o verific din cînd în cînd. Nu s-a stricat însă niciodată.

— O.K., O.K., domnule Fenster, nu încerc să vă acuz.

Fața lui Joe Godney era foarte ascuțită, tăioasă ca o lamă de topor, iar ochii îi străluceau răutăcios atunci cînd adăugă o remarcă ciudată :

— Nu pentru că mi-ar displace s-o fac.

Ce suna? Telefonul? Soneria de la intrare? Harvey încercă să se ridice de pe scaun ; ar fi făcut orice numai să scape de privirea

acuzatoare a lui Godney. Miinile lui se întinseră căutînd să se agaţe de ceva care să-l salveze...

Şi din nou trăgea de ceasul deşteptător, cu disperare, mai-mai să-l scoată din perete. Acum însă că se trezise, îşi reveni şi apăsă pe buton ca să oprească sunetul acela persistent.

Tremurînd din toate mădularele, lac de transpiraţie, îşi căută refugiu ca un animal în vizuina sa şi se vîrî cu capul sub plapumă. Îi trebui însă mult timp, ghemuit în întunericul protector, pînă să se oprească din tremurat şi să i se zvînte transpiraţia.

„Neglijenţă criminală". Ce mai era şi asta? De aşa ceva putea fi acuzat un şofer, pentru omucidere, sau poate un doctor care fusese neatent în timpul unei operaţii. Dar să fie acuzat el, Harvey Fenster, pentru că ţinuse în casă o maşină de spălat uzată? Îi veni să rîdă.

În ziua aceea, însă, la bancă, făcu o greşeală pentru care îi trebuiră cîteva ore ca să o localizeze. Seara se uită la televizor, posac, pînă ce se termină şi ultimul program de noapte, pînă la ultimul buletin meteorologic, pînă cînd ecranul rămase alb. Apoi rămase cîtva timp cu privirea pironită la ecranul alb.

În cele din urmă, capitulă. Oboseala îl sili să se predea. Se tîrî pînă la pat, îşi lăsă pleoapele să-i cadă, grele, peste ochi, sperînd că nu va mai visa.

— Harvey, îmi trebuie neapărat o maşină nouă de spălat... Soţia dumneavoastră a murit, domnule Fenster... Neglijenţă criminală... Nu încerc să vă acuz... Nu pentru că mi-ar displace s-o fac.

Cineva bătu la uşă. Se întîmplase mai înainte... Un vis? Nu ştia cine bate. Prea tîrziu ca să fugă. Casa era încercuită.

— Bună ziua, domnule Fenster. Luaţi loc, domnule Fenster. Godney zîmbea cînd deschisese uşa. Mai intrară încă doi bărbaţi în civil, care se evaporară imediat prin casă, în căutări misterioase. Harvey se aşeză, încordat, pe marginea unui scaun. Godney se aşeză pe scaunul comod pe care îi plăcea de obicei să şadă lui Harvey, se instală cît mai în largul lui şi îşi aprinse pe îndelete pipa sa cu coadă curbată.

— Tocmai mi-am amintit ceva, domnule Fenster, o circumstanţă anume privind moartea soţiei dumneavoastră. Ştiu că mi-am amintit corect, deoarece am verificat lucrul cu cîteva persoane care au fost aici la faţa locului. M-am tot gîndit la asta în ultima vreme, dar abia astăzi mi-am dat seama cum stau lucrurile. Ceva ciudat. Foarte ciudat.

— Ce-i aşa ciudat? Ce...

— Cînd a fost descoperit corpul soţiei dumneavoastră, podeaua de ciment din pivniţă era udă. Ştiţi ce e ciudat în povestea asta? Iată ce. Soţia dumneavoastră nu spălase rufe. Nu s-au găsit rufe ude. Nici interiorul maşinii de spălat nu era ud. Un singur loc era ud. Podeaua.

Cum de nu se gîndise la asta?

— Ne puteţi lămuri, domnule Fenster?

Încercă să vorbească, însă nu reuşi să scoată nici un sunet. Chiar dacă nu i-ar fi pierit glasul, ce le-ar fi putut spune?

Unul dintre bărbaţii în civil ieşi din dormitor. Ţinea în mînă pantoful vechi al lui Beryl şi i-l dădu lui Godney.

— Îmi amintesc că m-am uitat la cadavrul soţiei dumneavoastră, continuă Godney. Pe talpa piciorului drept avea o arsură puternică, de dimensiunea unei fise. Da, acesta este pantoful cu care era încălţată.

Godney întoarse pantoful cu talpa în sus şi începu să o examineze. Văzu gaura, cam de dimensiunea unei fise.

— Ca gaură curioasă. Parcă ar fi făcut-o cineva dinadins. Parcă ar fi încercat cineva s-o lărgească. Gaura asta a fost făcută cu mîna. Se vede de la o poştă.

Harvey dădu glas unor cuvinte mute, gîtuite.

Godney aruncă pantoful spre bărbatul care îl adusese:

— Etichetează-l ca „Proba A".

Apăru atunci al doilea bărbat în civil, venind dinspre pivniţă.

— Am controlat maşina de spălat, Joe.

— Şi ce-ai găsit?

— Amprentele lui Fenster peste tot.

Godney rodea fericit coada pipei.

— Nu numai asta, dar amprentele lui Fenster sînt şi pe cordonul de la priză.

— Da? Da? Da!

— Şi mai e ceva în neregulă cu firul ăla, Joe.

— Cred că atît e suficient, zise Godney. Mai mult decît suficient. Etichetează maşina de spălat ca „Proba B". Acum ce aveţi de spus, domnule Fenster? Sînteţi gata să mărturisiţi?

— Nu!

Propriul lui strigăt îi explodă în craniu. Îl mai auzise cineva?

Harvey sări de pe scaun şi încercă să fugă. Braţe puternice îl înşfăcară însă repede din ambele părţi. Uşa de la intrare se deschise şi înăuntru năvăliră puhoi de poliţai în uniformă. O masă uriaşă de corpuri ostile îl ţintuiră la podea cu greutatea lor.

Se întinse disperat, bîjbîind, căutînd. Îl apucase, se lupta cu el în pat ca şi cum ar fi fost ceva însufleţit, pînă ce deschise ochii de-a binelea şi realiză, cu un copleşitor sentiment de uşurare, că era din nou treaz. Era treaz şi ceasul deşteptător suna. Pe pipăite, găsi butonul, îl apăsă.

Nu lăsă însă ceasul din mînă. Cutiuţa aceea era salvarea lui. Firul care mergea în perete era cordonul lui de salvare. Strînse la piept

deșteptătorul așa cum ai stringe în brațe un copil. Și așteptă așa, mîngîindu-l, așteptă să i se mai topească frica aceea îngrozitoare, iar realitatea, lumea fără vise, să-și reintre în drepturi.

Ce deosebire înspăimîntătoare între visul acesta și cele precedente ! Primele două vise repetaseră evenimente care se întîmplaseră și în realitate. Acesta din urmă fusese pură ficțiune, o închipuire. Lucrurile acelea nu se întîmplaseră.

Godney nu făcuse încă nici o conexiune între podeaua udă și faptul că nu se găsiseră haine ude, dar putea să se gîndească la asta în viitor. Dacă o făcea, se va întoarce sigur să se uite la pantof și la mașina de spălat. Avertisment... Ei bine, el, Harvey Fenster nu va sta cu mîinile în sîn !

Vesel, sări jos din pat, puse la locul lui deșteptătorul, se îmbrăcă iute și coborî în fugă scara spre pivniță. Da, pantofii erau acolo.

Abia în acel moment realiză cît de norocos fusese. Pantofii nu fuseseră luați odată cu corpul. Căzuseră cumva, și de atunci zăcuseră acolo. Îi ridică și-i vîrî în buzunare.

Cu mașina de spălat lucrurile au mers mai greu. Îi trebui mult timp și multă sudoare pînă ce s-o tîrască și să o ascundă în portbagajul mașinii ; Harvey era doar o mînă de om. Duse totul pînă la capăt însă, deoarece nu avea de ales. Capacul de la portbagaj se închise suficient ca să-i ascundă conținutul și Harvey legă mînerul capacului de bara din spate, pentru mai multă siguranță. Scoase apoi mașina din garaj și porni la drum.

Cunoștea doar un loc cu totul sigur, vechea carieră de lîngă oraș. Groapa se umpluse acum cu apă, iar lumea spunea că are treizeci sau chiar patruzeci de picioare adîncime. Harvey conduse pînă acolo și găsi locul pustiu. Nimeni nu fusese martor la acțiunile lui ciudate, era sigur de asta, atunci cînd se opintise să ridice mașina de spălat din portbagaj și o împinsese peste marginea stîncilor. Căzu cu o plesnitură uriașă în apă, și valurile o înghițiră imediat. Aruncă și pantofii după ea.

În dimineața aceea întîrzie la bancă, însă nu-i puse nimeni întrebări. Lucră cu atîta sîrg și spor, încît în ziua aceea nu îl depășiră treburile de serviciu.

Era vesel pentru că se simțea în siguranță. Ziua întreagă fu vesel.

— Harvey, îmi trebuie neapărat o mașină nouă de spălat.

Fața ei, fața lui Beryl, aplecată batjocoritor spre el ; vocea ei, care acum nu mai scîncea, ci șuiera răzbunător...

— Sînt nevinovat !, strigă el drept răspuns.

Însă judecătorul cărunt, locotenentul Godney în robă neagră, rînji la el de la masa acuzării. Iar cei doisprezece oameni încruntați din boxa juriului își clătinară capetele a neîncredere.

— Acesta a fost pantoful soției dumneavoastră ?

Avocatul — și acesta era tot Godney — îi vîrî sub nas obiectul incriminator. Legată de el, atîrna o etichetă uriașă pe care scria „Proba A“. Pantoful nu mai avea talpă, nici toc.

Atunci apăru mașina de spălat, purtată în sala de judecată de doi bărbați în costume de scafandru. Mașina era ruginită și mai șiroia încă de alge și noroi. Fixată de ea era o etichetă curată, nou-nouță, pe care scria „Proba B“.

— Domnule Fenster, spuse Godney, amprentele dumneavoastră sînt peste tot, mai ales pe firul de pe care a fost dezlipită izolația.

— Imposibil !, le țipă el în față, tuturor. E o înscenare !

Cei doisprezece oameni nu îl ascultară însă. Se ridicară toți în picioare, ca un cor, și tot ca un cor pe o singură voce își anunțară verdictul :

— Vinovat !

Judecătorul îi făcu semn lui Harvey să vină la bară. Nu avea putere să se miște însă îi tîrîră polițaii, inert, ca pe un sac plin cu paie. Godney-judecătorul întinse spre el un braț nesfîrșit, fluturîndu-și arătătorul sub nasul lui Harvey :

— Te condamn la moarte... pe scaunul electric...

Undeva însă răsună un clopoțel, la mare distanță, slab, pierdut. Harvey se întinse într-acolo, ...spre ceasul deșteptător... mai mult cu mintea lui disperată decît cu trupul său neajutorat ; sări...

...Și îl apucă. Făcu cumva... un cub micuț de metal cu marginile rotunjite care avea înăuntrul lui un bîzîit insistent.

— Te iubesc... te iubesc...

Îi spunea asta ceasului, acoperind metalul rece cu sărutări umede și recunoscătoare. Nici nu mai vru să apese pe buton ca să-l oprească. Sunetul era prea prețios, prea frumos, prea liniștitor.

Soneria ceasului se va opri ! Nu... nu... Cu părere de rău, aproape cu teamă, apăsă în cele din urmă pe buton... și apoi rămase tremurînd din tot corpul în liniștea cumplită care se lăsă.

Un vis, nimic mai mult, Harvey Fenster, ești un imbecil și un cretin. Nu faci nici o deosebire între vis și trezie ? Între vis și realitate ? Asta-i lumea reală, astea-s lucrurile reale, chiar acum și chiar aici. Ești singur, în pat. Beryl e moartă, însă nu ai fost descoperit. Nu ai fost descoperit, în realitate. Pantofii nu mai sînt, mașina de spălat nu mai e nici ea, și nu mai e nici Beryl. Nu se mai pot întoarce...

Scaunul electric ! Aveau de gînd să fie chit cu el și să-l omoare cu electricitate.

Cine avea să facă asta ? Cine erau ei ? Poliția ? Poliția nu se putea atinge de el. Nu aveau dovezi. Pantoful, mașina de spălat, amprentele,... Și totuși îl condamnaseră ! Urmau să-l trimită la scaunul electric ! Oare scaunul electric va fi real ?

Nu, va părea doar real. La urma urmei, era doar un vis...

Care era însă visul ?

Nu mai știa nici el !

— Harvey, îmi trebuie neapărat o mașină nouă de spălat.

Se uită în jurul lui să vadă o cale pe unde

să fugă. Să fugă oriunde, numai să scape de vocea aceea ascuțită, cicălitoare.

— Harvey, îmi trebuie neapărat o mașină nouă de spălat.

Atunci cînd încercă să fugă, se împiedică de zăbrele. Nu, nu erau zăbrele, ci corzi, corzi electrice — un labirint de corzi electrice care îl țineau prizonier ca pe o muscă în pînza unui păianjen.

— Stai cuminte, omule, acum nu mai ai mult de așteptat.

— Dați-mi drumul !

— De aci încolo nu mai e decît un singur drum afară, omule. În cazul tău, vreau să spun. Prin ușa aia. Mai ai încă cinci minute. Nu mai ai răbdare ? De ce te grăbești ? De ce nu poți să aștepți ?

Veniră să-l ia. Doi paznici uriași. Urla și se agăța de pereți, încercînd să se ghemuiască în colțul cel mai îndepărtat. Îl tîrîră însă de acolo, cu toate urletele și zvîrcolelile lui. Ușa se deschise, și era ușa unei pivnițe, ușa propriei sale pivnițe. Înăuntru se afla scaunul... ceva ca un scaun... de fapt însă... o mașină de spălat !

— NU !

— Relaxează-te, omule. Asta e tot ce ai de făcut. Electricitatea are să facă restul. Atîta timp cît stai în apa asta de pe dușumea...

— Sînt nevinovat !

— Te-am strîns prea tare, omule ? Asta doar ca să nu miști din loc pînă ce vine supa pe fir. Nu-ți face griji. Nu durează prea mult.

— Beryl, urlă el, durează mult ?

Ea însă nu îi răspunse. Era deja moartă. Moartă și îngropată.

— Brațul stîng e gata. Acum dă' brațul celălalt.

Nu, nu-i da brațul celălalt. Întinde-te ! Întinde-te tare ! Întinde-te mult !

— Haide, omule... Doamne, ce puternică e mîna asta dreaptă a lui. După ce se tot întinde ? De ce încearcă să se agațe ? Încearcă să tragă firul din perete ? Hai, omule, las-o baltă.

— Nu ! Nu ! Dați-mi deșteptătorul !

— Dați-i-l, băieți.

E doar un vis. Nimic mai mult — un vis. Asta este ceasul meu deșteptător, propriul meu...

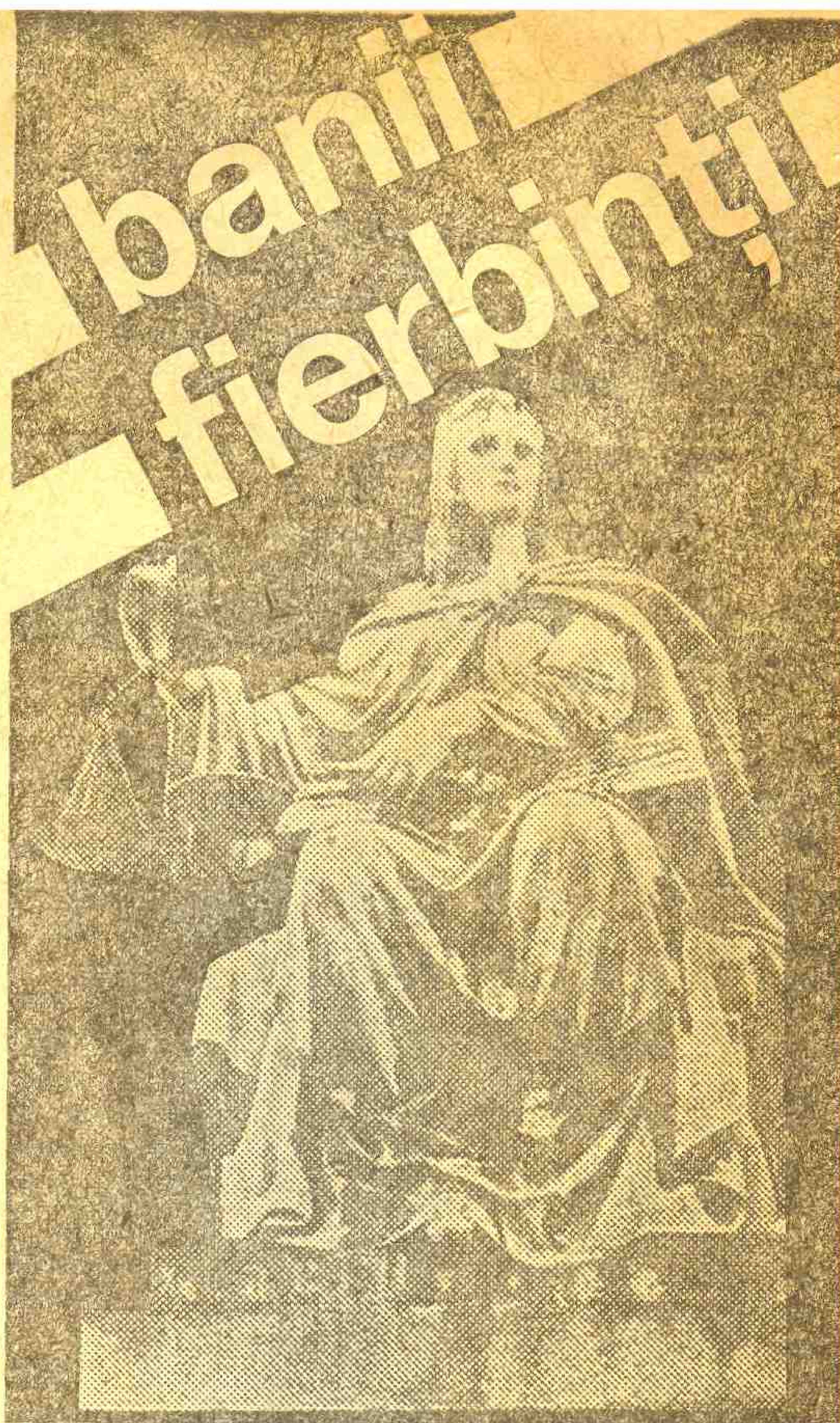
Locotenentul Joe Godney se aplecă peste corpul chircit, contorsionat, și apoi începu să-l destindă. Din căușul pumnului strîns încleștat, și după ce înlătură cu greu, unul cîte unul, degetele înțepenite, scoase la iveală un ceas deșteptător electric. În timp ce ceilalți continuau cercetările, el examină obiectul cu migală.

— Firul e ros chiar la terminală, explică el, arătîndu-le.

— S-ar părea, zise un alt bărbat în civil, că nu l-a lăsat din mînă așa cum se întîmplă întotdeauna cînd te curentezi. Se ținea de el ca și cum s-ar fi agățat de viață. Nu crezi că s-a sinucis, nu-i așa, Joe ?

— Moarte accidentală, fu verdictul lui Godney.

În românește de
CĂLIN SECARĂ

de Günter Marthell

ȘI RIDICĂ GULERUL ÎNALT AL PALTONULUI și nu simți nici cea mai mică emoție cînd împinse cu umărul ușa de sticlă. Pălăria neagră cu boruri largi pe care o purta și-o trăsese adînc peste față. Pasul îi era hotărît, fără grabă, nici ezitare. Se uită la cele două femei de la ghișeu, la cei cîțiva funcționari din fundul biroului.

Scoase pistolul din buzunarul paltonului, o marcă veche belgiană, îl arătă și-l mișcă în mînă cu țeava îndreptată amenințătoare : „Nici un strigăt, nici o mișcare, spuse. Mîinile sus și rămîneți pe loc !“

Auzi respirația grea a femeii mai în vîrstă de la ghișeu, care se întorsese spre el, și văzu privirea șocată a celei mai tinere. O mișcare îl făcu să apese brusc cu degetul pe trăgaci. Pistolul scoase un țăcănit aspru și zvîcni în mîna lui, se uită la el și-l descărcă încă odată.

Femeia mai în vîrstă scoase un țipăt, dar el o liniști : „Nu s-a întîmplat nimic ! Dar dacă nu vă țineți gura...“

Apoi scoase cu mîna stîngă, din buzunar, o sacoșe de plastic și o aruncă prin deschizătura ghișeului : „Umpleți-o !", porunci. Privi atent cum casierul mic de statură, palid la față, luă sacoșa cu mîinile tremurînde. „Acum la treabă", spuse cu o voce liniștită. Casierul deschise un sertar și apucă un pachet de bani.

„Asta-i o nebunie, ce faceți" spuse un bărbat, din fund, cu o voce răgușită. „Toți vecinii au auzit împușcăturile, și în orice moment, poliția poate să fie aici". Fixă ținta cu pistolul și bărbatul amuți, plecă capul în jos și ridică brațele și mai sus. Hoțul privi în liniște tabloul grotesc apoi se uită la biroul din spatele ghișeului. Își dădu capul pe spate, batjocoritor și sfidător cînd își reaminti că odată i se făcuse teamă în fața acestui lux de catifele, piele și sticlă, în fața acestor haine întunecate și a acestor priviri reci.

Astăzi simțea o plăcere să le distrugă. De aceea își alese ca țintă un birou, îndreptă cu grijă arma spre el și se bucură cînd sticla se sparse în timp ce femeile țipau ca și cînd glonțul le-ar fi atins pe ele.

Zgomotul împușcăturii îl asurzise. Se trezi cînd casierul cel mic de statură îi vorbi a doua oară. Se uită la sacoșa de plastic care stătea în fața lui, pe jumătate plină. „Nu-i de-ajuns", spuse. „Umple-o bine, dă-i drumul !"

„Nu mai sînt bani", se văită casierul. Picături de sudoare sclipeau pe pielea capului chel, și i se prelungeau pe tîmple. „Numai monezi".

„Monezile pentru dumneata, nu-s bani ? Varsă-le în sacoșă !" Rînji de sub gulerul paltonului cînd casierul scoase toată rezerva din casa de bani și încercă, tremurînd, să verse monezile în sacoșă. Puse pistolul în buzunar și o apucă trăgînd-o spre el. Apoi, înainte de a ieși cu sacoșa grea și zornăind, mai privi odată în jur. „Cinci minute", spuse încet și clar. „Cine se mișcă înainte..." Bătu de două ori pe clapeta buzunarului. „Mai am încă cinci gloanțe". Se întoarse și se îndreptă spre ușă. Fără grabă, fără ezitare.

Cînd deschise ușa de sticlă auzi sirenele mașinii poliției și se mai întoarse odată. „Vin prea tîrziu", spuse. „Și pe ceață". Apoi ieși afară și atîrnă toartele sacoșei de mînerele bicicletei. Tocmai vroia să se urce cînd văzu o mașină care oprise chiar lîngă el.

„Cu atît mai bine", mormăi el, luă iar sacoșa și se îndreptă spre mașină. Deschise ușa din dreapta, scoase pistolul și privi pe tînăra femeie de la volan care, tocmai vroia să oprească motorul.

„Să mergem", spuse. „Am jefuit banca ! Dacă nu porniți imediat, trag !" Aceste cuvinte amenințătoare îi plăcură. Împinse cu pistolul pe tînăra femeie. Ea porni cu o zguduitură bruscă și el rîse. „Drept înainte", porunci. „Și nu așa de repede. Cu calm. Dacă veți fi înțeleaptă, nu veți păți absolut nimic".

După două minute opri și coborî. „Mergeți mai departe", porunci el. „Eu mă opresc aici și vă urmăresc cu privirea. Dacă opriți sau încercați să faceți o cotitură, trag". Împinse cu genunchiul portiera. Mașina se repezi înainte clătinîndu-se, iar cauciucurile lăsară o dîră în urma lor. Rîse și o luă pe străduța îngustă care ducea drept spre casa lui veche în care locuia. La fiecare pas banii zornăiau.

Se auzeau înfundat sirenele poliției. Se opri și se gîndi dacă trebuie să se întoarcă și să privească spectacolul. Apoi îi reveni în minte ce săvîrșise și își continuă drumul.

Sacoșa îi atrîna greu în mîini. Ce simplu e să-ți procuri bani, se gîndi. În general, nici o problemă. Asta ar putea s-o facă în fiecare săptămînă. Pentru asta pregătirea școlară pe care o are îi e deajuns. Rîse înfundat cînd păși pragul casei sale vechi.

După ce fuseseră audiați funcționarii de bancă și cele două femei martore, s-a transmis prin radio la toate mașinile de servici ale poliției semnalmentele hoțului. Urmărirea se făcea acum în tot orașul. Femeia mai în vîrstă fusese dusă la spital pentru că suferea încă din cauza șocului ; serviciul de siguranță cerceta urmele gloanțelor ascunse în mobilă și tapet.

„Era un tînăr extraordinar de calm", spuse directorul băncii pentru a cincea oară. „Un profesionist. Nu și-a pierdut calmul nici un moment. Am încercat să-i vorbesc, dar încercați și dumneavoastră să vorbiți cu țeava pistolului în față...". „Vîrsta bărbatului nu se poate spune exact", îl întrerupse un funcționar care era audiat. Femeile cred că era tînăr, cel mult dacă avea douăzeci de ani. „Dumneavoastră ce credeți ?"

„Avea o voce clară", adăugă directorul. „Dar ce înseamnă asta ? Muțenia lui glacială nu mă sperie ! A făcut zgomot. Nu, nu era un nebun oarecare. Poate o femeie ?"

„Ce argumente aveți pentru asta ?"

„Adică... Oare de ce să nu fi fost o femeie. Poate una din acele teroriste. Dar nu sînt sigur".

„N-a fost femeie, scuzați-mă", interveni casierul. „Eu aș spune că, așa după înfățișare era un bărbat de aproximativ treizeci de ani. Poate cercetați în fișele dvs. de la poliție. Nu m-aș mira dacă o să găsiți că tipul a săvîrșit asemenea lovituri de mai multe ori".

Își șterese cu batista tîmplele care mai erau încă umezi. „Patruzeci și șase de mii de mărci", murmură și se așează emoționat înaintea casei de bani goale.

Pe un polițist îl surprinse bicicleta de-afară, și de-abea acum casierul își aminti, că auzise cum fusese fixată la perete puțin înainte ca hoțul să intre înăutru. „Am crezut că iar ne zgîrie unul fațada de marmoră. Dar n-am avut timp să mă uit, fiindcă aveam clienți".

Poliția anunță că a telefonat o tînără femeie care îl dusese cu mașina pe hoț, fără voia ei. Ea se învîrtise aproape prin tot orașul ca să-i treacă sperietura. Dar poate să indice exact locul unde coborîse „acest vlăjgan îngrozitor".

„Plecăm și luăm și biclicleta cu noi", hotărî șeful patrulei. „Poate o cunoaște cineva". Îndreptîndu-se spre directorul filialei : „Cred că îl prindem curînd. Mai las încă cîțiva oameni în apropiere dar dumneavoas-

tră puteţi să faceţi curăţenie şi să aranjaţi totul la loc".

„Vă ţin pumnii", îl asigură directorul. „Anul trecut am mobilat totul din nou, şi acum...". Se uită dînd din cap la cioburile de sticlă şi chiar şi la urmele de picioare ale poliţiştilor pe luciul mochetelor. Afară era vreme umedă.

Luă o cîrpă pătată de ulei din cufăr şi şterse cu grijă pistolul aşa cum văzuse la bunicul lui. Apoi ascunse arma în fundul sertarului unui dulap vechi şi puse o revistă lingă el. De mulţi ani ştia că acest pistol era acolo, uitat de moştenitorii care de altfel, luaseră tot ce fusese de valoare. În această zi îl luase pentru prima dată în mînă. „O unealtă foarte folositoare" murmură şi dădu din cap cum făcea bunicul, odinioară, cînd spunea asemenea cuvinte.

Apoi se duse în camera de alături strînse vasele rămase de la micul dejun şi golind sacoşa, monezile cădeau zornăind pe masa rotundă. Le aşeză cu grijă după valoare, făcu mici grămezi în rînduri ordonate. Hîrtiile le goli pe podea şi le izbi cu piciorul. În faţa unui asemenea teanc de hîrtii ţi se oprea respiraţia. Urîte ca înfăţişare, dar fascinante.

„Din cauza lor nu pot să am grijă de bunica", murmură el. „Din cauza lor, îi pap cu pensia, sînt egoist, leneş şi nu sînt bun de nimic. O atît de mare sumă nu se cîştigă nici într-un an, şi eu am cîştigat-o, repede, într-o dimineaţă. Rîse şi se ridică în picioare.

Se aplecă, luă cu el toate hîrtiile, se îndreptă spre dormitorul bunicii, lăsînd în urma lui o dîră de hîrtii. Rîsul i se stinse însă imediat cînd oprindu-se înaintea patului văzu ochii ficşi, sticloşi ai micuţei şi zbîrcitei bunici. Se lăsă încet pe vine şi începu să tremure. Hîrtiile îi alunecară din mîini şi căzură pe carpeta cafenie de lîngă pat, vălătuci de praf cenuşiu se ridicară învîrtindu-se în aer.

Bunica era moartă, tot moartă. Pentru totdeauna, irevocabil.

Tot ce se întîmplase în ultima oră îi era ca şi şters din minte. Îi reveni în minte zorii zilei umede şi friguroase. Se văzu iar în bucătărie punînd apa la încălzit şi măcinînd cafeaua, ca în fiecare dimineaţă, cu ochii somnoroşi, prost dispus şi tremurînd de frig. Îl chinuiau gîndurile : de ce nu vine oare bunica ? Ştie doar că trebuie să plece la şapte ca să ajungă la timp, la şcoală. A zornăit dinadins farfuriile şi a trecut prin dormitorul ei, a bătut din palme şi a strigat „Micul dejun, micul dejun" şi a tras draperia cafenie, de la fereastră. Ea s-a uitat la el cu privirea aceea îngrozitoare, metalică, pe care o văzuse acum o jumătate de an cînd murise bunicul. Şi la fel, cu un an înainte, cînd îi murise mama. Ochii tatălui nu-i văzuse şi de aceea se putea gîndi mai uşor la accidentul mortal al acestuia. Atunci era destul de mic, înţepenise ca îngheţat şi l-a trezit din amorţire fluieratul şuierător al apei. Pipăise orbecăind prin bucătărie. Stinsese gazul. Se aşezase în faţa mesei acoperită cu muşama. Încercase să se gîndească la altceva dar nu reuşise. Avea în faţă mereu numai acele imagini de-atunci : ochii, camerele care îi deveniseră străine, hainele negre care se mişcau în jurul lui, feţele cu guri care vorbeau în şoapte. Bunica care stătea la fel de îndurerată ca el. Ea i-a vorbit despre viaţa lui şi despre ce ar trebui să facă de-acum înainte şi i-a spus că va rămîne cu el...

Ar fi mers mult mai bine, s-a gîndit şi azi dimineaţă, chiar cu pensia mică a bunicii. Dar el ar fi trebuit să muncească şi să cîştige bani în plus. Aşa i-ar fi fost mai uşor bunicii — şi poate — poate ar fi trăit şi cîţiva ani, mai mult.

El i-a păpat toată pensia !

Bani !

Pistolul... Era rece şi greu, dar ştia cum să umble cu el. A simţit deodată cum o căldură îl învăluie. Nimeni nu trebuia să spună de-acum înainte că el nu-i în stare să procure bani.

Nici aerul umed de dimineaţă, nici drumul pe bicicletă nu l-au putut opri. Devenise dintr-odată neîndurător şi îşi simţea capul ca într-o menghină. De ea, parcă uitase.

Bani ! Bani !

„Aici poliţia", strigă o voce ameninţătoare în faţa ferestrei. „Casa este înconjurată. Ieşi cu mîinile în sus. Repet..."

Rămase nemişcat. Nu simţi nici cea mai mică spaimă. Tot atît de puţin îl impresionase strigătele poliţiei ca şi panica oamenilor de la bancă, ca şi zgomotul împuşcăturilor care fusese mult mai puternic.

Îşi reveni cînd o fereastră de-alături se sparse în ţăndări.

„Ieşi sau punem bombe lacrimogene", tună vocea mai tare acum. Auzi şi sunetele nedesluşite ale unei mulţimi agitate. „Gîndeşte-te la bunica. Să iasă ea întîi ! Aruncă arma pe fereastră !..."

Riscă o privire, văzu uniformele şi mulţimea de gură-cască, maşina poliţiei, ţevile puştilor. Se făcu mic căută şi scoase o brichetă. Fereastra de la dormitor sări în ţăndări. Un ciob îi sîngeră obrazul.

Aprinse bricheta şi dădu foc la bani. Hîrtiile ardeau cu cea mai mare vîlvătaie. Aerul care intra prin geamul spart făcea ca fumul înţepător să-i vină în faţă şi simţea mirosul înceed al carpetei care ardea. Dar se retrase. Îngheţase de-a binelea, îşi întinse mîinile, frecîndu-le şi îşi împinse picioarele spre vîlvoarea focului. Văzu cum o flăcăruie apăruse chiar lîngă pantoful lui din dreapta.

Aşa îl găsiră poliţiştii, care năvăliseră cu armele gata de tras, prin uşa deschisă a locuinţei. Îl traseră înapoi, încercară să stingă focul, îi puseră cătuşe la mîini. Ţinea ochii închişi şi nu scotea nici un sunet.

„Păcat de bani", spuse unul dintre poliţişti. „Nebun de legat !"

Îl împinseră şi-l tîrîră afară. El nu vedea oamenii, desluşi numai o voce, pe care o cunoştea : „Tinerii ăştia. Nu sînt buni decît de crime şi spargeri".

Dădu din cap dar nimeni nu observă.

În româneşte de ANETA DOBRE

NODUL MARINĂRESC

de Arkadi Vaksberg

NTR-O NOAPTE, SĂ TOT FI FOST ORA DOUĂ, m-a trezit telefonul. Am știut chiar de la început cine mă suna : Ilia Davidovici Braude. Și asta pentru bunul și singurul motiv că eu credeam despre el că nu doarme niciodată. De cîte ori îl obseda vreo problemă, fără să țină cont de ora la care se găsea, punea mîna pe telefon și-i suna pe colegii mai tineri.

Ilia Davidovici Braude era un jurist eminent. Luase parte la desfășurarea multor procese de răsunet, era un orator nemaipomenit și, pe deasupra, un fin cunoscător al oamenilor. Dintre toate cazurile el le alegea pe acelea în care trebuia să-și bată capul și să transpire pînă la aflarea adevărului.

— Să vii mîine la zece la tribunal, zise. Dar vezi să-fii punctual.

M-am prezentat la ora fixată. Ilia Davidovici mă aștepta gînditor pe coridor. Avea și la ce să se gîndească : un anume Vasili Stulov, acuzat de crimă, nega cu încăpățînare învinuirea care i se aducea în pofida zecilor de probe foarte grăitoare, adunate în două dosare voluminoase, probe care îi demonstrau cu prisosință vinovăția.

DE NEPĂTRUNS ESTE INIMA FEMEII...

Pe Maria Vasilievna Lazareva o părăsise bărbatul, ins pe care ea îl iubea la nebunie. Ajunsă la cincizeci de ani, ea se trezi dintr-o dată singură, fără nici o rudă, fără un prieten. Din momentul în care ea „se văduvise" (din moment ce bărbatul o părăsise, ea îl considera ca mort) trecuseră cîteva luni dar rana din inimă continua să doară...

Lazarevnei nu-i rămăsese altceva de făcut decît să găsească pe cineva care, ca și ea, își tîrîia de azi pe mîine singurătatea. Îi era tot una dacă acea persoană era femeie sau bărbat, din moment ce o ajuta să-i alunge tristețile și să dea vieții ei un sens cît de cît...

Așa se face că primi un subchiriaș, care ocupă o cămăruță îngustă lîngă ea și două poliçioare în spălătoria comună. Era un bărbat cu statură atletică, cu fața buhăită, cu ochi întunecați. Greu de găsit un altul care să-ți fi trezit atîta compătimire ca acest Stulov. În cel mai rău caz, oamenii care îl priveau puteau rămîne indiferenți. În majoritatea cazurilor însă, el le trezea un gust amar. Unora le era pur și simplu frică de el...

Numai că de nepătruns este inima femeii !

N-a durat mult și Lazarevna trimise o scrisoare la Kiev, unei nepoate, singura rudă și cel mai apropiat suflet căruia i se putea destăinui :

„Dragă Taniușa,

Să știi că ești singura ființă care mă poate înțelege. Eu am un nou soț. Desigur, fără forme pentru că, pe de o parte ar fi caraghios ca la vîrsta mea să mă îmbrac în rochie de mireasă, iar pe de altă parte, pentru că încă n-am divorțat de Nikolai. Bănuiesc că te interesează cine este noul meu soț. Este mecanic, dar acum nu lucrează pentru că nu poate găsi un loc de muncă pe măsura lui. Are un singur cusur : este mai mic decît mine cu zece ani, dar eu zic că asta n-are nici o importanță. Se numește Vasili Maximovici și este din cale-afară de atent cu mine. Mă ajută să calc rufele, uneori mai și gătește. Îmi place că nu-i prea vorbăreț și că-i băiat de treabă.

Te rog mult să nu spui nimănui despre cele ce-ți scriu, pe aici toată lumea crede că el

este doar chiriașul meu. În doi viața e mai ușoară. Am și eu, în sfîrșit, pe cineva aproape de mine...".

UN DOSAR ÎNCHIS ÎNAINTE DE VREME

Într-o noapte, pe la orele unsprezece, din vestibulul comun unde locuia Lazarevna, se auziră pași de bărbat și strigătele unei femei : „Ludmila, ajută-mă ! Ajutor !"

Vecina Matveeva ieși cu soțul ei în vestibul, apoi veniră și alți vecini.

Ușa locuinței Lazareevnei era larg deschisă. Matveeva ieși fugind în stradă strigînd :

— S-a spînzurat ! S-a spînzurat !

Ceilalți vecini rămaseră cu toții stană de piatră, ca și cînd nu le-ar fi venit să-și creadă ochilor. Singur Stulov își păstra prezența de spirit. El tăie repede sfoara, o așeză pe Lazarevna cu grijă pe podea și începu să-i facă respirație artificală. Toate eforturile lui au fost însă zadarnice, Lazarevna era acum un simplu obiect fără viață...

Între timp Matveeva chemă un milițian. Verdictul tînărului păzitor al ordinii fu categoric : sinucidere prin spînzurare. Cadavrul femeii a fost dus la morgă unde, a doua zi, medicul legist consemna în registrul de procese verbale : „Moartea cetățencei Lazarevna a survenit prin sufocare...".

Peste două zile biata femeie a fost incinerată. În locuința ei se mutară alți locatari, iar dosarul „Acte referitoare la sinuciderea cetățencei M. V. Lazarevna" a fost dat la arhivă, la cheremul prafului care începuse să se aștearnă încet, dar sigur, pe el.

Și astfel, cazul Lazarevnei se închise mai înainte de a fi fost deschis !

LA MOSCOVA EXISTĂ MULTE COOPERATIVE...

Trecură cîteva luni pînă cînd, pe nepusă masă, se prezentă, venind de la Kiev, nepoata Lazarevnei. Ea refuză să dea crezare variantei despre sinuciderea mătușii sale. Și-apoi, după părerea ei avea suficiente motive să nu o creadă...

În procesul verbal conținînd bunurile rămase după Lazarevna, notarul consemnase, printre altele : un balonseide de culoare deschisă, purtat, cu pete de culoare cenușiu-închis... Acest lucru nu-l observase nimeni. Singură nepoata, pentru care fiecare detaliu avea însemnătatea lui, singură ea deci se străduia să elucideze enigma care plana în jurul morții mătușii ei. Iată de ce fiecare element era pentru ea deosebit de prețios.

Procurorul Majevski, cel care reluase cazul Lazarevna, găsi cîteva pete de culoare cenușiu-închis identice celor aflate pe balonseide și pe cablul cu care fusese legat gîtul răposatei. În procesul verbal al medicului legist figura și constatarea că victima avea la tîmplă urme de lovituri, dar el arăta mai departe că ele au fost pricinuite la căderea cadavrului pe podea...

În felul acesta cazul Lazarevna a fost din nou pus pe rol. Dar cu ce naiba să începi ? Cadavrul era de-acum incinerat, lucrurile victimei erau de-acum împărțite sau vîndute, ca să nu mai vorbim de locuința ei care arăta acum cu totul altfel. Noii locatari zugrăviseră între timp, aducîndu-i și unele îmbunătățiri. Timpul ștersese din memoria vecinilor unele amănunte legate de Lazarevna. Dacă ea a fost asasinată, atunci de bună seamă că asasinul a făcut să dispară orice urmă, pregătindu-și și un alibi...

Procurorul Majevski avea deci o sarcină foarte dificilă. Moartea Lazarevnei survenise prin spînzurare, deci. Dacă se acceptă versiunea că ea singură și-a pus juvățul de gît, atunci, de bună seamă că tot ea a fost cea care a trecut frînghia prin cîrligul de care atîrna lustra ! Dar camera era înaltă de trei metri și jumătate. Trebuia deci aflată înălțimea Lazarevnei și înălțimea obiectului cu care ea a putut ajunge la tavan. Înălțimea femeii era trecută în procesul verbal ; masa și scaunul puteau fi, desigur, găsite...

Nu a fost ușor, dar în cele din urmă au fost găsite toate obiectele care fuseseră în camera Lazaravnei în ziua morții ei. Înălțimea fiecărui obiect era măsurată pînă la ultimul centimetru, dar pentru a putea stabili cu exactitate dacă victima ar fi putut ajunge pînă la tavan, trebuia să se cunoască lungimea brațului răposatei...

Lazarevna purta de obicei haine de-a gata, dar ca orice femeie, ea le mai ajusta pe ici pe colo. Croitoreasa ei ar trebui să știe... Numai că nimeni nu putea spune cine fusese croitoreasa ei !

În Moscova există multe cooperative de confecții, fiecare cu mii de lucrători, dar, cu toate acestea a fost găsită unitatea care făcuse hainele Lazarevnei. În dosare au fost găsite și chitanțele și toate datele femeii. În felul acesta s-a putut dovedi că femeia n-ar fi putut ajunge pînă la tavan. Chiar dacă femeia s-ar fi urcat pe scaunul așezat pe masa ovală — în cazul în care și-ar fi putut menține echilibrul pe această „construcție" — ea tot n-ar fi putut ajunge pînă la cîrligul lustrei.

Procurorul îi întrebă pe vecini ba de una, ba de alta. Unul își amintea un amănunt, altul de altul, de alt lucru neînsemnat... Unele elemente erau însă subliniate de toți : Lazarevna avînd frînghia legată de gît, a fost găsită pe podea, între dulap și masă. Camera era luminată de o veioză aflată pe masă, nu departe de ușă. De ce însă nu ardeau becurile lustrei dacă întrerupătorul se găsea chiar lîngă ușă ?

Răspunsurile lui Stulov conțineau, din păcate și unele neconcordanțe. Din procesul verbal reieșea că, venind acasă, a apăsat pe întrerupătorul de lîngă ușă, deodată, a văzut-o pe Lazarevna întinsă pe podea, cu ștreangul de gît...

În mod absolut cert se constatase un singur lucru : că lustra nu era aprinsă, în casă arzînd doar veioza de pe masă. Aceasta înseamnă fie că Stulov s-a dus pînă la masă pentru a aprinde veioza, pe întuneric bineînțeles, fie că a aprins mai întîi lustra pe care apoi a stins-o. Ambele situații erau însă suspecte. Să fi fost o simplă neconcordanță sau, pur și simplu, minciună ?! Nu existau probe nici pentru una, nici pentru alta, și tocmai aici era cheia problemei !

Procurorul se strădui să reconstituie fiecare pas al nefericitei femei din ziua aceea tragică pentru ea. Fiecare oră, fiecare minut. Femeia se întorsese acasă, venind de la lucru, în jurul orei nouă. Era bine dispusă, cînta chiar. La masa de prînz făcuse chiar planuri pentru la vară. Era îmbrăcată cu o rochie nouă de mătase și purta pantofi maron.

Dar fișul? Da, într-adevăr, avea și un fîș pe ea. La plecarea de la slujbă îi promisese unei lucrătoare că o să-i aducă o carte a doua zi...

Cîteva ceasuri mai tîrziu ea nu se mai afla însă printre cei vii...

Într-adevăr, ciudată sinucidere!

În ziua aceea Stulov plecase de acasă la orele opt, așa afirmară cîțiva locatari. Cam tot pe la aceeași oră Lazarevna își vedea pentru ultima dată un vecin...

Expertiza medicală arăta că urmele de culoare cenușie-închis găsite pe fîș erau în realitate pete de sînge din grupa A. Adică grupa sanguină a Lazarevnei...

Stulov este transferat la Moscova. Se așază intenționat pe scaunul din fața procurorului. Este cît se poate de calm, de liniștit. Nu degeaba spusese Lazarevna că nu vorbește prea mult... Nu se dezmințea nici de această dată...

Din biografia lui Stulov ieșise la iveală că în tinerețe fusese o bună bucată de vreme marinar pe diferite nave comerciale. În biroul procurorului Majevski aștepta, într-un pachet mare, sigilat, funia cu care fusese legat gîtul Lazarevnei. Pachetul a fost deschis în prezența lui Stulov. Un expert al marinei se pronunță asupra ochiului cu care fusese prinsă funia. Concluzia: este vorba despre un nod marinăresc special, pe care îl folosesc marinarii din flota Mării Negre, în cadrul căreia lucrase și Stulov...

Cercul se strîngea astfel tot mai mult în jurul lui Stulov. De altfel, el se găsea de-acuma arestat și aștepta deschiderea procesului. Tribunalul îi desemnase un apărător din oficiu, în persoana unuia dintre cei mai buni avocați moscoviți.

În dimineața dinaintea procesului m-am prezentat împreună cu Braude la celula lui Stulov. Acesta venise la vorbitor somnoros și foarte abătut.

— Sînt nevinovat, sînt nevinovat! repeta el. De ce aș fi ucis-o?!

Cui adusese vreun cîștig moartea Lazarevnei? Iată o întrebare la care trebuia răspuns. Cui prodest? se întrebau vechii romani. Numai că în cazul de față răspunsul nu era chiar atît de ușor de dat. Un lucru era însă cert: dacă a avut cineva de pierdut de pe urma morții Lazarevnei, apoi acest cineva n-a fost altul decît Stulov în persoană!

Era vorba în primul rînd despre locuință, ca fost flotant, Stulov trebui să se mute de acolo. Era vorba despre mijloacele de subzistență pe care, după moartea femeii, el trebuia să și le procure singur. O crimă din gelozie nu putea fi luată, desigur, în seamă. Nici despre lăcomie nu putea fi vorba: toate lucrurile se găseau la locul lor iar banii erau depuși la cec. Relațiile dintre Stulov și Lazarevna erau de așa natură, încît nu am putea afirma că el avea de tras foloase mai mari de pe urma unui om viu decît de pe a unuia mort...

Ce motive să fi avut Stulov să o ucidă pe Lazarevna? Și de ce, după ce a omorît-o, i-a prins funia de gît și a trecut-o după aceea pe după cîrligul lustrei? Iată întrebările care ne-au dat cea mai mare bătaie de cap, lui Braude și mie. Și cu toate că eram amîndoi convinși că numai el putea fi asasinul, motivul faptei lui ne scăpa printre degete. Iar el susținea sus și tare că este nevinovat!

Braude nu credea în nevinovăția clientului său, dar era de datoria lui să-l apere. Argumentul lui principal era următorul: crime lipsite de sens se găsesc numai în romanele polițiste de proastă factură! Nimeni nu ucide cu sînge rece numai ca să se afle în treabă, cei în cauză o fac totdeauna cu un anumit scop. Braude rugă onorata instanță să țină seama de acest aspect al problemei cînd va pronunța sentința.

Aceasta a sunat însă foarte limpede: zece ani privațiune de libertate! Dacă cineva m-ar fi întrebat dacă am îndoieli în legătură cu acest verdict aș fi răspuns categoric: nu! Dar de ce a ucis-o Stulov pe Lazarevna, asta a rămas pentru mine o mare enigmă. Un mare semn de întrebare...

Poate că Lazarevna îl avea cu ceva la mînă...

Cîțiva ani mai tîrziu, numele Stulov îmi ajunse din nou la ureche. Într-una din zile, pe coridorul tribunalului m-a oprit o femeie întrebîndu-mă:

— Nu cumva știți unde se judecă procesul lui Stulov?

Curiozitatea m-a împins în sala de judecată. Era vorba de o simplă coincidență sau cunoștința mea mai veche Stulov Vasili Maximovici compăruse din nou în fața completului de judecată?

Despre același Stulov Vasili Maximovici era vorba! De pe chipul lui dispăruse acum încrederea în sine, în ciuda faptului că prin vine îi alerga același sînge clocotitor. Stulov îmi văzu privirea, m-a recunoscut desigur, pentru că și-a ascuns imediat fața.

Stulov nu făptuise o nouă încălcare a legii. Era judecat tot pentru vechea crimă, atît de veche încît lumea o uitase cu desăvîrșire. Nu însă și justiția! Aceasta îl căuta de cincisprezece ani pentru o faptă pe care, într-o seară, el o dezvăluise Lazarevnei!

Iată pentru ce nefericita Lazarevna trebuia să moară!!

Îmi amintesc bine că Majevski și Braude luară în considerație și această posibilitate. Revăd și acum scena: Braude stătea lîngă fereastră, ochii îi erau atît de obosiți încît îi lăcrimau. Deodată mormăi, așa cum îi era obiceiul:

— Poate a făcut-o din frică, poate că Lazarevna îl avea cu ceva la mînă? Ce crezi?

Dar eu nu mai aveam chef să vorbesc, să mă gîndesc pentru a-i răspunde. Nu voiam decît să dorm, eram cumplit de obosit în seara aceea.

— Nu-i posibil, i-am răspuns numai ca să zic și eu ceva...

MULTE SE ÎNTÎMPLĂ PE LUME!

de R. M. Ellis

PLICTISIT, BARTLETT STĂTEA SINGUR în dormitorul din North Shore și privea portretul în ulei al răposatei, atîrnat deasupra căminului. Era un tablou excelent. Helen fusese cu adevărat o femeie foarte frumoasă. Bartlett își stăpîni cu greu dorința de a azvîrli în tablou cu ceașca de cafea. Bău toată cafeaua apoi așeză ceașca pe o măsuță joasă, aflată lîngă fotoliu. În momentul acela sună telefonul.

Era a doua zi după înmormîntarea soției sale.

La aparat era locotenentul Miller de la Criminalistică.

— Nu, domnule. Pînă acum n-a rezultat nimic nou, raportă locotenentul. N-avem nici un fel de urme și mă tem că împrejurările legate de uciderea soției dumneavoastră ar putea rămîne neelucidate... În afară, bine-nțeles, de cazul în care asasinul nu va recunoaște de bună voie... !

Bartlett strînse din buze și zise :

— Sînt cam ocupat, locotenente, intenționez să-mi părăsesc locuința pentru scurtă vreme și să mă mut la oraș. La clubul meu. De aceea...

— Perfect, domnule ! Am telefonat însă pentru a vă întreba dacă ați parcurs cumva corespondența... ?

Bartlett se întoarse și aruncă o privire asupra grămezii de scrisori care i se strînseseră pe birou. De la moartea Helenei, fapt petrecut în urmă cu o săptămînă, se strînsese un teanc de scrisori de condoleanțe. El deschisese însă numai corespondența de afaceri, restul nu-l interesase și nu-l interesa.

— Corespondența ? Nu vă înțeleg, locotenente !

— Eu cred că e foarte probabil ca asasinul să vă fi trimis în ultimele zile vreo carte poștală sau scrisoare..., explică locotenentul Miller. N-ar fi exclus să fie vreun prieten, vreun cunoscut... Trebuie că v-a trimis vreo scrisoare de condoleanțe, știți... pentru a nu atrage atenția asupra sa...

— Nu cred deloc că asasinul soției mele mi-ar trimite o scrisoare de condoleanțe...

— Dar s-ar putea ca el să comită vreo greșeală, să ne dea vreun indiciu fără să vrea... Se întîmplă destul de des. În orice caz, v-aș ruga să deschideți corespondența mai înainte de a face eu acest lucru.

— Bine, spuse Bartlett aprins la față. Dar nu pot crede că vreun invitat de-al meu ar fi putut s-o omoare pe Helen. Dumnezeule, îi cunosc doar pe toți de atîția ani, din activitatea mea de om de afaceri sau din societate...

În momentul acela se făcu liniște, apoi locotenentul Miller spuse :

— Este semnificativ însă că toți invitații au declarat că serata a cam denaturat, părere pe care, de altfel, ați împărtășit-o și dv...

Bartlett făcu o mutră acră. Serata de sim-

băta trecută degenerase, ce-i drept... Dar cum nu dorea să mai reînvie evenimentele de sîmbăta trecută, Bartlett spuse :

— Sînteţi sigur că n-ar putea fi vorba de un vagabond ?

— De unde vagabond, domnule Bartlett ? Domeniul dumneavoastră este împrejmuit cu ziduri groase şi înalte, iar străzile sînt controlate de poliţişti în tot cursul nopţii.

Locotenentul Miller tăcu o clipă apoi continuă :

— Vă înţeleg repulsia faţă de gîndul că ucigaşul soţiei ar putea fi unul dintre prietenii dumneavoastră, dar mă tem că acesta este adevărul.

Bartlett puse receptorul în furcă după care îşi turnă un pahar de whisky şi-l ridică în faţa portretului în ulei al răposatei sale soţii. Portretul îi răspunse prin zîmbetul lui dintotdeauna. În dimineaţa aceea de după serată, cînd i-au descoperit cadavrul, Helen nu zîmbea. Se afla în mijlocul unui luminiş al parcului, cu îmbrăcămintea sfîşiată, cu capul într-o baltă de sînge.

Adică aşa cum o părăsise Bartlett după ce-i zdrobise capul cu o piatră...

Ca om de afaceri prosper, el învăţase de timpuriu că secretul succesului la vînzare constă în a te vinde mai întîi pe tine însuţi ! În cazul de faţă, asta însemna să se convingă pe sine că el, Bartlett, nu are absolut nimic comun cu moartea soţiei sale. După un timp ar putea canaliza bănuielile asupra celui mai bun prieten al său, fabricantul de pantofi John Carnody, care în noaptea aceea băuse fără măsură şi se aşezase lîngă Helen...

Se auzi soneria. Bartlett sări ca ars în picioare. Soneria avea un zgomot oarecum straniu şi părea că vine de undeva de departe. În cele din urmă se dezmetici şi îşi dădu seama că este soneria de la uşa din spate, cea dintre bucătărie şi intrarea de serviciu. Îşi stăpîni cu greu o înjurătură. Alergă prin casă, deschise uşa din spate şi rămase stană de piatră.

În uşă stătea John Carnody în carne şi oase. Faţa îi era lividă şi aburită de sudoare. Aşa cum arăta, te puteai aştepta să izbucnească în plîns dintr-o clipă într-alta.

— Ai citit ? întrebă el.

— Ce să citesc ? Dar ce s-a întîmplat cu tine, John ? De ce vii pe uşa din spate ?

Carnody păru că şi-a mai revenit puţin. Îl împinse pe Bartlett la o parte şi trecu prin bucătărie în dormitor unde se aşeză într-un fotoliu. Bartlett îl urmă contrariat.

— Dar ce s-a întîmplat, John ?

Carnody îşi şterse cu mîna faţa udă.

— Eu am ucis-o pe Helen !

— Tu... ?

— Ţi-am trimis ieri o scrisoare în care îţi mărturiseam totul. Eu însumi nu-mi pot da seama cum s-a întîmplat, Roger. Eram beat, dar asta nu-i o scuză. Am văzut-o pe Helen mergînd singură prin parc să ia puţin aer... Era extraordinar de frumoasă !

Carnody îşi ascunse faţa între mîinile care îi tremurau.

Bartlett tăcu. Nu s-a gîndit niciodată că însuşi Carnody ar putea crede că el a omorît-o pe Helen. Dar, în fond, de ce nu ? Omul fusese beat, îşi pierduse controlul, iar cînd şi-a revenit ţinea în mînă o piatră mînjită de sînge. Lîngă el, cadavrul Helenei...

Bartlett făcu eforturi mari pentru a-şi ascunde un zîmbet.

— Am vorbit cu Helen, mi-a răspuns... M-am apropiat de ea... Asta-i... Nu ştiu cît timp trecuse, ştiu însă că eu am omorît-o ! sfîrşi el.

— Bine, dar ce este cu scrisoarea ?

— Ieri n-am mai putut rezista... După înmormîntare am scris o scrisoare şi am dus-o la poştă. După aceea am vrut să mă sinucid, dar n-am fost în stare. Pur şi simplu n-am putut...

În timp ce vorbea, Carnody scoase din buzunarul jachetei un pistol cu ţeava retezată. Se uită la el cu interes.

Bartlett îngheţă.

— Nu ţi-am citit scrisoarea, John ! N-am citit nici un fel de corespondenţă, mai mult ca sigur că scrisoarea ta se află undeva pe masa de colo...

— Dumnezeule, dar n-am vrut s-o omor ! N-am vrut să fac asta ! strigă Carnody. Din noaptea aceea parcă trăiesc în infern. Azi dimineaţă însă mi-am dat seama că n-am dreptul să mă sinucid. Nu ! Am copii şi nevastă ! De aceea îţi cer scrisoarea înapoi, Roger !

Lui Bartlett nu-i plăcu felul în care gesticula Carnody cu pistolul. Îi făcu chiar impresia că cel aflat în faţa lui voia să-l folosească de-a binelea.

— Ia scrisoarea, spuse Bartlett, şi distruge-o ! N-am să te denunţ niciodată !

— Nu vorbi tîmpenii, Roger ! zise Carnody. Se-nţelege că trebuie să mă denunţi la poliţie. Aşa cum ar face-o orice om cinstit. Îmi pare rău, Roger, dar mă văd silit să-ţi închid gura !

— Ascultă, John, nu trebuie să faci una ca asta pentru că nu tu ai omorît-o. Sînt absolut sigur că n-ai fost tu acela, spuse Bartlett speriat, nesigur.

— Cum vine asta ? ezită Carnody.

— Eu am omorît-o ! Şi am făcut-o pentru că v-am văzut împreună...

— Tu eşti nebun ! răspunse Carnody. Eu am încercat să mă apropii de ea, Helen s-a apărat şi eu atuncea...

— Bine, dar ea nu s-a opus... strigă Bartlett. Şi de teamă, de mînie, de... spuse tot adevărul. Aţi căzut unul în braţele celuilalt, acolo, pe iarbă... Cînd am lovit-o cu piatra, Helen a îngenunchiat speriată...

Carnody îl privea fix.

— Aş vrea să te pot crede, Roger, dar nu pot. Piatra plină de sînge era în mîna mea...

— Bine, dar eu îţi spun că...

— Roger, eu ştiu ce urmăreşti prin vorbăria asta. Eu nu-ţi reproşez nimic, dar trebuie să mă gîndesc la familia mea... Am mers atît de departe încît nu mai am cum da înapoi.

Carnody ridică pistolul şi trase.

— Aş fi vrut să existe o altă soluţie... spuse el.

Exact la acelaşi lucru se gîndise şi Bartlett în ultimele lui clipe de viaţă...

În româneşte de NICOLAE NICOARĂ

BĂRBATUL CARE ERA PESTE TOT

de Edward D. Hech

DATĂ, ÎNTR-O MARȚI RAY BANKROFT, în drum spre gară, observase pentru prima oară prezența bărbatului necunoscut în urma sa. Era înalt și subțire. Totul în înfățișarea sa îl făcu pe Ray Bankroft să creadă că este vorba de un englez. De ce? I-ar fi fost greu să explice, dar, după părerea lui cel puțin, bărbatul acela era tipic pentru un englez.

La prima lor întîlnire nu se petrecu nimic, iar cea de a doua a fost cu totul întîmplătoare. Vineri seara, la gară. Probabil că individul locuia pe undeva pe malurile Pelhamului, poate chiar în imobilul nou ce fusese de curînd ocupat de locatari.

De-abia săptămîna următoare Ray începu să-l observe peste tot: englezul se ducea la New York cu același tren ca și el, cel de 8,09. La „Howard Johnson" lua dejunul la o masă apropiată de masa lui. „În definitiv", își spunea Ray, „chestii din astea se petrec la New York destul de des: cîteodată, timp de o săptămînă nu poți să faci nici zece pași fără să dai mereu de aceeași persoană, în ciuda tuturor legilor probabilității!".

Nu a avut convingerea că englezul îl urmărește decît la sfîrșitul săptămînii, cînd a plecat la Stamford, cu soția, la un picnic. Într-adevăr, la Stamford, la 75 km de locuința sa, zări silueta deșirată a englezului care se plimba agale de-a lungul colinelor, oprindu-se din cînd în cînd pentru a admira peisajul.

— Pe toți dracii, Linda, uite-l pe tip! Este și aici!

— Care tip?

— Păi, englezul acela care locuiește lîngă noi. Cel de care-ți spuneam că-l întîlnesc pretutindeni.

— Aha! El e? întrebă Linda Bankroft încruntîndu-și sprîncenele în spatele lentilelor fumurii ale ochelarilor de soare. Nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată.

— Ei bine, probabil că locuiește în imobilul cel nou de lîngă noi. Mă întreb ce dracu poate să facă aici? Oare nu cumva mă urmărește pe mine? Ce crezi?

— Nu știu. Dar atitudinea tipului pare bizară...

Într-adevăr, era bizară.

Iar cînd vara se sfîrși, prin septembrie, atitudinea lui deveni și mai bizară încă. O dată, de două ori, de trei ori pe săptămînă apărea misteriosul englez, întotdeauna pe jos, părînd a nu avea un scop anume în plimbările sale.

În cele din urmă, Ray Bankroft nu se mai

putu stăpîni : într-o seară, pe cînd se întorcea spre casă, s-a apropiat de tip şi l-a întrebat :

— Mă urmăriţi ?

Englezul îşi coborî privirea spre interlocutorul său, cu sprîncenele ridicate interogativ:

— Ce spuneţi? N-am înţeles.

— Mă urmăriţi cumva? — repetă Ray. Vă văd mereu, peste tot.

— Stimate domn, sincer, trebuie să fie o confuzie la mijloc.

— Nu e nici o confuzie. Vă rog să nu mă mai urmăriţi!

Englezul se mulţumi să dea trist din cap şi plecă mai departe. Ray îl urmări cu privirea pînă cînd acesta dispăru...

— Linda, l-am văzut din nou astăzi!

— Pe cine, dragul meu?

— Diavolul de englez! Era în liftul nostru.

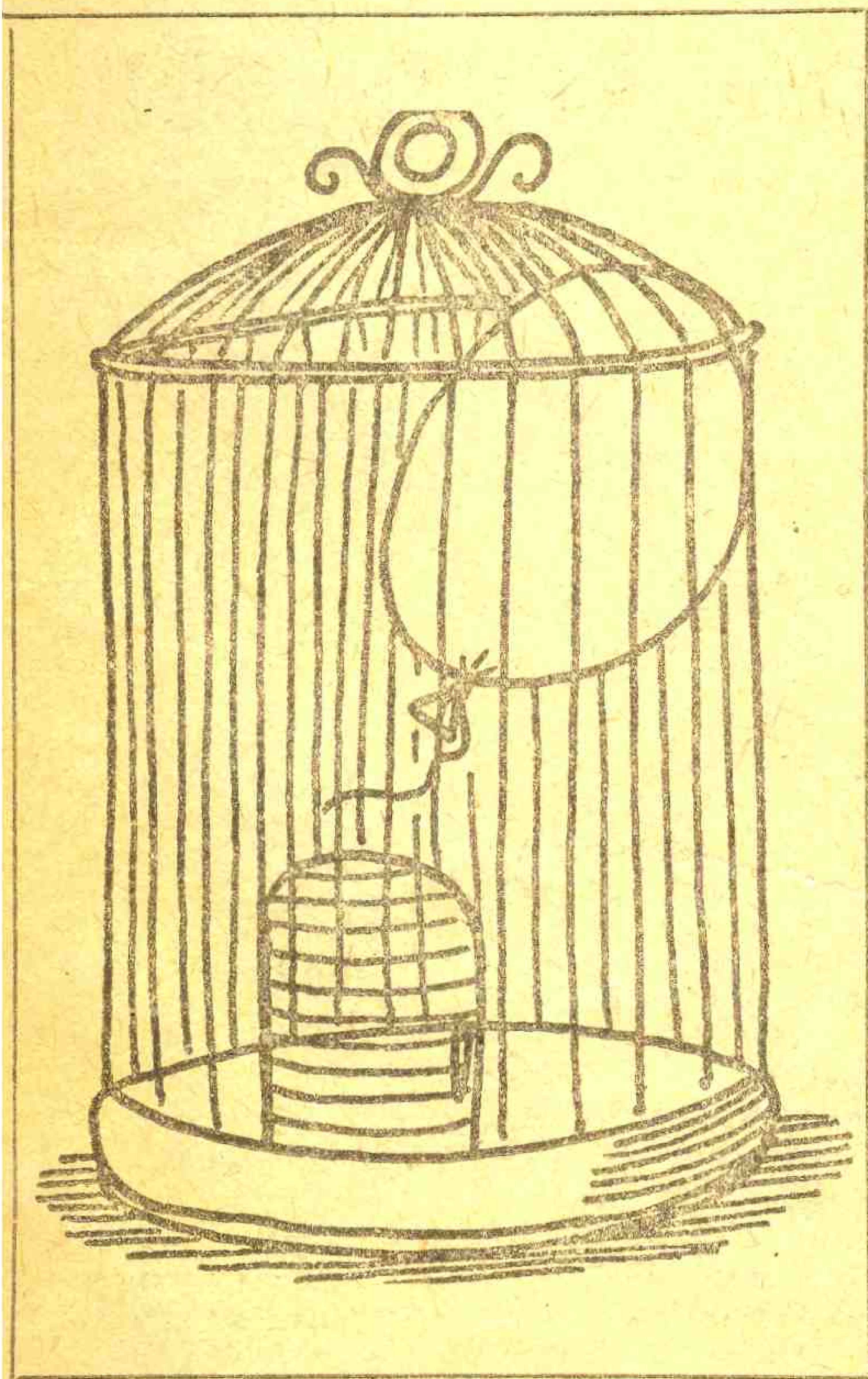
— Eşti sigur că-i vorba de una şi aceeaşi persoană ?

— Bineînţeles! Sînt absolut sigur. E peste tot, îţi spun. În prezent îl văd în fiecare zi, pe stradă, în tren, la masă, iar astăzi pînă ce şi în lift. Asta mă înnebuneşte de tot. Sînt sigur că mă urmăreşte, dar oare de ce ?

— I-ai vorbit ?

— I-am vorbit, l-am înjurat, l-am ameninţat chiar, dar degeaba. Ia un aer uimit şi pleacă. Iar ziua următoare apare iar în calea mea !

— Poate că ar trebui să anunţi poliţia, nu? Şi totuşi, nu mi se pare că ar comite ceva pentru care să poată fi pedepsit.

— Tocmai asta e! Nu face nimic. Dar este întotdeauna în preajma mea. Acest tip blestemat, englez sau ce-o fi, mă înnebuneşte !

— Şi... ce-ai de gînd să faci?

— Îţi spun ce-am să fac : cînd o să-l întîlnesc data viitoare, o să-l înhăţ şi-o să-i trag cîteva ca să-l oblig să-mi spună adevărul...

Seara următoare, englezul cel înalt îşi făcu din nou apariţia, cu cîţiva paşi înaintea lui pe trotuarul din faţa gării. Ray alergă după el, dar englezul se pierdu în mulţime.

Era poate numai o coincidenţă. Şi totuşi...

Un pic mai tîrziu, în aceeaşi seară, Ray îşi dădu seama că nu mai are ţigări. Ieşind din imobilul în care locuia pentru a merge la tutungerie, îşi dădu seama că englezul îl aştepta în stradă. Trecînd pe sub luminile sclipitoare ale tuburilor de neon, îl văzu pe tipul respectiv traversînd alene strada dinspre calea ferată.

Ray înţelese că aceasta va fi întîlnirea decisivă.

— Ei, hai, dă-i drumu' !

Englezul se opri, îl privi dezgustat, se întoarse şi-şi continuă drumul.

— Ei, dumneata, domnule, aşteaptă-mă o clipă! Să reglăm chestiunea asta o dată pentru totdeauna !

Dar englezul continua să se îndepărteze.

Ray trase o înjurătură şi începu să alerge după el în întuneric, strigînd : Întoarce-te !

Atunci englezul începu să alerge.

Ray o luă la fugă de-a lungul străzii înguste, paralelă cu calea ferată.

— Pe toţi dracii! Întoarce-te! Vreau numai să-ţi vorbesc!

Dar englezul alerga din ce în ce mai repede. Atunci Ray, la capătul puterilor, se opri. Şi, la oarecare distanţă în faţa lui, se opri şi englezul.

Ray văzu sclipirea brăţării metalice a ceasului englezului cînd acesta ridică mîna pentru a-i face un semn. Înţelese că-i făcea semn să-l urmeze...

Ray începu să alerge din nou. Englezul aşteptă o clipă, apoi reîncepu să alerge pe lîngă zidul ce se afla la opt metri deasupra căii ferate.

În depărtare, Ray auzi şuieratul expresului de Stamford sfredelind tăcerea nopţii. Îl văzu pe englez dînd ocol unui parapet de cărămidă care forma un ieşind deasupra şinelor. Îl pierdu astfel din cîmpul vizual. Cînd Ray ocoli şi el la rîndul său parapetul îşi dădu seama, prea tîrziu însă, că englezul îl aştepta.

Mîinile uriaşe ale bărbatului înalt se năpustiră asupra sa, proiectîndu-l pe deasupra parapetului direct pe calea ferată. El încercă cu disperare să se agaţe de ceva. Dar în zadar. Cînd atingea el şinele, expresul de Stamford ajunsese în imediata lui apropiere, umplînd aerul cu un zgomot infernal de fierărie.

Puţin mai tîrziu, englezul îşi întoarse privirile spre silueta graţioasă a Lindei, care abia se întrezărea prin norii de fum albalbăstrui. I se adresă în şoaptă :

— După cum îţi spuneam, draga mea, o crimă bine comisă este cel mai pasionant joc de societate !

CURTOAZIE PE ȘOSEA

de Mack Morriss

DOMNUL BETHANE STĂTEA ÎN PICIOARE PE PLATFORMA CAMIONULUI, sprijinit în coate pe cabină ; vîntul îi biciuia fruntea cu firele sale brune, asemeni a sute de mii de ace care-l înțepau fără încetare. Fruntea îi amorțise încetul cu încetul și, în cele din urmă, nu mai simți nimic.

Nu remarcase nici privirile bărbaților din cabină, privirile lor pline de milă, atunci cînd se opriseră pentru a-l lua și pe el la oraș. De fapt, le văzuse bine ochii, dar mintea îi era parcă amorțită cu totul, gîndurile îi zburau departe.

Starea aceasta dura deja de cîteva zile.

La sosirea șerifului, Carter Bethane își trăgea pe mînecă vechea sa cămașă de infanterist cu care îl apucase demobilizarea. Insigna galbenă, cu marginile roase, devenise aproape albă. Contemplase îndelung petele de sînge de pe țesătura decolorată de atîta spălat. Chiar și urmele galoanelor de sergent aproape dispăruseră. Dar sîngele era proaspăt, de un roșu întunecat, iar el continua să-l privească și în timpul acesta un soi de amorțeală îi cuprindea mintea.

Vorbise cu blîndețe, total dezorientat :

„Lucram pe ogorul meu cu tutun cînd am zărit-o îndreptîndu-se spre șosea. Nu i-am dat nici o atenție. Ea știa că nu trebuie să meargă pe șosea. Era foarte înțeleaptă, așa că nu mergea niciodată prea departe. I-am spus Anei că mă duc să o caut."

Aruncă o privire spre mînecile cămășii. „Ș-am găsit-o cum știți."

Șeriful îl ascultase cu un aer nefericit, încurcat. Se lăsa cînd pe un picior cînd pe celălalt, iar centura și tocul de piele al revolverului trosneau de fiecare dată cînd schimba piciorul. Vocea sa era aproape duioasă cînd îl întrebase :

„Și n-ai văzut nici o mașină, Carter ?"

„Colinele mă împiedicau să văd șoseaua de unde eram. N-am văzut nimic, domnule șerif," spusese Carter Bethane rar. „Am auzit numai. Au trecut două vehicule."

Chiar dacă cuvîntul „vehicul" avea în acest caz o consonanță bizară, Carter nu-și dădea seama de aceasta. În armată, orice mașină de transport se numea „vehicul", indiferent de tonaj sau dimensiuni. Carter Bethane fusese mult timp în armată. Trecuse însă multă vreme de cînd fusese demobilizat, de cînd revenise în Tennessee, căsătorit și tată de familie.

„Le-am auzit trecînd pe șosea în plină viteză, unul după altul. Au încetinit amîndouă brusc, chiar aici. Și, după aceea, și-au reluat goana cu acceleratorul la fund. În clipa aceea nu le-am dat atenție."

Centura șerifului trosni și mai tare.

„Ei bine, regret. Nu poți recunoaște după ureche o mașină în plină viteză — mai ales dacă te afli de cealaltă parte a colinei. Orice avocat ar demola o astfel de probă dintr-o pocnitură de degete."

Tînărul bărbat rămase încurcat, fără să mai spună nimic, trăgîndu-se de mîneca cămășii. Se așternu tăcerea.

„Ei, drace," zise el într-un tîrziu, „e foarte probabil să fie așa."

„Vom face tot ce putem, băiatul meu..."

„Vă voi fi foarte recunoscător, domnule șerif. Ea e moartă. Nu mai putem face mare lucru nici unii, nici alții."

„Nu, nu ne mai rămîne decît poate o întîmplare norocoasă care să ne ajute, băiatul meu."

„Probabil. Eu n-am avut niciodată prea mult noroc în viață. Dar dumneavoastră, domnule șerif ?"

„Ei, sînt dezolat", spuse șeriful. „În orice caz, vom face tot ce este posibil. Fără martori este dificil. Dacă va fi să se facă vreodată dreptate în cazul acesta, aceasta se va datora numai întîmplării. Mă îndoiesc că a lăsat vreo urmă, era atît de mică."

Nu-l mai auzea pe șerif. Amorțeala care-l cuprinsese se generaliza. Șeriful se întoarse și se adresă brusc oamenilor săi :

„Mergem la frații Gilly," spuse el. „Cineva a telefonat că iarăși e scandal la ei. Băieții ăștia par a fi răi din naștere."

Se întoarse din nou spre Carter și-i spuse :

„Sînt dezolat. Vom face tot ce se poate."

Tînărul bărbat nici nu simți strînsoarea, ce se vroise consolatoare, a mîinii șerifului pe brațul său.

Carter Bethane stătea acum cu picioarele

depărtate, balansîndu-se cu ușurință în mișcarea camionului. Privea îngusta panglică neagră a șoselei ce alerga sub roți, se încolăcea, urca și cobora, asemeni tuturor drumurilor de munte.

Din spate se auzi un claxon și Carter Bethane indică cu brațul, într-un gest mecanic, că drumul din fața camionului era liber. Era curtoazia de șosea, practicată pe drumurile de munte. Dintr-o privire, tînărul bărbat, în pofida minții sale amorțite, o recunoscu : Chivalay, 36.

Aparținea unei generații care-și făcuse o chestiune de onoare din a recunoaște mărci și modele de mașini ; acest antrenament își dovedise utilitatea în timpul războiului și terminase prin a deveni o componentă a vieții însăși a acestei generații. Mașina devenise un accesoriu mecanic al existenței la munte, cu același titlu ca și pușca la vremea ei ; și, ca și pușca, era un instrument al morții.

Sprijinit în coate pe cabina camionului și legănîndu-se după balansarea vehiculului, Carther Bethane stătea absolut impasibil în bătaia vîntului care se răcarise. Privea fără să vadă, în timp ce camionul se apleca cînd la dreapta, cînd la stînga în curbele familiare ale șoselei ce ducea la oraș. Nu era nevoie să se concentreze asupra drumului : Carter Bethane îl cunoștea foarte bine și, în furia și durerea sa neputincioasă, parcursul sinuos avea efectele întîlnirii cu un prieten.

Nu întoarse capul decît atunci cînd auzi un nou claxonat.

Jeep-ul era de culoare portocalie și avea pe parbriz inscripția „STAȚIA SERVICE — FRAȚII GILLY". Șoferul privi la tînărul de pe platforma camionului, apoi încercă să vadă drumul dincolo de mașină. Carter era cu fața înainte ; fără a se întoarce îi făcu semn conducătorului să aștepte, să nu depășească. Din sens opus se încrucișară cu o altă mașină într-o străfulgerare de secundă.

Jeep-ul trecu nerăbdător spre stînga, ajungînd în mijlocul drumului. Mîna lui Carter îi făcu semn să revină spre dreapta. O altă mașină venea din sens opus.

Camionul, urmat îndeaproape de jeep, atacă virajele unei serpentine : dreapta, stînga, apoi din nou dreapta, coborînd la început și urcînd apoi spre mijlocul virajelor. Toba de eșapament a jeep-ului pocnea înnăbușit, producînd un zgomot specific, de neconfundat, ușor de recunoscut, atunci cînd motorul încetinea la coborîre. Șoferul privea la mîna lui Carter.

Obrazul lui Carter era și mai amorțit, iar vîntul pe care-l înfrunta, și mai potrivnic. Dar, într-o străfulgerare, mintea îi deveni clară și ascuțită. La celălalt capăt al serpentinei observă un alt jeep portocaliu. Îl urmări din ochi calculînd cu răceală : își redobîndise pe deplin capacitatea de a raționa. Se întoarse spre a privi la jeep-ul portocaliu din urma sa. Ochii șoferului erau ațintiți asupra lui Carter ; pentru o clipă ei păstrară mîna care-i semnaliza și cei doi bărbați se priviră intens, parcă hipnotizați de vînt și viteză.

Apoi, în timp ce camionul se apleca spre stînga în viraj, Carter Bethane își schimbă din nou poziția pentru a-și menține echilibrul, regăsindu-se cu vîntul în față, pregătindu-se. Simțea presiunea sporită a tălpilor sale pe podeaua camionului în urcuș. Făcu semn jeep-ului să-i depășească, cu un gest amplu și grațios al mîinii stîngi — o mișcare plină de siguranță.

Șoferul, nerăbdător, apăsă cu toată puterea pe accelerator și jeep-ul făcu un salt spre stînga. Ciocnirea celor două mașini portocalii făcu cu mult mai mult zgomot decît vîntul.

Camionul frînă brusc. Carter Bethane și cei trei bărbați din cabină alergară spre jeep-urile făcute țăndări. Era o tăcere totală, odihnitoare după tot vîjîitul vîntului. Vocile bărbaților erau înăbușite. La început ei strigaseră, dar apoi începuseră să vorbească în șoaptă, cu respect.

„Cei doi Gilly — și încă din plin !"

„Privește. Nu lăsau niciodată pe nimeni altcineva să conducă jeep-urile. Dacă n-ai ști de cine este vorba, ar fi foarte dificil să-i recunoști."

Își tîrau picioarele privind rotirea unei roți, din ce în ce mai încet.

„Eram sigur, că o să li se întîmple ceva, nu-i vedeai conducînd decît ca niște turbați mereu."

Cînd roata sfîrși să se rotească, cel care vorbise primul zise :

„Ei bine, ar trebui să-l căutăm pe șerif, nu ? Aici tot nu putem face nimic." Apoi adăugă : „Îmi imaginez că pentru șerif asta va fi ultima bătaie de cap pe care i-o dau frații Gilly. Se spunea despre ei că erau răi din naștere și vicleni."

Se întoarse spre Carter și, cu o voce ușor strangulată, ca a unui om ce de-abia trecuse printr-un șoc, îl întrebă :

„Cum e pe platformă, băiete ? Și uitasem că ești acolo."

Carter făcu un semn nedefinit din cap, apoi adăugă tot în șoaptă :

„Urcasem mai devreme cu unul dintre ei pînă la stația Service, înainte de a pleca spre oraș. Acum cîteva momente am auzit trecînd unul dintre jeep-uri. Credeam că la ora asta trebuie să fie pe drumul de întoarcere."

„Ai fi putut să-i aștepți mult și bine."

„Nu," zise Carter în timp ce se cățăra pe platforma camionului. „Nu aveam de gînd să-i aștept prea mult, nici într-un caz, nu."

Ceilalți nu-l mai ascultau. Unul dintre ei, încă sub impresia celor petrecute, spuse :

„E ciudat, cine-ar fi crezut ? Sînt cred singurele jeep-uri care s-au văzut vreodată pe aici."

Bărbații se urcară în cabină și camionul demară. Sprijinit din nou pe coate de cabină, Carter Bethane se gîndea că drumul lui la oraș nu mai avea sens. Cele două cartușe pe care le avea în revolverul său calibru 45, aflat sub cămașe, i-ar fi fost deajuns, probabil. El vroise să aibă încărcătorul plin. Dar asta nu mai conta acum.

Un claxon se auzi din nou în spatele său și mîna lui Carter făcu imediat un semn recomandînd prudența. Se apropiau de un nou viraj.

ALBINA PE DEGET

de James Powell

UM VĂD MI-AI REMARCAT INELUL, TINERE. Într-adevăr, îți sare în ochi, nu ? spuse bărbatul subțire, cu fața cenușie, ce ocupa locul de la geam.

Bunting stătuse cu ochii închiși de cînd decolaseră de la New York trecînd printr-o zonă de turbulență. Deschise ochii. „Poftim ?" întrebă el.

Bărbatul avea întipărit pe față un zîmbet perfect ce-i dezvăluia ca într-o reclamă dinții falși. Spuneam : „Văd că mi-ai remarcat inelul, tinere. Într-adevăr, îți sare în ochi, nu ?" repetă el întinzînd mîna. Inelul avea forma unei albine mari, minuțios lucrată în aur sau vreun alt metal aurit. „Dar tare mă tem că nu prea ești norocos. Nu l-aș vinde pentru nimic în lume".

Bunting despături un ziar. „Drăguț", spuse el sec.

„Văd că dumneata nu porți inel", adăugă bărbatul.

„Nu", spuse Bunting fără a-și ridica privirea concentrată de pe o reclamă.

„Nu-i aprobi pe bărbații care poartă inele?" spuse bărbatul. „În fond, îi consideri efeminați pe cei ce le poartă ?"

Bunting strînse din umeri și continuă să citească.

„Absolvenții Școlii de Ofițeri West Point poartă inele de promoție", insistă bărbatul. „E clar că nu poți ignora pur și simplu întregul corp de ofițeri ai Statelor Unite".

Bunting împături ziarul. Mai erau 40 de minute pînă să aterizeze la Toronto. Dacă nu putea pune capăt conversației, poate că ar fi putut măcar să-i schimbe subiectul. „Sînteți militar ?" întrebă.

„Nu toți militarii poartă uniformă“ fu remarca tovarășului său de călătorie. „Unii se înveșmintează cu pălărie neagră și luptă cu arme de genul cernelei invizibile, mustăților false, manualelor de coduri și semnelor minuscule dintre rînduri“.

Bunting surîse neîncrezător. „Sînteți spion ?“

„Am spus eu asta ?“ protestă bărbatul în șoaptă, privind repede în stînga și în dreapta.

„Dar cred că dacă erați nu a-ți fi recunoscut“ spuse Bunting dus pe gînduri.

Bărbatul îl privi printre gene și dădu din cap cu admirație. „Și cînd te gîndești că eram cît pe ce să te subestimez din cauză că-mi disprețuiești inelul“.

Bunting rîse și spuse cu modestie : „Pur și simplu nu mă pricep la insecte“.

Bărbatul își arcui o sprînceană : „Disprețuiești albina ?“ întrebă el cu nedumerire, cu un glas ce te îngheța. „Simbolul hărniciei. Emblema marelui Napoleon Bonaparte însuși, militarul de geniu care și-a depășit handicapul fizic al înălțimii pentru a ajunge împăratul Franței, leagănul culturii occidentale ? Dumneata...“ Își lăsă capul în piept prea emoționat pentru a mai continua. După o clipă spuse : „Îmi cer scuze pentru izbucnirea mea. Vezi, unele lucruri mă afectează foarte profund. Cred că cei din generația dumitale consideră aceasta de modă veche.“ Suspină : „În plus, în ultimul timp am avut parte numai de nenorociri“. Își scoase inelul de pe degetul său subțire și-l ridică în sus spre a se vedea mai bine. „Ești atît de nesigur pe bărbăția dumitale încît purtînd inelul acesta să te simți efeminat ?“ întrebă el apucîndu-l pe Bunting de încheietura mîinii.

„Bineînțeles că nu“, spuse Bunting.

„Bun“, spuse bărbatul și puse inelul pe inelarul grăsuț și alb al lui Bunting, forțîndu-l ca să treacă de încheietura degetului.

„Hiii“ șuieră Bunting printre dinți.

„Un pic cam fix“ recunoscu bărbatul. „Dar frumos“. Bunting mîrîi ceva încercînd să-și scoată inelul. „După cum spuneam“, zise bărbatul, „nici nu m-aș gîndi să-l vînd, dar am avut necazuri.“

Roșu la față, Bunting își prinse degetul în pumn și trase. „Ascultă“, spuse gîfîind, „nu vreau să-ți cumpăr blestematul ăsta de inel, pricepi ?“

„Poate dacă ți-aș spune cîte ceva despre istoria lui“, se oferi bărbatul. „A fost lucrat în secolul al XVII-lea de Ibrahim de Ferrara la comanda Rheei, contesă de Iverno, care...“

„Domnișoară“ o chemă Bunting pe stewardesa care tocmai trecea. „Poate mă puteți ajuta. Inelul domnului acesta mi s-a înțepenit pe deget.“

Cîteva minute mai tîrziu, Bunting se întoarse la locul său cu inelul în același loc. „A încercat cu săpun ?“ întrebă bărbatul. Cînd Bunting confirmă din cap, celălalt făcu un gest reprobator. „Aici, în Statele Unite, săpunul este considerat bun la orice. Privește, ți s-a umflat încheietura. Las-o să se odihnească un pic. Ascultă istoria acestui inel.“ După ce Bunting se rezemă ursuz, bărbatul continuă. „Ei bine, două dintre simptomele nebuniei din ce în ce mai grave ale lui Lorenzo, conte de Iverno, erau indiferența cu care o trata pe frumoasa sa soție, Rhea, și teama de a nu fi otrăvit care-i bîntuia toate ceasurile de veghe. Disperată și hotărîtă să-i administreze soțului ei în secret un elixir al dragostei, contesa îi comandă lui Ibrahim, aurarul cocoșat, să-i facă acest inel cu un lăcaș pentru drog ce se deschide printr-un arc. Dar Ibrahim făcu o mare pasiune pentru încîntătoarea sa clientă. Ea, bineînțeles, îi respinse declarațiile grotești. Înfuriat, cocoșatul jignit îi arătă inelul lui Lorenzo și-i spuse că Rhea plănuia să-l otrăvească. Imaginația barocă a lui Lorenzo ticlui următoarea răzbunare diabolică : mecanismul inelului fu readaptat așa încît la deschiderea lăcașului în care se afla otrava un ac veninos să se înfigă adînc în degetul care purta inelul. Și astfel contesa Rhea muri de înțepătura albinei. Dar nu înainte de a-i fi spus soțului ei care-i fusese adevărata intenție. Dîndu-și seama de trădarea cocoșatului, Lorenzo se năpusti în atelierul acestuia, îl obligă să-și renege dumnezeul și-l înjunghie cu un pumnal. Apoi, înnebunit de durere sau de ce vrei dumneata, se aruncă în spatele întinse ale fraților răzbunători ai contesei și astfel pieri și el. Poate îți este cunoscută opera lui Monterossi care are la bază această întîmplare și care se mai amintește acum numai pentru uvertura ei.“ Fredonă cîteva linii melodice.

Bunting zîmbi cam creț. „Nu este încărcat, nu-i așa ? Adică nu există nici un pericol să se declanșeze din întîmplare ?“

„Înainte de a-ți răspunde la prima întrebare, spune-mi următorul lucru“, zise bărbatul. „Mai există încă situații cînd moartea este preferabilă dezonoarei ?“

Ceva de genul „Mai bine mort decît în lanțuri“ ?“ întrebă Bunting.

„Ai vorbit ca un adevărat patriot“, spuse bărbatul. „Și mai avem și alte exemple la îndemînă. Pentru doamne, posibilitatea unei soarte mai oribile decît moartea. Pentru mine, frica constantă, drăcească, de a nu-mi trăda țara și camarazii în camerele întunecoase de interogatoriu din străfundurile sediului central al poliției secrete. Desigur, inelul este încărcat. Dar nu se poate declanșa din întîmplare“. Îi luă încheietura mîinii. „Iată“ spuse atingînd aripa stîngă a albinei cu vîrful degetului. „Aceasta este închizătoarea de siguranță. Atîta timp cît este închisă, inelul este un inel obișnuit. Dar acum...“ Se auzi clar un declic cînd apăsă pe inel. „Acum este o armă mortală.“ Cînd simți cum toți mușchii lui Bunting se contractă, îi prinse strîns încheietura mîinii, țintuindu-i-o : „Dar de ce te temi ? Dacă ești cine spui că ești, de ce aș declanșa-o ?“

„Cum adică : dacă sînt cine spun că sînt ?“ întrebă Bunting. „Mă numesc Bunting. Cumpăr lucruri ieftine la New York și le vînd scump la Toronto și invers.“

„Ingenios“, spuse bărbatul. „Dar să presupunem, să presupunem numai, că ai fi inspectorul Buchingham, energicul și zîmbitorul

şef al serviciului de contra-informaţii din Canada, cunoscut în lumea spionajului sub numele de cod „Castorul Bucky". Şi să mai presupunem", spuse el zîmbind „că eu aş fi duşmanul dumitale de moarte, colonelul X, binecunoscut spion, cu numele de cod

ANECDOTE

— Scrisoarea dumneavoastră depăşeşte greutatea... Are mai mult de 20 de grame... Trebuie să mai lipiţi un timbru...
— Atunci nu se face şi mai grea ?

SPIRIT DE OBSERVAŢIE

— Mămico, văd că ai cîteva fire de păr alb. De ce ţi-au ieşit ?
— De supărare... N-ai fost cuminte... Cînd copiii nu sînt cuminţi şi-şi supără părinţii...
— Atunci tu ai supărat-o rău pe bunica... Ea are tot părul alb.

NOROC

— Ce mai ştii despre fostul nostru coleg Popescu ?
— N-ai auzit ? A dat norocul peste el ! S-a asigurat acum cîtva timp împotriva accidentelor şi de-atunci a fost călcat de trei ori de maşină...

LOGICĂ

— De ce ţi-ai cumpărat un televizor vechi ?
— Vreau să prind o emisiune care mi-a plăcut acum trei ani.

PRIETENIE

Popescu are gripă. Nu primeşte pe nimeni în afară de Ionescu, vecin bun, prieten de nădejde.
— Dragă Popescule de ce refuzi cu îndărătnicie vizitele rudelor tale. Sînt sigur că sînt supărate că mă preferi pe mine.
— Nici o grijă, prietene. Mi-a spus doctorul că boala mea e contagioasă.

M.C.

„Lupul cel Rău". Şi să mai presupunem că înregistrată pe mult-lăudata dumitale memorie fotografică s-ar afla planurile secrete ale Royal Canadian Naval Magneto".

Bunting rise nervos. „Asta sună ca de prin anii '30".

Bărbatul aprobă din cap. „Un popor abil, canadienii. Amabili şi incolori la suprafaţă. Dar în profunzime, sînt de oţel. De oţel şi cu o inteligenţă, diamant pur". Ca să sublinieze cele spuse mîngîie inelul.

„Aş vrea să nu mai faci asta", spuse Bunting.

„Te cred şi eu", zîmbi bărbatul. „Oricum, canadienii stau liniştiţi ştiind că în posesia lor se află cea mai distrugătoare armă care le va asigura stăpînirea completă asupra Marilor Lacuri şi pe care ei o numesc 'Royal Canadian Naval Magneto. De ce ? Ca să rîzi dumneata, aşa cum ai rîs adineauri crezînd că nu poate fi nimic serios la mijloc. Dar, după cum spuneam, să presupunem că dumneata eşti Castorul Bucky iar eu Lupul cel Rău şi ţi-am pus acest inel pe deget pe care pot să-l declanşez oricînd îmi face plăcere. Atunci, pun rămăşag pe orice că ai fi mai mult decît doritor să desenezi pentru mine planurile secrete".

Bunting se albi la faţă. Sări în sus şi se năpusti spre toaletă. Bărbatul îl urmă şi ocupă locul strîmt de la intrare în spatele lui. Privea peste umărul lui Bunting cum tînărul dăduse drumul la apă să curgă pe inel. „Bun" aprobă el. „Apa rece face metalul să se dilate. Sau apa caldă ? N-am fost niciodată tare la fizică".

Bunting, cu fruntea acoperită de broboane de sudoare, se lupta de zor să-şi scoată inelul fără a atinge albina. „Ascultă", insistă el, „eu nu sînt Castorul ăsta Bucky al dumitale".

„Dumneata ?" rise bărbatul. „Trebuie să recunosc că nu eşti. Priveşte obrajii ăştia de heruvim, rotunjimile astea de bebeluş, mîinile astea catifelate. Inspectorul Buckingham are mîini de bărbat. Ca astea". Îşi arătă palmele. Erau acoperite de bătături. „Cîndva, folosind nimic altceva decît un sfeşnic de alamă transformat într-o unealtă rudimentară de săpat, mîinile acestea au făcut un tunel de 40 de picioare printr-un zid şi prin mizerie spre libertate. Da, pe lîngă avere, viaţă de familie şi sănătate, a trebuit uneori să-mi sacrific şi libertatea pentru dumneata şi generaţia dumitale. Acest inel este unul din puţinele lucruri ce mi-au mai rămas. Oare trebuie să mi-l iei şi pe acesta ?"

Bunting se holbă la inel de parcă ar fi fost o tumoare malignă crescută pe degetul său. „Dar de îndată ce vom ajunge la Toronto voi pune să-l taie", promise el.

Bărbatul făcu un gest de negare din cap. „Cum pot eu să ştiu că nu vei fugi cu el cînd vom ateriza şi nu vei încerca să te faci nevăzut în mulţime ? Aha, sigur că pot să te opresc. Dar aş atrage atenţia, şi nu-mi convine. Nu, trebuie să fii realist. Există numai o cale." Deschise un briceag mic, cu

prăsele sidefate, pe a cărui lamă se vedeau urme proaspete de gresie. „Degetul trebuie tăiat de la încheietură“, spuse el.

„Trebuie pe dracu !“ izbucni Bunting zgomotos. „Eu..“ Dar gura i se închise pe loc, iar ochii i se transformară în două puncte imense de groază cînd bărbatul apucă inelul cu degetul mare și arătătorul.

„N-o să te doară chiar atît de tare cum îți închipui“, spuse el, indicîndu-i lui Bunting cu cuțitul să se așeze pe banchetă. „Din cauza șocului, vei vedea. Mai tîrziu, da, te va durea de parcă te-ar arde cu fierul roșu, dar acum nu. Și dacă poți să ajungi la un doctor cît mai curînd, este posibil să ți-l coasă chiar la loc.“ Cuțitul era pregătit să taie.

„Îl cumpăr“, șopti Bunting în grabă. Confirmă și din cap. „Da, cumpăr inelul“.

„Vrei să zici că ai da două mii de dolari pentru un deget ? spuse bărbatul cu o scînteie jucăușă în privire. „Ei bine, asta înseamnă zece mii de dolari o mînă. Adică patruzeci de mii de dolari un set de degete de la mîini și de la picioare. Ei, hai tinere, nu mai ai nici un pic de simț al umorului ? Păi în profesia mea nu se pune atîta preț nici pe o întreagă viață de om cît pui dumneata pe degetele dumitale rozulii“. Își flutură briceagul. „Hai să terminăm odată cu povestea asta încurcată.“

„Adjudecat pentru două mii de dolari“, spuse Bunting gîfîind. „Îți scriu un cec.“

„Fără cecuri“, spuse bărbatul cu multă fermitate. „Un maior din serviciul secret britanic și cu mine, amîndoi după niște whisky băut în prealabil, am pus odată rămășag că vom rezista atîrnați în mîini de meterezele castelului H... Îmi amintesc, întîmplător, cum murmura „Ah, frate“, în timp ce degetele începuseră să-i lunece și cum a căzut apoi fără nici un sunet în șanțul secat. Din nefericire, pusesem rămășagul pe un cec care nu a mai putut fi onorat. Așa că am terminat cu cecurile. Dar am fost totuși norocos, căci după ce cadavrul și efectele i-au fost trimise acasă, am aflat că maiorul avea întotdeauna cusuți în curea douăzeci de bani de aur.“

„Eu nu am decît 372 de dolari la mine“, spuse Bunting răgușit. „Pe cuvîntul meu.“ Își scoase cureaua de la pantaloni și i-o dădu. Bărbatul îi privi sceptic și sfîșie cu briceagul cureaua. Zîmbi a pagubă și aruncă bucățile într-un colț.

„Ceasul“, își aminti Bunting, luptîndu-se să scoată cureaua elastică de pe mînă fără a atinge albina. „Am dat patru sute de dolari pe el.“

Bărbatul examină ceasul. „Ah, ce coincidență, este marca Labelle. Tare mă tem că ai fost tras în piept. E marfă de contrabandă, nu-i elvețian autentic. Există o mișcare care-și finanțează pe această cale acțiunile de spionaj.“ Se porni pe rîs. „Ce glumă bună dacă pînă la urmă te dovedești a fi dumneata Lupul cel Rău iar eu inspectorul Buckingham. Da' e clar că nu ești. Tremuri în toată regula ca o frunză în vînt și ești lipicios tot. Nu, colonelul X ar putea fi îngrozit dar nu ar arăta-o niciodată. Are fler, X ăsta.“

„Butonii port-bonneur de la bunicul meu“, se rugă Bunting, scoțîndu-și-i de la cămașă. „Sînt de argint masiv cu granate.“

Bărbatul se încruntă. „Voi, tinerii, sînteți într-adevăr grozavi“, spuse el. „Ești în stare să pui la bătaie pînă și butonii port-bonneur ai bunicului dumitale ?“

Bunting avea aproape lacrimi în ochi. „Nici măcar nu l-am cunoscut pe bunicul“, insistă el.

„Cu atît mai mult, cum îți vine să te desparți de butonii lui ?“ strigă bărbatul. „Pentru voi trecutul nu mai are nici o valoare ?“ Îi aruncă lui Bunting o privire disprețuitoare. „Deci degetul dumitale valorează chiar atît de mult ? E-n regulă, îți accept oferta numai ca să terminăm odată.“ Bunting fu zguduit de un suspin de ușurare. Bărbatul băgă banii, ceasul și butonii în buzunar. Apoi, arătînd spre inel, spuse : „Dacă tot este al dumitale acum, să-ți arăt cum se declanșează înțepătura.“

„Nu“, zise Bunting la repezeală închizînd strîns ochii. „Nu vreau să știu.“

„Mă gîndeam și eu că s-ar putea să nu vrei“, spuse bărbatul. „Poate că-i cu atît mai bine. Să ne întoarcem la locurile noastre atunci“.

Îngrozit, Bunting refuză dînd tare din cap. „Eu rămîn aici. Dacă cineva, din întîmplare, dă peste mine, aș putea să mor.“

„Dar aici este un W.C. public“, zise bărbatul disprețuitor. „Încearcă să nu te mai gîndești tot timpul numai la dumneata.“ Apoi făcu o pauză, mîngîindu-și bărbia. „Ei bine, cred că te pot salva. Scoase capul pe ușă și-i spuse ceva unei stewardese. Cîteva clipe mai tîrziu, aceasta îi dete un biberon de plastic și o rolă de bandă adezivă. Bunting își opri răsuflarea dîndu-și seama despre ce este vorba, iar bărbatul îi introduse degetul tremurînd cu inelul în sticlă. Apoi lipi bine sticla de încheietura mîinii lui Bunting. „O improvizație“, spuse el. „Dar oricum mai bine decît nimic.“ Cînd Bunting își îndreptă privirea nefericită spre sticlă, bărbatul adăugă : „Tocmai te-am salvat de la pericolul de a-ți petrece restul vieții într-un W.C. Dar nu-i nevoie să-mi mulțumești.“

„Mulțumesc“, spuse Bunting cu glasul stins.

Bărbatul îl ajută să se ridice pe picioarele nesigure și să iasă. „Acum fă-ți curaj“, spuse el. „Oamenii te vor privi. Fii bărbat.“ Bunting își lipi sticla pe lîngă corp și se împletici țeapăn printre scaune, ținîndu-și pantalonii cu cotul. Se așeză la geam și se ghemui acolo cu sticla între picioare. Bărbatul se așeză pe locul de la margine. „Vrei să-ți dau ziarul ?“ întrebă el.

Bunting respira cu gura deschisă. „Nu“, murmură el.

Se aprinse semnalul „Legați-vă centurile“. „Aterizăm“, spuse bărbatul, prinzîndu-i centura și lui Bunting. „Nu trebuie să te mai intereseze acum decît vama.“

Lui Bunting i se puse un nod în gît. „Vama ?“ întrebă el.

„O sticlă legată de încheietura mîinii nu se poate să nu le atragă atenția“ spuse băr-

batul. „Şi dacă nu le vei spune o poveste convingătoare, vor începe cu siguranţă să se intereseze mai îndeaproape de inel.

Bunting horcăi neajutorat: „O poveste? Ce fel de poveste?"

„De unde să ştiu tocmai EU?" spuse bărbatul nerăbdător. „După o viaţă întreagă de inventat poveşti cu ajutorul cărora să pot intra în ţara asta sau să scap din vreun bucluc, imaginaţia mea este secătuită. A venit vremea să vedem ce poate face tînăra generaţie căreia i se face atîta reclamă." Îşi încrucişă mîinile la piept şi izbucni în rîs. „Vorbeam înainte despre Lupul cel Rău, binecunoscut spion", spuse el. „Ei bine, se zice că el ar fi lansat zvonul că poartă asupra lui, ascunsă în ceva, să presupunem că în ceva de genul acestui inel, o cantitate de bacterii aeriene mortale care ar avea capacitatea de a distruge oraşe întregi. Poate că este o minciună. Cine poate şti? Dar adevărul este că cei care-l urmăresc au păstrat o distanţă mai mare după ce au aflat acest lucru. De aceea încearcă cu atîta asiduitate cei de la Organizaţia Mondială a Sănătăţii să pună mîna pe el." Îl împunse şmechereşte pe Bunting în coaste. „Cine se teme de Lupul cel Rău? OMS-ul, spuse el, „ai priceput?" „Organizaţia Mondială a Sănătăţii".

Bunting îşi apăsă cu braţele abdomenul şi se legăna pe locul lui în faţă şi în spate. În afară de nişte oftaturi umede şi şuierătoare, nu scoase nici un sunet pînă ce avionul nu îşi termină rulajul de pistă.

În timp ce ceilalţi pasageri se îngrămădeau spre ieşire, bărbatul se ridică. „Ar fi mai bine să nu fii văzut cu mine, aşa că eu mă voi duce înainte", spuse el. „Dar trebuie neapărat să te controlezi. Sincer să fiu, sînt obligat să-ţi spun că pînă acum n-ai fost de loc la înălţime. Este ultima dumitale şansă să te redresezi. Treci prin vamă ca şi cum ai fi pe domeniile dumitale. Hai, ne vom întîlni în sala de aşteptare. Ne vom distra pe seama acestor întîmplări cînd vom lua împreună o tărie." Se încruntă şi puse mîna pe umărul lui Bunting. „Hai, tinere, nu plînge."

Vama era într-o sală de dimensiuni medii cu o zonă de eliberare a bagajelor de o parte şi de partea cealaltă cu patru culoare despărţite între ele prin tejghele în jurul cărora roiau vameşii. Bărbatul îşi găsi bagajele, două valize demodate, de piele neagră, legate cu curele şi roase la colţuri, apoi se aşeză la coada cea mai lungă. Dar controlul bagajelor se făcea foarte operativ aşa că în scurt timp începu să se impacienteze. Bunting nu dădea încă nici un semn de viaţă. Cu o înclinare plină de curtoazie, bărbatul le pofti înaintea lui la rînd pe cele două doamne în vîrstă care erau după el.

Deodată, cu un răget ce inspira groază şi ce aducea cu cel al unei fiare încolţite, Bunting ţîşni pe uşă. Cu o privire sălbatică, ţinîndu-şi cu o mînă pantalonii iar cu cealaltă, îndoită din cot, ţinîndu-şi fulgarinul răsucit pe mînă ca pe o minge de fotbal american, traversă încăperea în goană. Îşi făcu vînt şi dintr-o săritură fu pe una din tejghele şi poate că ar fi reuşit chiar să scape înainte de a-şi veni în fire vameşii dacă nu s-ar fi împiedicat de o valiză deschisă. Un vameş îl înşfăcă de gleznă. Dar Bunting îl lovi cu piciorul în cap şi se tîrî în patru labe spre capătul tejghelei. Acolo fu luat în primire de alt vameş şi pus la pămînt. Bunting — al cărui urlet devenise răget — reuşi să se ridice în picioare. Dar un al treilea vameş îl puse din nou la pămînt, pe la spate, în timp ce un al patrulea se repezise după ajutoare.

Luîndu-şi cele două valize şi cerîndu-şi voie să treacă, bărbatul avansă rapid pe lîngă coadă cu aerul că se grăbeşte să dea o mînă de ajutor la imobilizarea nebunului. În schimb, cînd ajunse la grămada de braţe şi picioare de pe podea, se întoarse şi ieşi neobservat pe uşă în sala de aşteptare. Probabil că biberonul de plastic îi fusese smuls lui Bunting de pe mînă în învălmăşeală, căci tocmai cînd se închidea uşa în urma lui, inelul fusese declanşat şi se revărsară sunetele de clopoţei ai melodiei „Fii bondăraşul meu iubit".

O limuzină jigărită, veche, îl aştepta la peron. Bărbatul îşi aruncă valizele pe bancheta din spate şi se urcă şi el lîngă ele.

„Vreun necaz, colonele X?" îl întrebă şoferul, un tînăr cu părul de culoarea fuiorului de in.

„M-am temut că am fost recunoscut la îmbarcare", spuse bărbatul. „A fost necesară o mică acţiune de diversiune pentru cazul în care ar fi anunţat aeroportul de aici. A ieşit perfect. Bătu cu palma un geamantan". Alte nouă mii de bucăţi elveţiene de contrabandă între pereţii dubli, băiete". Oricum, ar fi dorit ca oamenii lui să-şi găsească o cale mai accesibilă de finanţare a acţiunilor lor. Dar cel puţin acum aveau libertate de mişcare. Bărbatul zîmbi în gînd. Atenţie, Castore Bucky şi cu planul tău Royal Canadian Naval Magneto. Vine Lupul cel Rău! Cu voce tare, spuse: „Tinere într-o bună zi ţara noastră va domina Marea".

„Sper, domnule", zise tînărul demarînd.

„Apropos", spuse bărbatul ce se instală comod, „recepţionera aceea nouă, cea timidă şi mai durdulie, care de abia venise la consult cînd am fost eu ultima dată, na, cum o chema? îi cumpărasem o zdrăngănică. Din păcate a trebuit să o folosesc la montarea diversiunii de la vamă.

„Vă referiţi la N., domnule", spuse tînărul. „Ne-am cununat săptămîna trecută, domnule".

„Felicitări, băiete", spuse bărbatul încercînd din răsputeri să zîmbească în oglinda retrovizoare. Apoi oftă în sinea sa. Ei bine, victoria obţinută cu Bunting nu va mai fi înregistrată la Fondurile de Divertisment cu N. ci la Fondurile de Pensionare ale colonelului X. Într-adevăr, acum, dintr-o dată, se simţea bătrîn. Se uită lung la claia de păr de culoarea fuiorului de in de pe capul şoferului. Ah, voi, tinerilor, gîndi el, oare nu ne veţi mai lăsa niciodată nimic şi nouă?

În româneşte de
LIGIA IVAN

S-au folosit reproduceri după ilustrații și fotografii de: Viorel Abrudan, Aurel Șt. Alexandrescu, Octavian Andronic, Petruța Ardeleanu, Janos Bencsik, M. Brădeanu, George Buțu, Marian Constantinescu, Nicolae Corneliu, Florin Creangă, Dana Crisicos, Tudor Crișu, Mircea Croitoru, Dan Dumitrescu, Natalia Dumitru, Florin Eremia, Vasile Gheorghe, Constantin Grigore, Victor Ilie, Dan Ioanițescu, Gabriel Leancu, Viorel Lefter, Haralambie Lerea, Gheorghe Dumitru-Maican, Lucia Martin Niță, Mihai Matei, A. Mihailopol, Georgeta Moise, Gabriel Mureșanu, D. Neagoe, D. Nicolae, D. Niță, Liviu Pintilie, Sorin Postolache, I. Povară, Ion Predoșanu, Mihai Pupeza, Vasile Răvescu, Victor Stamate, Cristina Stănescu, Mircea Stoian, Gheorghe Ștefănescu, Lucian Teodor, Anca Teodorescu, Aurel Toncoglaz, Lucian Tudose, Victor Marin Udriște, C. Veluda, Gheorghe Vințilă, Mircea Ștefan Vlad.

Redactor responsabil:
TOMA MICHINICI

Tiparul executat sub comanda nr. 30124
la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București, R.S. România
Apărut: iunie, 1983

BINE AȚI VENIT!

- Costinești
- Izvoru Mureșului
- Bușteni
- Pîrîul Rece
- Roșu (în Delta Dunării)
- Gura Văii
- Cîmpulung Moldovenesc
- Geoagiu Băi
- Șuior
- Valea de Pești

BAZELE BTT VĂ AȘTEAPTĂ!

Lei 25